

GIUSEPPO MUSOLINO

ALI KRVNO MAŠČEVANJE

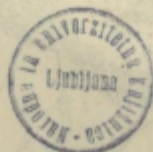
PO AUTENTIČNIH PODATKIH
NAPISAL
VIKTOR FALK

160945

MUSEO MUSEOLINO

ALF. RAVNO MASCEVANE

160945

M 55/1961

TO LITTONOM PODATNIK

1911

VIKTOR TAKI

Materin blagoslov

Giuseppo, sin moj! je šepetala s slabim glasom umirajoča starka na mrtvački postelji. Giuseppo, moj mili sin, Bog naj Te blagoslovi in obvaruje...

— Mati, mila mati! se je dušil v solzah lepi Musolini, ki je klečal ob postelji in poljubljal že napol mrzle roke svoje umirajoče matere.

— Giuseppo, sin moj! Bodi dober in plemenit, kakor si tudi doslej bil... boj se hudobnih ljudi in varuj se hudobnih dejanj! Življenje je polno skušnjav, sin moj, bodi pravičen... Iz upadlih in skoro že ugaslih oči sta ji kanili dve solzi na njen blede obraz. Sin moj, žal mi je, ker Te zapuščam samega na svetu, brez vsakih svojcev...

— Ne, ne, mila mama, je jecjal Musolini, ki je krčevito objemal umirajočo. Ne, Ti me še ne boš zapustila, Ti me ne smeš zapustiti, dokler mi ne rečeš imena onega, ki je ubil mojega očeta... Mila mama! Ti poznaš ubijalca, Ti veš njegovo ime... Jaz Te prosim, zaklinjam Te: reci mi njegovo ime...! Reci mi ime tega ničvredneža, da se morem maščevati...

Umirajoča starka zbere svoje zadnje moči, dvigne se malo na svoji postelji in uperi svoj pogled na svojega edinca, ko v presledkih in s trepetajočim glasom šepetaje:

Giuseppo, sin! Da, jaz poznam morilca Tvojega očeta, jaz sem Ti o tem že pripovedovala... Jaz poznam njegovo ime... in Ti sin, moraš izvršiti krvno osveto!... Človek, ki je umoril Tvojega očeta, je zapeljaj in upropastil tudi Tvojo sestro Marijo... in zato je...

— Zapeljaj in upropastil mojo sestro!... Umoril mojega očeta!... vzklikne ogorčeno Musolini. O, mati, ime, ime... Zaklinjam Te, imenuj mi njegovo ime!...

Umirajoča starka odpre usta, toda na njenih bledih ustnicah zamre beseda.

— Sin, ne morem! Ne morem izgovoriti tega prokletega imena, ker me veže prisega... Prisegla sem, da živa ne bom izrekla imena tega človeka, toda sin, ko umrem, ko bo poslednji dih zamrl na mojih ustnicah... potem... dvigni na peči oni kamen, tretji po vrsti na levi strani — in tam boš našel vse... Ah, Bog! Kaj je to?...

Nad poljem je kraljevala temna, burna noč. Strašna nevihta je divjala, neprestano je deževalo, bliski so s svojo blešččo svetlobo razsvetljevali visoke gore Aspromonta, odkoder je odmevalo votlo grmenje, ki se je strahotno razlegalo nad malim mestecem Sv. Štefano. Hipoma razsveti blisk polmračno sobico in strašno grmenje strese slaba okna na mali hišici. V tem trenutku odjekne na vratih močno trkanje in sliši se drhteč glas:

— Za Kristusa, Odrešenika, odprite in rešite nesrečno bitje... Odprite, jaz sem, grofica Julija...

Lepi Musolini zapusti svojo umirajočo mater, skokoma plane k vratom in jih odpre. V hišo plane neka mlada, angeljsko lepa deklica, ki se je tresla od strahu in razburjenja. Roke stegne proti mladeniču in vzklikne s prosečim glasom:

— Giuseppe Musolini, reši me mojih preganjalcev. Moje življenje in moja čast sta v nevarnosti!

Hrabri Musolini je bil zelo iznenaden vsled tega nepričakovanega obiska, še bolj pa vsled prošnje mlade deklice, kljub temu pa si ohrani prisotnost duha. Krepko stisne ponudeno mu roko in ponovno zapre za seboj vrata.

— Bog Vas je napotil sem, vzklikne Musolini z razburjenim glasom. Naj Vam preti kakršnakoli nevarnost, tukaj, v hiši Giuseppa Musolinija ste našli sigurno varstvo!

— Hvala, Giuseppe! zajeclja preplašena deklica. Vedela sem, da si plemenit in zato sem pričakovala od Tebe pomoči. Ah, Ti si mi nekoč že rešil življenje...

— O, hvala velikemu Bogu, da mi je tudi dal priliko storiti dobro delo in da Vas morem rešiti! vzklikne Musolini z zvonkim glasom in dvigne oči k nebu.

Skozi strašno grmenje je dospela v sobico človeška govorica. Grofica Julija ponovno vztrepeče.

— Ah, moji preganjalci so že tu! zakriči obupano.

— Ne bojte se, jo je hrabil močni Musolini. Dokler ste pod mojo zaščito, se Vam ni treba ničesar bati. Toda kdo so Vaši preganjalci?

— Moj varuh Vincenzo Zokali in Luidži Borgeze, zašepeče Julija.

— Ah, podleži, zverine, zaškriplje z zobmi Musolini. Jaz jima bom že pokazal!

To rekši, potegne Musolini svoje bodalo in se napoti proti vratom, toda sredi poti ga ustavi blagi in smrtnohladni glas njegove umirajoče matere:

— Giuseppe, sin moj! Pazi se pred Luidžijem Borgezom, prokletim rimskim grofom! Kdorkoli dvigne proti njemu svojo roko — je pogubljen! Sin, izogiblji se onih poti, po katerih hodi Luidži Borgeze. On je proklet, on je zločinec, toda on je vsemogočen! . . .

Starka preneha in si oddahne. Musolini prihiti k postelji in poklekne pred njo. Julija gre molče za njim in tudi ona poklekne poleg njega.

— Giuseppe, sin moj! nadaljuje umirajoča. Reši Julijo, ona je dobra, zavzemi se za njo in jo varuj . . . Bežita! Bežita takoj, kajti kjer je Luidži Borgeze, tam se nahaja velika nevarnost . . . Bežita! vzklikne starka še enkrat, njena roka pokaže proti kaminu in omahne.

— Da bi bežal?! razburjeno vzklikne Musolini. Jaz da bi bežal, Tebe pa, moja mati, naj bi zapustil v takem trenutku? Kaj boš ti sama?

— Umrla bom, moj sin, zato je prav vseeno, če se ločim od Tebe eno uro prej ali pa eno uro pozneje. Toda Julijo moraš takoj rešiti, dokler ne bo prepozno! Giuseppe, mili moj sin! Dajem Ti svoj blagoslov: Bog naj Te obvaruje pred vsako nesrečo in pred Luidžijem Borgezom, daruje naj Ti življenje in moč, da boš dosegel svoje maščevanje! . . .

Starka položi svoje oslabele roke na sinovo glavo. Iz velikih in čistih Musolinijevih oči se usuje nekaj toplin solz, ki so prihajale iz globine njegove duše in zdrknile po lepem obrazu. Obraz je razodeval izraz velike notranje žalosti za umirajočo materjo.

— Blagoslovi tudi mene, dobra mati! tiho zašepeče Julija in si ne upa prav z besedo na dan. Ko boš umrla, ne bo Tvoj Giuseppe sam. Tvoje sveto materinsko ljubezen, ki si jo Ti čutila in gojila napram Tvojemu sinu, bom zamenjala jaz s svojo dekliško iskreno ljubeznijo in hvaležnostjo, ki sem jo dolžna Giuseppeu, svojemu rešitelju in zaščitniku! Blagoslovi naju, mamica!

Iznenaden in neizrečeno ganjen dvigne Musolini svojo glavo in pogleda hvaležno s solznimi očmi mlado deklico jo prime za roko in ji jo krepko stisne. Umirajoča mati iztegne svojo slabi roki in ju položi na njeni glavi, ter komaj spregovori s solznimi očmi in pojemajočim glasom:

— Giuseppe in Julija! Otroka moja! Bodita srečna in Bog Vaju naj blagoslovi! Ljubezen naj Vaju zedini! Zaupajta ji, verujta v njo, kajti ona Vaju bo privedla k popolni sreči... Bodita blagoslovljena!...

Giuseppe in Julija primeta njeni mrzli roki, poljubljata jih in močita s toplim solzami hvaležnosti. Strašni udarec na hišna vrata je prekinil ta svečani trenutek in odmeval po vsej hiši.

— Giuseppe Musolini, odpri! — je zahteval hreščeč glas.

Musolini plane pokonci. Izpusti že skoro otrplo roko svoje matere, se vzravna, se obrne proti vratom in zakliče:

— Kdo kali mir v hiši, kjer umira moja mati?

— Odpri, Musolini! Jaz sem, tokali, odvrne glas pred hišo.

— Kaj hočeš od mene v tem času?

— Zahtevam, da mi izročiš Julijo, ki se je zatekla k Tebi.

— Odpri, Musolini! se zasliši še drug glas. Jaz sem oblastni uradnik, Aleksio Čiriko. Zokali ima pravico, da zahteva deklico. V imenu postave odpri!

— Izginite izpred moje hiše Vi in Vaša postava, ker drugače Vam bo slaba predla, odločno odgovori Musolini. Julija je pod mojim varstvom in dokler se nahaja pod mojo streho, je ne boste dobili.

Za trenutek nastane tišina. Kmalu pa se zasliši zvonki glas.

— Musolini! Ti si siromašen človek. Izroči nam deklico, jaz pa ti dam petdeset dukatov v zlatu...

— Proklet bodi Ti in Tvoje zlato, Luidži Borgeze, odgovori jezno Musolini, ki je po glasu spoznal Borgeza. Za zlato ne prodajem svoje duše, Julije pa Vam ne izročim, dokler sem živ!

— Zažgite to gnezdo, udrite vrata, ubijte tega odpadnika od oblasti in postave, tega razbojnika! je sikal od jeze Luidži Borgeze.

Komaj je izgovoril te besede, ko okrog hiše kar naenkrat vse oživi, slišali so se razni glasovi, klicanje, žvižganje, kmalu

nato pa so zabobneli po vratih topi udarci s puškinim koptoni.

— Ah, vražja zalega! — zagrmi Musolini in sname z zida svojo puško. Razbijte vrata, toda prvi, ki se bo pojavil na njih, bo mrtev! Strašno bom kaznoval vsakogar, ki bo skušal udreti v moj dom.

V tem trenutku priskoči Julija k Musoliniju.

— Giuseppe, ne ubijaj! Tvoja vest je čista. Ne umaži si svojih rok s krvjo, ne stori tega vsaj radi mene ne, rajše se izročim Luidžiju...

— Nikdar! — odločno odgovori Giuseppe. Ti ne boš nikdar in tudi ne smeš pasti v roke temu razuzdancu, ne bo te dobil, dokler sem jaz živ...

— Giuseppe, moj sin! se zasliši pojemajoči glas umirajoče matere. Reši Julijo... bežita...

Hrup in psovke so se slišale pred hišo. Musolini je držal z eno roko puško, z drugo roko pa je prijel Julijo za roko. Nekaj časa je strmel v vrata, nekaj časa pa na posteljo, kjer mu je umirala mati. Na njegovi duši je ležala žalost, toda je za ni želja po maščevanju sta ga bodrili...

Udarci ob vrata so se neprestano ponavljali. Naenkrat zagrmi po vratih močan udarec s sekiro. Sekira je udarjala ob vrata, pod njeno močjo so vrata popustila, v sobo pa pridrvi nekaj oboroženih ljudi. Preiskali so vso sobo, toda Musolinija in Julije niso našli. Naenkrat sta izginila...

Tajinstveni duh

Vincenca Zokalija so smatrali za zelo uglednega in premožnega prebivalca Sv. Štefana. S svojimi sumljivimi zvezami si je pridobil pri oblasti precejšen vpliv. Ker je imel vplivne zveze se je bavil mnogokrat z raznimi nečastnimi in prepovedanimi posli, toda vedno je ostal nekaznovan. Njegova jokava narava, njegova umazana duša, njegova podkupljiva vest in njegov nizki, klečeplaški značaj so ga naredili popolnoma enakega navadni zveri, ki ima samo človeško podobo. Toda niti človeška podoba ni bila pravilna, kajti grba ki jo je nosil na hrbtu, je njegovo postavo strašno spačila. Njegova ogabna zmanjost se je torej popolnoma ujemale z njegovo notranjostjo.

Grbasti Zokali je bil vedno pripravljen za vsako hudobijo. Mogel si ga pridobiti za vsako nečastno delo, zlata pa ni imel nikdar dovolj.

Giuseppe Musolini je imel sestro, ki je bila izredno lepa. Bila je celo lepša kot Giuseppe. Ni bilo torej nič čudnega, če je njena lepota dražila rimskega grofa, velikega razuzdanca Luidžija Borgeza. S pomočjo grbastega Zokalija in različnih prevar se je Borgezu posrečilo, da je premamil pošteno deklico in jo odpeljal na svoj dvor v Rim. Obljubljal ji je, da jo bo vzel za ženo. Toda, ko se je naveličal jo je zastrupil, hoteč se je tako znebiti.

Ko je Musolinijev oče zvedel za hčerkino nesrečo, je hotel krivca kaznovati, toda Luidži je bil bolj hiter. Da bi se obvaroval pred starčevim maščevanjem je podkupil grbastega Zokalija, ki je za peščico zlata ubil starega Musolinija. Ob neki primerni priliki ga je pričakal v gozdu in iz zaseje navalil nanj.

Usoda in pa tudi slučaj sta nanesla, da je prišla Julija v hišo grbastega Zokalija. Julija je bila visokega rodu in grofovskega izvora. Nihče ni vedel za njene roditelje. Nekega dne jo je našel Zokali pred pragom svoje hiše. Julija je bila tedaj stara štiri leta. Našli so jo trudno, izstradano in v strgani obleki. Njeni starši, ali pa morda kdo drugi, so jo odpeljali v gozd in jo pustili tam. Ubogi otrok je blodil med drevjem, dokler ni našel poti iz gozda in tako prišel pred grbavčevo hišo. V nekem zašitem žepu v njeni obleki so našli mnogo zlata in pismo, v katerem je bilo napisano, da je deklica hčerka neke grofovske rodbine. Ker pa je nekomu na poti, je morala proč od staršev. Zokali je obdržal zlato in otroka. Upal je, da bodo starši otroka nekoč iskali in takrat bo dobil njen varuh zopet mnogo zlata.

V njegovi hiši je Julija dorasla. Zokali jo je sicer imenoval »grofico«, toda poniževal in trpničil jo je z najgršimi in najtežavnejšimi deli, ki jih je morala potrpežljivo opravljati. Večkrat jo je celo pretepal. Julija je obupala nad takim življenjem in hotela je izvršiti samomor. Ko pa je hotela skočiti v prepad, jo zgrabi nekdo od zadaj. Bil je Musolini. Mladenič jo je nežno tolažil in hrabil. Ubogala ga je in ni mislila več na samomor.

V zadnjem času pa je zaskominalo tudi Luidžija Borgeza po lepi Juliji. Za svojo podlo namero je pridobil grbastega Zokalija. Za Julijo mu je obljubil tri sto zlatih lir, podlež pa je

sprejel to ponudbo z odprtima rokama. To noč bi jo bil moral izročiti Luidžiju Borgezu. Ko je Julija zvedela za podlo namero starega grbavca, se odloči na beg. Napotila se je k Musoliniju, vedela je, da ji bo on pomagal. Ni se zmotila. Hrabri Musolini jo je obvaroval gotove propasti.

V najusodnejšem trenutku, ko je videl, da vrata ne bodo kljubovala močnim udarcem s sekiro, potegne Musolini Julijo h kaminu in privzdigne s svojo nadčloveško močjo nekaj kamenitih plošč. Pred njima se pokaže odprtina, ki je vodila v tajni hodnik. — Čez trenutek izgineta Julija in Musolini v hodniku.

Komaj pa sta napravila nekaj korakov po temnem hodniku, ko Julija naenkrat vztrepeče in plane nazaj.

— Vsemogočni Bog! vzklikne Julija. Giuseppe, kaj je to? ... Pošast ... prikazen mrtveca ...

Musolini obstane kakorda bi okamenel. Lasje se mu naježe, zobje pa mu so drgetali kot pri mrzlično bolnem človeku.

Samo nekoliko korakov pred njima je stala vzravnana ženska postava v belem oblačilu. Iz bledega, suhega in upadlega obraza, ki so ga obkroževali sivi lasje, je strašno gledalo iz globoko udrtih očesnih votlin dvoje groznih, velikih, črnih oči ...

— Strašilo, umakni se nama! vzklikne Musolini, ko si je malo opomogel od prvega strahu. Če si nadzemeljsko bitje, se usmili najme nesreče in nama ne onemogoči bega pred sovražnikom. Če pa si živo bitje iz krvi in mesa — poglej v cev moje puške.

In Mussolini dvigne puško.

V tem trenutku se tajinstvena prikazen obrne in preden je mogel Musolini izprožiti, ga prime za roko ledeno mrzla roka in kakor da bi dihnil, spregovori slab glas:

— Dragi brat! Tvoja nesrečna sestra Marija trohmi že tri leta v grobu ... Mar hočeš mrtve ubijati?

Musolini krikne. Roka mu vztrepeta in puška pade na tla. Komaj si je ohranil toliko prisotnosti duha, da je pograbil nezavestno Julijo in odhitel z njo mimo prikazni po poltemnem hodniku.

— To je duh moje uboge sestre! je vpil silno razburjen in komaj nesel Julijo.

— Le pojdita in ne bojta se! — so trepetale besede na ustnicah tajinstvenega duha. Ne bojta se, jaz bom zadržala Vajine preganjalce!

— Ušla sta! je jezno vpil Luidži Borgeze, ko je pridrl za ostalimi v hišo, iz katere sta na nepojasnjen način izginila Julija in Musolini.

— Ona starka nam bo razjasnila to zagonetko, reče Zokali godrnjavo in pokaže na postelj. To je njegova mati.

Zokali stopi k postelji in zavpije:

— Hej, stara vešča, povej, kje je Tvoj sin!

Nihče mu ne odgovori. Zokali se nagne k starki.

— Ah, od te ne bomo ničesar zvedeli, mrtva je ...

— Musolini pa je prost! vzklikne Borgeze. Ni dobro, da se nam je izvil.

Stari grbavec je še enkrat pregledal vso sobo. Ko pa je prišel do kamina, naenkrat krikne:

— Semkaj! Tu je hodnik, ki vodi najbrž v goro in skozi katerega je Musolini gotovo pobegnil. Dajte mi bakljo!

Zokali je bil že skoro s celim telesom v odprtini in hoče naprej, toda v tem trenutku počí v hodniku strel. Grbavec strašno zavpije, potegne se malo nazaj in pade s krvjo oblit na tla, vpijoč:

— Ah, mrtvi maščujejo svojo smrt!

Te njegove besede je spremljal strašni, ledeno mrzli smeh iz hodnika.

Luidži Borgeze je obstal kakor okamenel. Borgeze dvigne svoj otrpli pogled od krvavega Zokali in pogleda v odprtino hodnika. Baklja je razsvetljevala odprtino. Luidžiju Borgezu se je zdelo, da se mu je kri v žilah zledenila. Na odprtini je zagledal kot smrt blede žensko prikazen, ki ga je motrila s svojim strašnimi očmi.

— Marija! krikne prestrašeni Luidži in se umakne za nekaj korakov nazaj.

Tajinstvena prikazen izgine.

V sobi je vladala nekaj trenutkov grobna tišina.

Človeška nepravica

Po burni in strašni noči je nastopilo prekrasno jutro, pozdravljano od svetlih solnčnih žarkov.

Pred razvalinami stare kapele »Kristusovih solz« sta stala v objemu lepi Giuseppe in Julija.

Ko sta pobegnila mimo tajinstvene prikazni v temnem hodniku, sta kmalu zapustila hodnik in obstala v temni noči, med besnenjem strašnega neurja. Musolini je svojo okolico dobro poznal. Brez velikih težav in nevarnosti je peljal Julijo po ozki stezi, ki je vodila med jarki in visokimi skalami. Prispela sta do napol podrte kapele in pričakovala v njej jutranjo zarjo. Vso noč sta govorila o svoji nesreči, o svojih sovražnikih in o medsebojni ljubezni, ki jima bo zvesta družica v njenem bodočem življenju.

Musolini poljubi Julijo na čelo in smehljaje se reče:

— Zbogom Julija! Videti moram kaj se je zgodilo z mojo mamo. Ko bom tam vse uredil, se bom takoj vrnil in nikdar več se ne bova ločila. Takoj bova zapustila ta kraj in se nastanila nekje drugje, kjer si biva uredila lep kotiček in uživala ljubezen v miru in sreči, daleč proč od teh ljudi, ki nama pri-
našajo samo nesrečo. Zbogom in na svidenje!

— Zbogom Giuseppe! reče Julija in spremi Musolinija košček poti. Mladenič je hitro izginil med visokimi stenami.

Srce je vztrepetalo hrabreinu Musoliniju od razburjenja, ko je stopil v hišo, kjer je moral sinoči zapustiti umirajočo mater.

— Mama, mila mama! vzklikne Musolini z drhtečim glasom in hiti k postelji.

Ko pa je zagledal ledeni in otrpli obraz, ko je zagledal smrt, mu je zagomazelo po svem telesu. Kolena so mu se šibila, telo mu je vzdrgetalo, v očeh pa se mu prikažejo solze, iskrene solze, znamenja tuge in bolesti. Plakal je kot otrok.

Giuseppe poklekne in objame mrzlo in otrplo telo svoje matere. Dušič se v solzah je poljubljal bled obraz.

Prevzet od tolike žalosti ni niti opazil, kaj se je godilo okrog njega. Naenkrat je začutil, kako ga je nekdo z grobo in močno roko odtrgal od mrliča.

Musolini plane. Nepopisno je bil iznenaden, ko je zagle-

dal pred seboj množico mrkih obrazov, ki so se pojavili, kakor da bi bili iz zemlje prirasli.

— Odkod toliko ljudi? preleti skozi Musolinijevo glavo. Musolini seveda ni slutil, da so prišli ti boriči po zapovedi njegovega smrtnega sovražnika Luidžija Borgeza.

Ko si je Luidži Borgeze zopet opomogel po velikem strahu, ko je videl tajinstveno prikazen, ki je streljala na Zokaliya in ga ranila, reče:

— Tega ni storil nihče drug, kakor Musolini! Ubiti je hotel našega Zokaliya, jaz pa bom dal Zokaliyu priliko, da se bo temu razbojniku mogel maščevati. Sedaj pa, ljudje, odnesite hitro ranjenca na njegov dom. Eden izmed Vas pa naj takoj odjezdi Redžio in naj prijavi policiji, kako je zvalil Musolini z lokavostjo Zokaliya v svojo hišo in ga v njej smrtno-nevarno ranil. Naročite šefu policije, da naj hiti s svojimi boriči, kajti preden bo vržlo solnce, mora biti Musolini prijet in zvezan!

Ko je to zapovedal, je Luidži odšel iz hišeš. Ostali pa so odnesli ranjenega grbavca. Že po preteku desetih minut je drvel jezdec po dežju in nevihti proti Redžiju. Komaj pa sta minili dve uri, ko se je pomikala povorka dvajsetih boričev proti Sv. Štefanu.

Na pol poti je povorko srečala kočija, pokrita s svilenimi zavesami, za katerimi je sedel, zleknjen na svilenih blazinah, Luidži Borgeze.

— Le naprej! je rekel sam pri sebi, ko je videl boriče. Sedaj se bom znebil tudi zadnjega Musolinija. Marijo sem zastrupil, njenega očeta je ubil na moje povelje Zokali, starka je umrla in sedaj je tudi z Giuseppom pri kraju. Sedaj pa pride na vrsto Julija! Ah, tudi ta krasotica Sv. Štefana bo padla v mojo past!

Vražji, oduren smeh je spremljal njegove besede.

Povorka boričev se je vedno bolj približevala Sv. Štefanu. Prišli so v mesto, ko solnce še ni vzšlo. Takoj so obkloplili hišo. Musolinija seveda niso našli. Poskrili so se zato in iz zasede prežali na njegovo vrnitev. Niso dolgo čakali.

Ko je zatemnela zadnja zvezda in je solnce zmagoslavno pogledalo na zemljo, je prišel Musolini k svoji materi. Boriči so neopaženo zapustili svoja skrivališča in ga obkloplili.

— Kaj iščete tu? vzklikne pridušeno Musolini, gledaje dvajset pušk, ki so bile obrnjene vanj. Zakaj motite sina, ki se hoče posloviti od svoje mrtve matere?

— Giuseppe Musolini, Vi ste v imenu postave aretirani. Nocoj ste se hoteli maščevati nad Vincencem Zokalijem in ste ga smrtnonevarno ranili...

— To ni res! To je laž! zavpije Musolini. Bog mi je priča, da je to ostudna laž...

Toda Musolini ni mogel končati. Dvajset oboroženih ljudi je navalilo nanj, mladenič je podlegel. Po kratki, toda obupni borbi je bil okovan. Med dvajsetorico biričev je moral mirno korakati proti zaporu. Brez najmanjšega človeškega čuta so ga vrgli ti napol divji ljudje v temnico tra trda, kamenita tla.

Premagan od žalosti in človeške krivice je obležal Musolini nezavesten na tleh.

Ko se je po dolgem času zopet zbudil in se spomnil nočnejše noči in strašnega jutra, se je izvil iz njegovih prsi težak vzdih:

— Ah, Vsemogočni Bog! Ti veš, da sem nedolžen in da me po krivici preganjajo. Jaz zaupam tvoji veliki pravičnosti. Ne dovoli, da bi zmagala človeška hudobnost in krivica, ne daj, da bi me moji sovražniki uničili, kajti jaz mora živeti za mojo Julijo in za maščevanje...

Strašna zakletev

Velika sodna dvorana v Redžiju je bila prenapolnjena z radovednimi ljudmi iz vseh krajev Kalabrije, ki so prišli, da bi prisostvovali razpravi proti Giuseppe Musoliniju. Za to razpravo je vladalo velikansko zanimanje, kajti večina je verovavala v nedolžnost obtoženega. Zanimanje se je pa še podeseterilo, ker je Musolini obtožil velikaša, v vsej Italiji znanega plemiča Luidžija Borgeza, strašnega dejanja.

Okrog dolge mize so sedeli sodniki in porotniki. Pred njimi pa je sedel med dvema oboroženima stražnikoma obtoženec. Obtoženec je bil popolnoma miren, ker si je bil svest svoje nedolžnosti. Mnogokrat je pogledal med poslušalce. Kakor da bi iskal nekoga, ki ga je pričakoval. Toda vedno iznova se je prepričal, da drage osebe ni v dvorani. Na nekem vzvišenem prostoru, vzporedno z sodniki, je sedel Luidži Borgeze. Kadarkoli je ta lepi, življenja in njegovih slasti siti plemič pogledal obtoženca, se je pojavil okrog njegovih ust škodoljelen smehljaj.

Ob desetih objavi predsednik sodišča začetek razprave. Predsednik je pročitil obtožnico, ki obtožuje Giuseppa Musolinija radi poskušenelega premišljenega umora.

— Giuseppe Musolini, reče nato sodnik. Obtožbo ste slišali. Štirinajst prič je pod prisego potrdilo, da ste zvalili Zokalija v svojo hišo in s kamina streljali nanj. Že pred davnim časom ste mu pretili z maščevanjem, sedaj pa ste se mu hotel na ta način maščevati. Če z lepa priznate svojo krivdo, Vas bodo Bog in ljudje milostno sodili...

— Milosti?! vpade Musolini z resnim glasom... Jaz ne prosim ni ne potrebujem milosti — jaz iščem samo pravico. Zokaliju nisem nikdar grozil, čeprav sem ga smatral za ničvredneža, nisem ga zvalil v svojo hišo in jaz tudi nisem nanj streljal. In Musolini je po pravici povedal vse po vrsti, kar se je zgodilo tisto usodno noč in konča z besedami: Vse je laž, resnica je samo, da sem jaz nedolžen — Bog naj mi bo priča!

Resne besede, ki jih je izgovoril obtoženec z gorljivim glasom, so silno vplivale na mnogoštevilne poslušalce in povzročili gibanje med njimi.

Predsednik nadaljuje z resnim glasom:

— Obtoženi ne priznava svoje krivde, on zanika vse in vztraja pri svoji trditvi in izmišljeni laži, s katero hoče omažeževati čast in uničiti našega odličnega gospoda rimskega grofa Luidžija Borgeza. Čeprav smo dognali po sigurnih dokazih in po verodostojnih pričah, da ni bil visoki gospod usodne noči v Sv. Štefanu, temveč v Rimu. To dejstvo potrjujejo kneginja Adela Delmare, bankir Kristobal Hernandez in Fransoa, grofov komornik...

— Te priče so lagale! vzklikne Musolini. Krivo so prisegli kakor tudi vse ostale priče...

— Molčite, nesramnež! se zadere sodnik.

— Ne morem molčati! Oni so podkupljeni z zlatom Luidžija Borgeza. O, zlato! Kako velika je Tvoja moč! Zlato naj bo proketo, kajti zanj kupiš lahko človeško dušo in vest...

— Postavite obtoženega pred njegovo žrtev, zapove sodnik.

Predsednik da znamenje, naj se Zokali pripelje. Dvoje slug je prineslo skozi nasprotna vrata še bolnega Zokalija.

— Zokali! veselo vzklikne Musolini in iztegne proti njemu svoji roki. Veliki Bog, hvala Ti, ker si ga obranil pri življenju. Zokali, bodi hvaležen božji milosti in govori resnico: povej, sem te li res jaz zvalil v svojo hišo ali pa si prišel z

Luidžijem Borgezom in ostalimi. Povej resnico, kdo je streljal nate!

Zokali je lokavo pomežniknil z očmi in pogledal sodnike. Ko je zagledal Luidžija Borgeza, je grbavčev pogled obvisel na njem.

— Priznaj resnico, Zokali, reče Luidži s strogim glasom, radi katerega se je grbavec stresel.

Vsakdo je umolknil za trenutek... Glavni priča je imel sedaj besedo in od njegove ispovedi je bila odvisna usoda obtoženčeva.

Zokali se odkašlja, poškili še enkrat z očmi in reče:

— Slavno sodišče! Giuseppe Musolini me je ono noč na pretkan način zvalil v svojo hišo, kjer me je pričakoval skrit v kaminu. Komaj pa sem prestopil prag, že je streljal name... Bog ve, da sem govoril resnico!

— Laž, zagrmi Musolini in iztegne roki, toda stražnika sta planila nanj in ga ukrotila.

Vzkliki čudenja, spodtike in sožalja so napolnili sodno dvorano. Nastalo je splošno vznemirjenje in gibanje. Sodniki so se spogledovali. Luidži Borgeze pa vstane s svojega sodeža in vzklikne veselo:

— Krivda je dokazana ni se je mogla umakniti resnici: Gospode sodnike in gospode porotnike prosim, da ustvarijo pametno razsodbo, ker k pričevanju nesrečne žrtve nimam ničesar pripomniti. Za obtoženca pa predlagam smrtno kazen!

— O, ljudje! Kaj sem Vam storil, kaj sem zagrešil, da me hočete s silo uničiti? je jecljal Musolini.

Sodniki so odšli na posvetovanje. V dvorani je oživel med poslušalci živahen pogovor. Musolini je obsedel na klopi in si prikril obraz z rokama. Premišljal je o hudobnosti in krivici ljudi, ki ga obtožujejo zločinskega dejanja, čeprav ni bil nikdar zločinec. Zakaj je svet tako popačen? Zakaj delajo ljudje tako radi krivico svojemu bližnjemu? O, krivica boli, žali in izziva maščevanje. Mar se nočejo tudi ti ljudje maščevati? Mar hočejo zares s silo napraviti iz poštenega človeka zločinca. Vsi so proti njemu, nihče se ne poteguje zanj, nikomur se ne smili njegova boleost, njegov razžaljen ponos...

— O, Julija, kje si? je jecljal Musolini sam pri sebi. Tudi Tebe ni, da bi mi vsaj Ti pomagala v tem času strašnega obupa in delila z menoj mojo žalost... Veliki Bog, usmili se me!

V dvorani nastane naenkrat popoln mir. Sodniki in porotniki so se vrnili in posedli zopet krog mize. Predsednik vstane in prečita z razločnim glasom obsodbo, po kateri se Giuseppe Musolini obsoja radi poskušenege umora na dvajset in eno leto temnice.

— Obsojen! Jaz, obsojen! vzklikne Musolini. Jaz obsojen, saj do sedaj se nisem v ničemer pregrešil, nikdar nisem storil kake hudobije, nikdar nisem prelival človeške krvi! Ne, gospodje sodniki! Jaz nisem zločinec! O, Bog, mar ni nikogar, ki bi potrdil mojo nedolžnost...

— Je... je... se zasliši z malih vrata na koncu dvorane neki glas. Giuseppe, Bog me je dvignil z bolniške postelje in me poslala, da dokažem Tvojo nedolžnost...

— Vsi so se obrnili proti vhodu. Skozi vrata je prihitela neka slabotna deklica in se prerinila v ospredje.

— Julija! krikne Musolini vzradoščen in iznenaden.

— Da, jaz sem, mili Giuseppe! Prišla sem, da bom povedala, da so vse priče krivo pričale. Njihove prisega so krive, podkupljeni so bili! Da, slavno sodišče, Giuseppe je nedolžen!

— Znorela! Ona je neumna! je vpil Luidži Borgeze, ki je prebledel od strahu, ko je zagledal Julijo. Ne poslušajte je — ona je neumna! je vpil neprestano rimski grof. Razprava je gotova, obsodba pravomočna! — Sedaj je vse prepozno!

— Da, prepozno je! je zaklical sodnik. Obsodba je padla.

— Tedaj ste obsodili nedolžnega človeka! vzklikne obupno Julija in hoče dvigniti roko, toda roka ji na poti omahne in prime za srce. Julija se opoteče in pade na tla.

Nastal je ginljiv trenutek.

Z močnim zamahom rok se osvobodi Musolini svojih stražnikov in prihiti k Juliji ter poklekne poleg nje. Njegova bolest je bila nepopisna.

— O, grozna, neusmiljena usoda! zavpije Musolini kakor ranjena zver. Čast, svobodo in življenje so mi vzeli ti nepravilni ljudje, toda ni jim bilo dovolj. Sedaj so mi vzeli še ljubezen, zadnje, kar sem še imel! Ah, usoda! Sedaj je vse izgubljeno, vse uničeno... Jaz, nesrečnež...

Vsi so obstali kakor okameneli. Nemo so gledali ta žalostni prizor. Samo sodni zdravnik je prišel k Juliji, pregledal jo je z žalostnim glasom izjavil, da je mrtva. Odredil je, da preneso njeno mrtvo telo v mrtvašnico.

— Stojte! zagrmí naenkrat Musolini. Nihče naj se ne gane, naj ne izpregovori nihče besedice, naj vlada grobna

tišina, ko se Giuseppe Musolini poslavlja od svojega življenja in od svoje sreče...

Vsi so strmeli. Mrtvaška tišina je vladala v dvorani.

— Zbogom Julija! vzklikne Musolini s svečanim glasom. Poslavljam se od Tebe, Ti pa poslušaj mojo zakletev: Ti hudobni ljudje so pohodili mojo čast, uničili moje življenje, odvzeli so mi svobodo, strli moje in Tvoje srce. Nikdar ne bo Musolini tega pozabil! Sodniki, poslušajte, vi priče, vi krivoprisežniki, naj sliši ves svet: Musolini je bil pošten, udan in skromen! Vi ste ga razžalili, vi ste ga izzivali! Trepečite pred njegovim maščevanjem! Maščevanje bo strašno, neusmiljeno in krvavo! Spominjal se me bo cel svet! Ime Giuseppa Musolinija bo krvavi bič maščevanja, strah in trepet vseh ničvrednežev! Ti pa Luidži Borgeze, Ti Zokali in ti državni tožitelji drhtite in trepečite! Zaklinjam se, da se vam bom krvavo maščeval. Vi boste plačali s svojim življenjem moj bol in Julijino življenje. Obsodili ste me na dvajset in eno leto temnice, toda pomnite, po tem času Vas bom našel čeprav na koncu sveta in moje maščevanje vas bo doseglo. Če pa takrat ne boste več živeli, se bom maščeval nad vašimi otroci, nad vašimi rodovi. Bog naj me ubije, če zakletve ne bom izpolnil:

Kri se je zledenila v žilah onih, ki jim je veljala strašna Musolinijeva zakletev.

— Odpeljite ga v temnico! je zapovedal državni pravdnik Bartolo, ko si je malo opomogel in se prvi otresel vpliva strašnih besed.

Po strašni prisegi maščevanja je bil Musolini ohrabreni in umirjen. Sklonil se je in objel mrtvo telo svoje Julije, poljubil jo je na njene blede ustnice, toda v tem trenutku se zave strašne resnice in se zdrzne...

Nekaj ljudje - nekaj usoda

Predpusne svečanosti niso bile v Napolja še nikdar tako sijajne, kakor to leto. Kneginja Adela Delmare je priredila danes svoj obče znani sijajni ples. Vsi prostori so bili napolnjeni z gosti, najodličnejše napoljsko gospodo. Toda gostiteljica je s svojo lepoto nadkriljevala vse goste. Roko v roki je hodila z Luidžijem Borgezom po slavnostno razsvetljenih dvoranah in pozdravljala goste. Zavidni pogledi kavalirjev so jo

spremljali. Kajti vsi so vedeli, da je kneginja bila naklonjena edino-le rimskemu grofu, saj tega niti sama ni prikrivala.

Ko sta obhodila vse dvorana, sta prišla skozi dolgi zimski vrt v majhen, tajni kabinet. V njem sta bila popolnoma sama. Tedaj reče kneginja Adela:

— Obljubil si mi, da mi boš zaupal neko tajnost, zategatelj sem Te tudi pripeljala semkaj. Sedaj sva sama in lahko mi zaupaš karkoli hočeš...

Luidži Borgeze pogleda nezaupljivo okrog sebe in reče:

— V tej hiši je samo eno mesto, kjer stene nimajo ušes in kjer izpregovoriš lahko vsako tajnost, to pa je spalna soba kneginje Adele Delmare. Torej, pelji metja...

Adela ga začudeno pogleda in reče šepetaje:

— Toda, Luidži, ne zahtevaj, da je sedaj popeljem v spalno sobo! Mar ne vidiš, da je hiša polna ljudi... Če mi Tvoje tajnosti nočeš zaupati tukaj ali pa če misliš, da je spalnica najprikladnejše mesto, tedaj... ko bo zabave konec, ko bodo pogasili luči — boš našel na balkonu svileno lestvico...

— Ha, ha, ha, se porogljivo nasmeje Luidži. Mar se bojiš za svoj ugled!? Poglej, poglej! Mar je ona deklina, ki sem jo dvignil od kvartaške mize v Monte-Karlu in jo s svojo vplivnostjo povišal v kneginjo, mar je pustolovka, ki sem jo obvaroval, da ni od bede in obupa skočila v morje, ker jo je preganjala policija kot tatico, mar je prosjakinja, ki je z mojim denarjem znova pričela komedijo življenja — mar jo ta ženska vedno tako zapirala vrata svoje spalne sobe...

Vsaka beseda, ki jo je grof trpko in brez usmiljenja spregovoril, je udarjala kakor železno kladivo na glavo te lepe žene.*Kneginja povesi svojo glavo in ne izpregovori besedice. Grof pa jo prime za roko in ji reče:

— Ne pozabi, da me moraš ubogati in se mi slepo pokoravati. Sedaj pa pojdiva...

Kneginja vzame ponudeno ji roko in se molče pokori grofovi zapovedi in odide z njim.

Kaj sta počela, ali o kaki tajnosti je govoril strašni grof, za enkrat še ne vemo, morda je govoril o Musolinu, kajti želel je, da bi Musolino čimprej poginil. Mar je bila kneginja Adela zares naklonjena grofu Luigiju, ali pa je samo mirno in ravnodušno prenašala njegovo tiranstvo?

Ko se je Musolino nagnil k svoji Juliji in jo poljubil na njene blede ustnice, kot znak zadnjega slovesa, se je naenkrat zdrznil. Zazdelo se mu je, kakor da sta se njeni ustnici premaknili.

— Ah, pomisli Musolino vzhičeno. Julija ni mrtva!

Toda močne stražnikove roke so ga zagrabile in hotele odtrgati od otrplega telesa. Giuseppe se je otepal in branil, toda močnejši je zmagal. Giuseppa Musolina so odvekli iz sodne dvorane.

Tri dni pozneje so odgnali okovanega Musolina v »Črno hišo«, najstrašnejšo ječo v Italiji, da bi odsedel prisojeno mu kazen.

Tako se je glasila obsodba, tako so ukrenili ljudje.

Musolino je že vzdržal nekaj časa v svinčeni celici. Toda njegova razburjena notranjost se ni še umirila, njegova prevelika bolest se ni udušila!

Nečloveško postopanje, mučenje in poniženje, je leglo na njegovo dušo in jo popolnoma stlačilo. Neke noči, ko se je vsa trdnjava že davno umirila, se tiho odpro vrata Musolinove celice. Slaba svetloba je razsvetlila majhen prostor, surovi in odurni glas praznika odjekne:

— Semkaj, mladi malopridnež! Sedaj boš še ti lahko spoznal svinčeno celico. Upravnik je zapovedal, naj Te zaprem skupno z Musolinom — glej, sedaj se pa zgrizita kakor dvoje zveri...

— Milost, samo ne v svinčeno celico, je moledoval nesrečnež, katerega je jetniški paznik pripeljal. Toda nihče ni poslušal njegove prošnje. Hitro so se zaprla železna vrata, svetloba izgine in tema zagospodari v celici. Musolino, ki je sedel na nekem malem, trdem podstavku, ki mu je služil za posteljo, je naenkrat začutil, da se je k njegovim nogam priotalilo človeškšo telo.

— Nesrečnež! vzklikne Musolino. Tako mlad, pa že v »peklenski temnici«. Kakšen greh si storil, da Te je zadela tako strašna kazen?

Dve mali roki se ovijeta okrog njegovih kolen, visok in slab glas pa zašepče:

— Giuseppe Musolino, prišel sem da Te rešim teh strašnih muk.

Ne izprašuj kdo da sem, niti kaj me je prignalo v to »Črno hišo«. Ne izgublaj časa — reši se!...

Musolini skoro otrpne od iznenadenja, nato pa vzklikne:

— Da bi se rešil!? O, ali si Ti angelj, ki ga pošilja milostljivi Bog ali pa moja Julija? Ti mi prinašaš rešitev! Ali ne, ne, ti ne veš kaj govoriš... Iz tega zemeljskega pekla ni rešitve... odtod ni mogoče pobegniti...

— Je mogoče, Giuseppe! ponovi mladi kaznjeneec. Lahko je pobegniti in najin beg se nama bo tudi posrečil. Poglej, prinesel sem Ti stekleničico, v kateri se nahaja neka močna kislina, ki bo zdrobila železno omrežje na oknih, kakor da bi bilo iz stekla... Glej, prinesel sem ti tudi svileno lestvico, po kateri se bova spustila ob steni v globino...

— Da, v globino, kjer naju pričakuje straža... pripomni Giuseppe.

— Radi straže bodi čisto brez skrbi, nadaljuje mladi prislec. Straža spi. Neki gospod jih je napojil z vinom, da bodo spali do zore. Ne omahuj, Musolini. Samo danes in nikoli več se Ti ne bo ponudila taka prilika...

— Danes in nikdar več!? je šepetal še vedno iznenadeni Musolino. Prav imaš, neznani prijatelj. Da bi se rešila! Poskusiva...

Spodaj, pod trdnjavskim obzidjem je valovilo in bučalo morje, zgoraj pa so gosti oblaki zakrivali nebo. Neprodorna tema je objemala okolico. Lepše priložnosti za beg si človek ne bi mogel zamisliti.

Po polurnem, neprestanem delu je bilo železno omrežje odstranjeno. Pritrdila sta lestvico in jo vrgla na zunanjo stran zidu. Pot k svobodi je bila odprta! Iz Musolinijevih oči so švigale strele maščevanja in kakor da bi ga tresla mrzlica in bi se mu bledlo, je imenoval imena onih oseb, katerim se je hotel maščevati:

— Luigi Borgeze, Zokali, Bartolo, Adela Delmare.

— Kaj hočeš? se odzove mladi kaznjeneec Musolinovim besedam. Kličeš-li mene?

— Tebe!? se začudi Musolino. Ne kličem Tebe, kako bi Te tudi mogel klicati, ko niti ne vem kako se imenuješ. Ne poslušaj mojega besedičenja, temveč pojdiva, v imenu božjem.

Musolino se hitro vzbne in potegne svoje tel oskozi-odprtino ter obvisi na lestvici. Tudi njegov neznani prijatelj stori isto. Ko pa sta bila oba že na lestvici, naenkraf strašno zapiha. Veter dvigne lestvico in udari z njo ob zidovje.

— Ah, sveta Mati Božja! zastoka mladenič. Musolino, če mene primeš, bom padel, meni se vrti v glavi.

— Spusti se še malo po lestvici navzdol in se primi z

rokami okrog mojega vratu, reče Musolino. Mladenič uboga. Ko pa je močnega Musolina čvrsto objel, reče z zanosom:

— Oh, če bi te mogel večno držati tako objetega, storil bi te srečnega...

Musolino obstoji na sredini lestvice in se zagleda v mladeničev obraz. Naenkrat vztrepeče in vzklikne:

— Ti si ženska! Kdo si? Kaj te je napotilo, da me hočeš rešiti in se izpostavljaš toliki nevarnosti?

— Ne vprašuj sedaj... zašepeče neznanec. Pozneje ti povem, sedaj beživa...

— Ne, odvrne Musolino. Niti ganila se ne bova odtod, dokler mi ne poveš, kdo si? Tvoj glas, se mi zdi, sem že slišal nekje...

— Res je. Slišal si ga na dan svoje obsodbe, ko sem krivo priseгла... Hotela sem te uničiti, sedaj pa, sedaj me vodi k Tebi moja velika ljubezen do Tebe, hočem Te osrečiti — jaz sem kneginja Adela Delmare...

Strahovit vzkrik se iztrga iz Musolinovih prsi. Lestvica se je močno stresla in radi tega popustila, dvoje človeških teles je strmoglavilo v razburkane morske valove...

Med življenjem in smrtjo

Ko je Julija zaslišala, da je nepravično sodišče njenega Giuseppea obsodilo, je omahnila na tla. V prvem trenutku so vsi mislili, da je mrtva. Ona pa je bila samo onesveščena. Za trenutek ji je srce prenehalo delovati in njeno telo je radi hudega krča otrpnilo. Ko pa se je sodna dvorana izpraznila, so odnesli Julijino truplo v mrtvašnico, kamor po navadi prene-sejo ljudi, ki niso umrli naravne smrti. Preden pokopljejo take ljudi, jih pregledajo zdravniki in ugotovijo vzrok smrti. V mrtvašnici je bilo takrat tudi nekaj drugih mrličev: neki stavec s strašno spačenim obrazom, ki se je prejšnji dan obesil; neka zabuhla žena, ki so jo potegnili iz vode in še nekdo. Mrtvašnica je nudila radi teh mrličev strašen prizor. Nosači so pustili Julijino telo sredi mrtvašnice in takoj odšli.

Ko so se ljudje, ki so bili pri razpravi novzoči, popolnoma razšli, sta odšla tudi Luigi Borgeze in okrožni zdravnik iz sodnijske dvorane. Pred slovesom pa vpraša Luigi Borgeze zdravnika:

— Gospod doktor! Mislite li, da je ona deklica zares mrtva?

— Na vsak način, potrdi zdravnik, ki je bil sicer posebljena poštenost. V sodni dvorani sem jo samo površno pregledal, a mislim, da se nisem zmotil. Srce je popolnoma mirovalo.

— Ali jo bodo že danes pokopali?

— Ne, odvrne zdravnik. To bi ne bilo pametno, sicer pa predpisuje zakon, da se mora pred pokopom natančno ugotoviti vzrok smrti. Telo bo treba obducirati...

— To je vsekakor zelo zanimivo, reče prekanjeni Luigi. Še nikdar nisem prisostvoval temu žalostnemu dejanju. Storili mi boste veliko usluge, če mi dovolite, da smem biti pri Vašem delu navzoč...

— O, prosim, reče doktor. Izvolite me obiskati zvečer v mojem stanovanju, kajti tam opravljam taka dela. Torej pričakujem Vas okrog desetih zvečer.

— Potrudil se bom, da bom točen, reče Luigi Borgeze, pozdravi doktorja in odide.

Plemeniti zdravnik ni mogel niti slutiti, zakaj hoče biti Luigi Borgeze pri obdukciji Julijinega trupla navzoč. Na vsak način se je hotel prepričati o resnični Julijini smrti. Hotel si je biti na jasnem, da li je izginila tudi zadnja priča, ki bi mogla dokazati, da je bil Musolino po nedolžnem obsojen. Zelo se je razveselil, ko je slišal, da bo zdravnik zabodel svoj nož v njeno telo, kajti če še ni bila mrtva, bo pa čisto gotovo izdihnila pod zdravnikovim nožem.

Luigi Borgeze se je odpeljal v svoji luksuzni kočiji v največji hotel v Reggiju, kjer ga je sprejel sam lastnik in ga spremlil v dvorano za obedovanje.

Čas obeda je že davno minul in v dvorani ni bilo nikogar razen enega gosta, ki je osamljen sedel pri neki mizi v kotu dvorane. Luigi izroči lastniku svoj plašč, pogleda osamljenega gosta in naenkrat vzklikne:

— Alberto, moj brat... Za vraga, to je on... knez Borgeze!

— Luigi, zakliče v tem trenutku osamljeni gosti in prihiti svojemu bratu naproti.

— Kakšno iznenadenje! — vzklikne Luigi.

Alberto Borgeze je bil starejši Luigijev brat in najstarejši član rodbine Borgeze, nosil je kneževski naslov. Velik, dostojanstven človek z malo osivelimi lasmi in nekam bledim obra-

zom. Njegove modrosive oči so izražale ljubezen in zaupanje, dobroto in plemenitost. Bil je poosebljeno nasprotje svojega brata, ki je bil nekaj let mlajši od njega. Z iskreno prisrčnostjo je objel svojega brata Luigija in govoril z razburjenim glasom:

— Že dvajset let Te nisem videl, pa se Te vseeno takoj spoznal... Saj na Tvojem obrazu so včrtane iste poteze, kakor jih je imela najina mati...

— Ti si kriv, da se nisva tako dolgo videla, reče Luigi in sede poleg svojega brata. Ti si pravi čudak! Že dvajset let se potikaš po svetu poleg vsega svojega ogromnega premoženja...

— Prav imaš, dragi brat. Prepotoval sem skoraj cel svet. In ne bi se bil še bog ve koliko časa vrnil v Italijo, če me ne bi bila zapustila moja zvesta spremljevalka skozi življenje. Gotovo bo tudi Tebi žal, če ti povem, da je moja žena Karmen umrla...

— Umrla! vzklikne Luigi in se trudi, da bi se naredil zelo žalostnega, čeprav se je na tihem veselil bratove usode.

— Da, moja dobra Karmen je umrla. Pokopal sem jo na Madejri, vzdihne Alberto in si obrišeš solzo, ki mu je obvisela na trepalnici. Dragi brat! Vrnil sem se v Italijo, da izvršim svojo dolžnost...

— Dolžnost! reče Luigi in očise mu zasvetijo. Zaupaj mi vse, brat, mogoče Ti bom lahko kaj pomagal.

— Bom, Tebi edinemu bom zaupal to tajnost, zašepče knez Alberto. Ti si moj brat, Tebi zaupam...

Ah, če bi bil nesrečni človek vedel komu je zaupal?

— Prišel sem, da bi poiskal svojo hčerko, reče Alberto.

Te besede so zadele Luigija. Kakor strela jasnega neba, ker ni niti slutil, da bi imel brat kakega otroka. Mislil je, da bo on glavni dedič po bogatem bratu, sedaj pa je bil poražen, ko je slišal, da je še nekdo na svetu, ki je njegovemu bratu bližji od njega. Kri mu je zavrela, čeprav še niti vedel ni, kdo je njegov tekmeč; že vnaprej je sklenil, da se bo te nevarne ženske znebil, če bi jo slučajno našli.

— Da, svojo hčerko, zaupljivo nadaljuje knez Alberto, edino hčerko, ki mi jo je Karmen rodila, katere pa smo se morali odreči in jo zapustiti iz zelo važnih razlogov. Ne zahtevaj, da ti ta razlog navedem, toda veruj mi, da sva jaz in Karmen mnogo pretrpela, preden sva se odločila, da sva zapustila najino Julijo...

Luigi pláne, kakor da bi ga kača pičila, obstrmi in pravi:

— Julija? Mar se je tvoja hčerka imenovala Julija? Kje ste jo pustili? ...

— V gozdu, žalostno odvrne Alberto. V gozdu pri Sv. Štefanu, ob vznožju Aspronta. Otróku sem dal zlata in listek, na katerem je bilo napisano, da je deklica grofovskega stanu ...

— Ona je! je mrmral sam pri sebi Luigi. Vsa sreča, da je mrtva, drugač bi postala grofica Borgeze ...

— Neka slutnja mi pravi, nadaljuje Alberto, da moja Julija še živi. Svoji Karmen sem prisegel na njeni smrtni postelji, da bom storil vse, kar je v moji moči, da bi našel najino hčerko in je vrnih vse, česar sva jo prej oropala s tem, da sva jo zavrгла. Vrniti ji hočem ime in premoženje ... Dragi brat, pomagaj mi pri iskanju moje Julije ...

— Prisegam ti, reče Luigi, da ti bom pomagal in tudi našel Julijo in jo pripeljal v tvoje naročje.

Ganjen po toliki bratski ljubezni in odanosti. se je Alberto pristrčno zahvalil svojemu bratu. Skupaj sta obedovala in se še dolgo časa pogovarjala. Ko pa ju je noč zalotila v njanem razgovoru, se Luigi dvigne in poslovi od svojega brata, rekoč:

— Truden si. Pojdi in se odpočij. Jutri pa bova začela že z iskanjem. Zaupaj v Boga in v mojo pomoč. Zbogom!

Brata sta se ločila. Alberto se je podal k počitku, Luigi pa se je ogrnil s svojim plaščem in odšel v noč. Ker je bilo že skoro deset, se je napolil k doktorjevi hiši. Med potjo je govoril sam s seboj:

— Prepozno si prišel, dragi bratec. Svoje Julije ne boš nikdar več videl. Jaz bom edini naslednik rodbine Borgeze in tvoj — dedič!

Ko je prispel pred zdravnikovo hišo, je Luigi pozvonil. Vrata mu je odprl sam doktor in ga peljal v svojo studijsko sobo. V sredini sobe je stala dolga miza, na kateri je ležalo pokrito telo lepe Julije.

— Prav je, da ste prišli, reče doktor, kajti pravkar sem hotel pričeti s svojim poslom. Ne čudite se, da sem sam, ker pri delu ni študiranja ne maram nikogar poleg sebe.

Luidži ne odgovori ničesar. Sleknel si je svoj plašč in usmeril pogled na mrtvo telo bogate naslednice, katere oče je prišel in jo bo iskal zaman. Doktor dvigne prt, groznemu Luigi, pa se izvije iz prsi komaj slišen vzdih čudenja. Strmel je v Julijo, ki ni bila običajnim mrličem prav nič podobna.

— Zares, reče zdravnik, zdi se, kakor da bi spala. Toda videz ne more preslepiti zdravnika, kajti mi vemo, da se pojavijo ostudne posledice smrti šele tedaj, ko začne telo že razpadati.

Luigi je trepetal, toda ne od strahu, temveč od jeze, da zdravnik še ni pričel z razrezovanjem telesa in s tem dokazal neresničnost njegovega suma in ga uničil. Kakor da bi razmel Luigijevo razburjeno vedenje, je zdravnik stopil k mizi in vzel v roko majhen, toda zelo oster nož. Prenehal je vsak pogovor. Doktor potiplje mesto, kjer se je nahajalo Julijino srce in pritisne z nožem. Nož prereže kožo, kaplje rdeče krvi so pri-tekle iz rane. Zdravnikova mirna roka pritisne nožek še moč-neje, naenkrat pa vzdrti...

— Vsemogočni Bog, krikne zdravnik in izvleče nožek! Gospod grof, ste-li slišali vzdihljaj? Ne, ne, jaz se nisem zmotil ta deklica ni mrtva, ona živi! O, veliki Bog, hvala ti, da nisi dopustil, da bi postal njen morilec...

Luigi je strašno prebledel. Mar deklica res ni mrtva? On pa je v tem trenutku tako želel, da bi Julije ne bilo več med živimi. Medtem ko je trepetal od strašnega razburjenja in so mu različne črne misli rojile po glavi, je doktor hitel k neki omarici, vzel iz nje majhno stekleničico in zlil njeno vsebino na Julijin obraz. Julija je začela hitreje dihati. Polagoma je odprla oči, njeni krepko stisnjeni ustnici pa sta se premaknili in zašepetali edino besedo, ime Giuseppa Musolina.

Luigi divje plane in svojimi strašnimi krvavimi očmi pogleda starega doktorja ter zarjove kakor divja zver:

— Doktor! Ta deklica ne sme živeti... Dvajset tisoč zlatih lir vam dam, če ji s tem nožem prebodete srce...

— Ste-li znoreli, grof? zavpije doktor. Jaz nisem zločinec, nisem morilec. Za zlato cele Italije bi ne prelil krvi te ubožice...

— Toda to se mora zgoditi! je sikal strašni Luigi. Nihče ne bo nikdar zvedel, kaj se je zgodilo nocoj v tej hiši...

— Toda moja vest bo vedela — jaz hočem imeti vedno čisto vest...

— Vi torej načete izvršiti moje zapovedi? vpraša, tresoč se od jeze, Luigi.

— Nočem! odločno odvrne plemeniti starec. Morilec ne bom nikoli... Odidite iz moje hiše!

— Tedaj pa, naj te vrag vzame! zaškriplje z zobmi, pograbi doktorja in ga trešči ob tla. Potem pa mu vzame iz roke nož in ga porine v njegove prsi...

Plemeniti zdravnik je bil takoj mrtev. Morilec je motril s strašnimi očmi svojo žrtev. V tem trenutku sliši za seboj slab vzdihljaj. Zdrzne se in odhiti s krvavim nožem, ki ga je držal v roki k Juliji — k svoji novi žrtvi...

V morskih valovih

Strašna maščevalna strast je prevzela Musolina, ko mu je njegov spremljevalec priznal, da je ženska in sicer Adela Delmare, ki je krivo pričala v korist njegovega nasprotnika Luigija Borgeza. Musolino jo jezno pograbi in v tem trenutku sta oba strmoglavila v globino — v razburkano morje, ki se je nad njenima glavama zopet zgrnilo. Tudi pod vodo je Musolino krepko držal osovraženo Adelo Delmare in jo hotel kaznovati s smrtjo za njeno krivo prisego. Čez nekaj trenutkov sta se pojavili v jani trupli na morski gladini, nastala je obupna borba. Mlada žena se je obupno branila, nekaj časa je bila kneginja pod vodo, nekaj časa pa Musolino.

— Norec! je stokala Adela Delmare. Ali me hočeš zato zadaviti, ker sem Ti prinesla svobodo?

— Svoboda, ki prihaja od Tebe, prinaša nesrečo. Umreti moraš, krivoprisežnica...

— Ubij me! je nadaljevala Adela z moledujočim glasom, toda vedi, da sem te rešila, ker Te sedaj ljubim in sem hotela na ta način popraviti krivico, ki sem ti jo storila.

— Ne laži, ko ti že smrt gleda v oči! zagrmi Musolino. Ti si ljubica prokletega grofa Luigija Borgeza, kot taka pa ne moreš želeti Musolinu ničesar dobrega...

V tem trenutku ju je zalil velik val, oba sta izginila pod vodo. Ko pa sta se čez nekaj časa zopet pojavila na površini, reče Adela:

— Ti norec seveda ne veš, da jaz sovražim Luigija Borgeza bolj nego Ti, rajše bi ga uničila kakor Bog ve kaj... Res je... jaz sem bila njegova ljubica, toda k temu me je grof prisilil. Verjemi mi, da žena, ki so jo oropali časti lahko še bolj sovraži, kakor človek — ki so ga uničili in obsodili po krivem... Musolino, poizkusi. Zapovej mi, naj Luigija ubijem,

prisegam ti pri Bogu, v čigar rokah se nahaja sedaj najino življenje — da bom to storila z bodalom ali pa s strupom.

— Ženska! Če bi ne bile Tvoje besede sama prevara, če bi govorila resnico, jaz bi ti življenje daroval...

— Samo osem dni časa mi daj in prisegam ti, da Leigija ne bo več med živimi. Stekleničico strupa nosim na svojih prsih. Luigi mi jo je dal za Tebe — jaz bom pa prihranila strup za njega... Zaupaj mi, jaz te bom zvesto ubogala in bom orožje v tvojih rokah...

— Dobro, verjamem ti, reče Musolino odločno. Kajti pred smrtjo nihče krivo ne prisega. Primi se zame, jaz te bom nosil in preplavala bova morski preliv.

Adela Delmare uboga, Musolino pa začne plavati. Komaj pa šta se oddaljila nekaj metrov od obale, ko je nočno tišino pretrgal strašen strel.

— Usmili se naja, sveta Mati Božja, zastoka Adela. Opazili so, da sva ušla... Uničena sva...

V njuni bližini je padlo nekaj strellov, kmalu nato pa jo iz trdnjave posvetila močna luč na morje. Musolino se skrije s svojim bremenom pod vodo.

Ko pa sta se zopet znašla na površju, reče Adela:

— Rešila bi se le, če bi dospela do otoka Piarive... to ni tako daleč...

— Potem bova prispela tja, odvrne Giuseppe in začne plavati z novo močjo.

Tudi nekaj topovskih strellov se je oglasilo iz trdnjave. Vsi prebivalci ob obali do Napolja so vedeli, da je to znak, ki naznanja, da je iz trdnjave ušel kak kaznjenec. Vsakdo, ki bi prijel begunca, bi lahko zaslužil pet tisoč lir.

— Ah, vzdihne Adela. Giuseppe, ali vidiš ono svetlo točko na morju? To je parnik, ki so ga poslali za nama... Vsemogočni Bog, izgubljena sva...

Musolino ni ničesar odgovoril. S podvojeno močjo je rezal valove in se trudil, da bi zasledovcem ušel, toda parnik je prihajal vedno bliže.

— Živega me ne bodo prijeli, je stokal Musolino. Adela, prisezi mi, da boš, čeprav jaz poginem, zvesta dani besedi in ubila Luigija Borgeza!

— Prisegam Ti, Musolino, dano besedo bom izpolnila...

— Če pa ostanem živ, nadaljuje Musolino, boš izročila to zalego meni, jaz mu bom sodnik, kajti jaz imam največ poudara in največjo pravico do tega...

— Predajte se! se zasliši v tem trenutku glas iz ladje, ki ju je že dohitela.

— Giuseppe Musolino se predaje samo smrti, drugače pa se bo boril do svojega zadnjega diha za svojo svobodo, vzklikne Musolino in z nadčloveško močjo nadaljuje svoj beg pod svobodno sonce.

V tem trenutku pa je za njima nekaj zažumelo, Adela obupno vzdihne:

— Uničena sva! V morje so vrgli mrežo, uloviti naju hočejo kakor morske pošasti. Najine svobode je konec... Zbogom Musolino...

Musolino se skriva pod vodo. Hotel je uiti objemu mreže, toda bilo je prepozno. Mreža ju je obdajala okrog in okrog, nista se mogla rešiti.

— Nož! zastoka Adela. Luigi mi je dal zate tudi nož. Z veliko muko izvleče Adela nož iz svoje mokre obleke... Glej, Musolino, tu imaš nož, prereži z njim mrežo...

Musolino zagrabí nož, zamahne in mreža je bila prerezana.

— Potegnite mrežo iz vode! — zapove kapetan parnika svojim ljudem. Begunce smo ujeli... Bravo! Pet tisoč lir si bomo razdelili med seboj...

V mreži je bila sama Adela. Musolina je spremljala sreča. V zadnjem trenutku je padel iz mreže in se potopil globoko pod vodo. Tako se je oddaljil od parnika. Ko se je pojavil zopet na površini, je slišal obupen krik nesrečne Adele. Vedel je, da ji ne more pomagati. Medtem ko so se na parniku zabavali z dviganjem mreže, je bil Musolino že daleč. Na njegovo srečo ga je zajel morski tok in ga hitro odnašal, kakor da bi mu hotel pomagati pri begu pred svojimi preganjalci. Radi velikega razburjenja ni niti opazil, niti čutil, kako hitro je prispel do obrežja. Pred seboj je zagledal zidovje samostana usmiljenih sester Piarive. Napravil je še nekaj gibov z rokami in z nogami in imel je trda tla pod seboj.

— Rešen! veselo vzklikne Musolino in onemogel omahne na tla. Bil je od dolgega in napornega plavanja strašno izmučen, niti ganiti se ni mogel z mesta. Takoj je zaspal ali pa se je onesvestil. Ko se je zopet zbudil, se je nebo že zjasnilo, luna je razsipala svojo svetlobo in posrebrela morsko gladino. V mesečini se je jasno razločevalo zidovje samostana... Kakor v polsnu je slišal Musolino svečano, cerkveno petje, pred njim pa se je prikazal tajinstven spreved, ki se je pomikal

mimo njega kakor nočni strahovi v svojih dolgih, belih oblekah. Mar so bile to sanje ali resnica?

Ne, Musolino ni spal. Mimo njega se je pomikala povorka sester Piarive proti mali kapelici, ki je stala na skali nad obalo. To je bil velik in veličasten sprevod. Med prvimi je bilo šest mladih sester, za njima so šle štiri starejše, izmed katerih je prva nosila križ, druga pajčolan, tretja bel molek, četrta pa srebrne škarje in vence iz belih cvetic. Musolino je takoj uganil pomen te povorke: nocoj bo stopila med sestre Piarive neka nova oseba in za večno zakopala svojo mladost med to zidovje. Musolino je čutil z mladenko neko sočutje... V sredini povorke se prilaže baldahin iz bele svile, pod njim pa je stopala mlada bleda deklica, oblečeno v dolgo belo obleko, s sklonjeno glavo. Musolino dvigne svojo glavo in pogleda natančneje mladenki v obraz. Naenkrat se zdrzne, plane in kakor neumen zavpije:

— Julija!... To je moja Julija!...

V tajinstveni grobnici

Ko je Luigi Borgeze na tako zverinski način umoril plemenitega zdravnika, dvigne krvavi nož in plane z njim k mizi, na kateri je ležala nezavestna Julija. Razbojnik je bil pripravljen, da ubije tudi svojo drugo žrtev...

Ko je prispel do mize, je naenkrat obstal. Lepa Julija je ležala razkrita pred njim. Začudil se je njeni izredni lepoti in ostrmel. Gledal je nesrečno deklico, na kateri so se vedno razločnejše črtali znaki življenja, dviganjena desnica je omahnila, nož pa je padel na tla.

— Ne, ne, je šepetal Luigi. Ti ne boš umrla, Ti si prelepa za smrt. Jaz ti bom daroval življenje in te obdržal zase. Živela boš samo za me in radi mene. Življenju in svetu te bom odtujil, skrival te bom, dokler ne bo prišel primeren čas — ti boš moja ljubica. Še to noč te bom odpeljal iz Reggija in te bom shranil v samostanu usmiljenih sester Piarive... tam boš na varnem...

Po teh besedah se je ledeno in vražje zasmejal...

Zločinec zavije napol onesveščeno Julijo v črn mrtvaški prt, jo dvigne in jo na svojih rokah odnese neopaženo iz zdravnikove hiše. Pod varnim okriljem temne noči je odnese k mor-

ski obali, položi jo v čoln in s pomočjo nekega ribiča privesla do otoka Piarive. V samostanu so Luigija že dobro poznali, kajti mnogokrat je prihajal s takimi sumljivimi stvarmi. Nezavestno Julijo je predal prednici samostana in ji zapovedal, da jo mora prisiliti, da stopi med usmiljene sestre. Prednica mora na Julijo dobro paziti, dokler ne pride Luigi po njo.

Podla predstojnica se globoko prikloni in obljubi, da bo točno izvršila njegovo zapoved.

Nekaj dni pozneje je bilo vse pripravljeno za izvršitev zapovedi. Ko se je Juliji zopet vrnila zavest in si je malo opomogla, so jo odvedle neke noči v slavnostni povorki v malo kapelico, da bi se na slovesen način poslovila od življenja in prisegla, kar je bilo v navadi pri sprejemanju novih častnih sester. Pod belim svilenim boldahinom na sredi povorke je stopala Julija s sklonjeno glavo in tako jo je Giuseppe Musolino videl iz svojega skrivališča, ki se je nahajalo vspeoredno s potjo, po kateri se je povorka pomikala. To je bilo tisto noč, ko je našel Giuseppe Musolino svojo rešitev na skrivnostnem otoku.

Ko je Musolino videl in spoznal svojo Julijo, je obstal, kakor da bi bil okamenel od iznenadenja. Spregovoriti ni mogel niti besedice. Dokler se je Musolino zopet osvestil, je povorka že izginila v kapelico in težka vrata so se za njo zaprla. Čisti in visoki glas zvona je žalostno odmeval od kapelice in se dojmil v Musolinijevi duši kakor mrtvaška pesem. Musolino se zdrzne in kakor neumen odhiti za povorko. Ko pa je prispel do vrat, so bila ta že zaprta. Obupno je kriknil in udaril s pestjo ob vrata. Toda vrata se ne odpro. Musolino prisluhne in sliši neki ledenomrzli, oster glas:

— Prizezi in izgovarjaj za menoj besede prisege, ki te bo za večno priklenila k nam...

Odgovora bi slišal. Julija ni hotela izgovoriti strašnih besed prisege. Musolino si je bil takoj na jasnem, da Julija ni prišla prostovoljno v samostan, temveč jo je nekdo prisilil k temu.

Po tej misli ohrabren, je začel Musolini ponovno udarjati po vratih in zavpil:

— Julija! Jaz sem tukaj! Tvoj Giuseppe te bo rešil...

— Musolino! Odpelji me od tod... se zasliši obupen krik iza vrat, potem pa je vse utihnilo. Orglje su utiknile, v njegovih ušesih pa je strašno šumelo, slišal je samo udarjanje svojega lastnega srca. Prisluškoval je in neprestano udarjal

ob vrata. Čez dolgo časa so se vrata polagoma odprla, iz kapelice pa pride neka starejša, črno oblečena sestra in vpraša:

— Česa iščeš tu, neznani človek?

— Iščem Julijo! vzklikne Musolino. Iščem svojo Julijo, ki ste jo pravkar hotele prisiliti, da bi prisegla...

— Kdo pa si Ti, neznani človek? ga vpraša sestra.

— Jaz sem Giuseppe Musolino... pobegli kaznjenec...

— Ah, Ti si tisti človek, katerega je ona tolikokrat imenovala.

— Da, jaz sem Musolino in če imate le trohico srca, me peljite k njej, jaz Vam bom na veke hvaležen...

— Dobro, peljala Te bom k njej, reče sestra z mirnim glasom. Pojdi za menoj!

Musolino je šel kakor pijan od razburjenja nesigurnih korakov za sestro v kapelico, toda tu ni bilo nikogar več. Kapelica je bila prazna. Črna sestra se napoti proti oltarju. Tu obstane, si odgrne črni pojčolan. Musolino je zagledal strog, teman obraz z dvoje velikih, ledenomrzlih oči. Pogled teh oči je bil trd, neusmiljen.

— Jaz sem vratarica samostana sester Piarive, reče ženska s trdim in ostrim glasom. Vi hočete torej videti Julijo? Dobro, pogledajte ono marmornato ploščo pri oltarju. Ta plošča pokriva grobnico onih, ki v samostanu umrjejo...

— Umrjejo, vzklikne Musolino s pridušenim glasom in vzdrdhti. Jaz nočem gledati mrtvecev, jaz hočem videti svojo Julijo...

— Julija je mrtva! mirno odgovori vratarica.

— To ni res! vzklikne Musolino. Malo prej sem jo videl...

— Motiš se, neznanec. To, kar si malo prej videl, je bil Julijin pogreb...

Musolino se zgrozi. Z eno roko pritisne razburjeno srce, z drugo pa se zagrabi za glavo. Ni verjel strašnih besed črne sestre. Kakor brez uma skoči pred žensko in zavpije:

— To je laž! Julija ni mrtva... ona ne more biti mrtva... Jaz jo hočem videti...

— Revež! mu porogljivo odgovori strašna vratarica. Misliš, da te varam! Pojdi za menoj in se prepričaj...

Na Musolinijevo dušo je legel čudni strah, kakor neka slutnja. Kakor omamljen je šel za vratarico, ki se je ustavila

pred marmornato ploščo, na kateri je bilo z zlatimi črkami napisano: — Tukaj počiva grofica Julija.

— Vem, da ne boš verjel tem hladnim besedam, reče hitro vratarica, toda prisiljen boš verjeti svojim očem, ko boš videl Julijo mrtvo. Povej mi, Musolino, ali si tako srčen, da bi šel brez strahu z mano v grobnico?

— Pelji me k Juliji, čeprav v pekel. Jaz se ne bojim ničesar.

Tajinstvena vratarica pritisne na neko skrito mesto, težka marmornata plošča pa se obrne, kakor da bi jo dvignili nevidni duhovi.

Musolino stopi za vratarico v temen, ozek hodnik. Vratarica je prižgala svečo. Ko pa sta dospela na konec hodnika, se ustavi sestra pred nekimi železnimi vrati. Ko je vrata odprla, nastane prepah in sveča ugasne. Obdajal ju je gost mrak, kakor da bi bila v grobu.

— Kaj pomeni to? nezaupno vpraša Musolino.

— Ne boj se ničesar, mu hladno odgovori sestra iz teme. Njen glas je skrivnostno zvenel, kakor da bi govorilo kako nadzemeljsko bitje, Musolino pa je vztrepetal. Povdarjal si, da se ničesar ne bojiš. Videti hočeš svojo Julijo, mirno pojedi preko teh ozkih stopnic in prišel boš v grobnico... Le lepo počasi — saj grobnica ni daleč...

Musolino otiplje stopnice, stopi na nje in se polagoma spušča navzdol... Strahovit krik odjekne po temnem hodniku. Stopnice so se naenkrat odprle in Musolino strmoglavi v globino.

Na poti usode

Povsod je bilo objavljeno, da je kaznjeneц Giuseppe Musolino ušel iz trdnjave. Oni, ki bi ga dobil in izročil oblasti, dobi pet tisoč lir nagrade. Ob vsej obali do Napulja je nastal pravcati upor. Oblasti so pomnožile straže in večina prebivalcev je vedno prežala na begunca, hoteč na tako lahek način zaslužiti velikansko nagrado. Posebno revni ribiči so križarili neprestano s svojimi ladjami po morju z željo, da bi ujeli v svojo mrežo tako bogat plen, ki jim bo prinesel pet tisoč lir...

V ribiški ladji sta se vozila napoljski ribič Pietro Farneze in njegova žena Santuzza. Po hudi, viharni noči, je na-

stopil lep dan. Morje je bilo mirno in slabi vetrič, ki je pihljaj, je zadostoval njimi ladji. Molče sta mož in žena sedela v ladji in opazovala mirno morsko gladino. Naenkrat vzdikne Santuzza:

— Poglej, Pietro! Zdi se mi, da gleda iz vode človeška glava!

Ribič pogleda v smer, ki mu jo je žena naznačila.

— Prav imaš. To je zares človek, to bo najbrž pobegli Musolino. Žena, obrni jadro in hitiva mu naproti... Bog je hotel, da sva midva nanj naletela... Hočeva staviti, da je to Musolino?

Zares, ribič se ni zmotil. Človek, ki je bil skoro čisto pod vodo je bil Musolino. Ko ga je strašna vratarica samostana sester Piarive na tako lokavi način privabila v tajinstveno grobnico in ko je stopil na stopnice, ki so bile nalašč tako zgrajene, da se razpno, kadar kdo nanje stopi, je Giuseppe Musolino strmoglavil v globino in padel v morje. Sreča je hotela, da se pri podcu ni udaril v kakšno skalo in pi tem izgubil zavest.

Ko je priplaval na površje, se je zavedel, da Julije za enkrat ne bo mogel rešiti, radi tega se je odločil in plaval do obale. Plaval je skoro tri ure. Čeprav je bil vztrajen in dober plavalec, so ga vendar moči že jele zapuščati, do obale pa je bilo še daleč. Zbral je svoje zadnje moči in skušal naprej — a bilo je zaman. Komaj se je še obdržal na površini. Ko pa je revež mislil, da je konec — ga naenkrat zagrabi štiri močne roke in Giuseppe Musolino se znajde v ribiški ladji. Bil je brez zavesti. Pietro in njegova žena sta pokleknila poleg njega, drgnila sta ga po sencih in mu dala dobrega in močnega vina. Pol ure pozneje se je Musolino osvestil in začudeno gledal svoje rešitelje in svojo okolico...

— Hvala Vam, dobri ljudje! zašepče Musolino.

— Hvala Bogu, ki naju je napotil do vas, odvrne ribič, sicer...

— Da, sicer bi bilo po meni, ker moč me je že čisto zapustila... reče Musolino.

— Uničeni bi bili na vsak način, če Vas ne bi požrla voda, bi pa planili na vas ljudje, ki prežijo z vseh strani...

Musolini se prestraši.

— Toda naju se ne bojte, reče plemeniti ribič. Jaz vem kdo ste vi... Vi ste Musolino, ki je pobegnil iz ječe... Za vas je razpisana nagrada petih tisočev lir...

— Kako pa, da se vi nočete okoristiti in zaslužiti te Judeževe nagrade? vpraša Musolino.

— Nočem! odločno odgovori Pietro.

— Kdo pa sta vidva, dobra človeka?

— Midva sva napoljska ribiča... Imenujem se Pietro Farveze, to pa je moja žena.

— In sedaj gresta v Napolj?

— Da, greva domov.

— Potem ne morem z vama. Dragi prijatelj, bi me li hoteli prepeljati do kalabrijske obale? Bogato bi vas nagradil...

Ribič se nasmeje in reče:

— Mislil bi, da nimate pri sebi zlata... Vi ste begunec...

— Imate prav. Ubog sem, toda pogledjte me v oči in se prepričajte iz mojega čistega pogleda, da govorim resnico: čez tri tedne vam bom izročil v vaši ribiški hišici v Napolju tri tisoč lir...

— Verjamem Vam. Žena, obrni jadra! Še pred večerom bomo prišli do obale.

Sreča jim je bila naklonjena. Ladja je z veliko hitrostjo plula po mirnem morju in ko se je spuščal prvi mrak so pristali ob kalabrijski obali.

Musolino se je pristrčno poslovil od ribiča in od njegove žene.

— Hvala Vama, dobri ljudje! Obljubil sem Vama tri tisoč lir, toda to je premalo. Za to uslugo vaju bom še bolj nagradil. Jaz bom vajni prijatelj. Kajti gorje onemu, ki ga sovražim in blagor mu, kateremu je Musolino prijatelj. Iz vajine revne ribiške bajte vaju bom odvedel v krasno palačo! Ne čudita se tem mojim besedam. Vem, kaj govorim in zvest bom dani besedi — nihče ne bo nikdar rekel, da Musolini ni izpolnil svoje obljube. Oddolžil se Vama bom. Vse, kar vidita pred seboj, je moje! Vsa Italija je moja! Pietro in Santuzza, zbogom!

Preden sta ribiča mogla odgovoriti, je skočil Musolino iz ladje in z lahkim korakom, kakor jelen, odhitel na vkreber. Ko je preplezal na vrh strme stene, se še enkrat obrne in z roko pozdravi svoja iznenadena prijatelja, ki šta mu pomagala in ga rešila. Z vrha skale je odmeval njegov glas:

— Zbogom! Še enkrat: gorje onim, ki jih Musolino sovraži in blagor jim, ki jim je on prijatelj! Zbogom!

V polmraku je bila njegova postava vrh strine, skoraj nepristopne stene podobna tajinstveni prikazni, njegov glas pa je zvenel, kakor glas boga maščevanja. Pietro in Santuzza

sta bila zelo ginjena. Z nepojasnjivim strahom in spoštovanjem sta ribiča pokleknila in sklenila roke te prosila Boga, da bi varoval njinega prijatelja.

— Zbogom, Musolino! sta kleče šepetala Pietro in Santuzza.

Ko sta pa še enkrat pogledala tja, kjer je stal prej Musolino, ni bilo več nikogar tam. Musolino je izginil v temi.

— Gorje Italiji, je zašepetal Pietro svoji ženi. Ta bo držal svoje besedo, v njem je vzklik bič maščevanja...

Santuzza ne odgovori ničesar. Iz oči so ji pritekale solze in polzele po njenih licih.

*

*

*

Musolino je dolgo blodil po hribih in po gozdu. Oprezno se je plazil med drevjem in se izogibal hiš in ljudi, kakor žival, ki jo preganjajo lovci. Vsak kotiček, vsako stezico, da, celo vsaki kamen je Musolino poznal. Dvajset štiri ure je tako blodil; med tem časom ni ničesar zavžil, toda lakote ni čutil. Ničesar ni premišljeval, naprej ga je gnalo — maščevanje! Naslonil se je na neko skalo in mrko gledal v daljavo, usta pa so podzavedno šepetala:

— Vincenzo Zokali, Alesio Čiriko, Luigi Borgeze...

Pod hribom je ležalo mesto San Stefano, zavito v večerni somrak. Prebivalci mesta so se spravljali k počitku.

— Samo še nekaj časa, je šepetal Musolino in premišljeval, in tega mesta ne bo več. Kjer stoji sedaj mesto, se bodo šopirili razvaline. Vse bom pokončal. Vsi so se pregrešili proti meni. Čeprav so vsi dobro poznali poštenega Musolina, ni nihče zinil niti besedice v mojo obrambo! O, San Stefano! Ti si moje rojstno mesto, toga jaz te sovražim, jaz te proklinjam, ti skrivaš v sebi samo zverine namesto ljudi in ne bom miroval, dokler te ne bom videl v plamenu!

Temna noč je čezdalje bolj razprostirala svoja krila. Kam sedaj? Pri kom naj si poišče košček kruha in kozarček vina? Naenkrat se spomni na človeka, na prijatelja iz detinstva, ogljarja Pavla, čigar hišica je stala na vrhu Aspromonta. In Musolino, rešen, se polagoma napoti k svojemu prijatelju. Verjel je in zaupal Pavlovemu prijateljstvu, vedel je, da ga za pet tisoč lir ne bo izdal. Po enourni hoji je prispel Musolino pred ogljarjevo hišico. Trikrat je zaskovikal kakor sova. Na ta klic se pojavi Pavel na vratih svoje hišice in odgovori z istim glasom.

— Pavel! Prijatelj! Ali si sam?

— V imenu božjem, saj to si ti, Giuseppe! Mar ne veš, da te preganjajo? Včeraj je Alesio Čiriko naznanil, da si pobegnili in obljubil pet tisoč lir nagrade onemu, ki te prime...

— Vem to, odvrne Giuseppe in stisne roko svojemu prijatelju. Upam, da sem pri Tebi na varnem in da me Ti ne boš izdal ni čeprav bi razpisali sto tisoč lir nagrade...

— Nisi se zmotil, odgovori Pavel in pelje Musolina v svojo hišo. Toda, strašno si bled, prijatelj! Sedi!...

Musolino sede k mizi, Pavlo pa odhiti v sosedno izbico in prinese kruha, sira in čašo vina. Vse te dobrote položi na mizo in reče:

— Gotovo se zelo lačen! Jej in okrepčaj se!

— Prijatelj, hvala Ti, odgovori Musolino in začne takoj jesti, ker ga je prišla že huda lakota. Med jedjo je pripovedoval svojemu prijatelju doživljaje iz temnice, mu opisal beg in druge dogodke.

Musolino preneha sredi stavka in vztrepeta s celim telesom. Nekdo je potrkal na vrata hišice njegovega prijatelja...

Če se vrag naseli v dušo

Alesio Čiriko, predstavitelj oblasti v San Štefanu, je imel zelo lepo hčer Margareto. Oče je bil podlega značaja in malo-pridnež vseskozi. Dočim je bila njegova hčerka povsebljena poštenost in iskrenost, vzor vrline, mehka ženska duša. Vsakdo je imel rad visoko, lepo, pravilno razvito, priljubljeno in veselo deklico. In ko je poštenost njenega očeta otemnela in ga je vsak poštenjak preziral, so njegovo hčerko vsi meščani prisrčno pozdravljali. Mladeniči iz San Štefana so noreli za njo, njeno srce pa je bilo za siromašnega in ubogega mladeniča — ogljarja Pavla. Že od nekaj sta se ljubila in se sestajala, poročiti pa se nista mogla, kajti Pavlo je bil siromak, njen oče pa je hotel za zeta bogataša in ga je tudi našel v osebi ogabnega grbastega Zokalija.

Grbavec je bil še neoženjen, zagledal se je v lepo Margareto in zahotelo se mu je mlade, lepe žene. Njen oče, ki je imel odprte oči samo za zlato, se ni mnogo menil za grdobo in starost odurnega starca. Ko mu je Zokali ponudil štiri tisoč lir, je podlež takoj prebolel izgubo svoje hčerke. Prodal jo je torej za zlato.

Prav danes je prišel Zokai k Čiriku in oba ničvredneža sta se do dobra sporazumela. Zokaliju se je zelo mudilo. Radi tega sta sklenila, da bo že jutri zjutraj poroka, takoj po poroki pa bo izplačal Zokali Čiriku kupno ceno,, štiri tisoč lir...

Ko sta sporočila to nečastno kupčijo Margareti, je revica skoro znorela od obupa. Vedela je, da je njen oče strašansko divji na denar in da bi prodal celo svojo dušo in vse kar mu je dragega za par zlatih lir. Niti solze, niti prošnje ni grožnje niso spremenile starčeve namere. Margareta se je torej morala pokoriti očetovi volji in vzeti grbastega in ostudnega Zokalija.

Medtem ko sta Čiriko in Zokali sedela v sobi in se pri vinu razgovarjala o jutrišnji svečanosti, je Margareta neopazeno izginila iz sobe in strašno razburjena hitela skozi noč proti visokim goram Aspromonta k svojemu prijatelju, ogljarju Pavlu. Ko je prišla do vrat, je močno potrkala.

Radi tega trkanja je Musolino prekinil svoje prapovedovanje.

Ko zasliši Pavlo trkanje na vrata svoje hišice plane in močno prebledi, potem ga vpraša:

— Kdo je? Kdo trka tako pozno?

— Jaz sem, Tvoja Margareta. Pavlo, odpri...

— Margareta! vzklikne Musolino. Česa išče ona tukaj?

— Poznaš jo, reče šepetaje Pavlo. To je hči Alesija Čirika... ona je moja...

— Pusti jo vstopiti, reče Musolino. Jaz pa se bom skrtil v posteljo. Boš videl, kaj hoče od Tebe.

Musolino skoči v posteljo in se pokrije z odejo, Pavlo pa odpre vrata in na pragu se pojavi razburjena Margareta.

— Pavlo! vzklikne Margareta. Jaz sem izgubljena... Oče me je prodal za štiri tisoč lir grbastemu Zokaliju...

— O, mar je mogel biti tvoj oče tako neusmiljen, da te je prodal oni grdobi...

— Da, vse je sklenjeno... nadaljuje deklica med jokom. Jutri zjutraj maju bo poročil pater Krispin v kapelici »Kristusovih solz«...

Pavel je Margareto objel in ni mogel spregovoriti niti besedice. Dolgo sta molčala in v objemu premišljevala o svoji boli in kruti usodi.

— Prišla sem, da bi se poslovila od tebe, še enkrat sem te hotela objeti, kajti jutri...

— Prodal te je torej za štiri tisoč lir?! Ah, če bi jaz imel ta denar... Pavlo se zamisli... Kakor da bi mu prišla pa-

metna misel na pomoč, strese se in krčevito zagradi svojo Margareto in jo odpelje pred hišo.

— Pojdi, ji reče Pavel. Spremil te bom do tja, kjer sva se po navadi vedno sešla. Počakaj me, prosim, malo časa, popravil bom medtem ogenj...

Pavlo se hitro vrne v hišo in zašepeče Musolinu.

— Slišal si vse. Puščam te samega v svoji hiši, spremi grem Margareto. Poslovil bi se rad od nje...

— Pojdi, odvrne Musolino in prime svojega prijatelja za roko. Roka je vzdrhtela. Zaupaj v Boga, Pavlo!...

Pavlo je odhitel. Z Margareto sta stopala po hribu navzdol in nista ničesar govorila. Minilo je skoraj četrť ure, ko Pavlo naenkrat obstoji in vpraša:

— Tvoj oče zahteva torej zate štiri tisoč lir?

— Da, ostudni Zokali mu jih daje...

— Toda, ti ne boš njegova! vzklikne Pavlo vez razburjen. Ti moraš biti moja...

— Moj Pavlo, to ni mogoče. Ti poznaš mojega očeta in veš, da je strašno lakomen na denar. Ti nimaš štiri tisoč lir, zato ne morem biti tvoja...

— Toda, jaz jih bom imel... Že nocoj bom imel pet tisočev...

— Kako? Odkod? se začudi Margareta. Vem, da jih nimaš...

— Rekel sem ti, da jih bom imel, zavpije Pavel kakor v omotici, oči pa so se mu svetile kakor krvoločni zveri. Vrag si je osvojil dušo tega poštenega in dobrega mladeniča.

— Pojdiva, reče Pavlo in se strahoma ozira. Pojdiva k tvojemu očetu, pojdiva hitro...

Nesrečna Margareta ni slutila, da je vrag izpridil tega človeka. Margareta je opazila, da je Pavlo strašno razburjen, a vprašala ga ni ničesar. Hitela sta proti hiši Alesija Čirika...

V tem času sta Čiriko in Zokali še vedno sedela za mizo in se gostila.

— Daj, popijva še vsak po eno čašo na zdravje moje neveste, je govoril grbavec.

— Vrag naj me vzame, je z jezikom zacmokal napol pijani Čiriko. Malo si mi plačal, boter Zokali. Odkar je iz San Stefana izginila grofica Julija, je moja Margareta najlepša deklica v mestu. Malo si mi dal...

— Kaj, malo? se je natezoval grbavec. Ali bi dobil zanjo več, če bi jo bil dal onemu garjavcu Pavlu? ... Ha, ha, ha, to

bi bil imeniten zet! Večno bi silil v tvoje žepe, ti pa bi hitro postal berač, dragi boter... tako pa, dobil boš še štiri tisoč lir... O, to je lepa vsotica!

— Toda zate ne pomeni ta vsota nič. Ti si itak na prav lahek način prišel do tega denarja. Rimski grof ti je natlačil žepe z zlatom... Eh, lopov stari, tvoja kriva prisega proti Musolinu ti je prinesla mnogo zlata...

— Mar se je tebi kaj slabše godilo? Ali ni tudi tebe doletela zlata ploha, ko si krivo prisegel? Toda najboljše je, da o tem sploh ne govoriha več. Lahko bi naju kdo slišal ni naju ovadil...

— Prav imaš, boter, posebno še sedaj, ko je Musolino prost...

— Kaj?!... Človek, ali si znorel? krikne grbavec.

— Tako je, kakor ti pravim. Musolino je sinoči ušel iz ječe. Do sedaj ga še niso dobili.

— E, to ni dobro, moj lepi boter, je stokal Zokali. Bolje bi bilo, da mi tega ne bi povedal, bi vsaj v miru preživel noč, tako pa... Zokali takoj vstane, se ogrne s svojim plaščem in odide.

Čiriko je spremil Zokalija do vrat. Ko se je zopet vrnil, sede zamišljen za mizo in polagoma šepetaje:

— Tri sto hudičev, oni tam v trdnjavi pa res zelo slabo pazijo na obsojence!

Komaj pa je to izgovoril, že sta prihitela v sobo Margareta in Pavlo. Ko je Čiriko zagledal ogljarja, je jezno zavpil.

— Kaj išče tukaj ta berač? Mar ne veš, da je med teboj in Margareto vse končano. Moja hčerka se bo jutri poročila z bogatim Zokalijem...

— Ni res, reče razburjeni Pavlo. Ona se bo jutri poročila, toda ne z Zokalijem — temveč z menoj...

— To se ne bo nikdar zgodilo... zavpije Čiriko.

— To se bo zgodilo jutri! — odgovori Pavlo in prosi Margareto, naj odide in ji pusti sama z očetom.

— Dobro, grem, šepetaje odvrne deklica. Prosim te pa, Pavlo, ne stori ničesar, za kar bi se pozneje morda kesal.

Margareta odide. Ko sta ostala sama, vpraša Čirika poglobljeno:

— Kaj pa bi rad? Ali mi hočeš morda povedati, kako zelo ljubiš mojo hčerko... Ne pripoveduj mi tega. Naj vrag vzame ljubezen, ki ne hodi po cesti, ki je z zlatom pošuta. Ti si

siromak, Zokali pa je bogat in Margareta bo vzela Zokalija, ti pa si poišči drugo dekle... Si me-li razumel?

— Sem, odgovori Pavlo. Povejte mi, ali je res, da Vam plača Zokali za hčerko štiri tisoč lir?

— Res je!

— Mar ni Vaša hčerka več vredna? Jaz pa sem Vam hotel ponuditi pet tisočakov in napredovanje v službi...

Tebi se blede, sinko moj. Kje pa naj bi ti dobil toliko denarja?

— To je postranska stvar, glavno je, da je resnica, kar sem Vam povedal. Povedal Vam bom nekaj: Vi veste, da je Musolino ušel iz ječe in da je razpisano pet tisoč lir nagrade. Jaz bi lahko dobil to nagrado, ker vem, kje se Musolino sedaj nahaja...

Pred vrati je nekdo pridušeno vzkriknil, ta dva pa nista slišala ničesar. Bila sta preveč razburjena.

— Mladenič! krikne Čiriko. Izroči mi Musolinia, pa boš moj zet. Grbastega skopuha Zokalija pa naj vrag vzame!

— Dobro! odvrne Pavlo. Ti boš izročil meni Margareto, jaz pa Tebi Musolina!

Nesrečni Pavlo! Vrag se je naselil v njegovi duši in ga napravil za izdajalca svojega prijatelja iz detinstva.

Čez pol ure je Pavlo odšel iz sobe. Srečal je Margareto in ji veselo rekel:

— Veseli se, Margareta! Tvoj oče je privolil v najino poroko! Jutri boš že moja.

Margareta se je delala veselo. Pri slovesu je vzela Pavlov klobuk in ga po starem kalabrijskem običaju okrasila s cvetjem in perjem, da je vsakdo lahko videl, da je mladenič ženin in da se bo jutri poročila. Izročila mu je tudi svilen robček, da si ga bo jutri privezal, ker ta robček, pravijo, prinaša srečo.

— Sedaj pa zbogom! reče Pavlo, hiteti moram. Jutri zjutraj pa Vas bom pričakoval pred kapelo.

— Zbogom! reče Čiriko in ga spremi iz hiše. Ko sta pa bila že precej daleč zašepče Čiriko Pavlu: Glej, da boš zvest dani besedi. Izvabi ga do kapele in ga prosi, naj ti bo za pričo. Pri kapeli ga bom pa že jaz pričakoval s svojimi biriči...

V pasti

Ko sta Pavlo in Margareta zapustila majhno hišico, je Musolino obležal v postelji. Čeprav je bil zelo truden in več noči ni niti zatisnil očesa, vendar ni mogle zaspati in je še bedel, ko se je vrnil njegov prijatelj Pavlo. Bilo je polnoči, ko je Pavlo stopil v svojo hišico.

— Musolino, moj prijatelj! Srečen sem in presrečen, vzklikne Pavlo, ko je vstopil. Ne čudi se! Moja Margareta se je udala mojemu prigovarjanju. Jutri se bova tajno poročila, eno uro prej, kakor je določil Čiriko poroko z Zokalijem. Na ta način bova izigrala Čirika in Zokalija, kajti po poroki nama ne morejo ničesar. Duhovnik Krišpin naju bo pa poročil...

— Vso srečo ti želim, moj prijatelj, veselo reče Musolino in stisne prijatelju roko, v očeh pa se mu prikažejo solze — solze veselja. Musolino se je iz srca veselil prijateljeve sreče.

V tem trenutku je v San Stefanu zazvonilo. Ura je bila dvanajst.

— Polnoč je, reče Pavlo zelo razburjen. Samo še pet ur me loči od poroke z Margareto. Moj prijatelj! Ti veš, da ne sme nihče zvedeti te tajnosti, pri poroki pa moram imeti pričo. Prosim te, stori mi uslugo in bodi mi priča. Ničesar se ti ni treba bati. Stari pater Krispin te ne pozna, a...

— Ne izgublaj besed, prijatelj, ga prekine Musolino. Svojemu prijatelju ne bi mogel ničesar odreči. Po poroki pa se bom umaknil, da bi vama ne povzročil kakih sitnosti. Odšel bom v goro in morda se ne bomo nič več videli. Zato pa bom pred odhodom obiskal grob svoje matere... Zbogom, Pavlo, čez dve uri bom zopet pri tebi...

Pavlo vztrepeta. Bal se je, da se Musolino ne bi več vrnil.

— Toda, zakaj odhajaš?! Lahko te kdo videl in te spoznal... Boljše bi bilo, da bi ostal pri meni na varnem...

— Ne boj se, prijatelj, ob določenem času se bom gotovo vrnil. Hvala ti za skrb in nepotreben strah...

Pošteni Musolino ni razumel Pavlovega strahu. Kako bi tudi mogel misliti, da ga namerava človek, ki ga je smatral za svojega prijatelja in kateremu je že dvakrat rešil življenje, izdati. Nekoč je štrmoglavil Pavlo v hudournik, Musolino pa ga je rešil in ni niti trenutek omahoval, temveč junaško sekal

valove in se boril z njimi za človeško življenje. Drugič pa sta se mlada prijatelja igrala o gozdu. Pavlo se je skril za neki grm. Naenkrat pa je strašno zavpil. Pičila ga je strupena kača. Musolino plane in izsesa s svojima ustnicama strup iz rane. Pavlu kačji pik ni škodoval. In ta človek naj bi ga izdal? Ne, na to Musolino niti pomislil ni.

Musolino prosi Pavla, naj mu posodi svoj površnik in klobuk. Bal se je, da bi ga kdo spoznal. Ko se je ogrnil plašč in pokrtil klobuk, je bil čisto podoben Pavlu in nihče bi ne bil sumil, da je to Musolino, ki ga vsi iščejo.

Musolino se je napotil po stranski poti proti pokopališču. Pavlo je dolgo gledal za njim in šepetam sam pri sebi:

— Musolino se bo vrnil, ker ne sluti, kakšna nevarnost ga pričakuje... Šel bo z menoj do kapelice, kjer ga bo sprejel Čiriko s svojimi biriči, potem pa?... Potem bo Margareta moja, v njenem objemu pa bom pozabil, da sem imel prijatelja, ki se je imenoval Musolino...

*

* *

Noč je polagoma ginila pred prihajajočim dnevom, ko se je Musolino vrnil v Pavlovo hišico. Bil je zelo bled. Pavlo ni razumel njegovega razburjenega pogleda. Mislil je, da je spomin na mater razburil njegovega prijatelja, katerega je mislil tako podlo izdati. Svojo lopovsko namero je pustil v nemaru in prijazno sprejel Musolina:

— Ah, hvala Bogu, da si se vrnil...

— Kaj? vpraša z drhtečim glasom Musolino. Pa se nisi morda zbal, da ne bom zvest dani besedi? Ne boj se, Musolino še ni nikoli prelomil dane besede. Tukaj imaš svoj plašč in svoj klobuk. Hvala ti, s temi stvarmi si mi storil veliko uslugo.

Pavlo ogrne plašč in si posadi na glavu klobuk. Roke je vtaknil v žepe plašča. Naenkrat se zdrzne. V žepu ni bilo svilenega robčka, ki mu ga je sinoči izročila Margareta. Zmeden vpraša:

— Prijatelj, ali nisi našel v žepu kaknega robčka?

— Nisem, odvrne Musolino in ne pogleda Pavla.

— Potem sem ga izgubil. Ta robec mi je dala Margareta. Ni dobro, če ženin tak dar izgubi... to ne pomeni nič dobrega...

— Kaj pada! Ne bodi praznoveren! Človeku, ki je pravičen in ki ne želi svojemu bližnjemu nič slabega, se ne more pripetiti nobena nesreča...

Pavlo se strese, Musolino pa nadaljuje:—

— Pojdiva, čas je! Nočem, da bi oni predolgo čakali na naju. Pojdiva!

In odšla sta iz hiše. Noč se je že davno umaknila mogočnemu dnevu. Solnčni žarki so se prikradli skozi drevje in obsevali gozdnata tla. Zgodnja potnika sta se vzpenjala vedno višje. Ves čas sta hodila molče navkreber. Naenkrat pa Musolino obstoji in pravi:

— Pavlo, ali se spominjaš na oni grm? Tukaj sva ležala, ko te je kača pičila? ...

— Spominjam se, razburjeno odvrne Pavlo. Takrat si mi rešil življenje ... Today, pojdiva, sedaj nimava časa, da bi se o tem pogovarjala ...

— Le počasi, Pavlo, saj boš prišel do svojega cilja, mu odvrne Musolino in nadaljuje pot, ko pa sta prišla do hitrega in penečega se hudournika, Musolino zopet obstane in pravi:

— Nekoč sem te potegnil iz te vode Ali se spominjaš?

— Spominjam se, spominjam ... je godrnjal Pavlo, kateremu ni bilo po volji, da ga Musolino opozarja na njuno nekdanje prijateljstvo.

Čez pol ure sta prišla do najnevarnejšega kraja v gorovju. Med dvema stenama je zijala globoka razpoka. Čez to razpoko je bilo položeno dvoje sploščenih debel, ob straneh pa je bila slaba ograja. To deblo je služilo za prehod, imenovali so ga »Vražji most«. Na nasprotni strani se je dvigala na skali stara kapelica. Musolino je stopal zelo oprezno. Ko pa sta prispela do mosta, reče Pavlo:

— Eh, prišla sva že do »Vražjega mosta«. Pojdi ti naprej, ti si bil vedno drznejši ...

— In zvestejši, smeje se doda Mussolino in stopi na most. Prišel je do sredine mostu in se ni pri tem niti enkrat oprijel. Tukaj naenkrat obstane ...

— Zakaj si obstal? boječče vpraša Pavlo, ki je trépetal od strahu in se krčevito prijemal za slabo ograjo ter počasi prestopal, korak za korakom.

— Ne mudi se mi, reče Musolino in položi svojo roko na Pavlovo ramo. Veš, Pavlo, moja vest je čista, preko tega »Vražjega mostu« bi mogle priti z zaprtimi očmi.

— Ali poznaš pripovedko o tem mostu? vpraša Pavlo.

— Poznam, prijatelj moj, odgovori Musolino. Pravijo, da se je vrag stavil z angelom, da v San Stefanu ni poštenega človeka. Da pa bi svojo trditev dokazal, je naredil ta most in

odredil, da pridejo preko mostu vsi pošteni ljudje z lahkoto, oni pa, ki so nezvesti, ki lažejo, podleže in lakoumnike, izdajalce bo prijela omotica in strmoglavili bodo ...

— Nehaj že enkrat s temi bajkami, drhteč vzklikne Pavle. Meni je slabo, noge mi klecajo, v glavi se mi vrti... padel bom ...

— Ha, ha, ha, se zasmee Musolino. Ti si pa res slabič! Česa se vendar bojiš? Mar tvoja vest ni čista?

Pavle molči.

— Saj si vendar pošten mladenič, Pavlo! nadaljuje Musolino. Ti imaš ljudi rad, ti si iskren prijatelj! Kaj ne da Pavlo, ti ne bi izdal svojega prijatelja Musolina za zlato cele Italije?

Pavlo še bolj vztrepeta in povesi glavo. T tem trenutku pa ga Musolini zgrabi za ramena in ga neprestano gleda v obraz.

— Musolino, kaj delaš? zastoka Pavlo.

— Poglej mi v oči, zagrmí Musolino s strašnim glasom. Poglej mi v oči in mi odgovarjaj! —

— Ne morem, je trepetal nesrečnež. Tu ne morem... pelji me do kapelice, tam... tam...

— Ha, zavpije še enkrat Musolino, da je gora zaječela. Tja naj te peljem, propalica! Tja naj bi šel, izdajalec, lopov, lažnjivi prijatelj... Vem, da si me izdal, vem zakaj bi me rad spravil pred kapelo, ker me tam pričakujejo biriči. Ogabni izdajalec! Mar si mislil izdati Giuseppa Musolina!?

Musolino je zagrabil Pavla z eno roko za vrat, z drugo pa za kolena. Pavlo je ležal kakor mrtvec na ozkem mostičku.

— Musolino, usmili se me! je stokal izdajalec.

— Lopov, meni si pripravil past, toda ujel si se sam! Daroval ti bom življenje, toda pokličí Čirika, naj pride sem!

— Bom, bom, je drhtel Pavlo in vstal. Trikrat je zarjul, kakor divja žival: »Alesio Čiriko, sem!«

Musolini leže na most in prime Pavla za nogo. Čez malo časa se prikaže iza nekega drevesa rdeč in zabuhel obraz pijanca Čirika.

— Pridi sem! zavpije Pavlo. Ptičica je tuka. Pridi, povedati ti moram nekaj važnega. Tukaj na mostu naju ne bo nihče slišal.

Radi jutranje megle ni Čiriko mogel opaziti Musolina, ki je ležal za Pavlom. Oprezno stopi na most in pride k Pavlu govoreč:

— Vse je pripravljeno! Biriči so skriti v kapeli in za ste-

nami pričakujejo Musolina. Ko se bo prikazal, bodo planili nanj in ga zvezali ...

— Pa ga primi in zveži Ti, zagrmi Musolino, plane in potegne nož, ki ga je neopaženo vzel z mize v Pavlovi hiši.

Čiriko krikne od strahu in iznenadenja, umikal se je proti kapelici, toda Musolino mu na mah prereže žile na nogah in Čiriko se zgrudi na mostič. Prijel se je za deblo, da bi ne strmoglavil v globino. Musolino priskoči in ga vpraša:

— Čiriko, me-li poznaš?

— Musolino, je z jokavim glasom spregovoril Čiriko, spoznal je, da je nastopila njegova zadnja ura.

— Da, jaz sem Musolino, ti pa si lopov, ki je za šest zlata krivo pričal proti njemu. Tudi danes si hotel zaslužiti pet tisoč lir. Človek pa, ki hoče prejeti te Judeževe zlatnike, mora biti živ — ti pa, Alesio Čiriko, si mrtev ...

Musolino jezno zgrabi prestrašenega krivoprisežnika in ga z lahkoto dvigne. Nekaj trenutkov ga je držal nad svojo glavo, potem pa ...

Strašen krik je odmeval med skalami ... Telo Alesia Čirika se je skotalilo in letelo v razpoko, globoko nad osem sto metrov ...

Musolino je strmел za svojo prvo žrtvijo maščevanja. Dvignil je glavo in opazil od strahu skoraj otrplega Pavla. Z enim skokom se je pognal k podležu in zavpil:

— Izdajalec! Sedaj si ti na vrsti! Napram tebi bom bolj usmiljen ... Ti ne boš živ gledal v svoj grob, ti boš letel mrtev za Čirikom ... Semkaj vrat, izdajalec!

V tem trenutku se prikaže iza sten nekaj biričev. Musolini jih je videl, pa se ni prestrašil.

Z enim samim zamahom je prerezal Pavlu vrat. Glava se je skotrljala po mostiču in padla v razpoko, telo pa je sunil z nogo v globino ...

Padla je druga žrtev.

Biriči so se vednobolj bližali. Naenkrat je odjeknilo nekaj strelav in Musolino se zdrzne ...

Na materinem grobu

Ko je Musolino odšel, ogrnjen s Pavlovim plaščem in z njegovim okrašenim klobukom na glavi iz majhne hišice, se je napotil po stranskih poteh proti malemu pokopališču v San Stefano. Bila je svetla noč. Luna je tajinstveno obsevala grobove in velike spomenike, ki so štrleli iz zemlje.

Musolino je skočil preko ograje. Čuden občutek se je v tem trenutku naselili v njegovi duši. Prišel je, da bi videl grob svoje dobre matere, da bi se izjokal, se ji potožil in ji zaupal veliko bol, ki so mu jo povzročili hudobni in nepravični ljudje. Za trenutek je obstal kakor prikovan, saj ni niti vedel, kje se nahaja materin grob. Hodil je med grobovi, čital napise, toda imena svoje matere ni našel. Ko je tako iskal, je prispel na konec pokopališča, v oni del, kjer počivajo zločinci, samomorilci in nedostojni ljudje. Takoj je zagledal svež grob, na ploči pa je bilo napisano: »Tukaj počiva Tereza Musolino«.

Jeza ga popade, začel je trepetati po vsem telesu..

Strašno razburjen je Musolino pokleknil k materinem grobu in objel kamenito ploščo.

— O, mama, mila mama! je jecljaj Musolino. Mar so tudi tebe kaznovale te zverine, ki se imenujejo ljudje, in te pokopale med te izrodke! ... O, mama, oprosti mi! ... Jaz nisem ničesar zakrivil, toda ljudje so nepravični ... Njegov glas se je mešal z ihtenjem. Svoje vroče čelo je naslonil na mrzli kamen in dolgo ostal v tem položaju, glasno ihtoč. Naenkrat se loči od kamna, oči se mu grozno zašvetijo, obraz pa se mu strašno spači:

— Ha! Strašno bom kaznoval vse malopridneže, ki so se materi maščevali za dejanje, ki ga sin niti storil ni! Uničiti so me hoteli. Po sili so hoteli napraviti iz mene zločinca, strašilo ... Pa naj bo moje ime strah vsem ... vsem! O, mila mama, ti veš, da tvoj sin ni hudoben, toda sedaj moram delati tako, braniti moram omadeževano čast, braniti naše ime ... Tako so hoteli ljudje, ne jaz! Mama, blagoslovi moje početje, vzemi v zaščito svojega nesrečnega sina in mojo Julijo, kjerkoli se nahaja, spremljaj me, tvoj duh pa me naj opozori na preteče nevarnosti ... Daj mi kakršnokoli znamenje, da bom vedel, če se mi bliža izdajalec. Proti odkritemu sovražniku se bom sam branil, podlega izdajništva — pa me brani ti! ...

Komaj je Musolino spregovoril te besede, ko se v bližini oglasi veseli slavčev spev... Odkod to petje, saj še ni čas slavčeve pesmi? Morda pa je bil to odgovor matere nesrečnemu sinu?

— Zbogom, mama, je šepetal Musolino in v globoki žalosti poslušal slavca. Prišel pa bo dan, moja mama, ko bo tvoj sin poskrbel, da boš imela primernejši prostor za večne sanje! Nad tvojim grobom bo stražil veličasten spomenik in naznanjal ljudem, da počiva pod njim dobra Musolinova mama... Sedaj nimam niti cvetke, da bi jo položil na tvoj grob, toda namesto cvetja, ti dajem ta poljub...

Musolino se je sklonil in poljubi kamenito ploščo. Veter je močneje zapihal in mu snel klobuk iz glave, slavček pa je še enkrat zažvrgolel svojo pesem, ki se je razlegala v nočni tišini...

— Ah, poglej cvetje! radostno vzklikne Musolino, ko je pogledal klobuk, ki ga je Margareta okrasila svojemu ženinu. Prijatelj Pavlo mi gotovo ne bo zameril, če utrgam katero cvetko in jo položim na materin grob.

Musolino skoči in pobere klobuk ter odtrga vejico mirte. V tem trenutku pade izmed cvetja majhen listek in slavček zopet zažvrgoli. Musolino pogleda listek. Ko je mesec zopet posijal iza oblaka, ga je zamogel tudi prečitati. Musolini vztrepeta... Buljil je v popisano papir in ni verjel svojim očem. Med vsemi nesrečami, ki so ga kedaj dohitele, je bila ta, o kateri je bilo pisano na listku, najtežja... Bog, ali je to mogoče?!

Listek, ki ga je vsekakor napisala Margareta, ni bil namenjen njenemu zaročencu, temveč Musolinu in se je glasil:

— Čuvaj se, Musolino, Pavlo te misli izdati! —

Musolino se prime za glavo. Vzkrikne in se zgrudi na grob svoje matere, jecljaje hvalo za opozorilo:

— O, hvala ti, mila mama! Prosil sem te, da bi me varovala in me opozorila na pretečo nevarnost. Uslišala si mojo prošnjo... Hvala ti!...

Zopet se zasliši v bližini slavčeva pesem.

Solze zalijejo nesrečnemu sinu oči, podzavestno seže z roko v žep in izvleče majhen svileni robček. Razgrnega in si hoče z njim obrisati solze, toda tedaj zapazi, da so na robčku uvezene besede z rdečo nitjo. Musolino jih prečita: »Pavlo ti je nastavil past — v katero te bo jutri izvabil. Pazi se!«

— Torej, moj prijatelj Pavlo mi je pripravil past, izdati me misli! Margareta, hvala Ti, hvala plemenita deklica! Ti ljubiš Pavla, vendar pa ceniš poštenje bolj kakor ljubezen! Musolino Ti bo hvaležen, izdajalca pa bo kaznoval!...

Še enkrat je žalostno in hvaležno pogledal na grob svoje matere, potem pa se je dvignil in naglih korakov zapustil pokopališče. Hitel je proti izdajalčevi hiši...

Vemo kaj se je po tem zgodilo, jasno nam je tudi, kako je zvedel Musolino za izdajo. Izdajalca je strašno kaznoval na »Vražjem mostu«.

Kako pa je Margareta zvedela podlo Pavlovo namero?

Ko sta Margareta in Pavlo prišla v Čirikovo hišo, je Margareta opazila, da je Pavlo strašno razburjen. Slutila ni nič dobrega. Ko pa ji je Pavlo zapovedal, naj odide iz sobe in naj ju pusti z očetom sama, je Margareta zapustila sobo, odšla pa ni. Obstala je pred vrati in prisluškovala. Slišala je vse.

— Ah, je vzdihnila Margareta pred vrati, ona dva v sobi pa nista slišala tega vzdihljaja. — Ti ničvrednež! Svojega najboljšega prijatelja hočeš izdati! Margareta pa ne bo nikdar izdajalčeva žena!

Margareta ni vedela, kako bi nesrečo odvrnila. Prepustila je delo slučaju. Napisala je listek in uvezla opomin v robček. Trdno je upala, da bo Musolinu slučaj pomagal in mu položil oboje v roke. Ni se zmotila.

Musolino je bil Margareti hvaležen za opozorilo. Obracunjal je s svojim izdajalcem, odrezal mu je glavo, telo pa je sunil v prepad.

Po tem dejanju so planili iza kapelice biriči in začeli streljati. Musolino se je zdrznil, ko je spoznal pretečo mu nevarnost. Pognal se je in z enim skokom dosegel trdna tla. Bil je na drugi biričem nasprotni strani. Kakor kača, se je hitro in vešče vzpenjal po strmih stenah Aspromonta. Tam, kjer je on sedaj plezal, še ni stopila človeška noga. Biriči so neprestano streljali, Musolino pa se je skrival za skale, ki so ga obvarovale pred krogli. Ko pa je dosegel vrh in s tem končal nevarno pot, je streljanje naenkrat prenehalo. Begunca je zakrika gosta megla, biriči ga niso mogli več videti... Z vrha planine pa je, kakor grom iz oblaka, odmeval strašen Musolinov glas:

— Streljajte biriči! Vsi vaši napori so zaman, kajti vaše krogle ne zadenejo Giuseppa Musolina! Pojdite domov in povejte vsemu svetu, da je Musolino že pričel s svojim maščevanjem... Povejte ljudem, da Musolino ne bo miroval prej, dokler ne bo vseh sovražnikov predal vragu, kakor je to storil s Čirikom in z izdajalcem Pavlom!

Naenkrat utihne vse... Biriči niso ničesar videli niti slišali. Nad njihovimi glavami je nekaj strašno zašumelo, v strahu so zagledali dva velikanska orla, ki sta krožila v višavah...

Pomoč v nesreči

Noč se je polagoma spuščala in tema je vedno bolj ovi-jala zemljo v svoj neprodirni plašč. Kar je bilo živega, je hitelo v svoje domove, gore Aspromonta pa so ostale puste. Samo še en nesrečnež je lazil po skalah visokih gor in blodil po temi. On ni imel svojega doma, ni imel domačega ognjišča. Ta brezdomec je bil nesrečni Giuseppe Musolino. Razbolele duše, polne obupa in žalosti, se je napotil proti osamljeni kapelici »Kristusovih solz«. Ves dan si je gasil žejo s čisto vodo iz gorskih potokov, glad pa si je tešil z malinami in drugim gorskim sadjem. Sedaj pa je šel proti kapelici z namenom, da bi se tam odpočil od dnevnega napora, kajti mislil je, da bo tam na varnem, ker ponoči nihče ne prihaja v goro in nihče ne obiskuje kapelice.

Ko je prišel do kapele, je vstopil in pokleknil na stopnice pred oltarjem ter globoko vzdihnil:

— O, Bog! Ljudje so me zavrgli, brcnili od sebe in me preganjajo kakor divjo zver. Nikamor ne smem... Dovolj mi vsaj ti, da najdem pri tebi zavetišče, v tem svetem tvojem hramu, saj ti veš, da je moje srce čisto, da me ljudje nedolžnega preganjajo. Varuj me vsaj ti in mi pomagaj, da bom ničvredneže primerno kaznoval...

Musolino je dolgo klečal in molil, potem pa se je dvignil in obsedel, zatopljen v misli o svojem obupnem in negotovem položaju... Musolino je moral živeti radi maščevanja, rešiti pa se je moral strašne bede, v katero je zašel. Pred vsem si je moral poiskati varno stanovanje. Čez dan je pregledal mnogo skal, toda niti ena mu ni nudila dovolj varnosti in udobnosti za življenje. Spomnil se je pripovedke nekega starega pastirja.

da se najaja v kapelici pod oltarjem velik tajni prostor, ki so ga zgradili pred več stoletji. V tem prostoru je shranjen mladi par, ki je šel prostovoljno v smrt, ker jima starši niso dovolili zveze. Da pa bi rešili njuni duši večnega pogubljenja, so ju dobri ljudje pokopali pod oltarjem. Stari pastir je pripovedoval, da so notranje stene tega prostora iz čistega marmorja. Vhoda pa nihče ne pozna in ga sploh nihče ne more najti.

Musolino včasih ni verjel tej pripovedki, sedaj pa ga je beda prisilila, da se je odločil poiskati ta vhod. Pri lunini svetlobi, ki je skozi neko odprtino prihajala v kapelo, je pazljivo preiskal in pregledal vsaki kamen, vsako razpoko, toda v kakem vhodu ni našel sledu.

Musolino je bil zelo utrnjen od naporov, ki jih je moral prestati v zadnjih dveh dneh po begu iz temnice. Legel je na najnižji stopnico oltarja. Spanec ga je hitro premagal in trdno je zaspal, ne misleč na morebitno pretečo nevarnost...

Toda ni mu bilo dano, da bi se v miru odpočil. Čeprav je bil utrnjen in je trdno spal, je vendar zaslišal neki šum pri vhodu v kapelico. Hitro se je prebudil iz spanja, toda ostal je nepremično na svojem mestu, in s široko odprtimi očmi gledal nevarnost, ki se mu je približevala. Na vratih je zagledal senco ki je počasi, kakor duh prihajala v kapelico, takoj za tem pa je tih, drhteč glas spregovoril njegovo ime...

Musolino plane. Čas se mu je zdel znan in je bil podeden onemu, ki ga je minule noči slišal v hišici izdajalca Pavla. Ni se zmotil. Prislec je bila Margareta Ciriko. Kaj je prignalo mlado deklico v tem času v kapelico in kaj je hotela od Musolina? Ali je prišla, da bi maščevala smrt svojega očeta?

— Ali si ti, Margareta? — vpraša Musolino. Če si prišla da bi obračunala z menoj za življenje svojega očeta, tedaj beži odtod, sicer se bi tudi Tebi slabo godilo. Če pa si ti ono plemenito bitje, ki me je na takoskrivnost način opozorilo in obvarovalo izdaje, tedaj pridi bliže, da se ti zahvalim in te prepričam v svojem večnom prijateljstvu...

Margareta pride bliže. Musolino pa se zdrzne, ko je zagledal črno obleko in črni pajčolan preko glave.

— Margareta, ti žaluješ! reče Musolino. Morda se tudi kesaš za storjeno dejanje?

— Ne, Musolino! odgovori Margareta. Vedela sem, da boš izdajalca kaznoval, vedela sem da se boš maščeval tudi mojemu očetu, pa vseeno sem Ti oba izdala in ne kesam se

svojega dejanja! Kaj še, če bi vedela, da je Tvoje življenje v nevarnosti, bi storila to še enkrat...

— Hvala Ti, deklica! Kako pa si vedela, da sem tukaj?

— To sem si mislila... toda, nisem prišla radi tega pogovora. Musolino, prinesla sem Ti vse, kar sem mislila, da potrebuješ...

Margareta odide iz kapelice in se kmalu vrne z vrečo na rami, iz katere je jemala posamezne predmete. Najprej je vzela iz vreče puško in jo ponudila začudenemu Musolinu:

— Vzemi to puško, potrebna ti bo. Bila je last mojega očeta. Bog daj, da bi storil z njo več dobrega, kakor je moj oče izvršil hudega. Tukaj imaš pa še pet sto nabojev.

Medtem ko je Margareta jemala še ostale stvari iz vreče, je Musolino stal, kakor da bi okamenel. Tu je bilo mečev, pištol, volnena odeja, kresilna goba, sekir, klešč, posod, dovolj hrane in mnogo drugih majhnih, toda potrebnih predmetov. Nazadnje pa mu je z nasmeškom predala srebrni križec, da bi ga nosil kakor talisman na prsih.

Musolino ni dolgo mogel spregovoriti besedice, da bi se zahvalil in dal izraza svojemu iznenadenju. Ko je Margareta izpraznila vrečo, jo Musolino prime za roke in ji jih prisrčno stisnev in reče z razburjenim glasom:

— Margareta, hvala Ti, — Ti si moj dobri angelj...

— Ali pa veš Ti, Mussolino, zakaj sem storila to? reče Margareta s skromnim glasom. Že zelo dolgo je od takrat, ko si storil zame nekaj dobrega. Ti si že gotovo pozabil. Otroci smo še bili in smo se igrali na velikem trgu pred cerkvijo, sicer pa, jaz se nisem igrala, ker me otroci niso hoteli med sebe. Moj oče je bil zelo strog in grob, pretepal je otroke. Vsi so se ga ogibali, pa so ga tudi otroci sovražili. Ker pa so sovražili tudi men. Zelo sem bila žalostna, jokala sem se, tedaj pa si prišel ti k meni in mi rekel: — Margareta, ne joči, jaz se bom igral s Teboj! — In igrala sva se skupaj, potem pa si me spremil do doma. Vidiš, Musolino, jaz nisem tega pozabila. Takrat sem Te vzljubila in vedno prosila Boga, da bi navdahnil tvoje srce z ljubeznijo in ga poklonil meni. Toda Bog me ni uslišal. Ko sem odrasla, sem ljubila Pavla, pa ne radi tega, ker sem ga imela rada, temveč zato, ker je bil Tvoj prijatelj... Ko pa sem slišala njegov izdajalski načrt, je ugasnila zadnja trohica ljubezni. Hotela sem te opozoriti in te rešiti...

Iskreno priznanje te deklice je Musolina zelo ganilo. Če-

prav ji je bil iz srca hvaležen, ji vendar ni mogel pokloniti ljubezen za ljubezen, zato ji reče:

— Margareta, žal mi je, toda povedal ti bom resnico. Ti ne moreš postati moja! Svoje prijateljstvo ti lahko ponudim, ljubezni pa ti ne morem darovati. Saj veš, da je moje srce Julijina last ...

Margareta vztrepeta, potem pa obupno krikne:

— Julija! Torej, Juliji, najlepši deklici San Stefana, pripada srce Giuseppa Musolina? Toda, Julija je vendar mrtva?...

— Ni, Margareta, ji odgovori Musolino. Poslušaj, tega še nihče ne ve: Julija živi in se nahaja v nekem kraju, odkakor jo bom kmalu rešil, tedaj pa bo postala za večno moja. Vem, da se boš tudi Ti veselila najine sreče ...

— Karkoli sem do sedaj storila zate, odgovori Margareta, je samo malenkost proti onemu, kar zate čutim. Pomagala ti bom tudi v naprej. Tvoj najzvestejši prijatelj bom, tvoj ogleduh bom in pomagač, skrbela bom za vse tvoje potrebe. Ali hočeš, da te vedno spremljam, preoblečena v moškega in se borim skupaj s teboj? Odločila sem se in pokoravala se bom Tvoji zapovedi ...

— Margareta, dobra deklica! vzklikne razburjeni Musolino. Ti si dobra, toda ne več kakšim nevarnostim se izpostavljaš ... Ti si žena in ti ne veš kako težko, kako grenko, kako nevarno je življenje hajdukov, ki živijo v gori ... Ti ne bi mogla vzdržati tega življenja ... Mene so ljudje zavrgli, izločili so me iz človeške družbe, ne preostaje mi torej drugega, kakor gora. Tebi pa ni tega treba ... Hvala ti, Margareta, toda tvoje ponudbe ne morem sprejeti ...

— Musolino, ne govori tako, odgovori odločno Margareta. Jaz sem pripravljena na vse, preiskusi me. Jaz te bom v vsem ubogala ...

Musolino je malo pomislili. Z eno roko je držal puško, z drugo pa se je naslonil na oltar. Po kratkem razmišljanju odločno vpraša:

— Margareta! Ali hočeš zares postati prvi Musolinov tovariš? Ali pa boš ubogala moja povelja?

Margareta poklekne pred Musolina, dvigne desnico in reče s svečanim glasom:

— Pri Bogu in pri odrešenju svoje duše prisegam, da želim postati prvi Musolinov tovariš v borbi! Čeprav sem ženska, se mu popolnoma izročam, borila se bom in trpela, živeti in umreti hočem z njim in za njega! Si-li zadovoljen moj

vojvoda, moj poglavar? Me-li sprejmeš za tovariša in zavaznika?

— Zadovoljen sem in te sprejemem za tovariša, odvrne Musolino in dvigne Margareto. Poslušaj moj prvi ukaz: Odidi takoj v Napolj in si prizadevaj, da bi dobila službo pri Luigiju Borgezu. Takoj jutri zapusti San Stefano. Od časa do časa me boš obveščala o vsem, kar se dogaja v njegovi hiši. Sedaj pa pojdi!

Musolino jo je daleč spremil. Ko pa sta se poslovila, je Margareta šepetala sama pri sebi:

— Da, zvesta ti bom in ubogala te bom, čeprav te ne morem imenovati svojega. Toda gorje ti, če se boš kedaj s svojimi ustnicami dotaknil katere druge! —

Margareta je z otrplim in svetlim pogledom premerila temno noč...

Prepad v noči

Nekaj dni je Musolino v miru preživel. Po dnevi se je skrival po gori, ponoči pa je prihajal v kapelico počivat. Počutil se je popolnoma prerojenega. Bil je vesel, močen in pogumen. Od puške se ni ločil, nosil pa je vedno tudi samokrese in nož pri sebi. Prevzela ga je silna želja, slišati strel in odjek svoje puške. Neka divja strast se je lotevala njegove duše. Bog, oni mirni, pošteni in plemeniti Musolino, je sedaj blodil sam po gori, kjer je srečaval le divje zveri. Ni čudo, da je tudi sam podivljal. Sam ni vedel kako, nekaj ga je gnalo ponoči iz kapelice in kmalu se je znašel na državni cesti. Na cerkvi San Stefana je odbilo dve ponoči. Cesta je bila popolnoma prazna. Nikjer ni bilo videti žive duše. KKajti Italija je bila že od nekdanj zemlja, kjer se človek ni počutil varnega, zemlja pljenja in razbojništva. Vsakdo je zategadelj pazil, da ga ni prehitela noč na poti.

Musolino je mirno, z nekim posebnim zanosom korakal po cesti. Naenkrat pa se zdrzne. Zaslišal je zvončkljanje in udarjanje konjskih kopit. Voz se je približeval. Po glasu zvončka je Musolino spoznal, da je to poštni voz, ki prevažata brzojavno pošto iz Rima v Napolj. V prvem hipu se je hotel umakniti, tedaj pa mu neki čudni občutek, ki ga do tedaj še ni poznal, kakor električna iskra preleti skozi telo, v glavi pa se mu porodi strašna misel... Napasti pošto in vzeti denar! Ta

misel ga je popolnoma prevzela. Toda čemu to? Saj tako delajo navadni razbojniki, Musolino pa je osvnetnik! Mar ga njegovi sovražniki niso s silo odgnali v goro? Mar ga niso ljudje s svojo nepravilnostjo napravili za razbojnika? Tedaj, pošta je državna last in državne oblasti so ga po krivici obsodile. Tudi njim se mora maščevati in to je najugodnejša prilika. Kaj pa naj počne Musolino z denarjem? Denar mu ne bo prav nič koristil, ker razbojnik nima pristopa med ljudi, razen tega pa, Musolino noče tujega denarja. Lahko pa bi denar razdelil ubožcem in svojim prijateljem in s tem ublažil bedo in krivico, ki jo delajo hudobni ljudje... In Musolino ni več premišljal, ni imel časa premišljevati, kajti voz je prispel že skoro do njega. Podzavedno je zagrabil svojo puško, se postavil sredi poti in njegov gromki glas je odmeval v temno noč:

— Stoj! Niti koraka naprej!

Poštar je vztrepetal. Vedel je, da vozi s seboj neka važna pisma in mnogo denarja. Vrh tega pa je še peljal v vozu nekega odličnega potnika, ki je, vsekakor, potoval v Napolj po zapovedi vlade.

— Ogabni razbojnik! Izvržek človeške družbe! vzklikne poštar in dvigne bič, hoteč odhiteti mimo Musolina. V tem trenutku pa počí puška, strel je zagrmel v noči, nesrečni poštar pa se mrtev zgrudi z voza. Konji pa so se splašili in mislili uiti, močno Musolinova roka pa jih je pridržala. Ko je Musolino ustavil konje, je stopil k vozu in odprl vrata. Dvignil je samokres in vzkliknil:

— Gospod, pojdite ven!

Brez besede je dolgi in mršavi človek, ogrnjen v dolg, črn plašč odšel iz voza. Kotnikovo obnašanje je bilo zelo mirno in dostojanstveno. Ko je stopil z voza, je počasi dvignil desnico in v njej se je zasvetil majhen srebrni križec...

— Sinko, poglej to znamenje, reče neznanec. Ne delaj hudega in ne prelivaj krvi svojih bližnjih, da te ne bo zadela večna kazen...

— Bolje bi bilo, da bi to povedali onim v San Stefanu, ker onim se je treba bati večne kazni. Vi pa pomislite na svoj konec, ker vedite, da stojite sedaj pred Giuseppom Musolinom.

Tujec se ni prav nič vznemiril.

— Slišal sem že to ime, odgovori visoki človek popolnoma mirno. V San Stefanu so mi pripovedovali, da je Musolino pobegnil iz obmorske temnice Geroče-Marino in da je v San Stefanu ubil že dva človeka...

— Gospod, kdo ste vi? ga prekine Musolino. V rokah držite križ, govorite pa prav tako, kakor vsi ostali ljudje, ki so me s svojo nepravilnostjo odgnali v goro.

— Kdo da sem? odvrne tujec. To ti lahko pove moja obleka. Poglej in prepričaj se s kom govoriš.

Tujec odgrne svoj plašč in Musolino ugleda kardinalsko obleko iz rdečega žameta.

— No, Musolino, ali boš tudi sedaj izvršil, za kar si se namenil, ko vidiš pred seboj božjega služabnika?

— Bom! odvrne Musolino s strogim in z odločnim glasom. Do sedaj nisem nikomur žalega storil, vendar so se vsi dvignili proti meni in me hoteli uničiti. Nihče pa se ni zmislil, da bi me bil branil, niti cerkev ni storila koraka v mojo obrambo. Nihče se me ni usmilil, pa tudi jaz ne bom poznal usmiljenja napram drugim. Pripravite se na smrt! Povejte mi pa še prej svoje ime!

Ko je to spregovoril, dvigne Musolino svoj samokres.

— Jaz sem kardinal Toneli, odvrne tujec mirno.

— Kardinal Toneli! ponovi Musolino. Znano mi je vaše ime, vi ste papežev zaupnik. Gotovo potujete v Napolj?

— Ne, pot me vodi mimo Napolja. Na druga vprašanja pa ne odgovarjam.

— Ne odgovarjati, bi pomenilo gotovo smrt! vzklikne Musolino. Kdo Musolinu ne odgovori na vprašanje, mora umreti!...

— Pripravljen sem tudi umreti, odvrne dostojanstveno kardinal.

— Daroval vam bom življenje, nadaljuje Musolino, toda odgovorite mi na eno vprašanje.

— Dobro! odgovori mirno kardinal. Vprašajte...

— Kam greste iz Napolja? vpraša Musolino.

— Na otok Piarivo.

— Na Piarivo? vzklikne Musolino razburjeno. Na tem otoku je samo samostan...

— Rayno v samostan sem namenjen.

— Po kaj pa greste tja? Gospod kardinal, prosim vas, povejte mi resnico.

— Kardinal Toneli ni nikdar lagal. Težko vam izdajem svojo službeno tajnost, toda vseeno, poslušajte: Na najvišje mesto v Rim prihajajo že dalje časa pritožbe radi uprave samostana. V samostanu ni nekaj v redu, radi tega mi je sveti oče zapovedal, da uvedem na Piarivi najstrožjo preiskavo.

Komaj je kardinal spregovoril te besede, je Musolino vrgel svojo puško in samokres proč in strašno razburjen prijel kardinala za roko. S trepetajočim glasom je spregovoril:

— Vi greste na Piarivo, da bi kaznovali upravo samostana za njene pregrehe in tako zadostili pravici. Vprostitute mi, da sem Vas, četudi samo za trenutek zadržal na poti za tem vzvišenim smotrom. Žal mi je, da sem ubil tega nedolžnega, nesrečnega poštarja. Če bi ga mogel zopet obuditi k življenju, bi rad daroval deset let svojega življenja. Hitite na Piarivo, kajti pritožbe so upravičene. Tudi Giuseppe Musolino vam isto potrjuje. V samostan so s silo odvedli neko nesrečno deklico in jo zaprli med temne zidove. Prisezite mi, da boste osvobodili to nesrečno deklico, ki se imenuje Julija, ko prispete v samostan, jaz pa vam poklanjam življenje.. S tem ne boste storili samo svoje dolžnosti, temveč si za vedno pridobili srce Giuseppa Musolina!

— Tega vam ne morem priseči, odgovori kardinal brez odlašanja. Če pa je resnica, kar pravite, bo nesrečnica osvobojena krivci pa kaznovani.

— To je vse, za kar vas prosim, reče Musolino. Oprostite, da sem vas na poti ustavil in vznemiril. Musolino ne preganja onih, ki so pravični. Gospod kardinal, prosti ste!

Kardinal žalosno pogleda Musolina.

— Nesrečnež, reče papežev zaupnik. Vidim, da je človeška hudobnost in nepravičnost zastrupila tvojo dušo. Vesel bom, ko bom slišal, da je Tvoje srce ozdravelo...

Musolino ničesar ne odgovori. Stal je nekaj časa s sklonjeno glavo. Ko pa je preiskal voz in vzel iz njega zapečaten vrečo, se je še enkrat obrnil h kardinalu in mu rekel:

— Gospod! Sedaj lahko nadaljujete pot!

— Da, nadaljeval jo bom, odvrne kardinal, ker pa ni kočijaža, jaz pa ne poznam teh strmih in nevarnih poti, se bom vrnil peš v San Stefano...

— Ne! vzklikne Musolino. Izgubili bi na ta način preveč časa in cilj, ki ga zasledujete bi se vam zopet odmaknil. Pojdite v voz, jaz pa vas bom odpeljal do vrat Reggija.

Kardinal Voneli je bil zadovoljen z Musolinovim predlogom. Hitro je stopil v voz, Musolino pa se je usedel na kočijažev prostor in pognal konje. Šlo je kakor vihar. Po enourni vožnji se je voz ustavil, Musolino pa skoči s svojega sedeža, odpre vrata in reče:

— Na cilju smo, gospod kardinal. Ne pozabite svoje obljube in rešite nesrečnico. Če pa hočete, ji lahko zaupno poveste, da Musolino še živi in misli na njo...

Pređen je mogel kardinal odgovoriti, je Musolino izginil v temi...

Skrivnostno svarilo

Noč se je že umikala dnevju, ni mnogo manjkalo do solnčnega vzhoda, ko je Musolino po stranskih poteh prispel iz Reggija do kapelice »Kristusovih solz«. Bil je zelo utrnjen, vsedel se je pred vhodom v kapelico. Ko pa so prvi solnčni žarki prodrli skozi drevje, je Musolino razsekal vrečo, ki jo je vzel iz poštnega voza. Zelo pa je bil razočaran, kar je pregledal vsebino. Nikakih vrednostnih pošiljk ni bilo v vreči — temveč sama navadna pošta. Gotovo je bila v vozu še kaka druga vreča z vrednostmi, katere pa Musolino ni opazil radi trdne teme.

Leno je premetaval pisma, naenkrat pa se zdrzne. Naletel je na neko pismo, ki je bilo namenjeno njegovemu smrtnemu sovražniku Luigiju Borgezu. S tresočo se roko je odprl pismo in čital strašno razburjen:

»Dragi brat! Tvoje pismo sem prejel in spoznal, da je bilo tvoje dosedanje prizadevanje, da bi našel mojo hčerko, zaman. Tudi sam nisem do sedaj našel nobene sledi, toda iskanja ne bom opustil. Pišeš, da si izdal tvojim ljudem velike vsote za iskanje. Te stroške ti hočem povrniti, pošiljam ti ček za petdeset tisoč lir, ki ga boš v napoljski banki vnovčil. Kakor vidiš, se nahajam sedaj v Rimu, toda ne počutim se dobro. V najkrajšem času bom odpotoval v Paris, odkoder ti bom javil svoj naslov. Prosim te, da nadaljuješ iskanje in storiš vse, kar bi ti moglo pomagati pri iskanju, da končno vendar-le pripelješ hčerko v očetov objem. Poljublja te Tvoj udani brat Alberto knez Borgeze.«

Musolino raztrga ček in pismo. Strašno prebledi v obraz in reče sijočih oči:

— Še eden Borgeze! Tudi njega bo zadela moja maščevalna krogla. Ali, hotel bi, da bi padel ta izgubljeni otrok v moje kremplje! S kakšnim zadoščenjem bi zabodel svoj nož v srce tega otroka, odrezano glavo pa bi poslal očetu! Število

mojih žrtev se je povečalo še za Alberta Borgeza in za njegovo hčerko, katere imena pa še ne poznam. Naj bo prokleta na tem in na onem svetu!

Nesrečni Musolino ni niti slutil, da je v tem trenutku prokletel njo, ki mu je bila vse na svetu, dražja od svojega lastnega življenja. . . .

Musolino se ni premaknil, čeprav je že nastopil dan. Dolgo je sedel in premišljeval. Po dveh urah pa se je zmisli, da bi bil čas, da bi se skrli, kajti lahko bi ga kdo iznenadil s svojim obiskom. Cel dan je blodil po gori. Ko pa je nastopila noč, se je zopet vrnil v kapelico; legel je za oltar in trdno zaspal, kajti prejšnjo noč ni niti očesa zatisnil in ves naslednji dan je blodil po gori.

Čez nekaj ur pa se je hitro zbudil. Imel je čudne sanje. Sanjal je o Juliji, o svoji materi in o svoji hiši v San Stefanu. Sanjal je, da je mati pritisnila na hišni zvonec. Zdelo se mu je, da je razločno slišal brnenje hišnega zvonca. Glas zvonca je bil v začetku tih, potem pa je postajal vedno glasnejši in glasnejši in je nazadnje tako možno udarjal, da se je Musolino prebudil iz spanja.

— Čudno! je mislil sam pri sebi, ko se je zbudil. To so bile pa zares čudne sanje! Zdelo se mi je, da sem slišal glas zvonca, kakor da bi zares kdo spojil žici. . . .

Ozrl se je krog sebe. Naenkrat plane. Pograbi svojo puško in se nasloni na njo, kajti noge so se mu tresle od razburjenja in iznenadenja.

Skozi kapelo je zopet zabrnel glas zvonca.

Kar je slišal, torej niso bile sanje!

Zvonec je neprenehoma brnel, in sicer pravcati, majhni električni zvonec s čistim zvokom. Odkod naj bi prišel električni zvonec na vrh Aspromonta?

Musolino je stal kakor omamljen. Zdelo se mu je, da prihaja zvonjenje z nasprotne strani, iz nekega ogla. Negotovih korakov je šel v smeri, odkoder je prihajal zvok, ko pa je storil nekaj korakov, je zopet obstal. Sedaj je slišal zvok za seboj. Hitro se obrne, sedaj pa se mu je zdelo, da prihaja zvonjenje od oltarja. Popolnoma zbehan po tem skrivnostnem zvonjenju je obstal sredi kapelice. Hotel je zopet proti oltarju, toda noge so mu naenkrat odpovedale. Slišal je glas, ki mu je ustavil kri po žilah. . . .

— Obkolite kapelo, zabranite izhod, pripravite puške, ko

pa se pojavi razbojnik Musolino — tedaj streljajte! — je govoril glas od zunaj.

Musolina so moči zapustile, zrušil se je na kolena. Trepetal je po vsem telesu. Poveljniški glas, ki ga je slišal, se mu je zdel znan, uvidel je, da so ga zalotili in ga bodo prijeli. Kapela je bila obkoljena, imela pa je samo en izhod in še tega so zasedli sovražniki.

Zvonec je prenehal brneti. Skozi razbita okna je prihajal žvenket mečev in pušk. Kaj naj bi storil Musolino v svojo obrambo?

Vedel je, da proti premoči biričev ne more en sam človek storiti ničesar. Krčevito je stisnil svojo puško in zopet vstal. Nekaj temnih postav se je pojavilo na vratih kapele, kakor da bi prihajali nočni duhovi. Musolino dvigne svojo puško in se hoče braniti, ko se zopet zdrzne. Z oltarja se je zopet zasbišal glas skrivnostnega zvonca. Musolino se obrne in njegove začudene oči so strmele proti oltarju, kjer je plapolal modri plamenček, kakor skrivnostno, dogovorjeno znamenje. Odkod naenkrat ta plamenček na oltarju, v tem nočnem času? Kdo ga je prižgal, ko pa je bil Musolino sam v kapelici? Kaj pa pomeni to kroženje in premikanje plamenčka? Kdo ga je premikal?

Musolino pozabi na nevarnost ki mu je pretila od sovražnikov od vhoda. Kakor da bi ga vlekla neka tajna sila, je šel proti oltarju. Plamen se še enkrat posveti, potem pa ugasne. Musolino pa začuti v istem trenutku, kako se giblje plošča pod njegovimi nogami in se polagoma spušča navzdol.

Musolino je izginil v globini. . . .

Skrivnost stare kapele

Pavlo je obljubil Čiriku, da bo Musolina zvabil v past in ga izročil biričem. Na podlagi te obljube je Čiriko pripeljal deset biričev k kapeli »Kristusovih solz«. Biriči so se poskrili. Nekaj jih je čepelo okrog kapele, nekaj pa se jih je skrilo za vrata in v druge kote, odkoder jih ni bilo mogoče videti. V svojih skrivališčih so pričakovali Pavla in njegovo žrtev. Ko je minil dogovorjen čas in izdajalca ni bilo od nikoder, je postal Čiriko nestrpen in odšel Pavlu naproti. Prepričati se je hotel, koj se je zgodilo. Ko je prišel do »Vražjega mostu«, pa

ga je zadela roka maščevanja, Musolino ga je krvavo kaznoval za njegovo krivo prisego.

Ko so biriči videli, da se Čiriko ne vrne, so šli za njim, hoteč mu pomagati iz morebitne nevarnosti. Prišli so do »Vražjega mostu« in videli, kako potrjuje Musolino račun svojemu izdajalcu.

Takoj jim je bilo vse jasno. Začeli so streljati, toda Musolina je spremljala sreča; zadela ga ni niti ena krogla. Ko pa jim je popolnoma izginil izpred oči, so nehali streljati. Nad njimi sta plavala dva velikanska orla in dostojanstveno krožila, iskaje zaželjenega plena.

Begunca niso mogli več preganjati, ker niso vedeli ne kod ne kam. Radi toga so se vrnili v San Stefano in takoj naznanili v Reggio, da se je Musolino vrnil in da je danes zahrbtno napadel in ubil plemenitega Alesia Čirika in ogljarja Pavla.

Ta vest je zelo razburila prebivalce mesta in dvignila pravcato vstajo. Oblasti so poslale iz Reggija ojačene straže na vse strani, posebno pa še v San Stefano, da bi preiskali vso okolico in ujeli dvakratnega morilca in ga zaprli. V San Stefano je prispela cela četa oboroženih biričev. Poveljeval jim je državni pravdnik Cezare Bartolo.

Ker je bilo najbolj verjetno, da se Musolino potika po visokih gorah Aspromonta in da se skriva v kapelici »Kristusovih solz«, je Bartolo zapovedal, preiskati vso okolico. Ko pa je bilo vse njegove prizadevanje zaman, kajti Musolina ni bilo v gori, je krenil Bartolo s svojo četo proti kapelici. Neki pastir je pripovedal, da je opazil v bližini kapelice nekega človeka in s tem potrdil Bartolovo domnevo, da se Musolino zares skriva v kapelici. Ko so prišli pred kapelo, je bila že pozna noč. Bartolo je poveljeval svojim ljudem:

— Obkolite kapelico, zasedite vhod in streljajte, ko se bo razbojnik prikazal!

To povelje je slišal Musolino in takoj spoznal glas svojega sovražnika Bartola. Ko je dosegel njegov strah svoj višek in v najusodnejšem trenutku je Musolino zagledal skrivnostni modri plamenček. Kakor omaljen je šel proti njemu in izginil v globini.

— Ga že imamo, razbojnika! je vzkliknil Bartolo, ki je v tem trenutku prihitel s svojimi ljudmi v kapelico. Naenkrat pa so vsi obstali, kakor okameneli od čudenja. V trenutku je Musolino izginil, kakor da bi se bil udrl v zemljo. Izginil je kakor izgine duh. . . .

Biriči so preiskali celo kapelico, toda o Musolinu ni bilo sledu. Iskali in premetavali so celo uro. Vsak kotiček so bog ve kolikokrat pregledali. Ob tla so bili s sekirami in s puškinnimi kopiti. Prepričati so se hoteli o trdnosti tla. Mislili so, da je katera izmed plošč obračljiva in pokriva tajno skrivališče — toda zaman. Nikjer se ni hotelo nič premakniti.

— Čudno! je godrtnjal Bartolo sam pri sebi. Morda pa sem se zmotil, čeprav bi se stavil za ne vem kaj, da sem v poltemi jasno razložil postavo, v kateri sem spoznal Musolina! Čudno, zares! Fantje! se obrne Bartolo k biričem. Musolina ni tukaj. Nadaljujmo iskanje po klancih in jarkih, morda nam bo pa le uspelo najti razbojnika...

Vsi so odšli. Čez četrť ure pa je zavladala v kapelici in v njeni okolici mrtvaška tišina...

*
* *
*

Musolino je na skrivnosten način strmoglavil v globino. Res je, da ni padel z velike višine, padec pa je bil vendar tako močan, da je Musolini obležal nezavesten. Ko se mu je zopet vrnila zavest, je videl, da se nahaja v velikem štirioglatem prostoru. Ni se mogel dovolj načuditi. Prostor je bil pripravljen za človeško stanovanje. Ob stenah so stale omare, natrpane s starimi, velikimi knjigami, v nekem kotu pa je zagledal ognjišče, na katerem se je ogenj razgoreval. Vzporedno z ognjiščem pa je stala dolga miza, na kateri je bilo mnogo steklenic z raznobarnimi tekočinami in dve dolge votli cevi, z velikima kroglama na koncu. Musolinu se je zdelo, da se nahaja v laboratoriju kakega učenjaka — kemika...

Musolino ni ničesar razumel. Tipal je z rokami okrog sebe in se prijel za glavo. Ali, so to sanje, ali pa je resnica? Počasi se je spomenil prejšnjega dogodka v kapelici. Kako je prišel sem in kje se nahaja? S strmočimi in z zbeganimi očmi je gledal okrog sebe. Naenkrat pa se zdrzne. Slišal je glas istega zvonca, ki je v kapelici tako skrivnostno zvonil. Preplašen in iznenaden plane, toda zopet okamenj radl novega presenečenja... Tiho, brez najmanjšega šuma, kakor duh, se je prikazal pred njim starček z dolgo, belo brado, ki mu je segla do pasu...

Musolino zine, hoteč spregovoriti, toda glas je izumrl v njegovem grlu...

Senca skrivnostnega starca je položila svojo bledo,

suho roko na ramo otrplega Musolina. Njegova usta pa so zašepetala blage besede, kakor dih nadnaravnega bitja:

— Dobro došel, Giuseppe Musolino!

Musolino ne odgovori ničesar. Njegovo grlo je bilo suho, spregovoriti ni mogel niti besedice. S strmečimi, odprtimi očmi je zbegano gledal skrivnostnega starca. Starček pa se ni oziral na njegovo zbeganost, temveč nadaljeval:

— Musolino, pojdi z menoj! Preden pa greva, mi moraš nekaj obljubiti...

Musolino je mahal z rokami. Spregovoriti ni mogel ničesar. Bil je tako presenečen, razburjen in preplašen, da, če bi tudi lahko govoril, bi ne vedel kaj reči, niti česa vprašati. Z veliko težavo je komaj spregovoril nekaj pretrganih besed:

— Vi ste me rešili...

— Rešil sem te, odgovori skrivnostni starec in si pogladi svojo dolgo belo brado. Ti moraš živeti, kajti tvoj čas še ni prišel... Prišel pa bo. Med brezbožnim, hudobnim in nepravničnim svetom mora živeti nekdo, ki bo kaznoval objestna dejanja... med čredo ljudi se mora potikati volk, ki bo od časa do časa raztrgal kako zgubljeno ovco... Ti pa mi moraš sedaj nekaj obljubiti...

Starec ni trenil z očesom in mirno nadaljeval:

— Giuseppe Musolino! Ne izprašuj ničesar, dokler živiš pod mojo streho in uživaš mojo gostoljubnost! Ne prizadevaj si, da bi zvedel moje ime, ne trudi se, da bi zvedel, kdo sem, ne čudi se mojemu delu v teh prostorih! Počakaj, čas bo rešil to uganko. Čas ozdravi vse, čas zmore vse, čas ti bo tudi nekoč razodel skrivnost te kapele... Dobra soseda s' bova, pomagaj ti bom, dokler boš gori, nikdar pa ne smeš poskušati, da bi vdrl s silo v moje prostore. To si dobro zapomni! Če bi pa kedaj hotel s silo k meni, te bo ubil modri plamenček, ki si ga sinoči videl.

Starec prekine pripovedovanje in odpre neka vrata. Musolino vzklikne radi novega presenečenja. Pred njim se prikaže velika, udobno in razkošno urejena soba. Enako razkošje je moglo vladati samo v carskih dvorcih.

— Jej in okrepčaj se, Musolino, reče starec, ko je pripeljal Musolina v ta prostor in mu odkazal stol pri mizi, ki je bila preobložena z raznovrstnimi jedili.

Starec je za trenutek zapustil Musolina, ki je občudoval razkošno opremljeno sobo in bogato obloženo mizo. Šel je v neki kot in pritisnil s prstom na gumb, v tem trenutku je za-

sijalo sto električnih žarnic, ki so sipale svojo svetlobo po bogati opremi. Vse je bleščalo ...

— Ah, vzklikne Musolino. Vi živite tu v čisto svojem svetu, o katerem se nam, navadnim zemljanom, niti ne sanja. Zelo hvaležen sem vam in ne bom nikdar izdal vaše skrivnosti.

— Dokler boš držal svojo obljubo, mu reče starec, bova prijatelja. Nikdar ne zaupaj nobeni živi duši, kar si tukaj videl in doživel. Svojega imena ti ne morem povedati, lahko me imenuješ »Elektro« ...

— Elektro! vzklikne Musolino. Sedaj razumem. Vse, kar tukaj vidim, je osnovano na odkritjih, narejeno s pomočjo elektrike ... Mar ni res tako?

— Da, odgovori starec z zadovoljnim in zaupljivim glasom. S pomočjo te skrivnostne sile sem sam zgradil ta svod, ona mi daje toploto in svetlobo, hrano in mi pomaga pri delu, ki ga še nisem dovršil. Če hočem kakemu smrtniku kaj javiti na zemljo, mi elektrika nadomešča glas ... Tudi ti si slišal ta glas ...

— Vi ste torej zvonili? vpraša Musolino.

— Da, jaz sem te opozarjal na pretečo nevarnost.

— Kaj pa modri plamenček?

— To je moj električni znak, s pomočjo katerega sem te hotel privabiti na ploščo, iz katere si padel k meni.

— Kako pa je mogoče, je nadaljeval svoje vprašanje začudeni Musolino, da vidite iz tega groba, kar se zgoraj, na zemlji, dogaja?

— Kako je mogoče?! Tu, poglej sem in se prepričaj na lastne oči, odgovori starec in pokaže z roko na neko ogledalo. Motil bi se, če bi mislil, da je to navadno steklo. Na določenih mestih po gorskih skalah in na poti v San Stefano, se nahaja več takih majhnih zrcal. Ko napeljem električni tok v to zrcalo, kakor sem to sedaj-le storil, se radi napeljanega toka posvetijo vsa druga zrcala, jaz pa lahko gledam in vidim vse ... Musolino, pridi sem in poglej v to-le zrcalo ter povej, kaj vidiš v njem ...

Musolino stopi k zrcalu in pogleda vanj; stresel se je po vsem telesu. Ni mogel verjeti, kar je gledal z lastnimi očmi. V majhnem zrcalu se je vila pot po grebenih Aspromonta do San Stefana. Čeprav je bila na zemlji trdna tema, je bilo v zrcalu vse razsvetljeno. Musolino je razločno videl vsako pot, ki se je odcepila od glavne steze in zavila med skale, vsako drevo

in vsako skalo je spoznal, kakor da bi sedel na kaki, vzpetosti in gledal preč se.

Elektro, ta skrivnostni starec, pa zamahne z roko preko nekega predmeta, zapre zrcalo in pelje svojega gosta k mizi.

Musolino ni mogel spregovoriti niti besedice. Njegov navadni človeški razum ni mogel doumeti vseh teh skrivnosti, bil je kakor ornamljen, kakor da bi sanjal.

— Sedaj pa pojdiva k mizi. Vse, kar vidiš na njej sem si priskrbel in dogotovil s pomočjo elektrike. Pogledaj, tukaj je pečena srna, ki sem jo ubil z električnim tokom, ptičja pečenka, tudi to sem ulovil s pomočjo elektrike, tu imaš vina, imaš vsega ... Na tako gostijo ne boš menda kmalu zopet kam povabljen ...

Čeprav že dva dni ni ničesar zaužil, ni Musolino prav nič htel, temveč še izpraševal:

— Kaj bi se pa zgodilo, če bi tudi moji preganjalci zagledali modri plamenček in stopili tudi oni na ploščo, s pomočjo katere sem prišel semkaj. Ali bi bili tudi oni sedaj tukaj?

— To bi bila popolnoma nemogoče! odgovori Elektro hitro. Električna, ki me preskrbuje s hrano, toploto in svetlobo, mi služi istočasno tudi kot orožje. To orožje pa je strašno, da, najstrašnejše, kar ga je doslej izumil človeški um. S pomočjo elektrike sem si uredil svoje skrivališče kakor kakšno trdnjavo, ki je ne more noben, še tako močan sovražnik, zavzeti. Če bi sovražniki samo poskušali prodreti v moje stanovanje, bi spustil električni tok in vsi bi brez glasu popadali na tla ... Toda pustiva to za enkrat in jejva! Bog naj blagoslovi najin obed!

In starec začne jesti, tudi Musolino se je z vso vnemo lctil tega posla. Jedel je kakor nikdar poprej. Pečenka je bila okusna in slastna, sadje sladko, vino pa dobro in močno. Musolino je priznal, da je starčeva kuhinja izvrstna.

Po obedu se Elektro dvigne in pelje svojega gosta v drugo sobo. Tu je Musolina sprejelo novo presenečenje. Soba je bila okusno urejena. V enem kotu je stal majhen oltar, v drugem pa harmonij. Starec pokaže Musolinu na stol poleg harmonija, sam pa sede za harmonij in obrne ročaj. Električna iskra je preskočila v harmonij in najlepše melodije so se razlegale po podzemskem prostoru. Musolinu se je zdelo, kakor da sliši angeljsko petje v nebeških višavah. Skoro pol ure sta sedela starec in njegov gost, molče in omamljena po krasni godbi, vsak na svojem prostoru. Na Musolina so čisti zvoki

tako silno uplivali, da so mu pritekale solze iz oči in polzele po bradatemu licu, glavo pa je skrtil med roke. Starec pa je vstal, obrnil ročaj in krasna godba je utihnila.

Starec odvede Musolina nazaj v sobo, kjer sta pred pol ure večerjala. Musolino je obstal na vratih kakor okamenel. Izenadila ga je velika sprememba, ki se je zgodila v sobi medtem, ko sta onadva poslušala godbo. Z mize je na skrivnosten način izginila vsa mnogoštevilna posoda z jestvinami. Na mizi pa je bil pogrbtnjen prekrasen prt iz rdečega žameta, na sredini pa je stala dragocena vaza s krasnim šopkom pisanih in najraznovrstnejših cvetic.

— Ah, je vzkliknil Musolino. Mar imate služabnika?

— Imam, se je nasmejal Elektro, toda moj služabnik ni iz krvi in mesa. V teh prostorih živim sam. Meni pomaga električnik. Tudi mizo pospravim z njeno pomočjo, z obračanjem posebnega stroja.

— Kaj pa cvetice? vpraša Musolino.

— Tudi cvetice mi je električnik postavila na mizo, zadovoljno odgovori Elektro. Cvetice imajo svoj naravni vonj... prihajate in se prepričajte...

Musolino stopi k mizi, se nagne in globoko vdihne prijetni vonj, naenkrat pa se zdrzne in počasi omahne v naročje skrivnostnega starca, ki ga je previdno pričakal in ujel na svoje roke, popolnoma miren in očitno zelo zadovoljen...

— Spi! reče starec in položi Musolina v postelj...

Dan je že davno nastopil in solnce je že priplavalo visoko nad obzorje, ko se je Musolino prebudil. Zaspanih oči pogleda okrog sebe.

Naenkrat se zdrzne. Ležal je v kapelici pred oltarjem na pravtistem mestu, kamor je sinoči legel. Čelo si je pogladil z roko in preišljeval... Točno se je spominjal vsega, kar je doživel minule noči. Spominjal se je skrivnostnega brnenja električnega zvonca, v mislih je še sedaj slišal glas svojega sovražnika Bartola, spomnil se je skrivnostnega plamenčka in svojega padca v podzemski prostor, da, spominjal se je vsake podrobnosti in skrivnosti, ki jo je videl pri skrivnostnem starcu, Elektru...

— Bog! krikne Musolino in plane pokonci. Ali bi bilo mogoče, da so bile to le sanje!?

Na tančno je pregledal celo kapelico, toda zvonca ni na-

šel nikjer. Pregledal je vsako ploščo na tleh pred oltarjem — toda nikjer ni našel sledu o vhodu v podzemski prostor.

Torej, vzdihne Musolino, bile so pač le sanje. Mislil sem že, da sem naletel na prijatelja — a bile so samo sanje — lepe sanje ...

Živi mrtvec

Bankir Kristobal Hernandez je bil lastnik ene največjih hiš v celem Napolju. Pripovedovali so, da je ta Hernandez prišel kot siromašen deček iz Španije, preživeljal se je s prodajanjem pomaranč po ulicah. Nihče ni vedel, kje in na kak način je tako obogatel. Toda njegovo premoženje se je vsako leto znatno povečalo. Sedaj pa, ko je izpolnil petdeseto leto, so ga prištevali med največje napoljske bogataše. Kljub svojemu bogastvu pa je bil strahovito lakomen in vedno grabil v svoje nenapolnjive pesti. Istočasno pa je hrepenel po časteh in silil med najodličnejšo italijansko družbo. Hotel si je pridobiti kak visok, častni naslov, da bi navadni smrtniki pozabili, kaj je bil nekoč in da je njegov oče pred mnogimi leti prodajal v Sevilli, v neki majhni kolibi pečene ribe.

Bankir Hernandez se je nekega večera zabaval v luksuzno urejenem salonu s svojo ženo Estrelo. Gospa Hernandez, ki je bila lepa in divja obenem, je še bolj hrepenela po naslovih in visokem položaju, kakor njen mož.

— Denes bo torej padla odločitev? vpraša Estrela svojega moža. Ali pa misliš gotovo, da bo prišel?

— Prišel bo, to vem čisto gotovo, odgovori Kristobal. Še nocoj se bo zaročil z najino hčerko ...

— O, to trditi je pa zares prezgodaj. Saj on še niti ni videl našega nesrečnega in ubovega otroka ... O, jaz se bojim ...

— Ničesar se ti ni treba bati, pristavi Kristobal. Bodi prepričana, da se nama bo posrečilo ... Grof Luigi Borgeze bo najin zet, to je toliko kakor gotovo ... Tega grofa imam privezanega, delati mora, kar jaz hočem ... Prisilil ga bom! Radi mene se lahko onesvesti od groze, ko bo zagledal najino nesrečno hčerko, njen mož pa mora postati — sicer je izgubljen!

— Tako, vpraša Estrela. Gotovo si mu posodil mnogo denarja?

— Luigi Borgeze tiči v dolgeh do vratu, nadaljuje šepetaje bankir. Na tihem sem pokupil njegove menice. Večina teh menic dospe že v osmih dneh v izplačilo. Tedaj pa bo treba položiti denar, ali pa izgubiti čast in ime... on pa ne more plačati! Z razuzdanim življenjem je pognal vse, kar je imel. Nihče mu noče več posoditi denarja. Ne preostaje mu torej drugega, kakor postati moj zet, da se bo rešil dolgov.

V tem trenutku naznani sluga grofov obisk.

— Odločitev je blizu, reče bankir svoji ženi. Pojdi in naju pusti sama, zaupaj meni.

Estrela vstane in ostro pogleda svojega moža.

— Zagotovi najini hčerki poroko! Pravico imam, da to zahtevam od Tebe kot zadoščenje za mnoge krivice, ki sem jih pretrpela radi Tebe...

Estrela izgine, pri drugih vratih pa je pripeljal bankir grofa Luigija Borgeza v sobo.

— A, moj dragi prijatelj, se je zvijal prekanjeni in ogabni Hernandez ter ponudil grofu roko. Veseli me, da ste ostali mož-beseda in prišli naznaniti svojo odločitev. Znano vam je, v kakem medsebojnem razmjerju se nahajava. Jaz imam vaših menic v vrednosti dveh milijonov lir. Zadostuje samo ena vaša beseda in vse menice bom uničil. To besedo pa morate izreči še danes, nocoj, takoj...

Luigi je stal razburjen in bled sredi sobe.

— Hernandez, vi ste postali na zelo pretkan način moj edini upnik. Saj popolnoma razumem vašo prekanjenost. Na ta način me hočete prisiliti, da bi postal vaš zet in združiti svoje ime z mojim, v zgodovini Italije tako proslavljenim imenom...

— Grof, pa bi vi s to zvezo kaj izgubili, mu seže v besedo prekanjeni bankir. Vzemiva to stvar s čisto trgovskega stališča...

— Ženitev je stvar srca, ne pa trgovska zadeva, pristavi prezirljivo Luigi.

— Srca! se je nasmejal Hernandez. Bodiva iskrena, grof, vi imate življenje že za seboj. Najlepše žene Italije so klečale pred vami. Saj ne zahtevam od vas, da bi mojo hčerko Preciozo obsipali s sanjarsko ljubeznijo. Samo poročite jo, ona se bo imenovala grofica Borgeze, vam pa bodo odprte moje blagajne. Grof, moja ponudba ni nesprejemljiva, kajti jaz vas vodim k rešitvi; vam pa prede prav slaba... Voda vam je že dosegla do grla in samo na meni je, če se bo voda zgrnila nad vašo glavo...

Luigi vztrepeta in pristavi razburjeno:

— Vi ste govorili odkrito, naj bom tudi jaz iskren. Poslušajte, saj jaz se mnogo ne protivim, postati vaš zet, toda, vaše hčerke nisem še niti videl, o njej pa pripovedujejo marsikaj čudnega... Vaše hčerke ni še nihče videl, nikamor ne hodi, ne prikaže se v nobeno družbo, saj je še v vaši hiši in nihče nikoli videl...

— Dobro, grof, pojdite z menoj in videli jo boste.

In Hernandez pelje Luigija skozi celo vrsto prekrasnih sob. Ustavil se je pred nekimi zaklenjenimi vrati. Bankir potrka trikrat in vrata se odpro. Luigi stopi v neko poltemno sobo, pred njima pa se prikaže sobarica.

Ineza, ji reče bankir. Javiti moji hčeri Preciozi, da bi rad z njo govoril in da jo pričakuje gospod grof Luigi Borgeze.

Stara služabnica se je zdrznila in odšla s povešeno glavo. Čez nekaj trenutkov so se vrata zopet odprla in v sobo stopi ženska, vitke in elegantne postave. Obraz pa je imela zakrit z belim pajčolanom.

Hernandez stopi k njej in ji reče:

— Moja draga Precioza! Poklical sem te, da bi ti predstavil tvojega bodočega moža. Poslal sem ti že njegovo sliko, lahko si ga torej že vedela. Sedaj pa želi grof videti tvoj obraz. Daj pajčolan z obraza...

— Oče! odgovori izpod pajčolana blag in prijeten ženski glas. Oprosti, toda ti veš, da sem se tej sreči že davno odpovedala.

Luigi je stopil malo naprej, zviti Hernandez pa je zaklical za njegovim hrbtom:

— Dvigni pajčolan in ne jezi me!

Precioza vztrepeta. Morala se je pokoriti volji svojega osornega očeta, z levico je dvignila pajčolan...

— Ah, krikne Luigi in stopi nazaj.

Pred njim je stala deklica z lepo in elegantno postavo, toda z mrtvaško glavo.

— Deklica z mrtvaško glavo! Živi mrtvec! je šepetal presenečeni Luigi.

Uboga in nesrečna Precioza se ni niti najmanj razburila ob grofovem presenečenju. Deklica zopet zakrije svoj obraz in polagoma pristopi h grofu ter mu reče z blagim glasom:

— Vi ste presenečeni, ko ste videli moj obraz. Ne jezim se na vas, ker se odmikate od mene. Po zapovedi svojega

očeta pa izjavljam, da sem pripravljena, postati vaša žena, če bi se vi odločili k temu koraku...

Luigi si z robcem otare znoj, ki se mu je pojavil na čelu in s težavo spregovori:

— Gospodična, zelo žal mi je, da vas je zadel ta nesreča, jaz pa...

— No, no, ga prekine Hernandez. Lahko nadaljujeva in zadevo popolnoma urediva tudi v mojem kabinetu... Precioza, hčerka moja! Pojdi nazaj in se pripravi, da boš stopila čez osem dni z gospodom grofom pred oltar...

Stara služabnici vstopi in odpelje nesrečno deklico — živega mrtveca, prekanjeni bankir pa odpelje razburjenega grofa. Ko sta prišla v bankirjev delavni kabinet, reče nesramno Hernandez:

— Videli ste svojo zaročenko. Sedaj pa določite dan poroke!

— Ali vztrajate še sedaj pri svoji zahtevi, ko ste vendar sami videli, s kako grozo in s kakim strahom sem gledal vašo nesrečno hčer.

— Da, zahtevam, odgovori odločno bankir.

— Jaz pa nočem dati svojega imena živemu mrtvecu...

— Dobro! odgovori Hernandez. Povedali ste svojo odločitev, slišal sem jo. Sedaj pa še vi poslušajte in pretehtajte moj sklep: Čez osem dni boste odpeljali in poročili mojo hčer. Istega dne bom jaz poplačal vaše dolgove, vrhu tega pa vam dajem na razpolago deset milijonov lir dote. Če pa bo minil ta dan in moja hčerka ne bo dotlej grofica Borgeze, potem, ne boste samo uničeni, za vami se bodo zaprla vrata temnice...

— Ah, vzklikne Luigi preplašeno. Kaj ste si izmislili?

— Ničesar drugega, odgovori mirno bankir, kakor doseči obnovitev sodnega postopanja proti Musolinu...

— Vi vendar ne veste kaj govorite, je trepetal Luigi. Saj ste sami krivo pričali proti Musolinu...

— Sem, reče Hernandez, toda jaz se bom odkupil s svojimi milijoni, vi pa?

Borgeze povesi glavo. Ta ošabni, grozni Luigi Borgeze, ki je bil napram drugim tako krivičen in hudoben, človek, pred katerim je trepetalo toliko nedolžnih žrtev, je bil brez moči proti navadnemu oderuhu in malopridnežu... Luigi zastoka:

— Hernandez, vi ste pravi vrag!

— Mogoče, toda ne zamerite, dragi grof. Gre za srečo

mojega otroka. Toda končajva za nocoj, danes je peti februar. Trinajstega februarja mora biti poroka!

Luigi prezirljivo pogleda prekanjenega Španjolca in hitro odide iz sobe...

Niti sam ni vedel, kako je prišel do svojega voza. Trepetal je od razburjenja in jeze.

— Ah, ta prokleti Španjolec me drži v svojih krempljih! Je šepetal Luigi v svojem vozu. Ta bankid me lahko uniči, me da zapreti in me popolnoma oropa moje časti. Če pa bi se hotel vsemu temu izogniti, bi moral vzeti za ženo njegovo hčer z mrtvaško glavo... Brrr... To bi bilo strašno! Ali pa nimam drugega izhoda?...

In Luigi se zatopi v premišljevanje. Naenkrat pa se zdrzne.

— Da, vzklikne grof Borgeze polglasno. Edini izhod in edino varno pristanišče je moj brat, knez Alberto Borgeze! Tudi on je bogat, morda še bolj kakor Hernandez. Ah, zakaj še živi? Če bi bil že umrl, bi bil jaz že njegov naslednik... z njegovim premoženjem bi poravnal svoje dolgove in ne bi se mi bilo treba tresti pred Hernandezom...

Borgeze naenkrat zdrhti. V zločinčevi glavi se je porodila zločinska misel...

— Da, tako naj se zgodi! odločno zamrmra Luigi. Če moj brat do sedaj še ni umrl — bo moral umreti sedaj!

Hernandez je določil končen odločitev za trinajsti februar, dobro je, dotlej bom že jaz svoboden — moj brat pa ne bo doživel tega dne!

Da bi se rešil iz mučnega položaja, v katerega je zašel s svojim razkošnim in razuzdanim življenjem, se je Luigi brez pomisleka odločil, ubiti svojega rodnega brata. In njegova, z zločina preobtežena vest, si ni ničesar hudega očitala.

Ko se je zločinec odločil za to strašno dejanje, se je malo umiril po razburljivem nastopu z bankirjem Hernandezom.

Med tem časom je prispel voz pred njegovo palačo. Luigi skoči hitro z voza, preleti stopnice, stopi v svoj kabinet in zaklene vrata za seboj.

Nekaj časa je stal z rokami v žepih pri oknu in zamišljeno gledal v noč. Potem pa se odločno obrne, gre k svoji pisalni mizi, sede in začne pisati.

Dragi brat!

Želel bi, da bi mi ne bilo treba pisati tega pisma, toda iskrena bratovska čuvstva, ki jih gojim napram tebi, mi vелеvajo, da te obvestim o vsem. Smiliš se mi, toda prosim te, bodi močan in junaško prenesi udarec, ki ti ga je namenila usoda. Po najinem slovesu v Napolju sem si prizadeval, da bi našel tvojo izgubljeno hčerko. Neprestano sem poizvedoval, da bi našel otroka in ga izročil v tvoj objem, ter tako olajšal očetovsko bol. Moj trud ni bil brez uspeha! Tvoja Julija živi, toda, ljubi brat, tisočkrat bolje bi bilo, da bi bila mrtva! Ta deklica ni vredna svojega očeta! Srce mi krvari, ko ti to pišem, toda ti moraš vedeti resnico. Ta nesrečnica je propadla, izgubljena je... Julija je ljubica nekega hajduka, razbojnika. Poštene Vincenc Zokali iz San Stefana jo je našel pred svojim pragom, vzela jo je k sebi in jo vzgojil. Do nedavna je bila poštena deklica, ko pa je spoznala Giuseppe Musolina, jo je razbojnik izvabil iz hiše njenega vzgojitelja in sedaj se potika s svojim ljubčkom po gorah. Julije ne moreš več rešiti, ona je osramočena in uničena za nas. Ta sramota pa ne sme pasti na naše ime. Na tebi je, da strogo kaznuješ zapeljevalca svoje hčerke. Pridi čim prej k meni. Jaz ti bom pomagal, da boš našel tega nesramneža Musolina. Njega moraš ubiti in z njegovo krvjo oprati sramoto, s katero je on omadeževal naše ime. Hiti k meni! Nestrpno te pričakuje tvoj zvesti in iskreni brat Luigi.«

Ko je Luigi končal pismo, ga je dvakrat prečital, potem pa si je oddahnil in vzdihnil:

— Tako! to je dobro zamišljeno. Ko bo moj brat prišel v Italijo, bo po njem! Po njegovi smrti bosta ostala samo dva naslednika! Jaz in Julija. Ko pa bom poskrbel tudi za Julijo — bom ostav samo še jaz. Postal bom bogat dedič, tedaj pa se bom odkrižal Hermandeza in gotovo tudi Musolina!...

Ta načrt ga je zadovoljil in popolnoma umiril. Luigi je pozvonil po svojega komornika. Na glas zvonca so se vrata hitro odprla. Luigi je pogledal proti vratom in se presenečeno zdrznil.

Namesto njegovega komornika Fransoa, se je pojavila na vratih neznana ženska...

Musolinov tovariš

Užaljenega in osramočenega Musolina je preganjal in preziral ves svet. Vsi so se ga izogibali in ga preklinjali, vsakdo je bil pripravljen in z veseljem pričakoval prilike, ko bi mu lahko povzročil kako nesrečo. Vendar pa je Bog ustvaril tudi bitje, ki ni tako mislilo o Musolinu, kakor vsi ostali ljudje. Ta človek je bila Margareta Čiriko.

Čenjeni čitalci se gotovo še spominjajo njenega nočnega obiska pri Musolinu v kapelici »Kristusovih solz«. Ko se je odločila, da bo postala Musolinov tovariš in ko je prisegla zvestobo svojemu poglavarju, se je takoj odpravila v Napoli, da bi izvršila prvo Musolinovo zapoved.

Kot lepa deklica se je kmalu spoznala z grofovim komornikom in dosegla, da jo je Fransoa priporočil grofu. Z grofovimi privoljenjem je vzel Fransoa Margareto v službo. Tega dne je odšel grofov komornik v mesto po opravkih in postavil Margareto za svojega namestnika.

Ko je grof pozvonil, se je pojavila Margareta na vratih. Grof ni vedel, da je deklica, ki mu jo je komornik priporočil, že nastopila službo. Tudi poznal je ni, zato pa se je presenečeno zdrznil, ko jo je zagledal pri vratih.

— Kdo ste? jo vpraša Luigi, navdušen za njeno lepoto.

— Jaz sem Margareta Čiriko in sem sedaj v službi gospoda grofa...

— Ah, sedaj se spominjam, odvrne prebrisani Luigi s prijetnim glasom. Fransoa mi je pripovedoval o Vas.

— Da, prosila sem ga, da bi me priporočil gospodu grofu Fransoa je odšel v mesto, jaz pa ga nadomestujem...

— Prav dobro, dragi otrok. Odnosite takoj to-le pismo na pošto...

— Kakor ukazujete, milostljivi gospod... odgovori postrežljivo Margareta.

Luigi stopi k njej, z eno roko ji izroči pismo, z drugo pa jo poboža po obrazu.

— Ugajaš mi, deklica! reče Luigi prilizovaje se. Ti boš dobila boljše mesto v tej hiši. Skrbel bom, da se ti bo dobro godilo pri meni. Zelo dobro sem poznal tvojega očeta in zelo mi je bilo žal, ko sem slišal, da je postal žrtev onega prokletega razbojnika Musolina...

Ko je Luigi spregovoril to ime, Margareta vztrepeta in prebledi. Grof pa to opazi in reče:

— Razumem te, deklica. Ti sovražiš Musolina?

— Ah, preziram ga, gospod grof!

— Vem, vem, reče grof. Saj drugače tudi ne bi moglo biti, kajti on je vendar morilec tvojega plemenitega očeta. Tvoja, potolaži se, tvoj oče bo maščevan z Musolinovo krvjo. To pismo, ki ga držiš sedaj v svojih rokah, bo odločilo o Musolinovi usodi.

Pri teh besedah Margareta komaj vidno vztrepeta, se ponižno prikloni in odide iz sobe. Ko je zaprla vrata za seboj, si je globoko oddahnila. V navzočnosti tega groznega grofa se ni dobro počutila.

Ko si je zopet opomogla, je odhitela na pošto in oddala pismo, potem pa se je zopet vrnila v palačo. Da bi zabrisala sled za seboj, je hodila nekaj časa po hodnikih in po sobah, potem pa je neopaženo odšla na podstrešje. Čisto tiho je stopila k nekem zaboju, ki je stal v zelo temnem kotu podstrešja in hitro napiše na listek nekaj besedi. Ko je bila gotova, vzame iz zaboja belega golobčka-pismonošo, mu priveže pisemce pod krila in mu zašepeta:

— Moj golobček! To pismo nesi v hišico ogljarja Pavla na vrh Aspromonta in se kmalu vrni.

Ko je Margareta spregovorila te besede, poljubi golobčka na kljun in stopi k mahlnemu podstrešnemu okencu. Odprla je okence in stegnila svoji roki z golobčkom skozi odprtino, hoteč golobčka izpustiti. V tem trenutku pa se je dotakne neka roka in močan moški glas odjekne v podstrešju:

— Stoj!

Margareta vztrepeta in razširi roke, golobček pa odleti.

Ko se je obrnila je zagledala Fransoa, grofovega komornika.

— Kaj pomeni to? vpraša Fransoa s strogim glasom.

— Ničesar, gospod! odgovori Margareta malo v zadregi, pri tem pa se je trudila, da bi zgledala popolnoma ravnodušno. To je moj priljubljen golobček, veste, jaz imam zelo rada ptiče ... mislim pa, da to nikakor ne moti moje službe ...

— O, o, se je prekanjeno smejal Fransoa. Saj nisem omenil vaše službe. Vem, z vami bo vsakdo zadovoljen ... Margareta, nisem vas prišel nadzorovat, temveč sem prišel po nagrado, ker sem se zavzel za vas in vam priskrbel tako dobro službo ...

Ko je spregovoril te besede, se je hotel Margareti približati, toda deklica ga sune od sebe.

— Oho! vzklikne presenečeni Fransoa. Ali je to hvaležnost? Toda, dekle, priporočal bi vam drugačno obnašanje, sicer je nevarnost, da zletite iz službe.

Margareta mu ničesar ne odgovori. Molče je planila skozi vrata in izginila na stopnicah.

— Ah, to si boš pa zapomnila, je škripal Fransoa z zobmi. Boš videla, kako se ti bom maščeval! Vse bom povedal gospodu grofu, ki ne bo obdržal ogleduhinje v svoji hiši... Le počakaj, boš videla kako se Fransoa maščuje!

In Fransoa je odločno odšel v sobo grofa Borgeza. Najprej se je oprostil radi nenaznanjene odsotnosti, potem pa reče ponižno:

— Gospod grof! V službo smo sprejeli neko novo deklico jaz pa mislim, da ona ni za opravila, za katera smo jo nastavili...

— Da, da, tudi jaz mislim tako, ga prekine grof. Videl sem to deklico. Margareta Čiriko nikakor ni za delo, katero si ji ti odkazal...

— Ah, srečen sem, da je gospod grof mojih misli, je uslužno in prilizovaje se pristavil Fransoa, ker je mislil, da se bo sedaj-le maščeval Margareti in jo odpustil iz službe.

— Da, nadaljuje grof. Margareto bomo...

— Odpustili! vpade Fransoa.

— Ah, kaj še! vzklikne grof. Margareto bomo imenovali za upraviteljico moje hiše. Vse ključke boš izročil njej in odslej se boš tudi ti, kakor vsa ostala služinčad, obračal k njej z dolžnim spoštovanjem...

Fransoa je zazijal od čudenja in presenečenja. Kaj takega pač ni pričakoval. Bil je tako zbežan, da ni vedel, kaj naj bi grofu odgovoril in niti na misel mu ni prišlo, da bi povedal, kar je hotel povedati poprej.

— Si-li razumel, kar sem povedal? vpraša grof. Sedaj pa odidi in zapovej, da mi prinesejo zajtrk in pripravijo voz. Peljal se bom do obale in nato s svojo ladjo na otok Piarivo!

Fransoa ni vedel, kako je prišel iz grofove sobe.

— Tako torej! je godel sam s seboj, ko je bil pred vrati. E, tudi prav! Klanjal se bom Margareti, toda doklej?! Ne bo minilo mnogo časa, ko bo moj gospodar spremenil svoje mišljenje. Predobro ga poznam. Margareta, jaz bom pazil nate.

kakor jastreb na svoj plen in moje maščevanje bo kmalu nagrmadilo nevihto nad Tvojo glavo!

Po preteku ene ure je odplula iz Napolja neka ladja v smeri proti otoku Piarivi. Na njej pa se je nahajal Luigi Borgeze!

Zakaj je šel grof na otok in kaj je hotel v samostanu piarivskih sester, kjer je bila zaprta Julija? ...

Na morskem dnu

Minilo je že mnogo časa, odkar je grozni Luigi Borgeze odpeljal nesrečno Julijo na otok Piarivo in je spravil na varno, v samostan. Luigi je zapovedal predstojnici samostana, da mora prisiliti Julijo, da bo stopila med sestre. Julija pa se je temu odločno upirala. Ni hotela sprejeti pajčolana, niti se odreči posvetnemu življenju s tem, da bi prisegla in se za vedno združila z nebeškim veseljem. Čutila je, da ima na svetu še nekoga, ki mu pripada in radi katerega mora živeti. To je bil Giuseppe Musolino. Radi njega se ni hotela ločiti od posvetnega življenja, kajti Julija je posvetila svoje življenje svojemu Musolinu.

V samostanu so v začetku z njo lepo postopali. Bili so ljubeznjivi in blagi, ker hoteli so doseči, da bi Julija po lastnem nagibu sprejela pajčolan. Ko pa se jim je to izjalovilo, so jo skušali prisiliti k temu koraku. Posebno predstojnica samostana, sestra Dorina, si je z vso svojo strogostjo prizadevala, da bi prisilila Julijo k prisegi. Po svoji lastni volji je odredila dan, ko bo Julija sprejeta med sestre. To je bilo one noči, ko je Musolino pobegnil iz svinčene temnice in se rešil na otok Piarivo. Njegov nastop je prekrizal namero predstojnice.

Takrat so pričeli za Julijo strašni dnevi, polni trpljenja in groze. Predstojnica jo je preganjala in ji pretila z najstrašnejšimi mukami ter zahtevala, da se Julija odreče Musolinu.

— Nesramnica! je govorila ta ženska nesrečni Juliji. Zagledala si se v tega brezbožneža, v tega razbojnika, čigar nečloveška dejanja vznemirjajo celo Italijo! On je odpadel od Boga in od ljudi, ves svet ga prezira! Ti se moraš temu človeku odreči, pozabiti ga moraš. Musolino je proklet, kaznovan bo na zemlji, njegova duša pa ne bo nikdar uživala rajskega veselja! Kdor drži z Musolinom, je tudi ničvrednež in tudi

njeja bo doletela zemeljska kazen. Ne pozabi, da se nahajaš v mojih rokah in da te lahko izročim oblasti kot Musolinovega zaveznika in udeleženca pri groznih početjih!

Julija se je dušila v solzah. Vedela je, da, bila je prepričana, da njen Giuseppe Musolino ni takšen, kakršnega jih hočejo predočiti. Julija je slutila, da Musolino ni kriv, bila je prepričana o njegovi nedolžnosti in se ga ni hotela odreči.

Predstojnica je odredila, da so jo za kazen zaprli v neko celico, kjer je v temi in samoti žalovala in mislila na svojega Musolina. Prosila je Boga, da bi jo rešil iz temnice in ji odvzel strašno trpljenje.

Nekaj dni je preživela v celici. Neke noči pa se porodi v njeni glavi misel na beg. V celici je bilo majhno, toda visoko okno brez omrežja. Julija potegne svojo posteljo do zidu in pogleda skozi okno. Zagledala je samostansko dvorišče, okno pa je bilo približno deset metrov oddaljeno od tal. Sedla je zopet na postelj in jela premišljevati, kako bi ušla. Kmalu se je odločila. Z mrzlično hitrostjo je raztrgala svojo odejo na ozke, dolge trakove in jih zvezala drugega z drugim. S pomočjo te vrvi se ji je posrečilo spustiti se z okna na dvorišče samostana.

Na svojo srečo je zagledala v dvorišču lestev. Hitro jo je prinesla k zidu, smelo je skočila in se znašla na neki skali na nasprotni strani samostanskega zidu.

— Rešena! Svobodna! radostno vzdihne Julija, poklekne in se zahvali Bogu. Naenkrat pa se zdrzne...

Spomnila se je, da se nahaja na majhnem otoku, ki ga daleč naokoli obliva širno morje. Ušla je iz samostanskega dvorišča, toda kako naj se reši iz otoka? Mar naj kar na slepo plane v morje in izgine mede penastimi valovi?

Stresla se je po vsem telesu, ko je videla, da je bil ves njeni trud zaman.

Vedela je, da bodo gotovo že jutri odkrili njen beg. Našli jo bodo in jo zopet odgnali v samostan, tedaj pa jo bo predstojnica gotovo izročila oblastim, ki jo bodo obsodile v temnico, kjer bo najbrž tudi poginila...

V največjem obupu so begale njene strmeče oči po temni obali. Naenkrat pa se ustavijo njene oči na osamljeni skali. Zagledala je neko svetlobo.

Niti za trenutek si ni pomišljala, temveč se je napotila hitrih korakov v smeri, odkoder je prihajala svetloba.

Čez malo časa je prispela do skale, ki je strmo padala v morje. Morski valovi so se zaganjali v skalo in se penili, na

vrhu pa je čepela majhna, lesena hišica z malim okencem, skozi katerega je prihajala svetloba. V strašnem razburjenju je Julija prišla k hišici in nekolikokrat potrkala na vrata:

— Dobri ljudje, odprite in me rešite! je klicala z drhtečim glasom.

Čez nekaj trenutkov je zapah na vratih zaropotal. Prikazal se je veliki in močan človek, od solnca ožganim obrazom in z dvoje blagih oči, ki so začudeno in presenečeno strmele v deklico v beli obleki.

— Česa hočete? vpraša močni človek. Kdo ste? Zakaj iščete pomoči pri meni? Zakaj ne greste v samostan, tam bi vam lažje pomagali!

— Ah, dobri človek, usmilite se me! je prosila Julija. V samostanu ne morem najti milosti in pomoči... pobegnila sem iz samostana... Usmilite se nesrečnega bitja in me rešite! S silo so me privedli med te zidove, v to ječo... S silo so me hoteli napraviti za sestro... Rešite me, pomagajte mi...

— Pridite v hišo, reče stari človek in popelje Julijo v hišico ter ji ponudi stol poleg ognjišča.

Ta človek je bil Grk Barados, lovec biserov. Pred dvema leti se je naselil s svojim sinom Stosom na tem otoku. Z dovoljenjem predstojnice samostana si je zgradil to hišico in iskal bisere na morskem dnu. Stari Grk, kakor tudi njegov sin Stos, sta bila izvrstna potapljača.

— Ah, ubogi otrok, reče Barados, ko sta prišla v hišo. Smilite se mi, toda jaz vam ne morem mnogo pomagati. Predstojnici samostana ne smem kljubovati. Siromak sem. Razen one potapljaške obleke, ki jo vidite tam v kotu in tiste peščice biserov, nimam ničesar. Če bi vas predstojnica našla pri meni, bi me takoj spodila z otoka in mi zaplenila še to malenkost, edino moje premoženje.

— Dobri človek! reče Julija s prosečim glasom. Jaz vam ne bi rada povzročila nesreče... posodite mi svoj čoln, da bi se z njim rešila...

— To je nemogoče, ji odgovori potapljač. Če bi bili malo preje prišli, bi vas moj sin Stos odpeljal z otoka, toda sedaj je to nemogoče. Čolna ni tukaj. Moj Stos se je odpeljal na ribji lov in se ne bo vrnil pred solnčnim vzhodom...

— Tedaj me skrijte, jaz pa se vam bom za to uslugo kadarkoli bogato oddolžila. V Kalabriji živi človek, ki vas bo bogato nagradil in vam stožero poplačal, da ste mi rešili življenje.

Julija poklekne in dvignj sklenjeni roki k Baradosu.

V tem trenutku pa sta oba vztrepetala in se ozrla v vrata. Pred hišo so se zaslišali koraki.

— Mogoče pa se je tukaj skrila! zaslišita prestrašena Barados in Julija glas od zunaj.

— Izgubljena sem! zastoka Julija, ki je spoznala glas predstojnice samostana.

Stari Grk plane, prime Julijo za roko in jo potegne v kot hišice...

— Barados, odpri! je vpila predstojnica.

— Takoj, odgovori potapljač, gre k vratom ter jih odpre. Na vratih pa se je pokazal dostojanstveni in resni obraz stroge predstojnice.

Barados se malo umakne od vrat in predstojnica vstopi. Za njo pa je vstopilo tudi nekaj oboroženih samostanskih čuvarjev. Z bistrim očesom ošine predstojnica celo hišico, toda Julije ne vidi nikjer. Njeno spremstvo je pretaknilo vsak kotiček, toda Julije niso našli.

— Barados! reče predstojnica s strogim glasom. Iščemo neko deklico, ki je pobegnila iz samostana. Vse smo preiskali — deklica mora biti pri tebi, kajti drugje se ni mogla skriti! Povej, kje je deklica, drugače te bom uničila!

— Gospodarica! reče Barados in se globoko prikloni. Ubežnice nisem videl in čeprav bi jo bil videl, ali bi smel siromak Barados storiti kaj proti volji vaše modrosti...

— To je prav vseeno, ona je tukaj, krikne predstojnica iz oči pa so ji švigale strele.

— Nije tukaj, gospodarica, odločno ponovi Grk.

Predstojnica gre po hišici, hoteč najti svoj plen. Ustavila se je v kotu, kjer je bila obleka za potapljanje. Zdelo se ji je, kakor da bi se obleka malo premaknila.

Barados vztrepeta.

— Kdo je v potapljaški obleki? vpraša predstojnica in pogleda starca, kakor da bi ga hotela prebosti z očmi.

— Moj sin, odgovori Grk malo v zadregi. Pravkar se je pripravil, da se bo spustil v morsko globino.

Na predstojničinih ustnicah se pojavi porogljiv smehljaj. Besedam Grka Baradosa ni verjela.

— Dobro, reče predstojnica. Prisostvovati hočem njegovemu spuščanju na morsko dno. Slišala sem pripovedovati, da je tvoj sin izvrsten potapljač in da lahko precej časa vzdrži na morskem dnu. Naj vidim! Spusti ga na dno!

Barados se je komaj še držal na nogah. Ubogati je moral povelje stroge predstojnice, s tem pa je postavil Julijino življenje na kocko...

Ko je predstojnica trkala na vrata, je Barados uslišal Julijino prošnjo ter jo hitro skrnil v potapljaško obleko. Da bi obvaroval nesrečno deklico, je nalagal predstojnico, da se nahaja v potapljaški obleki njegov sin. In sedaj? Predstojnica je zapovedala, da jo spusti na morsko dno! Ali pa sme on to storiti? Ali bo deklica, ki ni bila še nikoli pod vodo, vzdržala in se ne bo zadušila? Za trenutek je obstal neodločen.

V tem trenutku se je potapljaška obleka premaknila. Težka roka se je dvignila in padla zbeganemu starcu na ramo, čelada pa je trikrat pokimala. Barados je razumel to znamenje. Julija mu je hotela s tem reči, da je pripravljena oditi na morsko dno. Kamorkoli bi bila šla, le nazaj v samostan ne.

Grk odpelje potapljača in vsi ostali so odšli k skali, kjer je bila pritrjena priprava, s katere pomočjo se spuščajo potapljači v morje. Barados je pripasal potapljaču drugo pripravo, ki je imela obliko telečnjaka, s potrebnim zrakom za dihanje in spustil opremljenega potapljača v morje...

Predstojnica je nemo in mrko motrila ta prizor.

Barados je na tihem upal, da bo predstojnica sedaj odšla, toda zmotil se je. Predstojnica se ni ganila in je prekrizanih rok gledala v mirno morje.

Barados se skoro ni upal dihati, gledal je na svojo staro uro. Julija bi mogla vzdržati pod vodo največ petnajst minut, ker je bilo v pripravi zraka samo za toliko časa.

Minilo je pet minut, predstojnica pa se ni ganila. Minile so tri minute... minilo jih je deset... Dve tretjini zraka sta bili že porabljeni...

Dobri Barados je trepetal. Na njegovem čelu so se pojavile velike, mrzle znojne kaplje. Še pet minut in potem...

Predstojnici pa se ni nikamor mudilo, bila je podobna marmornatemu kipu, ki se ne gane. Niti ena poteza na njenem obrazu se ni zganila. S strmečimi očmi je gledala v morje, kjer se je spustil potapljač.

Minile so še tri minute... Barados je zbegano gledal nekaj časa predstojnico, nekaj časa pa svojo uro. Še dve minuti... Julija bo mrtva, če se predstojnica ne odstrani...

V tem času je prihitel samostanski sluga in javil, da je pri otoku pristala ladjica z zastavo syetega očeta...

— Ah, presveta Mati Božja, hvala ti, vzdihne ubogi Barados. Sedaj bo vsaj ta grozna ženska odšla...

Morda so prinesli kako pismo iz Vatikana, reče mirno predstojnica in se ne premakne. Nimam časa, sprejela jih bom pozneje...

Barados osupne. Kri se mu je v žilah skoro zledenila. Mar niti zdaj ne bo odšla? Tedaj bo z ono nesrečnico končano. Preostaje samo še ena minuta.

Sedaj se je predstojnica obrnila. Zdelo se je, da ni več sumila o resničnosti Grkovih besed. Če bi bila v potapljaški obleki Julija, je mislila predstojnica sama pri sebi, bi se do sedaj že zadušila.

— Zbogom, Barados, reče predstojnica. Prepričala sem se, da ste govorili resnico, ko ste trdili, da je v potapljaški obleki vaš sin... Zbogom!

In predstojnica odide. Barados si oddahne.

V tem trenutku pa se zgodi nekaj nepričakovanega. Z morske gladine blizu obale, je odjeknil jasen, moški glas:

— Oče! nalovil sem poln čoln rib.

Barados vztrepeta in malo je manjkalo, da ni izpustil ročaja priprave, s katero se je dvigal potapljač iz vode. Odkod njegov sin in ravno sedaj, v zadnjem trenutku, ko bi bilo vse že skoraj rešeno. Sedaj pa...

— Ah, sikne predstojnica in obstoji. Torej si mi vendar le prevaral?

Stari Grk pa je ni poslušal... Pozabil je na vsako nevarnost in nesrečo in kako robseden navijal pripravo ter dvigal potapljača iz vode. Nastopila je zadnja minuta in stari Grk ni hotel postati morilec nesrečne deklice — pa naj se pozneje zgodi karkoli.

Ko je izvlekel iz morja na skalo, je deklica omahnila na kamenita tla.

Barados je s trepetajočimi rokami snel čelado z Julijine glave in jo osvobodil potapljaške obleke.

— Ona je! vzklikne predstojnica. Odpeljite to deklico v samostan in jo zaprite v celico! zapove kruča ženska svojim slugam.

Julija pa, kakor da bi se šele sedaj zavedla in spoznala nesrečo, ki jo je zopet doletela, iztegne roki k predstojnici in prosi:

— Milost! Imejte usmiljenje z menoj in me ne zaprite v samostan! Pustite me oditi s tega strašnega otoka...

Predstojnica pa je bila nepreprosljiva. Njen strogi pogled je zadel nesrečno Julijo, ki je povесila glavo.

Dobri Barados bi bil rad pomagal nesrečnici, toda ni si upal ziniti besedice v njeno obrambo...

Sluge so prihiteli k Juliji in jo hoteli zgrabiti, v tem trenutku pa je odjeknil močan glas:

To je bil Stos, Baradosov sin, ki je prišel iz čolna in z enim pogledom pretehtal in razumel položaj. V rokah je držal dvignjeno veslo, pripravljeno na udarec in sluge so se umaknili.

— Strahopetneži! je zajecala predstojnica. Enega samega človeka ste se zbali. Naj vidim, se bo li upal položiti roko name. In predstojnica plane ter se postavi pred Stosa, vpijoč:

— Nazaj, nesrečnež, ali pa te bo sveta cerkev izobčila in proklela!

— Če bi vedel, da bom prišel tudi v pekel, bi vseeno zaščitil to nesrečno deklico, kajti njene oči pravijo, da ni ničesar zakrivila... Ne približujte se ji, čestita sestra, kajti, pri Bogu...

In Stos je zavihtel svoje veslo nad predstojničino glavo...

— Stoj! je zagrmel glas z roba skale.

Vsi so se obrnili v smer, odkoder je prihajal glas.

V poltemi se je prikazala postava visokega človeka, ki je bil ogrnjen z dolgim črnim plaščem.

— Stoj, sin moj! ponovi veliki človek, ko se je približal. Vrzi veslo proč in se ne dotakni častite sestre. Ta deklica se nahaja pod mojim varstvom, vidva pa, Barados in Stos, pazita na njo... Čestita sestra, vi pa pojdite z menoj v to-le hišico...

Predstojnica ošabno dvigne svojo glavo in s prezirljivim pogledom ošine človeka, ki se ji upa ukazovati, naenkrat pa vztrepeta in zašepeče v strahu:

— Kardinal Toneli!...

Kardinalove skrivnosti

Ko je Musolino zvedel po nočnem napadu med San Stefanom in Reggijem, kdo je potnik v poštnem vozu in kam potuje, je sedel hajduk na kočijažev prostor in odpeljal kardinala Tonelija do vrat Reggija.

Kardinal Toneli je prijavil dogodek v Reggiju in se takoj

podal na ladjo, ki ga je že pričakovala v pristanišču. Čez nekaj ur pa je prispel do Piarive.

Prišel je baš v pravem trenutku. Ko je naročil staremu potapljaču Baradose in njegovemu sinu Stosu, da pazita na Julijo, je z zapovedovalno kretnjo odslovil samostanske slugе, sam pa je odšel s predstojnico samostana v majhno Baradoso hišico.

Predstojnica je trepetala in stopila s povešeno glavo v hišico, kjer je sedla na stol.

Kardinal se je postavil njej nasproti in jo opazoval. Po kratkem molku pa ji reče z resnim glasom:

— Sestra Dorina, prišel sem, da Vam naznanim vest našega vrhovnega poglavarja, ki pravi: da vi od danes naprej niste več predstojnica tega samostana!

Predstojnica je počasi dvignila svojo glavo, v obraz je bila smrtno blede; zašepetala je s hladnim mirom:

— Ko sem zagledala kardinala Tonelija, sem takoj vedela, da njegov prihod ne pomeni zame nič dobrega. Vem, da ste me že od nekdaj sovražili...

— Ne samo sovražil, temveč tudi preziral, pristavi mirno kardinal.

— Zakaj pa se jezite name? Ali sem se morda v življenju tako hudo pregrešila, da sem mogla izzvati vašo jezo in vaše preziranje?

— O, sestra Dorina, jaz Vas sovražim še od takrat, ko še niste bili sestra in ko ste se še imenovali kneginja Dora, od takrat, ko ste živeli na toskanskem dvoru. Lepi ste bili in nekega mojega prijatelja Henrika Bofara ste privedli do obupa. Ali se še spominjate nanj?

— Ah, krikne predstojnica.

— Vi, sestra Dorina, me smatrate za svojega smrtnega sovražnika, nadaljuje mirno Toneli, kar bi brez dvoma tudi bil, če ne bi nosil na sebi duhovniške obleke. Vaš smrtni sovražnik pa sem bil, dokler so me nazivali grof Toneli in ste Vi bili lepa kneginja Dora Bražlona...

— Ah, zakaj me spominjate prošlosti, ki sem jo že davno zakrila s plaščem pozabljenosti?... Upam, da mi je Bog že mnogokrat oprostil, če sem v čem pregrešila...

— Da, morda Vam je je Bog oprostil, tudi ljudje so pozabili in Vam oprostili, nekdo pa Vam gotovo ni odpustil, kajti razžalili ste gado srca. To je moj prijatelj Henrik. Povedal Vam bom, kaj ste storili in za kar Vas tudi sovražim.

Kardinal prekriža roke na svojih prsih in nadaljuje s prezirljivim glasom:

— Minilo je že več kot dvajset pet let od tedaj, ko je živel na toskanskem dvoru troje otrok, kakor trije pestrobarvni metuljčki. Najlepši izmed teh treh metuljčkov ste bili Vi, drugi je bil moj prijatelj Henrik Bofar, tretji pa sem bil jaz sam. Bili smo neločljivi, vedno smo bili skupaj. Moj prijatelj in jaz sva Vas oboževala. Oba sva Vas imela rada. Ko pa mi je nekega dne priznal moj prijatelj svojo ljubezen do Vas, sem jaz uničil svoja topla čuvstva, ki sem jih gojil napram lepi kneginji. Odrekel sem se svoje ljubezni v korist svojega prijatelja.

— Henrik Bofar je bil najplemenitejši frañcoski plemič. V Franciji je imel ogromna posestva in mogel bi postati vreden soprog kneginje Dore Bražlone... Neke noči, po veliki šumski svečanosti, ki jo je priredil vojvoda, je moj prijatelj Henrik prihitel ves radosten k meni, me objel in mi zaupal, da je kneginja Dora privolila, da postane njegova žena...

— Ah, vzdihne sestra Dorina.

— Le počakajte, sestra, jaz vem vse in Vam bom vse tudi povedal. Vi ste Henrika gotovo ljubili, ker ste se mu popolnoma izročili. Z balkona svoje palače ste mu spuščali svilen lestvico in sestajala sta se vsako noč... Napočil pa je dan, ki je bil tudi povod, da nosim duhovniško obleko... Tega dne je prišel k meni moj prijatelj Henrik in mi kleče, med solzami zaupal svojo bol... Z Doro je bil tajno zaročen. Mnogo se je mučil, preden se mu je posrečilo odstraniti vse zapreke, ki so ovirale njuno poroko. Le s težavo je pridobil Dorine roditelje, da so privolili v to zvezo. Ko torej že ničesar več ni bilo napoti njimi združitvi, se je zgodilo nekaj, kar ne bi bil nihče pričakoval. Sedaj je sama Dora odlagala javno zaroko ter navedla za izgovor nekó formalnost. Na vsezadnje je ubogi Henrik zvedel, da se je Dorina ljubezen napram njemu ohladila. To odkritje ga je spravilo skoro ob pamet. Vzroka tega hitrega obrata ni poznal, vedel pa je, da ga je Dora poprej ljubila, ona je bila v njegovem objemu, ona je bila njegova tajna zaročenka, da, njegova žena, kajti priznala mu je da bo postala mati njegovega otroka. Radi česa naj bi torej odlagala in odbijala poroko? Tu je tičal zajec...

Ponoči je Henrik ni več obiskoval. Dora se je izgovarjala, da so njeni svečanosti na dvoru, po dvanajsti uri, ko so se gostje že davno razšli, je Henrik neopaženo odšel proti Do-

rini palači. Tja ga je z neznano silo vlekla neka strašna slutnja, ki se je tudi uresničila. Svileni lestvica je bila nastavljena kakor nekdanj, toda ne za Henrika — temveč za drugega. Iz nekega grma je skočil človek, ki ga pa moj prijatelj ni poznal. Splezal je po lestvici na balkon, kjer ga je sprejela Dora... Henrik je imel še komaj toliko moči, da se je privlekel do moje hiše; tu pa se je zgrudil... Sluge so ga našli in ga prinesli k meni. Bil je onesveščen... Ko pa se mu je zopet vrnila zavest, mi je vse povedal.

Kardinal Toneli je za trenutek umolknil, potem pa je zopet nadaljeval:

— Vsi so se začudili, ko je čez nekaj dni vitez Bofar zapustil Italijo in se vrnil na svoje posestvo v Francijo. Nihče ni o njem ničesar več slišal. Vsi so mislili, da je utonil pri kakšni ladijski nesreči v morju. Tudi Vi, sestra Dorina ste tudi mislili, da je Henrik mrtev. Žal mi je, da Vam moram povedati, da je vest o njegovi smrti le bajka. Markiz Bofar živi...

— Živi? bolešno vzklikne predstojnica.

— Da, živi, nadaljuje kardinal, toda bolje bi bilo, da bi ne živel.

— Oh, jaz pa sem toliko molila za rešitev njegove duše...

— Boljše bi bilo, da bi ne zastrupili te duše, pristavi kardinal. Vi ste uničili tega človeka. Veste-li, kaj je postal Henrik? Ta človek je postal najslavnejši pariški zločinec, pijanec, sedaj pa je siromak in zbira stare cunje po pariških ulicah...

— Ni mogoče, da bi bil Henrik postal zločinec! plane predstojnica s stola. Recite, da niste govorili resnice...

— Prvič v življenju bi želel, da bi se bil zlagal, odgovori bolešno Toneli, toda na žalost je resnica, kar sem Vam povedal. Kaj ne da, sestra Dorina, razlika med onim lepim, plemenitim in spoštovanim plemičem Bofarom in nabiralcem cunj je velikanska? Ali pa veste, da ste vi krivi njegove usode? Vi ste ga uničili! Bolest, da ste ga odbili od sebe, je grizla njegovo dušo in napravila iz visoko mislečega človeka razvalino. Da bi pozabil svojo boleost, se je podal v trtinec življenja. Razmetaval je denar in kmalu pognal svoje premoženje. Potem se je bavil s ponarejanjem denarja. Nekaj časa mu je ta posel uspeval, toda kmalu so mu prišli na sled. Z ozirom na njegovo ime in rodbino, ni policija ničesar objavila. Jaz pa sem vseeno zvedel za njegovo početje in odšel v Paris ter ga obiskal v zapornu. Mislil sem, da mi bo počilo srce, ko sem ga poslušal, kako je ravnodušno priznaval svoje dejanje...

— Od tedaj Henrika nisem videl več. Odpeljali so ga v neko francosko kolonijo, kjer je moral v ječi presedeti sedem let. Ko se je po prestani kazni zopet povrnil v Paris, je ponovno začel z zločini. Sedaj se kot revež in potepuh potika po Parizu...

— Nehajte, prosim Vas, zaječi predstojnica. Znorela bom... ne morem vzdržati tega... Vi me ubijate...

— Ne, ne nameravam Vas ubiti, sestra Dorina, toda maščevati hočem svojega prijatelja, ki ste ga vi uničili. Vem, da Vam bodo moje besede zastrupile dušo in da ne boste več imeli miru. To naj bo moje maščevanje!

— Ah, priznavam, da sem se pregrešila, toda pokorila sem se za svoje grehe in jih obžalovala... odpovedala sem se posvetnemu veselju, postala sem sestra in že dvajset let umiram med temi zidovi. Vse to sem storila radi njega. Mar ni to dovolj?

— Ni! odvrne odločno kardinal. Če bi bili stopili v samostan radi kesanja, bi morda bilo dovolj, tako pa... Vem kako ste prišli semkaj! Niste prišli samo radi kesanja, v samostan Vas je pripeljala neka prijateljica, da bi prikrla sramoto...

— Kakšno sramoto? spregovori predstojnica s tresočim glasom.

— Vse vem, sestra Dorina, reče kardinal z ledeno mrzlim glasom. Vem, da ste pred Henrikovim odhodom dali življenje njegovemu otroku...

— Ah, tudi to veste? obupno vzklikne predstojnica. Pri neki dobrosrčni ženi v nekem mestecu ste ga porodili. Ali hočete zvedeti, kaj se je zgodilo z Vašim sinom?

— Moj sin je mrtev, je ječala predstojnica s povešeno glavo. Po porodu je umrl...

— Motite se, sestra Dorina. Žena, pri kateri ste rodili, je čez nekaj časa umrla v Rimu. Pred svojo smrtjo pa je prosila k sebi duhovnika, da bi se izpovedala. Jaz sem bil pri njej. Priznala mi je, da bi po Vaši zapovedi morala izpostaviti otroka, njej pa se je deček smilil in ni ubogala Vaše zapovedi. V istem mestecu je poznala ženo, ki je porodila v istem času, kakor Vi in tudi dečka. Otrok pa je bil slaboten in videti je bilo, da ne bo ostal pri življenju. Napotila se je proti večeru k tej ženi in v poltemi premenjala otroka. Močni in zdravi sinček kneginje Dore Bražlone je ostal pri nesrečni materi, dečka pa, ki ga je držala že smrt na svojih rokah, je prinesla žena k Vam in otrok je umrl pred Vašimi očmi...

— Moj otrok živi!? Moj sin je živ! krikne predstojnica in poklekne pred kardinala. Ali je res, da je moj otrok še živ? Povejte mi, ali lahko vidim svojega sina? Morem-li govoriti z njim? On je sedaj gotovo že popolen mož! Videti ga hočem, govoriti moram z njim, pomagala mu bom... O, Bog, saj ne vem več, kaj mi vre iz ust... Kardinal, povejte mi, govorite...

— Sestra Dorina! odgovori mirno kardinal. Res je, Vaš sin se je razvil v popolnega moža, lep je, velik in razvit, popolen plemič...

— Kje pa je? Kje živi moj sin?...

— Tam, kjer se je rodil... v San Stefanu...

— Ah, saj to ni daleč, vzklikne radostno predstojnica, trepetaje od razburjenja in veselja. Šla bom v San Stefano, preoblekla se bom... Bogata sem... pomagala mu bom... kako pa se imenuje? Povejte mi njegove ime!

— Njegovo ime bi torej radi vedeli? mirno vpraša kardinal. V zadnjem času ste njegovo ime gotovo že mnogokrat slišali imenovati. Cela Italija pozna njegovo ime...

— Je-li res!? je jecljala sestra Dorina med solzami veselja. Moj sin je torej slaven, proslavil se je... O, kardinal, zelo hvaležna Vam bom; povejte mi, kje ga morem najti, poiskala ga bom...

— E, to bo pa zelo težko, reče Toneli.

— Zakaj? Mar ne živi v Italiji?

— Živi in ni daleč od tukaj. Mislim, da ga boste našli v Kalabriji...

— V katerem mestu?

— V okolici San Stefana, odgovori kardinal in se prezirljivo nasmehne.

— V okolici San Stefana? vpraša začudeno predstojnica. Ali mi ne morete navesti njegovega stalnega bivališča?

— Zelo žal mi je, sestra Dorina, da Vam moram povedati, da Vaš sin nima stalnega bivališča...

— Kako je to mogoče? vpraša predstojnica in bulji široko odprtimi očmi v kardinala.

— Hvalite Boga, da je tako, kajti, če bi imel stalno bivališče, bi bilo to bivališče tako stalno in tako varno, da se nikdar ne bi ganil iz njega — razen, morda, na morišče...

— Ah, zaječi predstojnica in se opotoče.

— Mar še ne slutite, nesrečna žena, komu ste dali življenje? Mar ne čutite, da se Vam je nebo strašno maščevalo za padec, ki ste ga povzročili mojemu prijatelju Henriku Bo-

faru? Vedite, sestra Dorina, da je sin, ki ste ga rodili in ki ste ga neusmiljeno vrgli od sebe, postal Giuseppe Musolino...

Predstojnica krikne in se onesveščena zgrudi h kardinalovim nogam.

Rešena in — izgubljena

Giuseppe Musolino, strah Kalabrije, ni niti slutil o svojem visokem izvoru. Seveda tudi ni mogel vedeti, da se pretaka v njegovih žilah plemiška kri. Tega tudi ni nihče vedel razen kardinala Tonelija in predstojnice piarivskih sester, ki je šele sedaj slišala to tajnost iz Tonelijevih ust.

Ta vest je napravila na sestro Dorino strahovit utis in predstojnica se je onesvestila.

Kardinal je mirno ostal na svojem mestu in mračnih pogledov motril onesveščeno predstojnico.

V majhni hišici je zavladała za nekaj trenutkov mrtvaška tišina.

Čez nekaj časa, pa se zasliši globok vzdihljaj, predstojnica se je osvestila. Tiho je ječala in si otirala solze.

— Umirite se, sestra Dorina! reče naposled kardinal z blagim glasom. To je bošja kazen! Bog Vas je kaznoval za Vaše grehe, da Vam je dal sina — zločinca...

— Zločinca! zaječi nesrečna mati. Oh, gorje mi, rodila sem zločinca... rodila sem Giuseppa Musolina! O, sin moj, zakaj si ubral to pot...

— Ne valite krivdo nanj, jo prekine kardinal. On ni kriv, krivi ste Vi... Če ne bi bili zavrgli njegovega očeta, če bi se bili poročili s Henrikom Bofarom in obdržali svojega otroka, bi vaju sin vzrastel v Vašem objemu. Danes bi bil tolažba svojih starčev, ponos svoje matere, tako pa...

Predstojnica se je dušila v solzah.

— Vstanite, sestra Dorina, nadaljuje kardinal. Grešili ste, sedaj pa morate obžalovati svoje grehe. Povedal sem Vam že, da ne morete več opravljati dolžnosti predstojnice samostana. Ali soglašate, da Vam pred vsemi ostalimi sestrami odvzamem čast predstojnice in da ostanete potem navadna redovnica, ki bo v tihi molitvi obžalovala svoje grehe...

— Ne, zavpije kneginja. To je premila kazen... Zahtevam zase ostrejšo kazen... Sedaj uvidim, da sem se v mnogočem pregrešila, nisem vredna, da bi ostala v tem svetem

hramu. Zapuščam samostan in še danes bom vrnila pajčolan ter odšla v svet... Svojega premoženja, ki sem ga dala cerkve, se odrekam, ničesar nočem nazaj, živela bom kot siromašna žena, borila se bom za obstoj, delala bom in se mučila ter živela od težkega, napornega dela... To naj bo moja kazen...

— Nesrečnica! Ali je to Vaša zadnja želja? jo vpraša kardinal.

— Da, moja zadnja želja, odločno odgovori spokornica. Prosim Vas, odvezite me prisege...

— Dobro! Če je to Vaša želja, Vas odvezujem prisege, ki ste jo položili cerkvi. Vrnite se v življenje ubogi, okusite skrb in bedo ter trpljenje, ki Vas pričakuje onstran samostanskih zidov!...

Nastala je svečana tišina.

Oba sta molčala. Bivša predstojnica je klečala s povešeno glavo, kardinal pa se je zatopil v svoje misli. Naenkrat pa se predrami in reče:

— Vstanite, sestra Dora. Urediti moram še zadevo one nesrečne deklice Julije, ki joj je zla usoda privedla v samostan. Ona ne sme več ostati tukaj. V bodoče bom sam skrbel za njo, odpeljal jo bom s seboj v Rim.

To rekoči, stopi k vratom, jih odpre in zakliče:

— Julija! Pridi sem!

Omahujoč je prišla strašno bleda Julija v hišico. Zelo pa se je začudila, ko je videla predstojnico, ki je še klečala.

— Julija! reče kardinal z blagim glasom. Vem, da te je zadela kruta usoda. Ti si se zagledala v Giuseppa Musolina.

— Sem! odločno odgovori Julija. Ljubim ga...

— Tega ne smeš, to je greh, drago dete, kajti Musolino ni vreden Tvoje ljubezni. On je zločinec...

— Musolino ni bil nikdar zločinec! hrabro in svobodno odgovori Julija.

— Toda, vseeno, Musolino je zločinec...

— Ni, gospod kardinal. Hudobni ljudje ga hočejo napraviti za zločinca. Musolino je pošten in plemenit človek...

— Dragi otrok, nadaljuje kardinal, saj ne veš, kaj govoriš. Musolino je zločinec in ti se mu moraš odpovedati...

— Gospod kardinal, tega ne morem storiti, tega tudi nočem storiti, če tudi bi bilo vse ono, kar pripovedujejo ljudje o Musolinu, sama čista resnica. Pri njem moram ostati, vračati ga hočem na pravo pot in postati tako njegov angelj va-

ruk... Vsi so vstali proti njemu, zato pa mora živeti nekdo, ki se bo zavzel zanj in ga varoval, da ne bi zares postal to, za kar ga smatrajo ljudje. Toda, Musolino ni kriv svoje usode! Če je postal zločinec, ga imajo na vesti ljudje, kajti človeška hudobnost in nepravičnost sta ga pahnila na pot zločina...

Julija je bila edini Musolinov zagovornik. Govorila je s prepričevalnim in z odločnim glasom. V prvem trenutku ni kardinal vedel, kaj naj bi ji odgovoril, po kratkem molku pa reče:

— V drugačni okolici, med drugimi ljudmi boš spremenila svoje mnenje in ne boš več tako govorila. Še nocoj boš odšla z otoka. Odpeljal te bom v Rim. Nekaj časa te bom izročil v vzgojo v neki zavod, kjer te bodo rešili teh zmot, potem pa boš svobodna in se boš lahko premikala po svoji lastni volji — samo k Musolinu se ne boš več smela vrniti...

— Ah, zaječi Julija, tedaj rajše umrem. Kdor pa me hoče ločiti od Musolina — je moj morilec...

— Tudi to je boljše, rešil bo vsaj tvojo dušo, reče kardinal in stopi k vratom ter zakliče:

— Barados! Atos! Pridita sem!

Oba potapljača sta stopila v hišico in ponižno pričakovala kardinalovo povelje.

— Izročam vama to deklico, jima reče kardinal. Prepeljita jo s svojim čolnom na severno stran otoka k moji ladji in jo izročita kapetanu ladje!

Julija je z grozo buljila v kardinala, ki pa se obrne k njej z besedami:

— Julija, ubogaj me in pojdi! Nekoč mi boš še hvaležna.

Julija je bila popolnoma uničena. Povesila je glavo in počasi odšla za potapljačema iz hišice. Ko pa so se oddaljili nekaj korakov od hišice, se Julija obrne k mlademu Grku, roteč ga:

— Mladi človek, usmili se me, ne peljita me k njemu... Ločiti me hoče od njega...

— Od koga? Deklica, o kom govoriš? jo začudeno vpraša mladi Atos.

— Kardinal me namerava odpeljati s seboj, da bi me ločil od človeka, ki ga ljubim, ločiti me hoče od Giuseppa Musolina...

— Musolina!? Ti ljubiš človeka, o katerem je cela Italija tako slabega mnenja?

— O, verjemite mi, da Musolino ni hudoben... Prosim Vas, ne govorite tudi vi tako, kakor vsi ostali ljudje... Vi ga ne poznate, če pa bi ga videli, če bi mu samo enkrat pogledali v oči, v dušo, kakor jaz, tedaj bi me razumeli in ne bi o njem nič slabega mislili... Usmilite se me... Čoln imate, posodite mi ga, da se odpeljem do kalabrijske obale. Musolino vas bo bogato nagradil in vam tega ne bo pozabil...

— To je nemogoče, reče stari Barados. Deklica, jaz razumem tvoj obup in smiliš se mi. Pomagati sem ti hotel, da bi se rešila pred predstojnico, storil sem, kar je bilo v moji moči. Sedaj pa je zapovedal kardinal, njegova povelja pa moramo izvršiti. Razen tega pa mi je kardinal storil nekoč veliko uslogo; rešil me je, ko sem bil že na robu propada — tega mu ne bom nikoli pozabil. Ko sem bil mlad, sem bil zelo nagel in ognjevit. Storil sem zločin in prišel v zapor. Kardinal pa je prihajal k meni in me tolažil, da nisem obupal. Ko pa so me izpustili, se je zavzel zame in mi pomagal. Kardinalu dolgujem mnogo in ne morem zategadelj izpolniti tvoje želje.

Atos je molčal. Zatopil se je v svoje misli in ni spregovoril besedice, tiho je šel za Julijo in za svojim očetom, dokler ništa prispela do obale, kjer je bil privezan čoln.

Stari Barados je skočil v čoln in vrgel na obalo ribiški mrežo, polno rib. Julija pa se je obrnila k Atosu, gledala ga je s svojim velikim, prosečimi očmi in mu tiho šepetala:

— Usmilite se me, rešite me!

Atos ne odgovori ničesar. Barados da sinu znamenje, da bi pripeljal Julijo v čoln; Atos ga uboga. Barados priveže Julijo h klopi, da bi ne skočila v morje in utonila, pri tem pa se je izgovarjal, da dela to v Julijin prid.

Atos je mirno in molče stal na sprednjem delu čolna in zamišljeno motril svojega očeta pri njegovem poslu. Naenkrat pa se zdrami iz svojih misli in reče:

— Oče! Zdi se mi, da te kardinal kliče! Morda ti hoče še kaj zapovedati...

— Ničesar nisem slišal, odvrne Barados in pogleda proti hišici.

— Jaz pa sem razločno slišal, ponovi Atos. Pojdi in poglej kaj hoče, jaz pa bom dotlej pridržal čoln in te počakal.

Stari Barados je mislil in bil seveda tudi trdno prepričan, da je sin govoril resnico. Ničesar sluteč, je mirno odšel iz čolna in z lahnimi koraki hitel po steni navzgor proti hišici. Komaj pa se je oddaljil nekaj korakov od obale, je Atos za-

grabil veslo in odrinil čoln od brega. Čoln je poletel kakor ptica po gladki vodni površini, Atos pa je z vso svojo močjo veslal.

— Atos! Kaj delate? vzklikne presenečena Julija. Mar ne boste počakali na očeta? ...

— Na nikogar ne bom čakal. Pričakujem edino, da mi boste vi rekli hvala ...

— Ah, Bog, to pomeni, da me nameravate rešiti?

— Da, tebe bom rešil, očeta pa bom izgubil, kajti on mi ne bo nikdar oprostil.

— Ne, Atos, za tako ceno pa si ne želim svobode! Atos vrni se k svojemu očetu, pa naj se zgodi z mano karkoli ...

Atos pa je ni ubogal. Kakor omamljen, gnan od neke višje moči, je z nadčloveško močjo veslal, čoln pa je kakor senca hitei po mirnem morju in se vedno bolj odmikal od obale.

Naenkrat pa so Atosove roke vztrepetale, veslo pa je ostalo nad vodo.

Na obali, na vrhu skale je zagledal Atos postavo svojega očeta.

— Atos! je zavpil starec s strogim glasom. Atos, kaj delaš?

— Dobri človek, mislite nase in na svojega starega očeta je prosila Julija. Obrnite čoln k obali, nisem zaslužila, da bi radi mene stavili na kocko srečo svojega življenja. Nočem, da bi uničili radi mene sebe in svojega očeta ...

— Jaz pa hočem za vas tvegati vse, rešiti vas hočem, rad bi, da bi bili srečni, odvrne odločno mladi Grk in zopet zarine veslo v vodo in čoln je hitel.

Za trenutek je Julija umolknila. Bala se je, da se ne bi v Atosovem srcu pojavilo kako posebno čuvstvo napram njej, in mu hotela podžigati upanja, kajti ona je ljubila Giuseppa Musolina in ni imela prostora v svojem srcu za drugega. Da bi uničila vsako upanje, ki se je morda že porodilo, je Atosu vse iskreno priznala ter mu rekla:

— Ti Atos, veš, da ljubim drugega. Vztrajna sem v svojih čuvstvih. Ne stori ničesar, kar bi te zamoglo privedi na pot upanja. Kajti tvoje upanje, če že obstoja, se ne more izpolniti.

— Jaz ne upam ničesar, odgovori Atos.

Medtem je prispel do njiju strašen glas Baradosa, ki je raz steno proklinjal svojega sina. Skozi nočno tišino se je njegov glas strašno razlegal in se širil preko morske gladine.

— **Proklet bodi, nezvesti sin!** je grmel raz steno Barados. Ljubil sem te, sedaj pa se mi več ne prikaži pred oči! Iztrgal sem te iz svojega srca. Za ljubezen neveste Giuseppa Musolina si prevaral svojega očeta. Proklet bodi! . . .

— Ah, boleстно vzdihne Atos. Bog, oprosti mi! Ti edini veš, da ne delam ničesar hudega, ti edini veš, da ljubim svojega očeta. Bog, prosim Te, potolaži mojega očeta in ublaži njegovo srce in njegovo jezo . . .

Še enkrat je globoko zavzdihnil, potem pa se je obrnil k Juliji in ji vrgel svoj nož:

— Poslušaj, deklica, vzemi ta nož in prereži vezi, potem pa vzemi drugo veslo in mi pomagaj veslati, da se čimprej oddaljiva. Lahko bi naju dohiteli z ladjo in ves najin trud bi bil zaman.

Julija se je molče pokorila Atosovi volji. Prerezala je vezi, vzela veslo in pričela z vso močjo veslati, čoln je veliko hitreje drsel po gladini. Ko sta bila že precej daleč, da sta lahko upala, da ju ne bi več mogli dohiteti, položi Julija veslo v čoln in pride k Atosu ter mu reče z nežnim glasom:

— Atos! Vi ste plemenit človek. Moja usoda vas je gnila in postali ste moj rešitelj. Hvala vam! Tega vam ne bom nikdar pozabila!

— Nočem nobene nagrade, žalostno odgovori Atos. Prepeljal vas bom do kalabrijske obale, potem pa . . .

— Kaj mislite potem? ga hitro vpraša Julija.

— Potem? nerazločno zašepeče Atos. Izgubljen človek sem . . . Nikakršnega drugega dela ne razumem, kakor spuščati se v morske globine, tega pa ne morem delati povsod . . .

— Atos! ga prekine Julija s svečanim glasom. Danes ste mi storili že veliko uslugo, obljubite in prisezite mi, da mi boste izpolnili še eno prošnjo?

— In ta bi bila? vpraša Atos.

— Prisezite mi, da se boste vrnili k svojemu očetu!

— Jaz? Nikdar! Vi ne poznate mojega očeta. Na njegovem čelu sta se pojavila jeza in srditost, zdrobil bi me, če bi se povrnil . . .

— Ne, on vam bo oprostil, reče Julija z blagim glasom. On vas ljubi! Oče pa, ki ljubi svojega otroka, mu tudi vprašča. Do otoka je najbrž samo ena ura plavanja. Dober plavalec ste, skočite v morje in Bog vam bo pomagal, da boste srečno priplavali do obale.

— Je-li to vaša želja? vpraša premišljaje Atos.

— Da, jaz želim to, ker vem, da bo vrnitev vaša sreča.

— Dobro! odgovori odločno mladi Grk, vstane s svojega sedeža ter sleče svojo vrhajo obleko in čevlje.

Molče in trepetajoč je Julija opazovala Atosa, ki se je pripravljaj, da bi izpolnil njeno željo.

— Vračam se k očetu, reče zamolklo Atos, čeprav vem, da pomeni ta vrnitev mojo smrt. Storil bom to, ker vi tako želite, jaz pa sem preslab, da bi se upiral vaši želji. Niti sam ne vem zakaj, toda neko notranje čuvstvo me sili, da delam po vaših zapovedih. Dovolite mi, da vam za slovo poljubim roko ...

Julija mu je molče ponudila svojo roko, ki jo je mladi človek poljubil, nato pa se je odgnal s čolna in se znašel v morju. Morski valovi so se zgrnili nad njegovo glavo. Nekaj trenutkov pozneje je zagledala Julija mladega Atosa daleč od čolna, ko se je pojavil na površju vode in močno ter vešče rezal morske valove. Dolgo je sedela in zamišljeno gledala za njim, ki se je bližal otoku.

Ko ji je v temi izginil mladi Grk izpred oči, je Julija globoko zavzdihnila, se prekrižala, zagrabila veslo in nadaljevala pot v svobodo, hvaležno se spominjajoč Atosove pomoči.

Zatopljena v svoje misli ni niti opazila, kako so se polagoma nakopičili na nebu grozeči oblaki in kako je veter vedno močnejše pihal in vedno bolj zibal majhen čolnič.

Bližala se je nevihta.

— Ah, krikne naenkrat Julija, ko se je preplašena zdrnila iz svojih misli. Če me zaloti nevihta na odprtem morju, potem sem izgubljena.

Svojo usodo je zaupala božji vsemogočnosti in zagrabila za veslo. S podvojeno močjo se je lotila veslanja, da bi čimprej dosegla obalo.

A bilo je prepozno.

Morje je bilo razburkano. Ogromni morski valovi so dvigali in zopet spuščali čolniček. Zdelo se je, da bo vsak trenutek izginil pod vodo.

Julija je trepetala po vsem telesu. Izgubila je vsako upanje. Pomoči ni pričakovala od nikoder, kajti nahajala se je osamljena sredi razburkanega morja. S strahom je pričakovala trenutka, ko bodo valovi prevrnili čoln in se zgrnili nad njo.

V temi ni mogla videti ničesar. Okrog in okrog je bila trdna tema, slišati je bilo samo strašno pesem morskih valov,

ki je pomenila smrt vsem onim nesrečnežem, ki so se v tem trenutku nahajali na odprtem morju v čolnih ali pa v ladjicah, ki niso dovolj močne, da bi kljubovale strašnemu viharju.

Julija se je krčevito oprijela svojega sedeža in molila k Bogu. Ogromni val je zagrabil čoln in ga krepko sunil navzgor. Julija je mislila, da je prišla zadnja borba...

Ko se je s svojim čolnom znašla na višini, je v največjem strahu opazila v bližini parnik. Strah in obup sta se naenkrat spremenila v veliko veselje.

Vpila je, kolikor so ji dopuščale moči in klicala na pomoč. Toda zdelo se je, da je oni na parniku niso slišali.

Naenkrat pa se je parnik pojavil pred njo. Na parniku je zagledala Julija mnogo ljudi in videla, kako so ji vrgli vrvi naproti. Z močnim zamahom roke je dosegla vrvi in se prijela za njo, njen čoln se je primaknil k parniku. Na strani parnika je bila pripravljena železna lestev. Julija se prime za lestev, v tem trenutku objame močan val njen čoln, ga dvigne in ga prevrne.

— O, Bog, hvala Ti, vzdihne Julija in pleza po lestvi navzgor. Hvala Ti, v najusodnejšem trenutku si mi poslal rešitelje.

— Veselo je stopila na krov parnika, v tem trenutku pa strašno zavpije in se nezavestna zgrudi na tla.

Med svojimi rešitelji je zagledala rimskega grofa Luigija Borgeza...

Kesanje ali lokavost

Ko se je Luigi Borgeze odločil, da bo ubil svojega brata, se je s svojim parnikom napotil iz Napolja na otok Piarivo.

Kaj ga je gnalo na to pot? Kakšne načrte in namere je hotel izvršiti v samostanu piarivskih sester?

To je vedel samo Luigi Borgeze. Njegova pot pa je bila gotovo v zvezi z nesrečno Julijo, ki jo je pripeljal in zaprl v samostan.

Slučaj je hotel, da je njegov parnik naletel na Julijo in jo rešil gotove smrti v morskih valovih. Ko je Julija prispela na krov parnika in zagledala Luigija, je zavpila in se onesvestila. Tudi Luigi se zdrznil, ko je spoznal ono, ki jo je rešil...

— Julija! je vzkliknil presenečeni Luigi. Ah, sam slučaj

jo je privedel semkaj, kajti potrebujem jo, po njo sem bil namenjen ...

Hitro je izdal svojem ljudem potrebna povelja, ki so jih ti izvršili brez najmanjšega prigovarjanja.

Ko se je Juliji zopet vrnila zavest, je bila popolnoma sama. Kakor v sanjah, se je počasi vsega spomnila, strašne nevihte na morju, rešitve na brod in najstrašnejšega, med njenimi rešilci je bil Luigi Borgeze! Julija se je stresla od groze.

S preplašenimi očmi je preletela prostor, v katerem se je nahajala. Prepričala se je, da je še na brodu in sicer v zaprti kajuti. Še bolj se je prestrašila, hotela je planiti, toda v tem trenutku se odpro vrata, na njih pa se prikaže grozni Luigi. Njegov obraz pa je bil blag in prijeten.

Julija se je z grozo spomnila na ono strašno noč, ko je ušla temu groznemu človeku, kateremu jo je hotel izročiti Zokali. Tada j jo je rešil in obvaroval njen Giuseppe Musolino. Kako pa bo sedaj pobegnila? Kdo jo bo sedaj branil? Sedaj je bila v njegovih pesteh in v njegovi oblasti. Pomoči ni mogla pričakovati od nikoder, kajti parnik je plul v temni noči po razburkani morski površini, Julija pa je bila brez moči, zaprta v kajuti, pred tem strašnim človekom.

Strah jo je tako prevzel, da ni mogla zavpiti, ni mogla spregovoriti, glasilki sta ji odpovedali.

— Julija! reče Luigi z blagim glasom in pogleda prestrašeni deklici odkrito v oči. Oprostite mi, če sem storil kdaj kaj takega, kar vas je razžalilo in vam povzročilo trpko bolešt. Oprostite mi, če sem kedaj ravnal, kakor bi ne bil smel, toda bodite prepričani, da sem storil to le zato, ker me je omamila in oslepela vaša lepota.

Julija ga je gledala s strmečimi očmi. Ne bojte se me, na tem parniku ste popolnoma varni ...

— O, gospod grof, komaj spregovori Julija. Če bi bile vaše besede iskrene in če bi jim smela zaupati ...

— Verjemite, jo prekine Luigi s še prijetnejšim glasom. Moje besede so izraz mojih misli in iskrenih čuvstev ... Pripravljen sem vam dokazati svojo iskrenost in vas prepričati, da nimam z vami nikakih slabih namenov. Prepričajte se o resničnosti mojih besed! Pripravljen sem zapovedati svojim ljudem, da obrnejo parnik, kamor želite ...

— Je-li mogoče? veselo vzklikne Julija.

— Jaz vem to zagotavljam, pristavi Luigi s prepričevalnim glasom.

— Tedaj me peljite ...

— Julija je umolknila. Ni vedela, bi li smela zaupati Luigi-
govim besedam in mu povedati svojo željo.

— Ali hočete, da vas popeljem v Kalabrijo, jo vpraša
Luigi s skoro očetovskim glasom. Uganil je misli in željo ne-
srečne Julije. Mar ne, tja vas vleče srce, tja, kjer živi Giuseppe
Musolino?

— Ah, res je, gospod grof, odvrne Julija in popolnoma
pozabi na ves strah in vso opreznost. Tam, kjer je Musolino,
tam moram biti tudi jaz, Musolino je moje življenje ... O,
gospod grof, prosim vas, jaz vas rotim, prepeljite me na kala-
brijsko obalo in jaz vam bom večno hvaležna.

— Dobro, naj bo, odgovori grof brez odlašanja. Popeljal
vas bom tja. V slučaju pa, da vaju združim, postavljam pogoj...

Julija ga pogleda.

— Musolina ne sovražim več, nadaljuje grof, nasprotno,
sedaj uvidim in priznavam, da sem bil proti njem nepravichen
in da sem mu povzročil mnogo krivic.. Razne zmote so bile
krive, da sem ga sovražil. Sedaj pa sem se prepričal o nje-
govi nedolžnosti in pripravljen sem popraviti, kar sem za-
grešil s svojo nepravichnostjo ...

— Ah, vzdihne veselo Julija. Musolino je dober, on vam
bo oprostil. Povejte mi, kaj nameravate storiti zanj?

Luigi pogleda proti vratom, potem pa se približa k Juliji
in ji zaupljivo zašepeče:

— Julija! Jaz sem uničil Musolina, po moji krivdi je bil
obsojen v temnico, iz katere pa se je na čudežen način rešil ...

— Vse to vem, gospod grof. Musolinu ste storili veliko
krivico.

— Sem, upam pa, da mi bo milostljivi Bog pomagal, ko
bom skušal popraviti ta greh. Ker so ljudje, ki sem jih podkupil
krivo pričali proti Musolinu, je bil Musolino obsojen po ne-
dolžnem ... Sedaj se kesam in Musolinu hočem nuditi priliko,
da se njegova sodba obnovi, da bo Musolino pred sodiščem in
pred vsem svetom dokazal, da je nedolžen ...

— Ah, vzklikne Julija. Če so resnične vaše besede in
se bo tudi to izvršilo! Musolino bo dokazal svojo nedolžnost
in svoboden človek bo zopet. Ne bo se mu treba skrivati po
gori, ne bo mu treba živeti kot pregnanec in kot odpadnik ...

— Zagotavljam vam, da so moje besede resnične. Vest me je obsojala za to krivico, kri nedolžnega je legla na mojo dušo. Kes je glodal kakor črv... Odločil sem se zapustiti Italijo in odpotovati v Ameriko. Pred odhodom pa hočem popraviti svoj greh, vest si hočem olajšati in upravičiti Giuseppa Musolina... Musolinu bom dal pismeno potrdilo o njegovi nedolžnosti, da ni krivec on, temveč jaz, ki sem podkupil Adelo Delmare, Kristobala Hermandeza, svojega komornika Fran-soa, Vincenca Zokalija in Alesia Čirika, da so govorili laž mesto resnico in krivo prisegli. S tem potrdilo se bo Musolino opravičil pred celim svetom in ljudje, ki ga smatrajo za zločinca in ga preklinjajo, bodo jokali in obžalovali človeka, ki je toliko trpel radi nepravilnosti drugih ljudi... Musolino bo čist, pošten pred ljudmi, rešil bo čast svojega imena...

— Gospod grof, če boste zares storili, kar obljubljate, vzklíkne Julija, potem boste Musolinu storili več, kakor da bi mu rešili življenje...

— Prav, odgovori mirno Luigi. Glejte prvi dokaz mojega kesanja, ki prihaja iz srca! Moj parnik se je napotil na otok Piarivo... Da vam dokažem svoje iskreno kesanje, bom takoj spremenil smer svojega potovanja in parnik bo takoj krenil proti kalabrijski obali. Upam, da boste že jutri združeni z Musolinom.

Ko je končal, je grof pritisnil na gumb, ki se je nahajal pri vratih. To je bil zvonec h kapetanu parnika. Čez nekaj trenutkov je stopil v kajuto človek, visoke postave, ter se priklonil grofu.

— Kapetan, mu reče Luigi. Spremenite smer putovanja! Potrudite se, da bomo čim prej pristali ob kalabrijski obali. V bližini San Stefana se nahaja klanec, tam naj pristane parnik.

— Kakor ukazujete! Jutri zjutraj bomo že v Kalabriji! reče kapetan, pozdravi svojega gospoda in odide.

Julija je veselo ponudila groznemu grofu obe roki ter vzklíknila:

— Sedaj verujem vaši odkritosrčnosti. Sedaj mi pa še izročite listino, s katere pomočjo bo Musolino rešil čast svojega imena, da bi mu jo lahko jutri izročila...

Luigi je odkimal z glavo.

To listino pa moram izročiti osebno Musolinu, reče Luigi. Vam bi se mogla pripetiti kako nesreča in prišel bi kdo drugi do te listine — v tem slučaju bi bil jaz uničen, Musolinu pa ne

bi bilo s tem prav nič pomagano. Ne, ne, dragi otrok, bolje je, da to listino sam izročim Musolinu.

— Kedaj pa mu mislite izročiti to listino in kje? vpraša Julija.

— To je popolnoma enostavno, odgovori grozni grof, ko vas bom izkrcal v Kalabriji, se bom vrnil v Napolj, urediti moram namreč še neke zadeve. Iz Napolja pa grem v Genovo, kjer se bom ukrcał na parnik za Ameriko. Dve uri oddaljena Napolja, na poti proti Vezuvu, se nahaja neka krčma, ker je navadno prazna, kajti ne nahaja se ravno na najboljšem glasu. Točno čez osem dni, bom v tej krčmi. Okoli polnoči — istega dne — naj pride v to krčmo Musolino, tam mu bom izročil listino...

— Kaj pa, če Musolino ne bo hotel verjeti? vpraša Julija. Morda bo dvomil o vaši odkritosrčnosti?

— Ne bo, odgovori mirno grof. Musolino je pameten človek. Ko vas bo zagledal in ko bo slišal o najinem srečanju, bo takoj verjel. Kajti Musolino ve, da Luigi Borgeze ne bi pustil njegove Julije, če ne bi odkritosrčno govoril o svojem kesanju. Mar to ni dovolj velik dokaz moje odkritosrčnosti? Vi se nahajate sedaj popolnoma v moji oblasti, slučaj mi je vas izročil na milost in nemilost, toda meni ne prihaja niti na misel, da bi vam storil kaj žalega, nasprotno, peljem vas v Kalabrijo, da vas združim z vašim Musolinom...

— O, jaz sem vam zato zelo hvaležna, toda bojim se, ker je Musolino po vsem, kar se je zgodilo, strašno nezaupljiv.

— Res je, odgovori grof. Musolino ima tudi razlog, da je napram meni nezaupljiv. Jaz pa zaupam v vas in upam, da ga boste vi prepričali o odkritosrčnosti mojih besed. Julija, pogledajte mi v oči! Mar tako izgleda človek, ki misli koga izdati?

— Dovolj, gospod grof, reče Julija. Zagotavljam vam, da se mi bo posrečilo pridobiti Musolina za ta sestanek. Sešla se bosta na dan in ob času, ki ste ga malo prej določili. Ali dovolite, da ga na tej poti spremljam?

— Izvrstna misel! Izredno me bo veselilo, če boste prisostvovali najinem razgovoru in da boste pričla, ko bom izpolnil dano besedo... Sedaj pa, dovolite prosim, da vam prineso večerjo, da se boste malo pokrepčali...

Luigi tleskne z dlanmi, v kabino pa sta stopila dva marmarja in prinesla mizo, pogrnjeno z raznimi jestvinami, slaščicami in z vinom. Da bi dokazal Juliji, da jedila niso zastrup-

ljena, sede tudi Luigi k mizi in prične jesti. Mastne požirke je zalival s šampanjcem.

Julija se je že precej pomirila. Po napornem veslanju je imela prav dober tek. Ko je Luigi odprl novo steklenico vina, je nalil tudi Juliji eno čašo in ji ga ponudil, rekoč:

— Popijva to čašo na Musolinovo zdravje, z željo, da bi prišel čimprej do svoje časti in spoštovanja!

Julija dvigne čašo, trči z grofom in popije nekaj požirkov.

Nekaj časa je še jedla, naenkrat pa je omahnila in se zgrudila na tla. Luigi Borgeze vstane in motri na tleh ležečo Julijo, ki je bleda in z zaprtimi očmi bila podobna mrliču...

Na zvoniku cerkve San Stefana

Nevihta, ki je strašno divjala, je polagoma popuščala, čez dve uri pa je bilo ozračje razčiščeno in popolnoma mirno.

Nad San Stefanom je vlada temna noč. Ko je bilo še zgodaj zvečer, so se vsi prebivalci poskrili v svoje domove in sedaj je bilo vse mesto v globokem snu. Po ulicah je vladala smrtna tišina. Nikjer nisi mogel srečati žive duše.

Gosti oblaki so se počasi gibali in bleda luna je zdaj pa zdaj pogledala izza oblakov in oblila s svojo prosojno svetlobo majhno mestece ter mu dala čaroben izgled.

Po praznih ulicah, med sencami hiš, se je premikala človeška postava in se z lahnimi koraki bližala stari cerkvi San Stefana. Vrata te cerkve so bila noč in dan odprta ter nudila vernikom priliko, da so lahko ob vsaki priložnosti molili k Bogu.

Ko je prispela do cerkve, je skrivnostna in osamljena senca stopila počasi v cerkev, pokleknila pred oltar in se zatopila v toplo molitev. Potem pa se je dvignila, šla preko cerkve in se napotila skozi neka mala vrata po ozkih, strmih stopnicah navzgor, na cerkven zvonik, kjer je stanoval v neki majhni sobici, popolnoma osamljen stari zvonar — oče Nikolo. Ko je senca prehodila več kakor sto in štirideset stopnic, je dospela pred vrata zvonarjeve sobice, potrkala je na vrata. Vrata so se takoj odprla, na njih pa se je prikazala visoka starčeva postava, z dolgo belo brado; na glavi je imel kapico, v roki pa je držal majhno svetiljko.

— Kdo me obiskuje v tem poznem, nočnem času? vpraša starec.

— Jaz sem, oče Nikolo, odgovori nekdo z nežnim in milim glasom.

— Bog! Ali je mogoče? presenečeno vzklikne starec in malo je manjkalo, da mu ni padla svetiljka iz trepetajoče roke.

Ah, vedel sem, da je laž, kar so govorili ljudje . . . Ne, ne, moje oči me ne varajo! To si ti, Julija, madona San Stefana!

— Da, jaz sem, oče Nikolo.

— Zares, to je bila Julija. Grozni grof Luigi Borgeze je bil zvest dani besedi. Julijo je pripeljal s svojim parnikom do kalabrijske obale. Tu jo je izkrcal, čeprav je bila Julija onesveščena. Potem pa je odplul nazaj proti Napolju.

Dolgo je ležala Julija nezavestna na neki skali. Ko se ji je vrnila zavest in ko se je spomnila grofove obljube ter spoznala zemljo, na kateri se je nahajala, jo je prevzelo nepopisno čuvstvo veselja. Pozabila je na ves strah in vse strašne dni, ki jih je pretrpela. Sedaj se je veselila, kajti bila je blizu svojega Musolina in upala je, da ga bo skoraj videla.

Toda sedaj je bila noč! Ni vedela, kje naj bi iskala Musolina, zato je morala počakati dneva. Toda, kam sedaj?

Nekaj časa je Julija pomišljavala. Naposled se je spomnila na nekega starega svojega prijatelja, pri katerem je preživela mnogo prijetnih uric in katerega je čestokrat obiskovala ter poslušala njegove pripovedke in doživljaje iz davnih let, ko je bil še v službi na nekem kneževskem dvoru. Ta prijatelj, katerega se je Julija sedaj spomnila, je bil stari zvonar, oče Nikolo.

Julija ni nič več pomišljala, ampak se takoj napotila proti San Stefanu. Že oddaleč je zagledala visoki zvonik stare cerkve. Ko je Julija stopila v cerkev, je molila za svoje starše, kajti prepričana je bila, da so še živi in ni jim zamerila, da so jo zavrgli in jo pustili na milost in nemilost tujim ljudem v vzgojo.

Odpustila jim je že davno ta korak, ker je vedela, da so jih gotovo važni razlogi prisilili k njemu. Po kratki molitvi se je napotila k staremu očetu Nikolu in sedaj je stala pred presenečenim starcem.

— Ah, vedel sem, da si še živa, se je hišel veseliti dobri starček, te neumni ljudje pa so pripovedovali, kako si v Reggiju umrla! V štopi, dragi otrok, pozdravljena v mojem domu! Saj veš, da si mi bila vedno ljub in mil gost.

— Oče Nikolo, dovoli, da ti poljubim roko, reče Julija z

milim glasom. Vedno si me imel rad, zato upam, da ne boš odbil moje prošnje in mi dovolil pri sebi prenočiti.

— O, ne govori tako. hčerka moja. Kako bi ti mogel odbiti tako neznatno prošnjo! Menda te ne bom pošiljal k onemu nesrečnemu Zokaliju, pri katerem si preživala svoja otroška leta v največjem tiranstvu in zapostavljanju... Toda, tudi tega ničvredneža bo dohitela zaslužena kazen, kakor je onega Čirika zadel bič maščevanja... Saj je res, otrok, ti najbrž niti ne veš, da je Čiriko mrtev?

— Mrtev?! vzklikne presenečeno Julija. Kdaj pa je umrl?

— Ni umrl, odgovori zvonar, on in ogljar Pavel sta postala žrtvi maščevanja...

— Kdo pa ju je ubil?

— Tisti, ki so ga hoteli izdati, odgovori oče Nikolo. Ubil ju je Giuseppe Musolino...

— Musolino! razburjeno vzklikne Julija.

— Da, Musolino, nadaljuje mirno starec. Musolino, ki je postal strah Kalabrije... Kdo bi si prej o njem kaj takega mislili? Bil je najboljši mladenič v San Stefanu. Ah, kolikokrat je bil tukaj pri meni...

Julija je stala kakor omamljena in z nekim strahom in nemirom poslušala starčevo pripovedovanje.

— Ah, vzdihne stari zvonar, če bi mi bil kdo tedaj rekel, da bo Musolino postal razbojnik, jaz bi ga bil zdrobil...

— Oče Nikolo! zaječi Julija. Mar tudi vi obsojate Musolina? Ali mislite tudi vi o njem, kakor vsi ostali ljudje? Ali ne veste, da so ga nedolžnega obsodili...

— Nedolžnega? vpraša starec. Odkod pa veš ti, da je bil Musolino kljub temu, da je bil nedolžen, obsojen?

— Vem, oče Nikolo, moje srce mi to pravi.

— Hm! Tvoje srce! To pa je zares čudno, da ti srce pravi, kar vesta samo Bog in le eden, edini človek na zemlji — in to sem jaz, Nikolo, zvonar San Stefana...

— **Kaj!? Oče Nikolo, vi veste, da je Musolino nedolžen?** zavpije Julija. Vi veste, da so ga ljudje nedolžnega obsodili? Odkod veste to?

— Odkod to vem? se nasmeje zvonar. Stari Nikolo ima dobre oči, on vidi s svojega stolpa več in bolje, kakor vsi drugi v San Stefanu. Jaz vem vse in vidim vse. Pa sem videl tudi one usodne noči, kako je šel grbavi Zokali z nekim človekom in Čirikom v Musolinovo hišo, v spremstvu oboroženih bi-

ričev. To je najboljši dokaz, da Musolino ni zvabil Zokalija v svojo hišo, da bi mu maščeval. Zokali je sam odšel tja, gotovo z namenom, da bi storil Musolinu zopet kako krivico . . .

— Ah, oče Nikolo, zakaj niste tega prijavili sodišču? Zakaj niste pričali v njegovo korist, zakaj niste govorili?

— Nisem govoril, odvrne resno starec, ker nisem smel govoriti . . .

— Zakaj niste smeli govoriti? vpraša Julija s prosečim glasom, ki pa je hkratu zvenel nekako očitujoče. Vedeli ste, da je v nevarnosti človeško življenje, vedeli ste, da gre za Musolinovo čast, vi pa ste vseeno molčali . . . Zakaj? Vi ste ga imeli radi?

Starec povesi glavo in globoko vzdihne, rekoč:

— Molčal sem, ker sem nekoga drugega bolj ljubil od Musolina . . .

Julija ostrmi od začudenja.

— In kdo je ta človek? vpraša Julija.

Starec je hotel odgovoriti, naenkrat pa se zdrzne in pri-sluhne. Na stopnicah je bilo slišati neke korake.

— Kdo pa prihaja? vpraša preplašeno Julija.

— On je! odgovori starec, kakor nekim zanosom, tre-petajoč po vsem telesu. Toda, kaj neki hoče v tem času od mene?

Ko je starec spregovoril te besede, je hitro skočil k vratom ter jih zaklenil. Potem pa prihiti k Juliji ter ji reče šepetaje:

— Hitro, otrok moj! Skrij se za onimi zavesami pri postelji! Hitro! Tam pa ostani popolnoma mirna, čeprav bi slišala karkoli! Samo hitro, kajti tukaj te ne sme videti . . .

Presenečena Julija uboga starca in se brez besede skrije za zaveso. V tem trenutku pa je zaslišala, kako je nekdo potrkal na vrata in zaklical:

— Ded! Odpri, jaz sem . . .

Julija vztrepeta, zdelo se ji je, da je ta glas že nekje slišala, samo tega ni vedela, kje je to bilo? Kdo bi mogel biti prišlec, ki v tako neprimernem času obiskuje očeta Nikolo in ga imenuje deda? Ali je imel stari zvonar sorodnike? Do danes ni tega nihče videl. Julija je s strahom in z zanimanjem poslušala, ko je starec rekel:

— Tu sem! in zvonar gre k vratom ter jih odpre. V sobico je stopil mlad, vitek in eleganten človek.

Julija je pogledala skozi zavese proti svetlobi in takoj spoznala človeka, ki je vstopil. Po njenih žilah je zagomazelo. Jeza jo popadla.

— Ah, vzdihne pridušeno sama pri sebi. Državni pravdnik Bartolo? Mar je ta človek starčev vnuk?

Stari oče Nikolo je bil zelo vznemirjen. Bartolo je slekel svoj plašč in odložil klobuk ter sedel na stol in rekel:

— Dragi ded! Zopet sem prišel, da bi se pomenil s teboj o oni zadevi, radi katere sem že toliko krat prišel zaman.

— Tudi tokrat se zaman trudiš, odgovori zvonar na kratko.

Državni pravdnik Cezare Bartolo pa nadaljuje, ne oziraje se na starčeve besede:

— V svojih mladih letih si služil na toskanskem dvoru. Bil si v službi kneginje Dore Bražlone, ki je pozneje postala redovnica. Ko je stopila v samostan, je izročila vse svoje ogromno premoženje cerkvi. To premoženje pa cenijo na deset milijonov lir... Potomstvo Bražlonov je izumrlo. Najbližji sorodnik kneginje je Luigi Borgeze, edino on bi imel pravico do tega bogastva, če ga ne bi bila kneginja izročila cerkvi...

— O grofu Luigu Borgezu ne govore baš najlepših stvari — ga prekine stari zvonar.

— Morda, nadaljuje Bartolo, moja naloga ni poizvedovati, če je Luigi Borgeze človek, kakršen mora biti plemič. Grof mi je poveril to zadevo. Grof hoče odvzeti cerkvi pravico do tega bogastva in si ga prisvojiti. V nekih listinah pa stoji zapisano, da je kneginja Dora Bražlona porodila otroka, kaj pa se je z njim zgodilo, ne ve nihče. Te listine se nahajajo pri tebi, gotovo v tem zvoniku. Prosim te, izroči mi jih, da bi s pomočjo teh listin izpeljal pravdo v korist Luigija Borgeza.

— Imaš prav, reče suhoparno oče Nikolo. Te listine se nahajajo pri meni, jaz pa ti jih ne morem in nočem izročiti. Prisegel sem, da jih ne bom izročil nikomur drugemu, razen kneginji Dori sami...

— Neumnost, reče prezirljivo Bartolo. Taka prisega ne velja, stara je in nima nikake važnosti več...

— Če je prisega stara ali pa komaj dana, ne izpremeni prav ničesar na stvari, nadaljuje resno stavec. Sinko, tvoj moralni čut je pa res čuden, če misliš, da bi jaz utegnil prelomiti prisego...

— Toda, ded, bodi vendar pameten! predrzno reče Bar-

tolo. Gre zame, za tvojega vnuka. Mar nisi prijatelj moje sreče? Mar ne želiš, da bi postal velik in slaven mož?

— Bog naj mi bo priča, da ti to iz vsega srca želim. Mar se nisem mučil in delal, dokler sem te šolal. Mnogo sem se mučil, dokler je sin črevljarja postal odvetnik, sedaj pa državni pravdnik? Da, jaz te imam rad, saj sem se tudi že mnogo žrtvoval zate, toda Cezare, začenjame se bati, da so bili vsi moji napori zastonj in da sem se v tebi prevaral...

— Mar nisem izpolnil tvojih pričakovanj? reče Bartolo. Ali nisem napredoval v službi?

— Da, napredoval si, odvrne trpko starec, toda na račun svoje vesti. Nisi takšen, kakršen bi moral biti. Zakaj si me prisilil, molčati o onem, kar sem vedel o Musolinu? Zakaj si si kot, državni pravdnik, prizadeval, da bi Musolina na vsak način obsodili, ko si vendar vedel, da je nedolžen? Vse to si storil samo zato, da si se prikupil onemu lopovu Luigiju Borgezu!

Bartolo plane in z roko zamaši starčeva usta.

— Molči! Ali me res hočeš onesrečiti? Ali veš, da bi bil uničen, če bi kdo zvedel, da sem te prisilil, da nisi govoril resnice? Molči za vedno o tem! Musolino je pravnoveljavno obsojen. Res je, da je za enkrat pobegnil iz temnice, toda kmalu ga bodo zopet ujeli...

Starec mrko pogleda svojega vnuka in ne odgovori ničesar. Zamišljen stopi k oknu in se zagleda v noč in mesto, ki je ležalo spodaj pred njim, obsijano po svetli mesečini. Nankrat se zdrzne in ponovno vpre svoj strmeči pogled v globino.

— Kaj ti je? ga vpraša Bartolo.

— Ničesar! odgovori razburjeno starec. Zdelo se mi je, da sem videl spodaj pri zidu neko senco. Sedaj je ni več... Morda sem se zmotil...

— Čeprav se ne bi bil zmotil, pristavi Bartolo. Ali bi bilo tako nenavadno, če bi šel kak človek mimo?

— Vem, kaj je nenavadno, reče starec v skrbeh. Vse ljudi iz San Stefana poznam, ta senca pa ne pripada k njim, toda vendar, zdi se mi znana...

Medtem se je nad njunima glavama sprožila ura. Odbilo je dve po polnoči.

— Ded, prosim te, odloči se in mi izroči listine, katere sem te prosil, nadaljuje Bartolo prejšnji pogovor. Pomisli, da

bi s to pravdo mogel zaslužiti mnogo denarja, poslušaj, jaz moram imeti mnogo denarja...

— Denarja! vzklikne zvonar. Denar moreš zaslužiti tudi s poštenim delom, jaz pa se bojim Cezare, da tvoja pot ni več gladka, ni glavna, prava pot. Dokler bom živ, ti listin ne bom izročil, ko bom pa umrl, jih bo dobil tisti, ki mu pripadajo in za katerega so namenjene...

— Mar hočeš dopustiti, da bom brez listin odšel?

— Saj te tudi klical nisem, odgovori ozlovoljeni starec. Vesel sem, da te vidim, ker si ti otrok moje edine hčerke, ki je mnogo prezgodaj umrla. V tvojih žilah se pretaka moja kri in prav radi tega bi želel, da bi bil drugačen. Teh listin pa ti ne izročim zato, da ne bi z njimi storil kaj takega, kar bi bilo njim, ki imajo pravico do tega premoženja, v škodo. Sedaj mi je žal, da sem te izšolal. Mar bi bil napravil iz tebe poštenega obrtnika, kakor je bil tudi tvoj oče. Vidim, da ni pametno postaviti vrabca v višine, kjer kraljuje ponosni orel...

— Nisem vedel, da si tako neizprosljiv, reče razkačeni Bartolo. Upal sem, da mi boš pomagal in mi izročil listine...

— V nečastnih poslih, ki niso vredni moža, nikdar ne računaj z mojo pomočjo, odločno odgovori starec. Ta pravda, ki jo želi izpeljati Luigi Borgeze, ni pošteno delo... Sedaj lahko greš... Samo oprezen bodi, kajti okolica San Stefana ni ravno preveč varna. Lahko bi te doletela kaka nesreča...

— Neumnosti! se zadere Bartolo. Ti misliš gotovo na Musolina! Ne boj se! Biriči so preiskali vso okolico, pretaknili so vsak kotiček, vsako skalo, toda Musolina ni bilo nikjer...

Starec ne odgovori ničesar. Zamišljeno stopi k oknu in pazljivo gleda v noč... Naenkrat pa se zopet zdrzne.

— Ne, sedaj se pa nisem zmotil! vzklikne starec z razburjenim glasom. Zopet se je pojavil...

Bartolo pa ga ni poslušal. Ogrnil se je v svoj plašč, šel k vratom ter jih odprl, rekoč:

— Lahko noč, ded!

Stari zvonar je v največjem razburjenju planil ter potegnil z drhtečima rokama Bartola nazaj.

— Cezare! Ne hodi! Ne zapuščaj me nocoj! On te ne sme ubiti...

— Toda kdo? O kom pa govoriš? vpraša presenečeni Bartolo.

— Ali ti ne pravi tega tvoja vest? Nesrečni sin! vzklikne starec, potegnivši svojega vnuka k sebi. Mar si po-

zabil na človeka, ki je bil uničen s tvojo pomočjo? Mar si pozabil, kaj je prisegel nesrečnež po vaši nepravični obsodbi? Spomni se onih strašnih besed, ki jih je v sodni dvorani v Reggiju spregovoril Giuseppe Musolino...

— Musolino! zašepeče Bartolo, skozi telo pa mu preleti lahka jeza. Ne, ded, ti se motiš, Musolino se najbrž skriva da leč odtod...

— Toda, vseeno, on je v San Stefanu! reče starec z odločnim glasom. Videl sem njegovo senco... moje oči me še niso nikoli prevarale... Musolino je gotovo opazil, ko si prišel k meni, sedaj pa preži nate... Cezare, ne hodi, Musolino te spodaj pričakuje...

— Ne verjamem! je zbegano mrmral Bartolo, ki se je počasi začel vendar le bati. Ded, priznavam ti, da od onega dne, odkar je bil Musolino na mojo zahtevo obsojen, nimam miru ne podnevi niti ponoči... Vedno mi je pred očmi samo Musolino. Saj se tudi sam bojim, toda sedaj moram oditi, kajti jutri moram biti na vsak način v Reggiju, kjer imam neko zelo važno razpravo. Sicer pa, po cerkvenih do mestnih vrat ni niti pet minut...

— Za maščevanje je dovolj samo ena minuta, reče starec z obrazom, polnim skrbi. Cezare, prosim te, ostani tu in ne hodi nocoj odtod...

— Ne morem, ded, moram oditi! Sicer pa tudi nisem takšen strahopetnež, da bi se prestrašil vsake sence... Zbogom in lahko noč!

Bartolo objame starca in odide. V tem trenutku pa razmakne Julija zavese in se prikaže sredi sobe. Stari zvonar oč Nikolò pa pohiti k njej in ji reče s prosečim glasom:

— Otroek moj! Obljubi mi, da ne boš nikomur pripovedovala, kar si tukaj slišala?

— Nikdar in nikomur! mu odgovori Julija. Jaz cenim vaše prijateljstvo in vašo gostoljubnost.

Starec ji je hotel še nekaj reči, naenkrat pa se zdrzne in se obrne proti vratom.

Na vratih se zasluši razburjeno trkanje, drhteč Bartolov glas odjekne pred vrati.

— Ded, gorje mi, on je tu... On gre za menoj... Odpri!...

Pod nagonom maščevanja

Tiha noč je bila. Prebivalci San Stefana so spali trdno spanje pravičnika. Medtem ko se je zgoraj, na zvoniku cerkve San Stefana, prepiral vnuk s svojim dedom, hoteč na vsak način dobiti važne listine, je spodaj, pred cerkvijo, v neki senci za zidom, stal človek ter upiral svoj teman pogled na cerkvena vrata in na razsvetljeno okno v stolpu. Kaj je hotel ta človek v poznem nočnem času pred cerkvijo San Stefana? Zakaj je ta človek blodil po praznih ulicah? Zakaj ni tudi on, kakor vsi drugi meščani, spal v svojem domu in zbiral moči za drugi dan? Morda pa je bil to kak potepuh, ali pa kak brezdomec, ki ni imel svojega ognjišča ter je bil prisiljen potikati se okoli in si tako izkati zavetja?

Toda, česar mi ne vemo, to je vedel stari zvonar oče Nikolo. Ko je pogledal skozi okno svoje sobice na ulico, je opazil skrivnostno senco in takoj spoznal človeka, ki so ga hudobni ljudje oropali vsega, kar je imel. Vzeli so mu dom, ime in čast, napravili so ga brezdomecem in ga prisili k maščevanju.

Zares, starec se ni zmotil. To je bil Giuseppe Musolino! Ko je Musolino blodil ponoči okrog San Stefana, je opazil svojega sovražnika Cezara Bartola, ko je stopil v cerkev. Tu ga je čakal, hoteč ga poklicati na odgovor za krivico, ki mu jo je storil. Maščevalna strast se ga je lotila, nestrpno je pričakoval Bartolovo vrnitev. Enkrat je prišel do cerkvenih vrat, prisluhnil je, toda v cerkvi je bilo vse tiho. Vrnil se je preko ceste v senco zida, odtod pa je zagledal luč v zvoniku. Iz tega je sklepal, da se nahaja Bartolo pri starem zvonarju.

— Kaj hoče Bartolo pri očetu Nikolu? se je začudeno vprašal Musolino.

Musolino je včasih pogosto zahajal k starcu in ostajal precej časa pri njem. Musolino je starca visoko cenil, oče Nikolo pa je ljubil Musolina radi njegove plemenitosti. Da, še več, starec je kazal veliko zanimanje in skrb za mladeničevo življenje. Musolino pa ni vedel, da ima stari oče Nikolo sorodnika, niti slutiti ni mogel, da je državni pravdnik, Bartolo, starčev vnuk.

Odbilo je dve po polnoči. Minilo je še pol ure, Bartolo pa

se še ne vrne. Musolino ni mogel več čakati. Vse je kipelo v njem, maščevalna strast mu ni dala miru, šel je preko ulice...

Tedaj ga je oče Nikolo drugi krat videl.

Musolino je stopil v cerkev in se napotil proti majhnim vratom; odkoder so vodile stopnice na zvonik. Komaj pa je imel nekaj stopnic za seboj, je zaslišal neke korake in istočasno preplašen krik...

Bartolo ga je od zgoraj zagledal, kriknil je in odhitel po stopnicah navzgor, hoteč se vrniti k dedu. Ko je prispel do vrat, je potrkal in zavpil:

— Ded, gorje mi! On je tu... On gre za menoj...

Odpri!...

Starec odpre hitro vrata, v sobo pa prileti Bartolo, bled kot mrtvec.

— Ah, ded, on je tu, je trepetal Bartolo.

V tem trenutku odjekne pred vrati strašen glas:

— Ah, lopov, ne boš mi ušel.

To je bil glas osvetnika Giuseppa Musolina. Od tega glasu je Bartolo ponovno vztrepetal, toda tudi oče Nikolo se je stresel; vzdrtelo pa je še neko bitje, ko je zaslišalo ta glas. To bitje je bila Julija... Julija je takoj spoznala glas svojega Musolina, pozabila je na svoj položaj in radostno vzkliknula:

— Musolino! Giuseppo!

To rekši, zapusti Julija svoje skrivališče in pohiti k vratom. Bartolo pa jo zagrabi in sune od vrat in krikne začudeno in preplašeno:

— Julija! Julija je bila tu in vse slišala!

— Pustite me, zavpije Julija. Rešila vas bom, samo pustite me k mojemu Musolinu...

— Niti koraka odtod, ponovno zavpije Bartolo. Ded! Ta deklica ne sme videti Musolina, kajti drugače sva izgubljeni.

Bartolo pograbi Julijo in jo vrže na starčevo postelj, potrga vrvice od zaves in priveže z njimi Julijo k postelji, da se ni mogla niti ganiti...

Oče Nikolo je z grozo gledal, kar se je godilo. Plemenito srce se mu je skoro ustavilo, ko je gledal vnukovo dejanje. Priskočil je, hoteč pomagati Juliji, Bartolo pa ga sune proč, rekoč:

— Ne bodi neumen, starec! Ali hočeš, da ubijejo pred tvojimi očmi tvojega vnuka? Če želiš to, potem reši to deklico vseh vezi in spusti Musolina v sobo, tvoj vnuk pa je gotov...

Starec se je prijel z roko za srce in obstal kakor okamenel..

Na vratih so zabobneli močni udarci in strašni Musolinov glas je zopet odjeknil:

— Oče Nikolo, odpri!

Starec ni vedel, kaj naj bi storil. Vest mu je govorila, da je Musolino upravičen zahtevati, da mu odpre vrata in starec bi ga moral po vsej pravici ubogati, srce pa mu je branilo, da bi to storil — kajti, Musolino bi ubil Bartola, ki pa je starčev vnuk, sin njegove edine hčerke — edino živo bitje, ki ga je starec mogel prištevati k svojim, na tem svetu. Naj bi torej še tega edinega človeka izročil smrti? ...

Starec se opoteče in omahne na stol ter globoko vzdihne.

— Oče Nikolo, odpri! se zopet zasliši glas od zunaj.

— Musolino! zavpije v tem trenutku Julija. Bartolo pa prihiti hitro k njej in ji z robcem zamaši usta.

Mar Musolino ni slišal tega vzklika? O, da bi ga slišal in rešil sebe in svojo Julijo pred veliko nesrečo. Musolino pa ni slišal v svojem divjem razpoloženju ničesar. Neprestano je nabijal ob vrata in vpil:

— Oče Nikolo, odpri! Mar me ne poznaš več? Jaz sem, tvoj Giuseppe, ki si ga tolikokrat držal na svojih kolenih, ko je bil še deček. Sedaj sem hajduk, smrtni sovražnik mnogih, vam pa ni treba trepetati pred mojo jezo — vaša glava mi je sveta. Pri vas se je skril človek, ki ga sovražim in ki ni vreden vaše gostoljubnosti. On je propalica. Ta lopov me je uničil in me odgnal v temnico; samo za zlato prokletoga Luigija Borgeza, je uničil poštenega človeka ...

Starec zaječi od bolesti.

— Njega hočem! nadaljuje Musolino z vedno strašnejšim glasom. Jaz se mu moram maščevati, kajti prisegel sem, da se mu bom maščeval. V meni gori, kri mi je udarila v glavo, maščevalna strast stresa moje telo. To kačo mora uničiti, to ogabno srce moram iztrgati iz njegovih prsi, sebe in svojo čast moram maščevati!

V sobici je zavladala smrtna tišina. Bartolo je otrpnil od strahu, starec pa je strmel pred se in poslušal strašne besede užaljenega in uničenega človeka.

— Odpri, oče Nikolo, je grmel Musolino naprej. Odpri mi, da pridem do tega ničvredneža! Ne boj se! Tega svetega mesta ne bom omadeževal s krvjo. Tega podleža, to prodano dušo bom odnesel na ulico, ven iz tega svetega hrama, tam

pa ga bom treščil ob zid, da bo njegova kri ostala kot spomin na cerkvenem zidu, ki bo ljudem priča o njegovi podlosti in strašnem maščevanju Giuseppa Musolina!...

— Sedaj vidiš, kaj si storil! zašepeče starec s povešeno glavo. Vidiš-li, nesrečni sin, kam je privedla tvoja nepraviličnost človeka, ki te po vsej pravici sovraži in preganja. Cezare, nesrečni sin, moja ljubezen do tebe omahuje.

Ti si kriv, da je Musolino postal hajduk, odpadnik in pregnanec, sedaj pa, ko on išče zadošččenja za prizadeto mu krivico, trepetajš kakor strahopetnež! Pojdi, Cezare, saj si zaslužil, da pade meč maščevanja na tvojo grešno glavo!...

— Ded, dragi moj ded, ali hočeš res dopustiti, da bo tvoj vmuk tako strašno končal? Spomni se moje matere! Ona je bila tvoja hčerka, jaz sem njen otrok, jaz sem kri tvoje krvi! Rad si imel mojo mater, pri njeni ljubezni te prosim, obvaruj me, skrij me, ne izroči me temu strašnemu človeku...

Starec se je prijel za glavo. Ni vedel, kaj na bi mislil, kaj naj bi storil. V njem se je bil boj med razumom in med srcem, med ljubeznijo in med dolžnostjo.

— Oče Nikolo! odjekne zopet Musolinov glas. Odpri ali pa bom razbil vrata...

Bartolo je, trepetajoč po vsem telesu, prijel starčevo roko in jo poljubljal, kakor nebogljen otrok. Od prevelikega strahu ni mogel ničesar več spregovoriti...

Solze, ki so tekale na starčevo roko, so omehčale njegovo srce. Srce je premagalo razum in starec je prijel vnučkov glavo ter jo poljubil, govoreč skozi jok:

— Ne boj se, sedaj te bom rešil, v prihodnje pa...

Starec ne konča stavka. Zamolkli udarec s telesom potrese vrata. Musolino se je uprl s svojo orjaško postavo v vrata, hoteč udreti v sobo...

— Poslušaj me, Giuseppe Musolino, reče starec s slabotnim glasom. Res je, v moji sobi se nahaja človek, ki ga iščeš, toda jaz ga vzamem v varstvo. Prosim te, usmili se ga in ga pusti za danes... odloži svoje maščevanje...

— Ne zavzemaj se za tega malopridneža, oče Nikolo, je grmel Musolino. Mar ne veš, da sem prisegel, da bom smatral tudi one za svoje sovražnike, ki se bodo zavzemali za lopove, ki se jim hočem maščevati! Oče Nikolo, ne igrajte se z mojim obupom, kajti...

— Musolino! ga prekine starec. Človek, ki ga nocoj braniš je moj sorodnik, moja kri...

— Tem slabše za vas, oče Nikolo, ker njegova kri mora biti uničena, bodisi v katerihkoli žilah...

— Musolino! je jadikoval starec Nikolo. On je sin moje hčerke, moj vnuk...

— Žal naj vami bo za oni trenutek, oče Nikolo, ko mu je vaša hči dala življenje! On je vaš vnuk, on pa je tudi moj smrtni sovražnik, on me je uničil, on mora umreti...

— Torej, ne poznaš usmiljenja? vpraša starec.

— Napram svojim sovražnikom ne pozna Musolino usmiljenja, tudi mene se ni nihče usmilil, čeprav sem bil nedolžen! Odpri, sicer bom udrl vrata.

In Musolino je še enkrat napel vse svoje sile, vrata pa niso popustila.

— Vidiš, Musolino, da so vsi poizkusi, s silo udreti v moje stanovanje, zaman, reče starec. Vrata so močna, s silo ne boš prišel v sobo. Poslušaj, kaj ti svetujem: oddalji se, sicer bom zazvonil in ljudje se bodo hitro zbrali, potem pa ti bo nemogoče pobegniti...

— Kaj! Ti mi groziš? zavpije Musolino. Dobro torej, oče Nikolo. Sedaj vem, da si tudi ti moj sovražnik, toda vedi, da si s svojo grožnjo izrekel svojo smrtno obsodbo! Gorje tebi in tvojemu vnuku!...

S starčeve postelje je odjeknil pridušen vzkrik. Zavpila je Julija. Z veliko težavo je spravila robec iz ust in hotela reči kakor besedo v starčevo korist, toda bilo je že prepozno...

Musolina že ni bilo več pred vrati. Divja, maščevalna strast ga je popolnoma prevzela, starčeve besede pa so še povečale rano na že itak hudo ranjenem srcu. Njegova jeza pa se je samo še povečala. Kakor omamljen je hitel po ozkih stopnicah navzdol.

— Ha, grom in strela, je zavpil Musolino. Tudi prav, naj pa bo tako! Že tri dni prežim na tega zavaljenega Bartola, sedaj pa, ko sem ga zalotil, ga je pa vzel oče Nikolo v svoje varstvo! Naj pa tudi starec umre s svojim vnukom!...

Njegov gromki glas je odmeval po ozkem hodniku in se razlegal po cerkvi.

Ko je prišel Musolino skozi mala vrata v cerkev, je hodil nekaj časa po cerkvi s težkimi koraki gor in dol. Naenkrat pa obstoji.

Pogled mu je obvisel na majhni oljnati svetiljki, ki je visela v nekem kotu in slabo razsvetljevala cerkev.

Musolino je že prej storil trden sklep, da bo cerkev za-

žgal, zato ni niti za hip več pomislil. Pograbil je svetiljko in razlil olje po lesenih stopnicah pri oltarju, potem pa vzame žveplenko in zažge.

Visok plamen je švignil krišku.

Cerkev se je razsvetlila kakor pri belem dnevu ali pa, kadar je bila kaka velika cerkvena svečanost.

Musolino je šel do cerkvenih vrat. Tu obstoji in pogleda še enkrat plamen, ki je postajal vedno večji in se vedno bolj širil. Pokleknil je na mrzla kamenita tla in usmeril svoj pogled proti oltarju:

— Veliki Bog, oprosti mi to dejanje! Tebi je dano, da lahko prodreš v moje srce, v mojo dušo! Ti veš, da ne delam tega iz nizkih, podlih nagibov. Človeška nepravilnost me je uničila, nepravilni ljudje so naredili iz poštenega človeka odpadnika. Razžalili so me, uničili in ponižali! Jaz se jim moram maščevati, kajti maščevanje sem jim prisegel! Bog, oprosti mi, da sem to storil in se me usmili!

Ko je vstal, je pogledal proti ozkim stopnicam, ki so vodile na vrh zvonika in bile že v enem samem plamenu. Dvignil je roko v zrak in zakričal s strašnim glasom, ki je odmeval po velikem cerkvenem prostoru:

— Gori! Še hitreje gori, plamen, stori svojo dolžnost in uniči svoje sovražnike! Meni so ušli, tebi pa, svetli plamen, ne bogo mogli uiti. Ta sveta hiša naj zgori in pokoplje pod svojimi razvalinami tudi moje sovražnike! To je moje maščevanje! Musolino najde svoje sovražnike in se jim maščuje, čeprav so skriti na cerkvenem zvoniku!

Grozni smeh je sledil njegovim besedam.

Plamen je pustošil. Gost dim je napolnil cerkev. Suho tramovje in deske so pokale in pričenjale goreti.

— Tako! reče Musolino in vzdihne. Cezara Bartola prištevam že lahko k mrtvim, prav tako kakor Alesia Čirika in izdajalca Pavla. Črna vrsta Musolinovih sovražnikov se vedno manjša, kot zadnja pa bo prišla na vrsto kača, ki se imenuje Luigi Borgeze!

To rekši, odide Musolino iz goreče cerkve.

Ulice so bile prazne. Prebivalci San Stefana, ki so sladko spali, niso niti sanjali o presenečenju, ki jih je pričakovalo.

Ko je prišel Musolino v senco nekega zidu, je obstal. Ozrl se je na cerkev. Iz vrat, oken in drugih odprtih, so se usipali gosti oblaki dima.

Njegova pest se je krčevito stisnila.

Z enim skokom se je pognal preko ulice in stopil neopazeno za neki vogal, kjer se je dvigal kamenit spomenik.

Mesta ni hotel zapustiti. Neka neznana sila mu je velevala naj ostane, naj prisostvuje požaru, dejanju svojega maščevanja.

Musolino se je naslonil na kip in motril cerkev, ki jo je objemal plamen.

Čez malo časa se je na neki hiši, ki je bila nasproti cerkve, odprlo okno, na njem pa se je prikazala glava nekega človeka. Musolino zasliši preplašen glas tega človeka, ki se je razlegal po tihi noči:

— Ogenj! Ogenj! Cerkev gori! Na pomoč!

Čez nekaj trenutkov so ljudje začeli odpirati okna in hišna vrata, na ulici pred cerkvijo pa so se pojavili prvi prebujeni in presenečeni ljudje.

Musolino se je še bolj pritisnil k mrzlemu, kamenitemu kipu...

Skozi dim in plamen

Na zvoniku, v sobici očeta Nikola, je za trenutek zavladala smrtna tišina.

Bartolo, državni pravdnik je trepetal po vsem telesu. Po dolgem molku je komaj spregovoril:

— Ded, hvala ti, dasi me ubranil Musolinove jeze...

— Ne bi mi bilo treba tega storiti, ker tega nisi zaslužil, odgovori starec z zamolklim glasom. Njegova jeza je popolnoma utemeljena, a vendar, jaz nisem mogel drugače... Spomin na mojo ubogo hčerko je preprečil, da nisem storil tega, kar mi je veleval razum. Prosil bom Boga, da mi bo ta greh odpustil...

Starec zamišljen obstoji.. Zagledal je zvezano Julijo. Takoj je stopil k njej in ji rekel z blagim glasom:

— Ubogi moj otrok! Tudi ti si mnogo pretrpela v tem kratkem času. Oprosti mi! Slučaj te je privedel semkaj in prisiljena si bila, prisostvovati temu žalostnemu prizoru in biti priča, ko stari zvonar drugikrat v življenju ni poslušal svoje vesti... Čakaj, rešil te bom teh vezi!

— Stoj! vzklikne naenkrat Bartolo. Ded, ne stori tega, ker ta deklica bo odprla vrata onemu razbojniku...

— Da, to bom tudi storila! vzklikne Julija. Jaz moram

h Giuseppu! Tolažiti ga moram v njegovi bolesti, ublažiti njegovo jezo in ozdraviti rane, ki so mu jih zarezali hudobni ljudje...

Bartolo je hotel nekaj pripomniti, toda glas mu izumre na ustnicah, ko je zagledal starega zvonarja, kako se je spremenil in pobleдел ter s strahom gledal po sobi.

— Kaj ti je? je komaj spregovoril Bartolo.

— Strah me postaja, odgovori oče Nikolo s trepetajočim glasom. Zdi se mi, da postaja zrak dušljiv! Nekaj diši po dimu!

Bartolu so klecnile noge.

Starec hitro stopi k vratom ter jih odpre, toda takoj jih zopet zapre.

Gost dimi se je privabil v sobo.

— Ogenj! krikne preplašeno zvonar. Naša cerkev je v plamenu! ... Gospod, Bog, pomagaj nam!

Drhteče starčeve noge so se upognile, pokleknil je.

— Ogenj! spregovori tudi Bartolo, bled kot mrlič. To je Musolinovo delo ... Musolino je zažgal cerkev ...

— Da! zašepeče oče Nikolo, toda, radi Tebe, nesrečni sin! Preprečil sem mu, da ni izvršil nameravanega maščevanja, on pa je iz cerkve napravil grmado, na kateri boš zgorel... Vidiš, kam si privedel Musolina s svojim nepremišljenim postopanjem! Ko si ubogal prokletega Luigija Borgeza, si uničil, poštenega človeka in ga spremenil z zločinca.

— Ogenj! je preplašeno ponavljal Bartolo in ni poslušal starčevih besed. Rešiva se, ded ...

— Prepozno je! vzdihne starec.

Oče Nikolo se počasi dvigne, odpre vrata in pokaže z roko:

— Vidiš, nesrečnež, da je prepozno! Stopnice so v plamenu!

— Ah, vzklikne obupno Cezare. Torej ni več rešitve? Mar ni nobenega drugega izhoda? Ded! Prosim te, reši me! Jaz sem še mlad, živeti moram še ...

— Da, takrat pa nisi tako mislil, ko si uničil njegovo življenje ...

— Ded, reši me! Jaz nočem še umreti ...

— Nočeš?! spregovori trpko starec. Eh, sin moj, nihče ne umre takrat, kadar bi hotel ... Tudi jaz ne bi rad sedaj-le umrl, urediti bi moral še neko važno zadevo, toda ... Poklekni, nesrečnež, in prosí z mano Boga, da bi se naju usmili.

Ti se me napeljal, da sem zatajil resnico o Giuseppu Musolinu... Oba sva grešila...

Starec pa je pokleknil in povzdignil oči k nebu.

Bartolo pa ga ni posnemal. Namesto, da bi pokleknil, je zgrabil starca za ramo in zavpil z zapovedovalnim glasom:

— Sliši-li, starec, reši me! Ti veš gotovo za kak drug izhod. Govori!... Povej, ali so še kje kaka vrata?

— Ni jih, odgovori topo starec.

— Torej, edini izhod je preko teh stopnic?

— Da! Če bi se hoteli rešiti, bi morali skozi dim in plamen po gorečih stopnicah. Zares, čudež bi se moral zgoditi, če bi prišli živi na ulico...

— Čudež!... zarjove Bartolo in hitro plane k oknu ter z enim samim udarcem razbije steklo.

— Norec! vzklikne starec. Kaj nameravaš?

— Videti hočem, če bi se lahko po tej poti rešil...

— Skok s take višine pomeni gotovo smrt, reče starec.

To rekši, se je oče Nikolo zdrznil, kakor da bi se nečesa spomnil. V nekem kotu je visela vrv od zvona, s katerim je starec že dolgo vrsto let zvonil, kličeje vernike k molitvi in k vstaji, če se je zgodila kaka nesreča ali pa je izbruhnil požar.

Starec je potegnil za vrv.

Zvon pa se ni oglasil. Starec ni imel več nekdanje moči. Bartolo pristopi in zgrabi za vrv, močno potegne in nad njihovimi glavami zabruj zvon, sprva polagoma, potem pa vedno močneje in močneje.

— Ah, zvonjenje bo prebudilo prebivalce, videli bodo, da je cerkev v plamenu in nam prišli na pomoč! vzklikne Bartolo, ko se je malo ohrabil.

Bartolo je izpustil vrv in odhitel k oknu. Oče Nikolo je šel za njim.

Pokrajino je oblivala mesečina.

Skozi okno sta videla, da je pred cerkvijo zbranega že mnogo ljudstva. Narod se je stiskal in prerival po velikem trgu pred cerkvijo. Od vseh strani so prihajale množice ljudi, ki jih je prebudilo močno zvonjenje. Množica na trgu se je vedno večala. Bartolo in stari zvonar sta celo slišala glasove in vzklike čudenja, ki so prihajali iz razburjene in presenečene množice, nikomur pa ni prišlo na misel, da bi se lotil dela v njihovo rešitev...

— Kako počasni so ti ljudje! je škripal Bartolo z zobmi.

To so strahopetneži! Nihče si ne upa k požaru in nam priti na pomoč.

Kaj pa Bartolo, ali bi ta lopov pomagal, če bi se nahajal med gledalci na ulici? Ali bi tega podleža ganila tuja nesreča?

Najbrž ne. Cezare Bartolo ni čutil ničesar napram svojemu bližnjemu. Če bi ga mogla ganiti usoda svojega bližnjega, gotovo ne bi bil pomagal ljudem, ki so hoteli Musolina uničiti, tembolj, ker je vedel, da je ta človek nedolžen. Ne, on ni poznal usmiljenja napram drugim, sedaj pa je zahteval, da bi se ga ljudje usmilili in se žrtvovali zanj...

Bartolo pa se je zmotil. Kdor dela drugim krivico in hudo, naj tudi ne pričakuje kot povračilo ničesar dobrega; dobro pa se vrača samo z dobrim.

Plamen je vedno bolj objemal cerkev. Gast dim je napolnjeval malo sobico v zvoniku in onemogočal dihanje...

— Ah, komaj še diham! zastoka stari oče Nikolo in se sesede na stol. O, smrt, pridi čimprej in me reši te groze. Dragi Bog, prosim te, sprejmi me čim prej in ne dopusti, da bi gledal smrt onega človeka... On je, vseeno, moj vnuk!

Radi gostega dima se ni v sobi ničesar več videlo.

Bartolo je že izgubil vsako upanje v tujo pomoč. Obrnil se je od okna in vzdiknil:

— Starec, kje si?

Oče Nikolo se mu je oglasil s slabim glasom.

— Pomoči najbrž ne bomo dobili! nadaljuje Bartolo. Sami se moramo rešiti... Drugega izhoda nimamo: moramo torej skozi dim in ogenj... Telo si bomo ovili z mokrim rjulami... Tukaj nočem pričakovati smrti... Hitro, ded, ne izgublaj časa...

Starec komaj vstane. Tipajoč je našel rjuhe, jih namočil v vodo te ponudil eno svojemu vnuku.

Bartolo se je z mrzlično hitrostjo zavil v moko rjuho te planil k vratom in jih odprl.

Odprl je vrata in skoraj omahnil. Velik plamen mu je planil v obraz. Bartolo stopi korak nazaj, toda ne izgubi prisotnosti duha. Vedel je, da je to njegov zadnji poizkus rešitve. Če se mu ne posreči, potem mu je smrt zagotovljena. Njegova bodočnost, njegova slava bo umrla še v povojih!

Ne meneč se za starca, je Bartol planil v ogenj. Ob stopnicah se je nahajala železna ograja. Bartolo se krčevito prime za ograjo, se obesi nanjo in ...

Strašen krik je odjeknil skozi gorečo cerkev. Cezare Bartolo je strmoglavil skozi plamen in dim v globino ...

V smrtnem strahu

Musolino je, skrit za kamenitim kipom, gledal gorečo cerkev in razburjene prebivalce, ki so prihajali od vseh strani in gledali ter se čudili plodu njegovega maščevanja.

Gost dim, pomešan s plamenom, je skozi vse odprtine in cerkvena okna silil na prosto. Ljudje so hitro privlekli brizgalno in pričeli gasiti, toda več njihov trud je bil zaman. Požar je bil že tako razširjen, da cerkve ni bilo več mogoče rešiti. Ko so ljudje videli, da je vse prizadevanje uničiti požar zaman, je večina stala prekrižanih rok in gledala, kako plamen liže zidove in objema vse, kar je bilo gorljivega. Žene so stokale in vzdihovale, starke in starci pa so molili k Bogu.

Musolino je popolnoma mirno gledal, kaj se je godilo. Svojega dejanja ni obžaloval. O, Musolino je bil tako užaljen, da je v njegovi duši umrl vsak čut usmiljenja napram svojim sovražnikom. Pa tudi ti ljudje, vsi prebivalci njegovega rojstnega mesta San Stefana, mu niso želeli nič dobrega. Vsi so ga prav dobro poznali, nikomur ni storil ničesar žalega, vendar se ni dvignil nihče izmed njih, da bi ga zagovarjal, da bi odvrnil od njega strašno obtožbo, ki so jo dvignili proti njemu njegovi sovražniki. Nihče se ni usmilil njegove bolesti ...

Musolino je pri tej misli globoko vzdihnil. Predramil ga je neki pogovor, ki ga je slišal v bližini.

— Tu ni začelo slučajno goreti, je razvijala svoje mnenje o požaru neka žena. To je gotovo božja kazen za nekaj, kar smo mi, prebivalci San Stefana, storili ali pa se pregrešili. Verjemite mi, to je prst božji. Najprej smrt Aleksija Čirika in ogljarja Pavla, potem umor poštarja, sedaj pa ta grozni požar.

— Res je, ji pritrди neki meščan. To je naš greh, da trpimo tako dolgo v svoji bližini onega razbojnika Musolina ... Morali bi se zedinili ter preiskati celo okolico in ga ujeti ... Šele tedaj bo vzel Bog naše mesto v svoje varstvo ... Ah, če bi jaz srečal tega razbojnika, obesil bi ga na prvo drevo ...

Ta dobričina ni niti slutil, v kaki bližini se nahaja človek, o katerem je govoril.

Musolino se je trpko nasmehnil. Te besede, ki jih je slišal, so ga zbolele. Po njih pa je povzel, da se ga njegovi someščani boje in ga sovražijo. Kako naj bi potem Musolino te ljudi ljubil?

Ne! Tudi on je sovražil svoje someščane. Vsi so se takrat dvignili proti njemu, sedaj pa je tudi on pripravljen, da se bori proti vsem.

Takšen bo Musolino, dokler bodo tudi ti ljudje taki.

Naenkrat pa se zasliši grozen krik.

Nekdo je med zbrano množico zavpil in začelo se je strašno prerivanje.

— Kaj je? Kaj se je zgodilo? vpraša ista žena, ki je malo preje govorila.

— Ah, sveti Bog, pogledjte gor na zvonik! so ji rekli ljudje, ki so stali blizu nje. Na oknu zvonika se vidita dve postavi...

— To je zvonar! vzklikne nekdo.

— In drugi? Kdo je poleg njega?

Človeka, ki je bil pri starcu, ni mogel nihče spoznati. Nikomur se ni niti sanjalo, da bi bil ona druga postava, državni pravdnik Cezare Bartolo.

Samo Giuseppe Musolino je vedel, kdo je oni drugi, ki so ga meščani videli s starcem na oknu. Saj radi njega je Musolino zažgal cerkev in storil to strašno dejanje...

Če pa bi nesrečnež vedel, da se nahaja gori v sobici starega zvonarja še neko tretje bitje, ki mu je bilo dražje od vsega na svetu, da, dražje od njegovega lastnega življenja, bi gotovo ne izvršil tega dejanja, čeprav bi pustil tako pripravno priliko in se maščeval svojemu sovražniku Bartolu drugič.

Musolino pa tega ni vedel. Ni vedel, da je poleg starega zvonarja Nikola in njegovega vnuka Bartola, obsodil na smrt tudi svojo Julijo, po kateri je tako hrepenel. Ni vedel, da bo na grmadi, ki jo je pripravil Bartolu, zgorela in v groznih mukah končala tudi njegova draga Julija... Ah, ko bi siromak to vsaj zdaj zvedel, storil bi bil vse, da bi jo rešil gotove in strašne smrti.

Ker Musolino tega ni slutil, je mirno in z nekim zadovoljstvom gledal, kako je Bartolo na oknu obupno mahal z rokama in vpil na pomoč.

Ljudje so ga videli, toda nihče ni storil koraka v njegovo obrambo. Nesrečnežema niso mogli pomagati, cerkev je bila vsa v plamenu, v celem mestu pa niso imeli tako visoke lestve, ki bi dosegla do zvonika.

Čez nekaj časa sta izginili z okna obe postavi.

Kar se je po tem godilo gori, v majhni sobici, smo čitali v prejšnjem poglavju. Ko je zgubil Bartolo vsako upanje na tujo pomoč, je zapustil starca in se sam hotel rešiti skozi dim in ogenj.

Ko je oče Nikolo slišal njegov smrtni vzkrik, je obupno zavpil.

— Cezare, sinko, kaj je? Kje si?

Toda odgovora ni dobil. Zavpil je še nekolikokrat, potem pa se je zlomljen vrnil v sobo. V svojem obupu pa je pozabil zapreti vrata, ogenj pa je hitel prodirati v sobo, kjer sta dva človeka pričakovala strašne smrti.

Starec je onemogel omahnil na tla.

Julija je nepremično ležala na postelji. Ko je videla nevarnost, je poskušali, da bi se osvobodila vezi, toda zaman. Vzkliknila je s slabotnim glasom:

— Oče Nikolo! Prosim vas, rešite me teh vezi, da vsaj zvezana ne bom umrla...

— Ah, veliki Bog! zastoka starec. Julija, ti si še tukaj!? Ah, jaz nesrečnež pa sem popolnoma pozabil nate! Oprosti... odpusti...

— Odpuščam, zaječi Julija. Prosim vas samo, da me osvobodite teh vezi... Še enkrat bi rada videla nebo, videla noč in Aspromont, kjer živi in trpi Musolino...

— Tukaj se, otrok, odpusti... je govoril starec omahujoč. Bog, moči me zapuščajo... Toda, glej, vseeno pridem k Tebi... ne vidim dobro... dim... dim...

— Hitite, oče Nikolo, hitite... Plamen je objel že postelj, zavese gore... Hitite, ne dopustite, da bi zgorela, rešite me... Na pomoč!...

Starec je zbral svoje poslednje moči, da je prišel z drsajočim korakom in optekajoč se do postelje. Nagne se nad Julijo, hoteč raztrgati vezi; naenkrat pa Julija začuti, da je padlo starčevo telo na njo.

Grozen smrtni strah jo popade.

Stari zvonar oče Nikolo je bil že mrtev.

Strašna, neprizanesljiva smrt je preprečila starcu, da bi osvobodil Julijo njenih vezi...

Med nebom in zemljo

Cezare Bartolo se je zagrabil za železno ograjo in se spustil navzdol skozi dim in plamen in treščil ob tla na koncu stopnic. Sreča mu je bila mila, zgodilo se mu ni ničesar. Izgubil ni prisotnosti duha. Hitro se je dvignil in odhitel skozi gorečo cerkev proti vratom; tu pa ga je pričakovalo novo presenečenje. Vrata so bila zaklenjena.

Ko je Musolino odšel iz cerkve, je zaprl za seboj vrata, ker pa je bil v vratih tudi ključ, jih je še zaklenil, ključ pa je vrgel za zid.

Bartolo zavpije kakor znorel.

Vse okrog njega je bilo v plamenu. Tramovje je pokalo in z velikim truščem padalo na tla. Dim ga je dušil, vročina pa je bila taka, kakor v peklju.

Bartolo je bil z nogami in z rokami ob vrata in klical na pomoč... Onemogel in strt, obvladan s strahom in grozoto bližajoče se smrti, se je onesveščen zgrudil na tlak...

V tem trenutku so se zaslišali močni udarci ob vrata od zunaj... Nekaj pogumnejših meščanov je prineslo svoje sekire; z njimi so hoteli razbiti vrata. Po strašnem naporu se jim je komaj posrečilo, da so težka vrata popustila in se odprla. Gost oblak dima in plamen je udaril skozi odprtino.

Neki meščan je zagledal pri vratih človeško truplo in vzkliknil:

— Tukaj leži neki človek! Odnesimo ga! Morda je še živ!

Nekaj ljudi je pomagalo meščanu in iz plamenov so izvlekli državnega pravdnika Cezara Bartola. Z njega so potegnili rjuho, ki jo je vročina že popolnoma posušila in se je je začel že prijematí plamen.

Ko se je znašel na svežem zraku, je Bartolo odprl svoje oči in zašepetal:

— Musolino!

— — — — —

Ko je začutila na sebi mrtvo telo, je Julija obupno zavpila in z nadčloveško močjo napela svoje vezi, ki so se pretrgale...

Julija se dvigne in sune s sebe mrtvo, otrplo telo starega zvonarja, skoči z goreče postelje in pohiti k oknu, kjer globoko vdihne sveži zrak. Na Julijino srečo plamen še ni zajel onega ogla sobice, kjer se je nahajalo okno.

Julija je bila v obupnem položaju. Plamen ji je grozil z gotovo smrtjo. Da bi se rešila te grozne smrti, je bil samo en izhod: da bi skočila raz okno v globino...

Toda, tudi tu jo je pričakovala gotova smrt.

Okno zvonika je bilo oddaljeno kakih osemdeset metrov od tal. Zgrozila se je, ko je pogledala nazdol, v glavi pa je začutila omotico.

Kaj naj bi storila?

Srce ji je skoro otrpnilo od obupa, telo ji je stresal smrtni strah, po obrazu pa so ji polzele tople solze...

Vendar, nekaj je morala ukreniti. Tu v zvoniku bi gotovo zgorela v ognju in nihče ne bi vedel za njeno smrt, niti njeni starši, niti Musolino. Musolino bi jo gotovo iskal po vseh vetrovih. Če pa bi skočila skozi okno, bi ji pa morda le Bog pomagal in naredil čudež, da bi ostala le živa... Če pa bi se pri padcu ubila, bi ljudje vsaj vedeli za njeno smrt, pokopali bi jo, Musolino pa bi pozneje mogel prihajati na njen grob in obžalovati njeno smrt...

In Julija se odloči za obupni korak...

Stopi še enkrat k oknu. Pogleda v globino, potem pa obrne svoje objokane oči k nebu...

— Pogledite, na oknu je neka žena! je vzkliknil nekdo iz množice zbranega ljudstva.

Vsi so pogledali na zvonik in strašen krik groze, ki je prihajal iz mnogih grl, je pohitel v noč.

Potem pa je nastala smrtna tišina. Gledalci so okameneli, nihče ni mogel spregovoriti besedice...

— Pomagajte! Rešite! prekine tišino neki glas.

Toda, kako? Cerkev in zvonik sta že bila v enem samem plamenu. Kdo naj bi si sedaj upal v ta strašni ogenj, ko so vsi vedeli, da se mora zvonik vsak trenutek zrušiti in pokopati vse pod seboj.

Ko je nesrečna Julija videla, da so jo oni spodaj opazili, je dvignila roke in za trenutek obstala.

V tem trenutku se je prikazala luna izza oblaka in s svojo polno svetlobo obsijala zvonik in postavo nesrečne deklice, ki je stala na oknu...

— Julija! To je madona San Stefana! je vzkliknil nekdo, ki je pri lumini svetlobi spoznal Julijo.

— Da, to je Julija! je zaklical drugi glas.

— Vstala je od mrtvih! so šepetale žene in se križale.

To dejstvo je še bolj razburilo že itak strašno razburjene

in presenečene ljudi. Vsi prebivalci San Stefana so mislili, da je Julija mrtva. Verjeli so, da je umrla takrat, ko se je zgrudila v sodni dvorani v Reggiju, ko so obsodili Musolina. Nihče od njih ni vedel, kaj se je zgodilo takrat z njo, ko so jo dvignili in odnesli v mrtvačnico.

Odkod pa je prišla sedaj Julija na zvonik? Mar ne počiva v svojem grobu?

Ali je vstala od mrtvih?

Praznoverni prebivalci San Stefana so bili trdno prepričani o njenem vstajenju, prav tako, kakor so preje verjeli v njeno smrt. Žene so se križale in marsikateri je pokleknil od strahu in se zatopil v toplo molitev.

Ko so ljudje zagledali Julijo, so se vsi spomnili Musolina in njegove obsodbe.

In nehote so spravili ti naivni ljudje v zvezo Julijino vstajenje in Musolinovo obsodbo. Julija je umrla, ko je slišala, da so Musolina obsodili. Zatrjevala je, da je Musolino po nedolžnem obsojen. Musolino se je rešil iz temnice, Julija pa je vstala od mrtvih.

In pri ljudeh se je hitro porodilo mnenje, da, nekateri so bili že celo prepričani, da je bil Musolino po nedolžnem obsojen in da mu je Bog poslal varstvo ter obudil Julijo od mrtvih.

— Bog je kaznoval naše mesto, ker je bil Musolino po nedolžnem obsojen! si je upal nekdo na glas povedati svoje mnenje. To ni samo slučajen požar, to je nebeško znamenje, to je božja kazen in opomin...

Prebivalci San Stefana, ki so Musolina prej obsojali in ga proklinjali ter verjeli njegovim sovražnikom, so ga gledali sedaj naenkrat v popolnoma drugačmi luči.

— Ubogi Musolino! so tarnale žene. Ubogi revež, po nedolžnem je trpel, mi pa se nismo ganili in ga še bolj žalili ter večali njegovo boleost...

— Da, da, grešili smo proti Musolinu! so govorili ljudje. Plemenit mladenič je bil, ljubeznjiv in pošten...

Naenkrat pa je vse, kar je bilo živega, otrpnilo.

Izza kipa je planila neka senca. Pri lunini svetlobi je zgleдал njen obraz, kakor obraz pošasti.

Vsi so senco takoj spoznali.

— Musolino! je šlo tiho od ust do ust.

Strah in presenečenje je sijalo iz obrazov sicer razburjenih ljudi. Oči vseh so bile uprte v tega strašnega človeka, nihče ni mogel spregovoriti besedice, da bi pa komu padlo na

misel, da bi Musolina zgrabil ter tako zaslužil razpisano nagrado pet tisoč lir, ni bilo niti misliti...

V tem trenutku je bil Musolino zares strašen v obraz. Iz oči sta mu sijala obup in ponosna odločnost.

Skočil je izza kipa in hitel proti množici, ki se mu je umaknila ter mu naredila prosto pot do cerkve.

Odkje se je vzel naenkrat Musolino? Zakaj je tako zelo hitel proti goreči cerkvi?

Množica tega ni vedela in čudeč se, stavljala razna podobna vprašanja.

Musolino pa s ni zmenil za prestrašeno in presenečeno množico, ni se bal, da bi ga oblasti ali pa kdorkoli ujel, kajti mislil ni ničesar. Na gorečem stolpu je videl svojo Julijo, vedel je, da se nahaja v nevarnosti in je samo premišljeval, kako bi jo rešil...

Svojo Julijo mora rešiti! Julija ne sme zgoreti v strašnih plamenih, v ognju, ki ga je Musolino zažgal! Musolino bi potem postal njen morilec... Ne, ne, mar naj postane morilec one, ki jo je tako zelo ljubil?...

In Musolino, gnan od strahu za življenje ljubljenega bitja, ni mislil na svojo lastno nevarnost. Hitel je skozi množico strmečega sveta in z razločnim, čistim glasom zavpil, ko se je približal cerkvi:

— Julija! Ne boj se, ne obupaj, jaz sem tu, tvoj Musolino...

Njegov glas je zvenel kroz noč in prekinil tišino, ki je zavladala med osuplo množico.

Ko je dosegel obup vrhunec, ko je Julija že izgubila vsako upanje na rešitev in se odločila, da bo skočila raz okno v globino, je zaslišala močan Musolinov glas, ki ji je ulil novega poguma...

Naenkrat je izginil iz njenega obraza izraz strahu. Zaprtila jo je malodušnost, ohrabrena po Musolinovi bližini je odločno stopila k oknu in se nagnila skozenj.

— Julija, ne boj se, jaz sem pri tebi! je zopet zaslišala Musolinov glas.

— Ah, Giuseppe! zaječi Julija, gaseč plamen, ki je objemal njeno obleko. Hiti! Ne bojim se, pričakujem te, toda — hiti! Hitro! Reši me...

Začudena množica ni verjela v možnost Julijine rešitve. Kako bi ji neki mogel ta človek nuditi pomoč, če pa niti k njej ne bo mogel priti!... Vseh se je lotilo neko posebno čuvstvo

spoštovanja in vzhičenja obenem, ko so gledali, kako se pripravlja Musolino na težko pot rešavanja. Ta človek, on edini, se je odločil rešiti nesrečno deklico iz goreče cerkve.

Musolino ni imel v tem trenutku niti enega sovražnika med vsemi prisotnimi meščani San Stefana. Vsem je izredno ugajala njegova smelost in človekoljubnost.

V enem samem trenutku je Musolino vrgel raz sebe gornjo obleko in odhitel, ničesar razmišljajoč, k cerkvenemu zidu ter se oprijel debele žice strelovoda...

— Strelovod... je šepetala množica, ko je začudena gledala Musolinovo početje. Vsi so smatrali ta korak za največjo smelost in za zastonjski trud.

Musolino pa ni dvomil o svojem uspehu, niti prav nič pomišljal. Odločil se je, da za vsako ceno reši Julijo, ali pa umre z njo.

Vešče kakor mačka, se je vzpenjal Musolino po debeli žici vedno višje.

Med množico je vladala smrtna tišina. Očih vseh so bile uprte v tega srčnega človeka in vsi so se čudili njegovemu pogumu in njegovi spretnosti.

Musolinove napore je spremljala tiha molitev praznovérne množice.

Musolino pa se je vzpenjal više in više ter včasih pogledal na zvonik, kjer je stala Julija s povzdignjenimi rokami, kakor da bi prosila Boga, da bi obvaroval njenega zaročenca in mu pomagal pri njegovem prizadevanju. Ta slika je podvojila njegovo moč in hrabrost, po kratkem času je prispel do nekega oboka pod samim zvonikom... To mesto je bilo najnevarnejše...

Od tu je strelovod vodil tik zidu in Musolino ni mogel nadaljevati poti... Kako naj bi prišel do Julije? Mar naj ostane tu? Sedaj, ko mu je bilo do Julije samo še dva metra, mar naj bi jo sedaj zapustil in ji ne nudi svoje pomoči? Pri tej misli se ga loti strašen obup. Toda časa ni smel izgubljati... Nevarnost, ki je obdajala Julijo, je bila na vrhuncu... Samo še nekaj trenutkov in Julija bi omagala...

— Hitro, Giuseppe! ga je rotila Julija. Hitro, sicer sem uničena... Plamen mi že objema obleko, komaj se še branim...

— Bodi hrabra! ji reče Musolino z drhtečim glasom. Vzdrži samo še nekaj trenutkov! Ne boj se, pri tebi sem...

To rekši, si odpne Musolino z eno roko svoj dolgi pas, ki je bil večkrat ovit okoli njegovega telesa. Z ostalo roko se

je krepko držal za žico, z nogose je uprl v neko vdolbino pod oknom in vrgel konec pasu Juliji, rekoč:

— Primi! S pasom se močno priveži izpod pazduh! Presveta Mati božja nama bo pomagala in naju varovala...

Julija je srečno ujela konec pasu in si ga privezala krog telesa.

— Julija! Se-li zaneseš name? jo vpraša Musolino, ko mu je Julija povedala, da je gotova.

— Zaupam v Boga in nate in prepuščam vama svoje življenje...

— Tedaj, stopi na okno! Ko doštejem do treh, se spusti z okna... Ničesar se ne boj... Pas je dovolj močan, jaz pa se trdno držim za žico. Moja moč bo zadostovala, da te bom obdržal, potem se boš pa mene prijela in Bog nama bo pomagal, da bova srečno prispela na tla... Pazi!

Množica si je komaj upala dihati, kaj šele govoriti! Brez besed je motrila ta prizor...

Ljudje so slišali Musolinove besede, postalo jim je jasno, kaj namerja reševalec. Pri misli na to smelo, smrtnonevarno podjetje, se jim je ustavila kri po žilah...

— Ena, dve... tri! je spregovoril Musolino.

Julija se prekriža in se spusti v globino...

— Ah!... so vzkliknili vsi, ki so videli, kako se je Julija spustila raz okno...

Vsi so zaprli oči, da bi ne gledali tega strašnega prizora...

Ko so pa zopet pogledali proti zvoniku, se jim je nudil še strašnejši prizor.

Julija je visela v zraku. Visela je med nebom in med zemljo, med življenjem in med smrtjo...

Ko ji je Musolino dal znamenje, se je Julija spustila. Pod težo njenega telesa se je pas zelo nategnil, sunek pa je močno stresel Musolinovo roko, za katero je bil privezan drugi konec pasu... Žile na roki so nabrekli, žica pa se je začela ovijati pod težkim bremenom in...

Krik, vzklik iz Musolinovih prsi se je pomešal s krikom groze, ki je prihajal od spodaj, raz usten prestrašenih in razburjenih gledalcev.

Kaj, če bi pas popustil? Če bi počil?...

Julija se je pozibavala v zraku. Musolino je z nadčloveško močjo vzdržal breme in Julija, ki ni izgubila prisotnosti duha, se je s pomočjo pasu vzpela malo više in se z eno roko ovila svojemu rešitelju krog vratu.

Med množico se je zaslišal še en vzdih, ki je odmeval v noč. To pa je bil vzdih veselja, ki se je pojavilo med razburjeno množico, ko je videla, da je prvi in najnevarnejši poizkus reševanja uspel. To veselje pa je trajalo samo za hip ...

Nevarnost ni še minila ...

V tem trenutku je odjeknil obupen krik ...

— Hitite navzdol! Hitite! je vpil nekdo od spodaj. Stolp se podira ... Zvonovi padajo ...

Musolino vztrepeta.

Sedaj, ko je rešil svojo Julijo iz ognja in dima in stavil pri tem svoje lastno življenje na kocko, ko jo je rešil gotove smrti, mar naj bi sedaj oba poginila pod razvalinami? ...

Ne, to se ni smelo zgoditi.

Pri tej misli je Musolino ponovno vzdrtel; potegnil je nogo iz vdolbine, ob katero se je podprl in se pričel naglo spuščati po žici nazdol ...

Čez nekaj sekund je že čutil trdna tla pod seboj.

Rešena! ... Zbrana množica ju je jela oduševljeno pozdravljati, toda v tem trenutku je strašno zabobnelo. Visok stolp se je s strašnim truščem zrušil in veliki zvon je z bliskovito hitrostjo zropotal z višine, rušeč pod seboj vse, kar mu je bilo napoti ...

Ogromen, gost oblak se je dvignil proti nebu in zakril ves nebeški svod.

Množica se je razletela na vse strani.

Kaj pa se je zgodilo Juliji in Musolinu?

Sta-li imela še časa, da sta se mogla rešiti in da nista ostala pod ruševinami?

Juliji in Musolinu je bila sreča naklonjena.

V zadnjem trenutku se je posrečilo Musolinu skočiti s svojo Julijo v stran in se umakniti podirajočemu stolpu ...

Čez deset minut, ko je nevarnost že minila, se je množica zopet vrnila na trg. Med množico se je pojavil tudi državni pravdnik Cezare Bartolo. Do tega časa si je Bartolo že precej opomogel, čeprav je izgledal kakor mrtvec. Ko je zagledal Musolina in Julijo, je Bartolo vztrepetal in zaklical z zapovedovalnim glasom:

— Ljudje, primite Giuseppa Musolina! Zvežite ga! Ne pozabite, da oni, ki ga prime, dobi pet tisoč lir nagrade! ...

Nihče se ni ganil.

Množica je molčala in z nekakšnim prezirom gledala državnega pravdnika.

— Kaj je! Ljudje, ali ne slišite, kaj vam pravim?

Zopet ni nihče odgovoril.

— Mar ni med vami nikogar, ki bi hotel zaslužiti to nagrado?

— Nikogar! je zagrmelo iz več kot sto grl naenkrat.

Presenečeni Bartolo je stopil za korak nazaj, ni mogel verjeti svojim ušesom. Izmed množice pa je stopil predenj starejši meščan in mu rekel z resnim glasom:

— Proklinjamo roko, ki je zažgala ta sveti hram, Musolina paspoštujemo, kajti on je pokazal veliko ljubezen napram svojemu bližnjemu, rešil je ...

Bartolo je škripal z zobmi in jezno prekinil meščana:

— Dobro torej, potem ga bom pa prijel jaz ... Kje je ta razbojnik?

Zbrana množica se je porogljivo zasmejala njegovim besedam, smeli starec pa je odgovoril:

— Vi bi radi Musolina? E, gospod, njega ni več tukaj! Poglejte proti bregu! Ali ga vidite, kako se s svojo zaročenko oddaljuje? Veliki Bog in sveta Mati božja naj ju varujeta na njinem begu!

Bartolo je pogledal v naznačeno smer in videl v lunini svetlobi, kako se je Musolino z Julijo pomikal proti Aspromontu. Bartolo ju ne bi mogel več dohiteti.

— Lopovi! je kriknil Bartolo, trepetajoč od jeze. Vi ste ga skrivali, vi ste mu pomagali pri begu, vi ste njegovi zavezniki, pomagači, sokrivci ... Trepetajte, kajti pokorili se boste skupno s tem razbojnikom ...

— Gospod! je jezno zagrmel starec, kovač Pietro Kolombo. Pazite na svoje besede in ne žalite Musolina v naši prisotnosti ... Do sedaj smo o njem slabo mislili. Verjeli smo vam, verjeli smo, da je kriv, sovražili smo ga, danes pa? ... Danes je Bog spregovoril v njegovo korist, prepričani smo, da je nedolžen!

Bartola je presenetila nenadna sprememba. Z odprtimi usti je poslušal besede kovača Kolomba, ki je z resnim in strogim glasom nadaljeval:

— Gospod! Če ne mislite tako o Giuseppu Musolinu, kakor mislimo mi, lahko takoj zapustite naše mesto! V bodoče bo Giuseppo Musolino v San Stefanu popolnoma varen! Vsi

smo z njim in nihče ne bo vstal med nami, ki bi ga izdal. Vi ga preganjate — mi pa ga bomo branili!

Več kot sto rok se je dvignilo v zrak in množica je glasno odobravala besede someščana Kolomba.

Bartolo pa se zgrabi za glavo in omahne ...

Lokavost in prevara

Luigi Borgeze je sedel v svojem delavnem kabinetu v Napolju. Delal ni ničesar, zdelo se je, kakor da bi nekoga pričakoval. In zares, sluga je odprl vrata in spustil v sobo nekega visokega, odličnega gospoda. Luigi hitro vstane in pohiti z razširjenima rokama gostu naproti.

— Alberto!

— Luigi!

In brata sta se objela.

Gospod, ki je vstopil, je bil Luigijev brat knez Alberto Borgeze. Ko je dobil ono usodno Luigijevo pismo, v katerem ga Luigi vabi, naj pride takoj v Napolj, se je knez Alberto Borgeze brez pomišljanja podal na pot. Sedaj pa je prispel, objel brata in ga prisrčno pozdravil. Zviti Luigi se je pred bratom vešče pretvarjal in se delal pobitega radi nesreče, ki je zadela njegovega brata z Julijinim padcem.

— Torej je resnica, kar si mi javil? vpraša knez Alberto.

— Ah, dragi brat, ti ne veš, kako mi je hudo, da ti moram to tudi ustmeno potrditi, se je pretvarjal Luigi. Najsrečnejši človek pod solncem bi bil, če bi ti bil mogel pisati: »Tvoj Julijo sem našel, vredna je tvojega imena!«

— Ah, tisočkrat rajše bi imel, da bi me kdo popeljal k nekemu grobu in mi dejal: »Tukaj počiva tvoja hčerka, umrla je — toda brez greha«, kakor pa, da si mi ti pisal ono strašno resnico, reče knez Alberto in solze se mu udro po licih.

— Zares, boljše bi bilo, pristavi Luigi, tako pa ... tuš mene se je lotila groza, ko sem zvedel, da je Julija propadla.

— Propadla! ponovi bolestno knez Alberto in omahne na stol. Brat, to je strašna beseda ... Propadla! Moj edini otrok, moja hčerka je propadla! ...

Nesrečni oče se je dušil v solzah.

— Ne jokaj, brat, ga je tolažil Luigi. Ta bedni stvar zaslužil, da bi radi njega pretakal solze ...

— Morda je res, reče trpko knez Alberto. Kako pa je prišla Julija na rob prepada? Si-li to mogel zvedeti?

— Sem, odgovori podli brat, to pa ti bo povedal nekdo drugi, neka verodostojna priča.

Luigi vstane, stopi k nekim vratom, jih odpre in zakliče:

— Vincenzo Zokali, vstopite! Čas je, da govorite!

Grozni Luigi je poskrbel, da bi brata po vsem, kar mu je pisal in povedal, še globokoje zadel. Zato je pripeljal Vincenca Zokalija ter mu obljubil mnogo zlata in ga naučil, kaj mora pred knezom Albertom govoriti.

Na Luigijev klic je vstopil stari grbavec.

— Kdo je ta človek? vpraša knez Alberto.

— Pri tem človeku je Julija odrasla. Veliko hvaležnosti si mu dolžan, on je sprejel tvojo hčerko kot otroka in skrbel za njo . . .

Knez Alberto je vstal in s kretnjo pravega plemiča ponudil Zokaliju roko, rekoč:

— Vi ste vzgojili mojo hčerko. Dokler se vam na drug način ne odolžim, tu, moje prijateljstvo.

Grbavec se ponižno prikloni in prime ponudeno roko.

— Upal sem, da bom nekoč našel svojo Julijo, kot vredno članico svoje rodbine, toda . . . knez ne nadaljuje in se obrne, da bi skrtil svoje solze.

— Povejte mi, kar veste o Juliji, reče knez, ko se je zopet obrnil k Zokaliju.

Grbavec pritisne svoji roki na prsa in reče s ponarejeno iskrenostjo:

— Bog naj mi bo priča, da sem želel, da bi izročil Julijo nekoč njenim staršem kot dobro, pošteno in dostojno deklico. Mnogo sem se trudil in si prizadeval, da bi Julijo vzgojil v tem smislu. Julija je bila kot otrok dobra, ubogljiva, ljubka in pametna deklica. V šoli je bila zelo pridna, nadarjena in je veljala, za najpridnejšo dijakinjo sploh. Še pred enim letom je bila dobra in poštena. Nekega dne pa sva z mojo ženo opazila, da nama iz neke škatle, kjer sva imela shranjene najine skromne prihranke, izginjajo manjše vsote. Po tem odkritju sva se zelo prestrašila, takoj sva si mislila, da mora biti tat v hiši, kajti sicer ne bi denar tako po malem toda v enakomernih presledkih izginjeval. Tatvine sva osumila nekega slugo in ga takoj odslovila, denar pa je vedno ginil. Odpustila sva tudi dve služkinji, drugo za drugo, krađenja pa vendar le ni bilo konec. Sklenil sem na vsak način poiskati tatu. V škatlo sem natresel

žerjavice. Med večerjo je poslala moja žena Julijo po nekem opravilu v sobo, kjer se je nahajala škatla. Komaj pa je Julija odšla, sva zaslišala strašen krik. Planil sem in odhitel v sobo. Zasačil sem Julijo pri škatli, blede, trepetajočo in z dvignjenimi rokami, konce prstov pa je imela opečene... Tat se je torej izdal! In to je bila Julija! Na vse mogoče načine sem jo hotel prisiliti, da bi povedala, kdo jo je napotil k temu dejanju — toda Julija ni hotela povedati ničesar. To je bil njen prvi korak na stranpot in z ženo sva ji oprostila...

Z bolestnim izrazom na obrazu je knez Alberto poslušal žalostno povest, ki jo je prekanjem Zokali vešče in brez jecljanja pripovedoval, kakor ga je naučil Luigi Borgeze. Če bi bil nesrečni oče spregledal in spoznal laž in pretvarjanje Zokalijevo ter ono svojega brata, bi bil prihranil sebi in Juliji marsikatero bridko preizkušnjo. Knez Borgeze pa ni niti malo dvomil o resničnosti bratovih besed, slepo je verjel namišljeni in naučeni bajki.

Zokali nadaljuje:

Od tega dne sva z ženo bolj pazila na Julijo. Neko noč sem zaslišal v Julijini sobi neko ropotanj in popolnoma neznan korake. Odhitel sem v njeno sobo, toda ko sem odprl vrata, je skočil nekdo skozi okno in izginil v temi...

— Ah, vzdihne knez Alberto.

— Tedaj mi je postalo vse jasno, nadaljuje Zokali. Julija je postala žrtev zvodnika... Ni bila samo tatica, temveč tudi...

Luigi da z roko znamenje in Zokali utihne.

— Dovolj, dovolj, zaječi, užaloščeni oče, Vaše pripovedovanje mi trga srce...

— Plemeniti gospod, se je zvijal prekanjeni grbavec. Oprostite, nisem imel namena žaliti vaše očetovsko srce, toda govoril sem samo resnico... Zapovedali ste mi, naj vam povem o Juliji, kar vem, jaz pa sem mislil, da moram povedati vse...

— Prav je, prijatelj, je odgovoril knez Alberto, ko se je malo umiril. Vi vršite svojo dolžnost, prosim vas, nadaljujte...

— Strašno se je pregrešila, vendar sva se je usmilla z ženo... pazila pa sva nanjo s podvojeno strogostjo. Skoro je postala moja hiša Julijin zapor. Nikamor je nisva pustila in moja žena jo je imela nepretrgoma pred očmi. Toda vseeno je neke noči ptička odletela in zjutraj sva našla gnezdo prazno...

— Ušla je? vpraša v strahu knez.

— Da, ušla, odgovori Zokali, prekanjeno mežikajoč

z očmi. Res je, da ni odšla iz San Stefana, toda spremenila je svoje bivališče ...

— Kje, kam, h komu je šla? je trepetal knez.

— K svojemu zvodniku, čigar nesramna mati je brez obotavljanja dovolila, da je sin pripeljal pod njeno streho svojo ljubico ...

— Ljubico! zaječi knez.

— Da, ljubico, ki jo je nesrečnež zapeljal in uničil.

— Kdo pa je lopov, ki jo je zapeljal.

— Giuseppe Musolino! odvrne Zokali in pogleda Luigija.

— Ta lopov naj bo proklet! je zagrmel knez Alberto in zaškripal z zobmi.

Alberto je bil plemenit človek, blag, miren in pravičen značaj, ki ni še nikomur storil nič žalega. Prvič v življenju so spregovorila njegova usta kletev; proklet je človeka, ki ga ni poznal, niti mu dal prilike, da bi se opravičil.

Sicer pa Alberto tudi tokrat ni storil krivične sodbe o Musolinu sam, iz svojega lastnega prepričanja, k temu ga je napeljal njegov grozni brat, ki se ga je hotel čimprej znebiti. Luigi Borgeze je hotel raniti bratovo srce, hotel je, da bi ta plemenita duša vpila in ječala, da bi se žalost spremenila v srd in željo po maščevanju, ki bi zadelo Julijo in Musolina.

— Proklet naj bo ta Musolino, ki je zapeljal in osramotil mojo hčerko, mojega otroka in uničil mojo edino srečo. Toda ta malopridnež bo drago plačal sramoto, ki mi jo je napravil... O, jaz bom strašno maščeval čast mojega otroka, strašno se bom maščeval zase! ...

Zokali je zopet pogledal Luigija. Ko pa mu je dal Luigi z glavo znamenje, tako, da brat tega ni mogel opaziti, je Zokali dejal:

— Milostljivi gospod! Poglejte me! Človek sem, ki stoji z eno nogo že v grobu. Veste-li, komu se lahko zahvalim za prezgodnjo smrt? Hvaležen moram biti tej nehvaležnici, tej nesramnici, Juliji.

Pri teh besedah je Zokali odpel svoj plašč in razgrnil srajco na svojih prsih, kjer se je prikazala komaj zacekljena rana.

— Tu pogledjte, to je posledica Musolinove krogle. Samo Bogu in sreči sem lahko hvaležen, da nisem padel kot žrtev razbojnika ... In zakaj? Ker sem hotel na vsak način rešiti Julijo in jo obvarovati pred njenim zvodnikom, ki mu je ona dala svojo čast in srečo, on pa jo je izrabljaj in se z deklico

vedno globokeje pogrezal na dno življenja. In kakega plačila sem bil zato deležen? Nekega večera me je Musolino povabil v svojo hišo in mi obljubil, da mi bo izročil Julijo...

— In vi ste se seveda odzvali temu vabilu, plemeniti človek? ga prekine knez Alberto.

— Mar sem ga mogel odkloniti? nadaljuje Zokali. Verjel sem Musolinu, upal sem, da bom rešil Julijo iz zvodnikovih krempljev in odšel z njo. K Musolinu sem prišel okoli polnoči. Komaj pa sem prestopil prag njegove hiše, ko je puška počila; omahnil sem ranjen na tla...

— Ah, zločinec! spregovori knez.

— Da, ta zločinec me je na prekanjen način hotel zvabiti v svojo hišo in me ubiti, hoteč se me znebiti za vedno. Bog pa je hotel drugače. Sreča je bila na moji strani in doletela me je čast, da sem videl Musolina na zatožni klopi. Radi poskusa umora je bil obsojen. Zaprli so ga, toda kaj zato? Temu lopovu, temu morilcu se je posrečilo, da je ušel iz temnice, jaz pa trepečem in v strahuh pričakujem, kdaj me bo srečal in me ubil...

Oči kneza Borgeza so se strašno zasvetile. Hitro je vstal in rekel z odločnim glasom:

— Ne bojte se, dobri človek. Če bi bil ta Musolino tudi sam vrag, se mu ne bi posrečilo, da bi vas ubil. Mnogo ste se trudili in skrbeli za mojo Julijo. Vse, kar ste storili zanjo, vam bom povrnil. Poplačati vam sicer tega ne morem, poskrbel pa bom, da se vam bo na stara leta dobro godilo. Gotovo poznate stari dvorec Borgezov pri Rimu. Že dolgo iščem temu dvorcu oskrbnika. Vincenzo Zokali, imenujem vas za oskrbnika tega dvorca z letno plačo šestdeset tisoč lir...

Zokali poklekne in poljubi knezovo roko.

— Plemeniti gospod, hvala vam za toliko milost. Vincenzo Zokali vam bo do groba hvaležen...

Nekaj trenutkov pozneje je odšel grbasti Zokali iz palače, topeč se samega veselja. Posrečila se mu je njegova zvitost, pretvarjanje mu je izborno uspelo, knez je bil prevaran.

Ko sta brata ostala sama, je pretkani Luigi stopil h knezu Albertu in mu dejal:

— Dragi brat, slišal si vse! Ta pošteni človek je govoril čisto resnico...

— Na žalost, je pristavil trpko knez Alberto. Ah, kako nepopisno srečen bi bil, če bi bilo vse to, kar je Zokali pripovedoval, le bajka, strašna bajka... Toda, verjamem mu...

— Kaj nameravaš torej soriti, da bi opral sramoto, ki je z vso svojo ostudnostjo padla na naše ime?

— Kaj nameravam? jezno odgovori knez Alberto. Ničesar ne nameravam, kajti moj sklep je že davno storjen.

— In sicer? je povpraševal Luigi.

— Tega nesrečneža, tega zvodnika svoje hčerke bom ubil! odgovori knez.

— Prav imaš, dragi brat, je netil Luigi plamen maščevanja v bratovem srcu. To je edini izhod in edina primerna prilika, da zamoreš rešiti čast našega imena. Da, zločinca in zvodnika moraš kaznovati! Če bi bila Julija moja hči, bi tudi jaz storil isto...

— Ta človek mora poginiti, je besnel knez Alberto. Tudi oblasti mi bodo hvaležne, ko jim bom izročil tega hudodelca...

— Res je! ga prekine Luigi. Samo težko ti bo najti tega človeka. Skriva se svojo ljubico med skalami in prepadi Aspromonta, toda...

Luigi umolkne.

— Nadaljuj! vzklikne Alberto.

— Dragi brat, zaupal ti bom neko tajnost, nadaljuje zaplljivo Luigi. Musolinu sem nastavil past; vaba pri tej pasti diši tako močno in zapeljivo, da se bo Musolino še to noč ujel. Napovedal sem mu namreč sestanek v krčmi očeta Filipa...

— Ah, vzklikne razburjeno knez Alberto. Samo če bo zares prišel, če ne bo zaslutil, da je to past?

— Prišel bo! odvrne Luigi. To zadevo sem uredil tako nalašč radi tebe, da bi ti nudil priložnost za maščevanje. Vse je urejeno. Ko bo Musolino stopil v krčmo, ga obkoli z ljudmi, ki ti jih bom dal na razpolago. Musolino bo seveda presenečen, ti pa izrabi to priliko, ga zveži in izroči oblastim...

Ah, to pa je zares prekrasno urejeno! je vzkliknil knez. Dragi brat, ne vem, kako naj se ti zahvalim. Kakor vse kaže, bo Musolino kmalu v mojih rokah, z njim pa bo zginila tudi Julija in nihče je ne bo več videl. Zokalija sem imenoval za oskrbnika dvorca na »sedmerih gričih«. V tem dvorcu se nahaja soba, ki je v zgodovini naše rodbine prav slabo zapisana, igrala je prav žalostno ulogo. Ta soba bo Julijin dom... Ob sodil bom to malopridnico na dosmrtno ječo... Julija bo živa pokopana...

Knezove besede so zamrle v ječanju.

Srce mu je hotelo počiti od žalosti. Nesrečni oče je jokal za izgubljeno hčerko.

Njegova podla duša se je veselila in se topila radosti, da se mu je posrečilo zastrupiti dušo svojemu bratu. Uničil ga je popolnoma, treba bi bilo samo še zamahniti — in Luigi bi postal bogat dedič! Da bi pa skrnil svoje veselje nad bratovo pobitostjo, je stopil k Albertu, ga objel in poljubil na čelo, govoreč tolažilne besede:

— Ne obupaj! Karkoli te bo doletelo, zanesi se name, zanesi se na mojo bratovsko pomoč.

Medtem ko je bil Alberto v objemu svojega podlega brata, se je polagoma dvignil konec zavese, izza nje pa se je prikazala bleda ženska glava z velikim, bleščečimi očmi. S strašnim pogledom je prikazen ošinila objeta brata in zopet tiho izginila ...

Srečanje o polnoči

Temna noč je padla na Napolj in na njegovo okolico. V bližini Vezuva, na poti proti majhni krčmi sta korakali dve senci in se držali za roki.

To sta bila Giuseppe Musolino in njegova Julija.

— Počakaj! reče naenkrat Julija. Ne vem zakaj, toda čimbolj se bližava majhni krčmi, tembolj se večja moj strah. Kako srečna bi bila, če Ti sploh ne bi bila omenila predloga Luigijsa Borgeza!

Že pri sami misli, da bi naju ta človek nameraval prevarati in ujeti, me obhaja silna groza. Ah, če bi se Ti kaj zgodilo potem bi jaz bila vzrok Tvoje nesreče!

— Julija, morda je res, kar praviš! odgovori Musolino z mirnim, toda odločnim glasom. Morda mi je Luigi Borgeze nastavil zamko, morda že prežijo name, ono pa, kar mi je Luigi po Tebi obljubil, je tako vabljivo in me vleče z vso silo ...

— Ah, Giuseppe, bojim se prevare! je šepetala Julija.

— Kaj pa če se motiš? Morda pa je Luigi Borgeze govoril resnico, morda hoče zares popraviti krivico, ki mi jo je storil; tedaj bi bila velika neumnost, če bi ne odšel k sestanku.

— Izdaje se bojim! je neprenehoma ponavljala Julija. Najboljše bi bilo, da se vrneva v goro, tam sva vsaj na varnem.

— Ne moreva se vrniti, Julija! odgovori bolestno Musolino. Ti vendar veš za kaj gre! Luigi Borgeze mi je obljubil,

da mi bo vrnil čast in svobodo ter da bo priznal svojo krivdo... Julija, trpel sem, kakor še ni nihče živ trpel, preganjajo me po krivici, obsodili so me nedolžnega, prezirajo me, prežijo name. O, jaz pa hrepenim po svobodi, rad bi zopet imel svojo čast, ki so me je oropali... Na svetu pač ni nič lepšega od poštenja in svobode... Tolikokrat sem že molil k velikemu, milostljivemu Bogu, da bi dokazal pred svetom mojo nedolžnost in sedaj, kakor vse kaže, je napočil tisti čas...

— Ah, Bog daj, da bi bilo tako! vzdihne Julija.

— Zločinec, ki je vzrok moje strašne nesreče, nadaljuje Musolino, se kesa... njegova vest mu ne da miru... on hoče popraviti svoj greh...

— Da, Luigi Borgeze je rekel tako, pristavi Julija, prepričeval me je in prisegel na resničnost svojega kesanja... Toda, ali velja kaj prisega Luigija Borgeza!? Mar se more ta zastareli grešnik res kesati, iskreno obžalovati svoj greh? ... Oh, Giuseppe moj, kako srečna bi bila, da Ti tega sploh ne bi bila omenila... Vest naj bi mu ne dala miru!? Ali pa ima Luigi Borgeze še sploh kaj vesti?

— Toda, Julija, jo prekine Musolino blago, če pa bi bile pri vsem tem le resnične Luigijeve besede, če bi mi zares izročil ono listino? Dobro poznam Luigija Borgeza, poznam ga boljše kakor ti, vem, da je to srečanje velika nevarnost in da se tudi lahko ujamem v zanko; toda, Julija, za svojo čast in srečo tvegam vse... Luigi Borgeze je obljubil, da mi bo izročil listino, ki bo dokazala mojo nedolžnost, vem, da je to laž, da je tu devetdeset in devet odstotkov laži in morda le en sam odstotek resnice; čeprav imam tako malo vere v resničnost njegovega kesanja, vendar grem kljub temu k sestanku... To moram storiti, to hočem storiti! Vse nevarnosti in vse težave moram prebresti, če hočem prispeti zopet k svoji časti...

— Ah, mene postaja vedno bolj strah, je šepetala Julija. Vidim tvojo odločnost... Ah, zakaj sem ti to povedala...

— Storila si samo svojo dolžnost... Ti si mi morala to povedati... Toda, ne boj se! Jaz se zanašam na pravičnost božjo... Morda pa se je zločinec le skesal. Sicer pa bova itak kmalu na cilju!

— Previden moraš biti!

— Bom! Samo en sam pogled v Luigijeve oči mi bo povedal vse... Če me pa namerava prevariti, tedaj — gorje mu. To rekši, udari Musolino s pestjo po svoji puški.

— Giuseppe, dovoli mi, da grem s Teboj, če bi se ti zgodila kaka nesreča, bom vsaj poleg Tebe... In če bi moral ti umreti, bom umrla tudi jaz s teboj...

— Ne! odgovori odločno Musolino. Tega ti ne morem dovoliti. Če so mi postavili zanko in če preži name v krčmi kaka nesreča, je boljše, da sem sam, ker se bom sam uspešneje boril in branil...

— Če pa te ubijejo?

— Ne boj se!

— Dobro, odgovori Julija. Kje naj te pa počakam?

— V bližini krčme se nahaja stara lipa. Skrij se v votlo deblo in čakaj name. Če pa mi bo pretela nevarnost, ti bom javil...

— Toda kako?

— Ali poznaš glas orla?

— Poznam.

— Če trikrat kriknem kakor orel, vedi, da me je Luigi Borgeze zvabil v zanko...

— Kaj pa naj storim tedaj?

— Ničesar.

— Mar nimaš v tej okolici nobenega prijatelja, ki bi ga poklicala na pomoč?

— Nimam! Moja edina prijatelja sta veliki Bog in Ti.

— Zanesi se na ta dva prijatelja, odgovori Julija z navdušenjem. Zaupaj v Boga in v svojo Julijo, kajti ta dva te ne bosta nikdar zapustila in te ne bosta prevarala...

— Julija, sedaj pa pojdiva! Na Musolina ni treba nikomur čakati: niti prijatelju, niti sovražniku.

In Musolino in Julija sta se prijela za roki in šla zopet dalje.

Čez malo časa sta zagledala v daljavi neko luč. Ta luč je prihajala iz osamljene krčme očeta Filipa, ki se je nahajala ob vznožju Vezuva. Nikjer v bližini ni bilo nobene hiše več.

— Ona luč kaže moj cilj, reče Musolino po kratkem molku. Julija, pridi sem! Poglej to staro lipo... Čas je, da se posloviva. Skrij se v votlino tega drevesa in bodi hrabra. Pokaži, da si vredna zaročenka neustrašenega Giuseppa Musolina. Priseziva si, da pripadava drug drugemu na tem in na onem svetu... Julija, zbogom!

Julija se mu pristrčno obesi krog vratu ter se brez solz in brez strahu poslovi od svojega Giuseppa Musolina, ki je s hitrimi koraki nadaljeval pot proti krčmi.

Musolino ni poznal strahu, sedaj pa je čutil neko razburjenost. Nikdar se ni bal poštene borbe in odkritih sovražnikov, sedaj pa je bil v dvomu in negotovosti. Ni vedel, ga li pričakuje v krčmi prijateljstvo ali izdaja, spokorniški stisk roke ali pa zahrbtna borba!

Toda hitro se je umiril. Hitrih in odločnih korakov je prišel do brega, po katerem se je zvijala ozka pot prav do krčme.

Tu je Musolino obstal.

S svojimi sokoljimi očmi je prodiral skoz temo in pregledal vso okolico. Nikjer ni bilo žive duše. Polnočni mir je vladal nad pokrajino.

Povsod je bila tema in skrivnosten mir.

Musolino ni opazil ničesar sumljivega in je oprezno nadaljeval pot proti krčmi.

Ko je bil že čisto blizu krčme, je zopet obstal, se razgledoval in prisluškoval.

Povsod tišina... Krčma je popolnoma utonila v temi in v mrtvem miru.

Iz krčme ni prihajal niti najmanjši šum, se ni slišal najslabši glas.

V tem trenutku je bila ta hiša bolj podobna grobnici — v kateri neusmiljeno gospodari smrt — kakor pa krčmi, v kateri more biti neko živo bitje, ki ga pričakuje.

Musolino se je čisto rahlo stresel.

Ta skrivnostna tišina je neugodno vplivala na njegovo hrabro srce. Musolino je sam sebi tiho zašepetal:

— Srce moje, čemu drhtiš, močne mišice, zakaj se tresete? Mar nisem več oni hrabri Musolino, ki je že tolikim nevarnostim neustrašeno zrl v oči? Mar naj bi se sedaj plašil? Ali je na svetu kaj, pred čemer bi se Musolino tresel? Mar obstoja nevarnost, pred katero bi se Musolino strahopetno umaknil?

Ko je spregovoril svoje misli, je strah naenkrat zginil. Stara hrabrost se mu je zopet vrnila; Musolino hrabro pristopi k vratom krčme in dvigne roko, da bi potrkal, toda v tem trenutku se mu je zazdelo, kakor da bi neznan, skrivnosten glas iz njegove notranjosti zaklical:

— Stoj! Ne hodi v krčmo!

Odločni Musolino pa ni poslušal tega glasu. Trikrat je močno udaril ob vrata.

V tem trenutku zasliši od znotraj počasne korake, kmalu

nato pa so se odprla majhna vrata in prikazala se je glava starega krčmarja očeta Filipa...

— Musolino, ali ste vi? ga vpraša starec šepetaje.

— Sem! odgovori Musolino.

— Tedaj vstopite... Že dolgo čakamo na vas!

Musolino pa je ostal pred vrati in se oprl na svojo dolgo puško. Musolino je očeta Filipa poznal še od takrat, ko je hodil iz San Stefana v Napolj in prenočeval v majhni krčmi.

— Oče Filip, poslušajte me, odgovori Musolino z močnim glasom. Vi veste, da jaz nisem več oni Musolino, ki ste ga vi nekoč poznali in ga mnogokrat videli v vaši krčmi, dokler je bil še svoboden in spoštovan človek. Danes nisem več vaš običajen gost, kajti znano vam je, da me oblasti preganjajo in da je razpisano na mojo glavo pet tisoč lir nagrade. Svetujem vam, da se ne polakomnite na to nagrado. V vaši krčmi so morda skriti biriči in čakajo name. Ne pozabite, da nihče ne more uiti svoji usodi. Proti veliki premoči se seveda ne morem dolgo braniti, toda na vsak način bom imel toliko moči in časa, da vas bom, preden bom zvezan in okovan, s puškinim kopitom zravnal z zemljo, če je v vaši hiši pripravljena zanka zame in me čaka izdaja...

— Pri sveti Materi Božji, odgovori starec s hreščečim glasom, v moji hiši ste popolnoma varni... Lahko brez skrbi vstopite in se odpočijete...

— Dobro, starec! V tvojo hišo stopim, ker si me ti povabil — to pa pomeni: vstopim na tvojo odgovornost! Če so tvoje besede neresnične, tedaj bodi prepričan, da je to zadnja laž, ki si jo spregovoril! Hitro me popelji k onemu, ki me pričakuje, ker nimam mnogo časa. Jaz sem kakor nočni strah, ki mora zginiti ob prvem udarcu zvona...

In Musolino prestopi prag.

Oče Filipino je šel naprej in nosil v roki majhno svetiljko.

Musolino je dobro poznal to krčmo, vedel je, da je soba za goste v pritličju. Ko pa je videl, da je oče Filipino šel mimo vrat in se obrnil na levo, je zagrmel s strašnim glasom:

— Stoj! Kam me pelješ?

— Pojdite z menoj, Musolino, odgovori starec. Ne bojte se ničesar! Prav dobro vem, kam moram odpeljati goste, kakršni ste vi. V pritličju niste na varnem... v sobi je nekaj ljudi, nikomur pa ni treba vedeti, da je nocoj Musolino prestopil prag moje krčme.

— Kdo pa so ti ljudje v sobi? vpraša Musolino, kakor da bi nekaj sumil.

— Neki navadni gonilci mezgov, odgovori Filipo. Če mi ne verjamete, se lahko sami prepričate... Poglejte v sobo!

— Prav je! reče Musolino. Verjamem vam. Peljite me naprej!

Filipo gre naprej po stopnicah in odpre neka vrata, ki so vodila v njegovo spalno sobo.

Ko sta stopila v sobo, je krčmar zaprl vrata, Musolino pa si je ogledal sobo in vprašal:

— Kje pa je človek, ki me pričakuje?

— Takoj bo prišel, odvrne Filipo. To je neki odlični gospod, ki želi, da bi ga nihče ne videl v moji krčmi. Samo trenutek potrpite, takoj bo prišel. Medtem pa izpilite kozarček kuhanega vina, ki sem vam ga pripravil, da vam čakanje ne bo postalo predolgočasno...

In stari Filipo je vzel vrč z vinom s peči.

— Prav, reče Musolino. Samo počakaj, da najprej dobro pregledam sobo in vrata.

S strokovnjaškim pogledom je premeril sobo, nato pa je stopil k vratom, pregledal ključavnico in rekel:

Ključ se nahaja v ključavnici na zunanji strani vrat. Vzel ga bom in ga spravil pri sebi, ko pa bom odšel, vam ga bom zopet vrnil.

Oče Filipo je z začudenimi pogledi spremljal Musolinovo početje, ziniti pa se ni upal niti besedice.

Ko je spravil Musolino ključ v žep, je sedel na klop ob peči in si natočil čašo vina.

Krčmar je odšel iz sobe in se spustil po stopnicah navzdol.

Musolino je ostal sam. Vdihnil je prijetni vonj kuhanega vina in vzdihnil:

— Uboga moja Julija! Kako rad bi delil s teboj to čašico vina, da bi se tudi ti malo pokrepčala! Tudi tebe, nesrečna deklica, zasleduje zla usoda. Z menoj trpiš, jaz pa ti niti ne morem nuditi uborne kočice, kjer bi vsaj lahko brez skrbi počivala in našla varno zavetje pred mrazom in slabim vremenom. Tako pa se moraš z menoj potikati po gori in se skrivati v stari kapeli.

Še enkrat je vzdihnil, potem pa je dvignil čašo in jo prinesel k ustom, naenkrat pa je obstal.

Zazdelo se mu je, da je slišal neko mijavkanje.

Dvignil je oči in pogledal po sobi. Pogled se mu naenkrat ustavi na peči.

Na peči je zagledal veliko mačko, črno kakor oglje.

— Ah, vzklikne Musolino presenečeno. Črna mačka je slabo znamenje! Črni vrag, odidi, izgini mi izpred oči!

Zavpil je in dvignil roko v zrak, mačka pa se ni ganila.

Gledala ga je s svojimi strašnimi očmi.

Musolino je dvignil puško in se s cevjo dotaknil mačke, da bi jo tako prisilil k begu.

Mačka pa je ostala nepremično na svojem mestu.

— Do sedaj pa še nisem videl mačke, ki bi tako trdno spala, je rekel že precej razburjeni Musolino. Ne gane se z mesta, kakor da bi bila mrtva ali pa pijana...

Pri teh besedah je Musolino vztrepetal. V glavi se mu je porodila strašna misel...

Planil je, pograbil mačko za rep, jo dvignil s peči in vrgel na mizo. Mačka pa je tudi sedaj ostala nepremična...

— Ah, zaječi Musolino. Morda je ta mačka na peči...

In Musolino je vztrepetal. Spomnil se je, da je oče Filippo vzel vrč z vinom s peči. Morda se je mačka napila vina, v katerem je bilo gotovo skuhano kako močno uspavalno sredstvo, s katerim ga je hotel krčmar omamiti, da bi ga lažje izročil biričem.

Musolino zaškriplje z zobmi.

V očeh se mu je zasvetil čuden plamen. Za hip je obstal neodločen.

Potem pa je zgrabil mačko in jo vrgel nazaj na peč. Iz vrča pa je zlil polovico vsebine v peč.

Ko je Musolino to storil, se je vrnil na svoje prejšnje mesto, položil puško poleg sebe, naslonil glavo na peč in zaprl oči.

Tako je ostal nekaj trenutkov in se delal omamljenega.

Na stopnicah je zaslišal korake.

Čez nekaj trenutkov so se vrata polagoma odprla, krčmar je pomolil v sobo svojo glavo. Ko je videl, da je Musolino zaspal, je odprl vrata na stežaj in stopil v sobo. Potem pa se je obrnil proti vratom in nekomu namignil.

Za krčmarjem je stopil v sobo eleganten človek, visoke postave, ogrnjen v širok svilen plašč.

— To je gotovo Luigi Borgeze, si misli Musolino.

— Ekscelenca, pridite bliže! je šepetal krčmar. Vino je

storilo svojo dolžnost... Spi! Ha, ha, ha! Sedaj je manj nevaren kakor ovca, tudi otrok bi lahko sedaj končal z njim...

Prekanjeni krčmar se je zopet zasmeljal.

— Ekscelenca, upam, da ne boste pozabili moje usluge in da bom dobil nagrado, ko bo Musolino prijet in zaprt...

— Nagrado boste prejeli po zasluženju, reče človek v plaščem. Sedaj pa pojdite in me pustite samega z njim...

— Kaj? začudeno vpraša krčmar. Mar hočete ostati sami z Musolinom?

— Pojdite, če vam rečem, zapove tujec. Borgeze se ne straši...

Musolinu vztrepeta srce, ko je zaslišal to ime:

— Ali pa veste prav gotovo, da je vino dobro? vpraša tujec krčmarja.

— Izvrstno, excelenca!

— Bo-li dolgo ostal v takem stanju?

— Če je izpil le požirek, odgovor krčmar, bo spal do jutri zvečer.

— Dobro torej. Sedaj pa lahko greste!

— Toda excelenca, pripomni krčmar.

— Kaj pa je?

— Čeprav je vino delovalo, vseeno vam svetujem, bodite oprezni. Pomnite, excelenca, Musolino ni navaden človek — to je nadčlovek... in Musolino je lahko nevaren, čeprav je omamljen!

Človek v plašču, ki se je sam imenoval Borgeza, je zamahnil z roko ter spremil krčmarja iz sobe in zaprl vrata.

Musolino se ni ganil.

Ko je ostal Borgeze sam, se je obrnil proti Musolinu in si rekel sam pri sebi:

— Torej, takšen je ta nesrečnež! To je torej človek, ki me je oropal mojega zadnjega življenjskega veselja, mi vzel zadnjo uteho in zadnje upanje... Lep je zares, in če bi bil plemič bi ne bil zameril Juliji, da se je zagledala vanj!...

Če bi bil ta človek glasno spregovoril svoje misli, bi bil Musolino spoznal, da to ni Luigi Borgeze.

In res, to ni bil Luigi, temveč njegov brat Alberto Borgeze, ki ga je Luigi poslal na sestanek z Musolinom.

Čemu je Luigi storil to?

Zakaj je poslal svojega brata v krčmo in zakaj ni prišel sam, ko je vendar on določil ta sestanek.

Mar se je Luigi Borgeze zares kesal svojih grehov, ali

je iskreno mislil, ko je obljubil Juliji, da bo priznal svojo krivdo in vrnil Musolinu čast in ugled?

Ne! To je bila zmota!

Crni grof, grozni Luigi Borgeze, je nepoboljšljiv, on je rojeni zločinec!

Ne, Luigi Borgeze nima vesti, nima ničesar človeškega v sebi; nikdar ne bo priznal svojih grehov, rimski grof se noče, on se ne more kesati. Že davno je prodal svojo dušo vragu.

Zakaj neki je potem govoril Juliji toliko vabljivih besed?

Zakaj ji je vrnil svobodo in jo sam odpeljal na kalabrijsko obalo, hoteč jo združiti z Musolinom, ko jo je rešil iz razburkanega morja?

Zakaj je Luigi storil vse to?

Zato, ker si je zločinec izmislil peklenski načrt, ki se je mogel poroditi pač samo v njegovi prokleti glavi.

Z enim samim udarcem se je hotel znebiti treh oseb... Naenkrat je hotel doseči tri cilje.

Hotel je uničiti svojega brata in Musolina in se za vedno odkrižati bankirja Hermandeza.

Čez nekaj dni bi bil moral poteči rok, ki mu ga je stavil Hernandez. Da bi se ga osvobodil, je potreboval mnogo denarja, je sklenil ubiti svojega brata. Po bratovi smrti bi postal Luigi Borgeze bogat dedič.

Radi tega je povabil brata v Napoli, skoro ob istem času pa je poslal Julijo po Musolina. Hotel je, da bi se Musolino in njegov brat srečala. Brata je nahujskal proti Musolinu; pričakoval je, da bo Alberto v svojem boleznem duševnem razpoloženju napadel Musolina, ki ga bo pa ubil. Tako bi se rešil Luigi svojega brata in prišel do ogromnega bogastva. Poskrbel pa je tudi za Musolina; z bratom je poslal biriče, ki bi potem morilca prijeli in ga izročili oblastem. Julijo pa bi prisilil, da bi postala njegova ljubica. S podedovanim premoženjem je nameraval poplačati dolgove, kriti menice in se tako iznebiti častiželjnega Hermandeza.

Načrt se je zdel Luigiju sijajen, ali pa bo tudi tako lahko izvedljiv?

To bomo kmalu videli.

Prvi del načrta se mu je prav dobro posrečil. Posrečilo se mu je nahujskati brata zoper Musolina, zapeljivca njegove hčerke, ter ga poslati na sestanek. Pa tudi Musolinu je z vabljivimi besedami nastavil zanko.

Sedaj pa se je sam po sebi razvijal drugi del načrta.

Prekrižni rok je stal knez Alberto Borgeze in motril omamljenega Musolina ter si mislil sam pri sebi:

— Čudno! Na njegovem obrazu ne vidim niti ene zločinske poteze. Njegovo visoko čelo hrani plemenite misli. Iz njegovih oči odseva smelost in dobrotu, usta pa in dolge trepalnice? ... Čudno, zares! Človek bi rekel, da je visokega, plemiškega rodu ...

Knez Alberto zavzdihne.

— Kaj še! nadaljuje knez svoje premišljevanje. Ali povedo poteze vse? Duša je najvažnejša stvar, duša tega človeka pa je zločinska! Zločince pa moramo spraviti s sveta! Najprej mu bom odvzel orožje, potem ga bom pa zbudil, kajti Borgezu ne pristoja, da bi napadel kogarkoli v spanju!

Kakor da bi Musolino slišal misli kneza Borgeze, je njegova roka neopaženo zagrabila puško, ki je stala poleg njega.

— V krčmi čakajo biriči, nadaljuje knez Alberto sam pri sebi. Preoblečeni so v gonilce mezgov, v Napolju pa me pričakuje moj dragi brat, ki me ni mogel nocoj spremljati, ker leži bolan v postelji. Sedaj pa naj končam ...

In knez Alberto Borgeze je napravil nekaj korakov proti Musolinu in iztegnil roko k puški, naenkrat pa se zdrzne in preplašeno krikne.

V tem trenutku je Musolino planil, dvignil puško in jo nastavil knezu Borgezu na prsa. Knez je dvignil roko, kakor da bi se hotel braniti in se umikal nazaj. Musolino pa je šel za njim, dokler ga ni pririnil do zidu.

— **Niti besede ali pa ustrelim!** je zagrmel Musolino in neprenehoma držal puško nastavljeno na prsih kneza Borgeze. Sedaj si v moji oblasti in nihče Ti ne more pomagati! Poklekni in moli k Bogu!

Musolino kneza še ni spoznal. Mislil je, da je tuji gospod Luigi Borgeze.

Knez Alberto je uvidel, da je njegovo življenje zares v rokah onega, ki ga je mislil izročiti oblastem.

Kaj naj bi torej storil?

Če zavpije in pokliče na pomoč, ga bo razbojnik ubil, če pa ostane miren, mu tudi Musolino ne bo poklonil življenja.

— Kača! je drhtel Musolino. Torej si mi že drugič nastavil zanko. Ni ti bilo dovolj, da si me že enkrat uničil, po-

teptal mojo čast in me ponižal sedaj pa me hočeš oropati še te borne svobode v gori, kamor si me odgnal!... Strupeni črv! Samo minuto časa ti še dajem. Mōli k Bogu, toda hitro, meni se mudi. Rad bi čimprej sprožil puško v tvoje izdajalsko srce in tedaj, tedaj sva obračunala, Luigi Borgeze!...

Knez je stal nepremično. Bil je prepričan, da je napočila njegova zadnja ura. Morda bi se bil mogel rešiti, če bi prosil usmiljenja, kajti iz Musolinovih razdraženih besed je povzel, da ga ima razbojnik za drugega — za njegovega brata Luigija Borgeza.

Knez pa je bil zelo ohol. V njegovih žilah se je pretakala prava plemiška kri, plemič pa ne prosi milosti, temveč umira, čeprav kot žrtev zmote.

Sicer pa, koga naj prosi? Razbojnika? Mar pozna razbojnik usmiljenje? Čeprav bi priznal, da ni Luigi Borgeze, temveč njegov brat, ali bi mu to kaj pomagalo, ko pa je Musolino vsem Borgezom prisegel krvavo maščevanje.

Knez ni storil ničesar, kar bi moglo spremeniti njegovo usodo. Nasprotno, da bi zakril izraz strahu in žalosti, je ovil skoro polovico svojega obraza z ovratnikom svojega plašča. Ko je pomislil da bo moral umreti, zadet po roki človeka, ki mu bo pripadala sedaj njegova hči, so mu udarile na oči solze.

— Minuta je minila! reče Musolino. Borgeze, poklekni!

— Borgeze ne kleči pred nikomer, reče knez še dovolj hrabro. Če misliš, da moraš ubijati in če si sklenil, da boš ubil tudi mene — tedaj streljaj!

— Dobro torej! Če nočeš moliti ti, bom pa molil jaz, odvrne Musolino, dvigne oči proti nebu ter reče: Bog, moj Gospod! Usmili se me in mi oprosti! Ti veš, da me je človeška nepravilnost prisilila k maščevanju!

Ko je odmolil to molitev, je Musolino krepkeje stisnil puško, dvignil s prstom petelina in...

V tem trenutku je nekdo zagrabil njegovo puško in je vrgel proč, ženski glas pa reče:

— Musolino, ne streljaj! Beži! V nevarnosti je nekdo — ki ti je najdražji...

Iz sovraštva v izdajo

Luigiju Borgezu se je posrečilo privabiti brata iz Pariza v Napolj. S pomočjo podlega Zokalija je prepričal kneza Alberta Borgeza o padcu njegove hčerke Julije in ga nahujskal proti zapeljivcu Musolinu ter ga pridobil za maščevanje. Joka-jočega brata je tolažil s ponarejenim sočutjem in ga napeljeval k maščevanju. Ko sta bila brata v objemu, se je dvignila neka zavesa in prikazala se je ženska postava.

To je bila Margareta.

Po povelju svojega vodje Musolina je prišla v hišo Luigija Borgeza. V hiši je natančno opazovala vse dogodke in s pomočjo svojih golobov-pismonoš, obveščala Musolina o vsem. Izpolnjevaje Musolinovo povelje, je tudi sedaj prisluškovala razgovoru med bratoma. Slišala je izmišljeno povest grbastega Zokalija, slišala je, da se bosta knez Alberto Borgeze in Musolino sešla v krčmi starega očeta Filipa, kamor je Luigi zvabil Musolina. Takoj je uvidela, da pripravljajo Musolinu zanko, da hočejo ujeti njenega vodjo, ki mu je prisegla zvestobo. Vedela je, kaj je sedaj njena dolžnost, kaj mora storiti.

O tej nevarnosti bi morala takoj obvestiti Musolina in preprečiti strašno nesrečo, ki mu je pretila.

Ali pa je Margareta storila svojo dolžnost?

Jeli opozorila Musolina na past, ki je zanj nastavljena v krčmi starega očeta Filipa?

Če bi bila Margareta to storila, mar bi Musolino kljub svarilu odšel na sestanek? Če je Margareta obvestila Musolina, da ga v krčmi čaka izdaja in njegovi sovražniki, Musolino pa je sam silil v past?

Ne, tokrat Margareta ni izvršila svoje dolžnosti, potepala je svojo prisego...

Mržnja napram Juliji jo je tako zaslepila, da je postala izdajalka svojega vodje.

Bilo pa je še nekaj, kar je privedlo Margareto k temu ostudnemu dejanju, Margareta je bila hčerka Aleksija Čirika, torej hčerka človeka, ki ni storil nikomur nič dobrega in privoščil vsakomur le najhujše. Nihče ni pomnil kakega dobrega dejanja, ki bi ga bil kedaj storil Čiriko; njegova hčerka ni torej nikdar videla kaj plemenitega. Margareta je bila lepa, lepo razvijena in pametna. Vsi so se izogibali njenega očeta, na-

ravno, da tudi nje niso radi sprejemali. Do sedaj ni doživela nobenega veselega trenutka. Želela si je boljšega življenja, hrepenela je po slavi in hotela, da bi jo ljudje srečavali s prijaznimi pogledi, da bi jo spoštovali in se ji čudili. In sedaj se ji je naenkrat ponudila prekrasna prilika, da uresniči svoje mladostne sanje.

Toda kako? Na kakšen način?

Ko je prisluškovala razgovoru v Luigijevem delavnem kabinetu in slišala Zokalijevo povest, je zvedela, da ima Luigijev brat, knez Alberto Borgeze hčerko, ki je pa ne pozna...

Njena davna želja je vzplamenela z vso silo. Misel na lepo in ugodno življenje hčerke dostojanstvenika in velikaša kneza Borgeza, jo je popolnoma omamila in v njeni glavi se je porodila strašna misel.

— Kako bi neki bilo, če bi izkoristila to priliko in se izdala knezu za njegovo hčerko!? je mislila Margareta sama pri sebi. Knez je bogat, Julije pa ne pozna. Če bi se mi moja namera posrečila, bi bila tudi jaz bogata, uvaževana in spoštovana od vseh, ki bi me srečavali! V takem položaju bi mogla doseči vse, tudi ljubezen onega, ki ga ljubim, ljubezen Musolina. Res je, Musolino ljubi Julijo, saj to mi je celo sam priznal takrat v kapelici...

Margareta je trenutek omahovala, potem pa je odločno rekla:

— Da, tako bom storila! Pojavila se bom kot Julija, da, jaz bom Julija... Kneza bom prepričala, da sem njegova hčerka... Musolino bo odšel v krčmo očeta Filipa — tudi jaz pojdem tja. Knezu so povedali, da Julija vedno spremlja Musolina. Ko pa bo knez zagledal mene v krčmi z Musolinom, bo mislil, da sem jaz njegova Julija — ostalo pa bo prišlo samo po sebi...

Mržnja napram svoji tekmovalki, napram Juliji, in hrepenenje vedno zapostavljane deklice po časteh in lepem življenju, je privedlo doslej pošteno Margareto na pot izdaje. Na ta način je hotela uničiti Julijo, doseči udobno življenje in si pridobiti ljubezen Musolina, ki ga je že od nekdaj ljubila.

Mnogo pred Musolinom je prišla Margareta v krčmo očeta Filipa tako, da je ni nihče videl. Skrila se je za pečjo v krčmarjevi spalni sobi in nihče je ni opazil.

V zadnjem trenutku je Margareta neopaženo skočila iz svojega skrivališča in zgrabila Musolinovo puško ter jo

vrgla vstran. Če bi bila počakala samo še hip, bi bil knez Alberto Borgeze že mrtev.

Margareta mu je rešila življenje.

Ko je Musolino zagledal Margareto, se je zelo prestrašil. Zaupal je svojemu tovarišu. Ko je zaslišal njene besede, je takoj vedel, da gre za njegovo Julijo.

Samo misel, da preti Juliji nevarnost, je Musolinu zadostovala, da je pustil kneza Borgeza in Margareto. Planil je k oknu, razbil z enim samim udarcem okno in skočil v noč.

Okno je bilo oddaljeno od tal kakih šest metrov, vendar je Musolino srečno priletel na tla.

Margareta je molče stopila k oknu in videla, kako se Musolino naglih korakov oddaljuje...

Ko se je prepričala, da je Musolino odšel, se je obrnila in stopila h knezu Albertu, ki je skoraj otrpnil od strahu in presenečenja.

Svetlobni žarek je z luči padel na Margaretin obraz in pozlatil njene plave, svilene lase. Bila je lepa kakor angeljin. Knez je strmel v svojega rešitelja.

— Kdo je ta deklica? se je na tihem vprašal knez. Kako skrivostno moč ima ta deklica! Kako jo je Musolino ubogal in ena sama njena beseda je zadostovala, da je pustil svojo krvavo namero in pobegnil v noč!

Naenkrat pa je knez vztrepetal. V glavo mu je šinila strašna in obenem radostna misel:

— Julija! Morda je to Julija! Samo njo bi bil Musolino tako ubogal, samo Julija bi mogla tako vplivati nanj!

In knez Borgeze se je še močneje zazrl v Margaretine oči.

— Julija! je zašepetal knez, toda bolj glasno kakor prvič.

Njegov glas pa ni bil trd in neprijateljski, zvenel je nežno, toplo, blago in iskreno, kakor zveni samo glas starčev, kadar izgovarjajo ime svojega otroka, s katerim je trdno zvezano njihovo življenje, njihov mir, njihova sreča in bodočnost...

Margareta je bila kos svoji ulogi.

Margareta je slišala ime, ki ga je šepetaje izgovoril knez Borgeze. Opazila je spremembo na knezovem obrazu, slutila je, kaj se dogaja v duši nesrečnega očeta in oprijela se je svoje uloge z vso vnemo.

Margareta je sklenila roki na prsih, povесila glavo in globoko zavzdihnila.

Potem pa je počasi pokleknila pred kneza.

Alberto Borgeze je ponovno vztrepetal. Začutil je neko nepopisno srečo, dotlej neznan občutki sò objeli njegovo dušo in jo stiskali, da bi zavpil, zaplakal... Po dolgem iskanju in hrepenenju je gledal pred seboj svojega otroka...

Toda hitro se je zdramil, skočil k vratom ter jih zapahnil. Ni hotel, da bi ga kak nepoklicanec motil v tem svetem, davno zaželjenem trenutku. Ko se je prepričal, da so vrata trdno zaprta, se je obrnil k Margareti, iztegnil roki k njej in ji rekel z razburjenim glasom:

— Deklica! Hvala Ti! Rešila si mi življenje in jaz sem ti zelo hvaležen.

Margareta dvigne počasi svojo lepo glavo in knez je zagledal v njenih očeh solze...

Tudi knez se ni mogel več premagovati in tajiti svojih čuvstev. Sklonil se je in pritisnil Margareto k sebi. Zazrl se je v njene oči, kakor da bi hotel skozi oči videti v Margaretino dušo. Nekaj trenutkov je vprašujoče strmел v te čiste oči, potem pa je naenkрат vztrepetal, pritisnil Margareto močneje na svoje prsi in rekel z drhtečim glasom:

— Ne, ne, ne varam se, ti si moja hčerka, ti si moja Julija!...

— Oče! Oče! zašepeče Margareta.

Izvrstno se pretvarjajoč, je naslonila Margareta svojo glavo na knezova prsa, čez obraz pa so ji polzele velike solze, umeten proizvod pretvarjanja.

— Julija! zopet zašepeče knez. Ti si moja hčerka, čeprav si se izročila onemu vragu, onemu zločincu, onemu razbojniku... Julija! Si-li res ti?

Margareta pa ne odgovori ničesar. Obstala je povešene glave in se delala, kakor da bi se dušila v solzah presenečenja.

— Dvigni svojo glavo, nadaljuje knez, dvigni svoj obraz, da bi ga gledal in se ga nagledal. Ah, kako sem hrepenel po tem sladkem obrazu! Res je, prav malo si podobna svoji materi; tvoja mati je imela črne lase, tvoji pa so plavi; poteze njenega obraza so bile ostre, ti pa imaš ljubek, okrogel obraz. Toda postava, oblike?... Da, da, po postavi si popolnoma podobna svoji materi... Da, ti si Julija, ti si moja hčerka...

Tu pa je knez obstal in globoko vzdihnil. Potem pa je nadaljeval:

— Ti si se zagledala v onega nesrečneža, ti si tovarišica njegovih zločinov, ti...

— Oče! se zdrzne Julija in zopet poklekne. Oče, prosim te, ne preklinjaj in ne obsojaj me, dokler ti še nisem ničesar povedala...

— Ah, način tvojega dosedanjega življenja kali mojo srečo! zavzdihne knez Alberto. Govori, kar mi imaš povedati, jaz te bom poslušal...

Samo hitro, kajti spodaj čakajo biriči, ki še ne vedo, da Musolina ni več tukaj... Toda bolje je, da se je tako zgodilo... Sedaj bi niti sam ne želel, da bi padel ta človek v kremplje biričev...

— O, oče, hvala ti! reče Margareta. Hvali ti za te plemenite besede. Zelo bi me bolelo, če bi prijeli Musolina po tvoji zaslugi... Ah, hvala Bogu, Musolino je že daleč, on je svoboden... Oče, od Tebe zavisi, če bom tudi v bodoče vodila Musolinovo usodo in ga tolažila, ali pa...

Margareta ne konča stavka, temveč pogleda kneza s prosečimi očmi. Knez Alberto jo je nežno prijel za roke in jo popeljal h klopi, ki je stala pri peči. Tu pa je obstal, molčal je in se zagledal v angeljski obraz one, ki jo je smatral za svojo hčerko.

— Mar je mogoče? je mislil knez Alberto sam pri sebi, ko je motril Margareto. Mar je mogoče, da je to bitje tako strašno propadlo, kakor mi je zatrjeval moj brat Luigi?

Odkimal je z glavo, kakor da bi ne verjel svojemu bratu, potem pa je glasno vprašal:

— Julija, hčerka moja, pripovedovali so mi, da si živela in trpela z Giuseppom Musolinom...

— Giuseppe Musolino! spregovori Margareta, kakor da bi se prebudila iz sna. Oh, oče, ne izgovarjaj tega imena, ki pomeni zame toliko bolesti in toliko sreče! Res je, jaz sem ga ljubila, Musolino je bil moje vse na svetu, tega nočem tajiti, niti oporekati, sledila sem mu po trnjevi življenjski poti...

— To pomeni, da je Musolino vladal nad teboj? jo prekine knez z malo močnejšim glasom. Povej mi vse... Sedaj je še čas, da poveš očetu vse, toda, samo, čisto resnico!

— Oče! Vse, kar ti bom povedala, je čista resnica! Vem, da so ti ljudje o meni mnogo slabega pripovedovali, vem, težko bi se mi bilo opravičiti pred teboj, tudi ne nameravam tega. Nočem se opravičevati. Prisegam ti, da je moj edini greh, če se more to tako imenovati, da sem ljubila Giuseppa Musolina,

ki ga je zavrgel ves svet in prav zato se je priljubil mojemu srcu. Niti sama ne vem, zakaj ga tako srčno in zvesto ljubim...

O, hčerka, vzklikne knez. Bojim se, da je tvoja ljubezen grešna? ...

Margareta plane, dvigne desnico v zrak in reče s svečanim glasom:

— Ne, oče! Prisegam ti pri spominu na svojo milo mater, da je laž, če so ti ljudje natvezili, da je tvoja hči ljubica Giuseppa Musolina! Giuseppe Musolino je plemenit človek, on se me ni dotaknil, ...

— Je-li to resnica? vpraša drhteč knez Alberto. Si-li govorila resnico? Ne zataji mi ničesar, kajti če zvem pozneje kaj, te bom iztrgal iz svojega srca! Oprastil bi ti tvoje dosedanje življenje, čeprav bi bilo najslabše, čeprav bi bilo tako, kakor so mi ga opisali ljudje, nečesa pa ti nikoli ne bi mogel odpustiti... Če bi mi v tem trenutku lagala, bi ti nikdar ne odpustil! ...

— Oče! Oče! zaječi Margareta. Nikdar nisem lagala, čeprav nisem poznala svojih staršev, tudi sedaj ne lažem! Vse, kar sem ti povedala, je čista resnica! Prisegam ti, da je bilo moje razmerje napram Musolinu čisto, neoporečno, bratovsko... Blodila sem z njim po gorah in gozdovih, moja čast pa je ostala nedotaknjena... Obraniti sem si hotela svojo čast radi svojega ugleda in radi svojih staršev...

— Julija! Hčerka moja! vzklikne veselo knez Alberto. Vse, kar se je zgodilo, ti oprlašam. Vse je še možno popraviti, če si bila res samo Musolinova tovarišica in ne njegova ljubica. Poslušaj me! Vsak trenutek je dragocen. Povej mi, ali bi hotela končati svoje razmerje s tem človekom? Ali se hočeš vrniti k svojemu očetu in živeti samo zanj? Mi-li prisežeš, da se ne boš nikoli več vrnila k temu človeku? Daj govori!

— Oče! se je pretvarjala Margareta. Morda si boš mislil, da sem lahkomišelná ženska, ki je vsak hip drugih misli, morda se ti bo zdelo neverjetno, kar ti bom sedaj povedala. Oče, sklenila sem, da bom zapustila Giuseppa Musolina! Težko se ločim od njega, toda ne morem več... ne morem več prenašati neprestanega strahu, trepečem pred njegovimi dejanji, bojim se, da ga bodo nekega dne zopet ujeli in vrgli v ječo... Ah, oče, reši me tega življenja, odpelji me s seboj, vedno bom pri tebi, vedno bom samo pri Tebi... Že zdavnaj bi bila zapustila Musolina, toda nisem imela nikjer varnega pribežališča,

ljudje me niso razumeli, danes ... danes pa sem našla zavetje v očetovem varnem naročju ...

Knez Alberto je trepetal kakor bilka na vodi. Razširil je svoje roke in objel Margareto ter razburjeno šepetal:

— Julija! Hčerka moja! Pridi v objem svojega očeta! Odpeljal te bom s seboj, čuval te bom kot punčico svojega očesa in te ne bom puščal od sebe. Ti boš vedno pri meni, zadnje dni mojega življenja naj obseva mladostna solučna luč, ki prihaja od Tebe! Ti si me rešila smrti, moje življenje naj bo posvečeno tebi! Živel bom zate in radi tebe, kakor sem doslej hrepenel po tebi ... Ime Borgezov še ne bo izumrlo ... Našel ti bom človeka, ki te bo ljubil ...

— Oče, hvala ti! je jecljala lažnjiva Julija. Prosim te, izpolni mi samo še eno prošnjo ...

— Naj slišim, kaj želi moja hčerka ... govori ... zdi se mi, da bi svojemu otroku ne mogel ničesar odbiti ...

— Oče, moja prošnja je skromna. Ne prosim te ničesar drugega, kakor da ne ostaneva več v Napolju, kjer vsi vedo, da sem bila Musolinova tovarišica ... Še to noč me odpelji odtod ... Odpelji me daleč, zelo daleč ... Samo daleč odtod bi se mogla privaditi novemu življenju, samo daleč od Napolja bom mogla pozabiti Musolina ...

— Ah, draga hčerka, je šepetal presrečni oče.

— Oče, Napolj morava takoj zapustiti že radi mojega strica Luigija, kataremu bi ne mogla pogledati v oči, ne vedela bi mu kaj odgovoriti, če bi me vprašal, kje sem bila zadnji čas. Oče, ne zahtevaj od mene, da bi se srečala s stricem ...

Knez Alberto Borgeze, presrečni oče, je takoj ugodil hčerkinji želji. Sam je uvidel, da ima hčerka prav in ne bi mu bilo prijetno če bi se zopet srečal z bratom.

Knez Alberto blago odgovori:

— Dragá hčerka, prav rad bom izpolnil to tvojo željo. Še nocoj bova zapustila Napolj ... takoj bova odpotovala ... Še ni dolgo tega, ko sem sklenil, da te bom odpeljal na svoj stari grad blizu Rima, toda Rim ni daleč od Napolja. Rad bi, da bi zapustila Italijo, predlagam ti, da greva v Paris ...

— V Paris! veselo vzklikne laži-Julija.

— Da, v Paris, hčerka moja, nadaljuje knez. Paris je veliko mesto, v katerem drvi življenje s strašnim hrupom mimo človeka. Razkošje in sijaj vsega sveta se steka v Parisa. Tvoji oče pa je bogat, ugleden plemič, ki so mu odprta vsa vrata salonov najodličnejše pariške družbe. Ne bo mi težko najti tudi

za hčerko primerne družbe in zabave, v kateri bo z lahkoto pozabila na svoje dosedanje življenje... Julija, hočeš-li z menoj v Paris?

Da bi si pa še hitreje pridobila naklonjenost kneza, je Margareta odgovorila popolnoma ravnodušno:

— Oče, grem s teboj, toda ne radi tega, ker me čaka tam razkošno in udobno življenje, temveč zato, ker je to tvoja želja. Jaz grem rada s Teboj, pelji me kamorkoli...

— Dobro! odvrne zadovoljno knez. Tedaj pojdiva! Spodaj v krčmi se nahajajo Luigijevi ljudje, ki mi jih je poslal, da bi mi pomagali prijeti Giuseppa Musolina. Sedaj ne potrebujem več teh ljudi. Tokrat je Musolino pobegnil, toda zasluženi kazni ne bo ušel.. Vesel sem, da ga tokrat niso radi mene prijeli. Res je, da sem prišel v to krčmo samo radi Musolina, on pa mi je ušel. Toda ne jezim se radi tega, saj sem našel tu svoje najdražje, svojo Julijo, mojo drago hčerko...

In knez Alberto Borgeze je prijel Margareto za roko ter jo popeljal proti vratom. Na pragu se je knez obrnil in si še enkrat natančno ogledal sobo, kakor da bi si hotel za vedno zapomniti sveto mesto, kjer je našel svojega otroka po tolikih letih...

Knez Alberto Borgeze in Margareta sta odšla iz sobe...

Ko sta bila s knezom na stopnicah, je mlada izdajalka skoro zavriskala od veselja, ker se ji je načrt tako izborno posrečil. Priznala si je, da je v tej krčmi našla svojo srečo, ki jo bo popeljala v lepo bodočnost. V izdajalkinem srcu se ni oglasilo niti najmanjše čuvstvo sožalja napram nesrečni deklici, pravi Juliji, ki jo je sedaj oropala očeta in vseh drugih pravic. V svoji zaslepljenosti je pozabila na vse; pozabila je na Boga, zapustil jo je razum, srce ji je odpovedalo, pozabila je na svojega vodjo, na Musolina, ki mu je prisegla zvestobo. Izdala ga je, toda sedaj ni mislila, ali pa ni hotela misliti, da bo nekoč vsaka izdaja kaznova.

Na robu žarečega ognja

Človek prenese pač marsikaj. Giuseppe Musolino nam je primer človeka z izredno močjo in voljo. Ko je Musolino zaslišal besede Margarete Čiriko, je brez najmanjšega obotavljanja planil k oknu in skočil na tla. Pri padcu ni začutil nikakih bolečin, tudi ni mislil na morebitne poškodbe, temveč hitel, kar

so ga nesle noge, proti kraju, kjer je pustil Julijo, preden je šel v krčmo očeta Filipa.

Nepričakovan in nenaden pojav Margarete ter njene čudne besede so napolnile Musolinovo dušo s strahom. V tem trenutku ni bil sposoben, da bi sodil o resničnosti Margaretinih besed. Po njenih besedah je sklepal, da preti Juliji nevarnost. Mar je mogel, mar je smel tudi en sam trenutek pomišljati in omahovati? Ne! Musolino je hitel na pomoč, rešiti je hotel njo, ki mu je bila življenje, ki je pomenila zanj praznik življenja, kajti brez Julije tudi Giuseppe Musolino ne bi živel.

Ko strela je hitel po griču navzdol. Naenkrat pa je obstal in prisluškoval. Toda slišati ni mogel ničesar. Mislil je, da bo slišal Julijino klicanje na pomoč — toda povsod se je razprostirala polnočna tišina.

Slišal ni niti najmanjšega glasu, opazil ni nikakega gibanja.

Srce mu je začelo hitreje utripati.

Mar je prispel prepozno?

Kakor omamljen je odhitel proti votli lipi, kjer je pustil Julijo. Ko pa je prispel do drevesa, je malo manjkalo, da ni omahnil.

Noge so mu klecnile od strahu.

Julije ni bilo tam...

Kaj se je zgodilo z njo?

— Ah, zaječi razburjeno Musolino in se zagrabi za vroče čelo ter nasloni na staro drevo. Torej, past ni bila nastavljena meni — temveč Juliji! pomisli Musolino. Ta lopov mi je hotel ugrabiti mojega angelja! Toda, čemu? Kake razloge je imel ta lopov za to? ...

Musolino je globoko zavzdihnil in se spomnil dogovorjenega znamenja. Trikrat je kriknil kakor orel. Njegov krik je odmeval v noč.

Musolino je napeto prisluškoval...

Naenkrat pa je veselo vzdiknil.

Pred njega je skočila Julija. Musolino jo krčevito prime za obe roki in ji govori razburjeno:

— Tukaj si! Živa si! O, hvala velikemu Bogu, jaz pa sem mislil, da so te odpeljali...

— Mene? začudeno vpraša Julija.

— Da, tebe!

— Kdo pa me naj bi odpeljal? Čemu?

— Ne vem, samo to vem, da ti je pretila nevarnost...

- Da je meni pretila nevarnost? vpraša Julija.
- Tebi — seveda.
- Odkod pa naj bi mi pretila nevarnost?
- Jaz tega ne vem, to bi morala pač Ti bolje vedeti.
- Ne vem, o kakšni nevarnosti ti govoriš, reče Julija vedno bolj začudena.
- Mar se ti ni ničesar zgodilo po mojem odhodu? vpraša Musolino, ki se je tudi sam začel čuditi Julijinemu obnašanju.
- Meni? Giuseppe, meni se ni ničesar pripetilo.
- Nisi nikogar opazila v svoji bližini?
- Nikogar! odgovori Julija. Ves čas sem bila v votlini lipe s strahom mislila na Tebe...
- Čudno! reče Musolino dvomljivo.
- Giuseppe, kaj se je zgodilo, čemu mi stavljaš taka vprašanja... govori...
- Čudno! ponovi Musolino in začne premišljevat. Mislim sem, da se ti je zgodila kaka nesreča, toda hvala Bogu, da sem se zmotil...
- Kaj je bilo s teboj? vpraša Julija. Ti si se zelo hitro vrnil...
- Prav imaš, Julija, hitreje, nego mi je bilo treba! reče Musolino in zaškriplje z zobmi.
- Ali si dobil listine?
- Nisem!
- Luigi torej ni bil mož-beseda?
- Ta lopov sploh ne ve, kaj je poštena beseda. Nastavil mi je zanko...
- Ah, zaječi Julija. Moja slutnja se je torej uresničila?
- Na žalost! Ta kača se mi je tokrat izmuznila, toda mojemu maščevanju ne bo ušel...
- In s strašnim pogledom je ošinil krčmo.
- Ah, kaka sreča, če bi bil poslušal moj nasvet! Saj bi te bili lahko ujeli, je šepetala Julija.
- Moja mila Julija, ni mi žal, da sem šel na limanice. Srečno sem se rešil, hvala Bogu, toda izgubil sem tudi poslednjo vero v ljudi... Musolino ne bo nikomur več verjel, razen tebi, moj angelj... Ah, ko bi ti vedela, kako sem trepetal za tvojo varnost!
- In Musolino je v kratkih potezah opisal dogodek v krčmi, potem ga je pristavil:

— Sedaj pa sem zopet srečen, ko te vidim izven vsake nevarnosti...

In Musolino pristrčno stisne Juliji roke.

— Sedaj pa pojdiva! zašepeče Julija. Pojdiva in ne izgublajva dragocenega časa v bližini te proklete krčme. Vrniva se v goro, vrniva se na vrhove Aspromonta, vrniva se v kapelico... tamo sva na varnem... V gori ni človeške hudobnosti, tam ni nevarnosti...

Musolino se naenkrat zdrzne. Spustil je Julijine roke in prisluhnil.

V krčmi je vse oživel. Jasni glasovi so prihajali do Musolinovih ušes in Musolino je zagledal neke sence, ki so se spuščale po ozki poti po griču navzdol.

Musolino prebledi.

Že je slišal človeško govorjenje in hripav glas, ki je vpil:

— Musolino ni mogel daleč pobegniti! Gotovo se nahaja še v najbližji okolici! Ljudje, preiščimo vsak kotiček in našli bomo razbojnika!

To so bili biriči, ki so v krčmi prežali na Musolina; ko pa so zvedeli, da je Musolino pobegnil, so odhiteli za njim.

Nevarnost je bila zelo velika. Musolino je hitro zašepetal Juliji:

— Julija, beživa! Prav imaš, ko trdiš, da sva v vrhovih Aspromonta najbolj varna.

Musolino je pograbil Julijo za roko, jo potegnil za seboj in izginila sta v temi. Da bi zabrisala sled za seboj, sta Musolino in Julija odšla s poti. Po dolgi blodnji sta prispela na ozko pot, ki je vodila na vrh Vezuva, preko katerega bi lahko prišla v dolino San Stefana.

Na obeh straneh so štrlele proti nebu ogromne skale, pot pa je bila zelo težka, strma in zalita z ohlajeno lavo iz Vezuva. Noge so se jima udirale do kolen. Drugi poti pa ni bilo.

Po drugi poti bi se ne mogla rešiti in uiti sovražnikom — napotila sta se torej po tej strmi stezi in se komaj umikala pred zasledovalci.

— Giuseppe! vzklikne Julija z obupnim glasom.

Musolino se je zgrozil. Bal se je, da bi Julija omagala, kar bi značilo gotovo nesrečo.

— Giuseppe, jaz ne morem dalje, zaječi Julija. Pusti me tukaj in beži... reši se...

— Ah, Julija, ne govori tako! Samo malo časa še vzdrži...

— Ne morem, moči so me popolnoma zapustile... Giu-

seppe, beži sam, gre za tvojo varnost, tvojo svobodo, morda celo za tvoje življenje... Beži, prosim te...

— Julija, nikdar! odgovori Musolino bolešno, toda odločno. Tvoj Musolino te ne bo nikdar zapustil, posebno še, če ti preti nevarnost. Ti in jaz sva ena duša... Midva se ne bova ločila... Julija, primi se me, nosel te bom... ne boj se...

Julija je omahovala.

Musolino pa jo je dvignil na svoja orjaška pleča in korakal po strašno nevarni poti skozi lavo in ohlajeni pepel proti vrhu. Musolino ni poznal utrujenosti.

Ni bilo zapreke, ki je Musolino ne bi premagal, kadar je šlo za njegovo svobodo in za Julijino rešitev.

Toda zasledovalci so jima bili za petami...

Nekaj biričev je preplezalo visoke skale ter jima presekalo pot. Skoro ob istem času je zaslišal Musolino glasove svojih zasledovalcev pred seboj in za seboj.

Njun položaj je bil naravnost obupen.

— Julija, ne boj se! je hrabil Musolino prestrašeno Julijo. Še samo malo potrpi, kmalu bova na vrhu...

— In potem? vpraša Julija s strahom, ker je vedela, da se nahaja na vrhu odprto žrelo Vezuva.

— Ne boj se! Bog naju bo varoval!

— Giuseppe, noč je... mene je strah! je šepetala Julija. Če padeva v temi v žareče žrelo...

— Tedaj bova vsaj skupaj umrla! odgovori Musolino in se trpko nasmehne. Rajše v smrt — kakor pa v kremplje sovražnikov. Če sva skupaj, se ne bojim niti smrti!

Julija ne odgovori ničesar. Saj je Musolino govoril iz njene duše. Tudi Julija se ni bala umreti. Trepetala je edino pred smrtjo, ki bi jo ločila od njenega Giuseppa.

Z velikim trudom sta dospela do klanca, ki se je dvigal pod samim vrhom. Po klanecu je bila pot veliko lažja, kakor doslej in Julija je rekla Musolinu:

— Spusti me, tod bom zopet lahko sama hodila!

Musolino ji je hotel nekaj reči, toda besede mu obtiči v grlu.

Ko je že mislil, da sta ušla svojim zasledovalcem, se prikaže pred njima nov sovražnik...

Nedaleč je zaslišal Musolino peketanje konjskih kopit in kmalu na to je opazil nekaj jezdecev.

Zaslišal je nekoga, ki je glasno bodril svoje ljudi:

— Le hrabro, ljudje! Danes moramo prijeti tega razbojnika! Ne pozabite na nagrado! Razen tega pa sem obljubil vsakomur, ki mi pripelje Musolina živega ali mrtvega, sto tolarjev!

Musolino vztrepeta. Ta glas je prav dobro poznal, bil je glas Luigija Borgeza.

— Odkod pa je prišel ta semkaj?! pomisli Musolino.

Kako je prišel ta grozni človek tako hitro na to stran hriba, ko pa ga je Musolino vendar še pred kratkim časom pustil na nasprotni strani, v krčmi starega očeta Filipa?

Musolino ni vedel, da je bil v krčmi knez Alberto Borgeze in ne njegov brat Luigi. Radi tega si ni mogel raztolmačiti nenadnega pojava Luigija.

Musolino pa tudi ni imel mnogo časa, da bi razmišljal. Moral se je umakniti, da bi ne padel v roke sovražnikom.

Toda kam naj bi se skrnil?

Sovražnik je bil že čisto blizu. Musolino dvigne svojo puško.

— Poglejte ga, razbojnika! zavpije zmagoslavno Luigi Borgeze in njegov glas je švignil kakor strela skozi Musolinovo telo.

V tem trenutku pa počí strel in Luigijev konj se vzhane na zadni nogi in omahne... Streljaj je Musolino.

Nekaj časa je bilo Luigijevo spremstvo popolnoma zmedeno.

Nevarnost pa se je za Julijo in za Musolina le še povečala. V tem trenutku so se prikazali njihovi preganjalci tudi z nasprotné strani.

Musolino in Julija sta bila obkoljena od vseh strani. Pred njima je bil Luigi s svojimi ljudmi, za njima so bili biriči, ob obeh straneh poti pa so kipele proti nebu strme stene, oblite s strjeno lavo, ki jo je pred kratkim izbruhal Vezuv...

Kaj naj bi storila v svojo rešitev? Izgubljena sta bila...

Hrabri Musolino pa ni izgubil prisotnosti duha. Hitro se je obrnil k Juliji in ji rekel:

— Julija! Obesi se mi na hrbet in se me krepko drži za vrat! Ne boj se ničesar, naj se zgodi karkoli...

Julija je brez besede ubogala njegov nasvet. Z enim samim skokom se je Musolino pognal na skalo in kakor kača plezal po strmi skali navzgor, noseč na hrbtu svoje dragoceno breme...

Luigi Borgeze se je hitro izmotal izpod mrtvega konja.

— Počakajte! Ne sreljajte! zapove Luigi svojim ljudem. Pustite ga, naj spleza na vrh, potem ga bomo še bolj gotovo prijeli. Saj naprej itak ne bo mogel, kajti na drugi strani te skale se nahaja odprto žrelo Vezuva. Vročina ga bo omamila in strmoglavil bo s svojo nevesto v žareče žrelo, kjer bo zgorel.

Luigi Borgeze je govorih resnico, Musolino pa tega ni vedel, ali pa ni hotel vedeti. Musolino je brez strahu, toda zelo oprezno in hitro plezal po skali vedno više in više...

— Ah, to pa je res smelost... on je vendar neumen! je mrmral Luigi sam pri sebi. Nudil sem mu priliko, da bi ubil mojega brata, on pa tega ni storil, toda drago mi bo to plačal. Če bi vsaj dobil Julijo v svoje pesti, bi morda z njeno pomočjo vendarle počasi uničil svojega brata...

Čimbolj se je Musolino približeval vrhu, tem večjo vročino je čutil. Huda vročina je prihajala torej od zgoraj.

— Bog, Giuseppe, kaj je to? prestrašeno vpraša Julijo.

— Naj bo karkoli, midva se ne moreva več vrniti. Rajše v žareče žrelo Vezuva, kakor v Luigijeve kremplje.

Po strašnem naporu je Musolino dosegel vrh skale. Tu pa se mu je izvil iz prsi strašen krik. Pred njima se je prikazalo strašno žrelo Vezuva z vso svojo grozoto, silna vročina je puhtela iz odprtine. Mimo njunih nog pa se je valila žareča lava...

— Ah, vzdihne Julija. Kam sva prišla? To je pekel na zemlji...

— Ne obupaj, Julija! je šepetal Musolino, kajti Bog je z nama in če bo njegova volja, naju bo tudi rešil te nesreče... Drugega izhoda nimava, tukaj morava vzdržati nekaj časa. Tu sva vsaj na varnem pred najinimi zasledovalci.

Njun položaj je bil strašen.

Huda vročina je postajala vedno hujša in iz žrela je vrela žareča lava. Musolino je prijel Julijo za roko ter poskušal prekoračiti žarečo maso, ki je hitela kakor hudournik v dolina in se cepila na več strani.

— Strašno! Grozno! zaječi Julija. Giuseppe, to bo najina smrt...

— Ne, Julija! Midva bova še živela, jo je hrabil Musolino. Priznavam, da je nevarnost res velika, toda, ni še vse izgubljeno... Upanje nama še ostane...

Z vsakim trenutkom je postajal njun položaj nevarnejši

in obupnejši. Vulkan ni bil že dve leti tako nemiren, kakor nočoj.

— Kar pojdiva naprej! je dejal Musolino. Res je, vsak korak nama lahko prinese smrt, toda tu tudi ne moreva ostati. Ne spominjam se, da bi vodila kaka pot s te strani z Vezuva, kajti vse poti peljejo v dolino po drugem pobočju. Toda vseeno morava naprej, hrabrim pa pomaga Bog!

Svetloba, ki je prihajala od žareče lave, jima je razsvetljevala pot, Julija in Musolino sta se hitro pomikala naprej. Naenkrat pa, kakor da bi kdo začaral, je svetloba ugasnila in črna tema se je razlila nad okolico.

Julija vpraša v strahu:

— Kaj pomeni to? Zakaj se je naenkrat stemnilo?

Toda prej, nego ji je mogel Musolino odgovoriti, pretrese strašno grmenje notranjost zemlje, gost oblak dima se je dvignil proti nebu in vulkan je bruhal s strašno močjo. Žareča lava je preplavila pobočje in zdelo se je, da bo vsa okolica zgorela.

Musolino je obstal na robu neke skale in z grozo opazoval uničujoče delo vznemirjenega vulkana, ki je bruhal iz sebe razbeljeno kamenje, ki je kakor hudournik drvelo navzdol. Julija pa mu je skoraj nezavestna visela krog vratu.

Dvoje nesrečnih bitij je v tem trenutku začutilo, kako se maje zemlja pod njinimi nogami.

— Bodiva pripravljena, na najhujše! reče Musolino s pretrganim glasom. Zemlja se trese pod nama! Podzemska moč Vezuva mnogokrat ruši skale in dela razpoke na zemeljski površini... Tedaj pa...

Musolino je nadaljeval pot, menda bi se oziral na velike zapreke. Za seboj sta slišala strašno bobnenje. Skale so se trgale in grmele v strašno, nenasitno žrelo.

— Hitro, hitro! je hrabil Musolino Julijo. Le naprej... Čimdalje odtod, ker bi najo lahko kaka skala podrla in naju strmoglavila v ogenj...

Musolino naenkrat obstane. Radosten vzklik se mu izvije iz prsi.

— Ah, to je ona mala steza, o kateri pripovedujejo pastirje, ki pasejo na pobočjih Vezuva... Sedaj ne moreva naprej pot nama je presekala razpoka, ki pa k sreči ni preširoka... Samo en hrabri skok, Julija in — rešena sva... Julija, se-li zanesesh name? Ta skok bo najina rešitev... Če pa se mi bo ponesrečil, bova umrla skupaj...

Julija ne odgovori ničesar.

— Odloči se hitro! jo je priganjal Musolino. Vsaka minuta je dragocena... Objemi me krog vratu, drži se krepko in...

Julija ni odgovorila. Brez besede se mu je obesila krog vratu in se ga krepko držala.

Musolino je stopil k razpoki, ki je bila skoro tri metre širok a in strašno globoka. Pripravil se je k skoku; skrčil je svoje telo, da so se napele vse mišice, se odgnal z vso močjo in...

Napočil je trenutek groze.

Dvoje teles je odletelo v višino nad razpoko.

Zamolκλο bobnenje, spomešano s človeškim vzkliki groze, je odmevalo skoz strašno noč. Iz globoke razpoke je bobnelo, kakor da bi se razsrjena pošast premetavala v njej in iz jeze, ker se ji ni posrečilo dobiti dvoje človeških življenj, rušila skale in bruhala ogenj. Musolino in Julija sta prispela na drugo stran razpoke.

Obupni korak se je Musolinu posrečil. Bila sta rešena...

Ko se je tema razpršila in je nastopilo jutro, je Luigi Borgeze preiskal s svojimi ljudmi celo okolico, da bi našel begunca. Toda Musolina in Julije ni našel nikjer.

— Ah, izginila sta! je zavpil črni grof, grozni Luigi Borgeze in pozelenel od jeze, na ustah pa se mu je pojavil vražji nasmeh.

Ko so se biriči vračali s pregledovanja, so našli meč in nekakšen klobuk.

Luigi je spoznal Musolinov klobuk.

— Nazaj! zapove Luigi svojim ljudem. Pojdimo nazaj domov, kajti tu ne bomo našli več nikogar.

Bled od jeze je jahal Luigi Borgeze na čelu svoje čete in škripal z zobmi. Obraz se mu je zmračil, iz oči somu švigali strašni bliski, v njegovi glavi pa so se porajale strašne misli.

Njegov načrt se je popolnoma izjalovil. Vse, kar je pričakoval od te noči, se je pokvarilo in šlo po vodi. Njegov brat, knez Alberto Borgeze je živ, Musolino in Julija pa sta ušla in sta svobodna!

Ko so prispeli domov, je prišel Luigiju naproti njegov komornik in mu izročil zapečateno pismo.

Luigi je pogledal pismo in se zgrozil. Na pečatu je spoznal grb svojega brata.

— Ah, vzklikne prestrašeno Luigi. Menda vendar ni začel brat kaj sumiti?

Luigi je razburjeno raztrgal pečate, odprl pismo in čital, roka pa, ki je držala pismo, se je tresla:

»Dragi brat!

Prav si storil, da si me poslal v krčmo očeta Filipa. V krčmi sem našel Giuseppa Musolina, ki pa je za enkrat ušel mojemu maščevanju. V nadomestilo pa sem dobil nekaj drugega. Dragi brat, veseli se z menoj, jaz sem se združil s svojo hčerko. Našel sem svojo Julijo, čisto in neomadeževano. Julija se je odrekla Giuseppa Musolina. Da pa bi hitreje in lažje pozabila na tega človeka, jo bom odpeljal v Pariz. Še to noč bova odpotovala iz Italije. Dragi brat! Še enkrat, hvala Ti, da si me poslal na sestanek z Musolinom in mi tako olajšal delo dolega iskanja. Pozdravljam te! Bodi srečen s svojim bratom

Albertom.«

Luigi se je zagrabil za glavo. V glavi se mu je bledlo in malo je manjkalo, da ni omahnil od presenečenja in razburjenja.

Kaj pomeni to?! se je vprašal Luigi. Ali je znorel moj brat, ali pa sem jaz postal neumen! Brat mi piše, da je nocoj odpotoval z Julijo iz Italije, jaz pa sem jo videl nocoj z Musolinom! Za vruga! Sedaj se je zgodil čudež, ali pa mi je sam peklenšček pokvaril račune!...

Načrti črnega grofa

Luigi Borgeze ni bil zadovoljen z obsodbo, ki jo je nekoč izreklo sodišče v Reggiju nad Giuseppom Musolinom, ko ga je obsodilo na dvajset in eno leto ječe. Luigi je slišal v sodni dvorani strašno Musolinovo prisego in trepetal je pred maščevanjem, je hotel za vsako ceno dobiti Musolina v svoje pesti. Kajti, dokler je živel Musolino, se je Luigi Borgeze neprestano bal in trepetal za svoje življenje. Mrtvega Musolina pa se tudi hrabri Luigi ne bi več bal! Zatorej: smrt Musolinu!

Po končani obravnavi proti Musolinu je Luigi sestavil načrt, po katerem bi se za vedno znebil nevarnega sovražnika. V Napolju je imel ženo, ki jo je dvignil iz dna življenja in jo postavil na mesto velike in odlične dame, ter jo imenoval — kneginjo Adelo Delmare.

Na pustni torek, kmalu po Musolinovi obsodbi v Reggiju, je kneginja Adela Delmare priredila v svoji prekrasni palači sijajen bal. Hiša je bila prenapolnjena z odličnimi gosti, med katerimi je bil tudi Luigi Borgeze — njen gospodar. Luigi Borgeze se ni zmenil za mnogoštevilne goste, niti za obotavljanje same Adele, temveč ji je oblastno zapovedal, naj ga popelje v svojo spalno sobo, kjer se ni bal prisluškovalcev. Pred vrati Adeline spalne sobi ni nikdar nihče prisluškoval in ta prostor si je izbral Luigi, da bi v njem povedal svojo strašno namero Adeli. Ubiti je hotel Giuseppa Musolina, za morilca pa je določil kneginjo Adelo Delmare. Adela bi morala oditi v Musolinovo temnico in ga zastrupiti ali pa zabosti. Luigi Borgeze jo je dobro opremil za to pot. Izročil ji je nož in stekleničico strupa ter jo poučil o izvršitvi njene naloge.

Čeprav je bila kneginja Adela Delmare ljubica grofa Luigija Borgeza, ga vseeno ni ljubila. Vezana je bila na strašnega grofa, mesto ljubezni pa je čutila do njega sovraštvo, kajti Luigi je strašno surovo postopal z njo. Luigi jo je neprenehoma poniževal, jo žalil in jo smatral le kot svoje orodje ter jo uporabljal pri izvrševanju raznih dvomljivih in nečastnih poslov. Tako jo je prisilil, da je krivo prisegla in pričala proti Musolinu pri obravnavi v Reggiju. Tu pa se je Adela zagledala v Musolina in ga vzljubila. Mnogokrat ji je bilo žal, da je pripomogla k Musolinovi nesreči, toda morala je priseči po krivem. Svojega greha pa ni mogla popraviti, niti misliti ni smela na to, kajti trepetala je pred strašno jezo rimskega grofa.

In sedaj ji je Luigi Borgeze zapovedal, naj ubije Musolina! Ko je Adela slišala njegove povelje, se je zgrozila in vsa njena notranjost je obsojala to strašno povelje — toda ugovarjati ni smela.

Povelju svojega mučitelja se je morala brez besede pokoriti.

Luigi ji je naznanil svojo namero in ji dal potrebne navsvete ter ji izročil strup in bodalo, potem pa je odšel iz sobe, ne da bi Adeli privoščil prijazno besedico.

Adelino srce se je skrčilo.

Sovraštvo, ki jo je navdajalo napram Luigiju, je vzkipelo z vso silo in Adela se je odločila na obupni korak.

— Prav! vzklikne Adela, ko je bila sama. Ubogala te bom v temnico, nedolžnega Musolina pa ne bom ubila, temveč rešila! Rešiti hočem človeka in ga pridobiti zase ter ga srčno

ljubiti, tebi pa bom vrnila maščevalca, ki bo kaznoval tvoja ostudna dejanja!

In Adela je zapustila svoje goste ter se pripravila za odhod. Razen strupa in bodala pa je vzela s seboj tudi tenko svileno lestvico ter v majhni stekleničici neko tekočino, ki razjeda železo. Odšla je iz svoje palače ter se napotila proti trdnjavi.

S svojim velikim vplivom je Luigi Borgeze dosegel, da je prišla Adela nemoteno v svinčeno celico, kjer je, brez najmanjšega upanja v morebitno rešitev, živetaril Giuseppe Musolino.

Čitalci se gotovo še spominjajo, kaj se je zgodilo v celici potem, ko je jetniški paznik zopet zaklenil vrata.

Beg se je posrečil — Adeli pa ni bila sreča naklonjena, da bi se rešila. Posadka, ki je prihitela z ladjo za beguncema in vrgla mrežo v morje, je ujela Adelo in jo odpeljala zopet v ječo. Sedaj pa ni prišla več v svinčeno celico, temveč v podzemsko klet ječe.

Adela pa ni obupavala. Ni se bala, da bi morala predolgo ostati tukaj. Upala je, da jo bo Luigi kmalu rešil iz ječe. Saj Adela je po Luigijevem nasvetu šla v ječo, Luigi je odredil, da je prišla v svinčeno celico. Luigi vendar ni mogel vedeti, da je pomagala Musolinu pri begu. Zategatelj je upala, da bo rimski grof zastavil svoj vpliv in jo rešil ječe.

Toda Adela se je zmotila ...

Minevali so dnevi, potekali so tedni in meseci, toda grof ni prišel, da bi jo rešil. Niti prikazal se ni, da bi samo povprašal po Adeli ...

In Adele se je loteval obup.

V začetku je še vsaj malo upala, pozneje pa je prišla do prepričanja, da je grof sploh ne bo rešil in da mu je ta prilika pomagala, da se je je na lahek način znebil. Adela je predobro poznala grofa in njegovo nestanovitnost.

Razen tega pa jo je tudi skrbela Musolinova usoda. Vedela ni ničesar o njem. Se je-li srečno rešil, ali pa je utonil ono usodno noč v razburkanem morju, ko sta pöbegnila iz temnice. Vpraševala je in prosila čuvaje, da bi ji povedali kaj o Musolinovi usodi, toda zaman. Čuvaji so bili gluhi in nemi za njene prošnje.

Čas je potekal, Adela pa je obupovala, venela in propadala ...

Nekega dne pa so se vrata njene ječe nenadoma odprla in

s čuvajem je stopil v ječo človek, ki je bil ogrnjen v širok p'lašč.

— Pustite naju sama! je zapovedal prišlec.

Ko je Adela zaslišala ta glas, je hitro planila s postelje in razburjeno zašepetala:

— Luigi!

Adela je trepetala po vsem telesu. Svojega sovraštva napram Luigiju ni mogla več prikrivati. Bila je bleda kot smrt, oči pa so se ji strašno svetile. Ko sta ostala sama, je rekla Adela s pridušenim glasom:

— Vi ste to, grof! Pa ste se zares potrudili in ste me prav hitro obiskali. Mislili ste, da bom tukaj poginila, pa ste se zmotili... Adela še živi in zna sovražiti, kakor ljubiti...

— Ne jezite se, draga Adela, odgovori Luigi, ki se je potrudil, da bi zvenel njegov glas čimbolj prijetno. Nisem kriv, da tako dolgo zastonj čakate na svojo rešitev...

— Niste vi krivi? prezirljivo vpraša Adela. Morda boste še rekli, da niste vedeli, da sem tukaj zaprta?

— Kdo naj bi mi pa to povedal? se je pretvarjal prekanjeni grof. Slišal sem, da je Musolino pobegnil, pa sem mislil, da je spregledal vašo namero in vas vrgel v morje, sam pa pobegnil...

Adela ni vedela radi česa je prišel Luigi k njej. Mislila je, da grof ne ve, da je Musolino pobegnil z njeno pomočjo, zato je sklenila, da ga bo prevarala. Rekla mu je:

— Grof, to ste uganili. Musolino me je spoznal. Takoj je zaslutil, čemu sem prišla k njemu. Musolino je imel že vse pripravljeno za beg. Bal se je, da bi izdala njegovo namero, zategadelj me je potegnil s seboj v morsko globino... Grof vidite, skoraj bi bila utonila radi vas...

— Hvala Bogu, da se to ni zgodilo, se je pretvarjal Luigi. Če pa bi vas le doletela strašna nesreča, verjemite mi, draga Adela, da bi nihče ne žaloval bridkeje za vami, kakor jaz.

— Ah, lopov! pomisli Adela sama pri sebi. Gotovo zopet kaj kuje. Najbrž sem mu potrebna, da je tako sladkih besedi. Previdna moram biti...

In res, Adela je uganila. Luigi je zasnoval neke nove načrte, za katere je potreboval Adelo. Zato je tudi prišel. Če je ne bi potreboval, bi pustil, da bi grešnica segnila v tej vlažni temnici.

Kaj je namerjal Luigi? Na kakšno hudobijo se je zopet pripravljaj?

To je za enkrat vedel samo Luigi. Kmalu pa bomo vedeli tudi mi, ko bomo slišali, kaj bo Adeli povedal.

Luigi se je trudil, da bi si zopet pridobil zaupanje one, ki jo je mislil uničiti, radi tega se je večče pretvarjal in govoril z blagim glasom:

— Zares, nisem vedel, da ste tukaj. Ko pa sem zvedel za vašo nesrečo, sem se takoj zavzel za vas ter vas poskušal rešiti in doseči pomiloščenje. In moje prizadevanje ni ostalo brez uspeha. Draga Adela, prinašam vam veselo vest: Vi ste svobodni!

Neizmerno veselje se je lotilo rdečelase žene, ko je zaslišala te besede. Adela ni vedela kaj naj bi storila: bi se li jezila na grofa, ali pa se mu zahvalila?

Grof je uganil, kaj se dogaja v duši nesrečnice. Vedel je, da ga je Adela izdala in pomagala Musolinu pri begu. Radi tega jo je tudi toliko časa pustil v temnici. Saj tudi sedaj ne bi prišel po njo, če bi je ne potreboval. Mar mu je bila Adela in njena prostost, kadar je ni potreboval! Ko je Luigi gledal pred seboj Adelo v takem duševnem razpoloženju je sklenil, da jo bo najprej odtujil Musolinu, potem pa ji je nameraval povedati, radi česa je prišel.

Prekanjeni Luigi je pomislili na vse in prišel k Adeli ter ji rekel skoro šepetaje:

— Adela, čemu naj bi se varala? Jaz vem, da je Musolino pobegnil z vašo pomočjo. Namesto, da bi vam pa bil hvaležen za rešitev, vas pa sovraži, — sovraži bolj, kakor prej. Veste, da vas sovraži, ker ste krivo prisegli in pričali proti njemu takrat, ko so ga v Reggiju obsodili. Pozabil je, da ste mu vi omogočili beg iz temnice. Ta nehvaležnež je poslal oblastem pismo, v katerem naznanja, da je ušel iz ječe po vaši zaslugi. Musolino vas obtožuje...

— To ni res! plane neverjetno Adela, ki je dvomila o resničnosti Luigijevih besed. Ni res, da je Musolino to storil. Musolino ni tako hudoben, Musolino ni zmožen tako podlega dejanja!

Luigi pa je poskrbel tudi za lažnjive dokaze, da bi potom njih prepričal Adelo o resničnosti svojih besed.

— Ali mi boste verjeli, pristavi Luigi, če vam pokažem njegovo pismo s potrdilom državnega pravdnika Cezara Bartola?

Adela ga pogleda nezaupljivo.

Luigi pa ji je ponudil neko pismo s podpisom Giuseppa

Musolina. V tem je javil Musolino oblastem, kako je pobegnil in kdo mu je pomagal.

Adela ni imela toliko časa, da bi pomislila, da je vse to laž in da pisma ni pisal Musolino, temveč Cezare Bartolo sporazumno z Luigijem Borgezom. Adela je verjela tej spletki.

— Ah, podlež! zavpije Adela in omahne na svojo postelj, ne da bi trezno presodila svoj položaj.

Luigi pa izkoristi njeno zmedenost, upre svoj oster pogled v njen obraz in reče:

— Vi ljubite Musolina?

— Res je, ljubila sem ga, reče Adela z bolestjo. Radi teh čuvstev sem tudi sklenila, da ga bom rešila, on pa se mi zahvaljuje na tako nenavaden način...

— Adela, pomilujem vas! reče grof s ponarejenim sočutjem. Adela, vzljubili ste zelo nehvaležnega človeka... Vi ste obupavali radi njega v ječi, Musolino pa je počival v objemu svoje Julije...

Adela ne odgovori ničesar. Globoko zavzdihne in si zakrije obraz z rokama. Dve veliki solzi sta se utrnili iz oči in zdrknili po njenem bledem, skoraj ovenelem obrazu.

— To so zadnje solze, ki sem jih prelila zanj, zašepeče Adela in vstane, potem pa zavpije: Prokleta naj bosta Musolino in njegova Julija! Grof, odslej pripadam edino vam...

— To je pametno! pristavi grof Luigi. Tako je tudi prav, kajti meni so na razpolago mnoge stvari, s katerimi te lahko uničim kadarkoli. Ne pozabi tega!... Toda pustiva to. Prišel sem k tebi kot prijatelj in verujem v tvojo udanost...

— Grof, zapovedujte mi, jaz vas bom ubogala, reče Adela ponižno.

— Povedal sem ti, da si prosta, nadaljuje Luigi. Z menoj boš odšla iz temnice, toda še to noč boš morala zapustiti Napolj...

— Storila bom, kar mi boste zapovedali.

— Tako je prav, tako tudi mora biti. Adela, ne bo ti žal, če mi boš ostala zvesta. Poveril ti bom važno nalogo. Res je, tvoja uloga ne bo tako sijajna, kakor je bila tvoja prejšnja.

Prej si bila kneginja Adela Delmare, sedaj pa boš morala biti navadna komornica...

— Razumem, mu vpade Adela v besedo. Splaziti se bom morala v kako hišo in paziti na nekoga?

— Uganila si. Ta hiša pa ni v Napolju, ni v Italiji, temveč daleč odtod, v Parizu...

— V Parizu!? se začudi Adela.

— Da, na pot pa se moraš podati še nocoj. Okrog sedmih zvečer boš prišla v mojo hišo popolnoma enostavno oblečena. Tukaj imaš mošnjo denarja in si nabavi vse potrebno...

— Storila bom vse po vaši volji, reče Adela.

— Veš li v čigavo hišo te bom poslal? vpraša Luigi.

— Kako naj bi to vedela!

— Res je, reče Luigi. Toda povedal ti bom. Pošiljam te v hišo mojega brata kneza Alberta Borgeza. Moj brat stalno biva v Parizu. Prav danes sem dobil od njega pismo, v katerem me prosi, da bi mu poslal dve ženski za hišna opravila, ker bi njegova hči imela rada služabnice iz Italije...

— Mar ima knez, vaš brat, hčerko? Tega pa nisem vedela, je vprašala Adela, ki je vedela, da ima Luigi Borgeze brata, vedela pa je tudi, da ta brat nima otrok.

— Ima, Adela, odvrne Luigi. Ne čudi se, da tega nisi vedela, kajti malo nas je bilo, ki smo vedeli, da se je Albertu Borgezu nekoč narodila hčerka.

— Kako pa je ime kneževi hčeri?

— Julija.

— Julija! vzklikne Adela. Pa ni to...

— Da, hitro pristavi Luigi. To je Musolinova ljubica...

— Ne razumem vas, reče začudeno Adela. Malo prej pa ste rekli, da je Musolino v Julijinem objemu pozabil name, sedaj pa pravite, da je Julija v Parizu?

— Res je! reče Luigi. Jaz pa sem ti povedal resnico prej in sedaj. Prava Julija se nahaja v gori v Musolinovem objemu, ona v Parizu pa more biti kako sleparka — ona pa je laži-Julija. Zdi se mi, da moj brat niti ne sluti prevare, za sedaj mu tudi ni treba zvedeti resnice. Zvedeti moram, kdo je sleparka, ki si je navzela Julijino ime in radi tega odhajaš ti v Pariz. Ti moraš to zvedeti...

— Kako? Na kak način naj to zvem? vpraša Adela.

Luigi se malo zamisli, potem pa vpraša:

— Ali poznaš ti pravo Julijo?

— Poznam. Videla sem jo pri obravnavi proti Musolinu v Reggiju.

— Ali si si jo dobro zapomnila?

— Res je, da sem jo videla samo enkrat, odgovori odločno Adela, toda potez njenega obraza ne bom pozabila nikoli.

— Tem bolje, reče Luigi, boš vsaj takoj lahko videla, če

je v Parizu prava Julija, ali pa sleparka. Na vsak način pa moraš priskrbeti sliko te žene in mi jo poslati.

— Storila bom, kar mi zapovedujete.

— Vsa ostala navodila pa ti bom dal zvečer, ko boš prišla k meni. S teboj bo odpotovala tudi neka stara žena, ki sem jo določil za težja hišna opravila. Ta žena se imenuje Dora. Tudi ona bo prišla zvečer k meni.

S tem je Luigi končal.

Luigi in Adela sta odšla iz ječe. Luigi se je oglasil pri ravnatelju kaznilnice, Adela pa je odšla po opravkih.

Istega dne sta prišli ob sedmih zvečer k Luigiju dve skromno oblečeni ženi.

Luigi je stal pred njima in jima govoril:

— Sedaj vesta vse! Čez pol ure odide vlak proti Rimu. Skrbita, da bosta iz Rima čimprej krenili proti Parizu. Tukaj imata potne listine in priporočilo za mojega brata. Ko bosta dospeli v Pariz, pozdravita mojega brata in pokažita, da sta vredni mojega priporočila. Zbogom!

Obe ženi sta odšli in se napotili na postajo.

Med potjo je pričela Adela pogovor:

— Torej, draga gospa, v bodoče bova tovarišici. Ah, kako hudo mi je, da moram zapustiti domovino! Kar strah me obhaja, če se spomnim na dolgo pot, ki jo imava še pred seboj.

— Le potolažite se, kajti odhajava v hišo nekega dobrega gospoda, odgovori stara žena. Vsi hvalijo kneza in pravijo, da je dober človek in ima srce za vse, ki trpijo.

— In da je zelo nežen napram svojih hčeri, pristavi izpraševaje Adela.

— Mar ima knez hčerko? vpraša Dora. Tega nisem vedela.

— Da, ima, nadaljuje Adela. Mislim, da se nama ne bo slabo godilo, če si bova složni in se bova razumeli.

— O, radi mene se vam ne bo treba pritoževati, odgovori Dora.

Med tempogovorom sta prispeli do postaje. Vlak je bil že pripravljen za odhod. Zagledali sta prazen del voza in Adela je vstopila. Tudi stara Dora je hotela vstopiti za njo, toda v tem trenutku je zagledala visokega človeka, ki je bil zelo skromno oblečen.

Dora je vztrepetala, ko je zăgledala tega človeka, toda takoj se je zavedla in zaklicala Adeli:

— Prosim vas, oprostite me za trenutek. Pravkar je prišel moj brat, da bi se poslovil od mene. Takoj bom prišla za vami.

To rekši, se je obrnila in odšla k visokemu, staremu človeku, ki ji je ponudil obe roki ter rekel:

— Torej ste se le odločili, sestra Dorina?

— Da, odločila sem se, odvrne Dora s hripavim glasom.

— Ali pa boste lahko prenašali naporno delo?

— Bom! Gospod kardinal, čimbolj naporno bo delo, tem večje bo spokorjenje in zasluženje za nebesa.

Človek, ki je bil oblečen v skromno obleko delavca, je bil kardinal Toneli, ki je prišel, da bi se poslovil od stare Dore, ki ni bila nihče drugi, kakor sestra Dorina, bivša predstojnica samostana sester Piarive, in nekdanja kneginja Dora Bražlona, mati Giuseppa Musolina. Ko je izstopila iz reda sester Piarive in zapustila samostan, je bila zvesta besedi, ki jo je dala kardinalu Toneliju. Lotila se je dela in si s trudom svojih rok hotela prislužiti vsakdanji kruh.

— Bog naj vam pomaga na tej spokorniški poti, sestra Dora, reče kardinal, ki je bil zelo razburjen.

— Potujem v Pariz, nadaljuje Dora. Stopila bom v službo pri knezu Albertu Borgezu...

— To je dober in plemenit človek, jo prekine kardinal. Nekoč sva si bila dobra prijatelja.

— Ah, kardinal, zašepeče Dora, Zdi se mi, da se knez nahaja v nevarnosti...

— V nevarnosti? vpraša presenečeno kardinal. Pred čem? Kdo bi mogel plemenitemu knezu storiti kaj žalega?

— Njegov lastni brat! zopet zašepeče Dora. Potujem z neko ženo, ki bo moja tovarišica v službi pri knezu Albertu Borgezu. Zdi se mi, da je ta žena slepo orodje v rokah Luigija Borgeza, ki jo pošilja kot vohunko v bratovo hišo.

— Ah, vzdihne kardinal Toneli. Sestra Dorina, bodite previdni! Če pa bi opazili kaj sumljivega, ali pa če bi mi hoteli javiti karkoli, mi pišite z našo tajno pisavo. Vsa pisma pa naslovite naravnost na Vatikan.

— Hvala, gospod kardinal. Ravnala se bom po vaših nasvetih.

— Sestra Dorina, reče šepetaje Toneli. Prej, kakor odidete, vam bom povedal še nekaj o Bofaru...

— Ah, kaj je z njim? vpraša razburjeno Dora. Ali ga bom v Parizu morda našla?

— Ne, ne boste ga našli! Nesrečnež je v Seini utonil. Dolgo vrsto let je stanoval v neki revni sobici v neki zloglasni in zapuščeni četrti. Živel je zelo siromašno. Nekega dne pa je odšel iz svojega stanovanja in se ni več vrnil... Ko so čez nekaj dni razbili vrata njegove sobe in stopili v sobo, so našli pismo, v katerem naznanja, da se je odločil za samomor in se bo utopil v reki...

— Milostljivi Bog naj se usmili njegove nesrečne duše, vzdihne kneginja Dora in si obriše solze. Bog ve, če mi je odpustil v zadnjem trenutku svojega življenja?...

— Zanimivo pa je, nadaljuje kardinal, ne da bi se oziral na Doro, da so v njegovi sobi našli sledove nekega dela, s katerim se je zadnja leta bavil. Našli so mnogo aparatov, s pomočjo katerih se proizvajajo električna. Nihče ne ve, čemu mu je vse to služilo. Zdi se, da je delal na neki iznajdbi in da je zno-rel. Njegovo življenje je bilo zelo burno, težavno in siromašno — sedaj pa je le našel večni mir... konča kardinal.

— So-li našli njegovo truplo?

Kardinal ni imel časa, da bi odgovoril Dori na to vprašanje, sprevodniki so dali znamenje za odhod in vlak je zapiskal.

Stara žena, odnosno sestra Dorina, se je zdrznila; imela je komaj še toliko časa, da je kardinala zaprosila.

— Gospod kardinal, blagoslovite me, prosim vas!

— Bog naj vas blagoslovi na poti vašega iskrenega kesanja, reče kardinal in se poslovil od Dore. Zbogom, sestra Dorina! Bodite previdni!

Dora je stopila v zadnjem trenutku v vlak.

Stopila je k oknu in opazila, kako ji kardinal maha z roko, kakor da bi jo pozdravljal, Dora pa je vedela in čutila, da jo plemeniti starec blagoslavlja...

Čez trenutek se je vlak premaknil in popeljal s seboj v Pariz dvoje človeških bitij, ki jih je odposlal Luigi Borgeze...

Teška ločitev

— Julija, kaj ti je? je vprašal Musolino svojo nevesto in jo prijel za roko. Ti si tako bleda in tako žalostna? Povej mi, kaj ti je?

Julija povesi glavo, solze so ji zalile oči in tiho je ihtela, njene ustnice pa so komaj zašepetale:

— Giuseppe! Giuseppe!

— Kaj je? govori, povej tvojemu Giuseppu, kaj te tišči, kaj ti je, zakaj si tako žalostna?

Julija pa zopet ne odgovori ničesar, temveč se obrne vstran in globoko zavzdihne.

— Julija! krikne Musolino prestrašeno, ki ni vedel, kaj se je zgodilo Juliji, ni si mogel raztolmačiti njenega obnašanja. Julija, kaj ti je, povej mi in me ne muči z negotovostjo! Ali si bolna?

— Nisem, zašepče Julija.

— Ali se ti je kaj pripetilo?

— Ne.

— Ali sem ti jaz kaj žalega storil?

— Nisi, Giuseppe, nisi.

— Ali si se me naveličala?

— Ah, Giuseppe, ne govori tako, naveličala se te ne bom nikoli.

— Morda se počutiš nesrečno poleg mene?

— Nasprotno, kada sem pri tebi, sem najsrečnejša...

— Kaj ti je torej? Govori! Zakaj me mučiš? Zakaj mi paraš že itak strašno ranjeno srce?

— Ah, Giuseppe! spregovori Julija med jokom. Boli me, hudo mi je, muči me...

— Kaj? vzklikne Musolino z drhtečim glasom.

— Najina usoda! zašepče Julija.

— Ah, usoda! jekne Musolino in si oddahne.

— Da, moj Giuseppe. Dušo mi stiska najina usoda, ki je zares strašna, boli me nepraviličnost ljudi, muči me najin obupni položaj, živiva v večnem strahu, preganjajo naju kakor krvo- ločne zverine, nikdar miru...

— Ah, Julija, ne obupaj, ne boj se...

— Giuseppe, saj se ne bojim, močna sem tako, da bom s teboj prenesle vse udarce najine krute usode, toda...

— Toda?... vpraša Musolino.

— Mnogo težje pa prenašam hudobnost ljudi. Giuseppe, deklica sem in živim s teboj tu v gori; popolnoma sama sva, hudobni sve pa... Ah, ljudje ne poznajo tvoje plemenitosti, ljudje ne vedo za najina vzvišena čustva, nihče ne ve, da sem čista in brez greha... ljudje me imajo za najslabšo, za navadno punčaro...

— Ne, Julija! vzklikne Musolino. To ni mogoče! Ni mogoče, da bi kdo o tebi tako slabo mislil... saj ti si pravi angelj čistosti...

— Giuseppe, pa je le tako, kakor ti pravim. Hudobni svet, malenkostni ljudje pravijo, da sem tvoja ljubimka. Vidiš, dragi moj, to me boli, to me žali, tega ne morem prenašati. Kakor mi je hudo, midva se morava ločiti...

— Ločiti, zavpije Musolino, ki je vztrepetal pri teh besedah. Ti praviš: ločiti? Tega pa ne pomisliš, da jaz ne morem živeti brez tebe? Ne, to se ne more zgoditi! Ti me ne smeš zapustiti...

— In vendar, zgoditi se mora tako! odgovori Julija in povesi glavo.

— Ne, to se ne bo nikdar zgodilo... v to ne bom nikoli privolil...

— Toda, Giuseppe, jaz ne morem več vzdržati. Ne morem prenesti, da bi ljudje o meni slabo mislili in govorili...

— Julija, bodi vendar pametna, jo je skušal umiriti Musolino. Tvoja vest je čista in svet nima pravice, da bi slabo mislil o tebi... Bog nama je priča, da nisva grešila...

— In vendar se morava ločiti. Pripravljena sem na mnoge preiskušnje, močna sem, prenesla bom vse težave in trpljenje, vse za čast in pošteno ime. Siromašna deklica sem, ostati pa hočem poštena in nočem, da bi kdorkola dvomil o moji časti... Ah, Giuseppe, to me strašno boli...

Julija je govorila kakor da bi bila omamljena, telo pa ji je stresala mrzlica. V njeni duši se je bil boj med ponosom, častjo in boleščjo...

— Ne, rajše v smrt, kakor pa da bi kdo dvomil o moji časti in mojem poštenju!

Razburjena Julija se iztrga Musolinu iz rok in kot omamljena stopi na skalo, ki je visela nad robom strašnega prepada.

Musolino je obstal za trenutek, kakor da bi okamenel. Ni vedel, kaj naj bi storil, kaj naj bi rekel. Razumel je bolest svoje zaročenke, tolažil jo je kolikor jo je znal in mogel, ko pa je zagledal Julijo na robu globokega prepada, je okamenel.

— Julija, kaj delaš? jo je vprašal Musolino komaj šepetaje. Mar hočeš uničiti srce, ki se je že tako dolgo hrabro zoperstavljal svojim sovražnikom... Mar hočeš storiti ti, kar se ni posrečilo mojim sovražnikom, mar me hočeš ubiti ti? Vedi, da če skočiš ti v ta prepad, tudi zame ni več življenja? Si-li pozabila na svojo prisego!

— Rajše smrt, kakor pa da bi me ljudje smatrali za nepošteno! mu Julija odločno odgovori s skale nad prepadom ...

— **Počakaj, Julija!** je vzkliknil Musolino z drhtečim in prosečim glasom ter iztegnil roki k Juliji. Pri sveti Materi božji rötim te, ne delaj neumnosti! Ponosna bōdi na svojo čast, jaz pa ti prisegam, da bom vedno branil in čuval tvojo čast, kakor sem to delal tudi dōslej. Hudo mi je, da se moram ločiti od tebe, če pa mora to biti ... Sam bom blodil po tej gori in mislil nate in na svojo osveto ... in ne bo dolgo, ko se bova zopet sešla, takrat pa ljudje ne bodo več o tebi slabo mislili ... Verjemi mi, najina zopetna združitev bo pred duhovnikom ...

— Ah, moj ubogi Giuseppe! bolešno vzdihne Julija. Ti pozabljaš, da ni duhovnika, ki bi poročil Giuseppa Musolina ...

— Če ga bom pa le našel? Julija, prisezi mi, da boš prišla k meni, kada te bom poklical.

— Prisegam ti! odgovori Julija s svečanim glasom. Kjerkoli bom živel, se bom oglasila in prišla na tvoj klič.

Julija se je malo umirila. Musolino pa je počasi prišel k njej in jo zopet prijel za roki.

— Ti si torej sklenila, da me boš zapustila? vpraša Musolino z blagim glasom.

— Da, Giuseppe, tako mora biti.

— Ah, srce mi poka, če pomislim na ločitev ...

— Giuseppe, tudi meni ni lažje pri srce, toda verjemi, da je to tudi zate boljše. Obdajajo te sami sovražniki, ti se moraš svobodno gibati, česar pa nisi vedno mogel, ko sem bila jaz poleg tebe ... bolj sem te ovirala, kakor pa ti pomagala, kadar ti je pretila nevarnost. Razen tega pa si poleg mene pozabil na svojo nalogo. Musolino, pomisli na prisego, pomisli na maščevanje!

— Res je, prav imaš! odgovori Musolino. Prisegel sem maščevanje in dokler ne bodo vsi moji sovražniki uničeni, ne smem imeti v svojem srcu prostora za druga čuvstva. Maščevanje mora biti izvršeno, potem sme priti na vrsto šele ljubezen ... Sedaj uvidim sam, da dokler si ti poleg mene ne morem izvršiti maščevanja, kakor so si to zaslužili moji sovražniki. Kadar pa pogledam v tvoje oči, kadar zaslišim tvoj glas, tedaj pozabim, da sem osvnetnik ... To pa ne sme biti ... Julija ... Crna vrsta Musolinovih sovražnikov še živi ... Poslušaj, povedal ti bom imena onih, ki jih bo zadelo moje maščevanje: Prvi bo prišel na vrsto prokleti rimski grof Luigi Borzeze, za njim pa po vrsti Kristobal Hernandez, Adela Del-

mare, Vincenzo Zokali, komornik Fransoa, Cezare Bartolo, potem pa najstarejši član rodbine Borgezov, knez Alberto Borgeze! Ah, gorje jim, kajti moje maščevanja bo strašno in krvavo... Verno vrsto mojih sovražnikov pa spada tudi hčerka Alberta Borgeza. V vrsti krivcev je ona najmlajša, toda tudi njo mora doseči moje strašno maščevanje, kajti ona je hčerka mojega smrtnega sovražnika, v njenih žilah se pretaka kri Borgezov... Čeprav še ne poznam te deklice in mi do sedaj ni storila ničesar žalega, če bi bila tudi vijolica ob poti, bi jo pohodil s svojim čevljem... Kri svojih sovražnikov moram zatreti!...

Musolino je bil strašen, bolj strašen kakor besede, ki jih je govoril. Julija ga je s strahom poslušala. Zdelo se ji je, da ne gleda pred seboj človeka — temveč boga maščevanja... Ko je Musolino omenil tudi hčerko kneza Alberta Borgeza, je Julijo obšla še hujša jeza in groza, ki ji pa Julija ni vedela vzroka. Kakor neka strašna slutnja se je je lotilo, ko je Musolino spregovoril zadnje besede.

— Ah, dovolj je... nehaj, zaječi Julija, ki sta jo premagala strah in groza. Ne govori o tem pri slovesu...

— Res je, odgovori Musolino, ki je komaj krotil svojo jezo. Musolino mora zadušiti svojo jezo, ko se poslavlja od Julije. Čuvstva jeze so namenjena mojim sovražnikom, tebi, draga Julija, pa pripada vse, kar je nežnega, plemenitega in vzvišenega v Musolinu. Preden pa odideš, mi povej, prosim te, kam nameravaš? Se mi li ni treba bati za tvojo usodo? Kam se boš zatekla, kajti tudi ti nimaš staršev, nimaš rojstnega doma in domovine.

— Res je, nimam domovine, mar ni vsa zemlja moja domovina? Kdor zna in hoče delati, bo našel dela povsod, delo pa omogoča vsakomur pošteno življenje...

— Da bi delala? Ti, da bi delala? obupno vzklikne Musolino.

— Zakaj pa ne? Vsako delo je pošteno, delo pa napravi človeka zadovoljnega... Delo pomeni človeka, brez dela ni življenja... Spoštujem delo in se ga ne sramujem...

— O Julija, ti si zares plemenita deklica. Bodi vedno teh misli, ne zametuj nobenega dela in spoštuj človeka, ki dela, kajti oni, ki se dela izogiblje, ni vreden življenja. Toda povej mi, kam se misliš podati?

— Ostala bom v tvoji bližini. Napotila se bom v Rim...

Upam, da se bodo v tem velikem mestu tudi meni odprla vrata kake hiše, kjer bom našla pribežališče...

— Prav, ne pozabi pa na svojo obljubo, da se boš vrnila k meni na moj klic!

— Giuseppe, zvesta bom dani besedi.

— In jaz ne bom čakal zastonj?

— Ne boš.

Musolino ji je krepko stisnil roke.

— Sedaj pa, zbogom! spregovori Julija med solzami. Zbogom, ti ubogi in nesrečni človek!

— Ne, Julija, ne reci mi še zbogom. Spremil te bom do one dolinice, tam se bova poslovila.

Prijela sta se za roki in se pričela polagoma spuščati po strmi poti navzdol. Govorila nista ničesar. Nista mogla govoriti, le njuni pogledi so govorili o veliki bolesi in o neizmerni žalosti, ki jima jo je povzročala ločitev.

Naenkrat pa je Julija obstala. Ob poti je zagledala nekaj razcvelih vijolic. Sklonila se je in utrgala vijolico ter jo ponudila Musolinu rekoč:

— Giuseppe, vzemi to cvetko, kot zadnji spomin od svoje Julije. Ta vijolica naj te spominja name...

— Ah, vedno jo bom nosil s seboj, odgovori Musolino z navdušenjem. Če bi se mi pripetila kaka nesreča, bom pogledal vijolico ter se spomnil naše in te prosil blagoslova.

Ko sta prispela do razpotja, sta zopet obstala.

Dolgo sta se gledala brez besed. Nenavadno čuvstvo je prevzelo mlada bitja in Julija omahne svojemu zaročencu v objem. Že mnogokrat je Julija prisegla Musolinu zvestobo, tudi sedaj, pri slovesu, mu reče:

— Giuseppe! Proklet naj bo oni, ki bi me objel po tem tvojem objemu! Bodi brez skrbi! Julija je samo tvoja, mislila bo samo nate in na prisego zvestobe, ki ti jo je položila. Bog naj te spremlja in varuje! Zbogom!...

In Julija se iztrga iz Musolinovega objema in odhiti usodi naproti...

Musolino je dolgo strmel za svojo izvoljenko. Dokler jo je še lahko videl, ni obrnil pogleda kam drugam.

— Ah, to je bila težka ločitev... Zdelo se mu je, da se je za dolgo ločil od ljubljene bitja — za vedno.

Ko Julije že ni mogel več videti, se je Musolino žalosten, uničen in razburjen napotil proti stari kapelici...

Stopil je v kapelico in šele zdaj prav začutil svojo osamljenost. Zgrudil se je pred oltar in se predal svoji bolesi.

Naenkrat pa se je zdrznil.

Musolino ni verjel svojim ušesom, da bi moglo biti res, kar je slišal.

Tihi, mehki, mili in blagi zvoki harmonija so prihajali do njegovih ušes. Zvenelo je tajinstveno, kakor takrat, ko je Musolino v sanjah poslušal rajsko lepo godbo pri čudnem in skrivnostnem starcu Elektru...

— Je-li tudi sedaj sanjal?

Ne, sedaj je bedel in je razločno slišal zvoke harmonija. Zvoki so postajali vedno glasnejši in Musolinu se je zdelo, kakor da mu skrivnosti starec Elektro kliče med prijetnimi akordi:

— Musolino, ne obupaj, saj nisi sam!

Zvoki harmonija so neprenehoma prihajali do Musolinovih ušes in se razlegali med starimi razvalinami, od začetka tiho in svečano, potem pa so postajali vedno močnejši, kakor da bi grmelo, bobnelo...

Musolino plane.

— Ah, vzklikne Giuseppe. To je opomin! Starec Elektro me opominja na moje maščevanje! Da, starec, prav imaš. Dolgo sem odlašal... sedaj pa moram hiteti...

Čuden pogoj

Dolgo časa je bila mala, toda razkošno opremljena palača kneza Alberta Borgeza v Parizu prazna. Okna niso bila nikoli odprta. Razen starega oskrbnika ni nihče stanoval v njej. —

Nekega dne pa je palača nenadoma oživela. Pričelo je novo življenje. Okna so se odprla, zavese so se dvignile, služabniki so opravljali svoje posle, vratarje bil vedno na svojem mestu, lakaji v sijajnih livrejah pa so hodili v palačo in iz palače.

Vsakdo je lahko videl, da se je vrnil gospodar.

In res, Alberto Borgeze je pripotoval s svojom hčerko in njun prihod je oživel zapuščeno hišo. Novo življenje se je naselilo med praznimi zidovi.

Dobrodušni knez je bil vesel, kerje našel hčerko, za katero je že mislil, da je izgubljena. Ta dogodek je tako močno

vplival na nesrečnega očeta, da ga je popolnoma spremenil. Njegov zamišljeni obraz je sedaj bleščal samega veselja, njegovo staro telo pa je bilo prepojeno z novo mladostjo.

Mar se je mogel srečni oče drugače počutiti?

Več kot dvajset let je hrepenel po svojem otroku, sedaj ga je našel; trepetal je za neomadeževanost svoje hčerke — sedaj pa ga je Julija prepričala o svoji čistosti in skromnosti; ni si mogel predstavljati obraza svoje hčerke, njenih potez — sedaj pa jo je videl lepo kakor angelj...

To so opazili tudi drugi, ki so vjdeli in srečavali Julijo...

Toča Julije ni bilo več.

Drugega dne po prihodu v Pariz je lepa sleparka prosila kneza z blagim in milim glasom, da bi je ne imenoval več Julija...

Knez se je malo začudil in vprašal.

— Zakaj vendar, hčerka? Saj to je zelo lepo ime!

— Da, oče, saj tudi meni zelo ugaja, se je pretvarjala Margareta; toda, moja preteklost... Oče, prosim te, razumi me. To ime me spominja na preteklost, tudi tisti človek na katerega ne smem več misliti, me je imenoval Julijo... Izpolniti hočem besedo, ki sem ti jo dala. Uničiti hočem vse spomine, ki bi me mogli vrniti preteklosti... Prosim te, imenuj me kako drugače... kliči me Margareta, to je moje drugo ime, ki sem ga dobila v San Stefanu pri svojih vzgojiteljih; pod tem imenom me je vsakdo poznal — ali mi boš rekal Margareta?...

Dobrodušni knez je opravičil razloge, ki mi jih je navedla njegova hčerka in se pokoril njeni želji. Saj ni mogel svoji hčerki odbiti nobene prošnje, svojemu otroku, ki ga je tako zelo ljubil.

Knez je torej ugodil hčerkinu želji.

In v Parizu je predstavljal svojo hčerko kot Margareto Borgeze. Kmalu so vsi poznali to ime in nositeljico imena.

Knez Borgeze ni po svoji skromni naravi hrepenel po burnem pariškem življenju. Nekaj let bi bil rajše preživel v kakem mirnejšem kraju, da bi mogel mirno proučiti značaj svoje hčerke in ji dokazati svojo brezmejno očetovsko ljubezen.

Margareta pa je hotela drugače.

Ko se ji je posrečila goljufija, ko si je popolnoma osvojila knezovo srce in se je nahajala sredi bogastva in sreče, ji ni bilo dovolj, da bi bila samo dobra hčerka, izkoristiti je hotela svoj položaj in hotela imeti, kar si more privoščiti hčerka uglednega kneza. Vedno je prosila svojega očeta, da bi jo vpeljal v pa-

riško družbo. Ker je imel knez mnogo odličnih zvez in znan-
cev, so čez malo časa poznali lepo Margareto Borgeze v vseh
salonih najodličnejših pariških velikašev.

Prišla pa je zima in z njo čas plesov. Vsak dan je bil
knez s svojo hčerko povabljen na različne svečanosti, pri ka-
terih je bila Margareta deležna splošnega občudovanja. Vsi
so se divili njeni lepoti.

In Margareta, navadna deklica iz San Stefana se je si-
jajno vživela v svojo novo ulogo.

Knez Alberto je bil naravnost presenečen, ker so nje-
govo hčerko povsod tako radi in tako prisrčno sprejemali. Knez
je bil ponosen na njeno lepoto, čutil pa je tudi neki strah...
Bal se je, da bi mu kdo Margarete ne odpeljal.

In njegova bojazen se je uresničila... Nekega dne je knez
po obedu počival v knjižnici, sluga pa mu javi mladega markiza
Gastona de Gondi.

Markiz je bil lep, visok in vitek človek s svetlimi očmi
in z izrazitimi potezami na obrazu. Cel Pariz ga je spoznal radi
njegovih neštutih dvobojev, v katerih pa je vedno ostal zma-
govalec. Pred kratkim je podedoval ogromno premoženje.
Povsod so ga radi sprejemali in marsikateri starši bi ga radi
imenovali svojega zeta.

Ko je sluga pripeljal markiza, mu je šel knez naproti in
se malo začudil tako zgodnjemu obisku:

— Dobro došli, dragi markiz!

— Knez! odgovori markiz in se globoko prikloni pred
sivim starcem. Oprostite mi, ker sem se drznil priti tako
zgodaj, sedaj, ko ni čas obiskov, zadeva pa, radi katere pri-
hajam, je zelo važna...

— O, prosim, odgovori knez in ponudi markizu prostor
nasproti sebe.

— Iskren bom in zelo kratkih besedi in vam bom takoj
povedal, za kaj gre. Knez, jaz ljubim vašo hčerko in vas prosim
za njeno roko...

Knez se prestraši. Ono, pred čemer je na tihem trepetal,
je sedaj prišlo. Njegovo očetovsko srce se je zdrznilo. Mar
naj bi tako hitro izgubil hčerko, ko pa jo je komaj našel?!

Knez Alberto Borgeze se je prijel za stol in polagoma
sedel in skoro šepetaje dejal:

— Ah, gospod markiz. Margareta je še mlada in razu-
meli boste... da...

— Oprostite, knez, toda njena mladost ni razlog...

— Imate prav, odgovori knez. Vi pravite, da ljubite mojo hčerko, ali pa ljubi tudi ona vas? Ste se li prepričali o tem?

— Nisem se prepričal. Smatral sem za svojo dolžnost, da se najprej obrnem na vas in dobim vaše dovoljenje, da bi se mogel prepričati o Margaretini naklonjenosti.

— Dobro! reče knez. Storite tako. Prijavite se moji kčerki, in — če bo ona zadovoljna — tedaj...

Nekaj trenutkov pozneje je stal mladi markiz pred kneginjo Margareto Borgeze.

Za Margareto markizov obisk ni bil nepričakovan. Včeraj je bila na neki svečanosti v družbi z mladim markizom. Iz njegovih besed je posnela njegovo namero.

Markiz se je poklonil Margareti, ji poljubil roko ter rekel:

— Kneginja! Mislim, da mi ni treba razlagati vzroka mojemu obisku. Gotovo ste že opazili, da vas ljubim; prosim vas za vašo roko...

— Gospod markiz; odgovori odločno Margareta. Priznavam, da sem vam naklonjena. Prav tako pa vidim tudi rada dva druga moža. Torej, tudi vi lahko upate, kakor upata kapetan François Trevij in baron Somer. Nisem kriva, če tekmuje naenkrat za mojo roko troje mož. Vsi trije so mi enako simpatični in izbira je zelotežka, ker ne bi rada nikomur nič žalega storila. Vendar se moram odločiti, vzela bom tistega, ki bo izpolnil moj pogoj...

— Pogoj?! vzklikne veselo markiz. Samo na dan z besedo, jaz vam bom storil, kar boste zahtevali...

— Ali pa veste, da boste izpolnili svojo obljubo?

— Vem, prav gotovo vemin svojo obljubo bom izpolnil.

— Moj pogoj zahteva vitežko uslugo.

— Naj zahteva karkoli, jaz bom pogoj izpolnil, odgovori mladi markiz. Samo recite mi, kaj zahtevate.

— Takoj bom povedala vam in ostalima dvema gospodoma, reče Margareta in vstane, kati slišim da sta prišla kapetan in baron. Svoj pogoj bom povedala pred vsemi tremi...

V tem trenutku so se odprla vrata in v sobo sta stopila kapetan Trevij in baron Somer. Prišleca sta bila lepa in mlada moža. Kapetan je bil član odlične francoske rodbine, vsi so ga poznali kot izredno hrabrega in odločnega moža, ki je v mečevanju presegal vsakogar. Baron pa ni bil član starejše plemiške rodbine, bil pa je izredno bogat.

Margareta pozdravi ljubeznjivo oba mlada kavalirja in

jima z gracijozno kretnjo ponudi stole, sama pa sede na svilen naslanjač.

Kapetan in baron sta bila dobra markizova znanca in sta ga prisrčno pozdravila.

— Gospodje! takoj začne Margareta in pogleda s svojimi dražestnimi očmi zdaj enega, zdaj drugega. Vem, kaj vas je pripeljalo k meni. Priznavam, da ste mi vsi trije prav simpatični...

In trije kavalirji so se v zahvalo priklonili.

— Štejem si v čast, nadaljuje laži-kneginja, da se trije tako mladi in odlični možje potegnjejo za mojo roko. Toda, priznali mi boste, da morem pripadati samo enemu izmed vas. Toda komu?

Trije tekmeči so se spogledali.

— Jaz ne morem odbiti nobenega izmed vas, nadaljuje Margareta. Ponovno poudarjam, da ste mi vsi trije enako simpatični, ne vem torej, komu naj bi dala prvenstvo, izjavljam pa, da bom pripadala onemu, ki bo izpolnil pogoje, ki ga stavljam za mojo roko...

— **Jaz ga bom izpolnil**, ji vprade v besedo markiz.

— Povejte ga, jaz sem pripravljen storiti vse, pristavi kapetan.

— Ni žrtve, ki bi je ne prenesel za vašo roko, reče baron.

Margareta je uganila, da je naslopil ugoden trenutek, ko lahko izkoristi te tri ljudi, da bi dosegla svojo namero. Zadnji čas se je začela bati nekega človeka, trepetala je za svoj visoki položaj. Tega človeka pa se je hotela znebiti, preden bi ji mogel postati nevaren. Nadaljevala je:

— Gospodje, sovražnika imam...

Trije kavalirji so planili.

— Ta človek mora umreti! zavpije kapetan.

— Ubil ga bom! pristavi baron.

— Mislite si, da je že mrtev! zagrmí markiz.

Margareta se zadovoljno nasmehne.

— Gospodje, hvala vam za tolikšno udanost. Prosim vas, umirite se in sedite zopet. O tej zadevi moramo mirno razpravljati. Poslušajte me...

Trije kavalirji so zopet sedli in pazljivo sledili besedam one, ki so jo oboževali in bili pripravljeni za njo storiti vse, kar bi jim ukazala.

— Tega sovražnika se moram znebiti, nadaljuje Margareta, toda moram vas opozoriti, da je ta človek zelo bojevit, zelo nevaren in nepopisno hraber...

— Če bi bil tudi sam vrag, jaz se ga ne bojim in ne bom mi ušel! reče baron.

— Če je tudi najboljši borilec z mečem, kar jih nosi svet, jaz se bom boril z njim in ga premagal, pristavi kapetan.

— Jaz se nikogar ne bojim, premagal bom tudi tega človeka, pristavi markiz.

— Gospodje! Jaz verujem v vašo hrabrost, toda priporočam Vam, da ne podcenjujete tega sovražnika. Do sedaj je bil ta človek nepremagljiv. On je strašnejši, kakor mnogi drugi sovražniki. Ta človek nima bivališča, toda počuti se bolj varnega, kakor da bi bil v kaki nepremagljivi trdnjavi; moj sovražnik nima konja, pa je hiter kakor strela; on ni nikjer in se pojavlja povsod; vsi mu pretijo — in vsi se ga boje; miren je kakor jagnje, toda njegova spremljevalka je smrt; samo eno puško ima pri sebi, ubije pa jih deset z enim strelom; lahek je kakor srna, s svojo nogo pa uničuje sovražnike kakor črve...

Trije junaki so se spogledali.

— Kdo je ta človek?

— Kako se imenuje?

— Kje se nahaja?

So vprašali hkratu vsi trije.

— Prej, kakor vam bom odgovorila na to vprašanje, reče laži-kneginja, Vam povem, kaj je storil ta človek in zakaj je postal moj sovražnik. Ta človek je ubil neko mojo prijateljico. Res je, da je bila ta deklica navadna meščanka, siromašna deklica, Toda jaz sem jo vzljubila in postala mi je prijateljica. Imenovala se je Margareta Čiriko, spoznali sva se, ko sva bili še majhni... Njen oče je nekoč razžalil tega človeka, ki je iz maščevanja ubil najprej njega, potem pa še hčerko...

— Ah, to je morilec! zavpije kapetan.

— Jaz sem že pomeril nanj; gorje mu! reče baron.

— Maščeval bom vašo prijateljico! Ubil ga bom kakor psa! vzklikne markiz.

— Ne, pristavi hitro Margareta. Nočem, da bi tega človeka ubili, temveč želim, da bi ga izročili živega v moje roke. Okovanega pripeljite v Pariz, potem pa ga bom sodila jaz. Torej, gospodje, to je moj pogoj! Kdor ga izpolni, kdor mi bo pripeljal tega človeka, ta bo dobil mojo roko, z njim se bom

poročila. Tri mesece časa vam dajem na razpolago, za ta čas bom vezana na vas in bom odbila vsako drugo ponudbo ...

— Kneginja, jo prekine markiz. Povejte nam še ime tega morilca in kraj, kjer se nahaja in bodite prepričani, da ne bodo minili trije meseci, ko bo ležal ta človek zvezan pri vaših nogah ...

— Tako je! pristavi kapetan. Jaz bom srečnež, ki bo morilca zvezanega pripeljal v Pariz ...

— Ni moja navada, da bi se hvalil, se oglasi tudi baron, toda zdi se mi, da ta naloga ni ravno pretežka ...

— Kdo je ta človek? vpraša markiz.

— To je zaveznik smrti! odgovori Margareta.

— Kje živi?

— V Italiji.

— Kaj je ta človek?

— Osvetnik.

— Kje se pa nahaja?

— V Kalabriji.

— V katerem mestu?

— V okolici San Stefana.

— Kako se imenuje?

— Giuseppe Musolino! konča Margareta.

Ime Giuseppea Musolina so poznali tudi v Franciji. Pariški časopisi so pisali o tem slovečem italijanskem razbojniku in ti trije junaki so čitali o njem.

— Ah, to je vendar razbojnik! so se oddahnili vsi trije.

Ti trije junaki so mislili, da gre za kakega plemiča, vitiza, njim enakovrednega človeka, sedaj pa so slišali, da je nevarni zaveznik smrti popolnoma navaden razbojnik.

Torej, prijeti je treba razbojnika Giuseppea Musolina.

Na njihovih obrazih se je pokazal izraz prezira.

— Gospodje, hitro pristavi Margareta, povdarjam, da ne podcenjujete nevarnosti. Musolino je enakovreden nasprotnik.

— On je razbojnik! reče prezirljivo markiz.

— Da, nadaljuje Margareta, on je razbojnik, ki pa je tudi plemič. Musolino je grozni maščevalec svoje časti. Priporočam vam, bodite previdni. Torej, gospodje, sedaj veste vse. Ali ste pripravljeni izpolniti moj pogoj?

— Jaz sem pripravljen! odgovori markiz. Jutri bom odpotoval v Italijo.

— Jaz odpotujem že nocoj, reče kapetan.

— Jaz pa bom že danes popoldne zapustil Pariz in šel na lov za tem razbojnikom in morilcem, pristavi baron.

— Dobro, gospodje moji, se zadovoljno nasmeje Margareta. Samo ne pozabite, da nočem od vas Musolinove smrti. Če bi ga gdo izmed vas ubil, bo izključen iz natečaja.

Margareta je nato natančno opisala okolico, kjer gospodari Musolino. Povedala jim je, da ga bodo najbrž našli na vrhu Aspromonta. Dala jim je še vsa potrebna navodila, potem pa je vstala in se poslovila od njih, rekoč:

— Sedaj pa, gospodje moji, vas pozdravljam. Upam, da se bomo čez tri mesece zopet sešli. Mislila bom med tem na vas. Prosim vas, da ne boste o tem našem pogovoru nikomur nič omenili, kot vzrok vašemu odhodu iz Pariza pa navedite kaj drugega. Nihče ne sme zvedeti kam in po kaj ste odšli! Gospodje, na svidenje!

Trije kavalirji so poljubili Margareti roko, se ji globoko priklonili in odšli.

Ko je Margareta ostala sama, je izginil raz njena usta ponarejen smehljaj in reče sama sebi:

— Moram ga imeti pri sebi, če nočem popolnoma propasti, ti trije bedaki pa mi ga bodo pripeljali. Ah, Giuseppe Musolino, moj boš! Tudi tebe bom ugrabila Juliji, kakor sem ji ugrabila očeta.

Kristobal Hernandez

V nekem delu veličastne palače bogatega bankirja Hermandeza so se nahajale delavnice, v katerih je bilo zaposlenih več kot sto različnih uradnikov, ki so deset do dvanajst ur na dan delali najnapornejša dela za zelo majhno plačo. Nenasitni bankir je znal izkoriščati vsakogar in ni imel srca za nikogar. Sočutje in usmiljenje sta mu bila dva nepojmljiva pojma. Delavci so mu gromadili bogastvo, sami pa umirali pri borni plači. Hernandez pa ni hotel videti tega, za bedo ni imel oči.

Velika delavnica je bila razdeljena na tri oddelke. V kotu tretjega oddelka so se nahajale zavite stopnice, ki so bile pogrnjene z rdečim žametom. Te stopnice so vodile v bankirjev kabinet. Pri začetku stopnic je stal vedno čuvaj, orjaške rasti, po imenu Diego. Ta človek je bil Španjolec.

Zvonec zabrni in Diego stopi v kabinet ter ostane pri vratih, ponižno kakor suženj.

— Naj pride k meni Španjolec Vernije, mu zapove bankir Hermandez. Dokler bo Vernije pri meni, naju ne sme nihče motiti!

Kakor ukazujete! odgovori Diego in odide.

Čez nekaj trenutkov je stal pred bankirjem Hermandezom njegov zaupnik Vernije, človek suhe in koščene postave in sivih las. Njegove žive in hudobne oči pa so se svetile, kakor oči ptic roparic. Vernije je bil blagajnik in Hermandezova desna roka. Temu Španjolcu je Hermandez poveril oskrbo nad svojim bogastvom, z njim se je o vsem pomenkoval in posvečeval.

Komaj pa je Vernije vstopil, ko je zaslišal za seboj nekakšumenje in škripanje.

Vernije se obrne in vidi, kako se preko vrat spušča železna zavesa, ki jo je Hermandez premaknil s pomočjo neke posebne priprave s tem, da je pritisnil na neki gumb, ki se nahajal na njegovi pisalni mizi.

Prekanjeni Vernije se ni čudil temu početju. Vedel je, da je naloga te zavesе, onemogočiti vsako prisluškovanje od zunanje strani. Vedel je torej tudi, da bo njun pogovor zelo važen in zaupen, kajti nihče ni smel slišati besedice.

— Hudo je, dragi moj, je začel Hermandez z ostrim glasom. Vsi naši poslovni poskusi, ki smo jih napravili začnjen leta, so propadli. Pravkar sem prejel iz Pariza vest, da je upravitelj moje tamošnje podružnice pobegnih in odnesel s seboj milijon frankov.

— To je pa res slaba vest, odgovori Vernije. Tudi vest iz Londona ni dosti boljše. Ona velikopotezna špekulacija je popolnoma propadla in z njo so padli težki milijoni.

— Na žalost, vzdihne Hermandez. Približujemo se koncu.

— Kaj? Ali je to mogoče? vpraša začudeno blagajnik s lokavim obrazom.

— Da in poslužiti se moremo sredstva, ki nas je nekdo že rešilo. Do denarja moramo priti, način je postranska stvar.

— Če bo le to mogoče, pristavi Vernije. Marsikatera večja banka je že pričela dvomiti o nas, naš kredit je omajen.

— Norec! reče bankir z jezo. Če hočem priti do denarja, ne potrebujem kredita, ne potrebujem banke! Vrag na jih vzame! Jaz ne govorim o pravem denarju. Ti menda vendar veš, kaj mislim? ...

— Ne vem! Jaz ničesar ne mislim in ničesar ne vem; jaz

vem samo to, kar mi pove moj gospodar . . . odvrne prekanjeni blagajnik.

— Neumnost! zavpije bankir in udari z ного ob tla. Vrniti se moramo — odkoder smo prišli. Se-li še spominjaš, kako smo izdelovali prve ponarejene novčаницe?

— Da, to je bil začetek vaše obogatitve.

— Ali še veš, kako smo preplavili denarni trg s ponarejenimi novčanicami po sto frankov?

— Vem. Ponovili smo to tudi čez deset let.

— Da, čez deset let pa je bila poplava z novčanicami po sto rubljev, seveda tudi s ponarejenimi . . .

— Tudi ta drugi poskus se nam je popolnoma posrečil, reče Vernije in se nasmeje.

— Ali še veš, kako smo preplavili denarni trg s ponarejenimi novčanicami po sto frankov?

— Vem. Ponovili smo to tudi čez deset let.

— Da, čez deset let pa je bila poplava z novčanicami po sto rubljev, seveda tudi s ponarejenimi . . .

— Tudi ta drugi poskus se nam je popolnoma posrečil, reče Vernije in se nasmeje.

— Kaj misliš, s čim bi pa poskusili tretjič? vpraša Hernandez in pogleda pri tem Verniju naravnost v oči.

Vernije samo skomigne z rameni in ne odgovori ničesar.

Bankir pa nadaljuje:

— Jaz mislim, da se nam bo posrečilo z angleškimi funti, ker se nam je s franki in z rublji tako sijajno obneslo.

— S funti? vpraša Vernije.

— Da, sklenil sem poskusiti svojo srečo tretjič in to naj bo zadnji poskus.

— Ah, to je nevarno delo. Gospodar, pazite, po zadnjih desetih letih so se razmere zelo spremenile. V Evropi so postali veliko bolj previdni in kmalu pridejo na sled vsakemu ponarejevalcu denarja. Juana vam je moja zanesljivost, pripravljen sem na vse, toda priporočam vam previdnost. Ne postavljajte sebe in svojega ugleda v nevarnost!

— Kaj pada! zavpije bankir. To moram storiti, ali pa sem uničen. Jaz potrebujem denarja, mnogo denarja. Moja žena potrebuje mnogo denarja, ona ga razmetuje, jaz ji ga pa moram nabavljati . . .

— To je vse prav lepo, reče blagajnik, toda ne pozabite, da je umetnik Evald Faltis, ki nam je izdelal ponarejeni denar, umrl . . .

— Da, stašna škoda, da je ta človek umrl, kajti on mi je mnogo pripomogel, da sem prišel do tolikega bogastva...

— In vendar je umrl lačen, pristavi blagajnik.

— Mar sem mu jaz kriv? plane Hermandez in mrko pogleda svojega blagajnika. Jaz sem ga bogato nagradil, toda ta človek je bil razsipnik. Ko sem ga tretjič povabil, da bi mi izdelal plošče, me je oholo odbil, rekoč, da je to hudodelstvo. Osel! Ta stari Nемеc se je kesal, da mi je že dvakrat izdelal plošče, kajti ubil si je v glavo, da je beg njegove hčerke Adele kazen za njegove zločine. Njegov sklep je bil tako trden, da ga nobena moja prošnja ni mogla omajati. Saj ni škoda, da je umrl, ko pa je bil tak neumnež in vrhu tega še tako trdoglav. Toda vseeno bom storil, za kar sem se namenil! Do denarja moram priti, denar moram imeti. Starec je mrtev — toda njegov sin Lorenc je živ. Oče je izročil sinu skrivnost svoje umetnosti. O, ta mladenič bi bil danes že najslavnejši umetnik v Evropi, če ne bi bilo mene...

— Mar ste vi onemogočili njegovo karijero?

— Da, jaz! nadaljuje podli bankir z gnusnim smehljajem na ustnah. Temu naivnemu mladeniču sem vedno pretkano izpodkopaval njegov ugled in rušil njegovo čast in slavo...

— Čemu ste to delali?

— Čemu? Zato, da si ga zagotovim in privežem nase. Poleg vse svoje nadarjenosti je ostal ta mladenič cel siromak — kakor je bil tudi njegov oče. Če bi sedaj prišel k njemu in zahteval, da mi izdela plošče za ponarejene novčanice, bi ta človek hvaležno sprejel mojo miloščino...

— Mislite? vpraša nezaupljivo blagajnik. Bojim se, da je ta mladenič podedoval po svojem očetu talent — in tudi njegov značaj. Bodite previdni...

— Dragi moj, prav imaš, odgovori bankar. Toda, jaz sem vam zapovedal, da se zanimate za tega mladeniča. Kaj ste torej zvedeli o njem?

— Zvedel sem, kje stanuje in kako živi, ponižno odgovori Vernije. Lorenc Faltis stanuje v umetniški četrti v neki majhni, revni hišici z ostalimi umetniki. Sedaj ima približno dvajset in štiri leta. V hiši umetnikov živi tudi neka mlada siromašna deklica. Ta deklica služi umetnikom za model, razen tega pa jim opravlja tudi vsa hišna dela. Zdi se, da je mladi Lorenc zaljubljen v njo. Deklica se imenuje Mignon in je zelo lepa...

e — Lepa in siromašna! veselovzklikne Hermandez. To je zelo dobro! Dragi Vernije, vi poznate moj dvorec Alhambro v bližini San Stefana? Sedite takoj v moj voz in odhitite v dvorec. Recite staremu oskrbniku, naj pripravi sobo na stolpu, ker bo v njej stanoval gost, ki bo prišel...

— Kakor ukazujete! odvrne blagajnik, se prikloni in odide.

Prekanjeni bankir Hermandez, ki je prišel na nepošten način do svojega ogromnega bogastva, je hotel tudi sedaj rešiti svojo ogroženo stališče na nepošten način.

Ali se mu bo pa to tudi posrečilo?

Videli bomo!

O, če bi bil nesrečni Musolino, katerega je tudi Hermandez pomagal uničiti, vedel za bankirjeva nepoštena dela, bi pohitel s svojim maščevanjem in uničil tega svojega sovražnika.

Toda bržkone bo vendar tudi pravica prišla do veljave in izrekla svojo zadnjo besedo.

Ko je bankir ostal sam, si je malo oddahnil, potem pa je pozvonil.

Na vratih se je prikazal Diego.

— Pridi bliže, Diego, ga pokliče Hermandez.

Orjak stopi k pisalni mizi, bankir pa zopet spusti železno zaveso.

— Ukazujete, signor! zamrmra Diego.

— Nocoj, okrog polnoči, je zapovedal Hermandez, se boš nahajal v Kavurovi ulici. Tam moraš napasti nekega človeka. Zamašil mu boš usta in ga prinesel v voz, ki te bo čakal v bližini. Ves ta napad pa se mora zgoditi v enem samem trenutku. Delati moraš tako hitro, da človek ne bo imel niti časa, da bi zavpil...

— Zadovoljni boste z menoj! Ubil ga bom, da ne bo niti trenil z očesom...

— Bedak! zavpije bankir. Tega ne smeš storiti! Ti mi jamčiš za njegovo življenje!

— Kakor ukazujete! zamrmra Diego. Poskrbel bom, da bo prišel v voz nepoškodovan in prav nič nevaren.

— Dobro je! Sedaj pa lahko odideš.

Ko je Diego odšel, je stopil bankir k veliki sliki pri njegovi pisalni mizi. Ta slika je predstavljala njegovo ženo Estrelo v naravni velikosti. Hermandez je pritisnil na neki skriti gumb in slika se je premaknila, za njo pa se je prikazala velika odpr-

tina, v kateri se je nahajalo mnogo oblek in raznih drugih manjših predmetov.

Hermandez je slekel svojo elegantno obleko in se oblekel, kakor navadni meščan, potem pa je vzel iz odprtine sivo brado in si jo pritrdil k obrazu.

Postavil je sliko na prejšnje mesto in odšel skozi nekaj majhna vrata v tajni hodnik. Po nekih stopnicah je prišel na vrt svoje palače in izginil na ulici.

Neznani sorodnik

Star človek je hodil po najpoljskih ulicah.

Videti mu je bilo, da je prišel iz vasi.

Prehodil je mnogo ulic; ko pa je prišel do umetniške četrti, je krenil v zelo zapuščeno ulico in se podal v najsiromašnejšo hišo, kjer so stanovali neki umetniki. Na stopnicah je srečal lepo deklico s čisto otroško zunanostjo.

— To je gotovo Mignon, pomisli starec. Prihaja, kakor da bi jo bil klical.

In starec je stopil k deklici ter jo vprašal:

— Prosim vas, ali ste vi Mignon!

— Sem! odgovori presenečena deklica.

Starec pa raširi roki in vzklikne z drhtečim glasom:

— O, hvala Bogu, da sem te vendar enkrat našel... Jaz sem tvoj stric Francesco...

— Toda, gospod...

— Da, da, jaz sem tvoj stric...

— Gospod, vi ste se zmotili, odgovori Mignon z resnim glasom. Jaz nimam nobenega strica... Vi ste se zmotili...

— Ne, ne, ti se motiš, dragi otrok, jaz sem prav zares tvoj stric.

— Toda jaz nisem nikdar imela strica.

— Mater si pa imela, maḡ ne? se nasmeje starec.

— Da, mater sem imela, odgovori deklica v zadregu. Toda ona mi ni nikoli pripovedovala o kakem stricu.

— Eh, če ti tega ni pripovedovala, temu nisem jaz kriv. Jaz pa sem brat tvoje matere in to prav gotovo.

Mignon je bila vedno bolj zbegana, naposled pa reče:

— E, če pa je tako, Bog vas naj poživi, dragi stric!

In deklica poljubi starcu roko.

— Ah, kaj vse sem prehodil, preden sem te našel! reče

veselo starec. Toda, o tem ti bom drugič pripovedoval. Ali me nočeš povabiti v hišo?

— Stric, izvolite, izvolite, reče Mignon in odpre neka vrata, Gospod, ki je lastnik te sobe, je šel z doma. Odšel je, da bi si poiskal dela. O, kako vesela bi bila, če bi ga dobil...

— Če je dober in če hoče delati, bo seveda našel delo, reče stric in stopi v siromašno sobo.

— Stric, zagotavljam vam, da je on najboljši človek na svetu. Imenuje se Lorenc Faltis. Zelo nadarjen umetnik je to, svet pa, na žalost, ne zna ceniti prave umetnosti...

— Imaš prav! Ljudje so nepravični... Toda, povej mi, kaj delaš pa ti tukaj?

— Jaz imam tu ulogo gospodinje. Gotovo veste, da sem ostala sirota. Priseljena sem torej, da si sama služim svoj kruh. Prispela sem v Napolj in poginila bi bila od gladu, če se me ne bi usmilil ta dobro Lorenc in me vzel k sebi. Tukaj strežem njemu in njegovim tovarišem...

— Ali pa bi ti ljudje danes mogli prestati brez tebe? vpraša stric. Rad bi, da bi bila danes malo z menoj, da bi skupaj obedovala in se odpeljala malo na sprehod...

— Ah, stric, zelo hvaležna vam bom, če me popeljete malo okrog. Moji gospodje se ne bodo radi tega jezili. Stric, zelo hvaležna sem vam, da ste se me spomnili. Ah, kako lepo je, če ima človek sorodnika, da ni popolnoma sam na svetu!

Odslej ne boš več sama, lepo bom skrbel zate. Hvala Bogu, da sem te le našel, je govoril razburjeno starec. Če bi šla rada iz Napulja, te vzamem s seboj na vas.. O, če bi le videla naše vinograde!...

— Ne, ne, stric! reče Mignon po kratkem premišljevanju. Prosim vas, pustite me tukaj...

— Zdi se mi, da si čisto zadovoljna s svojim sedanjim položajem. Vidim pa, da to tvoje življenje ne more biti preveč udobno... Tu je vse tako revno in spominja človeka nehote na bedo!

— Res je, toda...

In Mignon povesi glavo, obraz pa ji zalije temna rdečica.

— Hm! reče dobrodušni starec in zmaje z glavo. Menda se pa nisi zagledala v tega umetnika?

— Stric, uganili ste. On je tako dober...

— Vem, vem, toda ne pozabi, kajti taki mladi ljudje, veš...

— Ne, stric, Lorenc Faltis je siromašen človek, je pa zelo pošten in plemenit. Res je, ljubim ga. Lorenc je velik umetnik in nekega dne bo zaslovel po vsem svetu. Umetnost pa se dandanes ne izplača in od umetnosti se ne da živeti. Škoda je, da umirajo tako nadarjeni ljudje od gladu. Radi tega se je tudi Lorenc Faltis oprijel litografske obrti, ki se je je naučil pri svojem očetu. O, Lorenc je tudi na tem polju izreden umetnik... Poglejte, to vse je njegovo delo.

Starec je pazljivo pregledal kamenite plošče, na katerih je mladi umetnik izgotavljal svoja dela. Naenkrat pa se je obrnil k deklici in jo vprašal:

— Ti torej ljubiš tega Lorenca?

— Ljubim, stric.

— Ali pa ljubi tudi on tebe?

— Mislim, da me ljubi tudi on.

— Ali se hoče poročiti s teboj?

— Prisegel mi je to.

— Eh, če je pa tako, tedaj moram spoznati tega človeka in se porazgovoriti z njim o tvoji bodočnosti. Če mi bo ugajal, bom tudi jaz posegel v svoj žep in dal svoji sorodnici majhno doto.

Mignon ne odgovori ničesar. V njenih očeh pa so se prikazale svetle solze.

— Zakaj jočeš? jo vpraša stric.

— Ah, stric, vi ste tako dobri...

— No, radi tega ti pa res ni treba jokati, blago reče starec. Pojdi, sedi in piši, kar ti bom narekoval...

— Kaj naj pišem? Komu? vpraša Mignon.

— Svojemu Lorencu vendar. Javi mu na kratko, da je prišel tvoj stric in da bi se rad z njim spoznal. Piši mu, da sem ti obljubil doto in da naj pride nocoj o polnoči v Kavurovo ulico v krčmo »pri jagnjetu«, kjer ga bova čakala. Ko boš napisala pismo, ga položi na mizo in se pripravi za odhod.

Mignon je hitro napisala, kar ji je dobri stric povedal in položila pismo na mizo.

Ker ni Mignon imela druge obleke kakor to, ki jo je imela na sebi in še to je bila neke vrste uniforma, je bila takoj pripravljena in odšla s svojim stricem.

V krčmi „Modro nebo“

V tej četrti se je nahajalo mnogo gostilnic in beznic, ki pa so bile na zel oslabem glasu. Med vsemi temi beznicami pa je uživala največji slaves krčma, ki se imenovala »Modro nebo«. Koliko nesreč in krvavih dejanj se je že zgodilo v tej krčmi, bi najboljše vedela sama krčmarica, ki je bila pri vsakem krvavem početju. Krčmarica je bila visoka, koščena in črnolasa žena, z lokavim pogledom, njen glas pa je bil čist in je prijetno zvenel in najbrž so ji tudi radi tega rekali »Angeljski trobentač«.

Krčma »Modro nebo« je bila dvonadstropna stavba, modro pobarvana in vse, kar je bilo pošteno, se je te krčme izogibalo.

Dragi in nepričakovani stric male Mignon je odpeljal svojo nečakinjo iz hiše mladega umetnika Faltisa in jo vodil po mnogih praznih in zapuščenih ulicah ter se končno ustavil pred krčmo »Modro nebo«.

Mignon je bila vsa srečna, da je lahko hodila po ulicah s svojim stricem. Mignon je vedno mislila, da nima nobenega sorodnika in da je popolnoma sama na tem svetu. Sedaj pa se je naenkrat pojavil njen stric — in še zelo bogat vrhu tega! Stric ji bo sedaj pomagal, obljubil ji je doto, rešil bo njenega Lorenca bede in jima omogočil poroko in srečno življenje.

Omamljena po toliki sreči in mala Mignon pazila, kod jo vodi njen stric, dobrodušni stavec pa, ki ni bil iz Napolja, najbrž ni niti vedel pa slab sloves, ki ga je uživala krčma »Modro nebo«. Vstopila sta.

Pri vhodu ju je sprejela krčmarica »angeljski trobentač«, ki se je drugače imenovala Tereza Sanko. Krčmarica je neznanu gostu nezaupno pogledala in ju spustila v hišo.

Stavec se je odkašljaj in udaril s palico, ob katero se je upiral, trikrat ob tla, potem pa je vprašal:

— Dobra žena! Ali bi se mogla dobiti pri vas soba in dobro kosilo?

— Zakaj pa ne? reče krčmarica, trudeč se, da bi bila čimbolj ljubeznjiva in postrežljiva.

— Dobro, odgovori stavec. Tedaj naju popeljite v sobo in nama prinesite kosilo, ne pozabite pa prinesiti tudi dobrega vina, ki slovi v tej četrti.

Te zadnje besede je izrekel starec z nekim posebnim povdarkom.

Tereza Sanko se je zopet priklonila, se nasmehnila in odgovorila:

— Po kakovosti vina pa slovi moja krčma po vsej četrti. Tudi vidva se bosta prepričala o tem. Izvolita vstopiti.

Krčmarica odpre neka vrata, dobrodušni starec pa je stopil s svojo malo nečakinjo v majhno, toda jezlo prijetno urejeno sobico. V sobi je bila miza in nekaj stolov krog nje, v kotu pa je stal divan iz pliša.

Krčmarica je odšla po kosilo.

Mignon se je v tej sobi zelo neugodno počutila. Ničesar ni poznala, pojava krčmarice pa se ji je zdela nekam sumljiva in naenkrat se je je lotil nekakšen čuden, strahu podoben občutek. Ko je krčmarica odšla, je rekla Mignon s tihim glasom:

— Ah, stric, meni je tukaj tako neprijetno! Prav nič mi ne ugaja ta krčmarica! Strah me postaja...

— Česa se vendar bojiš? Bodi pametna! Saj ne bova tukaj dolgo ostala. Ko sva že ravno vstopila, bova tu obedovala, potem bova pa takoj odšla in če se bojiš, pač ne bova več prihajala sem. Kar sedi in se ničesar ne boj...

— Dragi stric, imate prav, reče deklica, ko se je malo umirila — in sede starcu naproti.

V tem stopi v sobo krčmarica in prinese juho.

Gosta sta pričela jesti.

Krčmarica pa je prinašala meso in prikuhe.

Med obedom se je Mignon popolnoma umirila in pogovor med stricem in nečakinjo je oživel. Ker pa Mignon ni mogla govoriti o ničemer drugem, kakor o svojem Lorencu, je pričela:

— Zares, stric, če bi ne bil Lorenzo pošten in plemenit človek, bi ne bil siromak in bi imel vedno dovolj denarja.

— Dragi otrok, ne razumem te, izražaj se jasneje in ne govori v zagonetkah, reče starec.

— Če bi vi vse vedeli, bi me razumeli, nadaljuje Mignon. Tudi Lorencov oče je bil velik umetnik, imel pa je nesrečo. Spoznal se je z nekim človekom, ki ga je pregovoril, da mu je delal ponarejen denar...

Dobrodušni starec se je zdrznil.

— Pošarejen denar? je vzkliknil ogorčeno dobri stric. Mar nosi zemlja res take grešnike, ki delajo tako gnusne zločine? ...

— Da, stric, tudi tako ljudje žive na svetu, odgovori naivna Mignon. To je delal tudi oče mojega Lorenca in za kaznen je doživel izgubo svoje hčerke Adele. Ne, stric, Adela ni umrla, temveč propadla ... Starec je zelo obžaloval svoje dejanje. Moj Lorenzo pa je prisegel, da se bo skrbno izogibal takih skušnjav ...

— Veš-li, kako se oni človek imenuje? vpraša starec.

— Vem, stric, Lorenzo mi je povedal njegovo ime. Ta človek še sedaj živi. Ah, če bi hotel biti moj Lorenzo nepošten človek, bi se mu bilo treba samo oglasiti pri tem človeku in mu povedati, da je pripravljen delati, kar je delal njegov oče — in Lorenzo bi bil takoj lastnik pol milijona lir. Lorenzo pa ne bo tega nikdar storil! Stric, Lorenzo je pošten človek: rajše bi poginil od lakote, kakor pa da bi se lotil takega dela. Lorenzo pa poleg tega še strašno sovraži tega človeka in si prizadeva na vse mogoče načine, da bi prekrižal račune temu bankirju Kristobalu Hermandezu ...

— Kaj, za vraga! — vzklikne začudeno starec. Ali res veš tudi ime tega človeka?

— Da, stric, stari Faltis je zaupal to skrivnost svojemu sinu ...

— Starec se malo zamisli, potem pa naenkrat zakliče, kakor da bi se nečesa spomnil:

— Glej, v pripovedovanje sva se popolnoma zatopila. Jeva, ne pijeja pa ničesar. Hej, krčmarica!

Stric je tlesnil z dlanmi in krčmarica je vstopila.

— Prinesite nama vina! je zapovedal dobri starec, toda najboljšega, kar ga imate. Ne glejte na ceno, če bo kapljica dobra, mi ne bo žal denarcev ...

— Gospod, bodite brez skrbi, odgovori postrežljivo krčmarica in pogleda starcu naravnost v oči. Moje vino slovi daleč naokoli in kdor hoče zares »dobrega« vina, ta pride navadno k meni.

— Bomo videli, bomo videli! reče zadovoljno starec.

Krčmarica je odšla ter se hitro vrnila in prinesla poln vrč vina in dva kozarca. Starec je nalil vina v kozarce in ponudil kozarec deklici, potem pa je nadaljeval prejšnji pogovor:

— Ti praviš torej, da je Lorenzo pošten človek, ki za nobeno ceno ne stori hudobnega dejanja?

— Da, stric, Lorenzo bi za nič ni svetu ne storil kaj ne-poštenega. Ohraniti si hoče čisto vest.

— E, to je pa lepo od njega. Tak mladenič mi zelo ugaja. Čestitam ti, kajti tvoja izbira je zelo dobra. Tvoja dota bo pa še večja, kakor sem mislil v začetku. Še veliko globlje bom posegel v svoj žep, ker za človeka, kakršnen je Lorenzo, se to tudi izplača. Draga moja nečakinja, popijva to čašo na sreč-vajine bodočnosti, na čast najinega srečanja in na Lorencovo zdravje!

Mignon, ki so jo navdušile starčeve besede, dvigne čašo, trči s stricem in popije vino...

Toda...

Naenkrat je omahnila na stol...

Starec pa je planil s svojega stola in prihitel k deklici.

Mignon ga je gledala s svojimi nemirnimi očmi. Njen po-gled pa je postajal vedno bolj moten, dokler se ji naposled niso zaprle oči. Mignon je nepremična obsedala na stolu.

Vino je storilo svoje...

Dobri stric je stal poleg nečakinje. Ko pa je videl, da se je Mignon popolnoma umirila, je odtrgal brado s svojega obra-za, z glave pa je snel sivo lasuljo.

— Hernandez! vzklikne začudeno krčmarica.

In res, dobrodušni starec je bil bankir Kristobal Herman-dez. Krčmarica ga je šele sedaj spoznala. Vedela je sicer, da je starec njen zaupen gost, ker je udaril, ko je vstopil, s palico trikrat ob tla, kar je bilo njihovo dogovorjeno znamenje. Vsak stalen gost krčme »Modro nebo« je poznal to znamenje. Te-reza Sanko je takoj razumela pomen starčevih besed, ko je ta zahteval »dobrega vina, ki slovi v tej četrti«. Zategadelj je tudi primešala vinu močni napoj, ki je nesrečno Mignon popol-noma omamil. Mignon je obsedela nezavestna. Krčmarica Te-reza Sanko je torej svojo dolžnost izborno izvršila.

Poleg tega pa krčmarica ni spoznala dobro maskiranega bankirja. Ko pa ga je sedaj zagledala brez brade in s svojimi lasmi, je bila zelo presenečena in je začudeno vzkliknula: »Hernandez«.

— Pst! ji je dal znamenje prekanjeni Hernandez. Ne iz-govarjaj mojega imena! Ta deklica bo ostala pri tebi, stori z njo, kar se ti zljubi... Lepa je, kakor vidiš...

— Hvala vam, ponižno odvrne krčmarica. Bodite pre-pričani, da ne bo tako lahko odšla iz te hiše...

— Dobro, dobro, jo prekine bankir. To je tvoja zadeva.

Jaz jo prepuščam popolnoma Tebi. Toda, kako dolgo bo deklica v nezavesti?

— Ne vem gotovo, mislim pa, da do jutri zjutraj. Napoj je dober, njegov vpliv je zagotovljen. Prepričala sem se o njegovem delovanju na oni ribarjevi ženi, ki jo je pripeljal grof Luigi Borgeze ...

— Tako, mar je tudi Luigi Borgeze tvoj gost?

— O, Luigi Borgeze je že mnogo let moj stalen gost. Res je sicer, da ga ni bilo pri meni že dolgo časa in ga že ne vem koliko časa nisem videla ...

— Morda ga boš pa še prav kmalu videla, reče Hernandez. Tu imaš za uslugo, ki si mi jo storila, nekaj zlatnikov. Moram pa pripomniti, da bi bil zelo zadovoljen, če bi se ti posrečilo spraviti to deklico popolnoma iz Napolja ...

To rekši, si je bankir Kristobal Hernandez zopet pritrdil brado na obraz in si nadel sivo lasuljo ter odšel iz krčme »Modro nebo«, ne da bi pogledal svojo žrtev, ki jo je na tako premeten način zvabil s seboj in jo pripeljal sem.

Toda zakaj je Hernandez to storil? Kaj ga je vodilo pri tem? Kaj se bo zgodilo z nesrečno Mignon?

Zahrbtni napad

- Mladi in nesrečni umetnik Lorenzo Faltis se je pod večer vrnil na svoje stanovanje. Ves dan je blodil po mestu, preiskal je ves Napolj, da bi našel dela, — toda zaman. Že dva meseca ni dobil nikakega naročila in ves ta čas ni prejel nobene pare.

Vzrok nesreče, ki je spremljala tega človeka pri vseh njegovih poskusih, je bil zares nerazumljiv. Lorenzo Faltis je bil nadarjen človek, umetnik v pravem pomenu besede, bil je odličen slikar in risar ter izvrsten litograf in vendar, karkoli je pričel, je bilo vse zaman — kakor da bi se nevidni zli duh vmešal v njegovo usodo.

Njegovi tovariši so ga prepričevali, da njegova dela visoko nadkriljujejo njihova, v Napolju pa ni našel človeka, ki bi hotel kupiti kako njegovo delo. Mnoge velike tvrdke, za katere je prej delal, so ga zavrnilo, češ, da ne potrebujejo več njegovih del. Tako so dejale tvrdke, ki so nekoč z veseljem odkupile vsako njegovo delo.

Odkod naenkrat tolika sprememba in zakaj?

Nesrečni mladenič ni tega vedel. Lorenzo Faltis je samo čutil, da je strašno nesrečen, čutil je, da mu nekdo zastavlja pot, da ga nekdo sovraži, da se komu hoče njegove glave, da ima strašnega sovražnika...

Toda, kdo bi mu mogel biti sovražnik? Saj Lorenzo nikdar nikomur nič žalega storil!

V svoji veliki žalosti in svojem obupu se je spomnil na srečne usode svojega očeta in svoje rodbine. Ah, spremljala jih je vedna nesreča. Spomnil se je besed svojega očeta, ko mu je pripovedoval svojo življenjsko povest; spomnil se je tudi, da mu je oče povedal, da ga je napeljal na strašno prosto zločina bankir Kristobal Hernandez. Dobro se je še spominjal, kako mu je oče govoril:

»Sin, prisezi mi, da se boš izogibal tega hudiča v človeški podobi, ki prinaša vsakomur smrt, kdor ima z njim kaj skupnega. Prisezi mi, da boš odbil njegovo prošnjo, če se bo kdaj obrnil nate; jaz čutim namreč, da ti bo ta lopov izvajal v svoje mreže in ti stavljal vabljive ponude. Vidiš sin, uničil sem sebe in svojo rodbino, tega pa je kriv bankir Hernandez. Proklet naj bo ta lopov, tisočkrat proklet!«

Lorenzo je prisegel, kar je oče zahteval. In izpolnjeval svojo prisego, se je izogibal bankirja Kristobala Hermandeza. Do sedaj se mu je to posrečilo. Pred dvema meseci je živel zares skromno in osamljeno življenje, sedaj pa niti tega ni mogel. Bil je pravcati berač, brez vsake pare v žepu!

Tega dne je zadnjič poskusil svojo srečo. Ponovno je obiskal vse one, ki so mu poprej dajali dela — toda brez uspeha. Tudi ta zadnji poskus se mu je izjalovil. Ko se je vračal s strašne poti, je srečal pri zadnjem trgovcu s slikami nekakega grbastega Holandca, ki se je imenoval Broker. Lorenzo je videl Holandca na pragu trgovine, ko je pregledoval slike, prijazno ga je pozdravil in mu ponudil svoja dela. Trговец pa ni mogel niti počakati, da bi mu Holanec kaj odgovoril, temveč ga je sprejel z naslednjimi besedami:

— Ja, dragi moj, vi vendar veste, da ne kupujem več slik...

— Hočete reči, da ne kupujete več mojih slik? Mar ne? odgovori Lorenzo boletno.

— Morda imate prav, reče trговец.

— Gospod Broker, reče mladi slikar z razburjenim glasom. Dovolite mi samo nekaj besed...

— Prosim vas, tedaj stopiva v trgovino, ne bilo bi dobro, če bi naju kdo videl skupaj in slišal najin pogovor.

Lorenzo Faltis se vgrizne v ustnico, ne reče pa ničesar, temveč stopi za Holandcem v trgovino in reče skoraj solznih oči:

— Gospod! Vedno sem vas smatral za plemenitega človeka. To tudi sami veste, ne da bi vam še posebej pripovedoval. Še več, vedno ste bili dobri napram meni in mi dajali vedno znatne vsote že vnaprej, ko slik še niti zgotovil nisem. Gospod Broker, prosim vas, rotim vas, da mi odgovorite na nekaj vprašanj! Ali ste kedaj opazili v mojem vedenju ali pa v mojem postopanju kaj takega, kar bi moglo vzbuditi v ljudeh nezaupanje napram meni?

— Nisem! odgovori Holandec.

— Ali sem storil kaj slabega?

— Niste.

— Ali sem vas s čim razžalil?

— Nikdar.

— Ali sem bil v svojih delih nesoliden?

— Niste bili.

— Ali ste kedaj slišali, da je kdorkoli pripovedoval o meni kaj slabega?

— Nisem.

— Dobro torej, zakaj pa beži potem svet pred mano? Zakaj ne morem najti zaslužka pri svojem poštemem delu? Zakaj moram trpeti pomanjkanje in umirati od glada jaz, ki bi tako zelo rad delal? O, gospod, ne kimajte samo z glavo, povejte mi to, ker mi boste rešili s tem življenje...

— Ubogi prijatelj, odgovori Holandec tiho in previdno. Na vsa ta vprašanja vam ne morem odgovoriti, dam vam pa lahko prijateljski nasvet...

— Povejte mi ga...

— Zapustite Napolj!

— Da bi zapustil Napolj? Zakaj?

— Ker boste v kakem drugem evropskem mestu morda našli srečo in razširili svojo umetnost...

— Gospod, jaz vas ne razumem, reče Lorenzo, ki se je zelo začudil pri Holandečevih besedah.

— Zakaj bi ostali še naprej v tem mestu, odgovori trgovec. Vsak trud, vsak poskus vam bo zaman... Ubogajte me in poslušajte moj nasvet ter zapustite Napolj čim prej...

— Toda čemu? Čemu naj bežim?

— Ker vas preganja neki vaš sovražnik, pove nazadnje plemeniti HoHlandec.

— Sovražnik!? vklikne Lorenzo začudeno.

— Da, močan sovražnik...

— Pri Bogu Odrešeniku, vzklikne mladenič, jaz ne vem, da bi imel kakega sovražnika, jaz ne vem, da bi bil kdaj komurkoli kaj žalega storil, ali pa počel kaj takega, kar bi moglo vzbuditi sovraštvo napram meni...

— Kaj ste storili in če ste sploh kaj storili, tega ne vem, nadaljuje trgovec, vem pa, da živi v Napolju človek, ki si na vse mogoče načine prizadeva, da bi vam onemogočil zaslužek in vas upropastil, morda celo uničil...

— Bog, ali je to mogoče? krikne mladi slikar. Prosim vas, povejte mi njegovo ime...

— Ah, dragi prijatelj, tega ne morem, tega ne smem...

— Zakaj?

— Zato, ker bi se vi morda s tem okoristili, veste, meni bi pa to povzročilo ogromno škodo...

— Prisegam vam, da ne bom storil ničesar, kar bi vam zamoglo škodovati ali pa vam povzročiti kake neprijetnosti... Zastavljam vam svojo častno besedo.

— Vaši besedi verjamem, odgovori nazadnje plemeniti Holanec in stopi čisto k Lorencu Faltisu in mu reče skoro šepetaje: Vaš sovražnik, ki vam greni življenje in ki stremi za tem, da bi vas uničil, ni nihče drugi, kakor bankir Kristobal Hernandez!...

— Hernandez! krikne obupno mladi Lorenzo. Ah, sedaj mi je vse jasno!...

Lorenzo ni načesar več povpraševal, temveč pozdravil trgovca in obupane duše odhitel v svoje stanovanje.

Hernandez torej! Da, to je bil zares močan sovražnik, proti kateremu se ni mogel zoperstavljati, kajti mož je bil vpliven po vsej Evropi, ljudje so se klanjali njegovemu zlatemu teletu. Poleg tega pa je imel Hernandez tako razvite trgovske zveze, da je mogel prisiliti vsakega trgovca, da je plesal po Hernandezovi popevki.

Zakaj neki dela Hernandez to? je vprašal Lorenzo sama sebe. Morda se maščuje sinu za grehe očeta? Toda ne, ne, to je nemogoče. Bolj verjetno bi bilo, da me hoče spraviti ob zaslužek in me pošteno izstradati, da me potem napol uničenega lažje pridobil za svoja zločinska početja, hoče, da bi mu delal to, kar mu je delal moj oče! Hernandez bi rad, da bi Lo-

renzo s svojo umetnostjo in s svojim znanjem služil zločinu! Lorenzo Faltis pa tega ne bo nikdar storil! Nikdar! Rajše smrt, kakor pa zločin!

V teh mislih je nesrečni mladenič prispel do svojega stanovanja. Hitel je, da bi čimprej prišel k svoji Mignon, k svoji ljubi, mali deklici, da bi se ji potožil in v pogovoru z njo pozabil na svojo bedo. Strašna usoda mu je vedno za petami in mu prestriže vsako nitko, ki bi morda vodila k zboljšanju. Že davno bi dal Lorenzo slovo temu bednemu življenju, toda imel je Mignon in živeti je moral za njo!

Hitrih korakov je prehodil dvorišče in stopil v sobo — toda, soba je bila prazna, pregledal je okolico, toda Mignon ni bilo nikjer, zaklical je njeno ime, toda ničče se ni oglasil.

Lorenzo je preplašeno obstal. Nebrój strašnih slutenj se je porodilo v njegovi glavi. Kaj se je zgodilo z Mignon? Kam je ošla? Saj Mignon ga je pričakovala vsak večer in ni nikamor odhajala brez njega. Stopil je k štedilniku toda štedilnik je bil mrzel in na njem ni bilo niti večerje, ki ga je vsak večer pričakovala.

— Menda me pa ni tudi Mignon zapustila? Mar sem tudi nju zgubil? zaječi slikar in se opotoče do svoje pisalne mize, tu pa je zagledal pismo, ki ga je pisala Mignon ...

Lorenzo je skoro otrpnil od groze. Morda je to zadnje, poslovilno pismo ... Mignon me je zapustila ...

S trepetajočimi rokami, kakor da bi imel najhujšo mrzlico, je zagrabil pismo in z enim samim pogledom preletel njegovo kratko, toda razveseljivo vsebino.

— Ah, Bog, Mignon je še živa! vzklikne Lorenzo, ko je prečital pismo. In vrhu tega še nepričakovano odrešenje! Moja draga Mignon je našla svojega strica, ki je daje vrhu svega še bogato doto! Saj to je več, kakor sem pričakoval in zahteval od usode.

Dve sreči sta me zadeli naenkrat, z mojo ljubo Mignon se bova poročila in spremenila način svojega bivanja in najino stanovanje. Tožilo se mi bo sicer po Italiji, toda, saj ni Italija ves svet. Odšla bova na Norveško ali pa na Švedsko in se nastanila v Stokholmu ali pa v Kristijaniji, tam ljudje radi kupujejo slike in jih dobro plačajo. Hura! Najsrečnejši človek na svetu sem!

Z mrzlično nestrpnostjo je pričakoval uro, ko se bo sešel in spoznal z dobrim stricem.

Čas mu je mineval zelo počasi.

Komaj je pričakal, da je odbilo enajst.

Lorenzo si je očistil obleko, si skrbno počesal lase in hotel oditi. Naenkrat pa je obstal.

Spomnil se je, da je Kavurova ulica, kamor bi bil mogel oditi, ena izmed najnevarnejših in v tem nočnem času najmanj obljudenih ulic. Ni bilo noči, da bi ne bilo v tej ulici roparskega napada, ali umora, ali pa vsaj pretepa. Dobro bi bilo, če bi bil previden in bi vzel kako orožje s seboj, toda, Lorenzo ni imel nikakega orožja. Spomnil se je, da ima neko britev, s katero se je bril; vzel jo je, spravil v žep, ugasnil luč ter odšel iz hiše.

Noč je bila zelo temna.

Ulice, po katerih je Lorenzo hodil, so bile popolnoma prazne. Ko je bil v začetku Kavurove ulice, je na cerkvenem stolpu obdilo polnoči...

Srce je v prsih mladega človeka začelo hitreje utripati.

Ulica je bila prazna. Nikjer ni bilo žive duše.

Lorenzo je dajal poguma samemu sebi in trdnih korakov stopal dalje, toda — naenkrat je obstal kakor okamenel...

Pred seboj je zagledal velikanskega, orjaškega človeka.

Ni videl, odkje je prišel ta človek, niti kedaj je prišel.

Lorencu se je zdelo, da je ogromna postava vzrasla iz zemlje, kakor duh in se postavila predenj. Lorenzo vztrepeta od strahu in se umakne nekaj korakov nazaj.

— Stoj! zagrmi strašni velikan in prej, kakor se je nesrečni Lorenzo zavedel, je orjak prihitel k njemu in ga lopnil s svojo ogromno pestje po glavi. Lorenzo se je zgrudil brez glasu na tla in obležal.

— Moj gospodar bo pa nocoj res zadovoljen z menoj, je godrnjal Diego, zvesti suženj bankirja Hermandeza. Čez nekaj trenutkov ga bom že imel na vozu, ki me čaka na vogalu ulice.

Tako, dobro sem ga pogodil, ne more se niti premakniti, konča svoje modrovanje bivši bikoborec in zgrabi zvezanega Faltisa, da bi ga dvignil in odnesel na voz, toda, njegovi roki sta spustili na tleh ležeče telo in Diego pridušeno kriknje.

Nekdo ga je zgrabil z močnima rokama za vrat in orjaško Diegovo telo je tresnilo ob kamnite plošče...

— Razbojnik! Lopov! odjekne močan glas. Lahko je napadati in uničiti slabejše, ki se ne morejo braniti, sedaj se bova pa midva spogledala in obračunala!...

Kdo je bil vendar nepričakovani Lorencov rešitelj? Čigave roke so bile tako močne, da so vrgle orjaškega Diega ob tla? Mar se je rodil človek, ki je bil močnejši od velikana Diega

in ki je mogel obvladati nepremagljivo bikoborčevo moč? Odkod se je vzela nenadni rešitelj?

Niti Lorenzo v svojem strahu, niti Diego, ki se je penil od same jeze, nista opazila, da se jima je ravno v trenutku, ko je Diego podrl svojo žrtev na tla, približal neki človek ogromne rasti, ki pa je molčal in opazoval Diegovo početje.

Ko pa je neznanec uvidel resnost položaja, ni niti trenutek omahoval. Takoj je videl, da gre za napad iz zasede.

Hitro je vrgel svoje ogrinjalo raz sebe in planil na napadalca, ga zgrabil za vrat in ga tresnil ob tla.

Diego je zamolklo zaječal. Bil pa je tako presenečen, da ni mogel presoditi položaja. Ko pa si je malo opomogel, je vztrepetal od jeze. Zavedel se je, da ga je nekdo premagal, ga tresnil ob tla kakor psa. Saj do zdaj ni naletel na človeka, ki bi bil kos njegovi strašni moči. Diego je zarjul kakor ranjena zver, žile so mu nabreknile in izstopile, prsa so se mu strašno izbočila, napel je vse svoje sile, da bi premagal sovražnika, posrečilo se mu je, da se je vzravnaval, toda umaknil se je nazaj, odkoder je hotel navaliti na sovražnika, z močnim zaletom in z ogromno težo svojega telesa podreti sovražnega zmagovalca — toda zmotil se je v svojem računu. Kakor da bi skrivnostni neznanec uganil razbojnikove misli, se je hitro umahnil in Diego je tresnil s strašno silo ob pločnik, ker je Diego zbral vse svoje moči in se strašno zaletel, je bil tudi padelec strašanski. V tem trenutku mu je skrivnostni neznanec pokleknil na prsa in ga zopet zgrabil za vrat.

— Razbojnik, je grmel neznanec. Vidiš, sedaj te lahko zadavim, če te hočem, toda jaz ubijam samo takrat, kadar moram! Daroval ti bom življenje, toda onesvestil te bom...

Diego je škripal z zobmi, pomagati pa si ni mogel. Oči so se mu strašno svetile.

— Gad! je zopet zagrmel tujec in hitro odskočil z Diegovega telesa in prej, kakor se je mogel velikan dvigniti, ga je sunil z nogo v trebuh tako močno, da je bikoborec nepremično obležal na tleh.

— Tako! Ta bo za nekaj časa neškodljiv. Sedaj pa, mladi prijatelj, se obrne neznanec k slikarju, hvala vam, da niste klicali na pomoč, ker bi morda priklicali policijo, to pa bi mi bilo zelo neprijetno.

Neznanec se je sklonil in s svojim bodalom prerézal nesrečnemu Lorencu vezi.

Ko je bil mladi človek rešen vezi, je planil in ponudil tujcu obe roki, rekoč:

— Hvala vam tisočkrat! Rešili ste mi življenje. Kolikor sem mogel posneti iz napadalčevih besed, bi me bil moral zvezati in odnesti na voz, ki čaka tam na vogalu ulice. Toda, preden nadaljujeva, vas prosim, da mi poveste svoje ime, da bom vsaj vedel, kako se imenuje tisti, ki mi je rešil življenje.

— Moje ime bi radi zvedeli? vpraša neznanec in se trpko nasmehne. Kaj pa naj vam koristi to? Dragi prijatelj, kaj pomeni ime? Ničesar! Ime je samo prazna beseda, zvok, dim... Kaj hočete z mojim imenom, ko pa ste me spoznali kot človeka. Pustiva torej ta pogovor in govoriva o vas. Zdi se mi, da bi bili morali pravkar doživeti neko čudno, zanimivo, toda nevarno pustolovščino. Najprej zahrbtni napad, potem voz, ki vas čaka na oglu ulice... Kam? Čemu? Prijatelj, ujeli ste se v past. To more biti neka skrivnost. Ali veste vi kaj natančnejšega o tem?

— Jaz nimam niti pojma, odgovori Lorenzo.

— Napad je zasnovan na vsak način na sovražni podlagi. Nekdo vas je hotel torej presenetiti?

— Mislite?

— Ali ste se v zadnjem času s kom sprli?

— Ne.

— Ste-li imeli kedaj kakega sovražnika?

Mladi Lorenzo vztrepeta.

Spomnil se je, kar mu je Holanec Broker nocoj povedal in vzkliknil:

— Bog! Ali je to mogoče?

— Torej, imate le vendar sovražnika? mirno vpraša neznanec.

— Da, samo enega sovražnika imam in še za tega sem zvedel šele nocoj.

— Ali mislite, da bi bil ta sovražnik sposoben, da bi izvršil tako zahrbtnen napad in zločin?

— O, moj sovražnik je sposoben vsakega, še tako gnusnega dejanja, odgovori Lorenzo z bliskajočimi očmi. Kristobal Hernandez je zmožen vsakega zločina...

— Kaj? Kristobal Hernandez! vzklikne neznanec in odskoči od presenečenja. Ah, prijatelj, ni me privedel v Kavurovo ulico slučaj, sam Bog me je poslal sem, da bi vas rešil. Hernandez je torej vaš sovražnik?

— Da, Hernandez je moj edini sovražnik v vsej Italiji, na celem svetu!

— Vedite tedaj, da je Hernandez tudi moj sovražnik.

— Ah, vzklikne Lorenzo.

— Da, nadaljuje neznanec, Hermandez sovražim bolj, kakor samega hudiča, bolj, kakor kugo. Ker pa je Hermandez najin skupni sovražnik — se morava tudi midva boriti proti njem z združenimi močmi. Prijatelj, tu je moja roka, bodiva prijatelja in jaz vam bom povedal svoje ime, priporočam vam pa, da ostanete mirni in se ne začudite preveč: jaz sem Giuseppe Musolino!

— Ah, vzklikne Lorenzo Faltis presenečeno in začuti, kako mu je v tem trenutku zagomazelo po vsem telesu.

— Da, jaz sem Giuseppe Musolino, strah Kalabrije. Moje geslo je: »Strah in trepet sovražniku — zvestobo prijatelju!«

Mladi slikar je nepremično strmel v svojega rešitelja. Ni mogel verjeti samemu sebi, da stoji pred njim človek, pred katerim je trepetala vsa Italija. O tem človeku so pripovedovali tako strašne in tako čudne zgodbe, v katerih so hoteli naslikati Musolina kot navadnega morilca, krvoločnega razbojnika, čisto navadnega lopova in največjega nesramneža... in vendar, ta človek je rešil Lorencu življenje!

Vidim, da ste se prestrašili, ko ste slišali moje ime! reče Musolino s prijateljskim glasom. Toda ne bojte se me! Zagotavljam vam, da je Giuseppe Musolino strah samo njegovim sovražnikom, — svojim prijateljem pa je zvest in vdan. Musolino preganja nasilneže in kaznuje zločince, ščiti pa nedolžne in brani slabe! Hermandez je vaš sovražnik, to pa mi je zadosten dokaz, da ste plemenit in pošten človek. Ker je Hermandez vaš sovražnik — pomeni to, da sem jaz lahko vaš prijatelj.

Mladi Lorenzo Faltis ponudi Musolinu svojo roko in reče z odločnim glasom:

— Sprejemam vaše prijateljstvo! Vi ste mi rešili življenje jaz vam ga zopet izročam — razpolagajte z njim!

— Bog naj blagoslovi najino prijateljstvo! reče Musolino in krepko stisne roko svojemu novemu prijatelju.

Po kratkem molku je Musolino zopet spregovoril.

— Sedaj pa mi povejte, kaj mislite, zakaj je Hermandez vaš sovražnik in zakaj vas je zvalil v to ulico? Mar samo radi tega, da bi vas napadel?

— Ne vem, toda mislim, da je tako, odgovori Lorenzo. Res je, potem pa ne vem, kaj je z ono deklico, radi katere sem bil poklican v to ulico, da bi jo poiskal in našel? Kaj se je torej zgodilo z njo, kdo je bil njen stric?

— Za kako deklico pa gre?

— Gre za mojo nevesto Mignon. In Lorenzo je povedal Musolinu vse, kar se je zgodilo ta dan.

— Morda se je temu gadu Hermandezu zahotelo mlade ljubezni? reče Musolino.

— Ah, tedaj bi ga zadavil! zaječi nesrečni Lorenzo. Udril bi v njegovo palačo in gorje mu...

— E, dragi prijatelj, če bi bilo tako lahko priti v Hermandezovo palačo, bi jaz že zdavnaj udrl vanjo in Hermandez bi prav gotovo ne živel več, toda po tej poti ne moreš Hermandezu do živega! Proti temu lopovu morava izmisliti poseben način borbe. Borbo morava voditi v dve smeri: za osveto in za osvoboditev vaše zaročenke.

Lorenzo in Musolino sta umolknila. Musolino prime svojega prijatelja za roko in ga potegne za seboj v senco neke hiše.

Pred ciljem

Dvorec Alhambra je bil oddaljen od San Stefana kaki dve uri hoda. Ležal je na nekem bregu, ki je bil obrasel z gostim gozdom. Ta kraj je bil tako osamljen, da ni po več mesecev stopila semkaj človeška noga. Pred desetimi leti je postavil ta dvorec neki Anglež, ki je živel v njem čisto sam, ko pa mu je tako življenje začelo presedati, je prodal dvorec bankirju Kristobalu Hermandezu in izginil iz okolice. Hermandez ni skrbel za dvorec. Pustil ga je praznega, računal pa je le na možnost, da ga bo nekoč potreboval. Zato je pustil v dvoru starega oskrbnika, ki mu je oskrboval poslopje.

In sedaj je nastopil čas, ko bo Hermandez dvorec potreboval.

Svojega pooblaščenca Vernija je poslal v dvorec Alhambro, da bi pripravil v stolpu sobo za gosta, sam pa je hotel tega gosta najti in ga odpeljati v dvorec.

Ni mu bilo treba dolgo iskati.

Preoblekel se je in se predstavil Mignon za njenega strica ter jo tako na pretkan način zvalil iz hiše Lorenca. Ker mu je uspelo pridobiti Mignon, je hotel po njej zvaliti Lorenca v samotno Kavurovo ulico. Zategadelj je zapovedal Mignon, naj napiše za Lorenca pismo in ga naj položi na mizo. Za isti čas pa je poslal Hermandez v Kavurovo ulico tudi svojega Diega, ki naj bi pričakal mladega Lorenca Faltisa, ga napadel, zvezal in odnesel na voz, ki ga je čakal na oglu ulice.

Svoj načrt je zelo dobro izpeljal in vse se mu je posrečilo do najmanjše podrobnosti.

Voz je bil pripravljen na oglu ulice.

Kočijaž pa je bil — bankir Kristobal Hernandez sam.

Zavihal si je visoki ovratnik svojega plašča in skoro cel zlezal vanj, klobuk pa si je potisnil globoko na oči tako, da ga nihče ne bi bil mogel spoznati.

Hernandez je opazil, kako je neki mladi človek zavil v Kavurovo ulico ter trdnih in odločnih korakov stopal proti krčmi »pri jagnjetu«. Vedel je da je ta človek mladi slikar Lorenzo Faltis.

Nekaj trenutkov pozneje je slišal Hernandez v ulici neko premetavanje, potem pa je zopet vse utihnilo.

Hernandez je nestrpnost pričakoval trenutka, ko se bo pojavil Diego s svojo žrtvijo. Ta trenutek pa ni hotel napočiti. In Kristobal Hernandez je zaslišal zopet neke čudne glasove.

Zastareli grešnik se je jel plašiti.

Morda se Diegu ni posrečilo, da bi izvršil napad in mladega umetnika zvezal, ne da bi dal ta glasu od sebe? Morda ga je kdo zalotil pri delu?

Hernandez je že mislil, da bi pognal konje in rešil samega sebe, v tem pa je opazil, da se giblje nekaj proti vozu. Hernandeza je naenkrat minilo slabo razpoloženje in mesto strahu, se je porodilo v njegovi duši nepopisno veselje.

Spoznal je svojega Diega po njegovi livreji in opazil, da nosi na hrbtu človeško telo.

Kočijaž je skočil s svojega sedeža in odprl vrata kočije.

— Ali se je vse posrečilo? vpraša Hernandez Diega.

— Vse, zamrmra neki glas. Tako sem ga zvezal, da se ne more niti premakniti, usta pa sem mu zamašil...

— Zelo dobro, odgovori veselo kočijaž. Vrži ga v kočijo, ti pa sedi na drug sedež njemu nasproti in pazi, da nama ne pobegne.

Sluga je sunil telo v kočijo, potem pa je tudi sam vstopil. Hernandez pa je zaprl vrata kočije, sedel na kočijažev prostor, pognal konje in kočija je drvela po praznih ulicah z največjo hitrostjo...

Hernandez je bil zelo zadovoljen.

Njegov načrt se mu je posrečil in Hernandez je hitel svojemu cilju naproti.

V rokah je imel onega, od katerega je pričakoval, da ga bo rešil propada. V svojih rokah je imel mladega umetnika

Lorenca Faltisa, ki mu bo napravil za več milijonov ponarejenih novčanic.

— Ah, vse se je dobro izteklo, je godel Hernandez sam pri sebi. Lorenc Faltis je mojster v svoji stroki, on bo mojo nalogo izvrstno rešil, morda še bolje, kakor njegov oče pred desetimi leti. Ko pa bo gotov s svojim delom, ko bom jaz rešen in ko ga ne bom več potreboval, potem bom storil z njim, kar se mi bo ravno zljubilo. Brez vsakega najmanjšega napora se ga bom rešil: samo ena kapljica strupa in Lorenzo Faltis mi ne bo mogel več škodovati! Ha, ha, ha! Prav dobro sem si vse uredil!

In podli Hernandez, ki je bil zločinec, ki je gradil svoje visoko stališče na temeljih zločina in nesreče svojega bližnjega, se je zasmel s strašnim glasom.

Naenkrat pa se j zresnil. V glavi se mu je porodila misel, ki ga je za trenutek zbegala.

— Če pa Faltis ne bo hotel izvršiti moje zapovedi?

Toda hitro se je umiril in pristavil:

Neumnosti! Ta človek me mora vendar brezpogojno ubogati. Tega dvorca vendar nisem zastonj kupil, Alhambro sem vzel nalašč v to svrho. Dvorec je popolnoma osamljen, daleč naokoli ni nobene hiše. Faltis se nahaja popolnoma v moji oblasti in če me ne bo hotel ubogati — bo po njem! Če pa bo izvršil mojo zapoved, — bo tudi po njem! Nihče ne bo vedel, kje se nahaja mladi umetnik, nihče ne bo slišal njegovih klicov na pomoč, nihče mu ne bo mogel pomagati! Čim rajše in čimbolj me bo ubogal, tem manj bo trpel!

In podlež se je mirno oddahnil, kakor da bi bil rešil kako dobro zadevo. Vest mu ni niti najmanj očitala strašnih zločinov. Sicer pa je to tudi popolnoma razumljivo, kajti Hernandez ni imel vesti. Že davno je prodal svojo dušo vragu, mislil je še samo na zločine in z zločini množil svoje bogastvo...

Po dolgi vožnji je v temi opazil Hernandez obrise svojega dvorca in malo pozneje je kočija prispela do dvorca in se ustavila pred velikimi vrati...

— Diego! je zavpil bankir s svojega sedeža.

Vrata kočije so se odprla in ko je posvetil žarek od luči na vrata, je zagledal Kristobal Hernandez Diegovo livrejo.

— Odpri vrata! je zapovedal Hernandez. Odnesi to telo v sobo, ki je pripravljena v stolpu in ga položi na tla, potem se pa takoj zopet vrni. Dotlej bom jaz pazil na konje.

Hernandezovo povelje je bilo takoj izvršeno.

Sluga je zagrabil telo in ga odnesel na dvorišče dvorca, potem pa preko nekih stopnic v sobo na stolpu, ki je bila odprta.

Sluga je položil telo na tla in prižgal luč.

Soba je imela obliko osmerokotnika. V vsaki steni je bilo po eno okno, ki je bilo zagrajeno z močno mrežo. Vseh osem oken pa je bilo zastrtih s težkimi zavesami. Samo en pogled v to sobo je zadostoval, da je mogel človek takoj uganiti, da je bila ta soba pripravljena za ječo. V sobi se je nahajala postelja, dve mizi in nekaj stolov. Ena miza je stala v kotu sobe. Na njenj pa so se nahajali zelo čudni predmeti: neka mala priprava ki je bila podobna kakemu strojčku, kamenite plošče, pisala, dlete in različne barve.

Hermandezu se je zdelo, da se Diego dolgo ne vrne s stolpa. Postajal je nestrpen in je razburjeno stopical okrog kočije. Zato se je toliko bolj razveselil, ko se je Diego zopet prikazal in mu naznanil, da je vse v najlepšem redu. Odhitel je po stopnicah v stolp, stopil v sobo in zaklenil vrata za seboj.

S peklenskim dopadenjem, s škodoželjnim smehljajem na ustnicah je motril zavito človeško telo, ki je ležalo na tleh. Ah, saj ni mogel drugače, kakor veseliti se svojega uspeha, kajti umetnik je bil pod njegovo oblastjo in Hermandez je že skoraj čutil v svojem žepu težka dva milijona angleških funtov.

Hermandez je bil zadovoljen sam s seboj, oddahnil si je in slekel kočijaško obleko, pod katero se je pokazala elegantna salonska obleka.

Prižgal si je cigaro, vzel stol in ga primaknil k zavitemu telesu ter sedel nanj in prekrižal nogi, potem pa je rekel:

— Torej, sva se vendar enkrat sešla, Lornco Faltis, sešla popolnoma sama med temi zidovi! Videl sem te že pred desetimi leti. Tedaj si bil še negoden mladič, še skoraj otrok. Zajahal sem v hišo tvojega očeta zaradi nekih važnih poslov. Tvoj oče je bil velik umetnik, mojster v svoji stroki, bil pa je zelo samosvoj in trdovraten. Bežal je pred srečo in svojo srečo uničil z lastnimi nogami ter jo poteptal.

Hermandez je umolknil, kakor da bi čakal na odgovor, ko pa mu ni nihče odgovoril, je nadaljeval:

— Lorencu Faltis, privedel sem te v to hišo, da tudi ti ne bi počel takih neumnosti, kakor jih je delal tvoj oče. Storil te bom bogatega, bodi pameten in ne zametuj sreče, ko te išče. Bal sem se, da boš tudi ti tako trdovraten, kakor je bil tvoj

oče, zategadelj sem te zvalil v zanko in te s silo privedel sem, da ti bom povedal svoj predlog. Kajti bil sem prepričan, da bi mi pokazal vrata, če bi prišel v tvojo hišo in ti rekel: »Faltis, zaslužil boš pol milijona lir, če mi napraviš za dva milijona ponarejenih novčanic po sto angleških funtov!« Mar ne bi bilo tako?

Hernandez zopet ni dobil odgovora.

— Ti mi ne odgovorjaš? vpraša Hernandez in se malo ujezi. Ti mi hočeš kljubovati? Mladič, pravim ti, da je vse zaman. Tu sva v popolnoma osamljenem dvorcu, daleč od ljudi in okna so zagrajena z debelimi mrežami. Odtod ne morete pobegniti; tu boste živeli, jaz pa bom poskrbel, da vam bom nabavil vsega, kar potrebujete za življenje. Že jutri vam bom poslal svojega zvestega slugo, ki je obenem tudi izvrsten kuhar. Jedi in dobrega vina vam ne bo primanjkovalo, razen tega pa vam dajem na razpolago še svojo majhno knjižnico. Kakor vidite, se da s Kristobalom Hernandezom prav dobro živeti, samo ubogati ga je treba brezpogojno...

Hernandez je zopet umolknil, potem pa je nadaljeval:

— Poleg vsega tega te bom pa še na drug način nagradil. Ti ljubiš ono lepo deklico, ki se imenuje Mignon, mar ne?

Pri teh besedah se je zavito telo na tleh zganilo.

— Mignon je zares lepa deklica, nadaljuje Hernandez, zelo mi ugaja in jaz si jo bom obdržal zase, če ne boš ubogal mojega povelja. Če pa me boš ubogal in izvršil mojo nalogo, ti obljubljam, da boš zopet našel svojo Mignon, ko mi boš izročil za dva milijona angleških funtov. Ti meni ponarejene novčаницe, jaz pa tebi Mignon. Odgovori torej, ali sprejmeš mojo ponudbo? Ali se boš pokoril moji zapovedi? Hočeš-li prostovoljno ostati v tej sobi in delati, kar zahtevam od tebe? Dobro si zapomni: če nočeš ostati po svojem lastnem privoljenju, te bom pa prisilil k temu! Odloči se torej: ali — ali! To je moja zadnja beseda!...

— Da, to bo tvoja zadnja beseda! zagrmí v tem trenutku strašen glas in pred Hernandezom se je vzravnaval orjaški, močan človek z dvignjeno puško.

Hernandez se je zgrozil.

Telo mu je stresal smrtni strah...

Hernandez je bil na mah podoben mrtvecu. Odprtih ust je strmél v strašnega človeka, njegove posinele ustnice pa so komaj spregovorile:

— Giuseppe Musolino!

Bič maščevanja

Nekaj snujejo ljudje — drugo pa skuje usoda. Ljudje, ki ne vidijo ničesar, kar se godi okrog njih, ki ne mislijo na nikogar drugega, kakor samo nase, katerim ni nič na zemlji sveto, razen njihovega lastnega zadovoljstva in blagostanja, ki jih ne boli nesreča in beda svojega bližnjega, ker stremijo le za nakopičenjem blaga in po napolnitvi lastnega mošnjička — se mnogokrat varajo v svojih računih, vsa njihova pričakovanja se izjalove, upanje se jim izneviri, taki ljudje doživljajo strašna razočaranja, ko gledajo brez moči, kako prepadajo njihovi načrti — čeprav so bili še tako dobro zasnovani.

Tak človek je bil tudi bankir Kristobal Hernandez. V do-sego svojega smotra si je Hernandez zasnoval izboren načrt. Ko pa je bankir sestavljal ta načrt, je mislil samo nase, račun-al je samo na svojo lastno potrebo, upošteval je samo svojo željo in samo svojo voljo. Na poštenost in plemenitost ter svobodo svojega bližnjega Kristobal Hernandez ni pomislil. Mislil je, da se bo s pomočjo ponarejenega denarja rešil propada — tega pa ni pomislil, da se bo poštenu značaj Lorenca Faltisa upiral zločinskemu početju. Računal je na svoj mogočen vpliv, na svojo moč in na lokavost, s katero je hotel prisiliti mlade-ga Lorenca Faltisa, da bi podlegel njegovi volji — ni pa pomi-slil, da bi se morda kdo našel, ki bi pomagal nesrečnemu mla-deniču. Ni se spomnil zaščitnika slabih in nedolžnih, ni mislil na Giuseppa Musolina! Pozabil je, da pride Musolino vedno tja, kjer ga potrebujejo.

Tudi v tem slučaju se je pojavil Musolino v Napolju ravno v trenutku, ko je bil najbolj potreben. Lorenca Faltisa je rešil nesreče ter ga osvobodil njegovega napadalca, potem pa mu je ponudil prijateljstvo in sprejel Lorenca kot zaveznika za borbo proti skupnemu sovražniku: Hernandezu.

In mladi umetnik je ponudbo od srca rad sprejel.

Musolino je pretuhtal položaj, v katerem se je Lorenzo nahajal. Sklenil je, da se morata posla lotiti takoj. Musolino je prijel mladega slikarja za roko in ga potegnil v senco neke hiše, da ju ne bi kdo videl ali pa slišal. V temi je Musolino raz-ložil svojemu novemu prijatelju storjeni načrt.

— Železo je treba kovati, dokler je vroče, reče Muso-lino. Ne smeva dovoliti, da bi sovražnik še enkrat ponovil svoj

poskus. Sovražnik je v najini bližini, prišel je po vas in vas sedaj najbrž že nestrpno pričakuje, oditi morate torej k njemu — toda tudi jaz bom šel z vami! Poslušajte moj načrt: Hermandezov pomagač leži onesveščen na pločniku. V takem stanju bo ostal še dolgo; ko pa se bo zbudil iz omotice, bova midva z najinim sovražnikom že zelo daleč. Dobiti morava obleko tega nesrečneža. Vi boste oblekli to livrejo, mene pa boste zvezali in me zavili v ono črno platno, ki ga je prinesel ta sluga s seboj, da bi vas zavil vanj. Ko bova to storila, me boste odnesli v voz in odpeljala se bova skupaj, kamor je Hermandez mislil odpeljati samo vas. Ne bojte se ničesar! Jaz sem z vami, z menoj pa je moja zvesta puška...

Mladi slikar je z občudovanjem poslušal razlaganje svojega rešitelja in prijatelja. Razumel je vsako Musolinovo čustvo in bil pripravljen ubogati svojega prijatelja.

— Če hočete, da se nama načrt popolnoma obnese, morate biti pametni in zelo previdni, nadaljuje Musolino. Svoj glas morate spremeniti tako, da bo podoben glasu tega nesrečneža, da Hermandez ne bo slutil izdaje. Poleg tega vas pa še opozarjam, da ne govorite preveč; slepo se pokoravajte vsakemu Hermandezovemu povelju. Še enkrat vam pravim: ne bojte se ničesar. Jaz sem z vami, z nama pa je Bog!...

— Dobro! Ubogal vas bom! reče mladi Lorenzo in krepko stisne roko svojemu rešitelju.

— Tedaj na delo! reče Musolino.

Oba prijatelja sta stopila k nezavestnemu Diegu. Musolino mu je slekel livrejo in jo izročil Lorencu, ki jo je z lahkoto oblekel vrhu svoje obleke, kajti livreja je bila narejena za ogromnega Diega in je bila radi tega zelo prostorna. Lorenzo pa je vzel črno platno, ga vrgel preko Musolina in ga zavil vanj obenem z njegovo puško.

Ko je bilo vse gotovo, je mladi Lorenzo dvignil zavitega Musolina in ga odnesel proti vozu.

Lorenzo je bil močan mladenič in je bil kos ogromnemu Musolinovemu telesu.

Kakor že vemo, je Hermandez sedel na kočijaževem mestu, ovit v kočijaški plašč, in nestrpno pričakoval Diegovo vrnitev.

Ko je Hermandez zagledal Musolina in Lorenca, je mislil, da je prišel Diego s svojo žrtvijo, takoj je skočil s svojega sedeža, odprl vrata kočije in vprašal:

— Ali se ti je vse posrečilo?

— Vse, je zamrmral Lorenzo in se trudil, da bi posnel močni Diegov glas.

— Prav dobro! je skakljal Hernandez in zapovedal Lorencu naj vrže zavito telo v kočijo.

Lorenzo je molče ubogal, sunil Musolina v kočijo, ga posadil na sedež, sam pa je sedel njemu nasproti, da bi po Hernandezovem nasvetu čuval svojega razbojnika.

Hernandez, ki ni slutil ničesar, je skočil na svoje mesto, pognal konja in kočija je oddrdrala po samotnih ulicah.

Ropotanje voza je omogočalo prijateljema svoboden pogovor. Ni se jima bilo treba bati, da bi ju Hernandez slišal, ker je bila kočija zaprta in Hernandez tudi ni prisluškoval ker ni ničesar slutil.

— Ah, zdi se mi, reče Musolino, da naju ta razbojnik pelje iz Napolja, najbrž kam v okolico.

— Tudi meni se zdi tako, ker se peljemo sedaj mimo Filipov, odgovori Lorenzo, ko je pogledal skozi okno.

— Ta lopov bo zares presenečen, ko nas bo zagledal, je rekel Musolino in se nasmehnil.

— Namesto da bi jaz trepetal, se bo pa tresel Hernandez! odgovori Lorenzo in se tudi nasmehne. Zanko je pripravil meni, pa bo sam padel vanjo.

Musolino pogleda skozi okno in se zdrzne.

— Poglej! Saj mi se peljemo proti San Stefanu! vzklikne Musolino.

— Bog! Kaj pomeni to? vpraša Lorenzo. Čemu ta napad? Čemu ta skrivnostna vožnja? Zakaj me je Hernandez hotel odvesti?

— Najbrž zato, ker vas je potreboval, odgovori Musolino. Morda vas je pa hotel odpeljati iz Napolja, da bi ne zagнали krika, ker je izginila vaša zaročenka...

— Morda pa je tudi moja Mignon tam, kamor naju lopov vodi? vzklikne razburjeno Lorenzo.

— Ne vem, toda tudi to je mogoče? To bom pa že še videl, odgovori Mussolino.

— Ah, če bi se to zgodilo!? vzklikne Lorenzo. Če meni ne bo davna ta možnost, prijatelj, prosim Vas, pazite na njo, čuvajte jo — rešite jo...

— Kar pomirite se! Giuseppe Musolino bo tudi v tem slučaju pokazal, kako veliko in kako iskreno je njegovo prijateljstvo!

Kočija se je naenkrat ustavila.

— Sedaj-le bova vse zvedela! zašepče Musolino Lorenco. Pogum, prijatelj!

— Diego! zavpije Hernandez s svojega sedeža.

Lorenzo je odprl vrata in porinil svojo glavo skozi odprtino.

— Odpri vrata in odnesi tega človeka v sobo, ki je v stolpu zanj pripravljena, je zapovedal Hernandez. Tam ga položi zvezanega na tla in se takoj vrni, jaz pa bom med tem pazil na konja! Ključe imaš v žepu!

Lorenzo je molče ubogal Hernandezovo povelje. Zgrabil je povezanega Musolina in ga odnesel v hišo. V Diegovi livreji so rožljali ključi.

Ko je Lorenzo stopil s svojim bremenom v hišo, je Musolino skočil na noge, da bi ne izmučil preveč svojega prijatelja. Oba sta jo mahala po stopnicah navzgor in kmalu prispela do sobe.

Stopila sta v sobo. Musolino se je razgledal po osmerokotnem prostoru. Zagledal je mizo, na kateri je bilo mnogo najrazličnejših priprav, mnogo plošč, različnih barv in mnogo drugih predmetov.

— Poglejte, je vzkliknil Musolino. Morda pa vas je Hernandez privlekel v to sobo, da bi mu napravili kakšno sliko — morda celo njegovo lastno?

— Ah! vzklikne mladi umetnik, ko je tudi on zagledal vse te predmete. Sedaj mi je vse jasno. Sedaj razumem vse! Sedaj vem, čemu me je ta lopov hotel privleči sem in me tu zapreti! Tudi mene hoče uničiti — kakor je uničil mojega nesrečnega očeta ... Musolino, poslušajte! Ta ničvrednež me je privlekel sem, da bi me prisilil, da bi s svojo umetnostjo in s svojim znanjem služil zločinu, prisiliti me je hotel, da bi mu izdeloval ponarejene novčanice.

— Ah, malopridnež! plane presenečeno Musolino. Tako je torej bogastvo Kristobala Hermandeza!? Taki so torej izvirki bogastva največjega italijanskega bankirja! Ah, lopov, ogabnež, ničvrednež, kača! ...

Musolino je škripal z zobmi. Strašen plamen mu je švigal iz oči, toda na ustnah mu je počival še strašnejši smehlaj.

Pogled na Musolina je bil v tem trenutku zares strašen.

Toda — sedaj je bilo treba hiteti. Musolino je zatrl svojo jezo, vendar je rekel svojemu prijatelju še precej razburjeno:

— Faltis, hitite k vozu, da bi ta lopov česa ne sumil.

Če je Hernandez namenil to sobo za vašo ječo, bom pa jaz zaprl njega v ta prostor z osmero zamreženih oken!

— In vi? vpraša Lorenzo v strahu.

— Zame vam ni treba skrbiti. Če bo Hernandez prišel sem, sedite na voz in se odpeljite nazaj...

— Mar ne bom počakal na vas?

— Ne, prijatelj, ker ne vem kako dolgo bom ostal tukaj.

Sedite na voz in poženite konje! Voz in konji so sedaj vaši — prodajte jih...

— Toda... jaz ne morem tega... se je obotavljal plemeniti mladenič.

— Zakaj ne?

— Zato vendar, ker voz in konji niso moja last.

— Dragi prijatelj, bodite vendar pametni. Giuseppe Musolino vam ne bo nikdar svetoval nič slabega, če gospodari lahko s tem vozom in s temi konji Hernandez, ki jih ni zaslužil, jih prodaste lahko tudi vi še s toliko večjo pravico, ker je ta lopov uničil vašega očeta, vi pa potrebujete denar...

— Vem, vem, toda vest...

— Lahko si ohranite čisto mirno vest. Hernandez voza itak ne bo več potreboval, vi pa morate imeti mnogo denarja, če hočete popraviti, kar vam je Hernandez slabo storil...

Vi morate osrečiti svojo Mignon...

— Ah, Mignon! jekne Lorenzo. Mignon sem izgubil, odšla je in bojim se, da se ne bo nikdar več vrnila.

— Nasprotno! reče Musolino, jutri jo boste že videli, jutri bo že v vašem naročju.

— Kako? Kje?

— To vam bom jutri povedal...

— Jutri! vzklikne Lorenzo. Kako neki, ko pa niti ne veste, kje se nahaja in kaj se ji je pripetilo?

— Res je, da ne vem, toda to ve Hernandez prav dobro! Lorenzo je Musolina začudeno gledal.

— Da, ta lopov mora vedeti, kje se nahaja Mignon. Hernandez mi bo to povedal, jaz vas bom pa jutri o tem obvestil. Lahko odidete popolnoma pomirjeni. Radi prodaje voza in konjev se obrnite na Žida Natana Benhalepa. Ta Žid stanuje v umetniški četrti, blizu vas...

— Poznam ga, reče Lorenzo.

— Za voz in za oba konja zahtevajte pet tisoč lir. Izpod te cene ne dajte Židu blaga...

— Toda, prosim vas, povejte mi, kje vas bom jutri našel?

— Če Mignon ne bo prišla čez dan sama domov, tedaj pridite pod večer v San Stefano. Čakal bom na vas na vrhu Aspromonta, pri razvalinah stare kapelice Kristusovih solz... Sedaj pa — hitite... Zbogom!

— Zbogom prijatelj! reče Lorenzo in krepko stisne roko, ki mu jo je ponudil Musolino. Še enkrat: hvala vam za vse! Zbogom!

In mladi Lorenzo Faltis je odšel iz sobe. Od zunanje strani je zaklenil vrata in pustil ključ v ključavnici, potem pa je odhitel po stopnicah navzdol ter prispel pred vrata, kjer ga je Hernandez nestrpnostno pričakoval.

Musolino pa leže na tla, položi puško poleg sebe in se pokrije s črnim platnom ter ostane popolnoma miren, dokler ni prihitel Hernandez v sobo.

Kar se je po tem zgodilo, se itak še spominjamo.

Ko je Hernandez zagledal pred seboj Musolina, se je tako prestrašil, da je trepetal po vsem telesu. Niti vstati ni mogel od strahu, zdelo se je, kakor da bi bil prikovan na stol.

Musolino ga je nekaj časa meril s svojim strašnim pogledom, naenkrat pa ga je zgrabil s svojima močnima rokama, ga dvignil, zavihtel in treščil ob zid in mu stopil z nogo na prsa.

— Tako, Kristobal Hernandez! zagrmí Musolino. Zopet sva se sešla, toda sedaj čisto na drug način, kakor pa takrat v sodni dvorani v Reggiju! Takrat sem bil jaz obtoženec, ti pa si krivo prisegel in pričal proti meni, danes pa je ravno obratno, danes ležiš ti kot krivec pred menoj in jaz sem tvoj sodnik! Zanikarnež! Ali se še spominjaš prisege, ki jo je Giuseppe Musolino izrekel v sodni dvorani? Ali veš, da bo zadelo moje maščevanje tudi tebe?

Hernandez je umiral strahu.

— S svojim pričanjem in s svojo krivo prisego si pripomogel, da sem bil obsojen na dvajset in eno leto ječe, toda Bog mi je pomagal, da sem se rešil, da bi kaznoval krivoprisežnike. Kristobal Hernandez! Dvajset in eno leto boš ostal med tem zidovjem, če se ti ne bo prej omračil um, ali pa te ne bo rešila smrt. Giuseppe Musolino pa bo tvoj čuvaj! Hranil te bom s slabimi jedili, kakršna so dajali tudi meni v svinčeni celici. V tej osamljenosti ti bodo lasje posiveli, um pa se ti bo omračil! Sanje bodo bežale pred Teboj, če pa ti bi kedaj hotel

spanec zatisniti trudne oči, bom stopil jaz k tebi in ti ne bom dal spati. Pripovedoval ti bom o svojem trpljenju in o neskončnih nočelo brez spanja, ki sem jih preživel v svinčeni celici, v katero si me, ti lopov, poslal s svojo krivo prisego. Izrodek človeštva, lopov, to naj bo tvoja kazen!

Musolino je bil strašen v svoji jezi. Vsaka njegova beseda je, kakor nož, prebadala podlo Hernandezovo srce. Hernandez se je zvijal od strahu in komaj spregovoril.

— Milost!

— Za krivoprisežnike ni milosti! je zavpil Musolino.

— Usmilite se me! je ječal podlež.

— Mar so se tebi smilile tvoje žrtve? zagrmi Musolino in še močnejše pritisne z ного ob prsa.

— Niso se mi smilile... zastoka Hernandez.

— Zakaj torej pričakuješ usmiljenja od drugih?

— Musolino, kriv sem pred teboj! je cvilil prekanjeni bankir. Priznavam, da sem bil napram tebi nepravilčen... priznavam svoj zločin... toda... jaz nisem kriv... drugi... jaz sem bil samo orodje...

— Vražja zalega! je grmel Musolino. Mar misliš, da jaz tega ne vem? Mar misliš, da jaz nisem vedel, da je Luigi Borgeze kupil vaše ostudne duše, da ste krivo pričali proti meni? O, jaz vem to že davno! Ne pozabi pa, da sem jaz krvavi bič maščevanja! Kakor gnusne črve bom najprej pohodil vse one ostudne prodane duše, potem pa bo nekega dne trepetal in se zvijal pred menoj ter prosil milosti tudi črni grof Luigi Borgeze!

Hernandez je zatisnil svoje oči, ker ni mogel prenesti plamena, ki je žgal iz Musolinovih pogledov.

Musolino pa je nadaljeval še s strašnejšim glasom:

— Razbojnik! Pozabil si, da je še pravica na svetu. Pozabil si na mojo prisego, pozabil na mojo osveto! Ali vidiš, da bi ti mogel iztrgati tvoje ogabno srce in z enim samim zamahom svojega noža ločiti tvojo glavo od telesa! Kdo bi mi branil to, kdo bi me motil pri delu? Nihče! Tukaj sva popolnoma sama in priznavam, da si izbral ta dvorec — za mojo osveto! Toda, Kristobal Hernandez, jaz nočem, da bi ti umrl, jaz hočem, da živiš! Ostanek svojega življenja boš preživel v tej sobi, ki si jo namenil nekomu drugemu za ječo. Ta soba bo tvoja ječa in morda tudi tvoja grobnica!...

— Gorje mi! zaječi Hernandez, ki je trepetal kako bilka, ki jo stresa vihar.

— Tako kazen si si zaslužil, reče Musolino s prezirom in pogleda trepetajočega bankirja še hujše.

— Kaj pa moja žena? ... In moj otrok? ... zopet zaječi bankir Kristobal Hernandez.

— Nikdar več jih ne boš videl!

— In moje bogastvo?

— To bogastvo ni bilo nikdar tvoje! Kar si imel, si ukradel, ali pa si na nepošten način prilastil od drugih. S pomočjo zločinov si si pridobil toliko bogastvo! Svoje blagostanje si zidal na nesreči drugih...

— In moj obrat? I moji posli?

— Vodil jih bo kdo drugi!

— Kaj pa moji ljudje? Moji uradniki?

— Niti ena sama solzica jim ne bo orosila očesa, ko bodo zvedeli, da te ni — dobili bodo drugega, boljšega gospodarja. Ti ljudje so bili tvoji sužnji. Neusmiljeno si izkoriščal te ljudi, ki so gromadili tvoje bogastvo, ti pa si jim dajal za naporno delo le neznatno miloščino.

— Ah, zastoka Hernandez in se skuša splaziti po kolenih k svojemu strašnemu sodniku, Musolino pa ga sune z nogo in Hernandez se zvali po tleh...

Ponosni in ošabni Hernandez, najbogatejši človek Italije, kralj italijanskih bankirjev in bogatašev, zločinec, ki je brez trohice usmiljenja uničeval in upropaščal svoje nedolžne žrtve — je bil sedaj na tleh, se plazil po kolenih in prosil usmiljenja...

Njegovim praznikom je napočil sedaj konec!

Neizprosni sodnik je stal pred Hernandezom in ni čutil niti najmanjšega usmiljenja z nesramnim zločincem.

— Vrag v človeški podobi! je grmel Musolino. Vražja zalega! Zate ni milosti na tem svetu! Izrekel sem že tvojo obsodbo in zdaj boš nastopil kazen. Jutri bom zopet prišel in te povprašal, kako si preživel svojo prvo noč v temnici! Svojo ulogo na zemlji si odigral! Kristobal Hernandez, zbogom in — na svidenje!...

Porogljiv smeh se je razlegel po sobi, ko pa je vse utihnilo — je Hernandez ostal sam!...

Propast

Noč se je polagoma dvigala in ginila pod pritiskom dneva. Jutranja zarja je napovedala nov dan. Življenje v Napolju je hitelo po svoji stari, navadni poti. Vse je hitelo k svojemu delu in daljevalo tam, kjer je sinoči prenehalo.

V palači bankirja Hermandeza je že vse oživel. V delavnicah so bili že vsi delavci in uradniki vsak pri svojem delu, lokavi Vernije pa jih je nadziral in jim zapovedoval.

Nihče ni slutil, kaj se je zgodilo minule noči.

Niti Vernije, ki je bil glavni pomagač svojega gospodarja, ni vedel ničesar. Hermandez pa se ni prikazal v delavnico.

Okrog enajstih je vprašala gospa Estrela, bankirjeva žena, kam je odšel njen mož in če se še ni vrnil. Pri tej priliki je Vernije komaj zvedel, da bankirja Hermandeza ni bilo doma celo noč. Vernije pa ni polagal na to nobene važnosti in je zapovedoval in se šopiril kakor prej.

Napočil je večer in Hermandez se še ni vrnil. Minila je tudi druga noč, o Hermandezu pa ni bilo ne duha ne sluha.

Uslužbenici so začeli takoj nekaj sumiti in ko se Hermandez še v teku naslednjega dne ni vrnil, ni mogla skrivnost njegovega izginotja ostati več tajna.

Vest, da je bankir Kristobal Hermandez izginil na skrivnosten način, se je z mrzlično naglico širila od ust do ust in kmalu zavzeli ves Napolj in nihče ni vedel, kje se nahaja bankir.

Ta vest je vznemirila celo mesto.

Vzrok, da je bankirja kar na lepem zmanjkalo, so si ljudje tolmačili na različne načine. Ta slučaj pa je zbežal in povzročil mnogo straha vsem onim, ki so imeli v Hermandezovi banki kake vloge, ker so ljudje takoj sumili, da je napočil konec banki.

In ljudje so oblegali blagajne banke, vsakdo je hotel imeti svoj denar.

Bankir Kristobal Hermandez je povedal pred tremi dnevi svojemu zaupniku Verniju, da se banka nahaja pred konkurzom, če se mu ne bo posrečilo na kakršenkoli način dobiti denarja, kajti mnoge bankine špekulacije so se izjalovile in povzročile ogromno škodo. Sedaj, ko je blagajnik Vernije videl,

da ljudje dvigajo še to malenkost, ki se je nahajalav blagajni, je vedel, da je padec banke neizogiben.

Vernije je vedel, kam je odšel bankir Hernandez, pojasnil bi bil lahko njegovo skrivnostno izginotja, Vernije pa je bil pretkan in zločinec, kakor tudi njegov gospodar in zato je molčal. Povedati ni hotel ničesar, prizadeval pa si je da bi to priložnost čim boljše izkoristil.

Kot glavni zaupnik in zvesti pomagač bankirja Hernandez, se je Vernije že prej na pretkan način nagrajeval za zasluge, ki jih je storil podjetju. Hernandez je bil namreč tudi napram svoji desni roki zelo skop in sebičen. Vernije je izpeľjaval iz blagajne večje vsote in jih kril z napačnimi vknjižbami. Na ta način si je pretkani Vernije nabral precejšnje premoženje, ki ga je nalagal pri angleških bankah in drugih varnih zavodih.

Vernije je torej čisto gotovo vedel, da bo nastal v banki polom, zgrabil je še znatno vsoto denarja in peti dan izginil iz Napolja.

Ko so ljudje zvedeli, da je zginil tudi blagajnik, je nastalo v Napolju strašno razburjenje. Z Vernijevim begom je bila usoda banke zapečaten. Upniki so navalili iz vseh krajev.

Velike trgovske tvrdke in denarna podjetja iz Londona, Petrograda, Paríza, Berlina, Dunaja, Rima in iz Newyorka, s katerimi je bila banka Hernandez v poslovni zvezi in katere so bile njene upnice, so predlagale sodišču naj proglasi konkurz banke. Sodišče je sprejelo predlog in Cezare Bartolo je bil imenovan za upravitelja konkurzne mase, obenem pa je moral sestaviti tožbo.

Državnemu pravdniku Cezaru Bartolu se je nudila sijajna priložnost, da bi tudi on prišel do denarja, ki so mu ga zaupali v oskrbo in katerega bi Bartolo tako zelo potreboval.

In Bartolo je nastopil zaupano mu službo.

Napram Hernandezovi rodbini in napram njegovim uradnikom se je Cezare Bartolo pokazal skrajno trdega in nedostopnega brez vsakršnega čuvstva.

Pasiva banke so bila mnogo večja od aktiv.

Vse Hernandezovo premoženje je bilo na mah zaplenjeno. Zapečatili so celo to, kar je bilo zapisano na Hernandezovo ženo, zaplenili so sijajno palačo in razkošno pohištvo.

In ošabna Etsrela Hernandez je morala s svojo nesrečno hčerko Preciozo zapustiti prekrasno palačo.

Estrela, ki je bila navajena razkošja in udobnega življenja

je obupavala v tem strašnem položaju. Precioza pa, ki je imela mrtvaško glavo in je bila plemenita in zelo skromna, je tolažila svojo mater in ji bila edina opora v teh težkih dneh.

— Mati, ne obupaj, ne pretakaj solz, zgubili smo sicer bogastvo denar, toda s tem ni še vse izgubljeno...

— Ah, ti ne razumeš tega! ji odgovori Estrela. Če ni človek nikdar imel denarja, ni to nikaka nesreča, če pa imaš mnogo denarja in se navadiš na lepo življenje, potem ti pa naenkrat vzamejo vse, ah, hčerka, to je nekaj najstrašnejšega.

— Ne, mati, ni tako, to ni tako strašno! Mati, ne obupaj! Delali bova in se z delom preživljali! jo je tolažila Precioza. Delo ni grda stvar. Mnogokrat je veliko lepše, če se človek preživlja s težkim delom, kakor pa če živi v izobilju. Saj si vendar toliko ljudi služi svoj vsakdanji kruh s težkim delom in ti ljudje so tudi srečni! Če ti ne moreš delati — bom delala jaz, delala bom od jutra do večera in upam, da bom zaslužila, kolikor bova potrebovali. Jaz znam delati. V moji osamljenosti me je naša zvesta služabnica Iveza naučila maršičesa... Šla bom po trgovinah in prosila zaslužba...

— Ah, to je vendar nemogoče! je jecljala Estrela. Nesrečni otrok, tebe je narava tako strašno pokvarila, ljudje se bodo obračali od Tebe...

Precioza ne odgovori ničesar. Po kratkem molku pa vpraša svojo mater:

— Mati, ali ti verjameš, kar pravijo ljudje?

— Kaj imaš v mislih?

— To vendar, da je oče pobegnil in naju izročil bedi in pomanjkanju?

— Da, verjamem! odgovori mati. Tvoj oče je bil vedno zelo sebičen, draga hčerka. O, kako bi bila srečna, če bi ga nikoli ne bila spoznala in se ne poročila z njim!...

— Mati, ne govori tako, ji reče blago Precioza. Jaz bi pa prej verjela, da se mu je pripetila kaka nesreča. Morda je celo mrtev?...

— Ah, otrok moj, to ni mogoče. Zakaj bi neki moral umreti ravno takrat, ko je drvelo njegovo podjetje v izgubo? In knjige so dokazale, da se je banka bližala polomu.

Precioza umolkne. Nesrečna deklica ni mogla o svojem očetu slabo misliti, čeprav tudi sama ni verjela, da je oče pravilno ravnal. Res je, Precioza je živela sama, ločena od sveta, in ni mogla poznati svojega očeta, toda mogokrat je dvomila o njegovi poštenosti, kadar je zagledala njegov obraz. Ta dobra

in plemenita duša ni mogla slabo misliti o svojem očetu, še manj pa govoriti. Molčala bi bila, čeprav bi bila vedela, da je njen oče najslabši človek na svetu.

Naslednjega dne popoldne, ko je Estrela Hernandez malo zadremala, je Precioza odšla iz hiše, da bi si poiskala zaslužka. Materi ni mogla verjeti, da bi jo ljudje radi njene zunanosti odbijali, kmalu pa se je prepričala o bridki resnici njenih besed.

Kamorkoli je prišla in privzdignila svoj pajčolan, so ljudje vstajali in se plašili njene mrtvaške glave in jo takoj odpravljali iz delavnice.

Precioza je z bolestjo v srcu odšla iz ene trgovine, toda njena krepka volja in njeno samozafajevanje sta ji odprla vrata druge trgovine, povsod pa je dobila skoro enake odgovore.

Samo nekemu trgovcu se je Precioza zasmilila, rekel ji je:

— Gospodična, prav žal mi je, da nimam službe za vas, nekaj pa bi Vam mogel svetovati.

— Tudi za svet vam bom hvaležna, reče trpko uboga deklica.

— V Napolju boste težko našli kak zaslužek. Ljudje gledajo na zunanost, vas pa je narava, oprostite...

— Vem, vem, ga prekine Precioza. Kar povejte mi, ne bom užaljena...

— Z Vašim obrazom bi vi mnogo več zaslužili na kak drug način... nadaljuje dobri trgovec. Ponudite se kakemu gledališkemu ravnatelju ali pa kaki potujoči družbi in videli boste, da vas bodo prav dobro plačali...

Preciozi se je srce skrčilo od bolesti. Mar se naj bi izpostavljala škodoželjnim pogledom radovednega občinstva, da bi jim kazala svojo nesrečo in tako zaslužila vsakdanji kruh? Toda Precioza je premagala svojo boleost in rekla.

— Gospod, hvala vam za svet, ali pa bi mi morda tudi lahko povedali, kam naj se obrnem?

— Tega ne vem, slišal sem pa, da se je taka potujoča družba utaborila ob poti proti Vezuvu. Zdi se mi, da je vodja te družbe neki Anglež, ki se imenuje Džim Dojkens...

— Najlepša vam hvala! se zahvali Precioza in odide iz trgovine.

Solze so ji zalile oči. Utrnjena in potrta se je vrnila domov in komaj prispela po stopnicah navzgor.

Ko je odprla vrata sobe, je zagledala svojo mater, ki je spala v skromni postelji.

Precioza stopi k postelji, da bi zbudila mater in ji pripovedovala o svojih zastonjskih poskusih, naenkrat pa se zdrzne.

Njeno telo je vztrepetalo v smrtnem strahu. Njen mrtvaški obraz je postal še strašnejši, blede ustnice pa so se skrivile v trpki bolesti. Precioza je strašno zavpila.

Zagledala je svojo mater — mrtvo.

Majhna stekleničica v njeni roki je povedala, zakaj je Estrela tako hitro umrla.

Zastrupila se je.

Marsikdo ne more prenesti padca iz višine v globino, ne more pozabiti minule sreče in se sprijazniti z mislijo, da bo moral delati in živeti v pomanjkanju.

Tudi Estrela Hernandez ni mogla preživeti strašnega padca, ni mogla pozabiti na svoje udobno, lahko in razkošno življenje... Segla je po zadnjem sredstvu.

Uboga Precioza je pokleknila k postelji, na kateri je ležala mrtva mati in bridko zajokala.

Njena usoda je bila zares žalostna.

Narava jo je spačila in jo s tem oropala vseh življenjskih radosti. Po krivdi svojega očeta je okusila pomanjkanje in obup, sedaj pa je izgubila še mater!...

Na tem svetu ni imela torej nikogar več. Ostala je sama, popolnoma sama. Nikogar ni imela, ki bi ji svetoval in ji pomagal. Sama se bo morala boriti proti vsem strahotam, ki so jo še čakale v življenju, sama bo morala kljubovati nepravični usodi.

In solze, vroče solze so tekle iz njenih upadlih oči, krčevito ihtenje pa je lajšalo bol, ki je glodala in tlačila dušo in ji pretila s smrtjo...

Dolgo je klečala Precioza ob postelji in objemala mrtvo materino telo, poljubljala ga je in ihtela, strašno ihtela...

Žalost se ni hotela umakniti.

Naslednjega dne so Estrela pokopali na pokopališču med siromake. Za mrtvaškim vozom je korakalo samo eno bitje s pajčolanom preko obraza.

To edino bitje je bila Precioza, ki je spremljala svojo mater k večnemu počitku — tu se je poslovila od nje za vedno. V njeno dušo se je naselila strašna praznina...

Uro pozneje je bila Precioza v šotoru Džima Dojkensa. Prekanjeni Anglež je bil podjeten človek. Videl je, da si bo na njeni nesreči zaslužil ogromnega denarja. Sprejel jo je v svojo družbo.

Kriva prisega Kristobala Hermandeza je bila strašno kaznovana. Tako mine sreča vseh onih, ki mislijo samo nase in se bore za razkošje, svojega bližnjega pa oropajo poslednjega vinarja, teptajo njegove svetinje, blatijo njegovo čast in poštenje in grade svoje blagostanje na tuji nesreči.

Hudobnemu dejanju sledita kazen in kesanje.

Dobro vračamo z dobrim, slabo pa s slabim.

Noč v gozdu

Osem tednov po teh dogodkih so jezdili po cesti od Reggija proti Napolju trije jezdeci. Jezdec so ustavili svoje konje pred velikim gozdom in se začeli pomenkovati.

— Zares, reče eden izmed njih, Italija je čudna zemlja. Po nekod vidiš prekrasne spomenike, visoko razvito umetnost, strmiš in se čudiš prirodnim krasotam, drugod pa zopet vidiš strašno siromaštvo in pomanjkanje, da se ti kar ježe lasje.

— Jaz pa, pristavi drugi, vidim v vsakem Italijanu razbojnika, ki preži na mojo mošnjo!

— Ničesar ne morem pripomniti, reče tretji. Soglašam z vama; ker pa vaju skrbi varnost mošnje, pravim, da mošnje tudi v Parizu niso preveč varne.

Čenjeni čitatelji so gotovo že uganili, kdo so trije jezdeci. Spoznali so v njih tri kavalirje, ki so prišli po nasvetu in zahtevi mlade kneginje Margarete Borgeze, oziroma Margarete Čiriko, v Italijo, da bi ujeli Giuseppa Musolina.

Te tri junake smo zadnjič videli v Parizu, ko so zapustili salon lepe Margarete.

Kako so prišli vendar ti ljudje skupaj? Mar niso delali vsak zase in ali niso posamezno in ob različnem času odšli iz Pariza?

Niso.

Ti trije junaki so si bili dobri znanci in prijatelji, še več, bili so nerazdružljivi tovariši. Slučaj pa je hotel, da so se vsi trije zaljubili v eno in isto deklico. To pa ni bilo prav nič čud-

nega, kajti Margareta je bila izredno lepa, vrhu tega pa še zelo bogata. Ko jim je Margareta stavila pogoj za svojo roko, so bili seveda vsi trije pripravljeni na izpolnitev. Vneto so se oprijeli rešilne vejice.

Zapustili so Margaretino palačo in se znašli na ulici. Krenili so v prvo kavarno, tu so se kakor stari znanci in prijatelji sporazumeli, da bodo skupaj odpotovali v Italijo in se podali na lov za razbojnikom Giuseppom Musolinom. Če pa se jim bo posrečilo ujeti tega razbojnika, se bodo tudi kot prijatelji domenili, komu bo pripadala Margaretina roka. Z seboj pa so vzeli markizovega slugo, naivnega in dobrodušnega človeka, ki so ga imenovali Plon-Plon.

Sedaj so bili že blizu cilja. Nahajali so se v okolici, kjer je gospodaril Giuseppe Musolino.

Ker se je že bližala noč, so poslali slugo Plon-Plona, da bi jim priskrbel prenočišče. Sedaj bi morali odjezdeti v gozd, sluge pa ni bilo nikjer.

— Če bi vsaj vedel, kaj je s tem cepcem? reče baron Somer. Da se mu le ne bi pripetila kaka nesreča?

— Njemu se ne more ničesar zgoditi, odvrne markiz Gondi, toda nam se bo kaj pripetilo, ker Plon-Plon najbrž ni našel prenočišča in bomo morali spati v gozdu pod šotorom.

— Nikar se ne boj! pristavi kapetan Trevij. Kdor bi si rad priboril roko lepe Margarete Borgeze, ne sme trepetati pri misli, da bo moral eno noč prespati v gozdu!

V tem trenutku se prikaže Plon-Plon.

— Ah, pogledjte ga! vzklikne baron. Pogledjte, kako žalosten je njegov pogled in kako obupno se drži! Najbrž mu sreča ni bila naklonjena.

Plon-Plon je leno prijezdil k trem vitezem ter leno zamahnil z roko, kakor da bi pozdravil.

— No, kaj je? vpraša markiz. Ali bomo spali v toplih posteljah ali pa v gozdu?

— Noč v gozdu ni preveč prijetna, tudi jaz bi želel, da bi prenočevali v kaki hiši, odgovori Plon-Plon.

— Ali si našel prenočišče? vpraša baron.

— Nisem.

— To pomeni, da bomo spali v gozdu? vpraša kapetan.

— To ne pomeni ravno to, odgovori dvoumno Plon-Plon in pomenljivo pomežikne.

— Ali je v bližini kaka hiša?

— Ne.

- Ali je vas daleč?
- Da.
- Ti torej nisi ničesar našel?
- Sem.
- Kaj pa si našel?
- Prav za prav nisem našel ničesar, toda ...
- Tepec! krikne jezno markiz. Povej na kratko, da nisi našel prenočišča, da bomo morali prenočiti v gozdu ...
- Tega vendar ne morem reči, odgovori mirno najvnt Plon-Plon. Morda pa ne bomo spali v gozdu ...
- Vraga! Kje pa naj bi spali, če pa nisi našel prenočišča?
- Če ga še nisem našel ne pomeni, da ga sploh ne bomo našli ...
- Torej si le nekaj našel?
- Mislim, da sem, je odgovarjal mirno dobrodušni sluga, kakor da bi hotel dražiti svoje gospode.
- Kaj? Kaj si vendar našel?
- Nekakšen dvorec, odgovori mirno Plon-Plon.
- Dvorec! so se hkratu začudili vsi trije vitezi.
- Kako naj bi prišel dvorec v ta gozd? vpraša baron. To ni mogoče. Ti ne veš kaj govori. Ti si znorel ...
- Mogoče. Tega ravno ne vem, odgovori Plon-Plon, vem pa, da se nahaja v bližini majhen in lep dvorec ...
- Ali si bil v dvorcu? vpraša markiz.
- Nisem bil.
- Ali bi lahko tam prenočili? vpraša baron.
- Ne vem.
- Mar nisi tega vprašal?
- Nisem.
- Kdo je gospodar dvorca?
- Ne vem.
- Tepec! krikne jezno kapetan. Gospoda, jaz vam predlagam, da se takoj napotimo proti dvorcu, tam bomo zvedeli vse. —
- Prav dobro, pristavi baron. Plon-Plon, jezdi pred nami in nas popelji k dvorcu!
- In mala povorka je zavila v gozd.
- Plon-Plon je govoril resnico. Dvorec ni bil daleč in jezdeci so kmalu ustavili svoje konje pred vrati nekega osamljenega dvorca, ki so ga v temi komaj opazili.

— Hej, Plon-Plon! zavpije markiz, ko so se ustavili. Pojdi v dvorec in poišči gospodarja ter mu naznani, da prosijo trije francoski plemiči, da bi jim dal prenočišče. Toda hiti, mi te bomo tukaj počakali! ...

Plon-Plon je odšel v dvorec. V dvorcu je vladala popolna tišina. Zdelo se je, kakor da bi v dvorcu ne bilo žive duše. Čeprav je bila temna noč, ni bilo niti eno okno razsvetljeno.

Po dolgem času se je Plon-Plon vrnil.

Trije plemiči so ga nestrpno obkolili, Plon-Plon pa jim reče mirno:

— Gospoda, vse je končano ...

— Torej, gospodar nam bo dal prenočišče? vpraša baron, ki je bil najbolj hiter.

— Ne bo, gospoda.

— Kaj? so vzkliknili vsi trije hkratu.

— To je vendar žalitev za francoskega oficirja in plemiča, vzklikne užaljeno kapetan Trevij. Gospodar nas torej noče sprejeti in nam noče dati prenočišča?

— Tega mi ravno ni rekel, toda ...

— Saj to je naravnost nesramno, zavpije baron. Ta člopa mora biti res zelo neotesan, neumen in skrajnje nesramen...

— Ne, gospoda, nadaljuje mirno Plon-Plon. Gospodar je morda najnežnejši človek, dober in gostoljuben gospod, toda... Samo to ni prav, da ne stanuje v tem dvorcu.

— Za vraga! vzklikne kapetan.

Ostala dva pa sta se začudeno spogledala.

— Da, gospoda, reče Plon-Plon. Gospodar ne stanuje v dvorcu. Dvorec je popolnoma prazen. Klical sem, vpil, toda nihče se ni oglasil niti prikazal ...

— Eh, tedaj pa stvar ni tako slaba, reče markiz. Naleteli smo na zapuščen dvorec. Če v dvorcu ni nikogar, ki bi nas sprejel, ne bo najbrž tudi nikogar, ki bi nam branil vstopiti in prenočiti v njem, mar ne?

— Sijajno! vzklikne kapetan Trevij. Predlagam, da takoj vstopimo in zavzamemo dvorec!

Vsi trije plemiči so bili enakih misli.

Plon-Plon je poskrbel za konje, potem pa so vsi odšli v zapuščen dvorec.

Dvorec je bil prazen. Zdelo se jim je, kakor da bi prišli v grobnice, tako tiho je bilo tu. Prehodili so prvo nadstropje. V vseh prostorih je bila prekrasna oprema. Prišli so v velik salon, v prekrasno urejeno koncertno dvorano in odtod v ne-

kakšno spalno sobo. Nikjer niso našli žive duše. Napotili so se po stopnicah na stolp in se ustavili pred železnimi vrati sobe, ki je bila na stolpu. Vrata so bila zaklenjena. Iz sobe se ni slišalo ničesar.

Vitezi so se pomirjeni vrnili v dvorano, kjer so sedli in se lotili večerje, ki so jo imeli s seboj. Plon-Plon je skuhal čaj, potem pa je tudi on sedel in pojedel, kar je ostalo njegovim čudnim gospodarjem.

Po končani večerji so vitezi legli v udobne, mehke postelje, Plon-Plon pa je legel k zaklenjenim vratom, da bi stražil.

Ugasnili so luč in kmalu zaspali, razen markiza Gondija, ki mu razne misli niso hotele zatisniti oči. Nikakor si ni mogel razložiti, čemu jih je Margareta Borgeze poslala sem, v vročo in nevarno Italijo? Njen pogoj se mu je zdel zelo čuden. Markiz Gondi je začel dvomiti o resničnosti njenega pripovedovanja. Če se je Margareta hotela Musolinu maščevati radi svoje prijateljice, tedaj bi bilo popolnoma razumljivo, da bi hotela videti Musolina mrtvega, tako pa, Gondiju se je zdelo, da je Margareta vse tri pošteno potegnila in jih hotela izkoristiti zase. Zahtevala je, da ji privedejo živega človeka, ki ga Margareta ni sovražila in prezirala — temveč, morda celo ljubila...

Markiz de Gondi se je naenkrat zdramil iz svojih misli, sedel je v postelji, svoj pogled pa je obrnil proti stropu.

Zdelo se mu je, da je nad seboj zaslišal neke korake.

Ponovno je posluhnil.

Ni se zmotil. Sedaj je jasno slišal korake, slišal pa je tudi težek vzdih.

Markiz se je zgrozil. V tem trenutku je čutil, kako mu je zagomazelo po vsem telesu.

Planil je s postelje, se hitro oblekel in potegnil svoj meč ter se postavil sredi sobe in prisluškoval.

Še enkrat je zaslišal strašni vzdihljaj, potem pa je nekdo spregovoril z zamolklim glasom, kakor iz groba in pridušeno klical:

— Na pomoč! Če je v tej hiši živo bitje, ki ima človeško dušo, naj me reši! Znorel bom v svoji ječi! . . . Pomagajte, ljudje božji . . .

Sedaj mu je bilo vse jasno. V sobi na stolpu, ki je bila nad njihovo spalnico, je bil nekdo zaprt.

Markiz zbudi brez omahovanja barona in kapetana in jima reče šepetaje:

— Vstanita! Hitro na noge! Tudi ta mirni dvorec hrani svoje grozote, videti je, da nas čaka še delo.

Oba tovariša sta takoj planila iz postelje, Plon-Plona pa so komaj zbudili.

V veliki nevarnosti

Minilo je že osem tednov, odkar je Giuseppe Musolino zaprl svojega smrtnega sovražnika Kristobala Hermandeza. Za ječo mu je namenil ono sobo na stolpu osamljenega dvorca, kamor je hotel Hermandez zapreti mladega umetnika Lorenca Faltisa ter ga prisiliti, da bi mu izdeloval ponarejen denar, ki bi mu pomagal iz strašne stiske, v katero je zašlo Hermandezovo podjetje radi zavoženih špekulacij.

Musolino je vsak teden enkrat obiskal svojega jetnika in mu prinašal pičlo hrano, ki je komaj zadostovala, da jetnik ni umrl od glada. Razen tega pa je bila ta hrana zelo slaba, Musolino pa je Hermandeza prisilil, da je moral jesti. Musolino je s svojimi obiski mučil dušo zločinskega Hermandeza. Hermandez je trepetal pred temi obiski, nekolikokrat je že sklenil, da si bo končal življenje, toda svojega sklepa ni mogel izvršiti, kajti Musolino je poskrbel tudi za to. Ponoči in podnevi je Hermandez klical na pomoč, toda nihče ga ni slišal — dvorec je bil popolnoma osamljen, skrit v globokem gozdu, kamor je redkokdaj zašlo človeško bitje.

Strah in obup, osamljenost in glad so bankirja popolnoma uničili. Hermandez je bil bolj podoben pošasti, kakor pa človeku. Vsak dan je ležal po nekaj ur v nezavesti, ko pa se je zopet prebudil, je brez moči obležal na tleh in si s težkimi vzdihii lajšal strašne bolečine, ki so mu glodale dušo.

Nekega večera se je nenadoma vzdramil iz nezavesti. Pred vrati svoje ječe je zaslišal neke korake. Misлил je, da je zopet prišel njegov strašni mučitelj, Hermandez se je v strahu skrıl za naslanjač. Ko pa je kmalu videl, da ni nihče prišel v njegovo sobo, se je zopet dvignil. Tedaj je slišal korake in glasove, ki so se izgubljali po stopnicah navzdol.

Hermandez je začel vpiti in klicati na pomoč — toda sedaj je bilo že pozno.

Njegov glas je že popolnoma oslabil in trije lovci, trije francoski plemiči ga niso mogli slišati. Plemiči so se vrnili v prvo nadstropje, bili so prepričani, da ni v dvorcu žive duše. Povečerjali so, legli in zaspali — edino markiz je še bedel in slišal strašno vzdihovanje in klicanje na pomoč.

Markiz je zbudil svoja tovariša, ki sta prestrašeno planila in povpraševala:

— Kaj se je zgodilo? Mar nam preti nevarnost?

— Poslušajta! jima reče markiz šepetaje in pokaže z roko na strop.

Od zgoraj je prihajalo strašno stokanje. Slišali so zamolklo klicanje na pomoč.

— Grom in peko! vzklikne kapetan. Saj vendar nismo v tem dvorcu sami!

— Zares nismo sami, pristavi baron in potegne svoj meč.

— Jaz mislim, da je nekdo v stolpu zaprt, reče markiz. Naša dolžnost je, da tega nesrečneža osvobodimo.

Sklep je bil hitro storjen. Vsi so se oblekli, vzeli vsak svoje orožje in odšli po stopnicah navzgor. Plon-Plon je koral prvi in nosil luč. Ustavili so se pred železnimi vrati in napeto prisluškovali. K njim je prihajal slab glas:

— Dobri ljudje, usmilite se me! Rešite me!

Toda vrata so bila zaprta in zaklenjena.

— Če hočemo rešiti tega nesrečneža, moramo razbiti železna vrata, reče markiz.

Kapetan Trevij se je s svojimi orjaškimi pleči uprl v vrata, po strašnem naporu so vrata popustila in trije plemiči so kakor okamenili obstali na sredi sobe.

Nudil se jim je strašen prizor.

Na sredi sobe je ležalo skoraj nago telo, pokrito samo s cunjami razpadajoče obleke. Dolgi, sivi lasje so pokrivali glavo napol mrtvega človeka, njegov obraz je bil strašno bled, oči so bile udrti in rdeče, lica pa so ovenela...

Nesrečnež je proseče dvignil svoji suhi roki k svojim rešiteljem.

— Kdo ste? vpraša markiz.

Nesrečnež odgovori s slabim glasom:

— Gospodje, hvala vam, da ste mi rešili življenje. Pozneje vam bom povedal vse. Sedaj vas pa prosim, da me čim prej odpeljete iz te strašne hiše, kajti on bo najbrž vsak hip prišel...

— Kdo bo prišel? vprašajo vsi trije plemiči hkratu.

— Človek, ki me je sem zaprl... človek, ki me muči... ki me hoče mučiti... Gospodje, odpeljite me na moj dom... k moji družini...

— Mar imate družino? vpraša markiz. Kje stanujete?

— V Napolju, odgovori Hermandez s slabim glasom. Imam ženo in hčerko... jaz sem bogat, zelo bogat...

Razbojnik Hermandez ni vedel, da je njegovo ogromno premoženje, ki si ga je pridobil na nepošten način, šlo rakovo pot in s seboj potegnilo tudi mnogo drugih, ki jih je prekanjeni bankir osleparil. Kristobal Hermandez tudi ni vedel, da mu je umrla njegova žena, ni vedel za usodo svoje hčerke.

— O, moje bogastvo! Trepečem za svoje bogastvo! je stokal zločinec v očeh pa se mu je pojavil divji ogenj.

Plemiči so se spogledali.

Markiz de Gondi je nagrbančil čelo.

Videti je bilo, da je Hermandezov vzклик napraivil nanj slab utis. Njegova žalost in lakomnost po bogastvu sta vzbudila v njem misel, da je ta nesrečnež morda zaslužil, da so ga tukaj zaprli in da prenaša tako kazen. Markiz je vprašal hladno in resno:

— Povejte mi svoje ime in ime onega, ki Vas je tukaj zaprl?

— Jaz sem... Kristobal Hermandez... bankir iz Napolja... je stokal nesrečnež.

— Gospod Hermandez, smilite se nam, nadaljuje markiz, ne moremo pa si misliti, kako ste se mogli tako pregrešiti, da vas imajo tako zaprtega, v tako strašnem stanju...

— Ah, postal sem žrtev! je trepetal zločinec, ki ni govoril resnice. Jaz sem postal žrtev nekega strašnega človeka, pred katerim trepeče cela Italija...

Ah, to je zverina... to je strašan človek... Ah, če bi se ga mogel rešiti, še bi živ odšel iz tega zidovja... na tem prostoru bi postavil kapelico... cerkev... žrtvoval bi milijon lir in ne bilo bi mi žal...

Kapetanu Treviju je Hermandez ugajal ker je tako razmetaval z milijoni.

— Jaz sem bogat... je nadaljeval Hermandez. V Napolju stanujem v veličastni palači. Gospodje, ko se bom rešil, si bom štel v veliko čast in bom zelo srečen, da vas bom mogel pozdraviti v svoji palači kot dobrodošle goste. Priredil bom

veliko svečanost, povabil boni najodličnejšo napoljsko družbo in ji predstavil svoje rešitelje...

— Vašemu povabilu se bomo z veseljem odzvali, reče markiz de Gondi, sedaj pa vas prosimo, da nam razjasnite svoje sedanje stališče. Povejte nam, kako ste prišli semkaj in kdo vas je zaprl v to sobo? Povejte nam njegovo ime!

— To ime vam bo povedalo vse, je stokal Hernandez, sedaj pa se potrudimo, da izginemo čimprej odtod. On bi prišel lahko vsak trenutek... Preteklo je baš sedem dni, odkar ga ni bilo pri meni...

— Toda, povejte nam njegovo ime! Kdo je ta človek?

Hernandez se nezaupljivo ozre po sobi in reče šepetaje, pri tem pa položi prst na usta:

— Pst! Ne govorite tako glasno! On bi nas lahko slišal. On je povsod in nikjer, vedno pa tam, kjer bi ga človek najmanj pričakoval... on se pojavlja kakor duh... on je strašen kakor smrt... človek trepeče pred njim, kakor pred krvnikom...

— Ime... Ime! je zavpil jezno markiz.

— Giuseppe Musolino! spregovori Hernandez!

Vsi trije plemiči so za trenutek obstali, kakor da bi okameneli od presenečenja, potem pa so vzklikali od veselja, ker so naleteli na varno sled, ki jih bo popeljala k onemu, ki so ga že tako dolgo iskali.

— Musolino! zavpije markiz Gaston de Gondi.

— Prav njega iščemo! reče baron.

— Musolino nam bo dobrodošel! pristavi kapetan.

Hernandez se je čudil, ko je gledal svoje rešitelje in ni mogel razumeti njihovega veselja. Nekaj časa jih je molče opazoval, potem pa je trepetaje nadaljeval:

— Da, gospodje, strašni človek, ki me je tukaj zaprl in me strašno muči — je Giuseppe Musolino, strah Kalabrije. Musolino je zver brez čustev... to ni človek, temveč krvoločni tigar... bežimo odtod, izginimo čimprej... Musolino je smrt, on prinaša smrt, in je strašnejši od smrti...

— Ne prijatelj, ga prekine markiz. Mi nočemo bežati, iščemo baš tega človeka, ki je vam povzročil toliko strahu. Mi ga bomo počakali tukaj — vi pa bežite...

Markiz Gaston de Gondi je bil pravi plemič in zelo pošten človek, ki mu ni ugajala čudna igra Margarete Borgeze. Čeprav je dvomil o resničnem sovraštvu, ki ga je povdarjala Margareta napram Musolinu, je vendar zastavil svojo častno

besedo, da bo ujel tega človeka in ga pripeljal v Pariz in sedaj je bil pripravljen tudi na najhujše...

— Mar ne, prijatelja, mi bomo Musolina tukaj pričakali in ga ujeli...

— Da, ujeli ga bomo! sta odgovorila baron in kapetan.

— Za božjo voljo, gospodje, bežite! je trepetal Kristobal Hernandez. Vsi boste poginili, če boste Musolina tukaj pričakovali...

— Ne bojte se, reče malomarno baron. Tega razbojnika nameravamo prijeti živega, če pa bi se poskušal upirati, ga bom pač moral prebosti s svojim mečem...

— Musolino se ne boji meča, reče Hernandez.

— Potem ga bom podrl s svojo pestjo, pristavi kapetan, ki se je v polni meri zavedal svoje moči.

— Bog ni ustvaril človeka, ki bi mogel z udarcem pesti podreti Giuseppa Musolina.

— Tedaj ga bom ubil jaz! pristavi markiz.

— Musolino se ne boji smrti! odgovori Hernandez. Musolino se je zvezal s smrtjo.

— In vendar se ga ne bojimo in ga bomo ujeli živega, reče samozavestno markiz.

— Ah, da bi le že skoraj prišel, vzklikne kapetan.

Hernandez mu je hotel še nekaj odgovoriti, toda naenkrat je umolknil. Beseda se mu je ustavila v grlu.

Vrata se hitro odpro in na pragu se pojavi orjaška postava Giuseppa Musolina...

Trije plemiči so stopili korak nazaj od presenečenja. Plon-Plon se je skrila v kot sobe, Kristobal Hernandez pa se je zgrudil na tla...

Tudi Musolino je presenečen obstal...

Za trenutek je vse ostrmelo. Nihče se ni ganil, v sobi je nastala smrtna tišina, ki pa je trajala samo kratek hip.

Musolino je takoj spoznal nevarnost, ki mu je pretila.

— Roke v zrak! je zavpil markiz, ko se je pomiril in dvignil zapovedovalno ter grozeče svoj meč.

— Predaj se! sta vzkliknila kapetan in baron hkratu. Musolino pa ostane popolnoma miren.

Kapetan Trevij se mu je priplazil za hrbet, baron je ostal ob strani, predenj pa se je postavil markiz Gaston de Gondi in ponovil svojo zahtevo s strogim glasom:

— Predaj se ali pa si mrtev! Vidiš, obkoljen si od vseh strani in se nahajaš v naši oblasti!

— Jaz se imenujem Giuseppe Musolino! je zagrmel Musolino s strašnim glasom.

— Prav tebe iščemo! reče markiz.

— In čemu?

— Da bi te prijeli in zvezali! pristavi baron.

— Primate me torej in me zvezite, če je to vaša volja, reče Musolino še precej mirno, na njegovem pogledu pa je bilo videti, da nekaj razmišlja.

— Ne, ti sam se nam moraš predati, zavpije markiz de Gondi.

— Da, predaj se, zavpije tudi baron.

— Ne, Giuseppe Musolino se ne predaje sam, njega ne bo nihče živega dobil v svoje pesti, zagrmi Musolino.

V tem trenutku je Musolino sunil s vso močjo svoje noge markiza de Gondija, da je plemič odletel na drugi konec sobe, potem pa se je hitro obrnil in švignil proti vratom, ne meneč se za Gondijev krik.

Na vratih pa je stal kapetan Trevij z dvignjenim mečem. Preden se je kapetan prav zavedel, se je Musolino zvalil na tla in se kakor sodček valil proti vratom. Z vso silo je treščil v kapetanove noge, tako da se je revež zvrnil v temni hodnik.

Markiz in baron sta odhitela na hodnik, toda v temi nista mogla ničesar videti.

Ko je Plon-Plon prinesel svetiljko, sta videla, kako Musolino obdeluje močnega kapetana in ga z rokama tišči za vrat.

Markiz in baron sta takoj prihitela na pomoč svojemu tovarišu, zamahnila sta z meči, hoteč prebosti Musolina; Musolino pa je v tem trenutku pustil svojega nasprotnika, se zvil v klobčič in se z bliskovito hitrostjo zvalil po stopnicah navzdol...

Markiz, baron in Plon-Plon so pogledali kapetana Trevija in ga dvignili. Ko se prepričali, da se njihovem tovarišu ni pripetilo nič hudega, so vsi štirje odhiteli po stopnicah navzdol na lov za Musolinom, toda razbojnika ni bilo nikjer...

Pri svojem čudnem spuščanju po stopnicah si je Musolino izvinil nogo. Ko je pridrvel do vrat, je odhitel na dvorišče, ne da bi se pri tem oziral na strašne bolečine, — kjer je zagledal konje svojih nasprotnikov. Hitro je stopil k najbližjemu konju, se vzel nanj in odjezdil iz dvorišča osamljenega dvorca, ker ga je skoro zalotila nesreča.

Ko so njegovi preganjalci prišli na dvorišče in videli, da je Musolino ušel, so planili na svoje konje in udarili za njim...

Skoz noč v — negotovost

Musolina je strašno bolela noga, ki si jo je izvinil, toda ni imel časa, da bi mislil na bolečine. Komaj je prihitel na dvorišče, že je skočil na konja in odjezdil. Trideset korakov za njim so drveli njegovi preganjalci. Musolino je bil izvrsten jezdec in je bil kos močni živali. Če ga ne bi bolela noga, bi bil Musolino počakal svoje sovražnike in obračunal z njimi; če pa se je že moral umakniti pred močnejšim, oziroma številnejšim sovražnikom, tedaj bi se bil laže rešil preko strmin in skal ter se skril v kaki pečini.

Njegovi preganjalci so jezno podili svoje konje, hoteč ga dohiteti. Streljati niso hoteli, ker je Margareta Borgeze zahtevala, da ujamejo Musolina in ji ga pripeljejo živega.

Pot, po kateri je divjala ta čudna četa, je vodila v Reggio Musolino je prav dobro vedel, da ga v mestu pričakuje še večja nevarnost, če se ne bo prej rešil svojih preganjalcev. Če bi prijezdili v mesto, bi vzbudili splošno pozornost, tam ga bi ujeli in Musolinove svobode bi bilo konec.

Ne, to se ni smelo zgoditi. Musolino mora na vsak način spremeniti smer in kreniti drugam. Toda kam? Pot so spremljala z obeh strani visoke, strme skale, med katerimi so zijale široke, nevarne razpoke.

V tem trenutku se je pred njim pokazala razpoka, ki je bila k sreči zelo plitva, zato pa je bila precej široka. Njena globina je mogla znašati največ pet metrov, široka pa je bila tri metre.

Musolino ni mnogo premišljeval.

Krepko se je prijel živali za vrat in jo prignal do roba razpoke. S kolena je sunil žival v boke.

Konj se je vzel na zadnji nogi. Sprednji nogi je dvignil v zrak in pod njim je zazijala razpoka. Musolino ga je zopet sunil s kolena...

Konj se še bolj vzbne in odskoči... Krepek skok in hrabra žival je bila s svojim jezdecem na drugi strani razpoke. Musolino je pogladil dobrega konja in oddrvel.

V tem trenutku so že prijezdili njegovi preganjalci do razpoke — toda prepozno. Musolino je hitel s svojim konjem preko skal in prepadov...

Tudi preganjalci so bili zelo hrabri ljudje. Ko so videli,

da jim bo dragocen plen odšel, so se odločili na dejanje, ki ga je tako pogumno izvršil Musolino.

Markiz de Gondi prižene svojega konja do razpoke in jo srečno preskoči. Razpoko je preskočil tudi kapetan Trevij, baronu Somerju pa sreča ni bila naklonjena. Njegov konj je sicer skočil na drugo stran, pa se ni mogel obdržati, strmoglavil je s svojim gospodarjem v globino.

— Ah, zavpije kapetan. Baron je padel v globino, kaj naj storimo?

— Naprej, le naprej, je vpil markiz Gaston de Gondi. Sedaj nimava časa. Bog mu bo že pomagal... Mislím, da se mu ni zgodilo ničesar hudega...

In gonja se je nadaljevala skoz noč preko strmih sten, kjer je smrt pri vsakem skoku prežala na svojo žrtev...

Musolino je brez strahu jezdil naprej. Mnogo mu je bilo do tega, da bi srečno ušel tej nevarnosti, zato je kakor brez uma gonil utrujeno žival.

Musolino že ni več slišal svojih zasledovalcev, naenkrat pa se je njegov konj ustavil...

Ko je konj preskočil strmo steno, je obstal pred hudournikom, ki jima je presekala pot.

Kaj naj bi storil?

Musolino tudi sedaj ni mnogo premišljeval, saj pa tudi ni imel časa za premišljevanje. Sunil je svojega konja, ki je z jezdecem planil v deročo vodo...

Malo pozneje sta kapetan in markiz storila isto.

Vsi so srečno prispeli na drugo stran.

Musolino je bil naenkrat na neki poti. Ni vedel, kam vodi ta pot, zopet je pognal svojega konja, da bi ušel hitrima zasledovalcema...

Konj je hitel kakor vihar...

Naenkrat pa Musolino vztrepeta.

V temi je razložil pred seboj sence hiš.

Torej ga je le slučaj privedel v Reggio?

— To je torej usoda! zavzdihne Musolino. Tudi prav, če me Bog ni doslej zapustil, me bo tudi v Reggiju varoval pred mojimi sovražniki! Torej, v imenu božjem, izročam se svoji usodi...

In Musolino je popustil vajeti.

Pot je bila zelo strma. Pod to strmino pa se je razprostiralo mesto Reggio.

Musolinov konj je že prispel do prvih hiš, ki so imele strehe vzporedno s potjo.

Musolino je že slišal peketanje konjskih kopit za seboj, preganjalci so se mu bližali...

Z močnim prijemom za uzdo je Musolino ustavil svojega konja in skočil na tla. Musolino se ni oziral za svojimi preganjalci, stopil je na streho neke vile in plezal po njej kakor mačka...

— Sedaj ali nikdar! zavzdihne Musolino in se prime za veliki dimnik, ki je moel iz strehe.

V tem trenutku sta prispela njegova preganjalca do kraja, kjer je Musolino pustil svojega konja.

Musolino zagradi vrh dimnika in se s svojima močnima rokama vzpne nanj. Nato porine nogi v votlino — in izgine.

Žalostna ispoved

Lord Kensington, angleški velikaš, je bil angleški poslanik na papeškem dvoru v Vatikanu v Rimu. Anglež je bil star kakih padeset let. Poročil se je z neko Francozinjo, hčerko generala Vilroa, lepo Izabelo.

Izabela se ni poročila z lordom iz ljubezni. Njen oče je bil dober vojak in izvrsten vojskovodja, bil pa je siromašen in pošten človek. Ko je general Vilroa umrl, sta ostali mati in hčerka sami in sta živeli v pomanjkanju. Po materinem prigo-varjanju se je Izabela poročila z bogatim lordom. Čeprav Izabela ni ljubila svojega moža, mu je bila vseeno zvesta. Lord pa je bil strašno ljubosumen človek in ljubosumnost ga je gnala tako daleč, da je postal pravcati tiran svoje žene. Naravna posledica tega je seveda bila, da je bil njun zakon zelo nesrečen. Čeprav sta živela pod isto streho, ni bilo v njunem življenju nič skupnega, vezalo ju ni ničesar med seboj, živela sta vsak svoje življenje.

Izabela se je udajala svoji bolesi in potrpežljivo prenašala svojo usodo. Živela je samotarsko življenje in se vsikdar skrbno izognila priliki, ki bi jo mogle pripeljati med družbo.

Da bi se pa še bolj utrdila v osamljenosti, je Izabela prigo-varjala svojemu možu, da bi se izselila iz Rima in kupila v bližini kako posestvo. In lord je ugodil njeni želji ter kupil v Reggiju prekrasno vilo, v kateri sta se naselila.

Lord je skoraj vedno odhajal sam od doma. Tudi nocoj je odšel sam na neko proslavo, ki jo je priredila občina mesta Reggija njemu v čast...

Izabela je ostala sama v svoji spalni sobi. Bila je žalostna. Sedela je pri majhni pisalni mizi in bila zatopljena v pisanje nekega pisma.

Naenkrat pa se je zdrznila in vstala od mize.

Obraz ji je strašno prebledel.

Izabela je trepetala od strahu.

V zidu je slišala strašno šumenje, potem pa težak padec v kaminu.

Zdelo se ji je, kakor da bi se kako človeško telo spuščalo po dimniku navzdol in padlo v kamin.

Izabela je svoj strmeči pogled usmerila na odprtino kamina in s strahom pričakovala, kaj se bo zgodilo.

Naenkrat pa pridušeno krikne.

Iz kamina se prikaže človeška glava, vsa črna od saj, potem pa se je pred njo vzravnala neka visoka in lepa človeška postava...

Prestrašeno žena je hotela zopet zakričati in odhiteti k vratom ter poklicati na pomoč. Neznani človek pa ji je preprečil namero, se postavil k vratom ter rekel:

— Signora! Ne vpijte in kličite na pomoč, če nočete pogubiti človeka, ki se mu je zgodila strašna nesreča...

Lepa črnolasa žena obstane.

Zadržal jo je svetel, proseč pogled, ki je sijal iz lepega očesa neznanega človeka.

Obstala je, od razburjenja pa je trepetala po vsem telesu in prestrašeno gledala tujega človeka, ki je na tako nenavaden način prišel v njeno sobo v tem poznem nočnem času.

Čitalci so gotovo že uganili, da je bil ta čudni gost Musolino, ki se je v zadnjem trenutku odločil na obupni korak in se spustil skozi dimnik v negotovost, kajti Musolino ni vedel kam bo pridrčal, ni vedel čigava je ta hiša, niti ni poznal njenih stanovalcev. To čudno pot si je Musolino izbral, da bi se rešil pred svojimi preganjalci in prepustil svojo usodo slučaju.

Sedaj je stal sam pred neznano ženo.

Nekaj časa sta oba molčala.

— Signora! nadaljuje Musolino po kratkem molku. V očeh vam berem, da ste plemeniti. Upam, da me ne boste pogubili. Signora, jaz sem plemič, tujec sem v tem kraju...

Musolino je za hip umolknil. Njegov obraz mu je zalila rdečica, hudo mu je bilo, da je sedaj, prvokrat v svojem življenju govoril neresnico. Žal mu je bilo, njegov položaj pa je bil tak, da je moral lagati in Musolino je s težkim srcem nadaljeval:

— Signora! Slučaj me je privedel v družbo neznanih reggijskih mladeničev. Govorili smo o ženah in eden izmed njih se je zelo grdo izražal o ženskem spolu. Jaz sem ugovarjal. Nastal je prepir in ti ljudje so planili name. Branil sem se z mečem in enega napadalca ranil, morda celo ubil. Krčmar je poklical policijo, jaz pa sem pobegnil in slučaj me je napotil na vaš dimnik. Sedaj sem pred vami in vas prosim, da me rešite...

Izabelo je zapuščal prvotni strah.

Ko je Izabela poskušala izmišljeno pripovedko, ji je verjela in okrog njenih ust se je pojavil komaj viden smehljaj.

Za Musolina je ta smehljaj pomenil mnogo.

Ta smehljaj mu je govoril, da se ga lepa žena ne boji več, dajal mu je upanje, da ga ta žena ne bo spodila iz hiše in ga ne bo izročila njegovim sovražnikom na milost in nemilost.

— Vi ste me zelo prestrašili, reče Izabela, ali pa smem verjeti vašim oprostilnim besedam?

— Signora! zakliče Musolino z močnejšim glasom. Mar ne verjamete plemičevi besedi?

— Verjamem, verjamem, zamrmra Izabela, če bi bilo v moji moči, jaz bi vas že skrila, toda...

— Mar še vedno dvomite? vpraša Musolino.

— Ne dvomim, toda, saj se sami lahko zamislite v moj položaj, jaz nisem sama, poročena žena sem in moram paziti, da si ohranim svoj dober glas in svojo čast... Saj me razumete, kaj ne?

— Signora, zagotavljam vam, da sem tudi jaz pošten človek.

— Nisem rekla ničesar o vaš poštenosti, toda priznati mi morate, da je poštenu ženi neprijetno, če bi ljudje zvedeli, da je ponoči skrila v svoji hiši tujega človeka. Razen tega pa je tudi moj soproj strašno ljubomoren. Moj mož me nadzoruje ponoči in podnevi... Res je, njega sedaj ni doma, lahko pa se vrne vsak hip, tedaj pa bi mogel...

— Mene bi mu ne bilo treba najti! ji vpade Musolino v besedo. Signora, vi me boste skrili, kjer me ne bo nihče videl.

— Gospod, vi zahtevate od mene nemogoče stvari!

— Ne, signora, to je mogoče.

Izabela se je razburjeno igrala s prsti svojih rok.

— Ne, to je nemogoče, tega ne smem storiti...

— Signora, če pa bi vi hoteli, bi to prav lahko storili.

— Vi niti ne veste, kdo sem jaz, nadaljuje Izabela.

— Nimam časti, da bi poznal plemenito gospo, reče vljudno Musolino.

— Tedaj vedite, da se nahajate v hiši angleškega poslanca v Vatikanu, odgovori Izabela. Moj soprog je lord Kensington.

— O, zelo srečen bi bil, vzklikne Musolino, če bi se mi ponudila prilika, da bi se lahko spoznal z gospodom lordom, o katerem pravijo, da je odličen diplomat in pravi plemič.

— Če pa bi vas tukaj-le zasačil, bi vas pogubil... Lord Kensington je močan... njegova moč sega daleč...

— Mogoče imate prav, signora, jaz pa si le mislim, da bi si tudi lord ustvaril pravično sodbo...

— Tega ne verjamem, vzdihne Izabela. Radi tega morate odtod. Nočem vas izročiti v roke policiji, priporočam vam pa, da skočite z balkona na vrt in tako pobegnete...

— Signora! reče trpko Musolino. Zelo hvaležen sem vam in prav rad bi sprejel vaš nasvet, bolj radi vas, kakor pa radi sebe, toda na žalost ne morem tega storiti... Pri padcu skoz dimnik sem si poškodoval nogo...

Ko je Musolino spregovoril te besede, se je njegov obraz strašno spremenil, na njem so se začrtali sledovi bolesti. Musolino je dvignil poškodovano nogo in se opotekel. Tako je oslabel, da bi bil padel, če mu ne bi bila mlada žena priskočila na pomoč in ga prijela ter mu ponudila stol.

— Hvala vam! reče Musolino in sede. Verjemite mi, jaz razumem vaš položaj in prav rad bi se oddaljil, toda vidite... Bolečine so strašne... na nogi ne morem niti več stati... Vsaj dve ali tri ure bi moral počivati, prosim vas, sprejmite me za ta čas pod svojo gostoljubno streho.

Izabela ne odgovori ničesar.

Malo je premislila, potem pa reče:

— Dobro. Dve ali pa tri ure ostane lahko tukaj, kajti med tem časom mojega moža še ne bo domov. Zelo nerada sem se odločila k temu, toda morate priznati, da ste me vi prisilili...

— O, signora, če želite, vam to priznanje tudi pismeno izstavim.

Musolinov obraz se je zopet strašno spačil. Bolečine so postajale vedno hujše. Poškodovana noga mu je otekla in komaj je prenašal bolečine.

— Sezujite čevelj, reče Izabela, in si med tem kratkim časom odpočijte nogo.

Musolino uboga in si po velikem samopremagovanju komaj sezuje čevelj. Ko se je sezuval, je malo manjkalo, da ni zaječal od bolečine.

— O, vi ste tako dobri, se je zahvaljeval Musolino. Jaz sem vam zelo hvaležen in obžalujem, da sem vas vznemiril in vam odvzel dragoceno spanje...

— Ne, spanja mi niste pokvarili, ker nisem spala, pisala sem neko pismo...

Izabela zavzdihne.

Njeno telo je vztrepetalo, oči pa so ji napolnile solze.

Musolino jo je začudeno opazoval.

— Sedaj je odbilo dvanajst, reče Izabela. Prišli ste v času, ko se pojavljajo duhovi...

— In vendar nisem duh, niti pošast, odgovori Musolino s trpkim smehlajem krog ust. Po mojih žilah se pretaka kri, v mojih prsih bije srce za one, ki so mi v življenju kadarkoli kaj dobrega storili. Moja duša nikdar ne pozablja storjenih mi uslug...

Signora Izabela stopi k neki ormari in vzame iz nje majhno steklenico vina. Nalila je vino v čašo in jo ponudila Musolinu, rekoč:

— Popijte to čašo in se pokrepčajte. Vi ste tako slabi...

Musolino vzame kristalno čašo in jo prinese k ustom ter reče:

— Signora, hvala vam! Pijem na vaše zdravje, prosil bom Boga, da vas bo nagradil za vašo dobroto.

Ko je Musolino vino popil, je nadaljeval:

— Žal mi je, da sem vas s svojim prihodom motil pri delu. Pisali ste pismo, prosim vas torej, da nadaljujete, ker bi morda radi pismo že jutri izročili pošti...

— Ah, vzdihne Izabela. Tega pisma ne smem poslati po pošti.

— Ali ne zaupate pošti?

— O, pač, toda moja pisma odpirajo...

— Kaj? vzklikne presenečeno Musolino. Kdo si vas vendar drzne tako žaliti?

— Moj soprog, odvrne Izabela in zopet zavzdihne.

— Mar lord tako grdo postopa?

Izabela ne odgovori.

Njene oči so se napolnile s solzami in Izabela je povesila glavo.

— Ah, gospod, vzdihne Izabela. Vi ste plemič. Če bi se vam smela zaupati? ...

— Signora! vzklikne razburjeno Musolino. Vi ste me rešili velike nesreče. Prosim vas, zaupajte mi. Govorite, kar vam drago, jaz vam prisegam, da bom cenil vaše zaupanje in ohranil vašo tajnost... Ne smel bi biti pošten človek, če bi nameraval vašo dobroto poplačati z izdajo... Še enkrat vam pravim, da onih, ki so mi kadarkoli kaj dobrega storili, ne bom nikoli pozabil.

— In me tudi ne boste prezirali, če vam bom vse povedala?

— Vi ste mi storili toliko dobrega, da se vas bom vedno samo s poštovanjem spominjal in molil za vašo srečo...

— Ah, srečo? se bridko nasmehne Izabela. Če bi bila imela srečo, se ne bi bila nikdar poročila z lordom...

Musolina so te besede zbegale. Začudeno je pogledal Izabelo in ni vedel ničesar vprašati.

— Vse boste zvedeli, nadaljuje Izabela. Hitela bom in vam na kratko povedala vse, kajti ob dveh prihaja po navadi moj mož domov. Res je, midva ne živiva skupaj, moj mož stane na drugi strani poslopja, pride pa vedno pogledat k meni, da si potolaži svojo strašno ljubosumnost.

Izabela je za trenutek umolknila, potem pa je pričela s svojo izpovedjo:

— Jaz nisem Angležinja, temveč Francozinja. Moj oče je bil general Vilroa. Po njegovi smrti sva mati in jaz prišli na precej težko stališče. Oče nama ni zapustil ničesar ni najino življenje je bilo brez veselja in brez upanja. Vendar je na mojem obzorju zasijala svetla zvezda. Spoznala sem se z nekim mladim človekom, ki sem ga vzljubila. Imenoval se je markiz Gaston de Gondi. Njemu sem tudi pisala ono pismo. Jaz sem ga ljubila in on je ljubil mene. Pred svojo materjo sem utajila to ljubezen. Da pa sva se mogla sestajati, sva uporabljala stanovanje, ki ga nama je dajala na razpolago neka žena, rodom Italijanka, imenovala pa se je Tereza Sanko. Ah, gospod, rdečica mi zaliva obraz, kadar spregovorim to ime.

To je neka strašna žena, bavila se je z nepoštenimi in nedostojnimi posli, radi tega so jo pred dvema letoma izgnali iz Pariza. Pozneje sem slišala, da se je zopet naselila v Italiji...

— Tako je, jo prekine Musolino. Ta nesramnica živi v Napolju in je lastnica neke krčme, ki je na zelo slabem glasu. Ta krčma se imenuje »Modro nebo«.

— Ah, to je grozna žena, nadaljuje Izabela. Prej nisem nikdar slišala tega imena, še manj pa poznala to strašno ženo. Pri njej sem se sestajala z Gastonom. Najini sestanki so bili čisti, naivni, bratski... Sestajala sva se samo ob nedeljah predpoldne, kajti moja mati ni smela o tej ljubezni ničesar vedeti. Moja mati je mislila, da hodim v cerkev, kajti od doma sem odhajala vedno z molitvenikom v roki. Na tem molitveniku je bilo z zlatimi črkami napisano moje ime: »Izabela Viñroa«. Neko nedeljo nisem našla Gastona na določenem mestu. Mislila sem, da se je Gaston zakasnil. Položila sem molitvenik na mahlino in izidico in sedla na stol, da bi ga počakala. Komaj pa sem sedla, sem se zdrznila in planila s stola. Pri vratih stranske sobe sem zaslišala neko šumenje. V glavi se mi je porodil strašen dvom in hotela sem pobegniti. V tem trenutku pa se odpro vrata in v sobo stopi neki tuji, visok in odličen gospod. Tedaj sem bila mlada deklica v svojem osemnajstem letu, slaba, brez obrambe, ta človek pa se mi je vedno bolj bližal. Hotela sem vpiti, on pa me je prijel za roko in mi govoril sladke besede. Jaz sem ga s prezirom sunila od sebe, on pa...

Izabela umolkne in si zakrije obraz z rokama.

— Je uporabil silo, je končal Musolino in jezno zaškripal z zobmi. Ah, zločinec...

— Da, on je zločinec, je jecljala Izabela. Ko se mi je nazadnje posrečilo, da sem se rešila tega človeka, sem odhitela po stopnicah navzdol. Ko sem bila na ulici, sem stopila v prvo kočijo in zapovedala kočijažu naj me odpelje domov. Med potjo pa sem se spomnila, da sem v strašni hiši pozabila svoj molitvenik, na katerem je bilo moje ime! Bila sem izgubljena! V oni pekel se nisem smela vrniti... Ko sem prispela domov, mi je stari sluga odprl vrata in mi naznanil, da imamo nekega gosta. Takoj se mi je zdelo, da bi mogel biti ta gost mladi lord Kensington, s katerim sem se poleti seznanila v kopalšču. Vedela sem, da je moji materi mladi lord ugajal in da bi mu takoj dala mene za ženo, jaz pa nisem smela povedati, da ljubim Gastona. Moja slutnja se je uresničila. Ko sem vsto-

pila, sem naletela na lorda, mati pa mi je takoj naznanila, da je lord zaprosil za mojo roko. Vedela sem, da lorda ne smem odbiti. Gaston še ni bil polnoleten, razen tega pa je Gastonov oče sovražil mojega očeta, ker ga je moj oče prehitel v napredovanju in tako prevzel od njega komando v Alžiru. Mi smo bili zelo revni in moja poroka z lordom bi nas rešila poloma, ki nam je pretil. In jaz sem se morala pokoriti volji moje matere. O, prosim vas, ne prezirajte me, nisem imela toliko moči in poguma, da bi bila materi priznala vse . . .

Izabela zavzdihne, umolkne za trenutek, potem pa zopet nadaljuje:

Štiri tedne pozneje sva se poročila z lordom. Po poroki sva odšla v njegov dvorec na Angleško. Gaston je še nekolikokrat poskušal, da bi se mi s pismi približal, jaz pa nisem smela sprejemati njegovih pisem, ker sem bila poročena z drugim. Od takrat ga nisem videla, toda vedno sem se zanimala zanj, zvedela sem, da se sedaj nahaja v Italiji v Rimu. Hotela sem ga poiskati, ker bi rada, da bi mi v nesreči pomagal. Toda, poslušajte naprej: S svojim možem sva preživela leto dni v Irski, tedaj pa so ga poslali za poslanika v Vatikan. Šla sem z njim. Najin zakon je nesrečen, lord je strašno ljubosumen, čeprav nisem nikdar dala povoda njegovi ljubosumnosti, ker nisem nikdar niti pomislila na to, da bi ga prav za prav lahko tudi varala. Ni na svetu človeka, radi katerega bi poteptala svojo čast in prevarala svojega moža. Hrepenela sem po samoti in zategadelj sva se preselila iz Rima v Reggio v to vilo. Pred štirimi tedni pa sem doživela nekaj, kar me je popolnoma zmedlo. Bila sva povabljena na bal pri kardinalu Toneliju. Tam se je sešla odlična družba, razni plemiči iz Rima, Napolja in iz drugih italijanskih mest. Jaz sem bila oblečena v kostum Marije Stuart. Bila sem deležna mnogege laskanja in dobrikanja. Da pa bi se umaknila vsemu temu, sem odšla v majhen kabinet. Komaj pa sem vstopila, že so se premaknile neke zavese, pred menoj pa se je prikazal visok in eleganten kavalir v kostumu in maski »Mefista«. Rdeča obleka hudiča je temu človeku izredno dobro pristojala. »Mefisto« se je ustavil na vhodu in rekel:

— Sami! Ali ljubite samoto?

Jaz mu nisem ničesar odgovorila, vsiljivi človek pa pride bliže, se skloni k meni ter reče:

— Jaz sem satan in sem pripravljen tako lepe duše odnesti v pekel.

To rekši mi spusti v roko neko pismo.

Prej, kakor sem se zavedla po silnem presnečenju, je »Mefisto« izginil.

Mislila sem, da je to kako navadno pismo, ko pa sem ga odprla in prečitala, sem zavpila in malo je manjkalo, da me ni zapustila zavest.

Smrtni strah se me je lotil, trepetala sem po vsem telesu in še enkrat prečitala pismo, ki se je glasilo:

»Če bi Izabela Vilroa zopet rada imela svoj molitvenik, ki ga je pozabila v neki hiši v Parizu, naj danes osem tednov izroči v krčmi »Modro nebo« milijon lir onemu, ki je napisal to pismo. Pisec tega pisma pričakuje lepo Izabelo 13. aprila ob deveti uri zvečer v imenovani krčmi. Če pa Izabela Vilroa ne bi prišla na sestanek ali pa če bi hotela prihraniti milijon lir, tedaj bo dobil ta molitvenik, ki hrani na drugi strani obširen popis »nekega dogodka«, lord Kensington v roke!«

— Ah, strašno! zavpije Musolino in plane na noge, ne da bi se pri tem oziral na bolečine. Nezaslišano! To je zločin, to je podlost!...

— En milijon! vzklikne nesrečna žena. Jaz nimam tega denarja. Moj soprog je skop in mi ne daje denarja na razpolago. Celo rodbinske nakite hrani on sam. Razen teh prstanov, ki jih imam na roki, nimam nobenega drugega nakita — do določenega dne pa je samo še osem dni. O, gospod, če dobi ta molitvenik moj mož, tedaj sem izgubljena. V tem pismu sem prosila Gastona naj se zame zavzame. Zaupala sem mu vse in ga prosila naj gre on namesto mene v imenovano krčmo. Če pa mi Gaston ne bo mogel pomagati, tedaj...

Izabela umolkne. V njenem obupnem pogledu se izražal trden sklep.

— Gospod, nadaljuje Izabela s prosečim glasom. Obracam se tudi na Vas... Prosim vas, pomagajte mi tudi vi, kolikor je v vaši moči... Gaston je prav gotovo v Italiji, morda v Rimu... V pismu sem mu priznala vse in ga poklicala na pomoč...

Nesrečna Izabela ni niti slutila, da se nahaja Gaston v njeni bližini. Tudi Musolino ni pomislil, da je bil Gaston nocoj njegov preganjalec.

— O, gospod, ga je prosila Izabela. Ali mi hočete storiti veliko uslugo in poiskati Gastona. Vam bom dala to pismo, vi pa ga izročite Gastonu osebno. Na vaš se zanesem.

— Signora! vzklikne razburjeno Musolino. Zahvaljujem se Bogu, da mi je ponudil priliko, ko se vam bom mogel oddolžiti . . . Pripravljen sem izpolniti vašo željo in zagotavljam vam da bom našel gospoda markiza, toda samo pod enim pogojem...

Izabela vztrepeta. Ni vedela kaj bo ta človek zahteval od nje po tem, ko je slišal njeno tajnost. Toda iskren in odkrit Musolinov pogled jo je popolnoma pomiril. Izabela vpraša:

— Povejte mi vaš predlog!

— Storil bom kar zahtevate, če mi dovolite, da tudi jaz lahko poiščem tega zločinca in tega malopridneža, ki vas ceni na milijon lir ne radi vaše krivde, — temveč radi vaše nesreče.

— Bog naj vas blagoslovi! vzklikne Izabela.

— Signora, poslušajte me, nadaljuje Musolino. Jaz mislim da sta oni »Mefisto« na balu pri kardinalu Toneliju in oni italijanski plemič v hiši Tereze Sanko, ki ima na vesti vašo nesrečo — ena in ista oseba . . .

— Tudi jaz mislim tako, odgovori Izabela. Midva pa to samo misliva, to pa morava vedeti. Sicer pa bova to tudi zelo težko zvedela . . .

— Ne, signora! To bova zvedela. eVrjemite moji besedi. Ko pa bomo to zvedeli, bo ta lopov in malopridnež imel proti sebi obrnjena dva meča: markizovega in mojega. Če bi slučaj hotel, da bi markizov meč zgrešil svoj cilj, bodite prepričani, da bo moj meč predrl nečisto srce tega zločinca, ali pa se ne bom imenoval več Giuseppe . . .

Musolino naenkrat umolkne. Skoraj se je spozabil in povedal svoje pravo ime.

Izabela reče:

— Gospod, hvala vam! Ali mi sedaj, ko sem vam vse zaupala, načete povedati svojega imena?

— Moje ime? reče Musolino malo v zadregi. Saj sem malo prej povedal, da se imenujem Giuseppe . . .

— To sem slišala, to pa najbrž ni vse?

Musolino si je znal hitro pomagati, odgovoril je odločno:

— Ni vse. Jaz sem Giuseppe de Monfa, rojen sem v Mesini na Siciliji . . .

— Gospod Giuseppe de Monfa, ali boste iskal Gastona?

— Iskal ga bom in našel!

— In mu boste izročili pismo?

— Prisegam vam, da bo pismo prišlo v njegove roke.

— Dobro! reče Izabela pomirjena. Tukaj imate pismo.

S tem pismom izročam v vaše roke svojo usodo, svojo srečo in življenje, — ali pa — svojo smrt.

Ko je Izabela oddala pismo, je snela s prsta prstan, ki je bil zvit kakor kača, v glavi pa sta se bleščala namesto oči dva diamanta.

Izabela ponudi prstan Musolinu in reče:

— Ta prstan je spomin na mojo prezgodaj umrlo mater. Doslej se nisem še ločila od njega, odslej pa naj krasí roko onega, ki se mi je ponudil v rešitev ... Sprejmite ta spomin ...

Musolino sprejme dar in reče razburjeno:

— Toda prstana ne bom snel z roke do onega dne, ki me bo združil z mojo zaročenko. Na dan poroke pa ji bom izročil ta prstan in ji rekel, naj ga nosi kot spomin na neko lepo, toda nesrečno ženo ...

Izabela je hotela še nekaj reči, naenkrat pa otrpne od strahu.

Njene oči so strmele na vrata.

Ura je odbila eno po polnoči.

— Moj mož! zašepče Izabela, njen obraz pa je bil strašno bled. Vrnil se je prej, kakor pa sem ga pričakovala.

Na vratih se zasliši trkanje.

Pod tujo streho

Pol ure od Napolja, v lepi in bogati vasi Latoni, se je sredi bujnih vinogradov dvigala lepa hiša, katere zunanost je pričala, da stanujejo v hiši srečni ljudje. Lastnik hiše in bogatih vinogradov je bil posestnik Emanuelo Princi. Emanuelo je bil čisto navaden človek, veljal pa je za dobrega in naprednega gospodarja. Imel je ženo Petronelo, lepo, mlado in zdravo družico ter dobro gospodinjno. Petronela se je večinoma bavila z gospodinjstvom, Emanuelo pa je skrbel za gospodarstvo, njuno premoženje se je vedno večalo, mož in žena pa sta bila srečna in zadovoljna.

Emanuelo je mnogokrat hodil po opravkih v Napolj. Nekega dne je pripeljal, sporazumno s svojo ženo, neko deklico za hišna opravila iz Napolja. Deklica je bila izredno lepa ter mirnega in blagega značaja.

Ko je Petronela videla deklico, ji je takoj ugajala in sklenil so pogodbo. Ko sta jo mož in žena vprašala, kakšno plačo zahteva, je deklica skromno odgovorila:

— Nočem ničesar drugega kakor mirno življenje in da bi z menoj lepo ravnali. Če bom našla v vaši hiši to dvoje, tedaj boste z menoj lahko zadovoljni.

Deklica se je imenovala Julija.

Čitalci so gotovo že uganili, da je ta deklica Musolinova Julija, ki je odšla z Aspromonta v svet, da bi si poiskala zavetišče, kjer bo čakala Musolinov klic. Slučajno je prišla v hišo Emanuela Princa.

Julija je bila že prej zelo pridna deklica, sedaj pa jo je slučaj še toliko bolj silil, da je delala in se trudila, da bi zadovoljila svojega gospodarja. Delala je, kar so ji ukazali. Julija je čitala vsako željo Petroneli že iz oči, delala je od zore do mraka v hiši, na vrtu in v vinogradu.

Petronela je bila z njo zelo zadovoljna in je Julijo hitro vzljubila. Julija se je v tej hiši počutila zelo srečno, toda ne za dolgo...

Naenkrat je prišla nesreča.

Petronela je mnogokrat poslala Julijo v vinograd na delo, tu je delal tudi Emanuelo, ki se je zaljubil v Julijo. Ta ljubezen se ni vzbudila naenkrat. Počasi je tlelo, potem pa izbruhnilo z vso silo. Nesrečnež! Pozabil je na svojo lepo, mlado, pošteno in zvesto ženo, ki ga je oboževala in skrbela samo za njegovo srečo in se zagledal v deklico, ki jo je bič usode prignal pod njegovo streho, vzljubil je deklico, ki mu ne bi nikdar mogla vračati vročih čuvstev, ker je pripadala drugemu. Julija ga tudi ne bi mogla nikdar ljubiti, ker je bil Emanuelo oženjen in je imel tako dobro ženo, kateri je prisegel zvestobo in ki si je zaslužila pravo ljubezen. Toda nesreča je bila tu.

Niti Julija niti Petronela nista vedeli, kaj se dogaja v duši nesrečnega Emanuela.

Petronela ni niti sanjala, da bi ji njen Emanuelo mogel postati nezvest, Julija pa je mislila samo na svojega Musolina. In Musolino ni bil daleč. Od Latone do San Stefana je bilo komaj štiri ure hoda. Julija bi lahko večkrat obiskala svojega zaročenca, tega pa ni hotela storiti, ker si je slovesno obljubila, da ga ne bo obiskala prej, dokler je ne bo poklical, da bo duhovnik blagoslovil njuno zvezo.

Čeprav Julija ni videla svojega Musolina, je vendar mnogokrat slišala o njem. O Musolinu so vsi pripovedovali, o njem so govorili povsod. Njegovo ime je bilo na ustnicah vsakogar. Tudi časopisi so vsak dan pisali o njem. Z eno besedo, Julija je vedno mislila na Musolina. Vedno je bila zaposlena

in ni v preobilju dela ničesar sumljivega opazila na obnašanju svojega gospodarja Emanuela.

Tako je Julija preživela nekaj mesecev v delu in mislih na svojega Giuseppa pod tujo streho.

Nekega dne je Julija zopet delala v vinogradu. Delala je ves dan. Ko pa je solnce zadnjič pozlatilo vrhove gora, ko se je jel na zemljo spuščati mrak, ji Emanuelo naenkrat reče:

— Dovolj, Julija! Za danes naj bo dovolj... Pogledj solnce že zahaja. Pogledj, kako se sveti vrh Aspromonta!

— Vrh Aspromonta! vzdihne Julija in pogleda na vrh gore, ki se je kopal v solnčnih žarkih, sama pri sebi pa zašepče. Hvala Ti, božansko solnce, da ga obsevaš s svojimi žarki...

Emanuelo pride k Juliji.

Juliji je postalo tesno pri srcu, toda sama ni vedela zakaj in ona reče s trepetajočim glasom:

— Gospodar, pojdiva, dobra gospa Petronela naju gotovo že pričakuje.

Zaslepljen Emanuelo pa se je postavil pred njo in jo nekaj časa motril s čudnim pogledom, potem pa ji je razodel svoja čustva.

Julija se zelo prestraši.

Ni mogla verjeti, kar je slišala. Mar je mogoče, da govori oženjen mož tako, da priznava ljubezen deklici, ko ima vendar doma svojo ženo, ki ji je pred oltarjem prisegel večno zvestobo? Mar ni ostudno in nedostojno, če mož vara svojo ženo ter tako tepta prisego?

Pošteni Juliji so se studile njegove besede, zaslepljeni Emanuelo pa jo je vedno bolj prepričeval o iskrenosti svojih čustev.

— Julija ga sune od sebe.

— Gospod! zavpije deklica. Vi pozabljate pa tudi, da imate doma dobro in plemenito ženo! Čemu me žalite? Mar ni v vašem srcu niti trohice sočutja napram meni, siroti, ki nimam pod božjim solncem nikogar, ki bi mi pomagal, nimam doma, nimam zatočišča... Zakaj me podite iz svoje hiše?

— Toda, Julija, kdo te vendar podi? vpraša zmedeno Emanuelo.

— Vi!

— Ti me nisi razumela. Jaz te ne podim, nasprotno, jaz hočem, da boš ostala pri meni...

— Ne, pri vas ne morem ostati, ker tako govorite...

— Toda, Julija, bodi vendar pametna. Ti boš ostala pri meni, ti boš gospodinja... vse, kar je moje, bo tvoje...

— Vi vendar ne veste, kaj vam vre iz ust, ga prekine Julija. Mar ne mislite prav nič na svojo ženo? Mar se ne bojite, da vas bo Bog strašno kaznoval, ker grešite zoper svojo ženo, zoper gospo Petronelo.

— Tebi ni treba prav nič skrbeti za Petronelo! Še danes se bo vse pojasnilo med nami. Petroneli bom vse iskreno priznal in sama bo uvidela, da je v hiši peto kolo...

— Bog! vzklikne Julija. Vi ste znoreli!

— Julija, ne zametuj sreče, ki te išče...

— Vi pa ne rušite sreče in miru svoje žene! Ne pozabljajte, da ste oženjen človek — in vedite, da tudi jaz pripadam drugemu...

— Kaj? je zastokal omamljeni človek. Ti pripadaš drugemu...

— Da, jaz sem zaročena! odgovori odločno Julija.

— S kom? Kdo je tvoj zaročenec?

— Tega vam ne morem povedati.

— Ali je iz Latone?

— Ne, ne stanuje pa daleč odtod.

Emanuelo se zamisli.

— Gospod, nadaljuje Julija. Z vašo izjavo ste me užalili, toda jaz vam odpuščam. Vi pa ste se pregrešili tudi zoper svojo ženo. Obljubite mi, da ne boste nikdar več ponovili teh besed in da boste na vse pozabili. Edino pod tem pogojem bom ostala v vaši hiši in bom ničesar povedala vaši ženi, ker ne bi rada kalila njene sreče.

Emanuelo ne odgovori ničesar. Povesil je glavo, Julija pa je razumela, da se strinja s predlogom.

Julija se je takoj napotila domov. Emanuelo je šel molče za njo. Zdelo se je, da se je sramoval in se kesal svojega dejanja, to pa ni bilo res. Vrag je zmotil njegovo dušo in Emanuelo je molčal, na tihem pa je razmišljal, kdo bi mogel biti Julijin zaročenec, kateremu je ona tako zvesta.

Ko sta prispela domov, ju je Petronela veselo sprejela. Smejala se je in šalila kakor vedno in ni niti slutila, da se ji je mož hotel izneveriti. Petronela je samo opazila, da je Julija malo vznemirjena, toda zato se ni prav nič razburjala.

Po večerji sta Petronela in Emanuelo ostala sama v sobi. Emanuelo sede k mizi in se zamisli. Petronela je nekaj časa opazovala svojega moža, potem pa reče:

- Kaj ti je? Zdi se, kakor da bi nekaj premišljeval?
- Da, odvrne Emanuelo. Premišlujem nekaj o Juliji.
- O Juliji? Čemu pa?

— Mar nisi opazila, kako je bila nocoj nekam žalostna in zamišljena? nadaljuje nezvesti mož. Opazil sem tudi solze v njenih očeh...

— To sem tudi jaz opazila, reče Petronela v skrbeh, toda nimam pojma, kaj bi moglo biti vzrok njeni žalosti. Morda ni zadovoljna in se pri nas ne počuti dobro?

— Ne, mislim, da to ni vzrok njene potrtosti, odgovori Emanuelo. Julija je dobra in poštena in mi smo z njo tudi lepo postopali. Pravi vzrok tiči najbrž kje drugje...

— In kje naj bi tičal?

— Ne vem, mislim pa, da je zaljubljena...

— Ali je to mogoče?

— Zakaj ne? In mislim, da je žalostna, ker se ne more približati človeku, ki ga ljubi...

— Zares, to bi bilo čisto verjetno, reče sočutno Petronela. Kaj naj torej storiva?

— Treba bi jo bilo povprašati...

— Toda, Julija je tako nezaupljiva, ona ne govori skoraj ničesar...

— In vendar, poskusi svojo srečo! Izprašuj jo! Morda se ti bo zaupala. Žena ima napram ženi vedno več zaupanja, kakor žena napram moškemu. Ko bomo jutri odšli, si izmisli kak izgovor in obdrži Julijo doma ter jo izprašuj. Če ti bo zaupala ime onega, ki ga ljubi, bova že našla primerno pot in ju združila. Midva sva srečna, zakaj ne bi osrečila tudi drugih?

— Prav imaš, dragi moj, reče Petronela, ki jo je moževa dobrota zelo razveselila. Ti mi kar čitaš iz oči moje misli in moje želje...

Vrag je že zmotil dušo dotlej poštenega človeka in Emanuelo je skoval peklenški načrt. Stopil je že na krivo pot, sedaj pa jo je nadaljeval, ne da bi mu vest kaj očitala. Pred svojo ženo pa se je pretvarjal in prekanjeno nadaljeval:

— Že davno sva sklenila, da bova dala oni vinograd pri potoku komu v najem. Mar ga ne bi mogla sedaj pokloniti naši Juliji in njenemu bodočemu možu?

— Prav dobra misel! vzklikne Petronela veselo. To si se zopet nekaj dobrega spomnil, sicer pa je Julija tudi to zaslužila. Bodi brez skrbi, ko se boš vrnil jutri večer iz vinograda, ti bom povedala ime Julijinega izvoljenca. O, jaz vem prav go-

tovo, da se mi bo Julija zaupala, potem pa, ... potem bomo napravili veliko slovesnost...

— Da, da, svatba bo v najini hiši, pristavi prekanjeno Emanuelo, ki se je trudil, da bi se prikupil svoji ženi in zvedel po njej, kdo je njegov tekinec pri Juliji.

Noč je hitro minila. Ko se je Julija zjutraj pripravljala, da bi odšla na delo v vinograd, jo je Petronela obdržala radi nekega opravila doma. Ženi sta delali skupaj. Petronela je bila izredno dobre volje, neprestano je čebljala kakor majhen otrok. Naenkrat pa je položila svojo roko na Julijino rame in ji zaupljivo rekla:

— Julija, jaz pa vem neko skrivnost, ki se tiče tebe...

Julija se zdrzne. Vglavi se ji je porodil sum, da je Petronela zvedela za moževo nezvestobo. Ta misel jo je zbegala.

Blagi Petronelin pogled pa jo je takoj pomiril.

Petronela nadaljuje:

— Julija, ti ljubiš in zdi se, da si tudi ljubljena...

Julija povesi glavo, obraz pa ji je zalila temna rdečica.

— Ali sem uganila? nadaljuje Petronela izpraševaje.

— Uganili ste, gospa, odvrne Julija in ne dvigne glave, oči pa so se ji napolnile s solzami. Res je, ljubim in sem ljubljena in vendar nisem srečna. Ne morem biti s človekom, ki ga ljubim...

— Najbrž radi tega, ker je siromašen, si misli Petronela sama pri sebi, se dobrodušno nasmeje in reče glasno: Veš kaj, jaz pa bi stavila ne vem kaj, da boš čez štiri tedne že srečna žena.

— Ah, gospa, vzdihne Julija, vi se mi rogate.

— Bog ne daj! vzklikne Petronela. Kako bi se ti mogla rogati, ko vendar veš, da te ljubim bolj kakor svojo sestro.

Julija zopet zavzdihne, na tihem pa si je mislila, da bi Petronela čisto drugače govorila, če bi vedela, kdo je njen zaročenec in če bi slišala sinoči v vinogradu svojega moža. O, Petronela bi jo bila gotovo spodila iz hiše in jo smatrala za zapeljivko ter jo zaničevala, čeprav Julija ni bila ničesar kriva. Julija je sklenila, da bo vse zaupala Petroneli in jo opozorila na njenega moža, toda Petronela jo prehitil in vpraša:

— Kako pa se imenuje tvoj zaročenec?

Julija se zdrzne in reče:

— Gospa, prosim vas, ne zahtevajte, da bi vam morala odgovoriti na to vprašanje, kajti jaz vam tega ne morem povedati...

In Julija je ostala odločna, čeprav je Petronela še večkrat poskušala svojo srečo.

— Prav, prav, je mislila Petronela sama pri sebi. Če mi rečeš ti povedati, bom pa zvedela na kak drug način.

Malo pozneje je poslala Petronela Julijo v vinograd.

Po sinočnem izbruhu se je Emanuelo pomiril, pretvarjal se je pred Julijo ter je ni niti pogledal in se delal, kakor da bi se kesal.

Ko je Julija odšla iz hiše, se je Petronela podala v njeno sobo na podstrežje. Petronela je vedela, da ima vsaka deklica shranjen spomin na onega, ki ga ljubi. Mislila je, da bo tudi med Julijinimi stvarmi našla kaj takega, po čemer bi zvedela, česar ji Julija ni hotela povedati. Premetala je vse stvari v skromnem Julijinem zabožku, našla pa ni ničesar.

— Julijin izvoljenec pa mora biti zares zelo, zelo ubog, da ji ni kupil niti najmanjšega daru v spomin, je mislila Petronela sama pri sebi.

Ko je Petronela že hotela spraviti skromne stvari zopet v zabožek, je opazila nekaj, kar je vzbudilo njeno pozornost. Na dnu zabožka je našla sveženj starih časopisov. Petronela je pregledala časopise in s čudenjem ugotovila, da je bilo v vseh teh časopisih nekaj od Giuseppa Musolina, ta mesta pa so bila podčrtana, na robu so pa bile pripisane pripombe s svinčnikom. Kjer je bilo na primer napisano, da je Musolino razbojnik, je Julija pripisala: »Laž!«, kjer pa je bil govori o njegovi plemenitosti, je Julija pristavila: »Res je, on je plemenit, hraber in dober.«

Na najdba je Petronelo iznenadila in prestrašila.

Komaj je čakala, da bi napočilo poldne in se vrnil njen mož. Ko pa je Emanuelo prišel domov, ga je popeljala v samoto in mu rekla:

— Vse sem zvedela!

Emanuelo vztrepeta. Mučila ga je strašna nestrpnost, rad bi bil zvedel ime onega, radi katerega se mu ni posrečilo pridobiti Julije. Emanuelo je sklenil, da bo tega človeka za vedno odstranil s poti, svojo ženo pa je nestrpno vprašal:

— Kdo je ta človek?

— To je človek, pred katerim trepeče vsa Italija in katerega nas Bog varuj...

— Ime! Njegovo ime!

— Giuseppe Musolino! spregovori Petronela.

Emanuelo Princi zamolklo krikne, v očeh pa se mu pojavi blesk, ki ga opažamo pri roparskih živalih.

— Ali je to mogoče? vpraša Emanuelo.

— O tem sem se prepričala.

— Ti je to Julija sama priznala?

— Ne.

— Kako pa si to zvedela?

Petronela je povedala svojemu možu vse. To odkritje je Petronelo tako iznenadilo, da je naenkrat spremenila o Juliji svoje mnenje. Petronela konča svoje pripovedovanje:

— O, to je premetena deklica! Ona naju je premamila s svojo skromnostjo, ki pa ni njena pristna lastnost. Morda je Julija njegov vohun, kdo ve? Morda se je splazila v najino hišo, da bi pripravila temu razbojniku prost vhod, da bi naju oropal, morda celo ubil... Ne, ne, Julija mora še nočoj od hiše, niti trenutek ne sme več ostati pod to streho...

— Nasprotno! jo prekine Emanuelo, ki je že skoval peklenški načrt. Julije ni treba poditi iz hiše, prav sedaj mora ostati tukaj... Ona bo nama prinesla srečo...

— Srečo?! vzklikne Petronelo začudeno. Kakšno srečo bi nama pač mogla prinesiti Julija?

— Kakšno srečo? vpraša Emanuelo. Julija bo nama pomagala, da bova zaslužila mnogo, mnogo denarja... Julija nama bo prinesla petdeset tisoč lir...

— Kako? Na kakšen način? je začudeno spraševala Petronela.

— Popolnoma enostavno. Ti veš, da so oblasti povišale nagrado na Musolinovo glavo na petdeset tisoč lir...

— To seveda vem, toda to nagrado dobi samo oni, ki ujame Giuseppa Musolina.

— To bova seveda midva! vzklikne Emanuelo vesel, da mu bo pomagal slučaj, da se bo znebil tekmeča, poleg tega pa še zaslužil petdeset tisoč lir. Julija mora ostati v naši hiši in zvabiti Musolina v...

— Musolino pa ne bo prišel v zanko. Moj dragi, Musolina ni lahko ujeti...

past, da se boš tudi ti sama čudila. Julija bo zanj vabalo, ki ga bo privlačila z vso silo...

— Ah, sedaj razumem, reče Petronela.

— Saj sem vedel, da si zelo pametna žena. Sedaj me pa poslušaj: Jaz sem zvečer v gorovje Aspromonta. Pravijo, da se Musolino skriva v tem gorovju. Iskal ga bom, dokler ga ne bom našel...

— Ah, Emanuelo, če te Musolino ubije! preplašeno vzklikne Petronela.

— Ne bo me ubil, ne boj se! Sicer bi lahko poskusil, kako se prereže moj goltanec, toda Musolino ne bo storil tega. Povedal mu boim, da se nahaja Julija v najini hiši — in Musolino mi ne bo storil ničesar. Ko pa mu bom povedal, da je Julija bolna in da leži na smrtni postelji, boš videla, da bo takoj prišel v najino hišo...

— Tu pa ga boš izročil oblastem, mar ne? prekine Petronela svojega moža.

— Uganila si!

— Sedaj razumem vse, reče Petronela. Ali pa bo Musolino verjel tvojim besedam?

— Poskrbel bom tudi za to, reče zmagoslavno Emanuelo. Morala bi najti kak predmet, Julijin seveda, ki bi ga poznal tudi Musolino.

Petronela se malo zamisli, potem pa vzklikne:

— Prav dobro! V Julijinem zaboju sem videla njeno zapestnico. Gotovo pozna tudi Musolino to zapestnico, to boš ponesel s seboj.

— Poskrbi, da jo bom še nocoj dobil, reče Emanuelo. Sedaj pa pojdimo h kosilu.

Malo pozneje so sedeli vsi pri mizi. Med obedom so bili vsi čisto mirni in govorili o popolnoma navadnih stvareh. Emanuelo je imel navado, da je po obedu vedno šel v senco pod oljkova drevesa in nekaj časa spal.

Tudi danes se je po obedu dvignil, da bi odšel v senco, pri tem pa je prosil Petronelo, da bi mu Julija prinesla malo vina, preden bo zaspal.

— Prav, prav, takoj jo bom poslala po vino, reče ljubeznjivo in šepetaje Petronela, jaz bom pa med tem odšla v sobo in vzela iz zaboja njeno zapestnico...

Emanuelo odide v senco.

Legel je na dolgo klop in zatisnil oči ter mislil na Julijo.

del zakaj, toda nekaj ga je vleklo v klet. Dvignil se je, šel okrog hiše in odšel v klet za Julijo. Še enkrat ji je hotel povedati, kar ji je povedal sinoči in ponoviti svoj poskus, da bi jo objel.

Kakor mačka se je previdno spuščal po stopnicah navzdol in prispel v klet, tiho in brez najmanjšega šuma, kakor duh, se je splazil v tisti del kleti, kjer so bili sodi z vinom. Ko je prispel do odprtih vrat, je v poltemi zagledal Julijo, ki je stala pred nekim sodom, iz katerega je teklo vino v ilovnati vrč. Opojni duhvina je Emanuela prijetno poščegetal.

— Julija! zašepeče tiho in sladko Emanuelo.

Deklica se obrne, ne odgovori pa ničesar.

— Julija, jaz sem, jaz, Emanuelo. Prišel sem, da bi še enkrat govoril s teboj.

Emanuelo se ji približa.

— Poslušaj me, Julija, reci mi samo eno besedo in ti boš gospodinja v tej hiši. Petronela ne pomeni zame ničesar več... ti si mi vse...

Mlada deklica vzkrikne pridušeno, ta vzklik je čudno odmeval v podzemskih prostorih. V tem trenutku se je prevrnil tudi vrč z vinom.

— Nič, nič hudega, se nasmeje Emanuelo. Ni se ti treba bati, ker si prelila vino, nihče ti ne bo radi tega rekel besedice... tudi nihče se ne sme predrzniti, da bi ti rekel žal besedo... Pridi, pridi v moj objem... ne bodi tako neumna in se ne upiraj, kakor včeraj... Hitro...

Julija je obstala v temi, kakor da bi okamenela.

Povesila je glavo in si potegnila ruto niže, da si je zakrila čelo.

Zaslepljeni Emanuelo je stopil čisto k njej in jo objel.

Julija se ni branila.

— Tako, vidiš, sedaj si pametnejša, kakor pa si bila včeraj v vinogradu. Za Petronelo ti pač ni treba skrbeti... Včeraj si me odbila, Petronelo pa si branila... Včeraj si me grajala, ker se ji hočem izneveriti... Kaj te briga ona? Jaz vem, ti si jo branila, ker si plemenita in poštena deklica, sicer pa ti itak nisi ničesar zakrivila, kriv sem jaz!

Grešnik je nadaljeval svojo nepošteno igro. Vest se mu ni prav nič oglašala, ko je varal tako obro, pošteno in zvesto ženo, kakršna je bila Petronela. Strast ga je gnala naprej in Emanuelo poljubi deklico..

Julija je trepetala, kakor da bi se borila v njeni duši strah in jeza, in se poskušala izviti iz objema.

— Zakaj trepečeš! nadaljuje nezvesti mož. Nikar se ne upiraj, ko ti pa vse prizadevanje prav nič ne pomaga. Julija, poslušaj me! Ti moraš pozabiti na svojega zaročenca. Ha, ha, ha, jaz vem, kdo je tvoj izvoljenec. Če hočeš, zasluživa lahko skupaj petdeset tisoč lir in sicer na zelo lahek način...

Emanuelo umolkne, kakor da bi čakal na odgovor. Ko pa je Julija molčala, je nadaljeval:

— Še nočaj bom zvabil Musolina v mojo hišo in ga tu izročil oblastem... Ha, ha, to bo presenečenje za Musolina, toda ti se ne smeš jeziti. To bom storil samo za najino srečo, kajti, ko bom dobil petdeset tisoč lir nagrade, bom spodil Petronelo in se poročil s teboj.

Julija vztrepeta, krikne in se zgrudi na kolena.

Emanuelo jo dvigne, jo še enkrat poljubi in odide zmago-slavno k izhodu. Izdajalec svoje žene se je zadovoljno smehljal.

Ko je Emanuelo odšel iz kleti, je ozračje v podzemskem prostoru pretresel strašen krik in neko telo je omahnilo na kamenita tla...

Malo pozneje je prinesla Julija vrč vina v senco pod oljke in ga postavila na mizo in ni spregovorila besedice.

Emanuelo ni zagledal na Julijinem obrazu nobene poteze, ki bi izražala kako notranje razburjenje in nemir, kakor je Emanuelo pričakoval.

Julija je bila popolnoma mirna, kakor da bi ne bila malo poprej doživela onega prizora v kleti.

V mučnem položaju

Trkanje na vrata Izabeline sobe se je ponovilo še nekolikokrat in Musolino je vedno znova vztrepetal.

Izabela je bila često zmedena od obupa in straha. Naenkrat pa je stegnila roko in pokazala na vrata, ki so vodila iz njene spalnice v kopalnico. Musolino je takoj razumel, da ga namerava Izabela skriti v kopalnici. Musolino je ostal za hip neodločen, Izabela pa ga porine proti vratom in Musolino je bil v kopalnici, da niti sam ni vedel, kdaj je prišel vanjo. Sporazumela sta se z enim samim pogledom.

Trkanje na vrata pa ni prenehalo, sedaj pa je odjeknil pred vrati še moški glas.

To je bil glas lorda, ki se je vračal s slavnosti.

Izabela je hitro odšla iz kopalnice, zaklenila vrata in obdržala ključ pri sebi, potem pa je odšla k vratom, na katera je njen mož trkal, in jih odprla. V sobo je stopil lord Kensington.

Lord je bil starejši človek, odličen, suh in visok, kakor vsi Angleži. Njegov strog pogled je govoril o aristokratskem pokoljenju in hkratu izražale močno voljo. V tem trenutku je bil njegov pogled še bolj energičen, skoraj strašen od vina in od jeze, ker mu Izabela ni takoj odprla vrat.

Ko je lord Kensington stopil preko praga, je z resnim pogledom premeril sobo. Da bi Izabela obrnila njegovo pozornost samo nase, se je prijela za glavo in rekla:

— Oprostite, da ste nekaj časa čakali, danes me zopet muči strašen glavobol...

— Glavobol! ... se ironično nasmeje lord. Zopet glavobol! Toda, mylady, če vas človek pogleda, bi ne rekel, da vas muči glavobol. Vaša lica so rdeča, vaše oči svetle in pogled čist, tega vsega nima človek, ki ga boli glava... Vaša vnanjost priča, da lažete...

— Mylord, vi grešite, ko tako govorite, se je branila Izabela.

— In vi trdite, da ste spali? vpraša lord Kensington s strogim glasom.

— Vsekakor, odgovori Izabela z negotovostjo. Malo sem zadremala...

— In vas ni nihče vznemirjal?

— Kaj mislite s tem?

Lord vpre svoj pogled na tla.

Tudi Izabela pogleda v isto smer — naenkrat pa se zgrozi.

Na tleh je ležal Musolinov čevelj, ki ga je v hitrici pozabila skriti. Nepričakovana lordova vrnitev je oba tako prese-netila, da se nista spomnila, da bi odstranila čevelj, sicer pa tudi nista imela časa, da bi mislila na tako malenkost.

Malo je manjkalo, da ni Izabela kriknila od strahu. Lord pa je imel jasen dokaz, da je Izabela lagala. Ta čevelj bo dal povod novim, skoraj upravičenim izbruhom ljubosumnosti. Ah, kaka nesreča! Kaka sramota! Temna rdečica je zalila Izabelin obraz.

Lord se sklone in pobere čevelj ter ga prinese Izabeli pred oči in jo vpraša strago:

— Gospa, kaj je to?

— Čevelj! odvrne zmedeno žena.

— Čigav pa?

— Moj ni.

— Ali je morda moj? je spraševal razburjeno lord.

— Ni!

— Čigav je torej?

Izabela se je že malo umirila, odgovorila je odločno:

— To je čevelj nekega tujega človeka...

— Ah, vi priznavate! krikne lord in jezno trešči čevelj ob tla. Torej, priznavate?

— Priznavam, odgovori žena čisto mirno.

— Kakor vidite, je to jasen dokaz, da me varate... je vpil lord vedno bolj jezen. To se mi je kar zdelo, že davno sem sumil, toda nisem imel dokaza, sedaj ga pa imam... Ta čevelj dokazuje...

— Da, ta čevelj dokazuje, ga hitro prekine in mu vpade v besedo Izabela, da ste na svojo ženo popolnoma pozabili... Da, mylord, to je jasen dokaz, kako ste zanemarjali svojo soprogo. Nocoj bi bila gotovo poginila, če bi se ne bila znala sama braniti...

Lord je začudeno pogleda, toda hitro pristavi s porogljivim glasom:

— Ne, gospa, ne boste me preslepili! Ne, nikakšen izgovor vas ne more opravičiti... Govorite, čigav je ta čevelj.

— To je čevelj nekega napadalca ali razbojnika! odgovori odločno Izabela in pogleda lordu naravnost v oči.

— Napadalca? Razbojnika? ponovi začudeno lord.

— Da, nocoj bi bila lahko poginila in moj mož bi tega niti ne vedel. To je zares zelo lepo, mar ne? Z balkona je skočil skozi odprto okno neznan razbojnik v mojo sobo in gotovo bi me bil ubil, če bi se ne bila tako odločna branila s svojim samokresom.

— To je izmišljeno, to je laž! zavpije lord. Razbojniki ne puste nikdar svojih čevljev tam, kamor uderejo.

— Gospod, reče užaljeno Izabela, njen glas pa je zvenel odločno in samozavestno. Vi ne verjamete najnavadnejših stvari. Kar sem povedala, je čista resnica. Pogledala sem skozi ključavnico in zagledala človeka, ki si je sezuval čevelj... To je vendar čisto enostavno in to verjame lahko

vsakdo, kajti lopovi si po navadi sezujejo čevlje, da bolj tiho hodijo . . .

Lord je pazljivo poslušal. Pričental je verjeti.

— Ko sem zagledala tujega človeka, sem se hitro za nekaj odločila. Hotela sem ga prehiteti. Hitro sem odprla vrata, odhitela k mizi, zgrabila reveolver in namerila nanj rekoč: »Odidite sicer bom streljala!« in razbojnik je takoj pobegnil, odkoder je prišel. Mislim pa, da vem, kdo je bil ta razbojnik. Gospod, vašo ženo bi bil skoraj umoril Giuseppe Musolino, kajti prepričana sem, da je on vdrl v mojo sobo!

Izabela si je izmislila ta povest, ni pa seveda niti slutila da je povedala resnico, ko je rekla, da je videla nocoj pred seboj Giuseppea Musolina.

Pri Izabelinem pripovedovanju je lord vztrepetal. Sedaj je bil prepričan o resničnosti ženinih besed, namesto dvoma in sumničenja pa se je naselilo v njegovem srcu kesanje, ker je tako slabo mislil o svoji ženi in lord si je prizadeval, da bi se opravičil. Izabela mu je na videz oprostila, ker je upala, da bo lord odšel iz njene spalnice, lotil pa se je še večji strah, ko je lord izrazil željo, da bi se, še preden odide k počitku, rad skopal. Izabela je na vse mogoče načine pregovarjala, da se nocoj ne bi kopal, lord pa je ostal pri svojem sklepu.

Izabela je vedela, da je izgubljena, če bi lord stopil v kopalnico, kajti tam bo naletel na plemiča, ki ga je ona skrila. Kaj naj bi storila, kako naj bi odvrnila nevarnost, ki je preti obema. Sedaj je bilo že vse prepozno . . .

Lord je stopil k vratom — vrata pa so bila zaklenjena in v ključavnici ni bilo ključa.

— Kje je ključ? vpraša lord.

— Ali ga ni v ključavnici? vpraša Izabela, ki se je delala nevedno, na tihem pa je premišljevala, če bi mu izročila ključ. Naposled je uvidela, da bi bilo še slabše, če bi ne izročila ključa, ker takrat bi lord upravičeno sumil. Neopaženo je spustila ključ na tla in začela gledati po sobi, medtem pa je govorila:

— Ne spominjam se, kam bi bila dala ključ in sploh ne vem, če sem sobo zaklenila. Morda pa sem v strahu to storila, pa sem pozabila. Morda pa mi je ključ kam padel?

— Ga že imam! vzklikne lord, ko je zagledal ključ na tleh. Najbrž ti je padel iz žepa. In lord pobere ključ, odklene vrata in stopi v kopalnico . . .

Izabela je obstala, kakor da bi okamenela in pričakovala, kaj se bo zgodilo.

Iz kopalnice pa ni bilo slišati ničesar.

Ko je lord Kensington stopil v kopalnico, je sedel na stol in se začel počasi slačiti. Prevelika množina vina, ki ga je popil na slavnosti, je začela šele sedaj delovati.

Kaj pa je bilo z Musolinom? Mar ga ni bilo več v kopalnici?

Da, Musolino je bil v kopalnici, — toda lord ga ni opazil. Musolino je slišal ves pogovor med lordom Kensingtonom in njegovo ženo in ko je slišal, da hoče lord v kopalnico, je hitro skočil v bazen, zagrabil neko belo rjuho in se pokrnil z njo, da ga ne bi lord vsaj prvi trenutek opazil — nadaljnjo usodo pa je prepustil slučaju.

In slučaj mu je pomagal.

Lord se je že slekel, potem pa je vstal, da bi si še potegnul srajco čez glavo. Ko je lord vlekel srajco preko glave, je Musolino brez najmanjšega šuma skočil iz bazena, zgrabil lordovo obleko in planil k vratom.

Ko je lord dvignil glavo, je zagledal tujega človeka. Takoj mu je šinilo v glavo, da bi mogel to biti Giuseppe Musolino in lord je pričel klicati na pomoč.

Musolino pa je že odšel iz kopalnice in zaklenil vrata za seboj.

— Lopov! Razbojnik! je vpil prestrašeni lord.

Musolino pa se ni zmenil za njegovo vpitje. Hitro je stopil k preplašeni Izabeli in ji rekel naj začne vpiti na pomoč. Izabela je Musolina takoj razumela in strašno kriknila; ta krik je prodrl skozi steno v kopalnico. Slišal ga je lord, ki je mislil, da je razbojnik napadel sedaj njegovo ženo.

Lord je jezno bil ob vrata, pomagati pa si ni mogel.

Musolino zašepeče Izabeli:

— Sedaj morava komedijo doigrati! Če hočete, da vas lord ne bo sumničil, tedaj morate dovoliti, da vas zvežem. Ko pa vas bo našel zvezano, bo mislil, da vas je res napadel razbojnik.

— Vi ste duhoviti, reče nesrečna žena trpko in dovoli Musolinu, da jo je zvezal in jo položil na postelj!

Nato si je Musolino obul čevelj. Poškodovana noga se je do dobra odpočila in bolečine so prenehale.

— Sedaj pa zbogom! reče Musolino. Hvala vam! Tega vam ne bom nikdar pozabil...

— Kaj pa pismo? zašepeče Izabela.

— Izročil ga bom markizu. Zagotavljam vam, da Giuseppe Musolino še ni nikdar prelomil prisege! ...

Ko je Izabela zaslišala to ime, je pogledala Musolina s široko odprtimi očmi, ko pa se je spomnila, da je dala plemiču ona sama to ime, se je nasmehnila.

— Izvrstno! se je smejala Izabela. Vi ste se pa res dobro vživeli v svojo ulogo, saj še sami mislite, da ste Giuseppe Musolino ...

— Da, odvrne Musolino, kmalu pa me boste tudi vi lahko smatrali za Giuseppa Musolina ...

Izabela ga začudeno pogleda.

— Signora, kaj bi rekli, ko bi vedeli, da ste dali zavetišče nocoj pravemu Giuseppeu Musolinu?

Izabela se na postelji napol vzravna, presenečeno pogleda tega lepega moža, potem pa krikne in omahne.

Musolino pa se nagne k njej in ji zašepeta:

— Signora! Nocoj ste zares rešili Giuseppa Musolina! Oprostite mi, ker sem vas preslepil, toda razmere so me prisilile k temu. Nekje sem se moral skriti pred svojimi preganjalci. Ni vam treba biti žal, da ste me skrili, kajti Giuseppe Musolino ne pozablja nikdar onih, ki so mu kadarkoli storili kaj dobrega.

— Giuseppe Musolino! zašepeče Izabela trepetaje po vsem telesu. Vi ste torej zares Giuseppe Musolino?

— Da, signora, jaz sem nesrečni človek, strah Kalabrije, ki ga preganjajo njegovi sovražniki. Toda, ne bojte se me. Jaz sem strašen samo napram svojim sovražnikom in napram onim, ki delajo slabo in se vesele nesreče svojega bližnjega, katero so mu sami povzročili! Vi se lahko vsikdar zanesete name in lahko vedno računate na mojo pomoč. Kadarkoli boste česa potrebovali, spomnite se na Giuseppa Musolina! Kot prvi dokaz moje hvaležnosti bom izročil markizu de Gondiju vaše pismo, obenem pa bom poiskal onega lopova, ki vas je osramotil in ki hoče zaslušiti z vašim molitvenikom milijon lir. Jaz vam prisegam, poslušajte signora, Giuseppe Musolino prisega, da ne bodo minili trije tedni, ko boste vi imeli zopet svoj molitvenik. Pismo pa, na katerem je popisana vaša sramota, bo uničeno tako gotovo, kakor bo uničen tudi oni brezbožnik, ki je pismo napisal. Pri slovesu pa dovolite, da vam dam dober nasvet: V prihodnje bodite bolj previdni in ne

ostajte ponoči sami v hiši. Nevarnost je vedno blizu. Sedaj pa z bogom!

In Musolino izgine skoz okno na balkon.

Izabela je gledala za njim in tiho šepetala:

— Bog s Teboj, plemeniti človek! Bog naj te varuje pred vsako nesrečo! Ljudje te imajo za zločinca in razbojnika, tudi jaz sem tako mislila, nocoj pa sem se prepričala, da je Musolino pravi plemič.

Lord je neprestano tolkel po vratih in vpil.

Naposled se je spomnil električnega zvonca, ki je bil v kopalnici za sluge. Hitro je pritisnil na gumb, v pritličju, kjer so spali služabniki, se zasliši brnenje zvonca. Čez malo časa je oživelva vsa hiša. Služabniki so zbegani hiteli po stopnicah. Ko pa so odprli vrata Izabeline spalnice, so skoraj okamenili od presenečenja, ko so zagledali svojo gospo zvezano. Osobodili so tudi lorda. Lord je jezen pridrvel iz spalnice, ko pa je zagledal svojo ženo zvezano, mu je bilo naenkrat vse jasno. Hitro je planil k Izabeli in jo rešil vezi.

Naslednjega dne je vedel cel Reggio, da je bil Musolino v mestu in da je udrl v hišo lorda Kensingtona, da pa ga je krabra lady Izabela spodila z revolverjem v roki iz hiše. Vsi so se divili junaštvu mlade žene in čestitke so deževale z vseh strani.

Izdajalec

Po poti proti vrhu Aspromonta je jezdil na mezgu osamljen jezdec.

Mezeg je počasi in previdno stopal po neki poti, ob kateri so zijale globoke razpoke. Noč je že davno razprostrla svoja temna krila in jezdec se je neugodno počutil v tej samoti. Čim bolj se je bližal cilju, kamor ga je napotil njegov pohlep po denarju, tem tesnejše mu je postajalo pri srcu.

Ta jezdec je bil Emanuelo Princi, ki se je napotil v gorovje Aspromonta, da bi poiskal Giuseppa Musolina in ga zvalil v svojo hišo. Sklenil je, da bo Musolina izročil oblastem ter na ta način dosegel dva smotra: hotel je dobiti ogromno nagrado, ki je bila razpisana na Musolinovo glavo in se za vedno znebiti svojega tekmeca, potem pa si je nameraval pridobiti Julijo.

Želja, pridobiti si Julijo in jo imenovati svojo, ga je tako

preslepila, da se je odločil, da bo izdal Musolina. Sklenil je, da bo izdal Giuseppa Musolina! Ali se mu bo izdaja posrečila, ali pa bo končal tako kakor izdajalca Alesio Čiriko in Pavel? To bomo pozneje videli.

Emanuelo se je dobro pripravil za svojo nalogo. Vzel je s seboj Julijino zapestnico. Ko je odšel z doma, ga je njegova Petronela spremila in ga bodrila naj vztraja na svoji poti.

Emanuelo vzame zapestnico iz žepa ter jo pogleda, potem pa zagodrnja:

— Čudno! Te korale so tako zelo podobne kapljicam krvi! Potem pa se zasmee. Ha, ha, ha, saj to je Musolinova kri! Ta zapestnica ga bo pogubila... Toda, kaj naj bi me to vznemirjalo? Res je, želel bi, da bi bilo to že končano. Ni tako lahko iti po Musolina, kakor bi si človek mislili...

Tako je premišljeval osamljeni jezdec in med temi mislimi prispel do ovinka. Ko je jezdil mimo strme skale, je pravkar posvetil mesec izza oblaka. Emanuelo naenkrat vztrepeteta...

Predenj je planil človek in v istem trenutku je zagrmelo med skalami:

— Stoj — sicer bom streljal!

— Ustavil se! zavpije izdajalec s trepetajočim glasom ter spusti vajeti, drugo roko pa dvigne v zrak, kakor da bi pozdravil.

— Stopi z mezga! zavpije neznani napadalec, ki je meril s puško na Emanuela. Vedi, da stojiš pred Giuseppom Musolinom!

Čeprav je Emanuelo mislili, bil je celo trdno prepričan, da se Musolina ne bo prestrašil, se mu je sedaj ulil po čelu mrzel pot, smrtni strah ga je obšel in malo je manjkalo, da ni padel z mezga.

— Na tla! ponovi Musolino s strašnim glasom, ki je odmeval v noč.

Izdajalec razjaha svojega mezga in pade pred Musolinom na kolena.

— Kdo si? ga vpraša Musolino.

— Jaz sem Emanuelo Princi, — je komaj odgovoril izdajalec.

— Odkod si?

— Iz Latone.

— Kam si namenjen?

— Na Aspromont.

— Hotel sem poiskati Tebe...

— Mene? vpraša Musolino presenečeno.

— Da, tebe, Giuseppe Musolino.

— Čemu? Gotovo si me hotel prijeti ter me zvezati in zasmžiti petdeset tisoč lir?

— Ne, nisem te iskal radi tega... Bog varuj...

— Kaj si torej hotel?

— Od Julije! vzklikne Musolino. Od moje Julije!

— Prinašam ti vesti od — Julije!

— Emanuela je obšel strah, ko je videl, kako se je Musolino razveselil njegovih besedi.

— Človek, ali govoriš resnico? vzklikne ponovno Musolino in iz oči mu zasije nepopisno veselje.

— Bog mi je priča! se je krivo zaklel izdajalec.

— Tedaj govori! Kje si srečal Julijo? Kje je sedaj Julija?

— Julija se nahaja v moji hiši v Latoni. Stopila je pri meni v službo... Jaz in moja žena jo ljubiva, kakor da bi bila najina...

— In k meni te pošilja Julija? vpraša Musolino s stroгим glasom.

— Da.

— Človek, pazi se, nikar ne govori neresnice, ker vedi, da kaznuje Musolino s smrtjo vsakega, ki se mu zlaže. Če ne govoriš resnice, te bom obesil na ono drevo, mimo katerega si prijezdil, in visel boš v opomin vsem onim, ki bi nameravali priti Giuseppe Musolinu pred oči in ga nalagati!

— Jaz govorim resnico, je ječal izdajalec, ki so ga prestrašile strašne Musolinove besede, pri sebi imam dokaz, ki te bo prepričal, da prihajam zares od Julije...

Izdajalec vzame iz žepa Julijino zapestnico in jo pokaže Musolinu.

Musolino krikne veselo. Poznal je Julijino zapestnico. O, Musolino je to zapestnico neštetokrat videl na Julijini roki. Sedaj je Emanuelu popolnoma verjel in ga vprašal z razburjenim glasom:

— Da, to je njena zapestnica! Kake vesti pa mi prinašaš od Julije? Govori, govori hitro!

— Želel bi, da bi bil glasnik veselja, odgovori prekanjeni Emanuelo, toda, na žalost...

dar ni pripetna moji Juliji kaka nesreča?

— Niti sam ne vem, kako naj bi to povedal, toda ... se je pretvarjal izdajalec in zatezoval odgovori, da bi na ta način obupanega Musolina čim bolj razburil in razžalostil, ter ga tako storil nesposobnega trezno misliti, da bi ga tako lažje pripeljal v past ter ga izročil biričem, ki so čakali v zasedi.

Musolino je bil mirzlično nestrpen. Komaj je čakal, da bi zvedel, kaj se je zgodilo njegovi Juliji, zato je ponovno zavpil:

— Človek, govori, kaj se je zgodilo?

— Julija je bolna! spregovori Emanuelo z žalostnim glasom.

— Bolna! krikne obupno Musolino.

— Da, nadaljuje izdajalec, Julija je nevarno zbolela. Hrepenenje po tebi jo je spravilo v postelj. Že nekolikokrat sva poklicala zdravnika, toda zaman ... Za Julijo ni zdravila, razen, če bi ti ...

Izdajalec zopet umolkne.

Iznenaden radi te nepričakovane vesti in pobit od neizmerne žalosti, je stal Musolino na poti in ni mogel spregovoriti niti besedice. Ko je Emanuelo videl vtis, ki so ga napravile njegove besede, se je ohrabril in nadaljeval:

— Bojim se, da Julija ne bo preživela te noči ... Želi si samo, da bi videla še enkrat tebe, preden se bo ločila od tega sveta ...

— Ah, vzklikne bolešno Musolino.

— Prosila me je in me rotila, nadaljuje lokavi Emanuelo, da bi te šel iskat in te pripeljal k njej. Za ves denar tega sveta bi se ne bil podal na to pot, toda željo umirajoče pa sem rad izpolnil. Prišem sem torej, da bi te odpeljal v Latono, da bi te Julija še enkrat videla pred svojo smrtjo ...

— Bog! Moja Julija se bori s smrtjo! zaječi Musolino.

— Da, če bi jo še enkrat rad videl živo, tedaj morava hiteti, da bi ne prišla prepozno ...

— Pojdiva! Pojdiva takoj! Hitiva! Jaz grem s teboj! je vpil Musolino kakor omamljen.

Pretkani Emanuelo Princi je bil zadovoljen s svojim uspehom. Njegova duša, ki jo je predal vragu, se je topila veselja, ker se je Musolinu tako mudilo v zanko, ki mu jo je nastavil.

— Ah, ko bi imel ptičja krila, da bi mogel zleteti do Latone! vzdihne Musolino.

— Kako se mu mudi?! se je smejal izdajalec sam pri sebi, potem pa je pristavil glasno: Oprezna bova in se nama ne bo treba ničesar bati...

— Musolino se še ni nikdar bal! mu odgovori Musolino. Sedaj pa, ko leži moja Julija na smrtni postelji, bi odšel k njej in jo pozdravil, čeprav bi me tam pričakovala četa oboroženih biričev, čeprav bi me pričakovala sama smrt in prežala iz zasede name... Toda ne izgublajva časa! Prej pa, kakor odideva v Latono, poklekniva in prosiva Boga, da bi ohranil Julijo pri življenju, dokler ne prideva...

— Imaš prav! odgovori prekanjeni Emanuelo in poklekne, na tihem pa si je šepetal: »Giuseppe Musolino, to je tvoja zadnja molitev pod svobodnim solncem!«

Musolino je iskreno molil k Bogu. Med molitvijo pa se mu je naenkrat zazdelo, da je slišal glas slavca! Odkod naj bi se vzel slavec v tem nočnem času?

Musolino se obrne in pogleda Emanuela, ki je klečal pred njim tako, da mu je kazal hrbet. Mesec je s polno svetlobo obsijal okolico in Musolino je strmel nekaj časa v Emanuelov hrbet, potem pa je mirno nadaljeval svojo molitev. Sedaj je bila njegova molitev še bolj prisrčna in je vrela iz čistega srca...

Čez nekaj časa se je Musolino dvignil. Sedaj je bil popolnoma miren, njegov pogled pa je bil bolj resen, kakor prej.

— Pojdiva sedaj! reče Musolino. In Emanuelo se dvigne, prime svojega mezga in se začne premikati. Musolino je šel zraven njega.

Nekaj časa sta šla molče. Kmalu sta prispela do onega velikega hrasta, ki se je šopiril ob ozki poti ter s svojimi vejami objemal strmo skalo.

Musolino naenkrat obstoji in vpraša čisto mirno:

— Emanuelo Princi! Ali pa veš prav gotovo, da me v Latoni ne pričakuje kaka nevarnost?

— Nevarnost?! vpraša Emanuelo in se začudi. Če bi kdo vedel za tvoj prihod, bi se morda še našla kaka nevarnost, tako pa; midva se bova neopaženo približala moji hiši, nihče naju ne bo videl, torej ne more biti o kaki nevarnosti niti govora...

Musolino ne odgovori ničesar, temveč zopet nadaljuje pot. Malo pozneje pa zopet vpraša:

— Emanuelo Princi! Povej iskreno: ali me čaka v Latoni zaseda?

— Ah, kaj ti prihaja vendar na misel?! je jecljal izdajalec, ki so ga ta vprašanja malo zbegala. Prisegam ti pri odrešenju svoje duše, da ti v Latomi ne preti nobena nevarnost. Moja najiskrenejša želja je, da bi brez nevarnosti prišel v tvojo hišo...

— V tvoji hiši pa? vpraša Musolino s strogim glasom.

— V moji hiši te vendar čaka Julija! se je pretvarjal Emanuelo.

— Kaj pa, če bo še kdo drugi čakal name?

— Razen Julije — nihče! Bog mi je priča!

— Emanuelo Princi! je nadaljeval Musolino z vedno resnejšim glasom. Premisli dobro, kaj govori! Nikar ne prisegaj po krivem, kriva prisega prinaša vedno nesrečo!...

— Zdi se, da se bojiš izdaje? nadaljuje Emanuelo zmeden in ne pogleda Musolina.

— Ne, ne bojim se izdaje, toda opozoriti te hočem, da kaznuje Giuseppe Musolino svoje izdajalce s smrtjo. Zapomni si, da sem prisegel mojim izdajalcem strašno smrt! Gorje mu, ki bi poskušal izdati Giuseppa Musolina!

Emanuelo je vztrepetal. Povesil je oči in ni odgovoril ničesar.

Medtem sta prispela do hrasta.

— Počakaj! zavpije Musolino s strogim glasom, ki je, kakor električna iskra, stresel Emanuela.

— Sedaj vendar nimava časa, da bi se pogovarjala, je stokal Emanuelo. Hiteti morava...

— Kam se ti neki tako mudi? Saj boš še itak prehitro prispel v pekel, kjer te bodo cvrli peklenščki!

Emanuelo osupne, obstoji in s strahom pogleda Musolina.

— Ti imaš ženo, ki se imenuje Petronela vpraša Musolino strogo, kakor sodnik.

— Imam jo! odgovori Emanuelo.

— Tvoja žena je mlada, lepa, poštena, dobra gospodinja in zvesta soproga?

Emanuelo se zgrozi. Kdo naj bi vse to povedal Musolinu? In čemu mu je Musolino sedaj stavljal taka vprašanja? Emanuelo se je lotil neki čudni nemir, da je komaj odgovoril:

— Tako je!

— Kako dolgo si oženjen z njo?

— Sedmega decembra bodo minula tri leta.

— Ali te ljubi tvoja žena?

— Ljubi me.

— Ali ti ni bilo po volji njeno obnašanje?

— Vsikdar mi je ugajala.

— Ali se imaš kaj pritožiti čez njo?

— Ne morem se pritoževati. Petronela je v vsakem pogledu dobra in prava žena.

— Nesrečnež! Čemu torej varaš svojo ženo?! zagrmi Musolino, oči pa se mu strašno zasvetijo.

Emanuelo Princi je skoraj okamenel od strahu in prese-
nečenja. Kako je Musolino zvedel za njegovo nezvestobo?

— Nesrečnež, odgovarjaj! je grmel Musolino. Zakaj va-
raš svojo zvesto in pošteno ženo? Kje so obvisele tvoje oči?
Ali veš, koga si objemal danes v kleti?

— Usmilite se me! je trepetal nezvesti Emanuelo. Ob
pamet sem bil... njena lepota me je omamila... Prisegam,
da je ne bom nikdar več niti pogledal...

— Molči, krivoprisežnik! Tvoja prisega ni vredna piška-
vega oreha. Odgovori: ali veš, s kom si bil danes v kleti?

— Z Julijo... zajeclja Emanuelo.

— Varaš se! V tvojem objemu je bila tvoja žena Pe-
tronele...

— Moja žena!? krikne Emanuelo, ki ni mogel verjeti
Musolinovim besedam.

— Da, malopridnež, tvoja žena, ki si se ji hotel izneve-
riti, Giuseppe Musolino pa te bo kaznoval za to!

Emanuelo je trepetal od strahu in kmalu bi bil padel,
Musolino pa ga je s svojo močno roko dvignil in pritisnil k
steni, kakor kakega piščanca.

— Prelomil si zvestobo, ki si jo obljubil svoji ženi, one-
srečiti pa si hotel tudi deklico, katere bi ne bil smel niti pogle-
dati, malopridnež, Giuseppe Musolino pa bo kaznoval to tvoje
dejanje!...

Emanuelo je zopet zaječal.

— Čemu si prišel sem? Zakaj si me hotel odpeljati v
Latono v svojo hišo, ko Julija vendar ni bolna?

— Milost! je ječal Emanuelo.

— Hotel si me zvabiti v past in me izročiti oblastem ter
tako zaslužiti petdeset tisoč lir nagrade! Kajneda, maloprid-
než, izdati si me hotel?

— Milost! je prosil nesrečnež.

— Napram izdajalcem ne pozna Giuseppe Mosolino mi-
losti! Lopov! Tvojo izdajo bom strašno kaznoval!

Nepopisen strah je stresal izdajalčevo telo. Emanuelo je

bil bled kakor mrtvec. Oči so se mu izbuljile in njegov pogled je bil strašen.

Musolino ga spusti in Emanuelo se zgrudi poleg skale na tla.

Musolino pa mu stopi z nogo na prsa ter nadaljuje s strašnim glasom:

— Emanuelo Princi! Storil si tri težke zločine, zaslužil si tri težke kazni. Vedi, da Giuseppe Musolino ni navaden razbojnik, za kakršnega ga smatrajo njegovi sovražniki. Giuseppe Musolino je osvetnik poteptane časti ter strogi in pravični sodnik, ki kaznuje vse one, ki delajo krivico in je njihova duša preobtežena z zločini... Ti si postal svoji zvesti in pošteni ženi nezvest, Musolino kaznuje ta greh s smrtjo...

— Usmili se me! je zajecclaj nezvesti mož. Nikdar več ne bom pomislil na nezvestobo...

— Saj tudi ne boš! nadaljuje strogo Musolino. Ti si si prizadeval, da bi zapeljal in tako pogubil neko nesrečno, toda pošteno deklico. Zapeljevanje poštenih deklic kaznuje Musolino s smrtjo...

— Milost! je stokal zapeljivec. Nikdar več mi ne bo prišlo kaj takega na misel...

— Saj ti tudi ne bo več moglo priti! nadaljuje Musolino. Emanuelo Princi, ti si hotel prevarati in izdati Giuseppa Musolina, jaz pa sem ti že povedal, da kaznujem vsako izdajo s strašno smrtjo...

— Milost! Omamil me je denar... denar je kriv tega... Nikdar več ne bom nikogar izdal...

— Res ga ne boš! To ti zagotavljam! je zagrmel Musolino. Ti si zaslužil trojno smrt in veš, če bi te mogel, bi te tudi trikrat unoril.

Emanuelo je rjovel, kakor neumna žival.

Z enim zamahom svoje roke je zgrabil Musolino napol mrtvega izdajalca za prsa ter ga dvignil na skalo, ob kateri se je dvigal velikanski hrast. Musolino odviije vrv, ki jo je imel ovito okrog telesa, napravil je zanko in jo vrgel izdajalcu krog vratu...

Emanuelo se ni branil. Jokal je, kakor nebogljen otrok in med solzami prosil:

— Musolino, usmili se me! Pokloni mi življenje... in jaz te bom napravil bogatega... Vse, kar je moje, bo tvoje...

— Lopov! zavpije Musolino. Ne prosí, kajti zate ni milosti. Ne obljublaj ničesar, kajti ti nimaš ničesar več, kar

si imel — je že moje! Hiša in vinogradi, vse je moje, vse je Julijino ...

— Kaj pa Petronela? vpraša živi mrtvec.

— Tudi njo si izgubil! Lopov, ubil si jo!

— Ah! zaječi nesrečnež.

Musolino skoči na skalo. Z eno roko je zagrabil izdajalca, z drugo pa se je prijel za veje hrasta in plezal na drevo. Ko je že priplezal dovolj visoko, je privezal vrv k debeli veji ter sunil telo Emanuela Princa od sebe.

Izdajalec je visel med nebom in zemljo ...

Pridušen vzkrík, nekaj tresljajev in ... izdajalec je izročil svojo nečisto dušo — peklju.

Nagrajena skromnost in vdanost

Ko je Emanuelo Princi odšel po onem dogodku zadovoljen iz kleti; je pretresel tišino v kleti strašen krik in neko telo je omahnilo na kamenita tla ...

To je bila Petronela.

Emanuelo je mislil, da je objemal in poljubljal Julijo, v resnici pa je bila to njegova žena, ki ji je na tako jasen način dokazal svojo nezvestobo.

Uboga žena! Ležala je na tleh strta in je čutila, da ne bo prenesla tega strašnega udarca. Razmišljala je o vsem, ko pa se je malo pomirila, je napolnila vrč z vinom in hitro odšla iz kleti. Stopila je v hišo in poslala Julijo, da je odnesla Emanuelu vino v senco.

Julija ni o dogodku v kleti seveda ničesar vedela.

Petronela je bila ves popoldan vesela kakor navadno. Trudila se je, da se ne bi izdala, tudi napram svojemu možu je bila ljubeznjiva kakor vedno, čeprav je v svojem srcu skrivala težko bol in žalost.

Ko je nastopil večer, se je Emanuelo pripravil na pot, da bi poiskal Musolina. Petronela je bila vedno pri njem, hrabrila ga je in ko je odšel, ga je spremila daleč od hiše.

Ko se je vrnila, je sedela nekaj časa sama v sobi in pre-mišljevala, na njenih trepalnicah pa so se svetile solze.

Jokala je za izgubljeno srečo.

Ko se je malo pomirila, je odločno vstala, poklicala Julijo in je ukazala naj pripravi mizo za večerjo, potem pa je pristavila:

— Moj mož, se bo nocoj pozno vrnil, večerjali bova sama. Julija, sedi k meni!

Blagi glas mlade žene je nekam drhtel, v obraz je bila zelo bleda, iz njenih oči pa je odsevala neka otožnost. Julija je opazila to spremenilo na Petroneli, vprašala je radi tega svojo gospodinjo, če ji ni morda slabo. Petronela pa ji je odgovorila, da se počuti zelo dobro, kakor se še ni počutila doslej.

Po večerji je Julija pospravila mizo in uredila vse po hiši, potem pa je sedla k Petroneli. Pogovarjali sta se o navadnih stvareh. Petronela pa je postajala vedno bolj nemirna. Naenkrat pogleda na vrata in reče:

— Julija, draga moja, zdi se mi, da se slišijo zunaj neki glasovi. Pojdi in poglej, morda prihaja kdo k nam!

Julija jo uboga in odide.

Ko je ostala Petronela sama, je vzela iz žepa majhno stekleničico z neko tekočino.

— Izneveril se mi je, užalil me je, ubil me je, toda jaz sem se mu strašno maščevala... Najbrž stoji že sedaj pred Musolinom, ki mu prav sedaj-le čita smrtno obsodbo, čez nekaj trenutkov pa ga ne bo več med živini!... Ah, lopov, zaslužil si si tako usodo... To je moja osveta!...

To rekši, zlije Petronela tekočino iz stekleničice v čašo in jo popije...

V tem trenutku se vrne Julija v sobo.

Ko je Julija pogledala svojo gospodinjo in ko je videla njen spačeni obraz, je prestrašeno zavpila ter prihitela k Petroneli.

Bilo pa je že prepozno...

Petronela jo je gledala s čudnim pogledom in komaj zašepetala:

— Strup!... Julija, strup sem popila...

— Strup! zavpije Julija in se trese od groze. V imenu božjem, kaj ste storili? Toda, ne, ne, vi ne smete umreti...

— Julija, umrla bom, saj bi rada umrla! odgovori čisto mirno nesrečna Petronela. Samo eno uro življenja mi je še na razpolago in to mi zadostuje za ureditev neke važne stvari... Julija, ne jokaj, ne žaluj za mano, ne imej sočutja z menoj, kajti jaz sem sama tako hotela... Ne vem, čemu bi še živela na svetu... moja sreča je uničena... moj mož me vara... Jaz vem vse, toda ne jezi se, Julija... on te je nadlegoval... ta nesrečnež se je drznil pogledati tebe s poželenjem v očeh...

ti pa si ga odbila, ti si ga grajala in si se zavzela zame... nisi hotela uničiti moje sreče... toda prišlo je samo po sebi... jaz vem vse... on mi je vse povedal... O, Julija, hvala ti, Bog te naj blagoslovi!...

In Petronela je s slabim, pojemajočim glasom povedala Juliji, kar je doživela danes v kleti.

— Draga gospa! je jecljala Julija ter objemala in poljubljala Petronelo. Ah, kako srečni bi bili vsi, če ne bi prišla jaz nikdar v vašo hišo, toda Bog mi je priča, da jaz nisem kriva...

— Vem, vem Julija, lahko bi tudi tebe doletela strašna nesreča... Bog pa te je obvaroval in jaz ga prosim v zadnjih trenutkih svojega življenja, da bi te tudi v prihodnje vedno varoval... jaz pa... jaz pa ne morem prenesti tega udarca...

— Kaj pa on? vpraša Julija s prezirom.

— Emanuelo se ne bo več vrnil! zašepeče Petronela. Izdajalec je v tem trenutku že obsojen...

— Obsojen?! vpraša presenečeno Julija.

— Da, obsojen je in sicer po pravici obsojen. Julija, ali pa veš, kdo bo njegov sodnik in njegov krvnik obenem?

— Ne vem!

— Tvoj zaročenec — Giuseppe Musolino!

Julija odskoči in obstoji, kakor da bi okamenela od čudenja.

— Da, Julija, temu izdajalcu je sodil Giuseppe Musolino in nihče bi tega ne bil storil z večjo pravico kakor baš tvoj zaročenec... Emanuelo Princi je hotel Musolina zvabiti v zanko in ga izročiti oblastem, jaz pa sem mu prekrizala pot...

In Petronela je na kratko ponovila Juliji svoj pogovor z Emanuelom ter njegov namen, da bi izročil Giuseppa Musolina oblastem ter tako zaslužil petdeset tisoč lir nagrade. Potem ji je povedala, kako je opozorila Musolina na nevarnost, ki mu je pretila. Po onem dogodku v kleti se je Petronela takoj odločila na ta korak. Zato se je pretvarjala in ko je pripravljala vse potrebno, kar je vzel Emanuelo na pot, mu je pripela neopaženo na hrbet listek, na katerega je napisala o njegovi nezvestobi ter opozorila Musolina na izdajo. Emanuelo ni vedel, da ima na hrbtu pripet listek. Odšel je na pot.

Petronela se ni zmotila. Musolino je ta opomin še pravočasno opazil.

Čitalci se še gotovo prav dobro spominjajo, kako sta se srečala Giuseppe Musolino in Emanuelo Princi. Preden sta odšla proti Latoni je Musolino pokleknil in zapovedal tudi

Emanuelu naj poklekne in moli k Bogu. Naenkrat je prisvetil mesec iza oblakov in razsvetlil okolic. Musolino je pogledal Emanuela, ki je klečal tako, da je bil s hrbtom obrnjen proti Musolinu. Musolino se ni malo začudil, ko je zagledal na Emanuelovem hrbtu listek, ki ga je napisala Petronela. Prečital je, kar je bilo na listku napisanega in strašno kaznoval Emanuela.

Juliji je postalo vse jasno. S solznimi in hvaležnimi očmi je gledala Petronelo. Tej dobri ženi bi bila rada ohranila življenje, radi tega je planila k vratom.

— Julija! Julija! Kam greš? vpraša Petronela.

— Po zdravnika grem! Če bi jahal hitrega konja, bi bil zdravnik iz San Stefana čez eno uro že tukaj.

Petronela se trpko nasmehne in reče:

— Julija, ne trudi se, kajti vsa prizadevanja, ohraniti me pri življenju, bi bila zaman. Ko bi se vrnila — bi našla po meni samo še mrtvo truplo... Namesto, da bi šla po zdravniku, te prosim, pojdi in pokliči župana in še dve priči... urediti hočem neko zadevo... Julija, hiti, prosim te...

— Mar ni gospodar naznanil Musolinovega prihoda oblastem, kakor je bil sklenil? vpraša Julija v strahu.

— Ni, odgovori Petronela. To je prepustil meni, da bi jaz vse uredila — jaz pa nisem pripravila zanke Musolinu, poslala sem izdajalca k pravičnemu sodniku po plačilo... Toda, Julija, hiti in pripelji župana in dve priči...

Julija si obriše solze in uboga.

Ni minilo petnajst minut, ko se je Julija vrnila in pripeljala s seboj župana ter dvoje prič.

Med potjo je Julija povedala, kaj se je zgodilo.

Prišli so, ko je Petronela že skoraj umirala.

— Župan, zašepeta Petronela, ki se je zvijala od bolečin. Moja zadnja želja je, prepustiti to hišo, vinograde in vse ostalo — tej deklici — Juliji... Ona je edini dedič... Pišite, župan, pišite hitro, hočem se še podpisati.

— Ne, ne vzklikne Julija in poklekne k Petroneli. Jaz ne morem sprejeti tega... jaz si tega nisem zaslužila... Vi ne veste, kaj govorite...

— Vem, Julija, moj um je še bister. Ti moraš sprejeti, kar ti dajem, to je nagrada za tvojo skromnost... Župan, pišite...

Župan sede k mizi in napiše listino, s katero je bila Julija proglašena za edinega dediča vsega bogastva.

Ko je župan napisal oporoko, jo je prečital ter jo izročil Petroneli. Z drhtečo roko je Petronela podpisala svojo oporoko. Podpisali sta se tudi priči in župan.

Petronela je še enkrat pogledala oporoko in omahnila med blazine.

Julija je klečala pri njej ter ji poljubljala roki in obraz. Petroneline osteklenele oči so gledale Julijo, njene ustnice pa so vztrepetale in spregovorile zadnje besede: »Bog naj te blagoslovi in varuje!« ...

In Petronela izdihne ...

Plemeniti oče — pokvarjeni sin

Nekega jesenskega dne je sedel ugledni in slavni italijanski državnik Francesco Krispi v svojem delavnem kabinetu v veličastni palači v Rimu.

Francesco Krispi je bil že prileten človek. Bil je že skoraj plešast, tisto malo las pa, ki so mu viseli z glave, so bili že čisto beli. Sive pa so bile tudi njegove dolge obrvi in veliki brki.

Francesco Krispi je bil nekdam najmogočnejši človek v Italiji. Dolgo vrsto let je bil ministrski predsednik. S svojim delom si je pridobil nevenljivih priznanj in je bil za svoje uspehe mnogokrat odlikovan z najvišjimi italijanskimi odlikovanji.

Imel je edinega sina — Gaetana Krispi-ja.

Bivši državnik pokliče slugo in mu zapove, naj mu pripelje sina, ki je prispel danes iz Napolja.

Malo pozneje je stopil v kabinet mlad in visok človek, elegantno oblečen, izrazitih potez obraza in svetlih oči, katerih pogled pa je bil strog, zloben in skoraj potuhnjen. Čelo je imel visoko, obraz pa je bil bled, navajen na vsake vrste življenja, ustnice, nad katerimi so se šopirili črni brki, so se večkrat skrivile v lokav nasmeh.

Ko je Gaetano vstopil, reče:

— O oče, ukazal si naj pridem k tebi?

— Da, sin, poklical sem te, ker bi se s teboj raz porazgovoril o nekem važnem predmetu. Poglej, pred menoj leži na mizi nekaj pisem, ki obravnavajo tebe ...

— Pisma, reče mladi Krispin malo zmedeno. Oče, morda računi? Priznavam, da v zadnjem času nisem mogel izpol-

niti vseh svojih obveznosti, obveznosti je bilo pa tudi takih, ki se jih sin uglednega Krispina ni mogel odreči...

— Sin bogatega Krispina, vpade starec s strogim glasom, mora biti pred vsem pošten človek...

— Oče, mar jaz nisem pošten?

— Tega ne morem ravno trditi, kajti, če bi vedel, da nis pošten, tedaj bi se ne smel živ prikazati pred moji oči... reče plemeniti starec in premeri svojega sina od nog do glave.

Gaetano se zmede in povese oči.

— Ta pisma niso računi, nadaljuje starec, kajti tvoje račune sem že poplačal, v kolikor sem zvedel zanje. To so pisma mojih prijateljev, ki me obveščajo o tvojem razuzdanem življenju in me opozarjajo, da bi te še pravočasno opomnil in te potegnil iz slabe družbe v katero si zašel v Napolju in ki te vleče v gotovo pogubo. Toda tudi brez teh pisem sem že prej slišal, da moj sin ne živi tako, kakor bi se spodobilo njegovemu imenu. Sin, ti si zašel v družbo, ki ni vredna tvoje časti, niti tvojega imena...

— Oče, spregovori Gaetano, jaz mislim da je to kleveta, kajti jaz zahajam v družbo ljudi, ki jih vsi poznajo kot prave plemiče...

— Prijatelji, ki so mi pisali, so verodostojni ljudje in jaz jim verjamem. To, kar sem ti rekel je resnica, resnica pa ne more biti kleveta. Mar se nisi v Napolju družil z Luigijem Borgezom?

— Družil sem se, oče, toda to očitaneje se vendar ne more nanašati na Luigija Borgeza, kajti Luigi je član ene izmed najstarejših plemiških rodbin...

— Kaj pa to dokazuje? vpraša stari Krispi. Ime Borgezov je zares eno najstarejših in najodličnejših imen Italije. Kneza Alberta Borgeza spoštujejo kot pravega plemiča, njegov brat Luigi pa je zgubil vsak ugled, o njem govore ljudje zelo slabo, o njem pripovedujejo marsikaj, kar ni vredno poštenega imena. Jaz mu nisem nikoli zaupal in zelo žal mi je, da si prišel z njim v dotiko... Slaba družba pokvari človeka in ga zapelje na kriva pota, zdi se mi pa, da so že tebe zapeljali in da si hotel po njihovem vzgledu spodkopati temelje miru v neki častni rodbini... Ko si odpotoval v Napolj, sem ti izročil neko pismo s priporočilom za lorda Kensingtona, tako si se spoznal z lady Izabelo, odlično in častito damo, kateri si poklanjal več pažljivosti kakor je treba in kakor je dovoljeno. Sin, poslušaj me! Mlademu, lahkomiselnemu človeku spregle-

damo in mu oprostimo marsikaj, nikomur pa ne moremo od-
pustiti in mirno gledati, kako tepta svetinjo hiše onega člo-
veka, ki ga je gostoljubno sprejel v svojih hiši...

Mladi Krispi se je naslonil na mizo in jezno poslušal
svojega očeta. Očetova očitanja in nasveti so pomenili zanj
dolgočasna pripovedovanja, bajke, za katere ni imel odprtega
srca, zoperstavljati pa se ni smel.

— Povedal sem ti in opozoril sem te! je nadaljeval stari
državnik z zelo strogim glasom, toga bojim se, da so šle tudi
te besede mimo tebe, kakor vsi moji nasveti, ki sem ti jih dal
doslej. Sin, sin, ti si na krivi poti! Zakaj se ne lotiš nobenega
posla? Ti si plemič, dolžan si služiti domovini kot diplomata
ali pa kot vojak...

— Oče, mar nisem oficir?

— Si, toda brez službe. Zaprošil si dvoletni dopust in
sedaj živiš brez vsakršnih obveznosti in v času, ko ne veš,
kaj bi počel, razmišljaš tudi o takih stvareh, za katere bi se
kot plemič ne smel zanimati... Življenje brez dela — ni živ-
ljenje, ki bi bilo vredno človeka! Postavi si mene za zgled!
Vse svoje življenje sem težko delal, nikdar nisem bil brez
posla...

— Oče, dobro torej, vrnil se bom k polku, toda tudi tam
je življenje dolgočasno in brez koristi, če pa bi mi zaupali
kako večjo dolžnost, da bi mi dali v izvršitev kako važnejšo
nalogo, tedaj...

— Ti bi rad, da bi ti zaupali kako nalogo? vpraša hitro
stari državnik.

— Rad bi jo sprejel, kajti oficir more izvrševati svoje
dolžnost samo v vojni, vojne pa sedaj ni...

— Toda napravili jo bomo, pristavi starec.

— Oče, ne razumem vas!

— Pričela bo vojska, seveda v majhnem obsegu, nada-
ljuje stari Krispi. Ti veš, da odhajam vsako popoldne v mini-
sterstvo. Tam potrebujejo moje nasvete in tam sem zvedel za
neko stvar, katere se bi lahko ti lotil... Opozarjam pa te, da
ta stvar bi malenkost...

— Oče, pa sem res radoveden. Povej mi torej, za kaj
gre?

Stari državnik premeri svojega sina s strogim pogledom
ter reče:

— Gotovo si že slišal o razbojniku Giuseppu Musolinu?

— Musolino!? se začudi Gaetano. Slišal sem že o njem, to je človek, pred katerim trepeše vsa Italija. Toda kaj ima to skupnega z nalogo, o kateri govorite in katero bi jaz moral izvršiti?

— Giuseppe Musolino strahuje celo domovino, pred njim ni nihče več varen, nadaljuje oče. Domovino moramo rešiti te nesreče, vlada je radi tega sklenila, da bo napovedala Musolinu vojsko in ga za vedno uničila. Odredili so, da bo krenil močan polk v Kalabrijo ter preiskal vsak kotiček in našel razbojnika. Izposloval sem, da so izročili poveljstvo nad polkom tebi. Z osem sto ljudi boš odšel v Kalabrijo in če se ti bo posrečilo prijeti Giuseppa Musolina in ga izročiti oblastem, ti bo vlada zelo hvaležna...

— Oče, ga prekine Gaetano. Oprijel se bom naloge, ki ste mi jo namenili in zagotavljam vam, da se bom vrnil kot zmagovalec. Kako naj bi tudi bilo drugače... Osem sto ljudi na enega samega razbojnika!

— Da, uspeh ti je skoraj zagotovljen, toda vseeno moraš biti previden.

— In kedaj bo pričel boj?

— Čez tri dni bo polk pripravljen za odhod. Med tem časom si uredi svoje stvari... Če imaš kake dolgove, ti jih bom poplačal, toda to bo zadnjikrat.

— Oče, hvala vam, reče Gaetano zadovoljno. Dolgov nimam več veliko. Sicer pa imam seznam svojih dolžnikov pri sebi...

— Daj mi ga! reče Francesco Krispi. Za srečo svojega sina hočem storiti vse, kar je v moji moči. Odstraniti hočem vse, kar bi ti moglo ovirati prosto pot v novo, pošteno življenje...

Starec vzame precej velik seznam dolžnikov ter ga čita. Naenkrat pa vpraša:

— Tukaj vidim, da si dolžan tudi Luigiju Borgezu osemdeset tisoč lir. Tega denarja ti Borgeze gotovo ni odštél v gotovini, o tem sem trdno prepričan. Ta dolg izhaja torej od kvartanja? Sin moj, vidiš, da se moji prijatelji imeli prav, ko so me opozarjali na tvojo družbo. Ta Luigi Borgeze bi te gotovo popolnoma uničil, če bi ostal še nadalje v njegovi družbi. Sreča, da je ta grof v Napolju, ti pa boš še čez tri dni odšel v Kalabrijo, na čelu svojega polka...

Gaetano je malo pordečel, starec pa tega ni opazil, zavzdihnil je in nadaljeval:

— Tvoji dolgovi znašajo torej stoosemdesetsedem tisoč lir, ki jih moram plačati?! Sin, to je veliko, če boš tako nadaljeval, me boš s svojim lahkomišelnim življenjem še uničil. Toda storil bom tudi to, toda vedi, da je to zadnje, kar bom storil zate. Prej pa, kakor bom poravnal te dolgove, pridi bliže in mi poglej v oči! Sin, ali so to vsi dolgovi, ki si jih napravil? Ali mi nimaš ničesar več priznati?

— Oče, drugih dolgov nimam, dajem ti svojo častno besedo...

— Nočem tvoje besede, hočem pa od tebe nekaj drugega. Pojdi z menoj!

Starec vstane, s neznamom v roki je odšel v sosedno, veliko in razkošno urejeno sobo. To je bila soba Gaetaonove matere, v kateri je mati tudi umrla. Ko je stopil v sobo, je stari Francesco Krispi s solzami v očeh pogledal sliko njegove umrle žene in rekel svojemu sinu s trepetajočim glasom:

— Sin, ali ve, kje se nahajaš?

— Oče, vem to je soba moje matere. V tej sobi je umrla moja mati na tvojih rokah.

— Da, tu je živela in umrla tvoja mati, odgovori starec z žalostnim glasom. Ta prostor je najino svetišče, ko sem te pripeljal v to sobo, sem hotel od tebe nekaj slovesnega... Sin, poslušaj me: Ljubil sem te, bolj, kakor vse na svetu, tvoje lahkomišleno življenje pa, ki si ga začel živeti zadnja leta, je ohladilo mojo očetovsko ljubezen in jaz sem te nehal ljubiti... postajal si mi vedno bolj tuj... skoraj sem te zasovražil...

— Oče! zaječi Gaetano.

— Poslušaj me, nadaljuje starec. Danes ti bom povedal to, kar mislim, da ti moram povedati — danes in nikdar več! Ti veš, da sem bil jaz siromašen in navaden človek, s svojim delom pa sem se dvignil na višino, ki mi je priskrbela najboljša stališče v državi. Vse svoje moči sem položil domovini na oltar. Častno, pošteno in spoštovano ime ne sme biti omadeževano! Kdor bi omadeževal pošteno ime Krispija, zasluži moje sovraštvo — čeprav bi bil ta nesrečnež moj lastni sin. Tvoje dolgove bom poplačal, ti pa mi prisezi pri dragem obrazu tvoje mrtve matere, da boš začel z današnjim dnevom novo, pošteno, našega imena vredno življenje! Prisezi mi, da boš zapustil slabo družbo, da boš postal popolnoma drug človek, ki bo dvignil čast imena Krispijev!

— Prisegam ti! odgovori Gaetano, poklekne in dvigne desno roko v znamenje prisege.

— Hvala ti! spregovori dobri oče z razburjenim glasom, dvigne svojega sina in ga objame...

Napočil je svečan in ganljiv trenutek...

— Oče, dovoli, da ti poljubim roko! reče Gaetano po kratkem molku. Zvest bom dani prisegi, kar pa se tiče Giuseppa Musolina, upam, da ga bom kmalu izročil oblastem...

Čez malo časa sta se oče in sin pristrčno poslovila, oba zadovoljna. Oče je bil vesel sinove prisege in obljube, da se bo vrnil na pot poštenega življenja, sinu pa se je dopadlo, da je oče obljubil, da bo poplačal vse njegove dolgove.

Ko je mladi Krispi odšel iz očetove hiše, je sedel v kočijo in se peljal po mnogih ulicah. Naposled se je kočija ustavila pred neko malo vilo.

Gaetano Krispi skoči iz kočije ter se napoti po stopnicah v vilo. Pri vratih ga je sprejel komornik v sijajni uniformi. To je bil François, komornik rimskega grofa Luigija Borgeza.

Kako je prišel François v Rim? Mar se je tudi njegov gospodar preselil iz Napolja v Rim?

Ko je François zaprl vrata, je rekel ponižno:

— Gospod grof je pravkar vstal. Upam, da vas bo takoj sprejel!

Italijanska prestolnica Rim je središče italijanskih plemičev in velikašev. Mnogi velikaši, ki so živeli po drugih mestih Italije, so imeli v Rimu svoje palače in dvorce, v katerih so se naselili, kadar so prišli v Rim, radi poslov, zabave in uživanja. Tudi Luigi Borgeze, ki je sicer prebival v Napolju, je imel v Rimu svojo vilo.

Pred dvema dnevoma je prispel s svojim komornikom v Rim. Ko pa mu je François pripeljal sedaj mladega Gaetana Krispija, je Luigi Borgeze veselo vzkliknil:

— Ah, dobro jutro, dragi Krispi. Kako ste spali? Mar ne, da je bila izvrstna misel, da sem vas popeljal k Terezi Sanko, še boljše pa je bilo, da sem Terezo nagovoril naj se s svojo krčmo preseli iz Napolja v Rim?

— Zares, ta Tereza Sanko je vražja ženska! reče Gaetano in se zvali v naslanjač. Mala Mignon se mi je izredno dopadla, samo škoda, da je tako krepostna... niti poslušati me ni hotela, kaj šele, da bi me pogledala...

— Dragi moj, se nasmeje črni grof Luigi, pravite torej, da vam je Mignon izredno ugajala? Kaj pa bi rekla lepa lady Izabela, če bi zvedela to?

— Kaj bi rekla? ponovi Gaetano. Ničesar bi ne rekla. To bi ji bilo pač popolnoma vseeno. Lahko vam povem, da me je Izabela oholo odbila...

— In vendar je prišla z vami v Rim, pristavi prekanjeni grof.

— Kaj? plane Gaetano. Mar je Izabela v Rimu?

— Da, v Rimu je, odgovori lord. Sinoči sem jo videl z lordom. Prišla sta skupaj. Ali pa veste čemu je prišla?

— Ne vem.

— Prišla je radi vas!

— To ni mogoče! Če bi bila to resnica, kaj naj bi tedaj pomenilo njeno odbijanje?

— To je samo ženska prekanjenost, nadaljuje Luigi, na ustnicah pa se mu je pojavil porogljiv smehljaj. Jaz poznam ženske prav dobro in ko sem vas nagovarjal, da ji začnete dvoriti, nisem niti malo dvomil v vaš uspeh. Povdarjam, da se vam je posrečilo, pridobiti si njeno naklonjenost...

Omamljeni Gaetano Krispi pordeči. Revež ni opazil porogljivega smehljaja na ustnicah črnega grofa, toda četudi bi ga bi opazil, bi ne bil mogel razumeti, kakšni črni načrti se skrivajo pod tem smehljajem.

Grof, če boste ubogali moj nasvet, si boste pridobili to ženo, nadaljuje pretkano Luigi. Zanesite se name! Sedaj mi pa povejte, kako stoji stvar z vašim očetom?

— Vse je v redu, odgovori Gaetano. Oče je obljubil, da bo poplačal moje dolgove...

Na grofovem obrazu je zasijalo zadovoljstvo.

— Dragi prijatelj, reče hitro grof in vstane. Zvečer bo v moji hiši majhna svečanost, ki jo prirejam na čast treh mladih francoskih plemičev. Računam tudi na vašo udeležbo...

— Kdo pa so ti Francozi? vpraša Gaetano.

— To so prijatelji mojega brata kneza Alberta. Prišli so iz Pariza, jaz pa sem jih že v Napolju povabil naj pridejo za pust v Rim. Torej, ob enajstih...

— Dobro, potrudil se bom, da bom točen! odgovori Gaetano, se poslovil in odide.

Luigi se je pretkano smehljajal, ko je spremljal svojega mladega prijatelja.

Ko je Luigi ostal sam, je pozvonil svojemu komorniku,

da bi mu dal navodila glede svečanosti. Ko pa je komornik vstopil in je Luigi zagledal čudni izraz njegovega obraza, je vprašal:

— No, François, zdi se, da mi imaš nekaj povedati?

— Gospod grof, ničesar važnega, pač pa nekaj zelo zanimivega, odgovori ponižno François. Videl sem neko deklico, katere nisem videl že šest mesecev, čeprav sem jo iskal in poizvedoval po njej... Gospod grof se bo gotovo še spomnil na ono lepo, mlado komornico, ki je bila pri nas, ki pa je nankrat izginila...

— Margareta! reče grof.

— Da, Margareta, nadaljuje François. Včeraj sem jo nepričakovano zagledal, toda ne kot komornico... Vozila se je v luksuzni kočiji, oblečena pa je bila kakor kneginja...

— Kaj, za vraga? reče začudeno grof, takoj pa se je nasmehnil. Spomnil se je, da je bila Margareta zelo lepa in si je mislil, da je gotovo našla kakega bogataša, ki jo je dvignil in jo naredil za svojo soprogo.

— To je pa zares zanimivo, nadaljuje grof. François, jaz pa sem te poklical, da bi ti dal navodila za zvečer. Zvečer bom imel goste, prišli bodo trije Francozi, torej tvoji rojaki, in mladi gospod Krispi. Poskrbi, da bo miza pogrnjena za šest oseb...

— Za šest oseb? vpraša začudeno François. Če sem prav slišal, ste malo prej omenili tri Francoze in gospoda Krispija, to so štiri, če prištejem še gospoda grofa, je to vsega skupaj samo pet oseb...

— Res je, François, se nasmeje grof. Ti si Francoz in ne poznaš naših običajev. Poslušaj me: ti veš, da začenja danes predpust? Običaj pa je, da je v tem času miza pogrnjena vedno za eno osebo več, kakor pa je povabljenih. To je znak gostoljubnosti, če pa pride kak nepričakovan gost, prisede lahko k mizi in se zabava celo noč, če pa mu ni do zabave, lahko zopet odide, ne da bi mu bilo treba povedati svojega imena. Gospodar nima pravice, da bi zahteval njegovo ime. Taka je navada...

— Čudna navada, reče François, toda, če gospod tako ukazuje...

— Da, stori tako, nadaljuje grof. Svojim gostom pa bi rad priredil tudi neko presenečenje. Odšel boš v ulico Kolono

k Terezi Sanko, rekel ji boš, naj okrog polnoči privede semkaj Mignon. Če bi Mignon ne hotela z njo, ji naj da kak napoj...
— Razumem, milostljivi gospod. Storil bom, kakor ukazujete.

Skrivnostni ribič

Sedem topovskih strelav je naznanilo začetek karnevala v Rimu. V tem trenutku so oživele vse ulice. Nastal je strašen hrup, vpitje je skoraj oglušilo človeka. Morje ljudi, oblečenih v različne kostume in s krinkami preko obrazov, se je prelivalo po ulicah. Povsod se je razlegal vesel hrup, pesmi so donele, pomešane z glasnim smehom in klicanjem... Napočil je čas, ko je princ Karneval sedel na prestol...

Zeleni domino se je prerival med pisano množico ter radovedno opazoval, kaj se krog njega dogaja... Zdelo se je, da je brez cilja blodil okrog ter se ustavljal pred vsako zanimivo pojavo in užival življenje, s katerim je napočil pustni čas. Iz glavnih ulic ga je vrvenje zaneslo v stranske ulice, kjer je z istim zanimanjem opazoval čudne dogodke, zanimal se je za veselo vrvenje zakrinkanih ljudi, ki so se na najrazličnejše načine šalili med seboj. Šel je vedno naprej in prispel v široko Kolonsko ulico. Tukaj pa se je naenkrat ustavil...

Nudil se mu je nevaden prizor, ki je nanj žalostno vplival. Sredi tega veselega vrvenja so se odprla vrata dvonadstropne hiše in zeleni domino je videl, kako so prinesli štirje možje, oblečeni kakor grobarji, nosilnico, ki je bila pokrita s črnim platnom, sredi katerega se je bleščal velik srebrn križ.

Nesli so mrliča.

Zeleni domino je dolgo motril to žalostno sliko. Ko so nosači že odšli, je domino odhitel za njimi hitrih korakov in jih dohitel. Pogledal je na nosilnico in rekel najbližnjemu nosaču:

— Mar smrt niti na današnji dan ne miruje?

Nosač skominge z rameni.

— Da, signor, edino smrt se ne klanja princu Karnevalu... Smrt pride kadar se ji zljubi in kadar ji dopušča čas, na njenem potu je ne more nihče ustaviti...

Zeleni domino ne odgovori ničesar. Hitro je stopil k nosilnici in dvignil rob črnega pokrivala...

Komaj pa je pogledal pod prt, je stopil za korak nazaj...

Zagledal je milo bitje z bledim obrazom, kodrčki pa so bili črni. Mrtvec je bila neka lepa mlada deklica.

Domino obstoji, nosači pa so nadaljevali pot in kmalu zginili med pisano množico.

Zeleni domino ni videl več nosilnice, odšel je dalje. Ko je tako blodil po ulicah, je naenkrat zagledal pred seboj lepo masko. To je bil visok, vitek človek v obleki napoljskega ribiča. Njegov kostum je bil iz svile. Rdečkaste hlače so se popolnoma skladale z njegovimi zelenimi nogavicami, majhno svileno jopo in s čipkasto srajco. Na glavi je imel rdečo mrežo spleteno iz svile, za svilenim pasom pa je imel zataknjen nož, kakršnega nosijo po navadi napoljski ribiči.

Zeleni domino je nekaj časa opazoval to originalno masko, potem pa je nadaljeval pot. Prehodil je mnogo ulic in prišel na most, ki vodi čez Tiberu. Tu pa je zopet zagledal masko v svileni obleki napoljskega ribiča. To je bila ista maska, ki jo je srečal v Kolonski ulici.

Domino se ni oziral nato in nadaljeval pot. Šel je preko nekega trga, se prerinil skozi množico ljudi in se ustavil na oglu neke ulice, odkoder je mirno opazoval čudno vrvenje. Ko pa se je odpravil, da bo odšel, je zopet videl prav takega napoljskega ribiča, kakršna je že dva srečal.

Zeleni domino je zopet motril to masko, potem pa zopet nadaljeval pot. Mislil je, da je več takih mask ali pa, da ga je slučaj vedno potegnil za napoljskim ribičem, kar se ni zdelo zelenemu dominu prav nič čudno.

Naenkrat pa je domino zašel v strašno gnečo. Zbrala se je na tem kupu velikanska množica in vzklikala nekim smešnim maskam, ki so s svojo zanimivostjo vzbudile ogromnega smeha. In zeleni domino je obstal za trenutek, ker ni mogel naprej.

Ko se je obrnil, da bi se vrnil in nadaljeval svojo pot po drugi ulici — je zopet opazil napoljskega ribiča, kakršnih je že mnogo srečal.

Sedaj se mu je pogosto srečanje začelo zdeti sumljivo. Šel je zraven ribiča in ga motril z ostrim pogledom, kakor da bi hotel prodreti skoz črno svileno masko in videti ter spoznati skrivnostno osebo, ki ga je že nekolikokrat srečala...

Razen oči, ki so čudno bleščale, ni mogel ničesar videti. Toda tudi te oči so se zdele dominu tako tuje.

Zeleni domino je šel hitrih korakov naprej. Hitel je in

šel na drugo stran ulice, ko pa se je slučajno ozrl, — je zopet pogledal za seboj napoljskega ribiča...

To se mu je zdelo sumljivo. Uvidel je, da ga ta maska stalno zasleduje, hotel se je znebiti tega nadležnega spremljevalca. Zeleni domino se je ustavil pred vrati neke hiše in pričakoval, da bo maska odšla mimo.

Ko pa je skrivnostni ribič videl, da se je ustavil zeleni domino, je obstal tudi on.

Človek v obleki zelenega domina se malo zmede in skoraj vztrepeta. Lotila se ga je neka zla slutnja in preden se je zeleni domino prav zavedel, je pristopil skrivnostni ribič k njemu in mu rekel šepetaje:

— Vi ste markiz Gaston de Gondi?

— Sem! odvrne zeleni domino brez najmanjšega obotavljanja, čeprav se je na njegovem glasu poznalo, da je zelo presenečen.

— Vi ste iz Pariza?

— Da, iz Pariza sem, je odgovoril zeleni domino, ki je bil zares mladi markiz Gaston de Gondi. Mar me poznate?

— Ne poznam! odgovori ribič.

— Kako ste me torej spoznali?

— To vam bom povedal pri drugi priliki.

— Čemu me zasledujete že celo uro? vpraša markiz.

— Pojdiva v to kavarno, odgovori zaupljivo skrivnostni ribič. Ni pripravno, da bi se pogovarjala tukaj na ulici, kajti predmet, o katerem vam bom pripovedoval je zelo važen in se nanaša na vas in na neko osebo, ki vam je bila nekoč zelo draga...

Markiz se zdrzne.

Na dnu svoje duše je skrbno hranil in skrival svojo tajnost, ki je ni zaupal niti svojim najboljšim prijateljem. Samo enkrat v življenju je ljubil deklico, ki mu je bila zelo draga, toda ta deklica ga je zapustila. Leta so minula od takrat in Gaston ni pozabil tega bitja, čeprav si je na vse mogoče načine prizadeval, da bi si ga iztrgal iz spomina. Nihče ni vedel te tajnosti, radi tega se je zelo začudil, ko je srečal popolnoma tujega človeka v tujem mestu, ki mu je povedal skrivnost, katere se sam ni upal nikomur povedati.

Gostan de Gondi je obstal brez besede. Skrivnostni ribič pa ga je prijel za roko in ga odpeljal v kavarno.

Kavarna je bila polna različnih mask. Vsi prostori so bili

zasedeni. Ribič je komaj delal pot in z veliko muko sta prišla na konec dvorane, kjer je bila še ena miza prazna.

— Gospod markiz, sediva tukaj, reče ribič. Tukaj sva na varnem, ker preprečuje godba, da bi mogel še kdo drugi slišati, kar vam bom povedal in kar je namenjeno izključno le vam.

— Mar ne bi bilo potrebno, da bi predvsem zvedel vaše ime? vpraša markiz.

— To je zaenkrat odveč.

— Toda, vseeno bi rad vedel s kom imam čast...

— Vse boste zvedeli, toda pozneje...

— Ne, jaz moram to vedeti sedaj, če hočete, da bom verjel vašim besedam.

— Mojim besedam boste verjeli brez tega, ko vam bom povedal tajnost.

— Toda vaša tajnost brez vašega imena ne bo imela nobene vrednosti.

— Baš nasprotno, odgovori ribič, ko boste slišali mojo tajnost, se boste prepričali o njeni vrednosti. Gospod markiz, povejte mi, ali še ljubite ono deklico, s katero ste se sestajali nekoč v Parizu, ko so drugi ljudje odhajali v cerkev? —

Markiz je hotel planiti od presenečenja, skrivnostni ribič pa ga je s svojim ostrim pogledom prikoval na stol in razburjeni markiz je obsedel.

— Gospod! reče markiz razburjeno. Kdorkoli ste, vam je znana moja tajnost. Da pa bi vam mogel popolnoma verjeti, mi povejte, prosim vas, kdo je bila ta deklica in kako se je imenovala?

— Izabela! spregovori ribič.

Markiz klone. Bil je razburjen kakor še nikdar doslej. Videl je, da ve ta ribič vse in da ga je nekdo natančno poučil o njegovi tajnosti.

Kdo je bil vendar ta ribič, ki mu je bila znana tajnost, za katero sta vedela samo markiz in Izabela?

Prijatelja in saveznika

In poleg vseh zaprek so trije francoski plemiči zapustili bankirja Hermandeza ter mu omogočili, da bi mogel zapustiti strašno ječo. Skoz noč so se podali na lov za Giuseppom Mosolinom. Baron Somer je obležal v razpoki, v katero je padel s svojim konjem, markiz de Gondi in kapetan Trevij pa sta

nadaljevala preganjanje. Ko pa se je pred njima prikazalo mesto Reggio in ko sta mislila, da imata razbojnika že v svojih pesteh, je Giuseppe Musolino naenkrat zginil.

Iskala sta ga povsod, toda o beguncu ni bilo sledu. Kojna, ki ga je jezdil Musolino sta našla v samem mestu, kjer pričenjajo prve hiše, Musolina pa ni bilo nikjer...

Z iskanjem sta se mudila dve uri. Ko pa sta videla, da je ves trud zaman, sta se vrnila in rešila barona Somerja iz razpoka, med tem pa jih je dohitel tudi Plon-Plon. Baron si je pri padcu poškodoval roko in trije plemiči so morali kreniti v Napolj, kjer bi se moral baron zdraviti.

Med svojim bivanjem v Napolju so zvedeli, da živi v tem mestu neki Borgeze in ker so bili vsi trije dobri znanci kneza Alberta Borgeza, so sklenili, da bodo obiskali grofa Luigija, o katerem so mislili, da je pošten plemič, brat svojega brata.

Podli grof Luigi je z veseljem sprejel plemiče. Njegova duša pa je bila vedno na stežaj odprta hudobiji in Luigi je začel razmišljati, kako bi izkoristil te tri Parižane. Upal je, da bo s kvartanjem dobil od njih mnogo denarja. Denar pa je Luigi zelo potreboval, kajti bližal se je polomu. Da bi se pokazal čim bolj prijaznega, je Luigi povabil tri plemiče v Rim, da bi prisostvovali pričetku karnevala, ki ga proslavlja Rim na najslovesnejši način. In plemiči so radi sprejeli vabilo in za štirinajst dni odložili lov na Musolina ter se napotili v Rim. S seboj pa so vzeli tudi svojega zvestega Plon-Plona. Na dan karnevala so bili povabljeni na večerjo h grofu Luigiju Borgezu.

V Rimu so se naselili v neki hiši, ki je imela krasno lego ob Tiberi.

Zvečer, pred početkom karnevala so se vsi trije plemiči preoblekli. Markiz je oblekel zeleni, kapetan rdeči, baron pa modri domino.

Ko so topovski strelci naznanili pričetek karnevala, so vsi trije odšli iz hiše. Na ulici so se dogovorili, da se bodo sešli ob desetih pri grofu Luigiju Borgezu, potem pa so se razšli. Vsak je odšel na svojo stran in hitro so se porazgubili med mnogoštevilno, pisano množico, ki se je prerivala po ulicah.

Markiz Gaston de Gondi je blodil po ulicah. Večkrat smo ga srečali med pisano množico, ker že vemo, da je bil markiz oni zeleni domino, katerega je zalezoval skrivnostni ribič, ki ga je odpeljal v kavarno, kjer mu je nameraval povedati neko

tajnost. Markiz je trepetal od razburjenja, ko mu je skrivnostni ribič povedal ime: Izabela.

— Gospod, je jecljal markiz, vidim, da veste vse. Prosim vas, povejte mi, kdo ste in kdo vam je zapovedal, da me zasledujete?

— Kdo mi je zapovedal? vpraša ribič. Dobro torej, povedal vam bom. Za vami me je poslala sama lady Izabela... Izabela vas potrebuje, storiti ji morate neko uslogo in ona upa, da ji tega ne boste odbili...

Markiz se še bolj iznenadi, naenkrat pa se trpko nasmehe.

— Lahko si mislim kako uslugo bi rada od mene, reče markiz. Najbrž bi rada zopet imela pisma, ki mi jih je nekdej pisala?... Toda povedti ji, da sem tistega dne, ko je postala lady Kensington, zažgal vsa njena pisma...

— Tega vam ne bi bilo treba storiti, Izabela tudi noče pisem, odgovori ribič. Izabela vas je iskreno ljubila, poročila pa se je z lordom, ker vas ni hotela prevarati...

— Ne razumem, kaj bi mi radi s tem povedali? vpraša markiz.

— Izabela je postala žrtev gnusnega zločina, nadaljuje ribič, in se ni smatrala vredno, da bi jo vi imenovali svojo ženo...

Markiz se je strašno začudil, zinil je, toda beseda mu je ostala v grlu, ni mogel razumeti ribičevih besed. Skrivnostni ribič pa je izkoristil ta trenutek in mu opisal ves dogodek in Izabelino nesrečo, ki se je zgodila v hiši Tereze Sanko. Zločinca Izabela ni poznala, bil pa je rodom Italijan. Potem pa je ribič še povedal, da je tisto nedeljo pozabila Izabela v strašni hiši svoj molitvenik, ki se nahaja sedaj v rokah nekega lopova, ki bi na ta način rad dobil od nesrečne žene ogromno vsoto denarja... Malopridnež grozi Izabeli, da bo poslal molitvenik lordu Kensingtonu, če bi mu ona ne hotela izročiti denarja...

— Gospod, plane markiz, bodite usmiljeni in mi povejte ime tega lopova! Za to uslugo vam bo markiz Gaston de Gondi večno hvaležen in vas bo smatral za svojega prijatelja. Prisegam vam, da bom zdobil tega ničvredneža v solnčni prah...

— Ne, ga prekine ribič. Predvsem je treba, da obvarujete nesrečnico, ki vam je bila nekoč draga.

— Temu lopovu bom vzel molitvenik! zavpije markiz. Toda kje je on? Kje bom našel tega podleža?...

— To morava zvedeti, reče čisto mirno skrivnostni ribič. Prosim vas, da me smatrate za svojega zaveznika. Jaz poznam lady Izabelo in sem njen prijatelj...

— Prav, gospod, odvrne markiz in ponudi skrivnostnemu ribiču roko. Bodite kdorkoli, jaz vas pozdravljam kot svojega prijatelja in zaveznika!

In Gaston stisne krepko roko skrivnostnemu ribiču ter pogleda neznanca v bleščeče oči. Markizu se je naenkrat zazdelo, da je te oči že nekoč videl, nekje je že slišal ta glas, tudi postava se mu je zdela znana. Gaston je mislil in mislil, spomniti pa se ni mogel, kje slišal ta glas.

— Ali mi zaupate vodstvo? vpraša ribič.

— Zaupam! odgovori markiz, prosim vas pa še enkrat, da mi poveste svoje ime.

— Povedal sem vam že, da je to čisto odveč, odvrne ribič, povedal pa vam ga bom, ko bo temu čas. Za sedaj pa ne pozabite, da ste mi obljubili svoje prijateljstvo in jaz vam zagotavljam, da znam ceniti svoje prijatelje. Prepričali se boste o tem. Sedaj pa, prijatelj, pojdiva v hišo, kjer bova našla sled za onim lopovom...

— Kje se pa nahaja ta hiša?

— O, ta hiša ni daleč. To je v Kolonski ulici, v hiši Tereze Sanko...

— Sanko! vzklikne presenečeno markiz. Tako se je vendar imenovala ona žena, pri kateri sva se nekdanj sestajala z Izabelo. Toda takrat je bila v Parizu, ali se je sedaj naselila v Rimu?

— Da, odvrne ribič, in se še vedno bavi z nepoštenimi posli in z zapeljevanjem.

— Strinjam se z vami, pojdiva takoj, reče markiz odločno.

In dva nova prijatelja in zaveznika sta odšla iz kavarne ter se prerivala med veselo množico. Po dolgem prerivanju sta naposled dospela do Kolonske ulice in se ustavila pred hišo, iz katere so pred kako uro odnesli mrliča.

— Mar stanuje Tereza Sanko v tej hiši? vpraša markiz.

— Da, to je gnezdo v katerem se šopiri ta vrag v človeški podobi, odgovori ribič.

— Čudno, zamrmra markiz. Škoda, da nisem tega vedel pred eno uro, bi se bil vsaj zanimal za usdo one nesrečne deklice, katero so mrtvo odnesli iz te hiše.

Skrivnostni ribič in njegov spremljevalec sta stopila v to

hišo. Šla sta po stopnicah navzgor in stopila v sobo, ki je bila še precej lepo urejena. Iz za svilenih zastorov se prikaže Tereza Sanko, ki je bila oblečena v črno obleko. Ker sta bila gosta zakrinkana, ju ni spoznala, mislila pa je, da sta plemiča, zato jih je ljubeznjivo pozdravila.

— Gospodje, dobrodošli. Izvolite v salon!

— Gospa! reče skrivnostni ribič. Rada bi se z vama o nečem porazgovorila, ne bilo bi nama pa ljubo, če bi nas kdo motil. Ostanimo radi tega tukaj. Vi ste nekoč živeli v Parizu?

Da, odgovori Tereza Sanko.

— Gospa, ali se še spominjate, da je zahajal ob nedeljah v vašo hišo mlad plemič in se tam sestajal z neko deklico?

Tereza prebledi.

— Nekega dne, nadaljuje ribič, je prišla deklica, kakor navadno, svojega prijatelja pa ni našla. Namesto njega je prišel v sobo tuja, neki Italjan, vi ste vsekakor to vedeli, in storil strašen zločin nad deklico, ki se ni mogla braniti. Gospa, ali se tega prav nič ne spominjate?

— Gospod... zajeclja Tereza Sanko. Jaz ne vem ničesar, prisegam vam...

— Zakaj ne govorite resnice! je zagrmel ribič. Laž vam ne bo pomagala! Vedite, da ne bova odšla odtod, dokler nama ne poveste ime onega zločinca. Takrat je deklica pozabila v vaši hiši molitvenik... Zakaj ne odgovarjate?

— Prej, kakor vam kaj odgovorim, reče Tereza Sanko, ki je prišla k sebi, vas prosim, da se razkrinkate, da bom vsaj vedela, s kom imam čast...

Gaston jo je hotel ubogati, tajinstveni ribič pa je preprečil njegovo namero in ga prosil naj odide iz sobe, pri tem pa mu je zašepetal, da mora obdržati krinko na obrazu, kajti če bi ga videla in spoznala ta strašna ženska, bi bilo v nevarnosti njegovo življenje.

Markiz ga je ubogal in odšel iz sobe. Stal je pred vrati in prisluškoval. Nekaj časa je bilo v sobi popolnoma tiho, potem pa je Gaston zaslušal strašen krik in takoj nato zamolklji padec na tla...

Markiz se je bal, da se je zgodilo njegovemu prijatelju kaj žalega. Hotel je vstopiti, v tem trenutku pa so se odprla vrata sobe in prikazal se je skrivnostni ribič, ki je bil miren in resen kakor prej, le ustnice sta se mu skrivili v čuden smehljaj.

— Prijatelj, vse je v redu! reče ribič.

— Ime! Ime! vpraša nestrpno markiz.

— Zvedeli ga boste! odgovori skrivnostni ribič, sedaj pa morava hitro oditi iz te hiše... Tu se ne smeva muditi...

Čez pol minute sta bila oba prijatelja že na ulici. Tajinstveni ribič je vodil markiza skozi več ulic, naposled pa se je ustavil v neki ozki, skoraj prazni ulici, prekrižal roki na prsih in spregovoril z zamolklim glasom:

— Zvedel sem ime onega zločinca, toda sedaj vam ga ne bom povedal... in oči so se skrivnostnemu ribiču strašno zasvetile.

— Zakaj ne? vpraša markiz. Zakaj mi prikriivate ime?

Zato, ker se bojim, da bi počeli kako nezmiselnost, ki bi vas lahko stala življenje...

— Ta lopov je torej v Rimu? vzklikne markiz.

— Da, odgovori ribič.

— Tem bolje, kajti je bliže smrti, reče markiz. Ah, z mečem bom predril to ostudno srce...

— Tega ne boste storili! ga prekine ribič. Tega človeka ne smete vi ubiti...

— Ne smem?! zakaj?

— Kajti ta človek pripada meni! nadaljuje ribič s strašnim glasom. Noben smrtnik se ga ne sme dotakniti, dokler ga jaz ne bom ožigosal, kakor si je zaslužil. Verjemite mi, ta lopov ne bo ušel zasluženi kazni...

Markiz je hotel nekaj reči, toda ribič ga je prehitel:

— Prijatelj, kam greste nocoj?

— Moja dva prijatelja in jaz smo povabljeni na večerjo k nekemu odličnemu gospodu...

— Kako se imenuje ta gospod?

— Grof Luigi Bórgeze...

Skrivnostni ribič je pri teh besedah vztrepetal, potem pa se je zasmel, da se je markiz zbal tega smeha.

— Želim vam veselo zabavo! Okrog polnoči boste zvedeli, kdo je ničvrednejš in zločinec!

To rekši — je skrivnostni ribič naenkrat zginil

Beneški dož — Marino Falieri

V okusno urejenem malem salonu v vili grofa Luigija Borgeza je bila pogrnjena miza za šest oseb.

— No, François, ali je vse urejeno? vpraša grof Luigi Borgeze svojega komornika.

— Vse je pripravljeno, milostljivi gospod, odgovori pretkani sluga.

— Ali si priskrbel dovolj šampanjca? Piti moramo mnogo, kajte moji gostje morajo biti pijani... Veš, kvartali bomo. Ali si pripravil tudi karte?

— Sem, odgovori sluga in se pretkano nasmehne. S kartami boste zadovoljni. S temi kartami mora milostljivi gospod dobiti igro. Vse so zaznamovane z znaki, ki jih poznate samo vi... sicer pa bom skrbel, da gosti ne bodo trpeli žeje...

— Prav, prav se nasmeje grof. Vem, da si mojster v takih stvareh, sicer pa moram tako delati, ker potrebujem denarja... Danes sem ti izročil zadnji tisočak na razpolaganje. Ti naivni Francozi in lahkomišelní Krispi pa mi bodo nočoj napolnili blagajno, pa bo zopet vse dobro... Samo skrbi, da bodo precej pili...

François je hotel odgovoriti, ko pa je slišal pred vrati neke glasove, je umolknil.

— Ah, so že tu! reče zadovoljno grof.

Malo pozneje so se pojavili markiz de Gondi, baron Sommer in kapetan Trevij.

— Mili gostje, dobrodošli! jih sprejme grof Luigi s ponarejeno prisrčnostjo. Zelo vesel sem, da vas morem pozdraviti na svojem domu!

Pričelo je prisrčno stiskanje rok.

Med tem se je pojavil tudi Gaetano Krispi. Lahkomišelní mladenič je pozabil na očetov opomin, naj bi se izogibal in se varoval pred grofom Luigijem Borgezom, ali pa se nj hotel zmeniti zanj. Vsak večer je bil mladi Krispi v Luigijevi družbi.

Luigi je seznanil svoje goste.

Potem so sedli k mizi. Najprej so se pogovarjali o splošnih stvareh, potem pa je postajal pogovor vedno intimnejši in družba je postala precej živahna. Mladi francoksi plemiči so

govorili o Parizu, Luigi pa je pripovedoval o Napolju in o Rimu. François je prinašal izvrstna jedila, po katerih je šampanjac izborno teknil.

— Ali bo še kdo prišel? vpraša markiz de Gondi in pokaže na prazen prostor.

— Da, to je prostor za nepovabljenega gosta, reče Luigi med smehom in razloži Francozom običaj, ki je vladal v Italiji za kraljevanja princa Karnevala.

Naenkrat so luči vztrepetale, ura pa je odbila dvanajst...

— Polnoči! reče Gaston. Čas duhov ...

Vesela družba je hotela s smehom odgovoriti to duhovito opazko, toda nihče se ni zasmel. Vsi so obstali, kakor da bi okamenili. Ustnice so jim trepetale, njihove oči pa so strmele v vrata.

Vrata so se neslišno odprla in v sobo je stopila skrivnostna pojava, tiho kakor duh ...

V salonu je vse utihnilo.

Skrivnostna pojava je stopila za korak naprej in se ustavila. Dolg plašč iz črnega žameta je pokrival visoko postavo, črna žametasta kapa na sedem oglov je pokrivala glavo, dolga črna krinka pa obraz skrivnostne prikazni ... To je bila stara, zgodovinska noša beneških dožev.

Skrivnostna prikazen je stopila bliže ... Gostje se niso niti premaknili; gospodar, grof Luigi Borgeze, pa reče s prisiljenim smehljajem:

— Nepovabljen gost! Nosilec sreče!

Luigija Borgeza, ki mu je bil strah tuj, je postajalo strah in grozni grof je trepetal ... Dvignil se je malo s svojega sedeža in rekel z zamolklim in drhtečim glasom:

— **Bodite kdorkoli, nocoj ste dobrodošli!**

Strašna, skrivnostna prikazen se je komaj vidno priklonila in prišla še bliže.

Luigiju so od strahu klecnile noge.

— Po navadi ... zajecija Luigi, ne sprašujemo nepovabljenega gosta za kraljevanja princa Karnevala po imenu ... toda ... če bi nam povedali svoje ime ... bi vam bil zelo hvaležen ...

— Jaz sem Marino Falieri, beneški dož, odgovori skrivnostna prikazen z ledeno-mrzlim glasom, katerega so se vse navzoči prestrašili.

Luigi je stopil korak nazaj, potem pa se je prisiljeno nasmehnil:

— Ha, ha, ha... Marino Falieri, beneški dož, kateremu so Benečani pred mnogimi leti odsekali glavo, ker je izdal republiko... Zares, gospod, vi ste si izbrali izvrstno masko.

Prikazen pa se ne gane.

— Maska je izvrstna, nadaljuje Luigi, ali pa nam bi lahko še s čim dokazali, da ste zares Marino Falieri?

Prikazen ne reče ničesar, temveč z lahnim gibom svoje roke odgrne svoj plašč in odpne ovratnik...

Luigi in njegovi gostje so se zgrozili, njihove oči pa so ostrmele.

Na vratu skrivnostne prikazni so zagledali rdečo črto, sled po strašnem krvnikovem meču...

V salonu je vladal mučen molk... Gosti so strmeli v neznanca in nihče ni mogel spregovoriti besedice.

Po daljšem molku pa se je prvi zavedel mučnega položaja Luigi in rekel s tihim glasom:

— Marino Falieri, zahvaljujem se vam, da ste me počastili s svojim posetom... Izvolite sest!

Skrivnostna prikazen odloži svoj plašč in sede k mizi, ki je bila preobložena z jedili.

Prikazen pa se ni ničesar dotaknila.

Veselje je izginilo... S prihodom skrivnostne prikazni je nastalo v družbi žalostno razpoloženje...

Luigi, gospodar in gostitelj, se je trudil, da bi popravil kar je bilo izgubljenega, neprestano je ponujal svojim gostom jedi in pijače ter si prizadeval, da bi spravil družbo v prešnje, veselo razpoloženje.

To se mu je deloma tudi posrečilo.

Mladi Krispi reče:

— Gospodje, to je moj poslovilni večer. Čez tri dni odhajam iz Rima.

— Kaj, mar odpotujete? vrača graf.

— Da, iz Rima odhajam v teri polk važni zadevi... Odhajam v kalabrijske gore na čelu svojega polka na lov za Giuseppom Musolinom...

Skrivnostna prikazen pa je ostala nepremična, kakor da bi pogovora sploh ne bila poslušala.

Francoska plemiča sta skoraj planila, ko sta slišala to izjavo, toda strogi Gastonov pogled ju je zadržal.

Markiz je mislil, da bi ne bilo pametno, da bi izdali, radi česa so prišli v Italijo...

— Ah, to je pa zares zanimivo! — reče Luigi, ki si je prizadeval, da bi pogovor nadaljeval. Vi hočete torej prijeti Giuseppa Musolina? Eh, dragi prijatelj, tedaj vam želim mnogo sreče. Saj pa je že tudi skrajnji čas, da bi že enkrat temu razbojniku postrigli peroti... Tudi jaz sem osebno zapleten v to zadevo...

— Vi? — vpraša začudeno Gaetano Krispsi. Kaj bi neki vi mogli imeti z Musolinom skupnega?

— Mar niste slišali o oni veliki pravdi, ki so jo nekoč vodili proti Musolinu v Reggiju in v katero sem bil tudi jaz zapleten... Jaz sem prvi strgal krinko temu razbojniku z obraza in Musolino se mora zahvaliti samo meni, da so ga obsodili na dvajset in eno leto ječe...

Skrivnostna prikazen se pomenljivo obrne, prime čašo in nazdravi:

— Plemeniti gospodar, na vaše zdravje! Vi ste veliki, ker ste odstranili tega strašnega razbojnika...

— Ha, ha, ha, se prisiljeno zasmee grof Luigi. Vidimo, da počiva Marino Falieri že zelo dolgo v svojem skalnatem grobu in ne ve ničesar, kar se na zemlji dogaja, kajti sicer bi vedel, da Musolina niso ugnali in da je ušel iz ječe...

— Kaj? Pobegnil? vpraša dož s trdim glasom.

— Da, odgovori Luigi. Sedaj pa živi v Kalabriji in povzroča strah vsej Italiji...

— Če pa je temu tako, nadaljuje dož, tedaj, grof, se vam pač ni treba smejati... Mar se ne bojite, da bo nekega lepega dne stopil Giuseppa Musolino pred vas in vas pozval na odgovor za ono, kar ste mu takrat storili? Malo prej ste namreč rekli, da je bil po vaši zaslugi obsojen...

Grof Borgeze prebledi. Ledene besede skrivnostnega gosta so ga zadele kakor sunek z bodalom. Luigi si je prizadeval, da bi skrnil svoj nemir, rekel je malomarno:

— Pa naj pride, tudi na njegov sprejem sem pripravljen.

— Saj bo tudi prišel! Prav gotovo bo prišel! reče skrivnostni gost ter pogleda Luigiju naravnost v oči. Pripovedujejo, da Giuseppa Musolina silno žeja po maščevanju, radi tega mislim, da ne bo pozabil na Lugija Borgeza...

— Saj dolgo ne bo mogel misliti name! pristavi hitro grof. Upam, da bo imel gospod Krispi uspeh pri svojem pohodu in komaj že čakam, da bo napočil dan, ko bom videl pred

seboj Giuseppa Musolina — toda z okovi na rokah, takrat bo zadoščeno pravici in zakonu... Krispi, poslušajte, ko boste prijeli Musolina, mi prodajte funt njegovega mesa... Ha, ha, ha, vidite, gospoda, jaz sem moderni Sheylock... Toda pustimo za sedaj Giuseppa Musolina... François! Prinesi nam še šampanjca, toda veliko... Veseli hočemo biti... Živel princ Karneval! Ha, ha, ha! Hotel bi, da bi bil tukaj tudi Giuseppe Musolino, da bi popil tudi z njim kako čašo... Presvetli gospod dož Marino Falieri, izvolite!

Grof Luigi Borgeze dvigne čašo in trči z dožem, potem pa še z ostalimi gosti...

Skrivnostni gost sprazne svojo čašo.

Groj Luigi zapove svojemu komorniku naj pripravi mizo za kvartanje in malo pozneje je sedela vsa družba pri majhni mizici. Luigi je imel banko.

Igra je pričela... Pred igralci so ležali celi kupčki denarja, zlata in novčanic. Mladi in po pijači omamljeni plemiči so igrali vedno bolj vneto. V začetku so dobivali, pozneje pa vedno izgubljali.

Mladi Krispi je pozabil na obljubo, ki jo je dal očetu in strastno igral. V igro je vlagal po petsto lir, vedno je dobival, ko pa je bih ohrabren po trenutni sreči, je jel vlagati po tisoč lir, toda sreča se je obrnila — in Krispi je začel izgubljati. Izgubljal je partijo za partijo in čez malo časa je imel Luigi ves njegov denar v svojih rokah... Zaigral je vse...

— Ne morem igrati dalje! reče nazadnje Gaetano Krispi. Nimam več denarja!

— Na igrajte na svojo častno besedo, reče Luigi in ponudi Krispiju nekaj listin.

Skrivnostni gost ni igral, toda vedno je pazljivo spremljal potek igre, pazil je zlasti na grofa Luigija in mnogokrat pogledoval na njegove roke.

— Nadaljujmo! vzklikne Krispi. Gospod grof, igramo za pet tisoč lir. Ali velja moj podpis toliko?

— Vaš podpis velja tudi sto tisoč lir, — odgovori grof vljudno. Na katero karto igrate?

— Na damo!

Luigi obrne karte.

— Izgubili ste! reče grof. Ali igrate dalje?

Mlademu Krispiju so stopile na čelo velike znojne kaplje. Kakor v omotici je vzkliknil:

— Isto karto deset krat!

— Prav! odgovori grof. Tudi jaz igram.

In Luigi je desetkrat ponovil igro, toda Krispi je vedno izgubil.

Bled, strt in zmeden je Krispi omahnil v naslanjač.

— Koliko sem vam dolžan? vpraša Krispi skozi zobe.

Grof prešteje listine, oziroma zadolžnice s podpisom mladega Krispija in reče:

— Vsota znaša šestdeset in pet tisoč lir. Toliko mi dolgujete in po splošnem pravilu mi morate ta dolg izplačiti čez dvajset in štiri ure . . .

— Plačal ga bom! reče Krispi s pridušenim glasom, čeprav ni vedel, kje bo dobil ta denar.

— Sedaj pa, gospoda, končajmo igro, reče Luigi. Pri-skrbel sem, da bi priredil svojim gostom veselo presenečenje.

François pride in pospravi mizo, pri tej priliki pa mu Luigi zašepeče nekaj besed v uho.

Popili so še nekaj čaš šampanjca, potem pa je Luigi vstal in rekel svojim gostom:

— Prijatelji, prosim vas, pojdemo v sosedni salon, tam vas čaka prijetno iznenadenje.

Gostje so šli za gospodarjem in so prišli v lepo urejen salon v japonskem slogu. Luigi obstane sredi salona in reče svojim gostom:

— Prijatelji! Sedaj vam bom pokazal najlepšo deklico v Rimu.

— Mnogo obljublimate! se oglasi kapetan Trevij. Če boste izpolnili svoje obetanje, bom mislil, da ste čarovnik.

— Prav, postavljam pa majhen pogoj: deklice ne smete ničesar spraševati!

To rekši je grof tlesknil z dlanmi.

Zavese so se raziširile in v salon je prišla čudna povorka.

Štirje nosači, v črnih oblekah grobarjev, so prinesli nosilnico, ki je bila pokrita s črnim prtom, preko katere se je blestel velik srebrn križ.

Markiz de Gondí vztrepeta.

Poznal je grobarje in nosilnico, srečal jih je, ko so šli iz hiše Tereze Sanko v Kolonski ulici . . .

Hotel je planiti, toda spomnil se je, da se nahaja v tej hiši kot gost in se premagal.

— Gospodje, pridite bliže, reče Luigi. Dvignil bom ta prt

in videli boste najlepšo deklico iz Rima. Nikar je ne budite, kajti ta deklica niti ne sluti, da se nahaja v moji hiši.

Luigi dvigne prt.

V sobi je zadonel vzklik splošnega začudenja.

Pred njimi je ležala lepa deklica, ki je bila podobna angelju v svoji beli obleki, ki je bila posuta s cvetkami.

— Ah, lepa Mignon! vzklikne navdušeno mladi Krispi. Zares, grof, vi ste veščak...

— In ljubeznjiv gostitelj, pristavi Luigi in se prikloni, — da pa bi to tudi dokazal, bom priredil majhno loterijo in deklica bo pripadala onemu, ki bo potegnil pravo srečko...

Markiz je trepetal od jeze. V tem trenutku se mu je grof Luigi tako zagnusil, da ga je mogel še samo prezirati. Z vso silo je moral premagati svojo jezo, da ni napravil škandala.

— Sijajna ideja! vzklikne Gaetano Krispi. Napravite hitro srečke...

— Samo trenutek potrpite, se vmeša v razgovor tudi Marino Falieri, ki je doslej molčal in s strašnim mirom opazoval, kar se dogaja. Priznavam, da je ideja o loteriji zares sijajna. Da, ta misel se je morala poroditi samo v glavi našega plemenitega gostitelja. Šele pred kratkim sem prisostvoval podobni prireditvi. Da pa bo stvar še bolj čudna, naredimo še nekaj. Ker je že deklica uspavana in ste jo nam predstavili kot mrliča, bi bilo dobro, da bi ji dali še kak molitvenik, kajti, kjer je smrt, mora biti tudi molitvenik...

— Molitvenik? vpraša Luigi in se začudi. Zares, gospod, prav imate.

— Ali pa imate pri hiši kak molitvenik? vpraša skrivnostni gost.

— Imam nekakšen star molitvenik, ki je nekoč ostal slučajno pri meni in ki me spominja na vesele trenutke... Gospoda, oprostite, takoj ga bom prinesel:

In Luigi odide ter se čez nekaj trenutkov vrne. Prinesel je s seboj knjižico, ki je bila v črno vezana, na platnicah pa je bilo napisano z zlatimi črkami nekaj besedi.

— Gospoda, dovolite, da vam pojasnim način te loterije. Vsakdo izmed nas bo napisal na listek po en izrek iz svetega pisma. Potem pa bomo odprli molitvenik in čigar izrek se bo nahajal na odprti strani, tisti je zmagovalec...

— Izvrstno! reče Luigi. To je pa res prekrasna ideja. Gospoda, izvolite napisati izreke.

Vsi gostje so začeli pisati.

— Gospoda, pazite, ko bo prečitan vaš izrek, se javite! izjavi beneški dož Marino Falieri. Dragi grof, odprite molitvenik ali pa ga izročite markizu de Gondiju, naj čita on . . .

— To mi je pa še bolj prijetno, odgovori grof Luigi in izroči molitvenik markizu de Gondiju, potem pa je odšel k nosilnici.

Markiz vzame molitvenik, komaj pa ga je pogledal, je vztrepetal in malo je manjkalo, da mu ni knjižica padla iz rok.

Ni mogel verjeti svojim očem. Streml je v zlate črke in strašno trepetal . . .

Na platnicah je bilo ime: »Izabela de Vilroa«.

V trenutku pa, ko je hotel planiti in zahtevati od grofa pojasnila, je stopil skrivnostni gost k njemu in mu zašepetal:

— Bodite popolnoma mirni! Mislite na lady Izabelo in na njeno čast!

Gaston se zdrzne.

Strmel je v skrivnostnega gosta. Kako neki ve ta neznanec za njegovo tajnost? Kdo je skrivnostni človek?

Markiz pa ni imel časa, da bi o tem premišljeval. Sedaj je moral zvedeti, kako je dobil ta molitvenik Luigi Borgeze v roke. Ali je morda Luigi v zvezi z onim strašnim zločinom?

Markiz de Gondi je še enkrat pogledal skrivnostnega gosta, zdaj pa se mu je zazdelo, da je beneški dož Marino Falieri podoben napoljskemu ribiču, katerega je danes srečaval.

In zares — ni se zmotil. To je bil skrivnostni ribič, samo preoblečen.

V tem trenutku je prišel v sobo komornik François in povedal grofu nekaj besedi. Luigi se je oprostil pri svojih gostih in odšel.

Markiz de Gondi izkoristi to priliko in stopi k skrivnostnemu gostu šepetaje:

— Hvala vam! Sedaj sem vas spoznal. Kaj pa naj storim sedaj?

— Molitvenik boste imeli še nocoj v svojih rokah, to pa je glavno . . . Sicer pa se potrudite, da boste izzvali grofa . . . Mignon, dvoboj . . . nocoj . . .

Markiz ga je razumel.

Ko je izgovoril te pomembne besede, se je skrivnostni gost neopaženo oddaljil od markiza.

— Gospoda, naprej, nadaljujmo igro! reče Luigi, ki se je v tem trenutku vrnil v salon. Markiz, odprave molitvenik in prečitajte kake vrstice!

Gastonova roka vztrepeta in markiz se ne gane.

— No, markiz, vzklikne Luigi Borgeze s strogim glasom, zakaj ne čitate.

— Ker preveč spoštujem to-le knjižico, preziram pa onega, ki uporablja molitvenik za tako nedostojno igro! odgovori markiz de Gondi odločno.

Luigi prebledi, v očeh pa se mu zasveti sovraštvo.

— Markiz, zdi se mi, da vas je pijača premagala!

— To ni res! mu odgovori markiz, smatram pa za nedostojno, da se na tak način šalite z nesrečno deklico, ki je bila proti lastni volji uspavana.

— Tako je! priskoči tudi kapetan Trevij.

— Gaston ima prav! pristavi tudi baron Somer.

— Ah, to je pa cela zarota, zavpije Luigi jezno. Mar tako spoštujete gostoljubnost?

— Če bi bili vedeli, s kom imamo opravka, bi gotovo nikdar ne prestopili praga vaše hiše, mu odvrne s ponosom markiz de Gondi.

— To je žalitev! krikne Luigi. To je žalitev, ki vpije po krvi! Krispi, slišali ste žalitev, ki mi jo je prizadel markiz Gaston de Gondi!

— To ni žalitev, reče markiz. Če pravim, da je grof Luigi Borgeze ničvrednej in lopov, ni to žalitev, to je resnica. In markiz odhiti k nosilnici.

— Nazaj! zavpije Luigi. Ne dotaknite se te deklice, ona pripada samo meni...

— Vam? Kako to? Vi nimate do nje nobenih pravic in mi jo bomo odvedli s seboj...

— Kdor se drzne dotakniti te deklice, bo umrl, je sikal grof Luigi.

— Kdor pa jo poskuša pridržati tukaj, zagrmi markiz, bo poginil kakor pes.

Luigi se je penil od jeze.

— Kaj pa vi, gospod, vpraša grof in se obrne k beneškemu dožu. Na čigavi strani ste? Ali mislite tudi vi, da lahko odnesemo iz hiše, ki nas je gostoljubno sprejela, to, kar komu ugaja? Povejte svoje mneje!

Skrivnostni gost odgovori dostojanstveno:

— Med plemiči se reši tak spor na drug način. Padle so žalitve, ki jih more oprati samo kri. Gospoda, meč v roke in kdor bo zmagal, bo imel prav!

— To mi pa res ugaja! vzklikne grof Luigi Borgeze. Gospod markiz, midva se bova dvobojevala!...

— Prav! pristavi markiz. Lahko pričneva takoj. Izvolite odrediti kraj dvoboja!

— Sešla se bova pri Tosa di Pako, odgovori Luigi.

— Toda takoj! zavpije markiz.

— Ne! reče Luigi. Sedaj je ena čez polnoč... Ob treh bom na dogovorjenem mestu.

— Prav! Tudi jaz bom točen, odgovori markiz. Za orožje pa predlagam meče, če nimale ničesar proti temu?

— Sprejemam predlog. Upam, da boste imeli priliko videti spretnost italjanskega borca.

— To bomo videli!

— Kaj pa deklica? vpraša kapetan Trevij.

— Deklica bo ostala v tej hiši! odgovori markiz. Seveda samo pod pogojem, da zastavi grof svojo častno besedo, da se nesrečnice ne bo dotaknil, dokler ne bo končal najin dvoboj...

— Dajem svojo častno besedo! reče takoj grof, potem pa vpraša za priče dvoboja.

— Moja priča bo baron Somer...

— Moja pa, gospod Gaetano Krispi.

Prav! Torej točno ob treh! Na svidenje!

In trije francoski plemiči so se pripravili, da bi odšli. Ozi-rali so se na vse strani ter iskali skrivnostnega gosta, da bi se poslovili od njega — skrivnostnega beneškega doža Marina Falierra pa — ni bilo nikjer. Nepovabljeni gost je neopaženo zginil...

Nepričakovana neprijetnost

Čeprav je polnoč že minila, ni vrvenje na ulicah prav nič pojenjalo. Bilo je kakor zvečer, ko je Gaston de Gondi še blodil po ulicah. Karnevalsko razpoloženje se je lotilo vsakogar in ga potegnilo v vrtinec veselja. Ogromne množice ljudi so se prešivale po ulicah in veselo vzklikale...

Skoz to veselo vrvenje so hitele tri maske, tri domini: zeleni, rdeči in modri.

To so bili markiz, baron in kapetan, ki so zapustili Luigi-jevo vilo in hiteli na svoje stanovanje.

Med potjo je povedal svojima tovarišema zgodbo o onem molitveniku, pojasnil jima je tudi svoje postopanje in čemu

je izzval grofa Luigija Borgeza. Pripovedoval jima je tudi o svojem srečanju s skrivnostnim ribičem in vse ostalo, kar se mu je pripetilo, omenil pa jima je tudi to, da sta skrivnostni ribič in beneški dož ena in ista oseba.

— Kdo je vendar ta človek, ki nastopa, kakor da bi ti bil prijatelj? vpraša kapetan Trevij.

— Ne vem! odgovori markiz. Večkrat sem ga vprašal, svojega imena pa mi ni hotel povedati...

Čudno! reče baron.

— Zares, to je pa zanimivo! pristavi kapetan Trevij. Pa si niti malo ne misliš, kdo se skriva pod to krinko?

— Nimam niti pojma! odgovori markiz. Kako bi si mogel misliti, ko pa ne poznam tukaj nikogar, prav tako kakor vidva. V Rimu nimam nobenega znanca, nobenega sorodnika...

— Vendar pa si našel prijatelja, pristavi baron.

— In sicer pravega in dobrega prijatelja! nadaljuje markiz de Gondi. Jaz zaupam temu človeku. Ta človek se ni pokazal samo kot prijatelj — temveč je tudi dokazal svoje prijateljstvo... To je pravi prijatelj...

— Samo tako čudno skrivnosten je, to pa se mi zdi nekam čudno, reče kapetan. Zelo čudno pa se mi zdi tudi to, da te je sedaj zapustil, ko bi ti bil najbolj potreben...

— Ah, prijatelj, odgovori markiz, jaz sem dobil toliko zaupanja v tega skrivnostnega človeka, da trdno upam, da se bo zopet pojavil, kadar ga bom potreboval; prišel bo pa prav tako nenadoma in neopaženo — kakor je zginil... Toda, pustimo ta pogovor. Misliti moramo na dvoboj. Najprej pa moramo zvedeti, kje je Fosa di Pako...

— Imaš prav, reče baron. Malo počakajta, jaz bom to takoj zvedel.

To rekši vstopi baron v kavarno in povpraša, kje se nahaja Fosa di Pako. Čez par sekund pa se je baron vrnil in naznanil svojim tovarišema, da je Fosa di Pako neke vrste gozdniček ali pa park in da se nahaja na drugem koncu Rima. Do tja potrebujeno z vozom eno uro.

— Tedaj moramo hiteti! reče markiz.

In trije plemiči so sedli v kočijo in se odpeljali na svoje stanovanje.

Markiz je pripravil meče; ker pa je bilo že skoraj dve, sta markiz de Gondi in baron Somer sedla v kočijo in se odpeljala na določen kraj. Kapetan Trevij pa je ostal doma, kjer je nameraval počakati na rezultat borbe...

Kočija se je ustavila na oglu ulice Čiriti, markiz de Gondi in baron Somer sta nadaljevala pot peš.

Stare, napol razpadle hiše so tvorile ulico Čiriti. Njeni prebivalci pa so bili po večini sami sumljivi ljudje, ki se podnevi niso upali prikazati iz svojih revnih brlogov.

V tem času je bila tudi ta ulica živahna. Različni sumljivi tipi in laškožive ženske prikazni so se prerivale na vse strani tako, da sta francoska plemiča komaj prispela skož gnečo smrdljivih, potnih teles do Fosa di Pako. Fosa di Pako je bil močvirnat del zemlje, ki je bil porasel s travo in z grmičevjem, ki radi neugnodnih tal ni moglo uspevati. V daljavi je ležal ribnik, iz kalne vode pa se je širil neprijeten duh in kvaril zrak v okolici.

— Za res ni videti, reče baron, da bi se tukaj večkrat sestajali plemiči ter z mečem v roki reševali svoje spore... Tvoj nasprotnik je izbral prostor, kjer se sestajajo sami zločinci...

— Med katere spada tudi on, pristavi markiz.

— Res je, nadaljuje baron. Bolje bi bilo, da bi se ne bili odzvali vabilu tega lopova in bi sploh ne prišli v Rim. Ostali bi bili rajše med kalabrijskimi griči, tam vsaj ne smrdi tako kakor tukaj. Posvetiti bi se morali poslu, radi katerega smo prišli v Italijo. Prijeti moramo vendar Giuseppa Musolina...

— Saj ga bomo tudi prijeli! pristavi Gaston odločno. Ko bom obračunal z zločincem Luigijem Borgezom, se bomo podali v kalabrijske gore... Najprej pa moram obračunati z Luigijem Borgezom. Ah, prijatelj, komaj že čakam, da se bova pošteno spogledala! Temu italijanskemu lopovu moram pokazati, da tudi mi Francozi nismo pozabili kaj je sabljanje...

— Tako je, reče baron Somer. Daj, da se te bo ta lopov še dolgo spominjal...

— Ne boj se, prijatelj, reče Gaston z resnim glasom. Upam, da ga bom kaznoval, kakor je zaslužil, toda vendar, človek sem in ne morem ničesar vnaprej viditi. Mislimo moramo tudi na to, če bi stvar končala drugače, kakor si mi želimo. Kaj, če bi bil izid zame porazen? Borgeze je pretkan človek. Lahko bi se poslužil kakega nedovoljenega sredstva in me presenetil. Za ta slučaj pa bi bilo dobro, da bi se midva domečila, kaj bosta storila potem...

— Za vruga! vzklikne baron. S svojim pripovedovanjem me spravljáš še v skrbi!

— Ne! odgovori markiz. Za vsak slučaj pa je le dobro, če ti kaj povem.

In markiz Gaston de Gondi zaprosi svojega prijatelja, da v slučaju, da bi dvoboj zanj nesrečno končal, obvesti o tem lady Izabelo Kensington in ji pove, da se nahaja njen molitvenik v rokah Luigija Borgeza.

Baron je obljubil, da bo storil vse. Med tem pogovorom sta prispela do nekega grma, kjer sta zagledala nasprotnika: grofa Luigija Borgeza in Gaetana Krispija.

Nasprotniki se pozdravijo s hladno vljudnostjo. Sekundanta Somer in Krispi se dogovorita o formalnostih dvoboja.

— Začniva torej! reče markiz.

— Kakor vam drago, odgovori Suigi. Saj se mi itak mudi domov, da bi ostanek noči preživel v družbi lepe Mignon.

— Če vam bo sreča naklonjena! pristavi baron Somer in se prezirljivo nasmehne.

— Na srečo se niti ne zanašam, odgovori Luigi, zanašam pa se na svojo moč in na varno roko, ki še ni nikdar zgrešila svojega cilja...

— S tem pa ni rečeno, da ga tudi nikdar ne bo zgrešila! pristavi zopet baron Somer.

— Ne trdim, da bi bila ta možnost nemogoča, reče Luigi, vem pa prav gotovo, da se to ne bo zgodilo tokrat. To bitko moram dobiti...

— Jaz pa se bom potrudil, da je ne bom izgubil! reče markiz de Gondi.

— O tem se bomo prepričali! odgovori Luigi oholo.

— Čez dobro minuto! reče mirno markiz.

Nasprotnik sta se postavila drug proti drugem, baron Somer pa zavpije:

— Naprej, gospoda!

In bojevanje je pričelo... Nasprotnika sta prekrizala meče. Luigi je bil mojster v sabljanju. Markiz Gaston de Gondi se je hitro prepričal, da je naletel na resnega nasprotnika. Za markiza je bila sreča, da je bil učenec slavnega italijanskega učitelja v sabljanju. V začetku je uspešno odbijal nasprotnikove napade. S prirojeno mu mirnostjo se je branil in večkrat prešel v napad. Sedaj je tudi Luigi uvidel, da se bojuje z nasprotnikom, katerega ne sme podcenjevati... Luigiju je postalo jasno, da ne bo mogel zmagati, če se bo držal pravil in predpisov, ki so v navadi. Če bi hotel premagati nasprotnika, bi se moral poslužiti kakega nedovoljenega prijema... Gaston

je napadal z vedno večjim uspehom, njegovi napadi so bili vedno močnejši in nasprotnik jih je komaj odbijal. Pravkar se je pripravljaj na odločilen napad, toda...

Naenkrat je presekal tišino oster glas:

— Stoj!

Iz teme izza grmovja se je pojavil visok človek v uniformi, za njim pa je prišlo nekaj orožnikov, ki so nosili v rokah svetiljke.

— **Gospoda, kaj pomeni to? vzklikne komisar.** Mar ne veste, da je v tem času vsak dvoboj prepovedan! Pregrešili ste se zoper postavo, radi tega morate z menoj!

Ah, vzklikne markiz de Gondi in stopi korak nazaj. Samo to mi še manjka. Mar se naj še sprijaznim z italijanskimi zapori?

Luigi pa se je hitro zavedel in se obrnil h komisarju z besedami:

— Gospod! Jaz sem grof Luigi Borgeze, stanujem v svojem lastnem dvorcu...

O, pardon, gospod grof, odgovori komisar in se vljudno prikloni Luigiju. Gospod grof, oprostite, nisem namreč vedel... Zapreti vas torej ne morem, prosim vas pa, da pridete jutri ob devetih k zasliševanju...

— Dajem vam častno besedo, točen bom! odgovori grof Luigi Borgeze.

— Kaj pa vi, gospod? se obrne komisar k markizu.

— Francoz sem, iz Pariza...

— Ah, vi ste tujec? reče komisar ironično.

— Da, jaz sem markiz Gaston de Gondi. Iz mojih potnih listin se lahko prepričate, da sem plemič...

— Gospod, prav žal mi je, nadaljuje komisar. Tujec ste, jaz pa vas moram zapreti... Če boste dokazali, da ste res plemič... vas bodo morda zopet spustili na svobodo, jaz pa opravljam samo svojo službeno dolžnost...

Gaston prebledi. Čutil se je ponižanega in stokrat rajši bi bil podlegel v dvoboju, kakor pa, da ga je doletela ta nepričakovana nezgoda.

Kaj pa Luigi? Luigi je užival, ko je videl, da je njegovega nasprotnika doletela taka neprijetnost. Njegov obraz je kar zažarel peklenskega zadovoljstva, na ustnicah pa se je pojavil škodoželjen nasmeh.

Luigi je še enkrat pogledal oba Francoza in se porogljivo

nasmehnil, priklonil se je komisarju in odšel z mladim Gaetanom Krispijem.

Komisar pa stopi k markizu in reče:

— Gospod, izvolite z menoj!

Gaston si obleče plašč in se poslovil od barona Somerja. Zaprošil ga je, naj se zanima za njegovo usodo, v slučaju pa da bi se mu kaj zgodilo, naj obvesti o vsem lady Izabelo, kakor ga je prej prosil.

In prijatelja sta se v mučnem razpoloženju razšla.

Gaston je šel zamišljen. Poleg njega je stopal komisar in se ni oziral na svojega jetnika, trdovratno je molčal. Orožniki pa so šli za njima.

Ko so prispeli do vogla ulice Čiriti, je komisar naenkrat obstal. Tudi Gaston je obstal in začudeno gledal komisarja.

Komisar se je nekaj časa oziral okrog sebe, potem pa je na kratko zažvižgal... V tem trenutku je prihitel k njima človek in komisar mu je dal neko znamenje. Človek se je oddaljil, čez malo časa pa je prispela iz nekega stranskega dvorišča neka kočija in se ustavila pred njimi. Orožniki so odšli.

— Izvolite v kočijo! reče komisar Gastonu in počaka da je markiz vstopil. Potem pa je vstopil tudi sam in sedel poleg svojega jetnika.

Nobeden ni črhnil besedice.

Komisar je bil strog in slabe volje, svojo dolžnost je smatral za zelo resno.

Gaston pa tudi ni niti poskušal, da bi se zapletl z njim v pogovori. Gaston je sedel in premišljeval, v njegovi glavi so se vrstili vsi dogodki nocojšnje noči. Spomnil se je na skrivnostnega ribiča, na Terezo Sanko, na pogreb, na Luigija Borgeza, na skrivnostnega gosta, beneškega doža Marina Faliera, na molitvenik, na dvoboj in na kazen, ki ga je še čakala...

Gaston je globoko zavzdihnil.

Bil je tako zatopljen v svoje misli, da ni niti opazil, kako dolgo se je vozil. Naenkrat pa se je zdramil iz svojih misli.

Kočija se je ustavila.

Komisar odpre vrata in odpelje Gastona moiče iz kočije.

Gaston je bil tako omamljen po svojem premišljevanju in tako zmeden, da ni niti gledal, kam gre. Slabe volje in potr se je predal svoji usodi in šel mirno za komisarjem.

Komisar potrka trikrat na neka vrata.

Vrata se takoj odpro.

Hodnik je razsvetljevala slaba luč. Komisar prime Gastona za roko in ga popelje preko nekih stopnic. Ko sta prišla pred neka vrata, je vzel komisar ključ, ga vtaknil v ključavnico in odprl.

V sobi je bila trdna tema.

— Vstopite! reče komisar s strogim glasom. Tu boste počakali do jutra, potem bomo pa videli, kaj bo z vami!

Gaston je hotel prositi, da bi mu dali vsaj kako svečo, komisar pa ga je surovo zgrabil za ramena in ga porinil v temo...

Potem pa je zaklenil vrata.

Nesrečni markiz se opoteče v temi, hotel je ugovarjati proti takemu postopanju, naenkrat pa se je zdrzil od preseenečenja...

Dvoje nežnih, kakor žamet mehkih rok se je ovilo krog njegovega vratu...

Noč dogodkov

Baron Somer, ki je z očmi spremil svojega odhajajočega prijatelja, katerega so zvesto stražili orožniki, je pobral meče in z žalostjo in z mučnim razpoloženjem v srcu zapustil mesto dvoboja ter odšel po poti, po kateri sta z Gastonom prišla, do voza, ki ju je čakal. Vstopil je in se odpeljal v mesto, med potjo pa je premišljeval o nesrečni usodi svojega prijatelja markiza Gastona de Gondija. Kako se mu bo neki godilo to noč?

Bil je zelo vznemirjen in je komaj čakal, da bi se sešel s kapetanom Trevijem ter ga obvestil o nepričakovani neprijetnosti in se posvetoval z njim, kaj bi bilo treba storiti za prijateljevo rešitev in osvobojenje.

V tem času pa je bil markiz že v ječi.

Ko ga je komisar sunil v temno sobo, je Gaston naenkrat začutil, kako se je ovilo dvoje nežnih ženskih rok krog njegovega vratu.

Gaston je bil izredno presenečen.

Najprej ni vedel, kaj bi si mislil o vsem tem, kmalu pa se je spomnil. Najbrž je bila v ječi kaka ženska, ki so jo našli na cesti, ko je bila malo preveč dobre volje pa so jo zaprli. Ta ženska ga je torej tako sprejela. Pri tej misli se je Gastona

lotilo čuvstvo, ki se da primerjati samo z gnusom in markiz se je skušal osvoboditi iz neprijetnega objema ... toda zaman. Roki sta se vedno krepkeje oprijemali njegova vratu in Gaston je že začutil topel dih poleg svojega obraza.

— Kdo ste? vpraša Gaston razburjeno. Kaj pomeni to obnašanje?

Toda nihče mu ne odgovori.

— Signora! ponovi markiz. Mene razburja to postopanje ... jaz ga ne odobravam ... Prosim vas, povejte mi vsaj kdo ste?

— Jaz sem tista, ki vas ljubi in katero tudi vi prav gotovo ljubite!

— Kajpada, signora. Vi govorite neumnosti. Vi me ne morete ljubiti, ker me ne poznate, jaz vas pa ne morem ljubiti, ker ljubim drugo ...

— Drugo? vpraša neznan ženski glas.

— Da, drugo, odgovori markiz z odločnim glasom.

Pri teh besedah sta roki omahnili in neznana ženska se je oddaljila od njega.

Markiz je slišal šuštenje ženske obleke in lahne korake. Naenkrat pa se je soba razsvetlila ...

Neznana ženska je prižgala električno luč. Markiz de Gondi je obstal kakor okamenel. Pred seboj je zagledal mlado, lepo ženo. Gaston je komaj verjel svojim lastnim očem.

— Ti? ... Ti, Izabela? vzklikne začudeno markiz. Ah, koliko iznenadenje!

Gaston si ni mogel razložiti položaja ... Pripeljali so ga v ječo, sedaj pa je videl, da ni to ječa, temveč navadno zasebno stanovanje, v katerem je našel njo, ki je že toliko let ni videl in o kateri je po čudnem srečanju z napoljskim ribičem posebno mnogo mislil.

Kako je neki prišla Izabela v to sobo?

Gaston ni imel časa, da bi jo o tem spraševal. Izabela je hitro prišla k njemu in ga pristrčno pozdravila.

— Ah, kako srečna sem! je šepetala Izabela. Niti slutila nisem, da te bom še kedaj videla, čeprav sem vedno mislila nate ... Gaston, kaj pa ti? Na koga si mislil takrat, ko si rekel, da ljubiš drugo?

— Izabela, mislil sem nate, prisegam ti, da sem mislil nate, čeprav si me zapustila in se poročila z drugim ...

— O, Gaston, ne jezi se, tako se je moralo zgoditi ... Ah, ko bi ti vedel, kaj se je zgodilo z menoj ...

— Vem, odgovori Gaston. Vem da si postala žrtev studnega zločina...

— Ah, ti veš?

— Da, vse vem!

— In me ne preziraš?

— Jaz, Bog ne daj! Kako bi te neki mogel prezirati, ko pa vem, da nisi kriva — temveč nesrečna... Ti si nedolžna cvetka, ki jo je poteptal zločinec. Dober in pošten človek pa si prizadeva, da bi pohojeno cvetko zopet dvignil in jo postavil ponosno v življenje... Moja naloga bo odslej, da bom našel tega zločinca...

— Oh, Gaston, hvala ti, kako si dober.

— Kako bi bila oba srečna, če bi mi bila takrat priznala vse, kajti nikdar bi ne dala roke človeku, ki ga ne ljubiš...

— Ah, moj zakon je nesrečen...

In Izabela je pripovedovala Gastonu o svojem življenju in o ljubosumnosti svojega moža.

— Kje pa sem? vpraša naposled Gaston. Kako to, da sva se tukaj sešla? Ali si me ti privedla semkaj?

— Jaz? vpraša presenečeno Izabela. Jaz te ne razumem. Kako me vendar tako vprašuješ, ko si me pa vendar ti povabil semkaj na sestanek?

— Jaz? ... Jaz da bi tebe povabil na sestanek? se začudi Gaston.

— Seveda, ti. — Poslal si k meni svojega zaupnika in mi sporočil po njem, da me tukaj pričakuješ...

— Gaston stopi korak nazaj. Te zagonetke ni mogel razumeti. Prihajal je od dvoboja in si ni mogel niti misliti, da bo srečal tukaj Izabelo, ona pa pravi, da jo je on sam povabil na sestanek!

— Ne, Izabela, ti se motiš, vzklikne Gaston.

— In vendar je tako, kakor ti pravim. Bila sem ravno v sobi za oblačenje, ko je prišel ta glasnik. Rekel je, da me boš ti tukaj pričakoval in mi izročil ključe tega stanovanja... Drugega pa nisem mogla zvedeti od njega, ker je takoj zginil.

— Čudno! reče Gaston. Mar me nisi dala privedi semkaj po komisarju?

— Kakšnem komisarju?

— Po policijskem komisarju. In Gaston je pripovedoval o dvoboju in o prihodu orožnikov in komisarja, ki ga je pripeljal v to sobo.

Izabela je začudeno strmela v Gastona. Verjela je nje-

govim besedam in naenkrat se ji je zdela vsa stvar nekam zagonetna.

Glasnik in komisar?

Morda sta ti dve skrivnostni osebi v medsebojni zvezi?

Izabela reče naposled:

— Najbrž naju je združil oni skrivnostni prijatelj, ki me je pripeljal semkaj. Bodiva mu hvaležna in ne preišljajva o njegovem imenu...

— Kaj pa, če naju je pripeljal v nastavljeno past? — vpraša Gaston v skrbeh.

— Ne, tega ne verjamem. Tu ne more biti prevare, tu nama niso nastavili pasti, jaz mislim da naju je združil neki prijatelj...

— Če pa je temu tako, tedaj je najin prijatelj oni skrivnostni napoljski ribič, ki sem zvečer naletel na njega in ki se mi je nočoj zopet prikazal kot beneški dož Marino Falieri... O, sedaj sem vedno bolj prepričan, da mi je on prijatelj — najin zaščitnik, Izabela...

Izabela je peljala markiza k divanu, kjer sta sedla.

Dolgo sta se pogovarjala o preteklosti, o srečnih trenutkih mladosti, ki sta jih preživela v Parizu vse do nesreče, ki je doletela Izabelo onega usodnega dne, ko je prišla kakor navadno na sestanek v hišo Tereze Sanko, kjer jo je napadel zločinec.

— Ah, Izabela, vzklikne markiz razburjeno. Prisegam ti, da bom našel tega zločinca in upam, da bo ta čas kmalu napočil, ker mislim, da sem zločinca že našel. Dokaz imam... našel sem tvoj molitvenik...

— Molitvenik!? plane Izabela. Odkod veš ti tudi za moj molitvenik?

— To mi je povedal tudi oni, ki mi je pripovedoval o tvoji nesreči in to je skrivnostni napoljski ribič...

— Tedaj ti je tudi gotovo povedal, da hoče ta človek izsiliti z molitvenikom milijon lir... O, jaz sem v zelo težkem položaju... jaz nimam denarja. Zločinec in oni, ki ima molitvenik v rokah sta najbrž v medsebojni zvezi... Kdo ve, če nista ta dva ena in ista oseba?

— Mogoče, reče Gaston, toda o tem se mora prepričati. Ti se spominjaš, da je bil zločinec Italijan?

— Da, odgovori Izabela.

— Tedaj poslušaj, kar ti bom povedal! reče Gaston in

vstane. Jaz poznam zločinca in vem njegovo ime. Imenuje se grof Luigi Borgeze! ...

— Borgeze!? zaječi Izabela. Tedaj sem izgubljena ...

— Zakaj?

— Zato, ker me ta človek že dolgo preganja. Že večkrat me je nadlegoval s svojo vsiljivostjo, jaz pa sem ga vedno s prezirom zavrnila in radi tega me strašno sovraži ... Če ima Borgeze moj molitvenik v svojih rokah, tedaj je po meni ... Taj lopov se mi bo maščeval, izročil bo molitvenik mojemu možu in jaz sem izgubljena, kajti na neki strani molitvenika je opisana moja nesreča ...

— Izabela, ne boj se. Molitvenik je zares v rokah Luigija Borgeza, toda jaz mu ga bom vzel ...

— Ah, tega ne verjamem, kajti Luigi je zelo pretkan človek in nevaren nasprotnik! Bojim se, da ...

Izabela naenkrat umolkne in vztrepeta.

Nekdo je potrkal na vrata.

— Nekdo je prišel! reče šepetaje Izabela.

— Odprite! je nekdo zaklical od zunaj.

Izabela in Gaston se nista ganila. Obstala sta na mestu kakor da bi ju bil kdo prikoval. Kdo bi neki mogel biti pred vrati?

— Odprite! je ponovil glás od zunaj. Prišel je prijatelj ...

— To je glas onega skrivnostnega človeka! vzklikne Gaston veselo. Sedaj bova vsaj zvedela, kdo je najin prijatelj.

In Gaston je odhitel k vratom ter jih odprl, v tem trenutku pa je prestrašeno stopil nazaj.

Upanje ga je pustilo na cedilu ...

Na vratih se prikaza lfrancoski dvorjanik, s črnimi svilenimi hlačami, ki so mu segale do kolen, s črnimi, tudi svilenimi nogavicami in z napudranimi lasmi. Njegov obraz je bil prava krinka. V svojih trepetajočih rokah je prinesel majhno, zelo okusno narejeno škatlico iz ebenovine, okovano s srebrom.

Gaston je nekaj časa začudeno gledal prišleca, potem pa ga je vprašal:

— Gospod, kaj želite? Če ste glasnik, povejte nama, kdo vas pošilja?

— Ali imam čast govoriti z gospodom markizom de Gondijem? vpraša prišlec ponižno.

— Da, to sem jaz, odgovori markiz.

— Gospod kapetan Trevij me je poslal sem, odgovori dvorjanik, zapovedal mi je naj izročim to škatlo osebno vam.

To rekši je prišlec ponudil škatlo markizu.

Markiz se je zelo začudil, vendar je sprejel škatlo in se obrnil proti svetlobi, da bi predmet natančneje pogledal.

— Odkod pa vas pošilja kapetan? vpraša markiz in se zopet obrne proti vratom, odgovora pa ni dobil.

Dvorjanik je že zginil...

— Čudno! reče Gaston de Gondi. Tudi to se mi zdi kakor kaka uganka?! Od svojega prijatelja sem se poslovil pred dobro uro... Ne vem, kaj bi mi Trevij v tej škatli poslal, razen tega pa, kako vendar ve, kje se nahajm? To je pa zares zelo čudno!

Markiz je skomignil z rameni in hotel odpreti škatlo, Izabela pa je priskočila in ga zadržala.

— Ne odpiraj! zavpije Izabela. Morda so nama podtaknili kako stvar... Morda nama kdo pošilja smrt... Kdo ve, če ni v tej škatli kako eksplozivna snov... Bodi previden! Kajti v Italiji ni nič nemogočega... najogabnejši zločini so na dnevnem redu...

— Izabela, tvoj strah je neupravičen, jaz mislim, da ni v škatli ničesar, kar bi nama utegnilo biti nevarno... Morda mi pošilja to škatlo oni skrivnostni človek, ki je že večkrat dokazal svoje prijateljstvo...

— Odpri jo torej! reče Izabela in stopi čisto h Gastonu. Če je v škatli smrt, bova vsaj skupaj umrla...

— Nasrpotno, midva bova šele sedaj pričela živeti, odgovori odločno markiz in pritisne na gumb. Pokrov od škatlje je odskočil...

V tem trenutku sta Izabela in Gaston vzkliknili...

To pa ni bil vzklik strahu, temveč vzklik veselja in presenečenja.

Ko je odskočil pokrovček, sta Gaston in Izabela zagledala majhen, eleganten — molitvenik.

— Ah, vzklikne Izabela.

— Gaston je hotel vzeti molitvenik iz škatlice, pri tem pa je opazil majhen listek.

Gaston je s trepetajočo roko prijel listek in ga prečital:

»Lady Kensingtonovi pošilja ta molitvenik — hvaležni prijatelj.«

— Rešena! Rešena sem! vzklikne veselo Izabela in vzame iz škatle molitvenik ter si ga pritisne na prsa, ponav-

ljajoč venomer: Rešena sem, rešena sem! Ah, kako sem srečna! Sedaj se nahaja dokaz, pred katerim sem toliko trepetala v mojih rokah. Molitvenik, ki je bil priča moje nesreče, bi mogel postati vrhu vsega še žig sramote! Ah, Gaston, moja čast je rešena! ... Toda, Gaston, kaj ti je? Ti me niti ne poslušáš? Tako zamišljen si? Mar ni moje veselje tudi tvoje?

— Seveda se veselim s teboj, reče markiz in se prisiljeno nasmehne. Samo premišlujem, kdo bi neki bil prijatelj, ki me je prehitel in vzel onemu zločincu molitvenik? Rad bi vedel, kdo je ta človek in zakaj ti je storil to uslugo, kaj si mu obljubila in kakšno nagrado pričakuje za svoje delo? ...

— Gaston, ali mi ne veruješ? vpraša Izabela preseščeno.

— Izabela, oprosti mi, toda nehote mi prihaja na misel, da ima človek, ki si mu zaupala to tajnost in ki se toliko zavzema zate, gotove razloge, da ti dela take usluge ...

Izabela ga je začudeno gledala in trepetala po vsem telesu.

— Komu si zaupala to tajnost? vpraša Gaston de Gondi zelo resno.

— Razen tebe ve samo še en človek za to tajnost ...

— Kdo je to?

Izabela se je zmedla. Vedela je, da je one usodne noči zaupala to tajnost Giuseppu Musolinu, njemu edinemu, ko je našel v njeni sobi pribežališče pred svojimi preganjalci. Zdelo se ji je, da bi bilo najboljše, da bi tega Gastonu sploh ne povedala, ker bi mu težko dopovedala, kako je mogla dobiti toliko zaupanja do zloglasnega razbojnika, da mu je celo zaupala tajnost, ki bi jo bila lahko uničila, istočasno pa je čutila, da mora Gastonu priznati vse, da bi razbila dvome in uničila ljubosumnost, ki ga je začela mučiti.

— Dobro torej, Gaston, reče Izabela. Povedala ti bom vse. Da, jaz sem to tajnost zaupala nekemu človeku, toda v zelo čudnih okolščinah ... Sedaj vem, kdo je tisti, kateremu moram biti hvaležna za rešitev; poznam ga ... Gaston, jaz vem, kdo je ta skrivnostni prijatelj ...

— Izabela, ti veš? Ti veš? vzklikne markiz razburjeno. Kako se imenuje?

— Ko ti bom povedala njegovo ime, vem, da boš verjel, da nisem imela s tem človekom nobenih ožjih stikov, razen nekega slučajnega srečanja ... Gaston, prisegam ti, da sem tega človeka v svojem življenju samo enkrat videla. Ta človek

ne pripada višjim družabnim krogom, njegovo ime pomeni strah in trepet, njegov pojav pomeni smrt ali pa zaščito, nekateri se ga boje, drugi pa ga blagoslavljujejo; nekaterim je sovražnik, drugim pa pomoč in zaščita; strašno je njegovo sovražstvo, brezmejno, iskreno in veliko pa je njegovo prijateljstvo. Gorje mu, komur je ta človek sovražnik in blagor jim, ki jim je prijatelj...

— Njegovo ime? jo prekine markiz.

— Gaston, povedala ti ga bom, nadaljuje Izabela, ko pa boš slišal njegovo ime, boš uvidel, da nimaš vzroka, da bi dvomil.

— Toda, povej mi vendar njegovo ime! Kdo je ta človek? ponovi markiz.

— To je oni skrivnostni napoljski ribič, to je beneški dož Marino Falieri, policijski komisar in bržkone tudi francoski dvorjanik, ki je prinesel ta molitvenik, imenuje se...

Izabela naenkrat umolkne in vztrepeta.

— Da, jaz slišim njen glas... To je ona... je govoril nekdo pred vrati.

Izabela prebledi. Spoznala je glas svojega moža.

— Odpri! je vpil lord Kensington in jezno tolkel po vratih. Nezvesta, odpri!

Stari, nervozni in pretkani lord je bil silno ljubosumen na svojo ženo. Lord je zapovedal dvema služabnikima, da pazita na lady Izabelo in naj spremljata vsako njeno kretnjo. Služabnika sta torej opazila, ko ji Izabela odšla iz hiše, skrivaj sta jo spremljala do te hiše, kamor je prišla Izabela na skrivnostni sestanek. Služabnika sta takoj obvestila o vsem lordu, ki je prihitel, peneč se od jeze in razburjenja, in začel razbijati po vratih.

Izabela je trepetala od strahu.

— Ah, Gaston, reši me! Lord je grob, surov... ubil me bo, strašno me bo mučil!

Po vratih je še nekdo vedno nabijal... Lord je tolkel po vratih kakor neumen in vpil svojim slugom naj udro.

— Izabela! Beži, jaz pa bom počakal lorda. Si bom že izmislil kako laž in bom že kako naredil, da bo prav... samo, da bi tebe ne zasačil tukaj...

— Nasprotno, beži ti, to bo bolj pametno, odgovori Izabela.

Morda me je lord videl, ko sem prišla sem in če me ne bi sedaj tukaj našel, tedaj bi šele sumil... Radi tega je boljše, da se ti skriješ in da me bo lord samo našel tukaj, jaz se bom že lažje izmazala...

To rekši je Izabela prijela Gastona s trepetajočima rokama in ga nežno potegnila k oknu.

Gaston je brez besede odprl okno in pogledal v globino. Zunaj je bila trdna tema. Toda Gaston ni imel časa, da bi dolgo premišljeval kako in kaj.

— Dobro, reče Gaston, umaknem se radi tebe in radi tvoje časti, toda gorje lordu, če se bo drznil trpinčiti... Ta človek te ni vreden in jaz bom že premišljeval, kako bi te rešil in te osvobodil vezi, ki te spajajo z njim.

— Da, dragi Gaston, razmišljaj o tem, ne pozabi pa, da bi jaz želela, da bi to častno rešil...

Udarci ob vrata so postajali vedno močnejši.

— Odprite! je grmel stari lord.

Gaston objame Izabelo, se vzpne na okno in skoči v globino.

Izabela se nagne skoz okno, videti pa ni mogla ničesar. Tema je zagrnila vse in na nemirnih valovih reke Tibere ni bilo videti ničesar...

Izabela globoko zavzdihne. Hitro je zaprla okno in omahnila na najbližji stol. Bila je v skrajno neprijetnem položaju. Kaj naj poreče lordu? Kako mu naj pojasni svoj prihod v to-le hišo?

Tisoč misli ji je šinilo v glavo, njene oči pa so begale po sobi, kakor da bi iskale rešitev.

Izabela je naenkrat vztrepetala...

Planila je s stola in odhitela k steni ter s strmečimi očmi buljila v veliko kristalno ogledalo.

Ogledalo se je sprva čisto počasi premikalo, potem pa se je popolnoma zasukalo. Za ogledalo je zazijala odprtina, v kateri se je prikazal menih v črni halji...

Izabela je bila bleda kot smrt in je trepetala od strahu in presenečenja.

Menih pa je prišel lahnih korakov iz odprtine in zašepetal prestrašeni ženi:

— Gospa, ne bojte se! Zanesite se name — prijatelj sem vam...

— Prijatelj?! spregovori Izabela čisto tiho.

— Da prijatelj, ki vam prihaja na pomoč.

— Ah, krikne veselo Izabela. Tedaj ste vi skrivnostni ribič, ki je danes srečal Gastona... Da, da, jaz vas poznam, vi ste...

— Pst! jo prekine skrivnostni menih. Ne izgovarajte mojega imena... Hitiva, kajti sicer ste izgubljeni... Na žalost sem se malo zakasnil, toda kljub temu sem pazil na vas...

— Ah, prijatelj, pomagajte mi... Svetujte mi, kaj naj storim...

— Bežite! reče menih. Bežite čim prej, drugače je po vas...

— Toda kako? vpraša Izabela obupano. Pred vrati je moj mož in razbija na vse pretege.

— To vem, reče menih s hladnim mirom. Vi ne boste odšli iz te hiše skoz vrata... Vaš mož vas ne bo niti videl in potem je stvar istak čisto lahka...

— Pa kod naj bi ušla? V tej sobi so vendar samo ta-le vrata!?

— Za to sem že jaz poskrbel. Moja meniška kuta in ponarejena brada bo napravila iz lady Izabele revnega meniha... Nihče vas ne bo spoznal...

— Toda, jaz vas ne razumem... reče Izabela, ki se je čudila menihovim besedam.

— Sedaj nimava časa, da bi se pogovarjala, nadaljuje menih čisto mirno.

In menih odloži meniško kuto in ponarejeno brado.

Pred Izabelo je stal močan in lep človek, odkritega pogleda in s plemenitim smehljajem na ustnicah.

Izabela je takoj spoznala Giuseppea Musolina...

— Se torej le nisem zmotila!? vpraša Izabela.

— Niste se zmotili, signora. Jaz sem bil oni napoljski ribič, ki je sporočil markizu de Gondiju o vašem težkem stališču, jaz sem bil skrivnostni beneški dož, ki se je pojavil v hiši Luigija Borgeza, tudi policijski komisar, ki je odpeljal markiza z dvoboja, sem bil jaz, jaz sem bil tudi tisti dvorjanik, ki je prinesel vaš molitvenik in ga vzel onemu zločincu... Sedaj pa, hitite... ali ne slišite, kako lord razbija. Razbil bo vrata in udrl v sobo...

In res, lord je s svojimi služabniki strašno razbijal po vratih in si prizadeval, da bi udrl vrata. Doslej so bili njihovi poskusi brezuspešni, sedaj pa so začela vrata popuščati...

Muosolino je skočil k steni in ugasnil luč.

Vrata so vedno bolj popuščala...

V temni sobi so se slišale lahne kretnje in tiho šepetanje, potem pa je vse utihnilo ...

V tem trenutku so vrata popustila in v sobo je priletel lord z dvema služabnikoma.

— Tema! krikne lord jezno. Ah, gospa, to vam prav nič ne pomaga. Jaz vem, da ste tukaj... toda, kje ste?

— Tukaj sem, mu je odgovoril tenek glas. Vse vam bom priznala, prav vse... Toda pošljite slugi domov... kajti pred njima ne bom povedala ničesar...

— Ali ste sami? vpraša lord.

— Da, sama sem.

— O, to bomo takoj videli! vzklikne lord in prižge svetiljko, ki jo je držal sluga.

V sobi je postalo svetlo. Lord je zagledal na divanu neko ženo, ki je imela obraz skrit v blazinah. Po obleki je lord takoj spoznal svojo ženo.

Lord si je malo oddahnil. Ko se je prepričal, da je lady sama, je zavpil na služabnika:

— Pojdita k vragu!

Služabnika sta molče odšla iz sobe.

Lord je medtem zagledal električno luč. Počakal je, da sta služabnika odšla že precej daleč, potem pa jo je prižgal.

S čvrstimi koraki je prišel k svoji ženi, naenkrat pa je obstal kakor prikovan. Kolena so mu klecnila, usta pa so ostala odprta in beseda je obtičala v grlu...

Žena se je dvignila z divana in dvignila pajčolan, ki ji je zakrival obraz. Ko pa se je žena obrnila proti luči, je lord zagledal moški obraz...

Lord ni verjel svojim očem.

Naenkrat ga je minila jeza, namesto nje pa je obšel lorda nepopisen strah... Trepetal je kakor list na vodi...

— Človek! spregovori lord in njegov glas je drhtel. Moški v obleki moje žene?! Kaj pomeni to? Ah, ujel sem se v zanko...

— Gospod grof, klanjam se, reče moški v ženski obleki in lorda vljudno pozdravi. Jaz občudujem vašo bistrournost! Uganili ste... Bodite tako prijazni in spraznite vaše žepe... dajte mi vse, kar imate pri sebi, toda hitro, kajti meni se mudi, nimam ravno preveč časa...

— Ah, razbojnik! zavpije lord. Pri sebi imam dvajset tisoč lir v gotovini in drugih dragocenosti v vrednosti dvajset tisoč lir...

— Samo štirideset tisoč? krikne neznanec in se dela kakor da bi bil jezen. To je malo, jaz sem pričakoval več. Drugič pa prinesite več denarja s seboj, ker vedite, Giuseppe Musolino ni zadovolje z malenkostmi...

— Giuseppe Musolino! krikne lord v strahu.

In res, to je bil Giuseppe Musolino. Kako se je vendar zgodilo, da je lord njega zasačil? Ko je lord s svojima služabnikoma skušal udreti v sobo, je Musolino ugasnil luč in zašepetal Izabeli:

— Slecite svojo obleko. Oblecite mojo meniško haljo, pritrdite si ponarejeno brado, potem pa boste neopaženo odšli iz hiše.

Izabela vzame meniško haljo in ponarejeno brado ter odide malo vstran in se hitro preobleče. Ko pa je bila gotova, je stopila zopet k Musolinu.

Musolino prime Izabelo za roko in jo previdno popelje k zrcalu.

— Signora, reče Musolino. Stopite v to-le odprtino. To je tajni hodnik. Brez skrbi pojdite skozenj in prispjeli boste na ulico. Na voglu Cezarjeve ulice boste našli zaprto kočijo. Sedite vanjo. S kočijažem ne govorite ničesar. S kočijo se boste odpeljali do vaše palače. Ko pa vas bo lord poklical na odgovor, že veste, kako ga boste sprejeli...

— Kaj pa vi? ga vpraša Izabela.

— Jaz bom ostal tukaj in bom sprejel lorda, oblečen v vašo obleko...

— Toda, lord vas bo vendar spoznal?

— Ne bojte se! reče mirno Musolino.

— Ah, vi ste zares plemeniti! zašepče Izabela. Kako naj se vam zahvalim za vse, kar ste mi že storili.

— Bodite srečni, to je moja želja — in to je vse. Vi ste mi nekoč storili uslugo — Musolino pa nikdar ne pozablja onih, ki so mu kadarkoli kaj dobrega storili. Rad bi pa imel samo nekaj: nekoč ste mi že dali prstan... dajte mi še tega, ki ga imate na roki. Tega ne prosim radi diamantov, temveč radi spomina... Morda bo nekoč še potreboval te spomine...

— O, prav rada, reče Izabela in sname majhen prstan z diamanti.

Musolino vzame prstan in si ga natakne na prst. Potem pa je spremil Izabelo v skrit hodnik in pritisne na neki gumb in ogledalo je bilo zopet na svojem prejšnjem mestu...

Vrata so začela popuščati. Musolino je hitro potegnil

nase žensko obleko in legel na divan, v tem trenutku pa so se vrata odprla in v sobo je pridrvel lord ter našel Musolina na divanu. Ko se je Musolino oglasil, je lord kriknil od strahu.

— Giuseppe Musolino!

— Da, to sem jaz, odgovori Musolino in se prikloni. Vidim, gospod lord, da vam je moje ime že znano. Gotovo ste že slišali, da ni moja navada, da bi dvakrat zahteval, kar bi rad imel. Torej, bodite tako prijazni in spraznite svoje žepe...

— Ah, zaječi lord. Če bi bil le slutil...

— Tedaj bi gotovo ne prišli semkaj, pristavi Musolino in se nasmehne. Mar ne, gospod lord, da sem past izborno nastavil in vas ujel vanjo? Ha, ha, ha! Bil sem tako predrzen, da sem se neopaženo splazil v vašo hišo. Tam sem ukradel obleko vaše plemenite gospe, odšel na podstrešje in se tam preoblekel, potem pa sem odšel na ulico in krenil sem. Vedel sem, da ste vi strašno ljubosumni na svojo ženo, seveda brez vsakega vzroka, poslali ste za menoj svoje sluge, da bi me spremljali... Obvestili so vas, da sem jaz šel v to hišo, ker so mislili, da je to vaša žena. Vi pa ste pridrveli sem, da bi presenetili svojo ženo, ki pa je v resnici pravi angelj...

Musolino je ubral pravo pot, da bi lorda popolnoma zmedel.

— Ah, prevarali so me! vzdihne lord. Služabnika sta me prevarala, bedaka... takoj ju bom odpustil...

— Gospod lord, ne storite tega, nadaljuje Musolino s smehljajem na ustnah. Če je kdo nespameten, tedaj ste to brez dvoma vi, ker ste dvomili o poštenosti svoje žene. Ali pa ste vi zvesti svoji ženi?

— Jaz? ... je jecjal lord. Jaz ... jaz sem zvest ...

— Da, vi ste zvest odjemalec Tereze Sanko, vzklikne Musolino, niste pa zvesti svoji ženi! Jaz vem vse. Če bi jaz začel o tem govoriti, bi lahko trpela vaša čast in vaš ugled... toda, pustiva to, preidiva k stvari. Prosim vašo denarnico.

Musolino vzame denarnico in prešteje denar.

— Dobro je! reče Musolino. Točno dvajset tisoč. Sedaj pa prosim še ostalo.

— Mar niste zadovoljni z dvajsetimi tisoči? reče strahoma lord:

— Gospod lord, jaz vzamem vse. Vi imate krasno verižico, najbrž je na njej tudi ura. Prosim vas, koliko je ura?

Musolino ni čakal na odgovor, temveč stopil k prestraše-

nemu lordu, prijel verižico in potegnil uro iz žepa. Ura je bila mojstrsko delo, pokrovca pa sta bila okrašena z briljanti.

— Verižico mi je daroval indijski podkralj, reče lord.

— Vam bo že dal drugo, ko mu boste povedali, da si je to-le vzel Giuseppe Musolino za spomin.

— To uro pa mi je daroval švedski kralj, vzdihne lord Kensington.

— Če bi bil švedski kralj vedel, da bo ta ura nekoč še moja last, bi se gotovo potrudil, da bi vam dal še dragocenejšo uro... Toda, gospod lord, vaša igla na kravati mi tudi zelo ugaja. Ali dovolite, da si vzamem tudi to-le iglo za spomin?

— To iglo sem kupil v New Yorku za tri tisoč dolarjev, reče lord.

— Samo tri tisoč dolarjev! Niste dali zanjo veliko, toda kaj hočemo. Zadovoljiti se moram tudi s tem, reče Musolino skromno in potegne lordu iglo iz kravate. Sedaj pa prosim še prstane z rubini in z diamanti!

Lord sname tri prstane, potem pa vzdihne in vpraša:

— Ali sva sedaj pri kraju? Drugega nimam več ničesar, kar bi mi mogli vzeti...

— Gospod, motite se, odgovori Musolino in se nasmehne. Spomnite se moramo tudi na reveže. Gotovo imate pri sebi še kako denarnico z drobižem, s kakim zlatnikom... Prosim vas, bodite tako prijazni in mi izročite tudi to malenkost...

Lord vzame s trepetajočo roko denarnico iz žepa in strese iz nje dvajset zlatnikov.

— Samo dvajset? vpraša Musolino. Gospod, vi pa skrbite prav malo za reveže!... Mar ste vzeli s seboj samo dvajset zlatnikov, ki ste jih namenili beračem... Gospod, to je pa res zelo malo. Vi imate mnogo denarja, za katerega niti ne veste, kako ste prišli do njega, radi tega morate pa tudi malo bolj pomisliti na one, ki nimajo niti toliko, da bi si kupili najpotrebnejše. Za enkrat bom razdelil teh dvajset zlatnikov, rekel bom, da pošilja to miloščino lord, v bodoče pa skrbite tudi za druge...

Lord ni mogel spregovoriti niti besedice. Strah ga je tako prevzel, da ni niti pomislil, da bi se branil in upiral, temveč je slepo izvrševal vsa povelja in skoraj s ponižno pobožnostjo poslušal Musolinove besede.

— Sedaj sva pa pri kraju! reče Musolino. Za vse se vam najpristrčneje zahvaljujem in upam, da bo najino srečanje za vas dobra šola in da ne boste več ljubosumni na svojo ženo

ter jo nadzirali po služabnikih. Če pa bi še kedaj dvomili o poštenosti svoje žene, če bi se vas še kedaj lotila ljubosumnost, tedaj se izvolite spomniti na vašega — Giuseppa Musolina! . . .

Lord je stopil korak nazaj, ker je Musolino spregovoril zadnje besede z zelo strogim glasom. Čim bolj pa se je lord umikal, tem bliže njega je prihajal Musolino. Naposled pa je lord zajecjljal.

— Gospod, ali bi smel sedaj oditi? . . .

— Samo po sebi umevno, odgovori Musolino, prej pa bi vas še prosil, da bi mi ponudili eno cigareto.

— O, prosim, izvolite, reče lord in vzame iz žepa elegantno dozo za cigarete in ponudi Musolinu.

— Ah, kako krasna je ta doza, gospod lord, vzklikne Musolino. Kaj ne, gospod lord, vi mi boste dali radi to dozo kot spomin na vas?

— Prosim, zelo rad, zajecjlja lord in ponudi Musolinu dozo.

— Gospod lord, hvala vam, sedaj pa lahko odidete, toda naravnost domov in upam, da boste našli svojo ženo popolnoma mirno. Gospod lord, bodite tako prijazni in pozdravite milostljivo gospo ter me oprostite pri njej, da sem si prilastil njeno obleko. Izvolite, izvolite! Lahko noč!

Lord je komaj prišel do vrat, do katerih ga je spremil Musolino. Ko pa je prišel na ulico, se je hitrih korakov zgubil v temi . . .

V trenutku, ko je lord odšel na ulico, je nastala v sobi tema. Električna luč je ugasnila in v celi hiši je nastala grobna tišina . . . Zdelo se je, da ne živi v tej hiši živa duša, kakor da bi vse izumrlo . . .

Čeprav se je noč že skoraj umikala dnevu, je bilo na ulicah še polno ljudi. Pisane množice so postajale po ulicah, veseli glasovi ter zvoki prijetne godbe in glasnega petja so se razlegali skoz noč. Vse je bilo veselo in slavje karnevala je doseglo svoj vrhunec.

Luksuzne kočije so drvele na vse strani in prevažale bogate ljudi z enega dela mesta v drugega. Vse kavarne, restavracije in gostilne so bile prenapolnjene, iz njih pa je prihajalo na ulico veselo vpitje in hrup; pa tudi druge hiše so bile še razsvetljene, povsod je vladalo veselo razpoloženje.

Zdelo se je, da je v tem večnem mestu vse srečno in za-

dovoljno in da je z nastopom karnevalske svečanosti zginila beda in siromaštvo.

In vendar ...

Med vso to veselo množico, med vsemi pisanimi maskami si mogel opaziti siromaka, ki je z vzdihom na ustnicah spremljal veselo vrvenje in z iztegnjeno desnico čakal, da bi mu kdo podaril kako malenkost. Takih nesrečnežev je bilo največ po voglih ulic in pred cerkvami.

Pred stopnicami cerkve svetega Lareta je sedel na nekem kamnu slep starec, ki je bil ogrnjen v star, ponošen plašč. Dolga siva brada je govorila o visoki starosti in oslabeledosti. Poleg njega je stala bleda deklica, ki je bila stara kakih sedem let. Tudi ona je z iztegnjeno desnico prosila miloščine.

Zares, ganljiva slika ... Starček, ki se že bliža grobu — in otrok, ki je pravkar pogledal na zemljo in začel živeti. Oba sta bila slabotna, podlegla sta v boju za obstanek in sedaj pričakovala pomoči od drugih ljudi. Toda usoda je neusmiljena, trdosrčna ... Medtem ko so nocoj bogataši razmetavali težke tisočake, ko se je penil šampanjec in je dišalo po najboljših jedilih, se na ta dva siromaka ni nihče ozrl. Vso noč sta stala pred stopnicami, toda nihče se ni spomnil, da bi odtrgal drobtinico od svojega preobilja ter z njo ublažil bedo stradajočih...

Naenkrat pa se je v njuni bližini pojavil črni domino. Nekaj trenutkov je opazoval nesrečneža, potem pa je globoko zavzdihnil, potegnil krinko z obraza ter prišel bliže.

Starec je obsedel s povešano glavo, majhna deklica pa je iztegnila svojo suho desnico.

Črni domino je segel z roko v žep in vzel iz njega dvajset zlatnikov.

— **Ubogi otrok, reče črni domino. Vzemi ta denar in odpelji svojega starega deda domov.**

Otrok je začudeno gledal plemenitega moža, ki je pokazal toliko sočutja napram siromaku in toliko ljubezni napram svojemu bližnjemu.

— **Povej svojemu dedu, nadaljuje domino, da mu to darilo pošilja lord Kensington, prinaša pa mu ga zaščitnik revnih in preganjanih — Giuseppe Musolino!**

Deklica je hvaležno sprejela denar in poljubila plemenitemu dobrotniku roko. Ko pa je starec zaslišal ime Giuseppa Musolina, je dvignil svojo sivo glavo, po njegovem obrazu pa je spolzelo dvoje solz.

To sta bili solzi hvaležnosti.

Domino je hitro zginil. Ni slišal starčevih besed, ki so ga blagoslavljale, toda — blagor mu, ki je tako srečen, da ga blagoslavlja slepi starec...

Bajaco in Kolombina

Ko je markiz Gaston de Gondi skočil skoz okno, ni niti slutil, da se v globini nahaja reka. Tem bolj se je torej začudil, ko je telebnil v vodo, hladni valovi so ga objeli in se zgrnili nad njegovo glavo in Gaston zginel v Tiberi. Nekaj trenutkov je ostal pod vodo, ko pa se je zopet pojavil na površju, se je hitro zavedel in odplaval na drugo stran reke.

Pred sebjaj je zagledal celo vrsto večjih in manjših hiš, večinoma zapuščenih in zanemarjenih, to pa mu je dokazovalo, da se nahaja v predmestju, ki ni niti malo prikupljivo. S oken hiš se je lila svetloba in migljala na vodni površini, veseli glasovi ter zvoki mandoline, flaute in okarine so se mešali z žuborenjem reke.

Ko je začutil trdna tla pod nogami, se je nahajal pred neko hišo z velikim balkonom, s katerega je prihajalo divje vpitje, prepir in zmerjanje. Štirje moški, oblečeni v pisane obleke rokovnjačev, so napadli petega, ki je bil oblečen v kostum bajaca in neusmiljeno mlatili po njem.

Markiz je z grozo opazoval to neenako borbo.

Za napadalci pa je stala neka mlada žena v obleki kolombine, ki je bila še precej lepa. Markiz si je takoj mislil, da je ona vzrok prepira. Nesrečni bajaco se mu je zelo smilil, pomagati pa mu ni mogel.

Bajaco se je obupno branil in klical na pomoč, toda proti tolikim nasprotnikom je bila njegova moč premajhna. Eden izmed postopačev je prijel bajaca za noge in ga s pomočjo drugih dvignil ter ga vrgel preko ograje balkona...

Bajaco je telebnil v vodo...

Markiz de Gondi je opazoval ta čudni prizor, ko pa je bajaco treščil v vodo v njegovi bližini, je markiz odplaval k njemu, da bi mu pomagal, če bi bilo treba.

Bajaco se je pojavil na površini. Ni bil dober plavač, zdelo se je, da se komaj drži na vodi. Ko se je bajaco zavedel od prvega strahu, je vzdihnil:

— Ah, izgubljen sem! Kako bi bil srečen, če bi bil ostal v Parizu!

Te besede je bajaco spregovoril v francoščini.

Markiz de Gondi vztrepeta. Spoznal je glas in hitro pri- skočil nesrečnemu bajacu na pomoč.

— Plon-Plon! Kaka nesreča! vzklikne markiz. Kako pa si prišel ti semkaj?

— Poglejte, priletel sem z neba, kakor vidite, odgovori bajaco, ki je bil res markizov sluga Plon-Plon. Ko so odšli nje- govih gospodje iz hiše, se je Plon-Plon oblekel v kostum ba- jaca in tudi sam odšel, da bi proslavil karneval.

— Ali pa veš, kje se sedaj nahajaš, vpraša markiz.

— Kako ne bi vedel, odgovori naivni Plon,Plon. Naha- jam se tam, kjer je tudi moj gospodar — v vodi...

— Kdo ti je dovolil oditi z doma?

— Zdi se mi, da nihče, odgovori Plon-Plon.

— Ti si nepopravljiv! reče markiz. Kako si se vendar mogel obleči v to opičjo obleko, v kateri si videti še stokrat bolj neumen — kakor si v resnici?

— Veste, gospod, jaz sem mislil, da smo samo sedaj v Rimu...

Markiz je potegnil bajaca k bregu.

— Ah, vzdihne Plon-Plon, slabo se mi je godilo...

— Videl sem, se nasmehne markiz. Kako pa si prišel v to družbo?

— Kako? Kolombina je izdala svojega bajaca! odgovori Plon-Plon, ki je bil skrajno slabe volje. Hodel sem po ulicah, prerival sem se med množico in iskal zabave; tako sem se spoznal s kolombino. Ah, ona je tako lepa! Dolgo sva se spre- hajala, zavila sva v marsikatero kavarno in, samo po sebi umevno, jaz sem plačeval račune in kupoval cvetje. Ko sva se že utrudila, me je kolombina povabila na svoje stanovanje... Stopila sva v neko hišo, ko pa me je moja lepa spremljevalka popeljala v sobo— sva tam naletela na štiri moške, ki so kvar- tali. Moja kolombina me je predstavila tem sumljivim ljudem, ti pa so me premerili s strašnim pogledom. Moja kolombina jim je nekaj pripovedovala v nekem, meni nerazumljivem je- ziku in moški so me povabili naj sedem k njim — in jaz sem začel kvartati. Izgubljal sem seveda neprestano. Kolombina je sedla k meni in se mi prilizovala... Naposled sem zaigral ves denar. Kaj se je potem zgodilo — se mi zdi, kakor težke sanje. Imenovali so me razbojnika, nesramneža in bedaka. potem pa

so planili name. Ah, gospodar, padalo je kakor da bi deževalo... ploha, huda ploha... Na svojo nesrečo sem zagledal neka steklena vrata. Da bi pobegnil, sem planil skozi vrata in obstal na balkonu, oni pa so planili za menoj! Kar se je potem zgodilo, ste itak videli...

— Da, in vesel bi bil, če bi bila to tvoja zadnja neumnost, se nasmehne markiz.

Ko sta se malo posušila, sta zavila v neko ulico. Tu sta našla prazno kočijo, sedla sta vanjo in čez pol ure sta bila že na svojem stanovanju.

— Ah, gospod, reče Plon-Plon. Prepričan sem, da se bo tudi vam prilegel topel čaj po tej hladni nočni kopeli. Takoj ga bom skuhal, potem pa vas bom prosil, da se bom smel stisniti v kak kot in se odpočiti. Hvalil bom Boga, da je ta nočni sprehod še tako srečno minil. Zmolil bom tri očenaše, če bi pa imel tudi molitvenik...

Markiz se je naenkrat zdrznil in tako strašno kriknil, da je Plon-Plon prekinil svoje pripovedovanje.

— Za Boga, kaj vam je? vpraša sluga prestrašeno in začudeno.

Markiz pa ne odgovori ničesar. Bled kot smrt se je naslonil na zid in buljil predse.

Ko je Plon-Plon omenil molitvenik, se je markiz de Gondi spomnil na Izabelin molitvenik, ki ga sedaj ni imel pri sebi. Pri begu ga je zgubil...

V palači kneza Borgeza

Po prekinjenem dvoboju se je grof Luigi Borgeze vrnil na svoj dom. Sprejel ga je njegov komornik François in mu naznanil, da je odpremil omamljeno Mignon v hišo Tereze Sanko.

Čeprav je bil Luigi zadovoljen z izidom dvoboja, vendar ni bil vesel. Razmišljal je o dogodkih pretekle noči, ki so ga malo vznemirjali. Če bi bil pa še vedel, da se je v času, ko je bil komornik François odsoten, splazil v njegovo hišo menih in odnesel iz miznice molitvenik, bi bil gotovo še bolj razburjen.

Ko je zjutraj vstal, je bil zelo slabe volje. Pozvonil je po svojega komornika in ga vpraša:

— Kako pozna je že?

— Pravkar je odbilo dvanajst, odgovori François.

— Ahh, tedaj je jutro že davno minilo. Ali me je zjutraj kdo iskal?

— Nihče.

— Mar je prišel kak policijski komisar?

— Nikogar ni bilo.

— Kaj pa oni trije Francozi? Ali ni nihče prišel k meni?

— Nihče, gospod grof.

— Prav, odgovori zadovoljno grof. Tedaj mi prinesi kosilo in pisma.

François je pripravil mizo za kosilo in prinese jutranje pošto.

Med kosilom je grof pregledoval pisma.

— Ah, sami opomini, je godrnjal Luigi. Zares, moj položaj je resen. Če se mi v najkrajšem času ne bo posrečilo dobiti vsaj pol milijona lir, tedaj sem zgubljen...

Naenkrat se zdrzne. V roki je držal pismo, čigar pisavo je takoj spoznal.

— Ali je mogoče? Iz Rima?

Luigi je hitro zlomil pečate na kuverti, potegnil iz nje pismo in pogledal na podpis.

— Torej je vendar le res! reče Luigi zadovoljno. Moj brat je v Rimu! Ha, ha, ha! To je pa zares presenečenje!

Luigi je hitro pozvonil, ko pa se je François pojavil, mu je zapovedal:

— Mojo kočijo! Čez pet minut mora biti pripravljena.

Ko pa je François odšel, je Luigi hodil po sobi in govoril sam s seboj:

— Torej v Rimu! Njegova zla usoda ga je privedla v Rim! V Parizu nisem mogel do njega, v Rimu pa je moj! Prišel je baš o pravem času. Ah, brat moj, sedaj je napočil tvoj konec... Da bom jaz ostal — moraš ti pasti!...

Čez nekaj minut je sedel Luigi Borgeze v svoji kočiji, ki je drvela proti palači kneza Alberta Borgeza.

V Rimu menda ni bilo tujca, ki bi ne bil videl palače Borgezov. To je veličastna zgradba, ki spominja na zlato dobo umetnosti, na renesanso. Dviguje se ob vznožju sedmerih gričev s svojimi orjaškimi, za večnost zgrajenimi stolpi, s svojimi galerijami, balkoni in ograjami, v katerih so se nahajali tisoči vdolbin z večjimi in manjšimi kipi. Ta zgradba je pripadala najlepšemu delu Rima, po katerem je tudi večno mesto zaslovelo.

Ta palača je že iz najstarejših časov pripadala rodbini **Borgesov**, sedaj pa je bila last kneza **Alberta Borgeza**: knez pa je redkokdaj stanoval v njej, kajti prihajal je samo ob izredno svečanih prilikah v Rim in sprejemal tu svoje goste.

Oskrbnik palače je bil stari Kristofo, starec s sedemdeset in petimi leti. Kristofo je bil že skoraj od svojega rojstva v službi Borgezov, ker pa je knez Alberto malokdaj prihajal v svojo palačo, se je zdelo, da je bil pravi gospodar oskrbnik.

Pred nekoliko dnevi je bil stari Kristofo zelo razburjen. Iz Pariza je dobil pismo od kneza Alberta, v katerem mu knez naznanja, da bo prišel s svojo hčerko Julijo v Rim.

V palači je vse oživel. Delali so, pospravljali in se pripravljali za sprejem gospodarja. Stari Kristofo je z veseljem prikazoval in se veseli kakor neubogljjen otrok prihoda kneza Alberta, posebno pa še gospodične Julije. Ah, in čemu bi ne bil vesel? Stari Kristofo je bil edini, ki je vedel za knezovo tajnost, on edini je bil navzoč, ko se je knez Alberto skrivaj poročil s Španjolsko Carmen, Kristofo je bil edini, ki je videl otroka iz tega tajnega zakona in vedel zanj, on je vedel, koliko solza je pretil knez, ko se je moral ločiti od svojega ljubljenca — kajti Kristofo je bil tisti, ki je odnesel Julijo in jo pustil v gozdičku pri San Stefanu. Od tedaj pa je stari Kristofo jokal, prejkokal je marsikatero noč in sočustvoval z nedolžnim, majhnim angeljem. Razumljivo je torej, da se je tako veselil, ko je zvedel, da je knez kljub vsem neprilikam našel svojega otroka in da ga bo drugi dan že mogel videti.

Napočil pa je naposled tudi dan, ki bi moral pripeljati goste v veličastno palačo.

Stari Kristofo je hodil po velikanskih hodnikih in sobah, da bi se prepričal če je vse v redu.

Vse je bilo pripravljeno za sprejem.

Sluge v slavnostnih livrejah so se postavili v dve vrsti in čakali pri odprtih vratih.

Naenkrat je Kristofo zaslušal topot konjskih kopit in pred vrati se je ustavila luksuzna kočija.

Stari Kristofo je stal med uvrščenimi služabniki, oblečen je bil v črno obleko, ki jo je tvoril dolg žaket in hlače, ki so segale do kolen, imel je črne dolge nogavice in nizke lakaste čevlje.

Iz kočije skoči knez Alberto.

Stari oskrbnik je prihitel k njemu ter se sklonil, da bi

poljubil roko svojemu gospodarju, knez Alberto pa mu je to namero preprečil ter ga prisrčno objel ter mu rekel:

— Zdravo, moj dobri Kristofu! Vesel sem, da sem te našel še živega in zdravega in da si dočakal dan, ko boš zopet videl mojo hčerko, za katero sva že tako žalovala, ker sva mislila, da je mrtva... Kristofu, poglej, to je moja Julija! Kajne, podobna je svoji materi, moji zlati Carmen.

To rekši je knez pokazal na kočijo, iz katere se je pravkar prikazala Julija v okusnem potovalnem kostumu.

— Ah, kneginja Julija! vzklikne veselo stari Kristofu in pohiti Juliji naproti. Svoji trepetajoči roki je iztegnil v pozdrav, naenkrat pa je obstal kakor kip in ni mogel spregovoriti besedice. Z začudenim pogledom je motril Julijo.

In Julija, odnosno Margareta Čiriko, je postala zbegana, ker se je bala, da bi jo starček mogel spoznati in jo proglašiti za laži-Julijo. Da bi pa skrčila svojo zmedenost je vprašala s ponarejenim naivnim glasom:

— Ah, oče, to je torej Kristofu, o katerem si mi toliko pripovedoval?

— Da, hčerka moja, potrdi knez veselo.

— Mar ne, on me je nosil na svojih rokah, ko sem bila še čisto majhna?

— Da, da! — je odgovarjal knez.

— Dobri starček! se obrne Margareta k starcu. Dajte mi svojo roko! Mar ne poznate več svoje majhne Julije?

— Kneginja, seveda vas poznam, odgovori stari Kristofu in glas mu je drhtel, toda, strašno ste se spremenili... Čisto drugi ste postali...

— Spremenila? vpraša Margareta in se prisiljeno nasmehe.

— Da, da, toda, moj Bog, nadaljuje starec zmedeno, v tolikih letih se človek spremeni, morda pa poblede tudi lasje.

— Lasje? vpraša knez. Tudi meni se zdi, kolikor se spominjam, da je Julija imela črne lase...

— Da, popolnoma črne, kakor njena mati, pristavi stari Kristofu.

— Toda, nadaljuje knez, pri majhnem otroku ne prihaja barva las toliko do veljave, kakor pozneje. Toda, Kristofu, popelji naju sedaj v palačo. Svoji hčerki bi rad pokazal dvorec svojih prednikov...

Knez Alberto ponudi Margareti roko in jo popelje po širokih stopnicah navzgor.

Margareta se je kar topila same sreče. Ko je stopala s svojim očetom po stopnicah navzgor, se ji je zdelo, da se vzpenja na vrhunec svojih želja. Povsod pravljичno razkošje in neprecenljivo bogastvo. Knez jo je peljal po glavnih delih palače: skoz galerije in biblioteko, skoz večje in manjše dvorane ter prostore, namenjene za stanovanje, naposled pa jo je pripeljal v sobe, ki so bile namenjene njej. Margareti se je zdelo, da sanja lepe sanje, ki so jo očarale, toda gorje ji, če se bo zbudila, sanje bodo zginile in napočila bo resnica...

Komaj je skrivala svoja čuvstva in radi tega je bila zelo vesela, da sta jo pustila njen oče in stari oskrbnik samo v svoji sobi ter odšla.

Ko je Margareta ostala sama, je sedla na divan in komaj premagovala svoje razburjenje. Sto različnih misli se je porodilo v njeni glavi...

Ta palača je bila s svojo ureditvijo raj na zemlji in vse je bilo narejeno tako, da bi napravilo Margareto zadovoljno. Celo sam knez, stari oskrbnik in vsi služabniki so se trudili, da bi izpolniki vsako njeno željo in vendar, Margareti je manjkalo nekaj, kar je motilo njeno zadovoljnost, kar bi jo moglo storiti zares srečno.

Spomnila se je Kalabrije, San Stefana in onega, ki je povzročal strah vsej Italiji. Tega človeka ni pozabila niti v Parizu, čeprav so se trudili okrog nje različni plemiči in najodličnejši pariški kavalirji.

— Ah, Giuseppe Musolino, ti si me privabil nazaj v Italijo, je šepetala Margareta, samo ti mi še manjkaš. Ko boš moj, tedaj bom popolnoma srečna. Knezu sem prigovarjala, da bi odpotovala v Rim, samo da bi bila bližje tebe. Tudi sama vem, da sem na nevarni poti, kajti tukaj bi me mogli spoznati... Nekega dne bo stopil Luigi Borgeze pred me, spoznal me bo in bo spoznal prevaro, jaz pa se grofa ne bojim... Midva sva si čisto enaka, oba sva otroka moči in zla... midva se bova borila drug proti drugemu, ali pa se bova združila... Na poti pa mi je še nekdo drugi, ki se ga bojim, pred katerim trepečem, katerega sovražim bolj kakor najhujšega nasprotnika... To je Julija, prava Julija, ki sem ji odvzela očeta, čast, ime, premoženje, očetovsko ljubezen, vse... razen Giuseppa Musolina...

Margareta ni niti v mislih privoščila Musolina kateri drugi.

— Pregarjalce sem poslala za Musolinom v Italijo, da bi ga ujeli, da bi ga vzeli Juliji, da bi mi ga pripeljala v Pariz, ah,

kako rada bi ga videla uklenjenega pred seboj. Dvomim, da bi imeli ti Francozi uspeh. In čeprav bi se jim ga posrečilo ujeti, čeprav bi ga pripeljali v Pariz, je še vedno vprašanje, če bi bila že na cilju... Musolino bi bil v Parizu, njegova duša, njegova čustva pa bi ne pripadala meni, temveč Juliji, njegovo srce bi bilo v Italiji, v Kalabriji... Ne, ne, to bi ne bil uspeh! Musolino mora biti moj — da se mi bo pa to posrečilo, moram uničiti Julijo, Julija se mora umakniti...

Margareta je dolgo premišljevala, ko pa se je naposled odločila, se je malo pomirila. Odšla je h knezu in ga prosila, da bi dva dni ne sprejemala nikakih obiskov, da bi se lahko odpočila po napornem potovanju.

Knez je hčerkinini želji ugodil. Margareta je ostala dva dni v palači, tretji dan pa se je odpeljala na sprehod v luksuzni kočiji, pri tej priliki pa jo je videl komornik Luigija Borgeza in jo spoznal. Sporočil je po svojem povratku v palačo Luigiju, da je videl plavolaso Margareto Čiriko.

Luigi ni pripisoval tej vesti nobene važnosti. Od svojih vohunov, ki jih je poslal v hišo svojega brata v Pariz, ni prejel nobenih obvestil, radi tega seveda ni mogel ničesar slutiti.

Izenadilo ga je pismo kneza Alberta, v katerem mu javlja, da je prispel s svojo hčerko v Rim.

Takoj se je odpravil, da bi obiskal svojega brata; rado-veden je bil, kdo je laži-Julija?

Ko je prispel v palačo, mu je prišel naproti stari Kristofo zelo resnega obraza, ki je jasno govoril, da ga ta obisk prav nič ne veseli. Stari Kristofo, ki je vse svoje življenje dal Borgezom, ni nikdar rad videl Luigija Borgeza, bal se ga je, toda sam ni vedel zakaj...

— Ah, Kristofo, reče Luigi, in ponudi starcu roko. Zdi se mi, da gre čas mimo tebe, tebe pa pusti nedotaknjena. Tudi smrt je pozabila nate. Ti si kakor ta palača, ki noče zginiti z zemeljskega površja...

Kristofo odgovori z nekim posebnim dostojanstvom:

— Mislím, da še nisem v breme onim, ki jim služim. Kdo ve, zakaj me Bog čuva in me pusti na tem svetu...

— To pa zvem zelo svečano, reče Luigi in se prisiljeno nasmehne. Morda si domišljujete, da boste nekoč postavili sveti zbor kardinalov na papeški prestol.

Kristofo ne odgovori ničesar na to škodoželjno pripombo, čez nekaj časa pa reče ponižno:

— Gospod knez vas pričakuje. Dovolite, da vas popeljem k njemu.

— Tudi sam bom prišel do njega, odvrne Luigi. Ne bojte se, jaz poznam to palačo predobro, čeprav nisem že dolgo prekorlačil praga hiše mojih pradedov, v kateri sem postal že skoraj tujec...

To rekši odide grof Luigi Borgeze mimo oskrbnika in stopi v sobo svojega brata. Ko je Luigi zagledal kneza, je napravil vesel obraz in radostno vzkliknil:

— Ah, dragi brat! Kako sem srečen, da te zopet lahko vidim v Rimu!

— Jaz se pa veselim še veliko bolj, odgovori knez, kajti današnji dan pomeni za to hišo srečen, vesel in velik dogodek, ker sem pripeljal v očetovski dom hčerko, ki sem jo komaj našel.

In brata sta se pristrčno objela in pozdravila.

— Oprosti mi, reče knez, da ti nisem prišel že prej na spregled, toda radi njenega zdravja sem ostal dalje časa v Parizu, kakor sem prvotno nameraval.

— Sedaj pa sta prišla v Rim, da bi se navžila veselja, ki vlada v tem času pri nas? vpraša Luigi.

— Uganil si, dragi brat, odgovori knez veselo. Ko boš videl mojo hčerko, se boš začudil temu lepemu in prijaznemu bitju.

— Saj to ni nič čudnega, kajti ona je vendar tvoja hči, reče Luigi in se nasmehne. Toda, brat, ne odlašaj, popelji me takoj k njej, ker že hrepenim, da bi objel svojo nečakinjo... Nimam pojma, kako se ti je moglo posrečiti, da si jo našel, najina sveta dolžnost je torej, da se zahvaliva Bogu za njegovo dobroto...

— Prav imaš, dragi brat, hvaležen sem Bogu za njegovo dobroto, vrnil mi je otroka, po katerem sem tako hrepenel. Pojdiva, brat, presenetiva jo...

In knez je ponudil roko svojemu bratu in ga odpeljal po stopnicah v prvo nadstropje, kjer so se nahajale Margaretine sobe.

Luigija se je lotilo neko čudno čuvstvo, podobno mrzlični nestrpnosti. Sedaj bo razrešena uganka: koga bo videl in kdo bo Julija, knezova hčerka?

Ali je to prava ali pa laži-Julija?

Če bi bila to res prava Julija, bi za grofa ne bilo dobro,

če pa je knezova hčerka kaka druga oseba, jo bo Luigi izkoristil v svoje namene, pri delu pa mora biti zelo previden.

Knez Alberto je opazil, da je njegov brat zelo razburjen, toda ni slutil, kaj bi moglo biti vzrok temu razburjenju, ni mogel vedeti, kaj se dogaja v duši brata, ki ni bil brat, temveč demon v človeški podobi pod bratovsko krinko.

Knez je mislil, da je to razburjenje vzrok prevelikega veselja, tudi sam je postal radi tega še bolj vesel.

Ko sta prispela vprvo nadstropje, je knez Alberto odprl neka vrata. Šla sta skozi več sob in naposled prispela do nekih **svilnatih zaves**.

Knez dvigne zaveso in popelje Luigija v budoar svoje hčerke.

Margareta je sedela s knjigo v roki na divanu.

— Draga hčerka, reče knez blago, pripeljal sem ti mojega brata — tvojega strica. Rad bi, da bi se vnaprej spoštovala in ljubila kakor nečakinja in stric...

V tem trenutku se je z divana dvignila vitka ženska postava, ki so jo obsevali svetli solnčni žarki, ki so prodirali skozi težke svilene zaveso na oknih.

Luigi je obstal kakor okamenel.

Kaj pa Margareta? Ko je zagledala Luigija, so ji skoraj klecnila kolena. Prav dobro je vedela, da je to zanjo usodni trenutek. Trudila se je, da bi ne bila preveč razburjena, hotela je ostati v tem trenutku pogumna, vedela pa ni, kaj naj bi storila. Ni vedela, kako stališče bi zavzela napram Luigiju.

— No, hčerka, zakaj se obotavljaš? vpraša knez Alberto. **Objemi svojega strica**, ti pa, Luigi, si obstal, kakor da bi te nevidna sila prikovala k tlom, ne ganeš se?

Knez Alberto prime Luigija za roko, drugo roko pa ponudi deklici, ki je, botovljaje se, prišla bliže.

Dvignila je svoj pogled k Luigiju, kakor da bi ga nečesa prosila. In Luigi je razumel ta pogled...

Sedaj mu je bilo vse jasno.

Ta zločinec je takoj spoznal položaj in začutil svojo nadoblast. Njegov sklep je bil hitro gotov, njegova peklena duša pa je še hitreje napravila načrt, kako bi izkoristila ta položaj zase. Pomiril se je po prvem razburjenju, razširil roki in rekel:

— Draga nečakinja! Dovolj, da te objamem in pozdravim tvoj prihod v očetovski dom.

In Margareta je kakor omamljena objela Luigija.

— Ah, brat! vzklikne podlež. Kako ti je podobna! Tvoja

podoba, tvoja postava, tvoje poteze! Pravcata Borgeze! Samo njene oči so malo drugačne, najbrž pa so take, kakršne je imela njena pokojna mati.

Knez Alberto je bil presrečen.

— Ah, moja uboga Carmen! vzdihne knez. Kako bi bil srečen če bi bila tudi ona doživela ta veseli dan! Carmen se je preselila, vstala pa je nova v obrazu najinega otroka, v najini zlati Juliji ...

Luigi ni spustil Margaretine roke, ki se je tresla. Ko pa se je knez za trenutek obrnil proti mizi, je Luigi Margareti tiho zašepetal:

— Govoriti moram z vami. Ali boste pristali na to, kar vam bom predlagal?

Namesto da bi odgovorila, jer Margareta krepkeje stisnila Luigijevo roko, njene oči pa so spraševale: »Ali se lahko zanesem na vas?«

Ko se je knez zopet obrnil, ga je Luigi vprašal:

— Ko sem prišel k tebi, se mi zdi, da sem te zalotil pri nekem delu?

— Da, reševal sem neko važno pismo, odgovori knez.

— Tedaj nadaljuj svoje delo in bodi tako prijazen ter prepusti mojo nečakinjo za kako uro meni. Rad bi jo seznanil s čari rimskega karnevala ... Moja kočija me čaka pred palačo, peljala se bova malo na sprehod. Upam, da nimaš ničesar proti mojemu predlogu?

— Baš nasprotno, zelo sem ti hvaležen! reče knez Alberto. Vesel sem, da skrbiš za njeno razvedrilo, kajti jaz sem zelo zaposlen in nimam časa, da bi z njo vozil okrog. Za to skrb ti bo tudi Margareta najbrž zelo hvaležna ...

— Margareta?! vpraša Luigi začudeno.

— Ah, brat, ti se čудиš, ker imenujem svojo Julijo Margareta? se nasmehne knez. Imenujem jo pa radi tega tako, ker so jo ljudje, pri katerih je vzrasla tako imenovali. Domenila sva se, da bo Julija tudi odslej odbdržala svoje prešnje ime Margareta.

— To je pa res popolnoma vseeno, reče Luigi z nekakim zadovoljstvom. Svojo nečakinjo bom ljubil če je Margareta ali pa Julija.

Pri teh besedah je Luigi stisnil Margaretino roko in ji rekel s pomenljivim nasmehom:

— No, Margareta, ali hočeš z menoj na sprehod?

— Stric, ponosna sem, da bom smela biti pri vas, odgo-

vori Margareta. Prepričan sem, da se v vaši družbi ne bom dolgočasila ...

— Baš nasprotno! pristavi pretkani grof. Pripovedoval ti bom o najzanimivejših dogodkih, ki te bodo gotovo kratkočasili.

— Samo trenutek prosim, takoj bom gotova! reče Margareta se ljubko prikloni in hitro odide v sosedno sobo.

— Ah, brat, ti si po vsej pravici lahko ponosen na svojo hčerko, reče Luigi svojemu bratu, ko sta ostala sama. Nebo je bilo napram tebi zelo milostno, da ti je naklonilo toliko sreče.

— To je resnica, se skromno nasmehne knez Alberto. Nebo pa mi je tudi mnogo dolgovalo. Odvzelo mi je mojo ljubljeno Carmen ...

— Zato pa si dobil v nadomestilo Margareto, mu vpade Luigi v besedo.

— Res je, nadaljuje knez, saj pa sem tudi Bogu hvaležen za toliko milost ... Odkar sem združen s svojim otrokom, nimam nobene želje več ...

— Vem to, pomisli lokavi brat sam pri sebi. Srečen si, doklej pa bo trajala tvoja sreča — bomo videli!

Koliko podlosti in koliko škodoželjnosti je bilo v duši tega človeka, ki bi ga prav za prav ne smeli imenovati človek! Še nikdar v življenju ni storil dobrega dela, nikomur ni privoščil ničesar dobrega, vsakomur je prinašala samo nesrečo, celo svojega brata je hotel umoriti in to samo radi tega, da bi obranil samega sebe, da bi prišel do bratovega bogastva, ki bi mu omogočilo, da bi še živel nadalje razuzdano in nepošteno življenje.

V tem trenutku se je pojavila na vratih Margareta. Na sebi je imela dolg svilnat plašč, ki je izredno lepo pristojal njeni plavi glavici, da je bila še mnogo lepša, kakor prej na divanu. Ugajala je celo Luigiju.

Ko je stopila v sobo, je objela kneza in mu nekaj zašepetala.

— Seveda, to je vendar samo po sebi umevno, se nasmeje presrečni oče. Brat, kaj ne da boš danes pri nas na obedu? Moja hčerka te prosi ...

— Tvoji hčerki je treba samo zapovedovati, ne pa prositi, pristavi Luigi galantno in ponudi Margareti roko. Odšla sta iz sobe.

Pred vrati pa sta srečala starega Krištofa.

— Kočijo! zavpije Luigi.

Stari oskrbnik se ponižno prikloni in s strogim pogledom premeri ta par. Ah, kako je bilo poštenemu starcu v tem trenutku neprijetno pri srcu. Sam ni vedel zakaj, toda njegovo dušo je nekaj stiskalo, neki čuden strah se ga je loteval. Luigija ni nikdar smatral za poštenega človeka in knezovega prijatelja, Margareta pa se mu je tudi zdela sumljiva... Sedaj ni napram njej občutil tega, kar je pred dvajsetimi leti občutil za Julijo. Ne, njegovo srce mu je pravilo, da je Margareta tuja... Njeni plavi lasje?! Ah, ne, ne, to niso Julijini lasje... Niso, nikdar!...

Že dva dni je premišljeval dobri Kristof o tem, teh misli se ni mogel znebiti. V biblioteki dvorca je prerešetal vse knjige, iskal je po raznih znanstvenih knjigah, da bi našel kje pojasnitev glede spremenitve barve las. Našel je mesto, kjer je trdil neki učenjak: »svetli lasje lahko potemnjijo, nikdar pa se ne more zgoditi, da bi črni lasje postali svetli.« Mar je pri Juliji naredila narava izjemo? se je vpraševal stari Kristof, srce in razum pa sta mu govorila, da je to nemogoče. Razen tega pa je stari Kristof tudi opazil čudno obnašanje mlade kneginje. Julija je bil mil in ljubeznjiv otrok. Čeprav je bila stara šele štiri leta, ko jo je zadnjikrat videl, vendar je že kot otrok kazala poteze svojega značaja in svoje plemenite duše. Julija je bila ljubeznjiva, mila, blaga, skromna in dobra.

Sedaj pa? Kneginja je bila ošabna, potuhnjena, napram služabnikom trdosrčna, zavedala se je visokega položaja hčerke velikaša Borgeza!

Čeprav je starec zvedel, da mora med otrokom, ki je star šele štiri leta in med odraslo deklico, nastopiti neka sprememba, vendar ni mogel verjeti, da se je Julija tako strašno spremenila; in to ga je bolelo, to mu ni dalo miru in plemeniti starec ni vedel, kako naj bi se obnašal napram mladi kneginji. Stari spomini so mu govorili, naj jo ljubi in ji zvesto služi. Kakor je služil vsem Borgezom razen Luigija, srce pa mu je govorilo, da ošabna kneginja ni vredna tolike ljubezni.

In starec se ni zmotil.

Kdor je zaupal Luigiju Borgezu, je bil sam takšen, ali pa še slabši, kakor on sam. Posebno deklica bi bila morala takoj spoznati, da je Luigi Borgeze razuzdanec in bi se morala čuvati pred njim.

— Kočijo! ponovi Luigi. Kaj stojiš tukaj in se ne ganeš?

Zares, stari Kristofa se je polenil, leta so ga zdelala, postaral se je strašno...

Stari oskrbnik je užaljeno povetil glavo in odšel, da bi izvršil zapoved. Pred vrati je čakala Luigijeva kočija... Poleg kočijaža je sedel grofov komornik Francois.

Ko je Francois zagledal svojega gospodarja, je skočil s svojega sedeža in odprl vrata kočije. Naenkrat pa je iznenađen obstal, kakor da bi videl nekaj, česar bi se ne bil niti v sanjah nadejal.

— Plavolasa Margareta! je spregovoril Francois šepetaje.

Strog pogled njegovega gospodarja pa ga je zdramil iz osuplosti.

Luigi ponudi kneginji roko, pri tem pa zašepeče svojemu komorniku:

— Bedak, niti besede! Sličnost naj te ne moti! Ta dama je hči mojega brata, prava Borgeze...

Grof sede v kočijo, Francois pa zapre vrata, sede na svoje mesto in kočijaž je pogнал.

Francois se pretkano nasmehne in si misli sam pri sebi:

— Prava Borgeze! Moj gospodar bi rad, da bi to verjel! Dobro torej, jaz bom verjel, če pa je ta-le dama prava Borgeze tedaj jaz nisem Francois Lafleur!

Kočija je obrvela z velikansko hitrostjo. Margareta je z vso gracijoznostjo mlade deklice sedla med svilene blazine, obnašala se je kakor prava dama iz aristokratskih krogov. Luigi je sedel nekaj časa popolnoma tiho, potem pa se je obrnil k Margareti in ji dejal z zelo resnim glasom:

— Margareta Čiriko! Vi veste, da sem vas spoznal! Gotovo niste tako nespametni, da bi mislili, da imam tako slab spomin, da bi ne spoznal one, ki je bila nekoč v moji hiši v službi.

— Ne, grof, tega si nisem mislila, odgovori Margareta, ki je komaj premagovala nemir, ki se je je loteval. Toda, tudi jaz imam prav dober spomin. Prav dobro se še spominjam na nekatere pogovore, katerim sem prisluškovala v vaši sobi, vem pa tudi za marsikatero važno listino, ki sem jo našla v žepih grofove obleke. Grof, verjemite mi, da se z veseljem spominjam na dneve, ki sem jih preživela v vaši hiši. Iz vaše hiše pa sem odšla in postala to, kar sem sedaj — kneginja Borgeze.

Luigi se vgrizne v ustnico. Ni pričakoval tako odločnega

stopa mlade pustolovke in sedaj je uvidel, da ima opraviti z resnim nasprotnikom. Ni se spomnil, o kakih istinah je govorila Margareta, uvidel pa je, da mora biti zelo previden.

— Margareta! reče Luigi po kratkem molku. Vašo usodo držim v svojih rokah, od vas pa je odvisno, če boste še to noč v ječi kot nevarna pustolovka ali pa boste živeli v veličastni palači kakor prava Borgeze.

Margareta ga pogleda. Ta pogled pa je povedal Luigiju, naj ji razodene svoje misli.

— Margareta! nadaljuje grof. Midva se morava sporazumeti. Boljše je, da delava skupno, da sva složna — kakor pa da bi se borila drug proti drugemu.

— Saj midva tudi delava tako, se nasmehne pretkano Margareta. Saj jaz vas vendar spuštujem kot svojega strica...

— Vraga, pa ne strica! odgovori breskrbno Luigi. Tej lokavosti je mogel verjeti samo moj neumni brat. Toda, pustiva to neumnost. Povejte mi, predvsem, ali imate pri vaši pustolovščini kakega družabnika?

— Nimam! odgovori Margareta.

— Govorite samo čisto resnico, kajti le pod tem pogojem vam lahko pomagam in koristim.

— Prisegam vam, da govorim resnico!

— In doslej vas ni nihče spoznal?

— Nihče.

— In si ni nihče mislil, da ste hčerka Alesija Čirika, ki ga je Giuseppe Musolino tako strašno kaznoval.

Ko je Luigi omenil Giuseppa Musolina, se je Margareta zdrznila. Bila je zelo vznemirjena in je samo s kimanjem glave odgovorila na vprašanje.

Ta nemir je opazil tudi pretkani grof, pripisoval pa mu ni nobene važnosti, radi tega je mirno nadaljeval:

— Margareta! zakaj ste pričeli to komedijo?

Margareta ne odgovori. Povesila je glavo in gledala pred se.

— Margareta, vi ne odgovarjate, nadaljuje grof. Gotovo niste storili tega samo radi šale, gotovo ste imeli kak važnejši vzrok, da ste si to izmislili?

Margareta zopet ne odgovori.

— Margareta, vi molčite, nadaljuje grof, to pa je znamenje, da ste se poslužili te prevare zato, da bi prišli do knezovega bogastva in nasledstva?

— Morda, odgovori Margareta, morda pa tudi ni tako.

Tega ne morem za gotovo povedati. Ta misel se mi je tako nepričakovano splazila v dušo, preko noči, jaz pa sem prevzela ulogo mlade kneginje, da niti sama ne vem, kako je vse to prišlo. Priznavam vam, da se v tej ulogi izredno dobro počutim in ne vem, kako bi se zopet privadila, če bi morala spre-
meniti svoj ugodni položaj... Za sedaj pa se ne bojim ničesar! Knez je tako sveto prepričan, da sem jaz njegova hčerka, da bi poklical vsakega na dvoboj, ki bi si drznil o tem dvomiti...

— Kaj pa jaz? jo prekine Luigi.

— Vi? vpraša Margareta presenečeno.

— Da, jaz! Ali bi se meni tudi ne posrečilo prepričati kneza baš o nasprotnem?

— Vam... vam... zajeclja Margareta. Morda... knez bi vam morda verjel...

— Posebno še, če bi mu predložil neizpodbitne dokaze, pristavi Luigi in se škodoželjno nasmehne.

Margareta je bila bleda kot smrt. S strmečimi očmi je gledala grofa, kakor da bi hotela prodreti v njegovo dušo in odkriti pajčolan skrivnosti njegovih namer.

— Ne, Margareta, ne bojte se, reče grof. Nisem take neumen, da bi storil tako budalost. Upam, da bova lahko skupno delala. Midva imava skupne interese, cilj nama je skupen, zakaj bi torej ne delala skupno? Jaz sem vas takoj spoznal in če bi ne bil spregledal vaše namere, bi vas bil takoj izdal, toda vidite, jaz tega nisem storil. Jaz sem se pretvarjal pred mojim neumnim bratom in sem ga sijajno preslepil...

Moj brat niti ne sluti, kako ostudno je prevaran! Jaz bom videl, kaj lahko človek vse stori z vašo pomočjo in če boste pametni ne bo knez Alberto nikdar zvedel resnice...

— Grof, reče Margareta, če se morem na vas zanesti, tedaj mi povejte odkrito, kar mislite... Jaz bom na vaši strani...

— Margareta, to je pametna beseda, odgovori zadovoljno grof. Že vidim, da se bova ujemala.

— Kaj zahtevate od mene? vpraša pustolovka.

— Bodiva saveznika! odgovori grof kratko.

— Prav, soglašam. Dalje pa?

— Margareta, združila bova najine moči in obadva bova srečna, kajti kadar se združi lepota z razumom, prekanjenost s hrabrostjo — tedaj je uspeh zagotovljen.

— Margareta in Luigi sta si preko stisnila roke.

— Margāreta, poslušajte torej, nadaljuje grof. Bogastvo Borgezov je neizmerno, dovolj veliko je za naju oba. Lahko si ga bova razdelila...

Margareta še ni dobro razumela svojega novega zaveznika, grof pa je hitel, da bi ji hitro pojasnil svojo namero:

— Najino zavezništvo bo imelo pravice in dolžnosti. Pravice se nanašajo na deljenje bogastva Borgezov, dolžnosti pa, da pospešiva smrt mojega brata, kneza Borgeza!

Margareta se malo strese.

— Ali se strinjate z nalogo najinega zavezništva? vpraša Luigi.

— Strinjam se! odgovori Margareta odločno, toda pod enim pogojem...

Luigi jo je začudeno pogledal. Mislil je, da je Margareto spravil popolnoma pod svojo nadoblast in ni pričakoval, da bo njegova zaveznica imela toliko poguma, da bi stavljala še kake pogoje. Te Margaretine besede pa ga niso prav nič zmedle, ker se njenih pogojev ni prav nič strašil. Že vnaprej je sklenil, da bo Margareto samó izkoristil v dosego svojega cilja in da ji bo od zavezništva poklonil samo »dolžnosti«, za »pravice« pa bo že poskrbel, da bi zahtevala svoje pravice.

— Povejte torej svoj predlog! reče naposled Luigi.

— Strinjam se z zavezništvom — zahtevam pa človeško življenje! odgovori Margareta.

— Človeško življenje! se začudi grof.

— Od vas zahtevam smrt nekega človeka in ko bo žrtev padla, se lotiva lahko najinega dela...

— Mar je človek na svetu, ki ga tako sovražite, da mu želite smrt? vpraša Luigi.

— Da, sovražim ga in ne bom mirovala, dokler ga ne bom videla pred seboj mrtvega?

— In kdo je ta človek?

— Ta človek — je ženska! odgovori Margareta.

— Ah! vzklikne grof presenečeno.

In v glavi pretkanega grofa so se porajale najrazličnejše misli. Mislil je, da gre za kako tekmovalko.

— Ali je to brezpogojno potrebno? vpraša grof.

— Na vsak način. Moram jo umakniti s poti.

— Za koga pa vendar gre? nadaljuje grof. Če hočete, da vam pomagam, mi morate zaupati vse.

— To je samo po sebi umevno, odgovori Margareta. Ničesar vam ne bom zatajila. Ona, ki mora s poti pred knezom

Albertom Borgezom, ni nihče drug kakor ona, ki ji pripada po vsej pravici knezovo bogastvo...

— Ah! vzklikne Luigi. To je prava Julija?

— Da, uganili ste. To je prava Julija, katere mesto sem zasedla jaz. Kaj nama pomaga, če se znebiva kneza, ko pa ostane njegov pravni naslednik? Ni izključeno, da bi Julija nekoč ne zvedela tajnosti svojega porekla in bi začela iskati svoje pravice. Ali lahko mislite, kaj bi se zgodilo takrat? Nama obema bi pretila čisto enaka nevarnost. Da se pa to ne bo zgodilo, se morava že vnaprej zavarovati proti temu. Julija ne sme živeti — za vsako ceno nama mora s poti. Tedaj pa se bova brez skrbi lotila najinega skupnega dela...

— Jaz občudujem vašo bistrumnost! vzklikne Luigi. Vi imate popolnoma prav. Z Julijine strani bi nama mogla pretiti velika nevarnost, radi tega mora Julija zginiti! Toda, kje naj bi jo našla? Kje se nahaja ta deklica sedaj? Pravijo, da je v gorovju Aspromonta s svojim ljubčkom Giuseppom Musolinom...

Pri teh besedah se je Margareta strašno vznemirila. Njeno razburjenje je bilo toliko, da ga je opazilo tudi bistro oko grofa Luigija. Grof jo je nekaj trenutkov opazoval in na tistem nekaj premišljeval.

— To ni samo strah. To Margaretino razburjenje mora skrivati za seboj nekaj čisto drugega? Postala je razburjena, ko sem imenoval ime Giuseppa Musolina. Hm! Morda pa je Margareta zaljubljena v Musolina? Morda se želi znebiti Julije kot svoje tekmovalke, ne pa kot prave hčerke kneza Borgeza? Ah, če pa je temu tako, je zame toliko boljše! Če ljubi Margareta Musolina, saj to bi ne bilo prav nič nemogočega, kajti oba sta iz San Stefana, tedaj bi jo imel popolnoma v svoji oblasti in bi z njom storil, kar bi se jim zljubilo.

Ko se je Margareta malo pomirila, je vprašala:

— Torej, grof, moj pogoj ste slišali?

— Slišal sem ga.

— Julija mora zginiti, nadaljuje Margareta jezno. Zginiti mora in se nikdar več vrniti... Tistega dne pa, ko mi boste prinesli vest in dokaz o njeni smrti, bo zginil tudi knez Alberto Borgeze. Dala mu bom strupa, da ga bo popil, dotlej pa... dotlej mi ne omenite niti besede o tem, kajti do tistega dne hočem biti dobra hčerka!

Pri teh besedah se je Margareta porogljivo zasmejala.

— Dobro, odgovori Luigi zamolklo. Izpolnil bom ta po-

goj. Julijo bom odstranil s sveta, knez pa ji bo hitro sledil. Najino zavezništvo je utrjeno! Odslej vam ni treba več trepetati pred menoj. Jaz vas priznavam za pravo kneginjo Borgeze in svet ne bo nikoli zvedel od mene prave resnice. Dajte mi svojo roko!

In stisnila sta si roke.

Dva zločinca, dve propadli duši sta sklenila zavezništvo, združila sta se, da bi dosegla svoj nepošteni cilj, za katerega bi moralo pasti dvoje nedolžnih življenj: knez Alberto Borgeze in njegova prava hčerka Julija.

Ali pa se bo zločincema ta gnusni načrt tudi posrečil, ali bo zavezništvo pripomoglo uspehu?

Častni dolgovi

Medtem ko se je ves Rim izročil uživanju ob prihodu princa Karnevala, ko je vsakdo vsaj za kratek hip pozabil na vsakdanje skrbi in nadloge, je nekdo skoraj obupal. Ta nesrečnejš je bil Gaetano Krispi, sin starega in slavnega italijanskega državnika.

Lahkomiselnost, neubogljivost in to da je prelomil besedo, ki jo je dal očetu, ga je tako bolelo, spravilo ga je v obup, iz katerega ni videl rešitve. Ko je bil pri Luigiju Borgezu na večerji, je zgubil pri kvartanju šestdeset tisoč lir. S častno besedo se je obvezal, da bo ta dolg poravnal v dvajset in štirih urah. Med plemiči je namreč vladal običaj, da so poplačili dolgove, ki so jih napravili pri kvartanju, v dvajset in štirih urah. Dolžnikom sta bili odprti samo dve poti: najti denar in poravnati dolg ali pa si pognati kroglo v glavo in se tako umakniti zasramovanju in preziranju.

To je prav dobro vedel tudi Gaetano Krispi. Da bi ohranil svojo čast neomadeževano, je moral poravnati svoj dolg. Toda kako? Sam ni imel denarja, vedel pa je tudi prav dobro, da te vsote ne bo dobil do večera.

Ko je odšel iz Luigijeve hiše, se je opotekal, kakor da bi bil najbolj pijan.

Očetu ni smel o tem dolgu omeniti niti besedice, ne sam radi tega, ker mu je oče zagrozil, da noče o njegovih dolgov ničesar več slišati, temveč tudi zato, ker ga je oče rotil naj se ogiblje Luigija Borgeza. In sin je dal očetu besedo, svečano je

prisegel, da se bo ravnal po očetovih navodil. Sedaj pa je prisego poteptal.

Kaj naj bi storil? Kaj naj bi storil, da bi ne poteptal besede, ki jo je dal Luigiju Borgezu?

Dolgo je premišljeval o tem. Ko pa na noben način ni našel izhoda iz mučnega položaja, je sklenil, da bo odšel k Luigiju in ga prosil, naj odgodi plačilo dolga na poznejši čas. Toda tudi to je bilo zelo težko, kajti vedel je, da izroča svojo čast v Luigijeve roke. Drugega izhoda pa ni bilo...

Ko je mladi Krispi storil ta sklep, je odšel domov. Spal je zelo nemirno. Okrog poldneva se je napatil v Luigijevo stanovanje, tam pa je zvedel, da se je grof odpeljal na sprehod in nihče ni vedel, kdaj se bo vrnil.

Prvi neuspeh. Čas je mineval in če grof ne bi bil zadovoljen s podaljšanjem plačilnega roka, tedaj gotovo ne bo imel niti časa, da bi si nabavil denar. Ni vedel, kaj naj bi storil. Kakor neumen je odšel iz Luigijeve hiše in brez cilja blodil po ulicah. Niti sam ni vedel, kod je hodil. Naenkrat mu je pridrvela nasproti luksuzna kočija, v katero so bili vpreženi štirje beli konji, med svilnatimi blazinami pa je sedela neka mlada, lepa dama. Na njeni rumeni svilnati obleki se je lesketal velik diamant, udelan v neko iglo, ki je služila kot zaponka.

Gaetano Krispi je obstal. Občudoval je lepo damo, v kateri je spoznal lady Kensington. Mladi Krispi jo vljudno pozdravi.

Gaetanu se je zdelo, da je danes Izabela izredno dobro razpoložena. Kočijažu je zapovedala, naj ustavi kočijo, Gaetano pa je stopil k njej, da bi ji poljubil roko.

— Vi ste pa nekam blede? vpraša Izabela. Pa vam menda ni slabo.

— Gospa, ni mi slabo, odgovori Gaetano, težko mi je samo slovo od Rima...

— Mar zapuščate Rim?

— Moram, gospa, dolžnost mi veleva...

— Pa ne greste v vojno? se veselo pošali Izabela.

— Skoraj ste uganili. Res je, to ne bo prava vojna, pač pa nekaj podobnega. Sicer pa mi ne preti nobena nevarnost...

— Tedaj vam želim srečno pot! reče Izabela. Ko pa se boste vrnili, me obiščite, toda pametno... Vi veste, da imam dovolj vzroka, da se jezim na vas...

— O, mylady, mar še niste pozabili na moj greh, da sem si vas upal pogledati...

— No, no, odpuščam vam in upam, da se to ne bo več zgodilo. Sedaj pa, na svidenje! Izročite lepe pozdrave gospodu očetu.

In kočija je oddrdrala. Gaetano je obstal na mestu kakor prikovan in gleda za kočijo, ki je zginila. Iz oči mu je sijalo hrepenenje, toda ne po ženi — temveč po diamantu, ki ga je Izabela imela na svojih prsih. Ta nakit je imel najbrž izredno vrednost.

— Ah, s tem diamantom bi si lahko pomagal iz te zadrege, vzklikue nesrečni mladenič.

Žalosten in potrj je komaj nadaljeval pot.

Naenkrat pa je obstal in gledal na neko točko na zemlji. Zdelo se mu je, da gleda oni diamant...

— Ah, vzklikne Gaetano in nagrbanči čelo. Še vedno mi je pred očmi oni diamant, ne morem pozabiti nanj. Njegov blesk me je oslepil in vedno se mi zdi da ga še gledam, da je še vedno pred menoj...

In Gaetano si je obrisal znoj s čela, se malo pomiril in nadaljeval pot.

Na voglu neke ulice je zopet obstal. Z drhtečo roko je potegnil iz žepa uro.

— Ah, že dve je! je spregovoril Gaetano kakor v omotici. Kaj naj storim? Kje naj dobim denar in kako naj poplačam ta dolg ter si ohranim svojo čast?

Na ta vprašanja pa si ni mogel odgovoriti. Ni mu preostajalo ničesar drugega, kakor ponovno poiskati Luigija. In Gaetano se je po najbližji poti napotil proti grofovi hiši.

Sprejel ga je François in ga takoj odpeljal h grofu, ki se je pravkar v:nil.

— Ah, dragi Krispi, ga je sprejel grof. Brez dvoma ste mi prinesli sinočnji dolg. Baš o pravem času in hvala vam, kajti priznati vam moram, da mi je ta denar zelo potreben, ker sem imel velike izdatke... Na vaš denar sem računal z vso gotovostjo...

Nesrečni Gaetano je skoraj omahnil. Mrzel pot mu je orosil čelo in komaj je spregovoril:

— Dragi moj Luigi, tolikokrat ste mi zagotavljali, da ste mi prijatelj, sedaj pa je napočil čas, ko bom vaše prijateljstvo lahko preizkusil.

Luigijev obraz se je zmračil:

— Luigi, nadaljuje Gaetano obupno, pred vami stojim

kot prosilec. Prišel sem, da bi se vam opravičil... Na žalost ne morem danes poravnati svojega dolga...

— Kaj pa vaša dana beseda? vpraša Luigi in nagrbančičelo.

— Prijatelj, res je, dal sem vam častno besedo, da bom svoj dolg danes poravnal, toda verjemite mi, denarja nisem mogel dobiti... Vsi moji dohodki so se posušili, očetu ne smem več pred oči, ne preostaje mi torej ničesar drugega, kakor...

— Kakor postati človek, ki potepta svojo častno besedo, mu neusmiljeno vpade v besedo Luigi. Vi veste, da so taki dolgovni zvezani s častjo vsakega plemiča, to so častni dolgovni, s svojo častjo pa ne smete tako lahkomišelnost postopati...

— Ah, ne gre za mojo čast, temveč samo za kratko podaljšanje plačilnega roka, reče Gaetano. Jaz sem sedaj v zadregi, vi ste mi pa prijatelj...

— Veste, dragi moj, sedaj ne gre za prijateljstvo, temveč za dolg, ki ima svoj postanek v kvartanju... To je častni dolg, to pa pomeni, da je na kocki vaša čast!

Grozni grof Luigi Borgeze ni poznal prijateljstva. Njegova ostudna, zločinska duša ni vedela, kaj je prijateljstvo, njegovemu srcu je bilo čuvstvo ljubezni napram svojemu bližnjemu tuje. Luigi Borgeze je bil sin noči in zločina. Marsikatere mlade ljudi, posebno pa še Gaetana Krispija, je vabil v svojo družbo, ga zapeljeval h kvartanju, kjer je moral izgubljati v njegovo korist, ker je Luigi pri igranju goljufal z zaznamovanimi ikartami. No ta način je izvabil minule noči ves denar iz Gaetanovega žepa in ga še zadolžil za šestdeset tisoč lir.

— Res je, kar pravite, je zajeceljal Gaetano, vendar vas pa prosim, da me počakate nekaj časa. Upam, da mi boste zaupali, posebno še radi tega, ker ste dobili od mene že znatne vsote... Poravnal bo svoj dolg, kakor sem jih poplačal že nešteto...

Luigi je stopical po sobi in premišljeval, naenkrat pa je obstal in rekel:

— Gaetano Krispi, zelo žal mi je, da ne morem ugoditi vaši prošnji; pričakujem, da boste zvesti dani besedi in izpolnili svojo obljubo — do polnoči...

— Kaj pa, če tega ne bom mogel storiti? vpraša Gaetano in v njegovih besedah se je zrcalil obup.

— Tedaj bom storil to, kar naredimo po navadi med

plemiči v podobnih slučajih. O tem bom obvestil klub in vi boste izključeni iz članstva.

Gaetano se opoteče.

Grozni Luigi pa ga je prezirljivo gledal.

— In vi bi storili to meni, vašemu prijatelju? je zaječal Gaetano Krispi.

— Bil sem vam prijatelj, dokler sem mislil, da ste pošten človek, ki ne potepta svoje besede, sedaj pa...

— Luigi! zavpije Gaetano z resnim glasom. Ali veste, kaj govorite?

— Vem, odgovori Luigi nesramno, in kar sem rekel, ponavljam še enkrat...

— Grof, vi me silite k skrajnemu sredstvu! Ali veste, kaj zahtevate od mene?

— Zahtevam, da mi prinesete šestdeset tisoč lir, ki ste mi jih dolžni, in ničesar drugega.

— Jaz pa sem vam povedal, da jih nimam.

— To me prav nič ne briga... Dobite jih...

— Toda kje? od koga?

— To je vaša stvar. Jaz hočem, da danes poravnate svoj dolg, kakor sva se domenila...

— Toda, grof, jaz vam ponavljam, da denarja danes nimam in ga tudi ne bom imel!

— Ima ga vaš oče — obrnite se nanj. Sicer pa, jaz vam nimam ničesar več povedati. — Zbogom!

In Luigi ni pogledal človeka, ki ga je še do včeraj imenoval svojega prijatelja; odšel je v sosedno sobo.

Nesrečni Gaetano Krispi je omahnil. V glavi se mu je zvrtilo in gotovo bi bil padel, če bi se ne bil prijel za naslonjalo najbližjega stola.

Ni mogel verjeti, da je bil ta trdosrčnež Luigi Borgeze, človek, ki ga je vabil v svojo družbo, človek, ki ga je do danes prepričeval, da mu je prijatelj.

Nesrečni mladenič ni poznal podle duše svojega dozdevnega prijatelja. Nikdar mu ni bil ta človek prijatelj, Luigi ni bil nikomur prijatelj, delal pa se je samo zato prijatelja, da bi izkoriščal Gaetanovo lahkomišelnost. Ko pa je Gaetano ostal brez denarja, ko mu je oče odrekel vsako denarno pomoč, ga Luigi ni več potreboval. Kaj je hotel z mladeničem, ki nima denarja?! Neusmiljeno je strgal pajčolan, ki je pokazal pravo lice prijateljstva.

Gaetano je nekaj časa obstal kakor da bi bil prikovan ob

tla. Ko pa se je v sobi pojavil grofov komornik, se je zdrznil in odšel hitrih korakov z te proklete hiše, v katero so ga zvabili pod pretvezo prijateljstva in ga ropali polagoma, dokler ga niso prignali da roba prepada... Gaetano je Luigiju slepo verjel, sedaj pa je prišlo strašno razočaranje...

Ko je že bil na ulici, še vedno ni mogel verjeti, kar je doživel. Najrazličnejše misli so se mu porajale v glavi in spomnil se je očetovih opominov... Oče ga torej ni brez vzroka opominjal in ga rotil, naj se varuje Luigija in njegove družbe, v katero zahaja Luigi! Toda to spoznanje je prišlo prepozno...

Gaetano je brez cilja drvel po ulicah.

— Ah, Luigi je lopov! je škripal Gaetano z zobmi in govoril sam s seboj. Toda ta lopov mi bo že plačal to nesramnost, jaz se mu bom že maščeval!... Toda, najprej moram plačati svoj dolg in ohraniti svojo čast, ne toliko radi mene, kakor radi mojega očeta. Denar moram dobiti, čeprav ga skopljem iz tal... toda kako? Kje?... Odkod?...

Naenkrat je Gaetano obstal in neka misel mu je stresla telo.

Zopet se je spomnil na ono zaponko z velikim diamantom, ki jo je danes videl pri lady Izabeli.

Na čelo so mu stopile mrzle znojne kaplje... Dolgo je stal kakor omamljen in strmel pred se na tla. Naenkrat pa se je zdramil iz svoje zamišljenosti.

S stolpa najbližje cerkve je odbilo tri popoldne. Do polnoči je imel torej samo še devet ur.

Kaj naj bi storil?

Prazna kočija se je pripeljala mimo njega. Gaetano se naenkrat obrne, kakor da bi nekaj sklenil, ustavi kočijo in zapove kočijažu, kam naj pelje.

Obšel je vse skopuhe in oderuhe, za katere je vedel, da posojujejo denar proti visokim obrestim — toda brez uspeha. Povsod so ga zavrnil, ker so ti oderuhi dobro vedeli za njegov hrezupen položaj. Skoraj vsi, na katere se je obrnil, so mu izjavili, da mu dajo prav radi denar, če mu ta dolg odobri njegov oče, Gaetano pa ni imel poguma, da bi stopil s to prošnjo pred očeta. Rajše bi si pognal kroglo v glavo, kakor pa da bi to storil.

Resnično, drugega mu ni preostajalo, kakor da se ubije, če ne dobi denarja...

Pri tej misli je postalo Gaetanu okrog srca malo tesno.

Tako mlad in bi moral že umreti? Res je, njegovo dosedanje življenje je bilo brez smotra, živel je lahkomišlno, imel pa je še časa, da to popravi in postane pošten človek. Samo, da bi še prišel preko te zapreke.

Toda na kak način?

Kočija je drvela po rimskih ulicah. Naenkrat pa se je ustavila pred veličastno palačo, katere zunanost je pričala o bogastvu njenih lastnikov.

To je bila palača lorda Kensingtona.

Gaetano skoči iz kočije.

Služabniki so mu prišli naproti in ga popeljali v prvo nadstropje v sobe lady Izabele.

Izabela je bila danes izredno vesela. Danes je dobila od markiza kratko pismo, v kateri ji javlja, da se je srečno rešil iz sinočne nevarnosti. To pismo je pomirilo Izabelin strah in jo izredno razveselilo.

Ko so ji služabniki pripeljali Krispija, je Izabela sedela na divanu in čitala neko knjigo.

— Ah, prijatelj, vi ste! vzklikne Izabela pozdravljaje Gaetana. Vesela sem, da vas enkrat vidim...

— Da, pred svojim odhodom sem vaš hotel še enkrat obiskati, reče Gaetano, se prikloni in poljubi Izabelino roko. Izabela je imela na sebi ono zaponko.

Gaetano je bil ves zmeden, njegov pogled se ni ganil z dragocenega nakita.

— Toda, kaj vam je? ga vpraša Izabela presenečeno. Vi ste strašno bledi? Nekam zbegani se mi zdite... Sedite vendar, prosim vas...

Gaetano je uboga in sede poleg nje.

V glavi so se mu križale najrazličnejše misli.

Če bi bil mogel, bi pograbil ta nakit, toda to bi bilo nedostojno, nepošteno. Čeprav je bilo njegovo stališče obupno, se je vendar vsa njegova notranost upirala in ga odvrčala od tega dejanja. Hotel ji je priznati svoje težko stališče in jo prositi naj mu pomaga, naj mu izroči nakit, da bi ga zastavil, da bi poplačal svoj dolg in se rešil sramote, ko pa bi zopet imel denar, bi rešil nakit in ji ga vrnil, toda tega ni mogel storiti — težko mu je bilo, da bi se pred to ženo tako ponižal.

Gaetano ni imel poguma, da bi storil, kar je nameraval. Ni se upal prositi lady Izabelo, da bi mu pomagala. Začel je govoriti o čisto navadnih stvareh in jel pojasnjevati svoj prihod kot poslovilni obisk pred odhodom.

Čez pol ure se je poslovil in odšel.

Kam naj bi se sedaj obrnil? Kam naj bi šel?

Tega ni niti sam vedel. Sedel je v kočijo in se odpeljal do glavnega trga. Tu je izstopil in nadaljeval svojo pot brez cilja po ulicah...

Ko je Luigi Borgeze na tako nesramen način odslovil svojega prijatelja in še poslabšal njegov obupni položaj, ki bi ga spravil do samomora ali pa ob pamet, je mirno odšel iz svoje hiše. Dan je zabil po raznih klubih, zvečer ob desetih pa je bil že doma in pričakoval Gaetana Krispija, da mu bo prinesel denar. Bil je popolnoma miren.

Malo pozneje, ko se je Luigi vrnil, je nekdo zunaj pozvonil in François je pripeljal nesrečnega Gaetana Krispija.

Sin slavnega in spoštovanega državnika je bil bleđ kot smrt. S široko odprtimi očmi je buljil v Luigija, kakor v svojega krvnika, v sobo pa je stopil, ne da bi pozdravil, spregovoril ni niti besedice.

Luigi ga je motril z mračnim pogledom, vendar pa je po kratkem obotavljanju spregovoril:

— Pričakoval sem vas; vedel sem, da boste prišli in izpolnili dano obljubo...

— Da, prišel sem, zajeclja Gaetano.

— In prinesli ste denar, mar ne?

— Gospod grof! reče Gaetano, ko se je prav zavedel, z močnejšim glasom. Pošten mladenič sem bil, vreden sin svojega očeta, nihče mi ni mogel ničesar očitati...

— Krispi, pustite to, ga Luigi nervozno prekine. Rajše govorite o stvari, radi katere ste prišli in ki je mnogo važnejša...

— Jaz govorim o najvažnejši stvari! nadaljuje Gaetano še z močnejšim glasom, iz katerega je zvenela tudi odločnost. Moje obnašanje, moja čast, tudi moj ugled je bil na višini, ki je vredna mojega imena, dokler se nisem spoznal z vami, gospod grof...

— Preidite na stvar! ga zopet prekine Luigi. Najbrž niste prišli k meni radi tega?

— Da, prišel sem! Prav radi tega sem prišel, da vam povem, da ste me na pretkan način potegnili v svojo družbo, da ste me zapleli v svoje mreže, zvalili ste me h kvartanju, upeljevali in navajali ste me na razuzdano življenje... Vi ste

me nagovarjali, ne vem iz kakšnih črnih razlogov, da bi oskrunil svetinjo gostoljubnosti in napadal ter izkušal lady Izabelo Kensingtonovo... Učili ste me hudobij vsake vrste... in danes mi je žal, da sem vam verjel in vas ubogal... Vi ste me uničili!...

Železna narava pretkanega grofa se je začela spremenjati in Luigi je užaljeno zavpil:

— Gospod Krispi, jaz nisem prav nič razpoložen, da bi poslušal vaše budalosti. Opozarjam vas, da čas hiti. Do dvanajstih pa morate poravnati svoj častni dolg...

— Vem, vzklikne Gaetano, minule noči ste dobili pri igranju od mene šestdeset tisoč lir. Sinoči vam jih nisem mogel izplačati. Dal pa sem vam svojo častno besedo, da vam bom to vsoto izročil v dvajset in štirih urah. Med plemičih se smatrajo taki dolgovi za dolgove časti...

— In plačati jih morate v določenem roku! pristavi Luigi jezno. Če vam je kaj za svojo čast, boste to tudi storili... Rok bo kmalu potekel... Ali ste prinesli denar?

— Da, prinesel sem ga, odgovori Gaetano Krispi in potisne svojo trepetajočo roko v žep...

Luigi se zdrzne. Zunanost in ogorčenje nesrečnega Krispija ni kazalo, da se mu je posrečilo dobiti potreben denar.

Krispi je bil bolj podoben človeku, ki ga je obup prignal do roba prepada in mu vdahnil misli o samomoru ali pa o zločinu; sedaj pa, ko je Luigi videl, da je Gaetano potisnil roko v žep, mu je šinilo v glavo, da bi mogel Gaetano privleči iz žepa namesto denarja samokres in se mu strašno osvetit...

Nehote se ga je lotil strah, hitro je stopil za najbližji stol, ki je imel visoko naslonjalo.

Njegov strah pa je bil neopravičen...

Gaetano je s trepetajočo roko potegnil iz žepa sveženj novčanic in jih položil na mizo.

Luigi je prišel malo bliže, toda ni si upal zgrabiti denarja takoj, naslonil se je na stol in ošabno premeril Gaetana Krispija.

— **Tukaj, gospod grof!** reče Gaetano Krispi. Prinesel sem vam šestdeset tisoč lir in s tem je moj dolg poplačan. Sedaj si nisva drug drugemu ničesar več dolžna. Kako bi bil srečen, če bi vas ne bil nikdar spoznal! Sedaj mi je žal, toda ne kesam se preveč, to mi bo dobra šola za bodočnost. Še je čas, da bom popravil grehe svoje lahkomišelnosti. V prihodnje bom zelo oprezen in pazil bom, da ne bom imenoval vsakega

človeka svojega prijatelja, posebno pa še ne ljudi — kakršni ste vi...

— Gospod! vzklikne Luigi jezno.

Gaetano pa mu ne odgovori ničesar. Nekaj časa ga je prezirljivo gledal, potem pa se je obrnil in hitro odšel.

Prihitelj je do svoje kočije, vstopil in se odpeljal domov.

Gaetano Krispi pa v svoji razburjenosti ni opazil, da ga je zasledovala neka kočija v neposredni bližini, v kateri je sedel človek, ki je skrbno spremljal vsako Gaetanovo kretnjo.

To je bil Giuseppe Musolino...

Skriynostna trgovina

Na voglu neke stranske ulice v Rimu se je nahajala stara, skoraj prastara dvonadstropna hiša, v kateri je stanoval in imel svojo prodajalno neki starinar, ki se je bavil s kupovanjem in s prodajo starih stvari, nakitov, umetnin in vsega ostalega, kar je imelo kako vrednost. Njegova trgovina je bila majhna, ozka zamazana — vendar pa je bil njen lastnik Abraham Holep, zelo bogat mož.

Abraham je bil član neke zelo stare židovske rodbine. Njegovi pradedje so se preselili iz Portugalske v Italijo, prištevali pa so jih k onemu delu židovskega naroda, ki se imenujejo Španjolci in ki jih smatrajo za plemstvo tega naroda.

Abraham je bil visok človek z dostojanstveno postavo. Imel je visoko čelo, njegovi plavo-črni lasje so mu segali do ramen, brada pa do pasu.

Ta večer je sedel v nekem starem usnjatem fotelju v majhni sobici za ozko trgovino. Ni bil sam. Pri njem je bil človek, ki je imel obraz napol zakrinkan, hlače pa je imel do kolen.

Vneto sta se pogovarjala.

Naenkrat pa so se odprla majhna vrata, ki so vodila v trgovino, na njih pa se je prikazala deklica nežnih, rdečih lic, majhnih ust, živih in črnih oči. Njeno lepoto bi moglo opisati le umetnikovo pero.

To je bila Noama, Abrahamova hčerka.

Starec je prekinil pogovor in pogledal svojo hčerko.

— Oče, reče Noama. Neki plemič je prišel v trgovino in želi govoriti z vami.

— Plemič? vpraša Abraham. Kako pa se imenuje?

— Gaetano Krispi.

— Ah, Krispi! vzklikne Holep, in si pogladi svojo dolgo brado. Vem čemu je prišel. Ta človek hoče denarja, mnogo denarja, pa se moti: od mene ne bo dobil ničesar! Človeku, ki s svojim razuzdanim življenjem uničuje svojega očeta, ne dam jaz ničesar... Povej temu gospodu, da zanj nimam časa...

— Oče, tega mu ne morem reči, zaprosi Noama z blagim glasom. Sicer pa, saj niti ne veste, če bi ta gospod res rad denarja. Prosim vas, poslušajte ga, če pa mu morete, pomagajte mu...

— Če prosi moja hči zanj, reče starec in strogo pogleda deklico, ga seveda ne morem odbiti. Toda, sedaj nimam časa. Reci gospodu Krispiju, da ga prosim, naj malo počaka...

Noama pa milo pogleda svojega očeta in mu reče:

— Dragi oče, pa tudi gospodu se mudi!

— Tedaj ga pustite naj vstopi, reče človek izpred svoje krinke. Lepa Noama, povejte mu, da ga vaš oče pričakuje.

Lepa Noama pogleda hvaležno tujca in odide.

Ko je deklica odšla, je tujec snel svojo krinko in njegov lep obraz je razsvetlila slaba svetloba luči.

To je bil — Giuseppe Musolino.

— Holep, se obrne Musolino k starcu. Rad bi slišal in zvedel, kaj hoče mladi Krispi od vas. Ali je res, kar ste malo prej pripovedovali o njem?

— Res je, na žalost! odgovori starinar. Pravični Bog naj mu odpusti njegovo lahkomiselnost in naj ga ne kaznuje! Njegov oče, stari Francesco Krispi, je izredno plemenit in pošten mož. Poznal sem ga še ko je bil siromak, revež brez imena in brez položaja. Opazoval sem ga, ko se je počasi dvigal v svojo pridnostjo in vestnostjo, dokler ni postal najslavnejši človek v Italiji. Toda čudna so pota usode! Ko dosežeta slavu in bogastvo svoj visok, se obrneta zopet nazaj proti prepadu! Stari Krispi je dosegel višek slave in bogastva — sin pa mu s svojo lahkomiselnostjo spodkopaže ugled...

— Prosim vas, ga prekine Musolino. Skrijte me v kak kot, odkoder bi mogel opazovati tega človeka in slišati njegove želje, da me on ne bi videl. Ta človek me je začel zanimati in v bodoče bom skrbno pazil nanj.

Pri zidu je stala še precej velika prizma, na kateri se je nahajala ura. Starec vstane s svojega sedeža, stopi k uri, odpre na prizmi neka majhna vrata in pokazal Musolinu odprtino, ki se je prikazala.

Musolino je hitro stopil v odprtino prizme, starec pa je zaprl vrata in se zopet vrnil na svoj sedež.

Bil pa je tudi že krajni čas, kajti v tem trenutku je stopil v sobo Gaetano Krispi.

— Abraham Holep, vi me poznate? vpraša prišlec.

— Poznam, poznam, odgovori starec. Vi ste Gaetano Krispi sin velikega in plemenitega Francesca Krispija. Povejte mi, kaj bi mogel storiti za vas? Če je pošten posel, bova kmalu končala, če pa ni pošten, tedaj lahko odidete, kajti v posle, ki dišijo po zločinu, se nočem vmešati...

— O poslu, radi katerega prihajam, vam ni treba dvomiti. Lahko bi se bil obrnil k vsakemu juvelirju, toda sedaj je že prepozno, razen tega pa mi vsakdo tudi ne bi mogel izplačati take vsote kakor vi...

— Kdo pa vam je natvezil, da bom jaz to lahko storil? vpraša starec z resnim glasom.

— Saj pripovedujejo, da ste zelo bogati.

— Če tudi ljudje tako govore, vendar jaz nisem bogat. Ni vedno vse resnica, kar pripovedujejo ljudje. Ljudje pripovedujejo na primer tudi, da povzroča Gaetano Krispi svojemu očetu strašne skrbi, jaz pa ne vem, če je to resnica? Ljudje tudi pripovedujejo, da je vaš oče doslej poplačal vse vaše dolgove, odslej pa tega ne bo več storil. Ali vem, če je res tako, kakor pripovedujejo?

Gaetano Krispi je zmedeno obstal in nervozno poslušal starčev govor.

Potem pa je Gaetano potisnil roko v žep in prinesel iz njega velik diamant, prav takega, kakor ga ima lady Izabela v svojem nakitu...

Ali je to Izabelin diamant?

Kako ga je dobil Gaetano?

Res je, Izabela je nosila svoj diamant vdelan v iglo, ki je je imela kot zaponko, ta diamant pa, ki ga je Gaetano postavil na mizo pred starca, ni bil v igli, čeprav mu je bil tako zelo podoben.

— Prinesel sem vam neko dragocenost, reče Gaetano, tako lepo, kakršne gotovo še niste videli.

Starinar pogleda dvomljivo mladega moža.

— Starec, bodite čisto brez skrbi, je prepričeval Krispi starca. Ta kamen je del naših rodbinskih nakitov, ki sem ga podedoval po svoji materi. Poglejte ta kamen in prepričali se boste, da je njegova vrednost izredna.

Starec je prijel povečalno steklo in pazljivo motril lepi diamant.

— Nobene razpoke! reče Abraham Holep. Zares, kamen je zelo dragocen. Ali bi ga radi prodali?

— Vsekakor, toda pod enim pogojem...

— Govorite!

— Če kupčijo takoj skleneva, reče Gaetano. Potrebujem namreč sto tisoč lir.

— Sto tisoč? vzklikne starec.

— Da, samo sto tisoč lir, čeprav je briljant vreden mnogo več, reče Gaetano.

Starec ponovno pogleda kamen in reče:

— Kamen je veličasten, redek pojav, za vas je vreden morda še več kakor sto tisoč lir, jaz pa vam ne morem plačati niti sto tisoč lir.

— Dobro torej, dajte samo devetdeset in pet tisočev! se je pogajal Gaetano.

— Ne morem vam dati več kakor šestdeset tisoč lir, odgovori starec in vrne Gaetanu kamen.

Gaetano je bil v zadregi. Prav dobro je vedel, da je kamen vreden najmanj trikrat toliko, toda kam nāj bi se obrnil? Čas je potekal, Gaetano pa je potreboval denar in zato je moral pristati na ponudbo:

— Ali ne date niti lire več?

— Več kakor šestdeset tisoč vam ne morem dati in to vam bom izplačal v gotovini.

— Dobro torej, dajte mi denar, ker namreč nimam mnogo časa. Še danes moram poravnati častni dolg...

— Častni dolg? se ironično nasmehne Abraham in vstane. Malo počakajte, takoj vam bom prinesel denar, toda najprej pa mi napišite potrdilo...

— Potrdilo vendar, reče Abraham, v katerem boste potrdili, da sem kupil ta diamant od vas, da je kamen vaša last, in...

— Toda, čeraj je to potrebno?

— He, he, he, se je smejal starec. Meni je to neobhodno potrebno, ker, ves, jaz hočem biti za vsak slučaj zavarovan... Policija je zelo stroga in jaz ne bi hotel, da bi mi rekli, da je diamant ukraden. Steer pa, saj vas to prav nič ne moti, kajti vi gotovo niste ukradli tega kamna? Saj ste rekli, da je to vaša lastnina, ki ste jo podedovali!...

— Da, da... prav, odgovori Gaetano zmedeno.

Telo pa mu je stresala mrzlica, vendar pa je s trepetajočo roko napisal potrdilo in ga izročil Abrahamu.

Abraham Holep je pazljivo pregledal potrdilo, odnesel ga je s seboj in zginil za nekimi tapetnimi vrati, ki jih je bilo v zidu komaj opaziti.

Nekaj trenutkov pozneje se je starec vrnil in izročil Gaetanu Krispiju sveženj novčanic, v katerem je bilo šestdeset tisoč lir.

Gaetano Krispi je spravil denar v žep in pozdravil stariga starinarja.

— Zbogom in hvala vam! Vi ste me rešili iz velike zadrege in še enkrat hvala vam!

— Srečno pot vam želim! mu reče starec in ga spremi do vrat. Želim vam, da ne bi več prišli v mojo hišo, da vas ne bi razmere k temu prisilile. Zbogom!

Gaetano je hitro odšel.

V tem trenutku so se odprila majhna vrata na prizmi in k starcu je stopil Musolino.

— Kaj ste storili? vpraša Musolino. Od lahkomišelnega človeka ste kupili dragocen diamant, čeprav ste prepričani, da kamen ni bil nikdar njegova last.

— Kaj pa naj bi bil storil? se nasmehne žid in skotnigne z rameni. Če bi ga ne bil kupil jaz — ga bi pa vzel kdo drugi.

— Zvedeti moram, kje je dobil Krispi ta diamant, reče Musolino. Zbogom!

In Musolino odhiti za Krispijem...

Kako je Gaetano prišel do Izabelinega nakita?!

Videli smo ga, kako je popoldne obiskal lady Izabelo z namenom, da bi si prisvojil njen dragoceni diamant, bodisi na nedovoljen način ali pa, da bi jo zaprosil, da bi mu ga za nekaj časa posodila. Vemo, da se ni upal storiti niti prvega niti drugega in da je odšel iz Izabeline palače brez uspeha.

Potr in brez trohice upanja je sedel v kočijo in se brez cilja vozil po ulicah.

Že se je jelo mračiti, Gaetano pa še vedno ni imel denarja, niti upanja, da bi ga dobil... Sedaj se mu je že zdelo, da mu ne preostaja drugega — kakor smrt. Na Luigijevo prijateljstvo ni več računal, pa tudi za podaljšanje plačilnega roka ga ni nameraval več prositi. Rajše v smrt, kakor pa pred oči tega lopova in zločinca!

In nehote so se mu misli vračale v palačo lorda Kensingtona na Izabelin nakit.
Kaj naj bi storil?
Globoko je zavzdihnil; si obrisal mrzel pot s čela in zapovedal kočijažu z odločnim glasom, da obrne zopet proti palači lorda Kensingtona.
Sedaj je storil trden sklep.
Stopil je v palačo in služabniki so ga na njegovo zahtevo odvedli v Izabeline sobe.

Izabela ga je presenečeno sprejela:

— Ah, vi ste se zopet vrnili? Danes se torej že tretjič vidiva... Sicer pa, prave prijatelje vidim vedno zelo rada v svoji hiši, radi tega se veselim tudi vašega prihoda... Toda, pri Bogu, kaj vam je? Vi ste tako strašno blede in nekam razburjeni se mi zdite? Že prej sem to opazila. Prijatelj, bojim se, da ste sklenili ponoviti tisti neokusni poskus dvorjenja...

— O, Bog varuj, zajeclja Gaetano. Ni mi več do takih budalosti. Napram angelju se moremo samo enkrat pregrešiti, večkrat ne.

Gaetano povesi glavo.

Izabela je tudi sedaj imela na sebi dragoceni nakit, ki je mladeniča bolj zbegal, kakor pa upravičena graja te lepe dame.

— Ali bi mi ne hoteli povedati, kaj je vzrok, da ste me še enkrat obiskali, reče blago Izabela in ponudi svojemu gostu stol.

Gaetana je nekaj stisnilo za grlo.

— O, seveda, je mladi Krispi komaj spregovoril in sedel. Vzrok mojega obiska je precej nenavaden in vi se boste morda čudili, ko vam bom povedal svojo željo in svojo prošnjo.

— Govorite! reče Izabela.

— Draga gospa, nadaljuje Gaetano. Na sebi imate dragocen nakit. Ali bi bili tako prijazni in bi izročili ta nakit za nekaj časa meni, morda samo za en dan, morda pa vam ga bom že nocoj vrnil...

— Ah, moja zaponko z diamantom? se nasmehne Izabela ravnodušno. Zelo rada vam jo izročim, prosim vas pa, da mi jo vrnete v teku dvajset in štirih ur... To zaponko mi je daroval moj mož, ki je pa strašno ljubosumen, če je pa ne bi videl pri meni, bi si zopet kdo ve kaj mislil...

— Mylady, zagotavljam vam, da boste dobili zaponko še nocoj nazaj. Zastavljam vam svojo častno besedo.

— Prosim, prosim, odgovori Izabela in se nasmehne. Čemu pa potrebujete to zaponko?

Bledi Gaetanov obraz je zalila temna rdečica, Gaetano pa se je premagal in mirno odgovoril.

— V Modeni imam teto. Kmalu bo proslavila ta teta petdeseti rojstni dan. Moj oče bi jo pa rad pri tej priliki iznenadil s kakim lepim darilom. Danes sem opazil pri vas ta prekrasni nakit in mislim, da bi kaj podobnega mojo teto zelo razveselilo. Radi tega vas prosim, da mi posodite ta nakit, da ga bom odnesel k juvelirju, da ga natančno pregleda in si ga nariše ter potem naredi prav takšen nakit.

— Ah, to je pa izvrstno misel, odgovori Izabela. Nakit je zares izredno delo in bo zelo razveselil vašo teto, čeprav je že starejša žena. Izvolite...

S temi besedami je Izabela snela nakit in ga izročila Gaetanu Krispiju.

Gaetano ga je vzел, v tem trenutku pa se mu je zazdelo, da ga je diamant spekel kakor žerjavica.

Revež pa ni mogel več odnehati, drugega izhoda pa ni imel. Z nekoliko hvaležnimi besedami se je poslovil od Izabele in odšel iz palače.

Neko čudno čuvstvo ga je tako silno prevzelo, da ni ni vedel kako je prišel po stopnicah navzdol.

Ko je prišel na svež zrak, se je malo osvestil. Za trenutek je obstal, globoko je zavdihnil potem pa je stopil h kočiji, ki ga je odpeljala v najhujšem diru.

Dve uri pozneje je Gaetano Krispi zopet prijavil v palačo lorda Kensingtona. Izabela ga je takoj sprejela in Gaetano ji je hvaležno vrnil nakit.

Izabela je vzela nakit in si ga zopet pritrdila.

Kako je Gaetano Krispi mogel vrniti Izabeli njen nakit z diamantom, ko smo vendar videli, da je diamant pustil pri starinarju Abrahamu Holepu, ki mu je dal zanj šestdeset tisoč lir, ki jih je Gaetano odnesel k Luigiju Borgezu?

To je skrivnost, ki si jo je Gaetano izmislil v svojem obupu, ki je pa na vsezadnje tudi ni težko razumeti...

Gaetano ni vedel, na kak način bi se rešil iz neprilike, naposled se je odločil na obupni korak. Sklenil je, da si mora

pridobiti Izabelin nakit za vsako ceno. Izabelin nakit je bilo njegovo zadnje upanje. Prav dobro je vedel, da je njegov sklep nevreden poštenega človeka, od svoje časti pa Gaetano tudi ni mogel več veliko zgubiti, kajti Luigi Borgeze bi prav gotovo uničil njegovo čast, če mu ne bi plačal dolžnih šestdeset tisoč lir.

Gaetano je mislil samo na to, kako bi izpolnil besedo, ki jo je dal Luigiju in kako bi se rešil tega groznega človeka. Če pa bi napram lady Izabeli prišel v isti položaj, če bi svojo čast izročil v njene roke, si je Gaetano mislil, da bi bila to zanj veliko manjša nevarnost, kajti vedel je, da je Izabela plemenita žena, ona ga ne bo uničila, morda pa mu bo celo oprostila njegov zločin, posebno še, če se mu bo posrečilo, da bo ta greh popravil.

Te misli so mu dale novega poguma. Zopet se je napotil v palačo lorda Kensingtona in zvalil od lady Izabele diamant.

Gaetana je bilo sram in zmeden je bil, strah pa, ki ga je čutil pri misli na strašnega Luigija Borgeza, ga je gnal do skrajnosti in Gaetano je zapovedal kočijažu, da požene v neko predmestje Rima.

Gaetano je stopil s kočije, stopil v neko hišo ter odhitel po stopnicah navzgor ter prispel do nekih vrat v podstrežju.

Gaetano je potrkal trikrat na vrata, ni čakal na odgovor, temveč odprl vrata in vstopil.

Soba je bila majhna in skoraj prazna, pri neki mizi pa je sedel moški z majhno postavo in sivimi lasmi.

— Dober večer, mojster Adameo Roko! pozdravi Gaetano moža in stopi k njemu. Vi ste še vedno pridni, kakor vidim?

— Kakor se to tudi spodobi revnemu brusilcu diamantov, odgovori starec in vstane ter pozdravi Gaetana z globokim spoštovanjem. Signor, gotovo ste mi prinesli kako delo?

— Uganili ste, odgovori Gaetano Krispi. Prinesel sem vam majhno delo, ki ga pa morate vzeti takoj v roke in čez nekaj časa že dokončati. Mojster, pogledjte tale nakit!

Stari brusilec diamantov vzame nakit, ga pogleda in vzklikne navdušeno:

— Ah, ta diamant je največji, ker sem jih doslej videl. Najbrž je iz Indije, brusil pa ga je v Nizozemski kak veliki mojster! Signor, kaj nameravate storiti s tem diamantom?

— Ta diamant sem podedoval od svoje matere, reče Gaetano in barva na obrazu se mu je spremenila. Dolgo sem

ga hranil, hotel sem ga ohraniti za svojo bodočo nevesto, sedaj pa rabim denarja... Nikakor si ne morem pomagati iz denarne zadrege, radi tega sem sklenil, da zamenjam ta diamant z drugim, s ponarejenim, toda z istim sijajem, kakor ga ima ta-le kamen. Vi ste mojster v svoji stroki in vem, da daste lahko tudi navadnemu steklu prav takšen sijaj...

Stari brusilec se je zelo začudil in nezaupno pogledal mladega Krispija, ki pa je ta pogled vzdržal in rekel odločno:

— No, mojster, pokažite svojo umetnost. Delo mora biti gotovo v dveh urah, vem, da to lahko storite v tem času...

— Lahko storim to, odvrne starec žalostno, toda, signor, jaz bi vam svetoval, ne storite tega...

— Zakaj pa ne? vpraša Gaetano zmedeno.

— Zato, ker ga je škoda. Rekli ste, da je diamant od vaše matere. Tak predmet nima nikdar take vrednosti v denarju, kakor jo ima kot spomin. Poglejte, jaz sem reven človek, toda nikdar se ne bi ločil od takega spomina...

— Ah, kaj pada, reče Gaetano brezskrbno, čeprav mu je duša pravila, da ima starec prav. Dragi moj, kar vi pripovedujete, so samo besede. To vem tudi jaz, od tega pa nimam ničesar — jaz pa potrebujem denarja. Rajše mi povejte, če veste za koga, ki bi še danes kupil ta diamant? Priporočite pa mi samo one, ki so zanesljivi, usmiljenega srca in pravični in k me ne bo ogoljufal...

— Vsi, ki kupujejo drago kamenje, so nezanesljivi in nepravični, zamrmra starec. Kdor se bavi s tem poslom, ima trdo srce, bolj trdo kakor ta dragoceni kamen. Vendar vam lahko priporočim Abrahama Holepa... Ta človek vas bo že najmanj ogoljufal, ker je pošten... Stanuje na voglu te ulice... Nanj se lahko še najbolj brez skrbi obrnete...

— Na voglu te ulice se nahaja neki starinar! vpade Gaetano Krispi.

— Res je, nadaljuje starec. Stari Holep se bavi tudi s kupovanjem in prodajo starih predmetov, poleg tega pa je tudi ze lo bogat in kupuje vse dragocenosti.

Mojster je med tem pogovorom že vzel diamant iz zaponke in meril njegovo velikost ter pregledoval obliko. Ko je imel vse, kar je potreboval za delo, je vrnil diamant Krispiju z besedami:

— Tako, sedaj vem, kar mi je treba vedeti. Ko se boste čez dve uri vrnili, vam bom izročil nakit in niti sami ne boste vedeli, če je kamen pristen ali pa ponarejen.

Gaetano je vzel diamant, pozdravil brusilca diamantov in odšel na ulico. Ko je prispel na vogel, je zagledal majhno trgovino Abrahama Holepa, pred katero je svetila majhna svetiljka.

Gaetano je brez obotavljanja stopil v prodajalno, zelo pa se je začudil, ko ni bilo v prodajalni nikogar.

Ko je že hotel zopet oditi, je iz nekega kota stopila predenj lepa, mlada deklica, katere lepota je Gaetana popolnoma prevzela.

Gaetano je obstal nekaj trenutkov kakor kamenel in ni mogel spregovoriti besedice.

— Signor! Vi bi gotovo radi govorili z mojim očetom? vpraša deklica z milim glasom.

— Da, gospodična. Vi ste gotovo Abrahamova hčerka?

— Jaz sem Noama, edina hčerka Abrahama Holepa. Če želite govoriti z mojim očetom, tedaj morate malo počakati, ker ima moj oče sedaj obisk...

— Ah, jaz pa nimam mnogo časa, ne morem dolgo čakati. Povejte vašemu očetu, da želi Gaetano Krispi z njim govoriti.

— Prav! Signor, izvolite malo počakati.

To rekši se Noama ljubko nasmehne in odide v sobo, kjer se je pogovarjal njen oče z Giuseppom Musolinom.

Kar se je pa tam zgodilo, že itako vemo.

Ko je Abraham Holep odštél Krispiju šestdeset tisoč lir, je kakor omamljen odšel iz prodajalne in neprestano ponavljal: »Rešen! — Rešen!«

Gaetano je prišel do hiše brusilca diamantov. Amadeo Roko ga je čakal na stopnicah in mu takoj izročil ponarejeni nakit.

— Signor! Ali ste zadovoljni? ga vpraša brusilec.

— Ah, sijajno! vzklikne Gaetano. Imitacija je zares odlična!

— In neveščemu očesu bo ostala za vedno skrita, prištavi brusilec, dober poznavalec dragocenosti pa da ga le pogleda— in vedel bo vse!

— Hvala vam! reče Gaetano in ponudi brusilcu diamantov nekaj zlatnikov, odhiti iz hiše in sede v prvo kočijo, ki jo je prazno srečal.

V svojem čudnem razpoloženju ni Gaetano niti opazil, da ga je zasledovala neka kočija.

Gaetano Krispi se je odpeljal v palačo lorda Kensing-

tona in vrnil Izabeli njen nakit. Izabela ni niti slutila, da je dobila ponarejen diamant. Sedaj je tudi cenjenim čitalcem jasno, kako je mladi Krispi prišel do denarja, obenem pa tudi vrnil Izabelin nakit.

Iz lordove palače se je Gaetano Krispi odpeljal v hišo Luigija Borgeza in Luigiju plačal dolžno vsoto.

Ko je Gaetano odšel iz Luigijeve hiše, ni niti sedaj opazil da ga je spremljal neki človek v kočiji, ki mu je zvesto sledila v gotovi razdalji.

To je bil Giuseppe Musolino.

In ko se je Gaetano po zadnjem obisku pri Luigiju Borgezu odpeljal v hišo svojega očeta, je Musolino stopil iz kočije, plačal svojega kočijaža in obstal nekaj časa na istem mestu ter premišljeval.

— Ah, tako stoji torej ta stvar! je razmišljeval Musolino sam pri sebi. Sedaj vem vse! Mar »častni« plemiči na tak način plačujejo svoje »častne« dolgove! Sinoči je Gaetano Krispi pri Luigiju izgubil šestdeset tisoč lir. Jaz vem zakaj je izgubil, ker sem videl Luigija kako je igral. Da bi ohranil svojo čast, si je ta pošteni plemič na nepošten način pridobil Izabelin nakit. Pristni diamant je prodal Abrahamu Holepu in ga zamenjal s ponarejenim in tako plačal Luigiju svoj dolg. In to naj bi se imenovalo čast, katero si je Krispi na tako nepošten način ohranil? In ta pošteni plemič bi se rad dvignil proti Giuseppeu Musolinu! Sicer pa ta mladenič ni kriv, on je bolj nesrečen, kakor kriv! Gaetano Krispi je žrtev Luigija Borgeza, morda bi ga še lahko pripeljal na pravo pot. Dobro je, da ve Giuseppe Musolino tudi to. Kdo ve čemu mi bo to še nekoč potrebno?

V gostoljubnem domu

Sreča ne zapušča nikdar svojih miljencev. Mnogokrat so jih spomni tedaj, ko je niti najmanj ne pričakujejo. Tako je bilo tudi z Julijo.

Ko se je Julija napotila v svet, brez domače strehe in ognjišča, brez staršev, brez tovariša in prijatelja, je slučajno prišla v neko hišo v Latoni, kjer se je sreča dotaknila s svojo mehko roko. Nenadoma je postala Julija bogata, ker je podedovala vse premoženje Emanuela Princa in njegove žene Petronele.

Niti sama se ni zavedla, kako hitro in nepričakovano se je vse to zgodilo.

Ko so pokopali nesrečno Petronelo, so oblasti potrdile njen testament in tako je postala Julija najbogatejša v vsej vasi — Ah, sedaj nisem več brez doma! je mnogokrat vzdihovala Julija. Pa tudi ti, moj Giuseppe Musolino, nisi več brez domec. Odslej boš imel prostor, kjer boš našel zavetje pred dežjem in slabim vremenom, kjer boš dobil toplo hrano!

Italija je zemlja žarkega sonca, v kateri ljudje komaj vedo, kaj je zima in v kateri je sneg redek pojav. In vendar dela včasih tudi priroda čudeže. Čeprav je bil že februar, je postalo naenkrat strašno mrzlo, sneg je pokril zemljo. Bilo je tako mrzlo, da ljudje take zime že davno niso pomnili. Ljudje so se zapirali v svoje domove in pri topli peči premišljevali o čudnih muhavostih narave.

Tudi Julija je zgodaj zaprla vrata svoje hiše. Sedela je pri peči in premišljevala o svojem Giuseppeu Musolinu in o njegovi kruti usodi.

Naenkrat pa jo je zdramilo iz premišljevanja lajanje zvestega psa Zeusa, ki je ležal pri njej.

— Zeus, tiho, je Julija mirila svojega psa, pes pa, namesto da bi utihnil, je renčal vedno bolj. Naenkrat pa je planil proti vratom in začel jezno lajati.

— Morda pa je kdo prišel? reče Julija in vstane.

Hitro se je ogrnila težko ruto, vzela s stene puško in rekla:

— Zeus, pojdiva, bova videla kdo je zunaj!

In hrabra deklica je brez strahu odprla vrata.

Zunaj je snežilo in blizu vrat je Julija zagledala nekega moškega.

— Kdo ste? vpraša Julija z odločnim glasom.

— Usmilite se me... odgovori moški s slabim glasom. Prišel sem iz Napolja, mraz je strašen... ne morem dalje... Pri sveti Materi božji, vzemite me pod svojo streho... dajte mi kotichek pri topli peči...

— Nočem in ne morem vam odbiti prošnje, odgovori Julija. Vstopite, dobri človek in Bog naj blagoslovi vaš приход v moj dom!

Julija se vrne v sobo, na vratih pa se pojavi starec v ponošeni obleki, s sivimi lasmi in z dolgo brado. Komaj je stal na nogah, s trepetajočo roko se je opiral ob palico.

Julija je obesila puško k peči in odhitela k starcu, da ji mu pomagala vstopiti.

— Semkaj, starček, semkaj! je govorila Julija, ko je peljala starca k peči. Sedite semkaj in se odpočijte, jaz pa bom poskrbela, da bi vam prinesla nekaj, kar bi vas okrepčalo, ker ste gotovo tudi zelo lačni?

— O, Bog naj te blagoslovi, dobra žena, odgovori starcu. Od jutraj že nisem ničesar poskusil.

— Od jutraj?! Sveta Mati božja, zakaj pa se niste obrnili h kakemu dobrem človeku? ...

— Mar ne veste, da so ljudje v tem kraju tako neusmiljeni, odgovori starec z boleznim glasom. Na marsikaterih vratih sem že potrkal pa so me povsod odgnali. V vaški krčmi so mi rekli, da ste vi dobri in poslali so me semkaj — dali pa mi niso ničesar ...

— Starček, k meni pa se niste zastonj potrudili, pristavi Julija. V moji hiši boste lahko prenočili in takoj vam bom prinesla kaj za pod zob.

Julija odide v sosedno sobo in se kmalu vrne z jestvimi namizi.

— Dobri mož, izvolite! Takoj pa vam bom prinesla tudi čašo dobrega vina.

Starec pogleda hvaležno Julijo in začne jesti s trepetajočimi rokama. Julija ga je s sočutjem opazovala. Prinesla mu je veliko čašo vina in mu jo ponudila:

— Starček, okrepčajte se! Vino je dobro in mislim, da se vam bo prileglo.

V tem trenutku pa se je zdrznila ...

Starec je prijel čašo, se hitro vzravnaval, dvignil čašo in vzkliknil z močnim, zvonkim glasom:

— To čašo pijem na zdravje lepe Julije, madone San Stefana in zaročenke Giuseppa Musolina!

Julija krikne in stopi korak nazaj.

S strmečimi očmi je Julija gledala skrivnostnega starca.

Stala je sredi sobe kakor da bi treščilo vanjo, ni vedela kaj naj bi si mislila. Starec pa je skočil k njej, si potegnil glavo lasuljo in ponarejeno brado ...

— Ah, Giuseppo! vzklikne Julija.

— Da, Julija, jaz sem!

In dvoje teles se je združilo v dolg objem.

— Da, Julija, jaz sem, reče razburjeno Musolino čez nekaj časa. Preoblekel sem se in prišel v tvojo hišo, hotel sem preizkusiti tvoje srce in tvojo dušo in prepričal sem se, da pri vsem svojem sedanjem bogastvu nisi postala ošabna in nisi pozabila, da žive na svetu tudi siromaki in trpini. Ah, Julija, ti ne veš, kako nepopisno srečen sem, da sem te našel prav tako, kakor sem te poznal prej, plemenito in usmiljeno napram revežem, vesel sem, da te sreča ni spremenila! Bal sem se, da bo zlato spremenilo tvoje srce v kamen...

— Zlato? O, Giuseppe moj, ko bi ti vedel, kako preziram jaz zlato! Niti tega posestva, ki sem ga pod čudnimi okolščinami podedovala, nisem sprejela radi sebe, temveč radi drugih in radi — tebe. S tem, kar imam danes, lahko obrišem marsikateremu siromaku solzne oči, v hiši pa sem ostala radi tega, da bi nekoč sprejela njenega gospodarja, tebe, Giuseppe moj, kajti vse to je tvoje... ti potrebuješ zavetišče...

— Ah, Julija, ti si mislila na mene! Ti si mi pripravljala zavetišče! Kako bi bil srečen, če bi mogel s teboj v tej hiši v miru živeti, toda... usoda nama ni naklonila take sreče...

— In vendar, Giuseppe, v tej hiši boš našel včasih varno zavetišče...

— To je res... sedaj pa mi pokaži vse, da bom videl kaj imaš. Tvojega psa sem že videl, ta žival ti je gotovo zvest čuvaj...

— Moj čuvaj je ljubi Bog, ki me zvesto čuva in jaz se ne bojim ničesar.

— Res je, Julija, zaupaj v Boga, kajti Bog nikdar ne zapušča onih, ki so na pravi poti. Moja Julija, kako pa še ti godi v tej hiši?

— Giuseppe, dobro, vsega imam dovolj, dobra Petronela mi je zapustila vsega dovolj, pa tudi denarja... Pogledj!

In Julija je popeljala Musolina k neki omari in mu pokazala veliko vsoto denarja.

— Ah, Julija, ti si pa še precej bogata, toda, glej, vzemi še to, tudi jaz sem ti prinesel... prinesel ti bom še...

— Giuseppe! vzklikne Julija s strašnim glasom, ko je videla, kakò jemlje Musolino iz svojega žepa ogromne množine denarja.

— Ti se čudiš? se nasmehne Musolino.

— Ne, Giuseppe, jaz se — bojim...

— Česa?

— Bojim, se da si ta denar...

In Julija umolkne, ker se je bala izgovoriti svojo slutnjo.

— Ah, ti se bojiš, da sem ta denar ukradel?

— Da, Giuseppe, tega se bojim.

— Prav imaš, Julija. Ta denar sem vzel, toda, pri sveti Materi božji, nisem ga ukradel siromaku, nisem ga vzel skrbnemu družinskemu očetu, niti poštenemu trgovcu ali pa kakemu drugemu delavnemu človeku, vzel sem ga bogatašu, človeku, ki niti sam ne ve, kako je prišel do ogromnega bogastva. Vzel sem ga človeku, ki živi v izobilju, ki ima vsega preveč, da bi ga razdelil med one, ki so ga potrebni. Julija, vzemi ta denar, zmešaj ga s tvojim in pomagaj bednim, spomni se revežev in delaj dobro...

— Prav, Musolino, če je tako, bom vzela ta denar in tople solze hvaležnosti onih siromakov, katerim bom izročila ta denar, bodo omehčale srce pravičnega Boga in odpuščeno ti bo, če je v tem dejanju greh.

Namesto da bi ji odgovoril, je Musolino Julijo objel.

Julija je dolgo ostala v objemu svojega zaročenca in tople solze so ji močile lica.

Naenkrat pa se Julija zdrzne.

— Ah, dragi, oprosti mi, tako me je omamila nepričakovana sreča najinega svidenja, da sem popolnoma pozabila, da si moj gost in da si lačen... Kar si malo prej pojedel, je premalo. Takoj bom poskrbela za dobro večerjo. Ta dom je gostoljubno odprt vsakemu popotniku, posebno pa še svojemu gospodarju... Najprej pa moram spraviti ta denar. Ne smem ga pustiti tukaj. Odnesla ga bom v klet, tam ga bom skrila in jemala od njega samo takrat, kadar bom potrebovala.

Musolino je pohvalil Julijo radi njene previdnosti, odšla sta v klet. Tam je skopal Musolino dva čevlja globoko jamo, vanjo sta položila denar, na ta prostor pa sta zvalila velik sod vina.

Zopet sta se vrnila v sobo. Julija je odšla, da bi pripravila večerjo, Musolina pa je poslala v neko sobo, kjer mu je izročila praznično obleko Emanuela Princa, da bi se preoblekel.

Čez pol ure je bil Giuseppe Musolino preoblečen, zadovoljno je sedel pri mizi, na kateri je bila naložena bogata večerja; prijetni duh se je širil po sobi.

— Se bo prileglo, kaj, Giuseppe, reče Julija veselo. Bog naj blagoslovi to večerjo in tvoj prihod v tvoj dom. Ni Bog ve kaj: malo tople šunke, pražen golob, malo sira, malo jaje in

poleg tega dobra kapljica vina iz najine lastne kleti. In čeprav je vse zelo skromno, vendar upam, da se ti bo prileglo, kajti kdo ve, koliko časa že nisi nič toplega jedel? ...

— Motiš se! reče Musolino in se nasmehne. Baš pred tremi dnevi sem večerjal v Rimu v neki odlični družbi ...

— Kaj?! se začudi Julija. Ti si bil v Rimu?

— Da, v Rimu sem bil. Tam sem imel zelo važne opravke, ki sem jih moral končati.

— Ah, kakšna neprevidnost! vzklikne Julija. Rim je poln biričev in lahko bi te bili spoznali.

— Baš nasprotno, draga moja, jaz sem se v Rimu popolnoma mirno in svobodno gibal. V Rimu je karneval in nihče se ni spomnil, da bi mislil na Giuseppa Musolina.

— Kake opravke pa si imel v Rimu? ga vpraša Julija v skrbeh.

— Julija, oprosti mi, da ti tega ne morem povedati. To je za sedaj še tajnost. Prosim te, ne sprašuj me o tem ničesar, ker ti tudi ničesar ne morem povedati. Zadovoljiti se moraš samo s tem, dasem ti povedal, da sem bil v Rimu, ti pa veš, da so poti moje usode zelo različne. Giuseppe Musolino vrši delo krvave osvete ...

Julija se je zadovoljila z Musolinovim odgovorom in mu s smehljajem na ustnicah ponudila jedila.

Kmalu sta povečerjala. Musolino je jedel s takim apetitom, kakor nikdar doslej. Julija mu je neprestano pomijala, pri vsakem grižljaju mu je govorila prijazne besede. To je bila večerja, kakršne Musolino še ni doživel.

Musolino je prijel čašo in nazdravil:

— Julija, pijem na tvoje zdravje!

Julija je dvignila svojo čašo, trčila z Musolino in čašo spraznila do dna.

— Ah, če bi moji sovražniki vedeli, kako prijetno se mi godi nocoj, bi gotovo ne odlašali niti trenutka, da bi mi pokvarili to zadovoljnost, nadaljuje Musolino veselo. Vsi mislijo, da se Musolino potika v tej mrzli noč po skalah Aspromontov, nihče ne slutí, da ima tudi ta revež zvesto bitje, ki je poskrbelo zanj in mu pripravilo varno zavetišče. Julija, samo tebi moram biti hvaležen, da bom to noč preživel v miru ...

Musolino pa naenkrat umolkne.

Strogo in pazljivo je pogledal na vrata, za katerimi se je oglasilo nekaj človeških glasov.

Musolino plane.

Kaj pa Julija?

Njen obraz je postal bled kakor smrt! Trepetala je po vsem telesu in nekaj časa je buljila s svojimi strmečimi očmi v vrata, nekaj časa pa v svojega zaročenca Giuseppa Musolina.

Temne slutnje so jo jele navdajati. Nekdo je najbrž zvedel, da je Musolino prišel v njeno hišo, sedaj pa ju je gotovo obkolila policija. Za njenega Giuseppa sedaj ni bilo rešitve.

V tem trenutku je začel nekdo trkati in glas od zunaj je zaklical:

— Odprite! Odprite hitro!

Pod eno streho

Čeprav je karneval v Rimu šele pričel in so ga z velikim hrupom proslavljali tudi naprej, vendar je bilo v Rimu nekaj ljudi, za katere je karneval izgubil ves svoj čar in vso privlačnost.

Ti ljudje so bili v prvi vrsti trije francoski plemiči: markiz Gaston de Gondi, baron Somer in kapetan Trevij.

Čeprav so prišli v Rim nalašč radi karnevala, na katerega jih je povabil grof Luigi Borgeze, so v treh dneh svojega bivanja v večnem mestu doživeli tako čudne in neprijetne dogodke, da se niso mogli sprijazniti z mislijo, da bi ostali še nadalje v Rimu.

Po pretekli prvi noči karnevala so se sešli trije prijatelji v svojem stanovanju. Baron Somer in kapetan Trevij sta bila nepopisno vesela, ko sta zagledala markiza Gastona de Gondi, da se je nepoškodovan vrnil z dvoboja.

Oba Francoza sta bila v skrbeh za svojega prijatelja, zato sta se tako zelo razveselila, ko sta ga zagledala zopet v stanovanju; njegova žalostna zunanost in potrč pogled pa sta pokvarila prve vesele vtise.

Markiz je pripovedoval svojima prijateljema o čudnih doživljajih pri dvoboju samem in pozneje, zelo žalosten jima je pripovedoval o usodi molitvenika, ki ga je pri begu zgubil. Ni vedel, ali ga je zgubil v vodi, v katero je skočil z okna, ali pa ga je pozabil v kočiji, s katero se je pripeljal s Plon-Plonom domov. Spomnil se ni ničesar, izguba tega molitvenika pa ga je zelo plašila, ker se je bal, da bi ga zopet ne dobili Izabelini sovražniki.

Trije plemiči so se dolgo pogovarjali med seboj.

— Kolikor sem se navduševal za rimski karneval, toliko

sem sedaj razočaran! reče kapetan Trevij.

— To pa je radi tega, ker si Francoz! pristavi baron. Italijanom so stvari, ki se nam studijo, popolnoma navadne. Italija je zemlja zločinov in nikjer na svetu ni države, v kateri bi se dogajali taki škandali, kakor v Italiji.

— Neokusne in nedopuščene stvari se gode sicer po vsem svetu, reče markiz Gaston de Gondi, samo ne tako pogosto kakor v Italiji. Zločincev in nepoštenih ljudi je povsod, nikjer pa ni med plemiči toliko nepoštenjakov, kakor v Italiji. To pa, kar je dovoljeno navadnemu človeku, ki ga tišči beda kakor mora in ga ne izpusti, tega ne moremo nikdar oprostiti plemiču, ki živi v izobilju, ki bi moral ceniti poštetnost in razlikovati, kar je dovoljeno in kar ni prav, kar ni vredno plemiča...

— Boljše bi bilo, da bi ne bili prišli v Rim! reče baron Somer.

— Saj nismo prišli v Italijo radi karnevala, pristavi kapetan. V Italijo smo vendar prišli, da bi poiskali in ujeli Giuseppe Musolina...

— Prav imaš! reče markiz de Gondi. Takoj moramo zapustiti Rim in se podati na pot iskanja. Res je, prijatelja, meni ni žal, da sem prišel v Rim. Zvedel sem vsaj za neko stvar, ki me je zelo zanimala, videl sem njo, ki jo ljubim in ki sem jo vedno iskal. Žal mi je samo, da pred odhodom ne morem videti onega skrivnostnega človeka, da bi se mu zahvalil za usluge in za prijateljstvo...

— Zares, Gaston, ta človek se je pokazal res prijatelja, reče kapetan Trevij. Škoda, da nisi mogel zvedeti imena tega skrivnostnega človeka.

— To je tudi meni zelo žal, odgovori markiz. To je eden najplemenitejših ljudi, ki sem jih srečal v Italiji...

— Morda ga bomo pa še kedaj srečali, pristavi baron Somer.

— To bi me izredno veselilo, vzklikne markiz. Čeprav ne vem, kdo je ta človek, vendar čutim napram njemu veliko simpatijo in hvaležnost. Če pa ga ne bom nikdar našel, prijatelja verjemita mi, da bo našel način, da mu bom dokazal svoje prijateljstvo...

— Kdor pa je tvoj prijatelj, je tudi najin prijatelj! mu vpade baron v besedo.

— Tako je! pritrdi tudi kapetan.

— Prijatelja, sedaj pa se moramo pogovoriti o naši nadaljnji poti, kdaj bomo nadaljevali poizvedovanje za tem prokletim razbojnikom Giuseppom Musolinom, reče markiz de Gondi, ki ni seveda niti slutil, da je njegov skrivnostni prijatelj »prokleti razbojnik« Giuseppe Musolino.

— Jaz mislim, reče baron Somer, da bi bilo najbolje, če bi se napatili preko Napolja na Aspromonte, ljudje trde namreč, da se Musolino potika po tem gorovju.

— Na pot pa se lahko podamo takoj jutri zjutraj, pristavi kapetan Trevij.

— Prav, odrinemo torej jutri zjutraj! je sklenil markiz de Gondi.

— Gospodje, kedaj pa bomo odšli v Pariz? je vprašal iz nekega kota dobrodušni Plon-Plon.

— Glej, glej! se zasmije markiz. Tudi ti imaš svoje želje? Dragi moj, tudi za Pariz bo prišel čas, predvsem pa moramo ujeti razbojnika Giuseppa Musolina.

— Da, da, res je tako, razbojnika morate prijeti! odgovori jezno Plon-Plon, na tihem pa pristavi: Vrag naj vzame tega Giuseppa Musolina! Ne vem, čemu jim bo ta človek, da ga hočejo ujeti. O, kako bi bil srečen, da bi niti ne odšel iz Pariza!

— Mar se ti mudi v Pariz? ga vpraša veselo kapetan Trevij, ki je bil vedno dobre volje.

— Bog ne daj! odgovori prekanjeno Plon-Plon. Če se gospodi ne mudi, tedaj se tudi ne mudi Plon-Plonu. Veste, vendar bi pa rad, da bi bili že v Parizu...

— E, moj dragi, to bi radi tudi mi. Tudi nam se že hoče Pariza, reče baron in se zasmije.

— Verjamem, verjamem, odgovori Plon-Plon, samo gospodje bi v Parizu ne imeli miru...

— Čemu? Kako? sta se začudila baron in kapetan ter radovedno gledala Plon-Plona.

— Zato vendar, ker nimate razbojnika Giuseppa Musolina, odgovori sluga pretkano. Če bi bili mogli mirno živeti brez Giuseppa Musolina, bi ne bili zapustili Pariza... Radi tega morate prijeti kalabrijskega razbojnika...

In trije francoski plemiči so se prisrčno nasmejali tej duhoviti Plon-Plonovi pripombi. Markiz pa ga je potrepljal po rami in mu rekel:

— Morda je res, kar praviš, toda, sedaj si slišal naš

sklep. Jutri zjutraj odrinemo, ti pa glej, da boš pripravil vse, kar potrebujemo za pot.

— Plon-Plon ve, kaj je njegova dolžnost! odgovori sluga in se prikloni.

Čez noč pa se je vreme neverjetno spremenilo. Naenkrat je nastopil strašen mraz, začelo je snežeti, sprva po malem, potem pa vedno bolj in bolj in naposled so padali kar celi kosmi snega z neba in kmalu je bila vsa pokrajina pokrita z debelo sneženo odejo. Vsi so se tej nepričakovani spremembi zelo čudili.

Tudi naši štirje potniki so se zelo začudili, ko so zjutraj zagledali vse belo, ostali pa so pri svojem sklepu in se podali na pot...

Hodili so ves dan. Sneg je padal neprenehoma. Ko so bili v Napolju je eden izmed njih predlagal, da bi prekinili pot in bi ostali pri tem slabem vremenu v Napolju, druga dva pa sta hotela za vsako ceno nadaljevati pot. Mislila sta, da bi bilo to vreme najpripravnejše za dosego njihovega cilja, ker bi v snegu najlažje srečali onega, ki so ga iskali.

Nadaljevali so pot.

Temo jih je zalotila ob samem vznožju Aspromontov. S temo pa je postajal tudi mraz vedno hujši. Sneg pa je bil take visok, da jih je pot strašno utrudila in trije francoski plemiči so sklenili, da bodo v prvi vasi prenočili.

Tako so prispeli do vasice Latone. Že davno je bila trdna tema in prebivalci vasice so že davno počivali. Nikjer niso videli nobene luči. Samo iz ene hiše, ki je stala čisto na koncu vasi, je skozi okno prihajala slaba svetloba, to je pa bilo znamenje, da tam ljudje še ne spijo. Sklenili so, da bodo potrkali na vrata te hiše in prosili prenočišča. Hitro so poskakali s svojih konjev in šli na dvorišče, markiz pa je potrkal na vrata in zaklical:

— Odprite, ljudje božji! Odprite, če nočete jutri najti štirih mrtvecev pred vrati!

Slučaj je napotil te štiri potnike k hiši Emanuela Princa, v kateri je sedaj gospodarila Julija in kjer je pravkar sedel Giuseppe Musolino pri bogati večerji.

Ko je Musolino slišal te glasove in trkanje na vrata, se je zdrznil in planil, Julija pa je trepetala od strahu, ker se je bala, da je pred vrati policija.

Musolino pa se je hitro pomiril. Ko je zopet nekdo potrkal na vrata, je Musolino rekel Juliji:

— Pojdi in odpri!

Julija ga je začudeno in preplašeno gledala.

— Lahko jim odpreš brez skrbi. Ne boj se te družbe! reče Giuseppe Musolino.

— Mar poznaš te ljudi? vpraša Julija.

— Poznam pa tudi ne poznam. Gotovo bi radi prenočišče in jaz mislim, da jih lahko sprejmeš...

— Kaj pa ti? Oni te bodo spoznali!

— Ne boj se, ne bodo me spoznali! odgovori Musolino mirno. Ali si me ti spoznala, ko sem prišel v tvojo hišo?

— Nisem te spoznala, ker si imel takrat sive lase in dolgo brado.

— Saj jo bom tudi sedaj imel, zašepeče Musolino in si hitro pritrdi ponarejeno brado, na glavo pa si postavi lasuljo.

Ti lasje in brada so Musolina tako spremenili, da bi ga nihče ne mogel spoznati, Julija je bila zopet pomirjena, ko je videla starca pred seboj in se je nasmehnila.

— Vidiš, sedaj bi mi nihče ne prisodil manj kakor sedemdeset let. Pred temi ljudmi bom jaz tvoj ded. Zapomni si!

Julija se zopet nasmehne.

Na vrata pa je zopet nekdo potrkal.

— Julija, pojdi in odpri ljudem, ki stoje pred vrati, naj pridejo v toplo sobo. Jaz vem prav dobro, kako je to neprijetno...

Julija je odhitela in odprla vrata...

Na vratih so se pokazali trije moški.

— Oprostite, da vas vznemirjamo, reče eden, toda ta zima je strašna, radi tega vas prosimo, če bi nam mogli dati prenočišče ali pa vsaj gorak kotiček.

— Pridite, pridite! reče Julija. Poštenim ljudem je moj dom vedno odprt in če nimate kakih zlobnih namenov, naj Bog blagoslovi vaš prihod v našo hišo.

Trije Francozi so si otresli snega z obleke in s čevljev in vstopili ter vljudno pozdravljali gospodinjo, ki jih je peljala v toplo sobo.

— Ah, kako strašno vreme! reče baron. Kdo bi si bil mislil, da zapade v solnčni Italiji tak sneg. Zares, Italija je zemlja presenečenja in prav nič bi se ne čudil, če bi začel sedaj tudi Vezuv bljuvati nam na čast...

— Ah, kako je tukaj prijetno in toplo! reče kapetan.

Markiz Gaston de Gondi pa se je medtem obrnil k Juliji z besedami:

— Ne vem, kako naj bi vas imenoval, mislim pa, da imam čast videti hčerko tega doma, ne pa gospodinjo?

— Signor, odgovori Julija in se nasmehne. Jaz sem hči in gospodinja tega doma obenem, ker stanujem v tej hiši sama s svojim dedom. Izvolite pozdraviti najprej njega, kajti spoštovanje pripada starosti...

— Ah, oprostite gospodična, spravili ste me v zadrego, se je opravičeval markiz, toda, jaz bom stvar takoj popravil. In markiz Gaston de Gondi se obrne k starcu in reče vljudno:

— Častiti starček, oprostite, da smo kalili vaš mir v tako poznem nočnem času, slabo vreme in strašen mraz pa sta nas prisilila k temu. Pred vsem pa dovolite, da se vam predstavimo, da boste vsaj vedeli, koga ste sprejeli v hišo. Jaz sem markiz Gaston de Gondi, to sta pa moja prijatelja, eden je kapetan Trevij, drugi pa baron Somer...

Vsi trije mladi francoski plemiči so se postavili pred starcem v krog in se mu vljudno priklonili.

— Gospodje, dobro došli pod mojo streho, odgovori starzec z globokim starčevskim glasom. Poštene ljudi sprejemam vedno rad v svoj gostoljubni dom. Kakor vidite, ste prišli baš o pravem času... Gospodje, izvolite k mizi — miza ja pogrnjena, okrepčajte se, malo tople hrane in čaša dobrega vina je vedno dobro došla utrujenemu potniku. Slecite svoje obleke, naj se posuše, vi pa se, prosim, poslužite. Moja vnukinja vam bo prinesla, kar imava. Ni sicer mnogo, zagotavljam vam pa, da vam dajem srčno rad...

— Ah, vi ste tako prijeten gospodar! odgovori markiz, mi pa sprejemamo s hvaležnostjo vašo ponudbo. Ne vemo, kako naj bi se zahvalili za vaš prisrčen sprejem in za gostoljubnost — smatramo pa to kot prijateljstvo, ki ga bomo samo s prijateljstvom vračali!

Baron in kapetan sta se pomaknila malo vstran in baron je svojemu tovarišu tiho zašepetal v uho:

— Ta starec mi ugaja. Drži se tako dostojanstveno kakor kak knez, ki so ga pahnili s prestola. Poglej samo njegove oči, svetijo se kakor mlademu človeku, ki je star komaj dvajset let.

— Res je, kaj praviš! odgovori kapetan šepetaje. Starec

je simpatičen, toda — deklica! Take lepote še nisem videl, čeprav sem že videl marsikaj...

Vtem trenutku jih je Julija povabila k mizi in vsi so sedli. Starec je sedel med Julijo in med markiza.

Večerja je bila izredno okusna, soba topla, gostoljubnost iskrena, gosti pa so bili utrujeni in lačni in med večerjo je vladalo najboljše razpoloženje.

Starec je prijel prvo čašo vina in nazdravil, potem pa je vprašal z blagim glasom:

— Gospoda prihaja gotovo iz Rima?

— Da, je odgovoril kapetan Trevij. V Rimu smo bili nekaj dni in jaz, za svojo osebo, sem zelo zadovoljen, da sem zginil iz tistega vrvenja in prerivanja. Rajše blodim po cestah kakor pa da bi neprestano gledal tisto bitko s konfeti...

— Da, v Rimu proslavljajo sedaj prihod princa Karnevala, gotovo je tam zelo veselo, reče starec. Ah, ko sem bil še mlad, sem se tudi jaz udeleževal rimskega karnevala in marsikaj doživel, toda...

Starec na enkrat umolkne.

Nekdo je potrkal na okno. Starec dvigne glavo in pogleda kakor v dvomu svoje goste, potem pa usmeri svoj pogled na okno, od koder je prihajalo trkanje.

Julija je vztrepetala in prebledela kakor malo poprej, ko so prišli ti tujci. Ponovno se je je lotilo neko čudno čuvstvo. Saj Julija je trepetala za svojega zaročenca in za njegovo varnost.

Zdelo se je, da so bili tudi gostje vznemirjeni in prebledeli kakor je mogel kdo spregovoriti tudi najmanjšo besedico, nekdo pred vrati glasno zaklical:

— Gospoda, oprostite, toda zdi se mi, da ste name popolnoma pozabili...

— Ah, so vzkliknili trije francoski plemiči naenkrat in veselo zasmejali.

— Če že ravno želite, bi mogel prenočiti tudi v hlevu, je govoril nekdo pred vrati, če pa nimate ničesar proti temu, jaz prišel tudi lahko v hišo...

— Zares, mi smo nanj popolnoma pozabili! reče markiz de Gondi s smehom.

— Kdo je pred vrati? vpraša starec.

— To je naš sluga, imenuje se Plon-Plon, odgovori markiz. Odpeljal je naše konje v hlev, sedaj pa je prišel in bi rad malo ogrel...

— Julija, reče starec, odpri vrata in pusti tega človeka v sobo. Naš dom ne pozna razlike med stanovi, pod našo streho so vsi ljudje enako gostoljubno sprejeti. Vsem ljudem je enako hudo, če jih zebe in če so lačni. Gospodje ne bodo najbrž nič imeli proti temu, če prenoči njihov sluga tukaj in si z njimi vred okrepeča svoj lačni želodec ter si ogreje premrzlo telo?

— O, baš nasprotno! odgovori markiz, mi smo zelo hvaležni za vašo dobroto. Plon-Plon je pošten človek in zvest sluga in zasluži, da skrbimo zanj.

Julija je šla k vratom, markiz pa jo je prehitel, odprl vrata in spustil dobrodušnega Plon-Plona v sobo.

— Dober večer želim, reče skromno Plon-Plon in se spoštljivo prikloni sivemu gospodarju in svojim gospodom.

— Bog naj te blagoslovi! mu odgovori starec.

— Ah, kako je tukaj prijetno in kako lepo diši po pečeni šunki! je nosljal Plon-Plon.

— Sedi, dobri človek, pogrej se malo, potem pa se okrepečaj, reče starec. Bog nas je obdaril pa bomo tudi zate našli nekaj.

— Hvala lepa! se prikloni Plon-Plon. Ah, jaz sem vedno pripovedoval, da skrbi dobri Bog za tiste, ki so nam dragi... O, kak mraz je zunaj! Brrr! Boljše bi bilo, če bi bil že v Parizu. Vi, gospoda, pa ste mi pripovedovali, da ni v Italiji nikdar mrazu, pogledajte, jaz bi bil pa skoraj zmrznil...

Vsi so se veselo zasmeli, Gaston pa je hitro pristavil.

— Naš Plon-Plon je vedno zelo občutljiv za mraz, vendar pa mu mraz ni veliko škodil, kajti čeprav trdi, da je skoraj zmrznil, je vendar občutil vonj šunke...

Ta markizova pripomba je izzvala novo burjo smeha, Julija pa je takoj skočila in postavila na mizo pred Plon-Plona poln krožnik šunke, katere vonj je Plon-Plona prijetno poččegetal v nosu, zopet je zanosljal, njegove male dobrodušne oči so se svetile in veselo pomežikale.

Ostanek večerje je minil v zelo veselem razpoloženju.

Francozi so si prižgali cigarete, starcu pa so ponudili fino cigaro, katero je starec hvaležno sprejel. Dim tobaka je napolnil sobo, čas je mineval med prijetnim pogovorom.

— Kadar je tako slabo vreme, je začel kapetan Trevij, ni ničesar lepšega, kakor sedeti v toplo zakurjeni sobi pri kozarcu vina in dobro obloženi mizi.

— In v hiši prijetnih gospodarjev! pristavi markiz Gaston de Gondi.

— In če bi ne bilo treba jutri vstati ter nadaljevati v tem strašnem mrazu, si misli Plon-Plon.

— Zares, gospoda, vpraša starec z globokim glasom. Vas smém vprašati, kako ste prispeli na to osamljeno cesto v ta zapuščeni kraj? Vi ste tujci, tujci pa po navadi ne prihajajo v to puščavo? Tukaj pač tujec ne najde ničesar, kar bi moglo zanimati, razen črnih Aspromontov, toda, zdi se, da tujci izogibljejo Aspromontov, ker se boje strahu...

— Zdi se mi, da ste uganili, reče markiz Gaston Gondi. Mislim, da je to eden najvažnejših vzrokov, da ne prihajajo tujci v ta kraj, pripovedujejo namreč, da je sloviti labrijski razbojnik Giuseppe Musolino strah te okolice...

— To je resnica, odgovori starec mirno. Ni dolgo tega ko je Giuseppe Musolino baš v našem mestu ubil nekega človeka veka in sicer na zelo strašen način...

— Ah, to bo brez dvoma tisti Emanuelo Princi, o katerem smo toliko čitali po časopisih? vpraša baron. Res je, časopisna poročila niso popolna in vsa ta zadeva je ovita v neko skrivnost, kakor se mi zdi...

— Če vas zanima, nadaljuje starec s čudnim smehljajem na ustnah, vam jaz lahko pripovedujem o tej stvari, ker poznam vsako podrobnost, kakor da bi bil pri stvari soudeležen.

— Pripovedujte nam, prosimo vas pripovedujte! so prišli vsi trije Francozi.

— Saj o tem ne more človek mnogo pripovedovati, nadaljuje starec. Ta Emanuelo Princi je imel lepo, mlado, pleme nito in pošteno ženo. To pa mu ni bilo dovolj. Poleg take žene pa se je zagledal v svojo služkinjo, ki jo je beda prignala v njegovo hišo. Princi je bil bogat, imel pa je še vedno premalo, je grabil bogastvo. Hotel je zvesti Giuseppa Musolina v svojo hišo in tako zaslužiti visoko nagrado. Njegova žena pa je slučajno zvedela za moževo nezvestobo, ko pa je šel Emanuelo Princi na Aspromont, da bi zvestil Musolina, je napisala pismo in ga pritrdila svojemu možu na hrbet. V tem pismo je opozorila Giuseppa Musolina na izdajo, ki mu je pretila. Musolino je opazil pismo, ga prečital in, samo po sebi umevno, ni mnogo premišljal. Izdajalca je kaznoval! Obesil ga je na neko drevo in morda visi še danes tam, če ga že niso raznosili ptičarice.

— Kaj pa žena? je vprašal kapetan.

— Žena se je zastrupila, zvesti služkinji pa, ki je pošteno zavrnila nezvestega moža, je zapustila vse premoženje in hišo, ki je prav takšna kakor naša, velik vrt, kakor tale naš in velike vinograde, ki so prav toliki, kakor ti-le naši . . .

— Priznavam, reče Gaston, da je imel Musolini v tem slučaju prav. Branil se je pred izdajo, razen tega pa je kaznoval Princa za njegovo nezvestobo, ker je ta malopridnež tudi zaslužil tako plačilo.

— Dragi gospodar, zelo smo vam hvaležni, da ste nam to povedali, nadaljuje markiz de Gondi. Še bolj pa bi nam vstregli, če bi nam še kaj več povedali o tem Giuseppu Musolinu, ker nas ta človek zelo zanima . . .

— Zares? vpraša starec in se nasmehne.

— Da, nadaljuje markiz, pozneje pa vam bomo tudi povedali, zakaj. Povejte nam, ali ste že kedaj videli Giuseppa Musolina? Morda ga celo poznate?

— Dobro sem ga poznal, odgovori starec mirno, ker sem včasih zelo pogosto hodil v hišo njegovih staršev v San Stefanu. Tedaj je bil Musolino še mladenič in tedaj bi si ne bil mislil, da bo ta deček postal človek, pred katerim bo trepetala vsa Italija, toda mnogokrat se zgodi, česar niti ne pričakujemo. Mi, tukaj v Kalabriji, mislimo, da Giuseppò Musolino ni sam kriv svoje nesreče, temveč da so ga drugi prisilili na pot zločina. Zakaj so ga obsodili na dvajseteno leto ječe, če zločina niti ni storil?

— Morda je vaše mišljenje upravičeno, reče Gaston de Gondi, morda je bil Musolino tudi nedolžen, toda po tej poti bi ne bil smel kreniti. Kaj bi bilo z nami, če bi odšli vsi oni, ki so bili po nedolžnem obsojeni v goro?

— Kaj naj bi bil torej storil? vpraša starec.

— Moral bi se bil poslužiti sredstev, ki jih predpisuje zakon, da bi si obranil svojo čast in svoje ime . . .

— Ali mislite, da Musolino tega ni storil? nadaljuje starec z neko trpkostjo v glasu. Obrnil se je na sodišče, govoril je odkritosrčno in pokazal pravega krivca, sodišče pa mu ni hotelo verjeti, nihče ga ni hotel niti poslušati, nihče se ni zanj zavzel. Človeška nepravilnost je poteptala njegovo samozavest, zastrupila je njegovo srce, uničila njegovo srečo in porušila njegovo domače ognjišče. Kaj mu je bilo torej storiti? Da bi dokazal svojo nedolžnost, je moral oditi v goro in se oprijeti orožja, da bi iz varnih gorskih skal n prepadov branil svojo čast ter se maščeval svojim sovražnikom.

Starčeve besede so napravile na Francoze močan vtis. Markiz de Gondi je zopet rekel:

— Ker tako dobro poznate Musolina, ali nam ne bi hoteli povedati, kako je visok? Kakšen je?

Starec se nasmehne in vstane.

— Musolino je prav tako visok kakor jaz, reče starec.

— Kaj pa njegov obraz? vpraša baron. Pravijo, da zelo lep in inteligenten človek.

Starčeva roka je vztrepetala, kmalu pa se je starec umiril in rekel čisto mirno:

— E, gospoda, vi me pa preveč sprašujete. Musolinovega obraza vam ne morem tako nazorno pokazati, kakor sem vam pokazal njegovo velikost. Toda, tu je moja vnukinja, ki je videla Musolina in vam bo lahko kaj povedala o njegovi lepoti. No, Julija, povej gospodom, kar bi radi slišali! Ali je Musolino lep?

— O, dragi ded, reče Julija navdušeno in položi svoje roki na starčeva ramena. Za moje oči je Giuseppe Musolino najlepši človek na svetu! Toda to ni vse, kajti lepota je minljiva. Pripovedujejo pa, da ima Musolino plemenito srce, da je velikodušen, da je dober, da pomaga siromakom in lajša trpljenje zatiranim, da varuje pregnjane, da ščiti slabe in onemogle, da brani tiste, ki niso krivi pa jih preganjajo... Čeprav so ga proglasili za razbojnika, čeprav so razpisali nagrado na njegovo glavo, vendar je v Kalabriji nad tisoč duš, ki ga blagoslavljujejo in ki so pripravljene, da bi ga zaščitili, če bi mu pretela kaka nevarnost.

Po teh besedah, ki jih je Julija spregovorila z največjim navdušenjem, so ji solze zalile oči in Julija je počasi sedla na svoj stol.

Francozi so se spogledali.

— Signora, vi jočete? vpraša baron.

Julija pa ni odgovorila. Obraz ji je zalila temna rdečica, povabila je glavo.

Starec jo je nežno pogladil po njenih svilnatih laseh, potem pa se je obrnil k svojim gostom.

— No, gospoda, midva sva vam povedala o Giuseppe Musslinu, kar sva vedela, ali pa bi hoteli sedaj še vi povedati, zakaj se tako zanimata za tega človeka? Ali imate pri tem kak poseben namen, da o Musolinu toliko sprašujete, ali pa bi ga radi spoznali samo radi tega, ker mislite, da je njegovo življenje romantično? Jaz vam lahko z mirno vestjo rečem, da

v njegovem življenju ničesar romantičnega. Musolino je strašno nesrečen. Strašna usoda ga je ločila od ljudi, pregnala ga je v goro, kjer strada in trpi pomanjkanje, tja, kamor redkokedaj zaide kaka živa duša, tja na vrh Aspromontov...

Starec je naenkrat umolknil in se ugriznil v ustnico, videl je, da bi bil skoraj povedal več, kakor bi mu bilo treba; Gaston ga je namreč pazljivo poslušal in ga neprestano gledal.

— Na vrhu Aspromontov? vzklikne Gaston de Gondi. Kako pa vi veste, da se Musolino nahaja tam? Ali vam je morda on sam to povedal?

— On sam? vpraša starec, ki je komaj premagoval svoje razburjenje. Ne, Musolino mi tega ni povedal, toda ljudje pri- povedujejo, da se skriva tam in to bi bilo tudi čisto lahko mo- goče. Toda, Julija, dragi otrok, vina je zmanjkalo, naša grla pa so tako suha. Pojdiva v klet, prinesla bova vina, gospoda pa naju bo za ta trenutek oprostila.

Starec vstane in odide lehkkih, toda starčevskih korakov s svojo vnukinjo iz sobe. Ko sta gostitelja odšla, je markiz de Gondi dal svojima prijateljema znamenje, stisnili so glave skupaj in jeli med seboj šepetati. Markiz je dejal:

— Prijatelja, ta starec ve mnogo več, kakor pa nam hoče povedati. Mislim, da bi nam ta človek lahko povedal, kje bi mogli najti Giuseppa Musolina.

— Eh, če bi pa to vedeli, tedaj bi bili z našo nalogo hitro gotovi, reke kapetan. Priznati vama moram, da bi me hitri uspeh zelo razveselil. Če bi ne šlo tu za besedo, ki smo jo dali kneginji Borgeze...

— Če bi ne šlo! pristavi markiz de Gondi, toda, mi smo obljubili, da ji bomo pripeljali Giuseppa Musolina, svojo obljubo pa moramo izpolniti. Zato moramo nadaljevati pot, da bi čim- prej dosegli naš cilj. V tej hiši se nam je ponudila najboljša pri- lika; če pa bi mogli pridobiti tega starca; da bi nam pokazal Musolinovo skrivališče, tedaj bi že jutri lahko gledali Muso- lina iz oči v oči. Povem vama pa, da sem zelo radoveden, kakšen je ta Musolino...

— Jaz pa, pristavi kapetan, ne poznam človeka, s katerim bi se rajši spoprijel kakor s tem Musolinom.

— Dobro torej, je rekel baron Somer. Zaupajmo se starcu. Ponudimo mu precejšnjo vsoto. Morda nam bo za denar pokazal, kje...

— Ah, ne, ga prekine markiz de Gondi. Ti ljudje niso taki, da bi jih lahko podkupili z zlatom. Jaz mislim, da bi bilo

najboljše, da bi mu odkrito in iskreno zaupali, zakaj smo prišli iz Pariza v Kalabrijo . . .

Baron in kapetan sta samo prikimala z glavo v znamenje, da se strinjata, ker nista imela časa, da bi odgovorila, ker se je pravkar vrnil starec s svojo vnukinjo iz kleti.

— Gospoda, prinesel sem dobrega vina. Julija, daj, natoči, ko pa bomo to popili, bomo šli k počitku, ker so gosti najbrž zelo trudni, jutri zjutraj pa bi brez dvoma že radi nadaljevali pot . . .

— To bo odvisno od vas, mu odgovori Gaston. Vi nam boste povedali, če bi bila naša nadaljnja pot pomembna.

— Jaz? se začudi starec, potem pa reče čisto mirno: tedaj mi morate najprej povedati cilj vaše poti!

— To bomo tudi storili, nadaljuje Gaston. Cilj naše poti je — Giuseppe Musolino.

Starec ga pogleda s vprašujočim pogledom.

— Kaj mislite s tem? vpraša starec.

— Napram vam bomo odkritosrčni in vam bomo vse zaupali, reče Gaston de Gondi. Mi smo Francozi, prišli pa smo iz Pariza v Italijo, da bi prijeli Giuseppa Musolina, ga okovali in ga uklenjenega pripeljali v Pariz . . .

V tem trenutku so se vsi zdrznili.

Trušč in razbijanje stekla je zazvenelo za Gastonovim hrbtom, pomešano z obupnim vzklikom.

Ko je Julija zaslišala Gastonove besede, se je tako silno prestrašila, da ji je padla steklenica z vinom iz rok in se razbila na tisoč koščkov.

— Otrok, kaj ti je? reče starec. Zakaj vpiješ? Če si razbila to steklenico in razlila vino, se ti pač ne bi bilo treba tako prestrašiti! To je vendar malenkost!

S temi besedami je starec hotel pomiriti Julijo in ji reči, da nevarnost še ni nastopila. Potem pa se je starec zopet obrnil k plemičem:

— Torej, gospoda, vi bi radi prijeli Giuseppa Musolina in ga odpeljali v Pariz?

— Da in to bomo tudi storili! pristavi baron.

— Zakaj pa ravno v Pariz? vpraša starec mirno. Razumel bi, če bi ga hoteli odpeljati v Napolj ali pa v Reggio, kajti tam bi vedeli kaj storiti z njim, toda, ne vem, kaj boste počeli z njim v Parizu?

— Eh, če smo vam že toliko povedali, vam bomo po-

vedali pa še to. Obljubili smo neli lepi in odlični dami v Parizu, da ji bomo pripeljali Musolina živega...

— Odlični dami? se začudi starec. Kako pa se imenuje?

— E, imena pa vam ne smemo povedati, odgovori markiz de Gondi, ker smo ji to obljubili in ji dali besedo, beseda pa je sveta...

Gospoda, kaj želite torej od mene?

— Da nam pomagate prijeti Musolina...

— Jaz, da bi vam pomagal?

— Da, vi... odnosno... samo, če bi nam pokazali, kje se nahaja, ugnali ga bomo pa že mi sami, vam ne bo treba niti migniti z mezinom. Malo prej ste rekli, da živi Musolino na vrhu Aspromontov... Ali je to točno?

— Da, to je po navadi njegovo bivališče, sedaj pa Giuseppe Musolina ni na Aspromontih...

— Ni? vpraša kapetan.

— Prav gotovo vem, da ga sedaj ni tam, odgovori starec

— Pa menda ni odšel iz tega kraja? vpraša markiz.

— Da, odšel je, reče starec. Bil je v Rimu na karnevalu. Tam se je prav lepo zabaval, doživel je čudne stvari, živel je v družbi plemičev, storil je nekaj dobrih del, potem pa se je zopet vrnil semkaj...

— Morda pa je celo kje v bližini? vpraša hitro markiz.

— Uganili ste! odgovori mirno starec. Giuseppe Musolino se nahaja v tem trenutku prav blizu...

— Torej nismo daleč od njega? vpraša markiz.

— Nasprotno, Giuseppe Musolino je blizu vas!

— Morda se nahaja v tem mestu?

— Tako je! odgovori starec.

— Ha, sedaj vem! vzklikne Gaston. Gotovo se je skrival v kaki hiši v vasi?

— Vi ste zelo bistrourni, pristavi starec. Uganili ste, Giuseppe Musolino se nahaja v neki hiši, toda ni tako strašno skrit, kakor si vi morda to predstavljate. Giuseppe Musolino hodi svobodno po sobi, prinaša vino iz kleti, sedi pri bogato obloženi mizi, pije vino in se zabava z veselo družbo.

— Tedaj so vsi prebivalci te vasi njegovi prijatelji in žive z njim v slogi? vpraša markiz razburjeno.

— Ah, kajpada! odgovori starec in mirno nadaljuje: Nihče niti ne slutiti, da se nahaja v tej vasi Giuseppe Musolino, strah Kalabrije.

— Kako pa veste vi to? vpraša Gaston, ki se je vedno bolj čudil starčevemu pripovedovanju.

Starec ga pogleda, se nasmehne in nadaljuje:

— Jaz vem to, ker vem tako dobro, kakor Musolino sam, kod hodi in kje se ustavi.

— Vraga! vzklikne kapetan.

— To je pa zanimivo! pristavi baron.

— Pa tudi čudno! reče markiz de Gondi.

— Morda, odgovori starec in nadaljuje:

— Jaz vem, kaj dela Musolino, vem za vsak njegov korak, vem, kaj čuti, vem, kar misli, vem celo to, da ne bi bil pripravljen, oditi z vami v Pariz...

— Ah, saj mi ga ne bomo spraševali, če bi šel z nami ali ne, reče živahno markiz.

— Vem, vem, odvrne starec, toda Musolino se bo branil...

— To mu ne bo prav nič pomagalo, pristavi kapetan Trevij. Mi smo štirje in smo prav dobro oboroženi. Mi bomo zvesti dani besedi, čeprav vsi trije poginemo, če pa bi se Musolino branil in upiral, dokler bomo še čili in zdravi, ga bomo brez dvoma prijeli, kajti če ostane le eden izmed nas živ, je Musolino naš...

— Zares, to je pa velika premoč, reče starec, jaz pa vem, da se Musolino kljub temu ne bo prestrašil, ker on se ne boji nikogar... Musolino se niti ne boji čete, ki ga zasleduje iz Rima in je sestavljena iz osemsto vojakov, katere vodi mladi Gaetano Krispi...

— Ah, mar veste tudi to? vzklikne začudeno markiz Gaston de Gondi.

— Vem! odgovori dobrodušni starec. Saj sem vam povedal, da vem vse, kar ve Giuseppe Musolino.

— Mar ve Musolino, da so poslali nanj osemsto vojakov iz Rima? vpraša kapetan.

— Ne.

— Kako je neki to zvedel?

— Saj sem vam vendar povedal, da je bil v Rimu in da je hodil v odlično družbo, kjer je zvedel tudi to. Zdi se mi, da mu je to povedal sam Gaetano Krispi...

Francoski plemiči so se začudeno spogledali. Starčevo pripovedovanje se jim je zdelo vedno bolj zanimivo in skrivnostno, pa tudi starec sam se jim je zdel skrivnosten.

— Kje pa se nahaja Musolino sedaj? vpraša naposled markiz de Gondi.

— V neki pošteni in gostoljubni hiši, ki je podobna tej-le naši, nadaljuje starec in natoči čaše. V tej vasi ima Giuseppe Musolino zvesto srce, neko krasno deklico, ki ga vedno sprejme pod svojo streho, ga varuje in ljubi... Ne boji se ničesar, če pa pride slučajno kak pošten potnik mimo, ga Musolino in njegova nevesta sprejmeta prav tako prijateljski v svojo gostoljubno hišo, kakor sva midva sprejela vas...

— Sto vragov! Zavpije kapetan Trevij. Saj ta Musolino je zelo pogumen človek!

— Seveda, Musolino se tudi nikogar ne boji! nadaljuje starec z malo močnejšim glasom. Vsak človek ni vohun. Ni jih tako strašno veliko, ki bi hoteli služiti krivici, mnogo jih je, ki vedo, da Musolino ni kriv in da bi ne bil v tem položaju, če bi ne bili njegovi sovražniki tako mogočni!

— Priznavamo, reče markiz, da nas vaše pripovedovanje zelo zanima, hkratu pa ste nas tudi prepričali, da Giuseppa Musolina prav dobro poznate.

— Da, prav dobro ga poznam, tako, kakor samega sebet odgovori starec.

— Dobri starec, tedaj vas prosimo, pomagajte nam, da bi prišli tega razbojnika...

— Toda, gospoda, Giuseppe Musolino ni razbojnik, nadaljuje starec. Musolino je osvetnik!

— Naj bo kar hoče, reče markiz, nas na-vse zadnje to tudi ne zanima. Mi smo zastavili naše besede, da ga bomo prišli in — mi bomo obljubo tudi izpolnili.

— Gospodje, ali pa ste kaj premišljevali o tem, čemu bi rada ona odlična dama Giuseppa Musolina? Ali ne tiči za tem kaka spletka proti temu nesrečnemu človeku? Kaj naj bi bilo temu vzrok, da se zanima dama iz boljše družbe za navadnega gorskega razbojnika, če bi mogli Giuseppa Musolina tako imenovati?

To vprašanje je spravilo plemiče v zadrego.

Musolino nima sovražnikov v navadnem ljudstvu, v svojem narodu, nadaljuje starec, njegov glas pa je postajal vedno močnejši. Njegovi sovražniki so večinoma člani boljše družbe. Pri sodišču v Reggiju je Musolino prisegel strašno maščevanje vsem onim, ki so mu storili krivico ter poteptali njegovo čast. Gospoda, jaz poznam Musolina, radi tega vam rečem, da bo Musolino držal svojo besedo! Musolino je čuden človek! Nje-

govo prijateljstvo je brezmeno, njegovo sovraštvo pa je večno. Blagor mu, ki mu je Musolino prijatelj — toda gorje tistemu, ki mu je sovražnik. Gospoda, to sem vam povedal kot prijatelj, dobro si premislite, preden nadaljujete pot...

— Ah, zdi se mi, kakor da bi nas radi malo prestrašili! reče markiz de Gondi in pogleda svoja tovariša. Toda, dragi gostitelj, zagotavljam vam, da nas na naši poti ne bo nihče ustavil; zbali se ne bomo nikogar.

— Res je tako, Giuseppa Musolina moramo imeti za vsako ceno! pristavi kapetan.

— In dobili ga bomo, če nam boste pokazali njegovo skrivališče! reče baron.

— Gospoda, kako pa, da ste se baš vi odločili, da boste prijeli Giuseppa Musolina? vpraša starec in se čudno nasmehne.

— Za vsako ceno! so odgovorili vsi trije naenkrat.

— In ne mislite odnehati od svojega sklepa?

— Nikakor! vzklikne baron.

— Prosimo vas samo, da nas vodite in nam pokažete tega človeka, reče markiz de Gondi.

— Če bi radi, da bi vam pokazal Giuseppa Musolina, nam ni treba nikamor hoditi...

— Kaj pa? vpraša markiz.

— Pokažem vam ga lahko takoj! odgovori starec odločno.

Francoski plemiči so se zdrznili in planili s svojih sedežev.

— Reči hočete torej, da je v tej hiši! vzklikne markiz.

— Da, v tej hiši, odgovori starec, priporočam vam pa, da si pripravite najprej svoje orožje, ker vem prav gotovo, da se vam Musolino ne bo kar tako predal — Musolino se živ n predaja!

Francozi so skočili vsak po svoje orožje. Markiz vzame meč, kapetan puško, baron pa samokres.

— Kje je? vzklikne markiz Gaston de Gondi. Pokažite nam ga, če se nahaja v tej hiši.

— Povedal sem vam že, da se nahaja v tej hiši, celo še več, Musolino je z vami v tej sobi, reče starec in se hitro vzravna.

Strgal je z glave lasuljo in si odtrgal ponarejeno brado in namesto grbastega starca se je prikazala orjaška postava

— Giuseppa Musolina.

Francozi so prestrašeno obstali in strmeli v Musolina. Julija pa je zavpila strahu. Tudi Plon-Plon je skočil od peči in zinil od presenečenja.

Musolino pa je stal pred osuplimi Francozi ponosno vzravnčan, dostojanstven in resen, vzkliknil je s svojim naravnim zvonkim glasom:

— Gospoda, radi bi bili videli Giuseppa Musolina, poglejte, on stoji pred vami.

Francozi pa se niso ganili, stali so na mestu, kakor da bi okameneli ter buljili v Musolina.

Musolino pa je stopil čisto k njim, zdelo se je, da postaja vedno večji, — in zopet vzkliknil:

— Gospodje! Hoteli ste prijeti Giuseppa Musolina, glejte, on stoji pred vami brez orožja ... primite ga!

Francozi pa se niso ganili.

— No, gospodje, zakaj se ne ganete? vzklikne Musolino in pogleda vsakega posebej v oči.

Toda nihče ni zinil. V sobi je za trenutek zavladala grobna tišina.

— Zakaj ne streljate! zavpije Musolino. Pred vami stojim, ubijte me! Zakaj me ne primete, da bi me odpeljali k oni odlični dami, ki vas je poslala semkaj? Gospodje, ne odlašajte in storite to, radi česar ste se podali na pot. Proslavili se boste, ljudje vas bodo občudovali, ko bodo zvedeli, da ste prijeli Giuseppa Musolina brez kaplje krvi!

Francozi so se komaj vidno zganili.

V tem trenutku pa je zvesti čuvaj Zeus planil k vratom in začel jezno lajati. Od vrat pa je planil k oknu ter lajal vedno bolj. —

— Sveta Mati Božja, pomagaj nam! vzklikne Julija. Zunaj je nekdo ... slišim več človeških glasov ...

Francozi so poslušali te čudne glasove, pa tudi sam Giuseppa Musolino je pozabil na resnost svojega položaja in pogledal proti vratom, kakor da bi od tam pričakoval nove nevarnosti.

— Obkolite hišo in vrt! ... je nekdo zunaj poveljeval.

On je v hiši ... Predati se nam mora ... Dvanajst mladeničev za menoj!

Francozi so se spogledali.

V tem trenutku je nekdo potrkal na vrata in nekdo je zavpil z močnim glasom:

— V imenu zakona — odprite!

To je bil glas Gaetana Krispija, ki je z osemsto vojaki obkolil Giuseppea Musolina.

Musolino je bil med dvema ognjema. Sovražnik je imel v hiši in okrog hiše.

Nevarnost je prišla nepričakovano in je bila — velika...

Zveza sovražnikov

Gaetano Krispi, katerega je Giuseppe Musolino neopazeno zasledoval, se je napotil iz palače Luigija Borgeza — naravnost v palačo svojega očeta.

Stari Francesco Krispi je še bedel. Ves dan ni videl svojega sina, sedaj pa, ko je zaslišal njegove korake, mu je šel naproti in mu dejal.

— Sin, ni treba, da bi se opravičeval radi svoje današnje odsotnosti. Vem, da si bil prav gotovo zaposlen s pripravami za pohod proti Musolinu.

— Oče, res je, reče Gaetano, ki je bil zelo zadovoljen, da mu je oče dal priliko za tako dober izgovor.

— Nalašč sem te čakal, reče stari Krispi, ker bi rad s teboj govoril o tvojem jutrišnjem pohodu. Čeprav boš imel s seboj osemsto vojakov in čeprav boš imel proti sebi samo enega človeka, vendar bi te rad opozoril, da je nevarnost velika. Biti moraš zelo previden in si prizadevati, da bi se pokal vrednim naloge, ki so ti jo zaupali...

— Oče, zaupajte mi in jaz upam, da vas bom zadovoljil v vsakem pogledu.

— Prav, sin, nadaljuje častljivo starček. Poglej, napraviti sem ti dal svetinjo in prosim te, da jo nosiš s seboj, dokler se boš nahajal na tem nevarnem pohodu...

Gaetano se nasmehne.

— Gaetano, ne posmehuj se in spoštuj mojo vero. To je slika tvoje matere. Pridi semkaj.

In stari državnik je vzel iz žepa talisman in ga obesil sinu krog vratu.

Gaetano je brez vsakega pretvarjanja pritisnil svetinjico k sebi, poljubil jo je, v tem trenutku pa je slišal, kakor da bi mu neki skrivnostni glas šepetal: »Lopov, slepar, nevreden sin!«

— Ah, si reče Gaetano sam pri sebi, nisem vreden, da nosim na srcu sliko moje mile, prezgodaj umrle matere!

Drugo jutro je Gaetano Krispi odšel iz palače svojega očeta in se prijavil za službo. Določeni polk vojakov je bil pripravljen k odhodu.

Ko so prejeli vsa podrobna povelja in ostale formalnosti — je polk odkorakal z Gaetanom na čelu.

Potovali so ves dan v smeri proti Kalabriji, njihov cilj pa je bil Giuseppe Musolino.

Snežilo je ves dan. Mraz, kakršnega ljudje niso pomnili, je spremljal to mnogoštevilno povorko in trudni vojaki so prišli v Latono, ko je bila že trdna tema.

V Latoni je Gaetano zvedel, da se nahaja Musolino v hiši Emanuela Princa.

Ta vest ga ni malo iznenadila, kajti Gaetano ni pričakoval, da bi tako hitro našel razbojnika. Ker pa je zaupal svoji sreči, ga je ta vest obenem tudi zelo razveselila, mislil je, da bo njegov pohod hitro končan in naloga zgotovljena.

S svojo vojsko je takoj krenil proti hiši Emanuela Princa, tu pa je zapovedal vojakom, naj obkolijo najprej vse vinograde, potem pa vrt in hišo. Gaetano pa je odšel z nekaj vojaki na dvorišče, potrkal na vrata in zavpil:

— V imenu zakona — odprite!

Čitalci se še spominjajo, kaj se je medtem godilo v hiši. Trije Francozi so stali z orožjem v roki pred Musolinom, ki je bil neoborožen.

Ta nepričakovani prihod Krispija je vse zelo presenetil in samo še povečal nevarnost za Musolina. Musolino pa se je hitro pomiril in rekel Francozom:

— Gospodje, ne odlašajte! Hitite, vsaka minuta je dragocena, kajti pred vrati čaka name Gaetano Krispi z osemsto vojaki. Hitite, da vas on ne bo prehitel... hitite in zaslužili si boste nagrado, ki jo je italijanska vlada razpisala na mojo glavo!

Francoski plemiči pa se niso niti sedaj ganili, da bi mu storili kaj žalega. Markiz de Gondi pa je šepetal sam pri sebi:

— Ah, ta postava? Ta glas? ... Vse to me spominja na onega skrivnostnega ribiča v Rimu, mogoče? ...

— Gospodje, kaj čakate? Vi ste zmedeni! Mar nimate toliko poguma, da bi prijeli nesrečnega človeka, ki stoji pred vami in ki je obkoljen od osemsto vojakov? Hitite, da si boste zaslužili Judežovo plačilo!

— Počakajte! vzklikne markiz Gaston de Gondi, ki je prvi mogel spregovoriti. Mi smo francoski plemiči in nismo

vohuni italijanskih oblasti — vohuni tudi ne bomo! Prijatelji, spravimo orožje! Giuseppe Musolino, ne spodobi se nam, da bi napadli človeka, ki ni oborožen. To bi bila podlost, ne pa plemiško dejanje!

— Tako je! se je oglasil tudi kapetan Trevij. Mi smo prišli v Italijo, da bi se borili z Musolinom — ne pa, da bi italijanskim oblastem služili kot vohuni.

— Musolino! reče hitro Gaston. Vi ste bili sedaj na karnevalu v Rimu.

— Bil sem!

— Ah, moja prijatelja, reče markiz navdušeno in se obrne h kapetanu in k baronu. Jaz poznam njegov glas, to je tisti skrivnostni človek, ki mi je dokazal toliko prijateljstvo... Storil mi je toliko uslug, v tolikih slučajih mi je pomagal...

— Gaston, midva sva s teboj! sta vzkliknila kapetan in baron.

Musolino se temu obratu pri Francozih ni prav nič začudil. Zdelo se je, kakor da bi bil Musolino to že davno pričakoval. Hitro je rekel:

— Gospoda, premislite dobro svoj sklep! Kdor se bori na strani Giuseppa Musolina, ga smatrajo za mojega zaveznika. Da bi vas pa ne osumili vam predlagam, da mi dovolite, da vas zvežem, potem pa pripovedujte kako vas je Musolino napadel.

— Vašega predloga ne sprejmemo! odgovori Gaston, predlagamo pa vam nekaj boljšega. Vi ste nas sprejeli v svojo hišo in pogostili. Vaša gostoljubnost nas veže k hvaležnosti, mi pa bomo izkoristili to priliko, da bi se vam oddolžili. Spremite nas za to noč za svoje zaveznike! Ne odklanjajte naše pomoči! Tu, moja roka!

— Tako je! sta vzkliknila hkratu baron in kapetan. Ne odklonite naše pomoči!

— Štirje se bomo borili proti osemsto oboroženih vojakov! reče markiz de Gondi.

— Gospoda, če vam je po volji, nas bo pet! se je oglasil iz kota Plon-Plon.

Musolino je bil zelo ganjen, rekel je:

— Prav gospoda, jaz sprejem vašo pomoč. Hrabri se v boju proti slabičem vedno pridružijo hrabrim. Tu imate mojo roko!

Po vratih pa so neprestano razbijali. Ko je Julija videla, kako je stvar v sobi končala, je stopila k vratom in vprašala:

— Kdo trka? Česa želite? Čemu toliko hrupa pred mirno hišo?

— Pred mirno hišo? je nekdo zunaj porogljivo odgovoril. Ne delajte nepotrebnih komedij. Mi vemo, da je v vaši hiši Giuseppe Musolino. Odprite nam, če nočete, da bi vam razbili vrata.

— Gospoda! reče Musolino. Ne izgublajmo časa! Sovražnik je nestrpen... Oditi moramo v podstrešno sobico, od tam pa se bomo branili, ta prostor bo osvražniku najmanj pristopen. Stopnice so ozke in po njih more priti samo malo vojakov — za te pa bomo imeli vedno dovolj časa.

— Tedaj naprej! vzklikne markiz Gaston de Gondi. Plon-plon, vzemi orožje in municijo in nesi vse z nami na podstrešje

Zgrabili so vsak svoje orožje in odhiteli v majhno podstrešno sobico. Plon-Plon se je pokazal izredno pametnega, nihče bi ne bil pričakoval, kar je bebasti sluga storil. Ko je prinesel v sobico zaboj z municijo, je takoj snel dolgo pločevinasto cev s peči in s pločevino zadela vrata, da bi se čim bolj obvaroval pred sovražnikovimi strelji.

Čez nekaj trenutkov je bilo vse pripravljeno za obrambo. Vrata so bila zadelana, orožje je bilo pripravljeno. Čakali so samo na napad.

Od spodaj je prihajal strašen trušč. Vsa hiša se je tresla pod težkimi udarci. Vojaki so obdelovali vrata.

Naenkrat se je zaslišalo strašno vpitje in ropot, pomešan z žvenketanjem orožja.

Vojska je udrla v hišo...

— Prihajajo! je zavpila Julija.

V sobici je vladala tišina. Svi so napeto pričakovali in čakali, kdaj bo treba sprožiti.

Med truščem so glasno razločevali Gaetanov glas, ki je vpil:

— Naprej! Vojaki, le hrabro! Razbojnik nam ne sme uiti. Prijeti ga moramo živega ali pa mrtvega! Ni se vam treba na ničesar ozirati!

Vojaki so preiskali celo hišo, našli pa niso nikogar. Naenkrat pa je neki vojak vzkliknil:

— Kapetan! Tu so neke stopnice, ki vodijo najbrž v podstrešje.

— Trideset vojakov na podstrešje! je zapovedal Gaetano. Kdor prime Musolina, dobi deset tisoč lir nagrade!

— Pazite! je zašepetal Musolino svojim tovarišem. Merite dobro, naj nobena krogla ne zgreši svojega cilja.

Nastal je trenutek smrti...

Tropa vojakov se je jela vzpenjati po stopnicah navzgor. Ko so bile stopnice polne, je Musolino dal znamenje.

V sobi je zagrmelo šest pušk, na stopnicah pa je padlo šest vojakov.

Med vojaki je nastala zmešnjava, prej pa, kakor so si opomogli po prvem presenečenju, je zopet zagrmelo šest puškinih strel in šest vojakov je zopet padlo.

Krispi je zginil, z njim pa so izginili tudi vojaki. Na stopnicah je zavladal mir, ostali so tu samo še mrtvi in nekaj ranjencev.

— Mislim, reče Musolino, da bomo imeli sedaj kratek odmor, toda sovražnik bo kmalu zopet navalil. Toda, zdi se mi, da so vaše puške izvrstne.

— Da, odgovori markiz. Mi imamo puške angleškega fabrikata, takozvane »magazinke«, vsaka izproži lahko dvajsetširikrat brez prestanka, drugega za drugim...

— Kaj pa to delaš? vpraša baron Plon-Plona, ki je stal pri oknu in nekaj pisal.

— Računam! odgovori Plon-Plon, ne da bi pri tem pogledal svojega gospodarja.

— Kaj računaš?

— Računam, v kolikem času bi lahko pobili ves polk. Imamo štiri »magazinke«, vsaka izproži v štirih minutah, dvajsetštiri strele, to pomeni: 4 krat 24 je 96, če prištejemo k temu še dve puški naših zaveznikov, ki lahko ustrelje v štirih minutah dvakrat, to je skupaj sto — naših sovražnikov pa je osemsto — potrebujemo torej tridesetdve minuti, če bi hoteli pobiti ves polk...

Čeprav je bil njihov položaj zelo resen, so se vsi zasmeli Plon-Plonovi duhovitosti.

Julija je stala pri oknu in pazljivo zasledovala gibanje sovražnika na dvorišču, ki je bilo pokrito s snegom. Naenkrat pa je Julija zavpila:

— Giuseppe! Giuseppe! Lestev! Gotovo nas hočejo napasti od te strani!

Musolino je pogledal skozi okno in zapovedal Plon-Plonu naj brani to stran, sam pa se je hitro vrnil k vratom, ker je sovražnik zopet ponovil napad.

Sedaj je smrt strašno gospodarila. Štiri »magazinke« so

podirale sovražnike kakor snope. Gaetano je izgubil mnogo vojakov. Borba je bila zopet prekinjena...

Ko je Gaetano Krispi videl strašno izgubo vojakov, je s svojo vojsko odšel iz hiše. V dveh napadih je padlo mnogo njegovih ljudi in Gaetano je premišljeval, kako bi našel drug način, da bi premagal razbojnika in njegove tovariše. Premišljeval je in premišljeval, toda ni mu hotelo priti nič pametnega na misel.

Poklical je svoje oficirje, se posvetoval z njimi in napravil peklenški sklep. Hitro je izdal potrebna navodila in zapovedi, iz hiše so prinesli nekaj ranjenih vojakov, ko pa je prišel zadnji vojak iz hiše, so začeli vojaki hiteti na vse strani. Kmalu so prinesli mnogo zabojev in sodov ter jih znosili v klet. V teh posodah se je nahajal smodnik.

Ah, vzklíkne obupno Musolino, ko je videl te priprave, Gaetano Krispi nas namerava pognati v zrak!... Sedaj smo pa izgubljeni...

Slayna zmaga ali sramoten konec

Med obupanim prijatelji v sobi na podstrešju je zavladal strašen molk. Grozila jim je strašna smrt, ali si v trenutku raztrgan na tisoč delcev, ali pa te živega zasuje kamenje. Vsi so se zgrozili pri tej misli in odhiteli k oknu.

Na dvorišču je hrup pojemał, to pa je bilo znamenje, da so priprave že končane in da je katastrofa blizu...

Gaetano Krispi bo rekel samo eno besedo, nekaj vojakov bo zažgalo smodnik in od hiše ne bo ostal več kamen na kamnu. Vse bo zgrmelo v zrak in na prostoru, kjer stoji sedaj ponosna hiša, bo kraljevala smrt in ptice roparice si bodo na razvalinah gradile svoja gnezda...

To je bila strašna smrt. Smrtni strah se jih je loteval in zdelo se jim je, da slišijo zamolke udarce bobna, ki jih navadno slišijo na smrt obsojeni, ko jih peljelo na morišče...

Sicer pa se nesrečneži niso motili. To, kar so slišali, ni bila samo domišljija, ker je nekdo na dvorišču zares udarjal na boben.

Na sredini dvorišča je stal Gaetano Krispi, ki so ga obdajali vojaki in oficirji in mahal z mečem.

— Poslušajte! zašepče Musolino. Sovražnik bi nam rad nekaj javil! Poslušajmo, kaj hoče!

Skozi tišino je zazvnel Gaetanov glas:

— Giuseppe Musolino! V tem trenutku se nahajaš nad vulkanom! Klet je polna smodnika. Samo eno besedo bom rekel in vojaki ga bodo zažgali, ti in tvoji tovariši pa boste našli gotovo smrt v ognju in med razvalinami! Giuseppe Musolino, preden pa ukažem zažgati smodnik, te pozivam v imenu zakona, da se predaš! Pet minut časa ti dajem za razmišljanje!

Na dvorišču se ni nihče ganil in po teh besedah je zopet zavladala smrtna tišina.

Obleganci v sobi pa so se spogledali.

— Posvetujino se! reče Musolino. Pet minut imamo na razpolago. Slišali ste: ali se predati, ali pa umreti med razvalinami. Izbira ni težka. Izbirajte!

Nihče ne odgovori, Musolino pa nadaljuje:

— Kar se mene tiče, gospoda, sem pripravljen izročiti vam pismeno potrdilo, da sem vas napadel in ujel ter vas prisilil, da me branite. V tem slučaju vam bodo verjeli in vi boste svobodni. Nočem, da bi tudi vi trpeli radi mene. Rešite se, jaz pa bom ostal.

— Ne, Musolino! vzklikne markiz Gaston de Gondi. Mi nismo slabiči, mi bomo ostali s teboj, mi bomo s teboj umrli!

— Tako je! pristavi kapetan Trevij. Da bi izročil svoj meč rimskemu razuzdancu? — Nikdar!

— Rajši v smrt! vzklikne tudi baron Somer, kakor pa da bi poteptal svojo besedo. Mi smo plemiči in bomo kot plemiči umrli z Giuseppom Musolinom.

— Ah, jaz občudujem vašo plemenitost! vzdihne dobrodušni Plon-Plon. Res je, rajše bi bil sedaj v Parizu, kakor pa da se bodo tukaj razletele moje kosti, pa se bodo vsaj moje kosti pomešale s plemiškimi, radi tega pa ne bom tudi jaz ničesar rekel — pa naj se zgodi karkoli...

— Poglejte! reče kapetan Trevij. Krispi izbira vojake, ki bodo streljali v smodnik... Ah, rad bi poslal tega Krispija pred nami na drugi svet...

in kapetan dvigne puško, da bi sprožil, markiz de Gondi pa ga je zadržal.

— Počakaj! Ne streljaj! Mi smo storili svoje, sedaj naj pa še Gaetano Krispi stori, kar hoče.

— Pripravite puške! so zaslišali Gaetanov glas.

Istočasno pa je nastal žvenket orožja, ki ga je prevpil Gaetanov glas.

— Giuseppe Musolino! Minilo je odločenih pet minut!

Predaj se, če nočeš umreti!

nezavarovan, pogledal je na dvorišče in zaklical s strašnim glasom:

— Giuseppe Musolino se živ nikomur ne preda! Rajši umrem! Toda, Gaetano Krispi, poslušaj moje zadnje besede: Prokleta naj bo Italija, kjer teptajo in zaničujejo pravico!

Prokleti naj bodo podkupljivi sodniki in krivoprisežniki! Naj živi pravica, resnica in ljubezen napram svojemu bližnjemu!

Za to troje gre Giuseppe Musolino v smrt!

glas Strašne Musolinove besede so odmevale skoz noč kakor božjega poslanca. Vojaki so se začeli premikati in polglasno mrmrati.

Dajem ti še dve minuti časa! Če se ne boš odločil za predajo, tedaj vsaj moli k Bogu, da se bo usmilil tvoje duše!

zelo — Ah, samo dve minuti! vzdihne Plon-Plon. To bo pa kratka molitev!

Julija stopi k Musolinu, ga objame in mu tiho zašepeče:

— Giuseppe! Dovoli, da bova skupaj umrla!

očeh Musolino je nežno pogledal svojo zaročenko, v njegovih pa so se prikazale solze.

Giuseppe Musolino ni nikdar jokal, sedaj pa, ko je stal na pragu v ono neznano, s temo ovito življenje, in videl svojo drago Julijo, ki bo morala tako mlada radi njega umreti, se mu je srce skrčilo, telo mu je trepetalo, oči pa so mu napolnile solze... Objel je svojo Julijo in gladil njene mehke, svilnate lase.

Naenkrat pa se je iztrgal iz objema...

k oknu. Kakor brez uma je sunil Julijo od sebe in zopet planil

Vsi so ga začudeno gledali. Na njegovem obrazu so videli, da se je za nekaj odločil.

Kaj je hotel Musolino? Morda se je hotel predati, da bi rešil Juliji življenje?...

Toda prej, kakor so ga mogli začudeni tovariši kaj vprašati, je Musolino vzkliknil z razburjenim glasom:

— Gaetano Krispi! Samo eno besedo!

— Ali se boste predali? vpraša Gaetano z dvorišča.

— Kar hočem, bom povedal samo vam med štirimi očmi!

odgovori Musolino. Gaetano Krispi, pozivam vas, da pridete v hišo v pritlično sobo k pogovoru. Dajem vam pet minut časa!

— To diši po prevari! odgovori Gaetano Krispi in se porgljivo zasmije.

— Prisegam vam pri sveti Materi Božji, da ne mislim na prevaro. Dam vam svojo častno besedo — Giuseppe Musolino pa še ni nikdar prelomil svoje besede — ali pa daste tudi vi meni svojo besedo, da boste prišli sami!

Nastal je molk. Zdelo se je, da je poveljnik Gaetano Krispi premišljeval.

— Ne, Musolino, jaz ti ne zaupam! reče naposled Gaetano Krispi.

— Tedaj ti bom povedal tri imena, ki te bodo prepričala, da mislim pošteno, vzklikne Musolino.

— Tri imena! se zasmije Gaetano prezirljivo. Musolino, ti si neumen!

— Morda sem neumen, ker nisem doslej nikomur zaupal te tajnosti, ki se tiče tebe, odgovori Musolino. Ko pa boš slišal ta tri imena, si pa položi roko na srce in se vprašaj, če sem neumen. Poslušaj torej: Abraham Holep, Adamco Roka, Izabela Kensington! ...

Z dvorišča se je zaslišal pridušen vzklik ...

Gaetano Krispi se je opotekel kakor da bi treščilo vanj. Trepetal je po vsem telesu.

Ta tri imena so ga spomnila na strašen del njegovega življenja, na ostuden zločin, katerega je storil v svojem velikem obupu.

S strahom je poslušal Musolinove besede. To je bilo zanj uničujoče. Gaetano je mislil, da ne ve razen njega nihče za to tajnost, sedaj pa je slišal to strašno resnico iz ust onega človeka, ki ga bi bil moral uničiti in ki je bil popolnoma v njegovi oblasti.

Gaetano je imel torej še več vzroka, da bi uničil Giuseppa Musolina, ker bi se na ta način iznebil človeka, ki ve za njegovo tajnost. Kaj pa, če ve za to tajnost še kdo drugi?

Pri tej misli se je Gaetano stresel.

— Ah, si misli Gaetano sam pri sebi, to moram zvedeti! Na vsak način moram govoriti z Musolinom, čeprav plačam to s svojim življenjem. Musolino mi mora povedati, odkod je zvedel to skrivnost, povedati mi mora, če ve za ta greh še kdo drugi. Če pa je Musolino edini, ki ve za ta del mojega življenja.

mora umreti, ker ne sme živeti nobeno bitje, ki bi mu bila znana ta skrivnost!

Z roko se je pogladil po čelu, potem pa je zaklical vojakom z zamolklim glasom:

— Počakajte! Ne streljajte!

Vojaki so začudeno gledali svojega poveljnika, kateremu sta trepetale ustnici, kakor da bi ga stresala mrzlica, kmalu je bil prostor pred hišo prazen — vojaki so odšli.

Gaetano se je obrnil k svojim oficirjem:

— Gospoda! Musolino mi je predlagal pogajanje. Morda bi mi rad kaj važnega sporočil, ali pa se hoče predati pod gotovimi pogoji. Jaz bom ugodil tej njegovi želji, ker mislim, da je to bolj pametno, kakor pa da bi zastonj prelivali kri...

— Ali pa se ne bojite izdaje!

— Jaz se ne bojim ničesar! odgovori Gaetano, smrtni strah pa, ki mu je gledal iz oči, je pričal, da laže. Izvršiti moram svojo dolžnost, nadaljuje Gaetano. Ne skrbite zame, čez nekaj trenutkov se bom vrnil.

In Gaetano se napoti v hišo.

Ko je Musolino spregovoril tista tri imena, ki so tako silno vplivala na Gaetana Krispija, je bil prepričan, da so njegove besede padle na plodovita tla. Mirno se je obrnil k svojim ljudem, ki so ga začudeno gledali, se nasmehnil in rekel:

— Rešeni smo!

— Ah, so zavzdihnili vsi navzoči in se med seboj spogledali.

— Ti si čarovnik! vzklikne Julija navdušeno. Tvoje besede imajo čarobno moč!

— Zares, vi ste skrivnosten človek! reče tudi markiz de Gondi. Vi vladate nad ljudmi s svojimi pogledi!

— Giuseppe, povej nam, kako si spreobrnil neizprosnega sovražnika? vpraša Julija. Kaj pomenijo tista tri imena?

— Pozneje, draga moja, odgovori Musolino in se nasmehne. Vse ti bom povedal pozneje. Sedaj pa moram biti miren in zbran. Zagotavljam pa vam, tebi in svojim prijateljem, da bomo čez četrť ure svobodni, da bomo lahko odšli, kamor bomo hoteli in nihče nam ne bo tega branil.

— Če se vam bo pa to posrečilo, reče kapetan Trevij, bom tudi jaz verjel, da razpolagate z nadnaravno močjo.

— Ah, saj sem vedel, da je človek, za katerega smo se borili, vreden našega prijateljstva, zdihne Plon-Plon sam pri sebi, ker je bil zelo zadovoljen, da mu ne bo treba zleteti v zrak. Če bo vse to srečno končalo, bomo gotovo že kmalu v Parizu...

— Toda, dovolite, da sedaj odidem, reče Musolino. Nočem, da bi sovražnik moral name čakati!

Plon-Plon je skočil in odprl vrata.

Musolino je krepkih korakov stopal po stopnicah navzdol. Od strašnih naporov je bil utrujen in bled, občutil pa ni niti najmanjšega strahu, čeprav je šel sovražniku naproti.

Zares, Musolino ni poznal strahu.

Skakati je moral preko teles padlih vojakov, naposled pa je le prispel v pritličje.

Gaetano še ni prišel.

Musolino pa se ni oziral na nobeno nevarnost, sedel je na stol in mirno čakal.

Toda ni mu bilo treba dolgo čakati. Vrata so se počasi odprla, v sobo pa je stopil Gaetano Krispi. Njegov obraz je bil strašno bled; nezaupno je gledal po sobi.

Musolino vstane, se nasloni k mizi in reče:

— Zaprite vrata!

— Gaetano ga nezaupno pogleda in reče, njegov glas pa je drhtel:

— To ni potrebno!

— Meni ni, toda vam je! odgovori mirno Musolino, ker to, kar vam bom povedal, se tiče edino le vas in nikogar drugega, radi tega ni treba, da bi nama kdo prisluškoval.

Gaetano se je obotavljal.

— Ne bojte se! ga je miril Musolino. Prisegam vam, da nimam pri sebi nobenega orožja in da vas ne nameravam prevarati.

Gaetano ga je naposled ubogal in zaprl vrata ter rekel:

— Giuseppe Musolino! Malo prej ste spregovorili tri imena in jaz sem razumel, da mi hočete pretiti; pojasniti mi morate torej, kaj ste hoteli s tem reči.

Musolino ga je gledal naravnost v oči.

— In vi še vprašujete? reče Musolino in stopi čisto h Gaetanu. Vi poznate boljše, kakor pa jaz, strašen zmisel mojih besed. Ali pa morda ne poznate teh treh imen? Morda pa se ne spominjate več, da ste pred dvema dnevoma prišli v majhno, umazano sobico starinarja Abrahama Holepa, kateremu

ste izročili diamant; Žid pa vam je zanj izplačal šestdeset tisoč lir.

Gaetano si je prizadeval, da bi ostal miren, njegovo trepetanje pa ga je izdalo.

— Diamant, ki ste ga izročili Abrahamu Holepu, je bil pravi, nadaljuje Musolino s strogim glasom, na našo zahtevo pa vam je brusilec diamantov Adameo Roko, napravil prav takšnega, ki pa je bil, samo po sebi umevno, ponarejen!

Gaetano je hotel reči nekaj v svojo obrambo, Musolino pa mu ni pustil do besede, nadaljeval je:

— Nikar se ne poskušajte braniti, kajti jaz govorim resnico. Čeprav so me proglasili za razbojnika in govore o meni samo slabo, o vas pa vedo same lepe stvari, vendar nimam vzroka, da bi ne govoril resnice. Na nepošten način ste si pri lastili briljant, laž je, kar ste pripovedovali staremu Abrahamu Holepu. Ta nakit je bila last najlepše žene v Rimu, žene lorda Kensingtona, lady Izabele...

Gaetano se opoteče in malo je manjkalo, da ni padel. V zadnjem hipu mu je Musolino podstavil stol, na katerega se je Gaetano sesedel.

Nekaj časa sta bila oba tiho.

— Če bi me hoteli ubogati, nadaljuje Musolino čez nekaj časa, bi stvar za naju oba lahko čisto dobro končala. To hišo ste obkolili z osemsto vojaki. To je velika premoč, priznavam vam, da bi me naposled premagali. Ali pa mislite, da bi bila to častna zmaga? Osemsto ljudi napram petim! Toda pri vsem tem bi vas proslavljali. Postali bi slavni, ker ste uničili Giuseppea Musolina — to pa bi bil obenem tudi konec vaše časti in vašega imena — ker, vidite, tedaj bi zvedeli za vaš zločin, ker sem na nekem določenem kraju pustil pismo, kjer je opisana usoda briljanta in kako je izginil, kje se nahaja in kdaj ga je tja prinesel. Če bi me slučajno prijeli, sem poskrbel, da bodo javili vsebino pisma vsemu svetu, naj ve ves svet, tako plačujejo plemiči svoje častne dolgove!

Musolino je nekaj časa molčal, s svojimi prodirajočimi očmi pa se je zazrl v Krispija, ki ni vedel, kaj naj bi storil. Po kratkem molku pa je Musolino zopet nadaljeval:

— Vidite, gošpod Krispi, zgodilo bi se še lahko, da bi bila skupaj v temnici ali pa na eni verigi, kakor ubogi kaznjenci na galejah! Kaj pravite k temu?

— Dovolj! je obupno vzkliknil Gaetano.

— Ne, ni še dovolj! nadaljuje Musolino. Povedal sem

vam, da bi si bila lahko v ječi tovariša, povem vam pa še, da bi bila lahko obadva svobodna...

— Vi ste demon! ja zastokal Gaetano.

— Morda, toda drugi so napravili iz mene to, kar sem! reče Musolino mirno.

— Kaj hočete torej od mene? vpraša Gaetano.

— Hočem svobodo!

Gaetano se prime za glavo in zamrmra:

— Ne morem... ne morem... Kako naj bi se opravičil pred svojimi predpostavljenimi? Kaj bi rekli ljudje, ko bi zvedeli, da sem bežal z osemsto vojaki pred enim samim človekom? To bi bila blamaža, ki je svet še ni doživel! Izognil bi se ene nesreče, druga pa bi mi pridvela naproti... morda bi mi pa celo odvzeli oficirsko čast?...

— Tudi to je boljše, kakor pa temnica! reče Giuseppe Musolino.

— Kaj pa moj ugled? Moja čast?

— Na to bi bili morali prej pomisliti! Ali niste mislili na svojo čast, ko ste ukradli briljant?

Gaetano je bolestno zaječal.

— Saj vam ni treba dolgo premišljati in izbirati, nadaljuje Musolino. Če me primete in me odpeljete v Rim, vas bodo proslavljali, ko pa bom jaz zaprt, bo prišla med svet vest o vašem zločinu in o vaši poteptani časti. Torej: ali slavna zmaga ali sramoten konec! Izbirajte!

— Kaj naj bi storil? je komaj spregovoril nesrečni Gaetano. Svetujte mi, kaj naj storim?

— Če bi bil jaz na vašem mestu, reče Musolino, bi se z vojaki vrnil v Rim in izjavil, da Giuseppa Musolina ni tako lahko prijeti in bi sam podal ostavko na vojaško službo. Odrekel bi se oficirske časti...

— Ah, vzdihne Gaetano, vi mi predlagate, da bi odložil vojaško suknjo? Kaj pa bom potem?

Plemič! odvrne Musolino. Res je, samo plemiški naslov brez premoženja ne pomeni ničesar, toda poskušajte se lotiti kakega dela. Delo je življenje, z delom se bavi mnogo milijonov ljudi. Morda se vam bo zdelo čudno, da slišite te besede iz ust hajduka, toda ne pozabite, da je med nama velikanska razlika. Vi ste postali zločinec radi igranja, radi razuzdanega življenja in slabe »plemiške« družbe. Jaz pa? Jaz sem bolj mučenik kakor pa zločinec, prav za prav sem žrtev nesrečnega slučaja in hudobnih ljudi. Bil sem pošten in drugim ena-

kovreden meščan. Rad bi bil to tudi vedno ostal — toda niso mi pustili. Jaz sem se dvigal človeška hudobnost in nepravilnost pa sta me pahnili z višine! Poteptali so mi čast, vzeli ime in ugled. Moral sem se dvigniti zoper nje in se braniti. Drugi so hoteli napraviti iz mene zločinca, drugi so me užalili, uničili, jaz pa sem se dvignil, da bi se maščeval. Če pa sem kljub temu postal zločinec, me je človeška nepravilnost k temu prisilila, vi pa ste postali zločinec iz lahkomišelnosti. — Gaetano Krispi, jaz čakam torej na vaš odgovor.

— Naj pa bo! je komaj spregovoril Gaetano Krispi. Vidim, da ne more biti drugače. Rešiti moram vas, da bi ne uničil samega sebe. Če mi pa bodo radi tega vzeli oficirsko čast, bom pač pričel novo življenje...

Musolino mu je prijateljski položil roko na ramo in mu rekel:

— Če ste zares sklenili, da boste pričeli novo življenje, če se boste zares odrekli prošlosti, tedaj ni še ničesar zamujenega... V meni boste vedno našli prijatelja in sicer pravega prijatelja. Musolino ni takšen prijatelj, kakršen vam je bil Luigi Borgeze! Radi mene boste izgubili oficirsko čast, radi mene se boste odrekli vsega, kar ste imeli. Poskušal pa bom, da bi vam nadomestil, kar ste izgubili. Če vas bodo odpustili iz vojske in če bi se vas vaš oče odrekel — pridite k meni!

— K vam?

— Da, k meni, nadaljuje Musolino resno, kajti vedite, jaz nosim zastavo svobode in pravice. Sprejel vas bom kot zvestega tovariša v borbi proti človeški hudobiji in nepravilnosti. Pot k meni vam je vedno odprta, v prepadih in med stenami Aspromontov pa je dovolj prostora za vse one, ki hočejo služiti pravici...

— Dobro! odgovori naposled Gaetano, ko je premagal notranjo borbo. Čez četrto ure bom s svojimi vojaki zapustil vašo hišo, vi pa boste svobodni. Kaj se bo zgodilo z menoj pozneje, ne vem — če pa ne bo drugega izhoda — sem vaš!

— Vedno mi boste dobro došli! reče Musolino in krepko stisne Gaetanovo roko.

— Kje vas bom pa našel? vpraša Gaetano. V tej hiši se gotovo ne boste več mudili!

— Ne prijatelj, odgovori Musolino. Ta hiša mi je bila pribežališče samo toliko časa, dokler ljudje niso zvedeli, da zahajam semkaj, sedaj pa ne bom mogel več ostati v njej...

Toda, zares, povejte mi, kako ste zvedeli, da se nahajam tukaj?

Krispi ne odgovori.

— Ali mi nočete povedati ime tega izdajalca?

Gaetano pa dvigne počasi svojo glavo in reče s skoraj prosečim glasom:

— Prosim vas, ne zahtevajte od mene odgovora na to vprašanje. To tajnost sem zvedel, ker so mi jo zaupali kot poštenemu človeku...

— Mnogo mi je na tem, da bi zvedel njegovo ime, ker bi se v prihodnje varoval, vedel bi da imam enega sovražnika več, toda, spoštujem vaš sklep... Vi boste torej odšli s svojim polkom?

— Da, toda pod enim pogojem.

— Govorite!

— Če mi obljubite, da ne boste nikomur zaupali moje tajnosti?

— Gaetano Krispi, prisegam vam, da ne bo za vaš zločin zvedel nihče dotlej, dokler se ne boste dvignili proti meni ali pa se kakorkoli pregrešili proti Giuseppu Musolinu.

— Dobro! odgovori Gaetano Krispi in ponudi Musolinu roko. Tedaj — zbogom!

— Ne zbogom, temveč na svidenje! odgovori Giuseppe Musolino.

Gaetano Krispi ni odgovoril ničesar, temveč se napotil proti vratom. Musolino ga je pa spremil.

Ko je Musolino zaprl vrata, je odhitel po stopnicah v podstrešno sobico, kjer so ga v nemalem razburjenju pričakovali njegovi prijatelji.

— Zmaga! je vzkliknil Musolino, ko je stopil v sobo. Nevarnost je minila!

Vsi so stopili k njemu. Musolino pa jih je odpeljal k oknu in jim pokazal na dvorišče rekoč:

— Poglejte uspeh mojega pogajanja s Krispijem!

Vsi so pogledali na dvorišče.

Z dvorišča je prihajal glasen hrup, podoben nevoljnemu godrnjanju. Vojaki so stali in gledali svojega poveljnika.

— Zdi se mi, da oficirji niso zadovoljni s sklepom svojega poveljnika, reče Musolino. Ali slišite, kako si dajejo duška svojemu nezadovoljstvu?

— Radi česa pa so nezadovoljni? vpraša baron Somer.

— Radi povelja o urniku.

— Morda pa se ne bodo pokorili temu povelju?

— Bodo se! odgovori Musolino mirno in z neko pro-
roško gotovostjo. Starejši poveljuje, mlajši pa morajo ubogati.

— Če pa se mu bodo vojaki uprli? vpraša markiz de
Gondi.

— To se pa gotovo ne bo zgodilo, reče Musolino. Vidite,
že udarja boben. To je znamenje za odhod...

Vsi so z veseljem poslušali udarce bobna in gledali, kako
se je vojska začela gibati.

— Odhajajo! vzklikne markiz.

— Rešeni smo! skoči veselo baron.

— Torej, vendar, sedaj vem prav gotovo, da ne bom
zletel v zrak! se oddahne zadovoljno Plon-Plon. Ni mi žal, da
ne bom imel te časti.

Vojska se je postavila v vrsto in zapuščala dvorišče in
se pomikala vedno dalje, kmalu pa so utihnili glasovi bobna,
okrog hiše pa je zavladala tišina...

Ko so odšli od okna, se je Musolino galantno priklonil
Francozom in navdušeno rekel:

— Gospoda in prijatelji! Čestitam vam k rešitvi, obe-
nem pa se vam zahvaljujem za pomoč, ki ste mi jo izkazali v
tej strašni noči proti toliki premoči. Hvala tudi tebi, moja
draga Julija, da si se tako hrabro borila poleg mene in mi
branila življenje! Še enkrat, najlepša vam hvala!

Vsi so bili zelo veseli, prisrčno so si stiskali roke kakor
da bi si bili prijatelji že iz mladosti.

— Sedaj pa, nadaljuje Musolino, je čas, da bi se odpravili
k počitku. To noč se nam ni treba več batf nikogar. Julija,
poskrbi za goste in zame, da bomo udobno ležali, potem pa
odidi tudi ti v svojo sobo in se odpočij.

Vsi so odšli v pritličje.

Vojaki so že prej odnesli mrtve in ranjene iz hiše. Raz-
metano pohištvo pa so spravili Musolino in njegovi tovariši
na prejšnja mesta, Julija pa je pripravljala postelje. Ko je bilo
vse urejeno, je Musolino odšel v klet in prinesel vina.

Pili so in si nazdravljali.

Julija je želela vsem lahko noč in odšla v svojo sobo.
Musolino pa je natočil še vsakemu gostu po eno čašo vina.

Četrť ure pozneje je ugasnila luč in vso hišo je objela
trdna tema.

Vsi so spali...

Samo eden je še bedel. Čeprav je bil dobrodušni Plon-

Plon že utrujen, je vendar buljil predse v temo in si mislil sam pri sebi.

— Pa mi res ni prav nič žal, da nisem odletel v zrak rad pa bi, da bi mogel kakor ptica zleteti v Pariz in zapustiti to čudno zemljo, kjer postaja sovražnik prijatelj, prijatelj pa sovražnik. Bog nam naj pomaga in naj nas reši Italije, kjer se dogajajo vse mogoče in nemogoče stvari!

In Plon-Plon se prekriža ter mirno zaspi, ustnice pa so se mu blaženo smehljale.

Vendeta

Noč se je polagoma umikala pred nastopajočim dnevom.

V hiši, v kateri je sinoči besnel vihar, ki je zahteval marsikatero življenje, je bilo ob šestih zjutraj že vse na nogah.

Spanje je okrepčalo tri francoske plemiče. Bili so dobre volje in si veselo pripovedovali o dogodkih pretekle noči. Prav nič jim ni bilo žal, da so bili pri tem dogodku zraven.

Musolino je odšel na dvorišče, da bi se s hladno vodo osvežil in umil. Ko pa se je že hotel vrniti, je srečal na hišnih vratih Julijo.

— Dobro jutro, Julija! jo pozdravi Musolino.

Julija mu odzdravi z veselim nasmehom.

— Nocojšnja noč je bila strašna, nadaljuje Musolino, toda hvala Bogu, da je minila...

— Da, hvala Bogu, odgovori Julija, toda, kaj bova sedaj? Giuseppe, ti vendar veš, da v tej hiši ne morem več ostati. Oblasti bodo zvedele, da je bil Giuseppe Musolino v moji hiši, potem pa...

— Pa naj pridejo, jo prekine Musolino veselo, Julije pa ne bodo našli tukaj. Ti boš danes z menoj zapustila to hišo, vse to ostane seveda tudi vnaprej tvoja last, kajti tega ti ne sme nihče vzeti. Nikar ne skrbi... ne boš se potikala z menoj po gori. Jaz imam mnogo prijateljev, h katerim te bom odpeljal...

— Kaj? Ali imaš ti toliko zvestih prijateljev?

— Da, odgovori Musolino z odločnim glasom. Zaupal ti bom tajnost, ki te bo gotovo zelo razveselila. Julija, poslušaj jaz imam celo vas...

— Vas? Celó vas svojih prijateljev? vzklikne Julija.

— Da, v tej vasi pa je vsaka gruda moja, v vsaki hiši

Žive moji zvesti prijatelji, povsod spim lahko mirno in se mi ni treba bati izdaje, ki bi me lahko privedla mojim sovražnikom v pesti. Torej, Julija, ne boj se, sedaj pa pojdiva v hišo, tam boš zvedla vse.

Francozi so sedeli pri mizi in kadili.

Ko se je Musolino vrnil, so mu naredili pri mizi prostor in ga vzeli v svojo sredino.

— Nocojšnja noč je bila najzanimivejša v mojem življenju, reče kapetan Trevij. Sklenili smo...

— Počakaj, ga prekine markiz Gaston de Gondi. Ne govori ničesar, ker se bomo o vsem dogovorili z našim gostiteljem Giuseppom Musolinom. Ta stvar je resna...

Iz kuhinje je prihajal prijeten vonj jedil, ki jih je Julija pripravila za obed in sedaj prinesla na mizo.

— Bravo! so vzkliknila Francozi. Naša gospodinja je poskrbela za nas...

— Ah, ni Bog ve kaj! je odgovorila Julija skromno. Gospodje si lahko mislijo, kaj more dati navadna hiša. Izvolite, gospoda, zahvalimo se Bogu, da nam je dal vsaj to...

— Da, dragemu Bogu hvala! se glasno javi Plon-Plon iz klopi poleg peči. Na ta način je hotel opozoriti svoje gospodarje, da ne bi nanj slučajno pozabili.

— E, Plon-Plon, kar naprej! reče Musolino. Tudi za vas je pri mizi dovolj prostora. Če smo se lahko skupaj borili, bomo lahko tudi skupaj jedli. Naprej!

Plon-Plon je zadovoljno nosljal in prišel k mizi.

Začeli so jesti.

Nekaj časa so vsi molčali.

— Ah, kako to diši! prekine molk baron Somer.

— Dobro kosilo, poleg pa še tako prijetna družba, to je vedno prijetno, pristavi kapetan Trevij.

— Seveda, če se človek izogne smrti, tedaj mu vse diši in prija, pomisli Plon-Plon in bulji v svoj krožnik.

Ko so bili z obedom gotovi, je Julija rekla:

— Giuseppo, pripoveduj nam sedaj o tvoji vasi, kajti pred to gospodo ti ni treba ničesar skrivati!

— Samo po sebi umevno, odgovori Musolino. Povedal vam bom, kako sem si osvojil celo vas. To je čista resnica...

— Najprej pa si prižgimo cigare, reče markiz Gaston de Gondi in ponudi Musolinu svojo elegantno dozo.

— Ah, krasna doza! se začudi Musolino. Tudi jaz imam

prav lepo dozo. Poglejte jo, doza je iz čistega zlata in brijantov ...

Ko je Musolino pokazal dozo, so vsi trije plemiči vzkljknili od začudenja. Vrednost in lepota doze sta bili velikanski; to je bilo izredno delo.

— Škoda, reče baron, ko je pogledal dozo, da ljudje takih vrednosti ne hranijo boljše. Poglejte, doza je po sredini opraskana in vtisnjena ...

Musolino se je začudil, prijel dozo in jo pogledal, v tem trenutku pa je strašno prebledel. Somer je govoril resnico. Doza je bila opraskana, Musolino pa je takoj spoznal, da je na to mesto udarila krogla v nocojšnji bitki. Torej, doza, ki mu jo je lord Kensington morala dati za spomin, ga je obvarovala smrti, ker jo je nosil v žepu na levi strani tik srcem, če pa bi ne bilo doze — bi mu krogla prodrla v srce ...

Musolino je postal razburjen, vendar je družbi pojasnil ta dogodek. Vsi so bili izredno veseli in se zahvaljevali srečnemu slučaju, Julija pa je vzela dozo, jo poljubila in rekla:

— Giuseppe, čuvaj to dozo kakor svetinjo in se ne loči od nje!

— Ne bom se ločil od nje, odgovori Musolino. Sedaj mi doza — nebo več služila za spravljanje cigar in tobaka, temveč za nekaj čisto drugega ...

— Sedaj pa nam pripoveduj, kar si začel, reče Julija in se nasloni nanj.

— Prav imaš, odgovori Musolino. Gospodje, vi ste tuji v Italiji in morda veste, da ima tudi Italija svoje zakone, nikjer pa ne spoštujejo zakonov manj, kakor v tej zemlji. Nikjer se ne izvrši toliko proti zakonom in toliko krivic v imenu zakona, kakor baš v Italiji in radi tega je narod zgubil vero v državo in ne zaupa zakonom.

— Marsikatero krivico so že storili v imenu zakona. Vidite, gospodje, tudi jaz sem žrtev teh zakonov. Radi greha, ki ga sploh nisem napravil, so me obsodili na dvajseteno leto ječe. Obsodili so me, ker pravijo, da sem izvršil »vendeto« (krvno osveto) nad Vincencom Zokalijem — to pa ni resnica. Takrat še nisem izvršil vendete nad Zokalijem, bom pa prav gotovo storil, radi česar so me že vnaprej obsodili.

— Zokali je morilec mojih staršev, radi tega se mu moram maščevati, če pa ga oblasti za ta zločin ne kaznujejo — ga moram kaznovati jaz. To sem prisegel, Musolino pa nikdar ne prelomi svoje prisege.

Francozi so z največjim zanimanjem poslušali pripovedovanje Giuseppa Musolina.

— Ah, če bi bil vendete prej izzvršil, če bi bil ubil Zokalija v gozdu, bi me prav gotovo ne doletela ta strašna nesreča. Jaz sem krvno osveto odlagal, ker me je moja mati rotila, da naj ne prelijem krvi tega Zokalija.

— Zakaj je moja mati ščitila tega zločinca, morilca mojega očeta, ne vem, gotovo pa je imela važne vzroke, da bi vendeto odgodila napoznejši čas...

— Radi česa pa je ta zločinec ubil vašega očeta? ga prekine markiz de Gondi.

— Da bi obvaroval nekega podleža pred upravičeno očetovo jezo, odgovori Musolino. To je namreč vsa stvar: Imel sem edino sestro, ki se je imenovala Marija. Neki lopov pa jo je zapeljal. To tajnost so mi dolgo zakrivali, ker niso hoteli zastrupiti z usodo moje sestre moje mlade duše. Toda, vendar sem to nekoč zvedel. Vem, da je ta človek, ta lopov, italijanski plemič. Ta lopov je Marijo na pretkan način zapeljal.

— Prisegal ji je, da jo bo vzela za ženo, Marija mu je verjela in on jo je odpeljal in zares sta se v neki kapeli poročila in Marija je postala njegova žena. To pa ni dolgo trajalo.

— Ko se je lopov Marije naveličal, ji je priznal, da je prevarana. Povedal ji je, da ona ni njegova žena, ker poroka ni bila prava, zvezal ju ni duhovnik, temveč njegov komornik, ki se je preoblekel v dohovnika. Ko je Marija zvedela, da je bila tako ostudno prevarana, je pobegnila od tega lopova in prišla domov — toda neumna. Prevarano, razžaljeno in onečaščeno jo je zapustila pamet!

— Ko je oče zvedel za nesrečo svoje hčere, se je jel pripravljati za osveto. To je prav dobro vedel oni nesramni plemič, dapa bi se obvaroval upravičene jeze in zaslužene kazni se podkupil prekanjenega Zokalija, da bi mojega očeta spravil s sveta — in Zokali je to tudi storil...

— Ah, so razburjeno vzdihnuli Francozi.

— Da, gospoda, nadaljuje Musolino in si malo oddahne. Mar ta Zokali ni zaslužil kazni? Mar oni plemič ni zaslužil maščevanja? Zaslužil je, toda jaz sem bil malo prepočasen. Ta dva lopova sta prav dobro vedela, da ju bom nekoč poklical na odgovor, da pa bi se temu izognila, sta poskrbela, da bi ona dva mene prej kaznovala in se me tako znebila.

— Ta ničvredni, toda mogočni plemič in Zokali sta se

sporazumela in me prijavila oblastem, da sem se hotel maščevati in ubiti Zokalija. K sodišču sta prignala množico prodanih duš, ki sta jih podkupila z zlatom. Vsi so pričali proti meni in jaz sem bil obsojen. Obsojen sem bil za dejanje, ki ga nisem storil — ki bi ga bil pa moral storiti.

Moji sovražniki so mislili, da bodo živeli v miru in da jim ne preti nobena nevarnost več, ker so mi priskrbeli dvajsetno leto ječe. Toda motili so se — jaz sem se rešil iz temnice, sedaj pa se borim in vršim vendeto.

— To sem vam povedal, da bi vedeli, kaj je vendeta, nadaljuje Musolino, sedaj vam bom pa povedal, zakaj obstoja vendeta še v Italiji. Če v kateri drugi državi ubije človek človeka, izroči rodbina umorjenega morilca sodišču, sodišče pa ga kaznuje za njegov zločin. In to je prav. To je človeška pravica. In če bi jaz živél v kaki taki državi, kjer spoštujejo postavo in kjer sodijo sodišča pravično, po zakonih, bi nikdar ne pomislil na maščevanje — moja roka bi nikdar ne napravila vendete.

— Toda, živimo v Italiji, kjer niso sodišča zaščitniki pravice — temveč krivice.

— Jasen dokaz vam je moj primer; drugače pa se godi tukaj tako-le:

— Če ubije plemič navadnega človeka iz naroda, ga pokličejo k sodišču, da bi zadostili zakonu, zaprejo ga in ga tudi pripeljejo k razpravi, takrat pa začne prava komedija... Kličejo priče, začneta se zasliševanje, ljudje prisegajo in — na posled izpustijo plemiča na svobodo, ker mu krivde niso mogli dokazati! Narod ne zaupa več sodiščem. Sodniki ne sodijo po pravici — temveč po ugledu obtoženca, največkrat jim ne veljajo dokazi — temveč zlato! Tako je bilo pred sto leti, — tak je tudi danes!

— Vidite, gospoda, tako je nastala vendeta in radi tega je ostalo to krvavo delo v navadi...

— Kako pa izvršujejo vendeto? vpraša markiz.

— Kadar ubijejo koga, nadaljuje Musolino, tedaj se sestane rodbina umorjenega in priseže maščevanje. To maščevanje pa preidi z morilca na vso njegovo rodbino. Človeka pa, ki ne izvrši osvete, ga ljudje iz naroda smatrajo za strahopetneža in slabiča, in vsi ga prezirajo in se ga izogibljejo. Izogibljejo se celo njegove žene.

— V Italiji ni deklice, ki bi hotela za moža mladeniča

ki nima poguma, da bi izvršil vendeto. Vsakdo se obrača od njega, to pa prisili tudi največjega slabiča, da izvrši vendeto...

— To je tudi razumljivo! reče baron Somer.

— In to dokazuje, da je vendeta mnogokrat upravičena stvar, pristavi kapetan Trevij. V mnogih slučajih je to vitežka poteza! Nekaj podobnega imamo tudi mi plemiči...

— Da, samo s to razliko, reče markiz Gaston de Gondi, da se vendeta izvrši, če je zraven umor in to je popolnoma upravičena stvar; medtem ko se mi plemiči kličemo na dvo-boje in zgrabimo za meč radi najnavadnejših stvari, mnogo-krat je vzrok dvoboja samo kak nasmeh, tega pa človek ne more vselej odobravati in opravičiti...

— Torej, gospoda in prijatelji, nadaljuje Musolino. Po-jasnil sem vam pomen vendete, to pa sem storil radi tega, da bi lažje razumeli povest, ki jo bom šele sedaj pričel.

— V tej okolici je vas, ki se imenuje Aspomente, prav tako kakor veličastno gorovje. V tej vasi je bil sindako (vaški knez) neki Antonio Flava, najbogatejši mož, čigar besedo so vsi cenili in spoštovali. Pred desetimi leti je Antonio izgubil očeta, ki ni umrl naravne smrti, temveč pri nekem dogodku, katerega vam bom opisal.

— Ne bi vas mučil s tem pripovedovanjem, toda vedeti morate tudi to, ker boste v prihodnje marsikaj lažje razumeli, ko boste slišali to povest.

— Približno eno uro hoda od Aspromontov leži vas Katekino. V tej vaši je bila najstarejša rodbina Lampieri, stari Lampieri pa je bil v vasi sindako. Lampieri in Flava sta si bila dobra prijatelja in obe vasi sta živeli med seboj v prijateljstvu.

— Stari Lampieri je imel sina, pa tudi Antonio Flava je imel sina (sedanjega sindika v Aspromontu). Otroci so si bili vrstniki in kakor so se ljubili stariši, so si bili tudi otroci tovariši in dobri prijatelji. Starši so hoteli, da bi otroci dosegli več v življenju kakor so dosegli oni, dali so jih v šole.

— Oba sinova sta obiskovala višje šole v Reggiju. V šoli jima je šlo izvrstno, ker sta se v učenju kosala med seboj. V Reggiju sta stanovala v eni sobi, jedla sta pri eni mizi, na počitnice pa sta tudi hodila skupaj in njun prihod v vasi je bil pravi praznik, ker so bili vaščani ponosni na takšna mladeniča. Čas je hitro mineval in oba mladeniča sta končala šole v Reggiju, sklenila sta, da bosta odšla skupaj na univerzo v Bologno.

Med počitnicami sta se drug drugega obiskovala in Pie-

tro Lampieri je bil več pri svojem tovarišu Antoniu Flavu v Asporomontih, kakor pa doma v Katekinu, ta njegova odsotnost od doma pa je imela tudi svoj vzrok. Antonio je imel sestro, lepo Karmelo, katero je Pietro vzljubil. To pa ni bilo tudi prav nič čudnega, kajti Karmela je bila najlepša deklica v Kalabriji. Mladina se je razumela in si pripovedovala najslajša čuvstva. Nekega dne je stari sindako nepričakovano zasačil Pietra in Karmelo v objemu. Mladenič se je prestrašil in prebledel, stari sindako pa stopi s smehljajem na ustnicah k njima, jima sklene roki, pokliče svojega sina Antonia in v njegovi navzočnosti reče Pietru:

— Zaročam te z mojo Karmelo, upam, da bo tudi tvoji oče privolil tej zvezi, toda prisezi mi, da ji boš vedno zvest in da jo boš po končanih študijah vzal za ženo!

— Prisegam! odgovori mladi Pietro odločno. Prisegam pri sveti Materi božji, da bom Karmeli vedno zvest, ko pa bom končal svoje študije, jo bom vzal za ženo. Naj bom proklet, če bi to prisego prelomil!

Mladi Antonio je stopil k svojemu tovarišu in mu nežno rekel:

— Dragi Pietro! Doslej si mi bil najboljši prijatelj, sedaj pa si mi tudi brat!

Naslednjega dne je odšel sindako Flava v Katekino in se o vsem dogovoril s starim Lampierom. Oba očeta sta privolila v zvezo svojih otrok. To zaroko sta proslavili obe vasi na najslovesnejši način. Dva dni pozneje pa sta odšla Pietro Lampieri in Antonio Flava v Bologno, da bi nadaljevala in končala študije.

Nekaj časa je bilo vse dobro. Mladi Pietro je pogosto pisal svoji zaročenki in Antonio ga je vedno hvalil. Karmela pa je med tem pripravljala vse potrebno za poroko in z nestrpnostjo pričakovala dan, ko bo Pietro postal doktor in se vrnil.

Pietro je bil nadarjen in je z lahkoto napredoval v študijah, razen tega pa je bil prijeten in ljubeznjiv človek; ta lastnost mu je pridobila naklonjenost nekega profesorja, ki ga je nekega dne povabil v svojo hišo. Tu ga je učenjak seznanil s svojo mlado ženo, s katero je bil komaj šest mesecev poročen.

Petrov prihod v profesorjevo hišo je začetek njegove nesreče. Mlada profesorjeva žena se je zaljubila vanj. Pietro se ne nekaj časa dobro branil, kmalu pa je podlegel. Mladost ga je premagala. In medtem ko je profesor neutrudljivo delal

na nekem svojem znanstvenem delu: »Svetost zakona«, je njegova žena nesramno teptala baš to svetinjo, ki jo je njen mož tako poveličeval.

Profesor je imel plemenito dušo, plemenito naravo in ni napram svoji ženi pokazal niti najmanjšega nezaupanja, nasprotno, bil je zelo zadovoljen, da se je njegova žena zabavala z mladim Pietrom. Samo po sebi umevno je, da Pietro ni pripovedoval svojemu tovarišu Antoniju o svojih odnošajih napram profesorjevi ženi. Tako je minilo nekaj časa.

Profesor ni ničesar opazil, nekega dne pa je prejel pismo brez podpisa, v katerem ga je neznan prijatelj opozarjal, naj malo pazi na svojo ženo, ker ve že celo mesto za razmerje med njo in med mladim Pietrom. Profesor ni niti sedaj dvomil o ženini zvestobi, baš nasprotno, to pismo ga je strašno razjezilo in je vse to smatral le pa podlo obrekovanje in za zlobnost svojih sovražnikov.

Pismo je pokazal svoji ženi in jo prosil, naj se prav nič ne razburja radi zlobnih jezikov teh majhnih ljudi in nadaljeval je svoje delo, neumorno je pisal knjigo »Svetost zakona«. Ta opomin ni spametoval profesorja, pač pa je vplival na mlado ženo, da je postala malo bolj previdna. Bala se je, da bi tudi njen mož nekoč zvedel, kar so že vrabci čivkali po trehah bolognskih palač in spremenila je prostor sestankov z Pietrom.

Namesto da bi se sestajala v profesorjev hiši, sta se sestajala na Pietrovem stanovanju. Ker pa je Pietro stanoval skupaj z Antonijem, je moral vedno najti primeren povod, da odstrani Antonia iz stanovanja. Antonio je bil dober in zaupljiv in je vedno odšel, ne da bi pri tem tudi malo dvomil o poštenosti svojega prijatelja, kamor ga je Pietro poslal.

Na nekem sestanku je profesorjeva žena pripovedovala Pietru, da je njen mož postal v zadnjem času nekam nezaupljiv in da se boji, da bi je tajno ne zasledoval. K tem besedam se je Pietro glasno zasmel in rekel:

— Draga moja, to so neumnosti. Ta človek nima zmisla za kaj takega. On se bavi samo s svojimi knjigami in z znanostjo. Bodi brez skrbi. Sicer pa sva tukaj na varnem, Tvojemu možu se niti ne bi moglo sanjati, da bi te tukaj iskal, tajti...

Toda Pietro je naenkrat umolknil. Nekdo je nervozno pristopical po stopnicah in potrkal na vrata ter pri tem nekaj taval.

— Ah, moj mož! je zašepetala mlada žena in prebledela. Če me tukaj najde, sem izgubljena.

— Da, tedaj sva oba izgubljena, pristavi Pietro, toda samo takrat, če izgubiva prisotnost duha. Rešiti se morava. Pogledj, tu je okno. Ni visoko in lahko se brez nevarnosti spustiš nazdol.

— Kaj pa ti? vpraša ona v strahu.

— Jaz pa bom ostal tukaj in počakal gospoda profesorja.

— In ne boš ničesar priznal?

— Bog ne daj! Nikdar! To bi bila zame poguba, posebno sedaj, pred polaganjem doktorskega izpita. Če bi mu kaj priznal, bi me tvoj mož pri izpitu vrgel in me uničil za vse življenje. Sedaj pa hitro...

Pietro je snel s svoje domače obleke svileno vrvico, jo vrgel skozi okno in mlada grešnica se je spustila po njej na dvorišče.

— Odprite, je vpil razkačeni profesor.

— Takoj, takoj, odgovori Pietro in zapre okno, ko pa je odprl vrata, je vzkliknil in se delal začudenega nad tem nepričakovanim obiskom:

— Ah, gospod profesor, vi ste? Oprostite, da ste morali čakati...

Stari profesor je jezno švignil mimo njega. S strašnim pogledom je premeril sobo, ko pa se je prepričal, da ni v sobi ničesar sumljivega, si je oddahnih in se brez moči sedel na najbliži stol.

— Gospod profesor, vi ste razburjeni? vpraša Pietro in se pretvarja.

— Sedite, mladi prijatelj, mu reče stari profesor mesto odgovora. Povedati vam moram važno zadevo, hkratu pa neprijetno...

— Gospod profesor, jaz vas poslušam, odgovori Pietro in sede profesorju nasproti, profesor pa nadaljuje z razburjenim glasom:

— Ne čudite se mojemu obisku. Nikdar nisem bil v vašem stanovanju, danes pa me je k temu prisilila neka čudna okolnost. Po mestu se širi nekaj strašnega. Pripovedujejo, da me vi, ki sem vas sprejel v svojo hišo kakor svojega sina — varate z mojo ženo...

— Kaj?! plane Pietro s svojega stola. Kdo si upa raznašati take klevete? Prosim vas, povejte mi ime tega nesram-

neža... Gospod profesor, ni mi težko radi mene, kajti jaz bom odšel iz tega mesta, ko bom dobil doktorsko diplomo, hudo mi je, da bo ostala ta ostudna kleveta na vas in na vaši nedolžni soprogi... Prosim vas, povejte mi ime tega obrekovalca, da ga bom kaznoval...

— To bi tudi že jaz zdavnaj storil, če bi vedel, kdo si je zamislil to kleveto, odgovori profesor, toda, ta kleveta je ovita z neko tajinstvenostjo... Klevetnik je brez imena...

Ko profesor ni našel svoje žene v stanovanju svojega mišljenca, kakor so mu to javili, je zaupal Pietrovi odkritosrčnosti toliko bolj, ker se je Pietro tako večče pretvarjal in se delal strašno razburjenega.

— Ah, to je ostudno, to je podlo, je vpil pretkani Pietro. Toda, gospod profesor, vi ne smete te klevete povedati svoji gospe... Gospa ne sme ničesar vedeti... njej ni treba vedeti, kako so ljudje hudobni in škodoželjni... Ah, če bi vaša soproga to zvedela, bi jo to zelo razžalostilo...

— Ah, Kaj še! odgovori naivni učenjak. Kako neki bi mogel storiti to budalost... Sramoval bi se tega... Doslej sem dobil sedem pisem, pa ji tega nikdar nisem povedal, nisem se niti zmenil za vse te čenčarije, saj bi tudi danes ne bil prišel sem, če mi ne bi bili natančno označili časa in kraja sestanka... Toda, sedaj sem srečen, ko sem se prepričal, da je vse to laž. Pietro, zbogom in oprostite!

Starec vstane in se zadovoljno napoti proti vratom, naenkrat pa se ustavi.

Obraz mu je strašno prebledel in profesor je odhitel k postelji...

— Ha! Kaj je to? je vzkliknil profesor jezno in zgrabil pajčolan svoje žene, ki ga je v hitrici pozabila.

Nekaj trenutkov je ostalo vse tiho. Oba sta stala in se gledala s strmečimi očmi.

Tudi Petro je pobledele in se zmedel, toda to je trajalo samo trenutek, kajti v njegovi pokvarjeni duši je bil hitro narejen sklep, ki je odločil o vsem, kar se je pozneje zgodilo, porodila se je ostudna laž, s katero se je hotel Pietro oprati in zvaliti krivdo s sebe.

— Kaj je to? krikne profesor.

Pietro povese glavo.

— Govorite, kaj je to? je vpil dalje prevarani soproga.

— To je pajčolan vaše gospe! je rekel Pietro.

— Kako pa je prišel k vam?

Pietro je molčal.

— Torej, je vendar resnica! zaječi profesor bolešno. Prevarali ste me! Mar sem si to zaslužil? Prejel sem vas v svojo hišo kakor svojega sina, vi mi pa tako vračate? Namesto, da bi mi bili hvaležni, ste me osramotili, naredili ste me najnesrečnejšega na svetu... uničili ste mir moje hiše...

Profesor je trepetal od strašnega razburjenja.

— Sedaj vem vse! Ta pajčolan je jasen dokaz, da ste me vi in moja Rozina varali... Nehvaležnež! Vi ste me prevarili!...

— Sem, gospod profesor, toda prosim vas, da me poslušate, reče Pietro odločno in dvigne glavo.

— Mar imate še toliko poguma, da se mi upate pogledati v oči? je vpil profesor.

— Da, imam, odgovori Pietro predrzno. Prosim vas, poslušajte me samo par trenutkov in prepričali se boste, da sem nedolžen...

— Nedolžni?! Vi, nedolžni? vpraša profesor. Kaj pa ta je pajčolan?

— Ta pajčolan je dokaz, odgovori Pietro, da je bila tukaj vaša soproga...

— Torej, priznavate, nesrečnež! je siknil profesor.

— Ne, temveč potrjujem. Vaša žena je bila zares tukaj v sobi...

— Kje pa je?

— Odšla je... odgovori Pietro. Ko je zaslišala vaše korake, je odšla...

— Toda kam? Kako? je vpil prevarani mož. Iz te sobe je samo en izhod in to je ta, skozi katerega sem prišel jaz...

— Tako je, pristavi Pietro mirno, toa ta soba ima tudi eno okno, kakor vidite, in vaša soproga je odšla skozenj.

— Strašno! To je škandal! je vpil profesor. In vi mi to tako mirno pripovedujete, celo smehljate se?

— To je smehljaj obupa, nadaljuje Pietro. Obupan sem, ker ste me privedli v tako neugoden položaj, da moram po-teptati častno besedo, ki sem jo dal mojemu prijatelju...

— Prijatelju?! se začudi profesor in stopi korak nazaj ter bulji v Pietra.

— Da, svojemu prijatelju Antoniju Flavu. On stanuje z mano v tej sobi...

— Kaj hočete torej s tem reči?

Brez najmanjšega obotavljanja je pretkani Pietro zvalil vso krivdo na svojega najboljšega prijatelja. Mirno je rekel: — Gospod profesor, jaz vam bom vse priznal. Skrival sem, dokler sem mogel... Nalagal sem vas, katerega sem med vsemi ljudmi na svetu najbolj spoštoval. Poslušajte me: vaša žena vas je varala, toda ne z menoj, temveč z Antonijem Flavom, ki sem ga doslej smatral za svojega najboljšega prijatelja ta človek pa ni vreden mojega prijateljstva... Sedaj ga sovražim; prisegam vam, da govorim čisto resnico! Vaša žena ni bila danes prvokrat tukaj. Mnogokrat je prišla sem... Antonio pa me je sleparil... Vedno je našel kak vzrok in me poslal iz hiše, kadarkoli je prišla k njemu vaša gospa. Vendar sem nekega dne zvedel vse... Prosil sem Antonija, da bi prekinil to nedovoljeno razmerje — toda zaman. Nisem vedel, kaj naj bi storil, nisem smel dovoliti, da bi tako plemenitega človeka, kakor ste vi, na tako nesramen način varali. Sklenil sem, da bi vas opozoril na to sramoto. Gospod profesor, jaz sem bil tisti, ki vam je pošiljal pisma brez podpisov...

— Ah, torej, Antonio Flava? je zaječal profesor s slabim glasom. Bog, kdo naj bi si to mislil? Mladi prijatelj, hvala vam, da ste mi povedali resnico... Sedaj vem vse... Toda, kje je ta malopridnež?

— Ušel je skozi okno skupaj z vašo soprogo, odgovori Pietro. Gospod profesor, sedaj sem vam povedal vse, prosim vas samo, da me ne izdate Antoniju. Antonio je v svoji jezi strašen... on bi se mi maščeval za mojo izdajo...

— Prijatelj, bodite brez skrbi, tega ne bom storil! odgovori profesor. Niti moja žena ne bo zvedela, da vem za njeno nezvestobo, toda ta lopov bo čutil mojo moč in moje sovražstvo. Vse boste slišali, dragi prijatelj. Sedaj pa, hvala vam še enkrat in zbogom.

Profesor je potrtn in uničen odšel iz sobe.

— Ah, to je sijajna ideja! je vzkliknil Pietro veselo, ko je ostal sam v sobi. Sedaj sem se rešil vsake nevarnosti, profesor ne bo dvomil o resničnosti mojih besed. Antonio pa ne bo o tem ničesar zvedel, ker mu profesor ne bo rekel niti besedice.

Popolnoma pomirjen in zadovoljen sam s seboj je Pietro stopil k oknu, kmalu pa se je zdrznil, kajti v sobo je prihitel Antonio Flava in že na vratih zaklical:

— Ah, prijatelj, ali veš koga sem srečal?

— Koga? vpraša Pietro, ki se je pretvarjal.

— Profesorja, tvojega prijatelja. Zdelo se mi je zelo čudno. Jaz sem ga vljudno pozdravil, profesor pa me je premeril s tako strašnim pogledom, da sem se skoraj prestrašil...

— Kajpada! odvrne pretkani Pietro. Profesor je tako zamišljen pa te morda ni poznal, ali pa te najbrž niti videl ni...

— Ne, ne, gledal me je naravnost v oči, odgovori Antonio vznemirjeno. To se mi zdi zares čudno. Bodi toliko prijazen in spregovori zame dobro besedo. Saj veš, pri njemu moram polagati izpit iz najvažnejšega predmeta...

— Dragi moj, bodi brez skrbi, reče Pietro in ne pogleda svojemu prijatelju v oči. Profesor misli o tebi le najboljše. Ni mnogo manjkalo, da mi ni rekel, da te smatra za odličnega moža...

Ta je laž pomirila prijatelja Antonija in oba sta sedla k učenju. Čez nekaj tednov bi bila morala polagati izpite, radi tega sta morala pridno studirati.

Musolino je za nekaj trenutkov prekinil svojo dolgo povest in si malo oddahnil.

— Ah, kako podel je bil ta Pietro! vzklikne Julija. Ah je nesrečni Antonio padel pri izpitu?

— Takoj boš zvedela, reče Musolino. Ko pa je popil čašo toplega mleka, je nadaljeval:

— Mnogokrat se pripeti, da se zastrupljene puščice odbijajo in zadenejo one, ki so jih izprožili. Antoniju se je slabo godilo, še slabše pa je bilo Pietru. Stvar se je nadaljevala takole: Profesor je bil zvest dani besedi. Svoji ženi ni o vsem tem omenil niti besedice, samo zvestejše jo je čuval in opazoval njeno obnašanje. Tedni so hitro minevali in napočil je dan izpita. V veliki dvorani univerze v Bologni je bil zbran profesorski zbor in doktorski kandidati. Med vsemi je bil najodličnejši Antonijo Flava. Brez obotavljanja je odgovarjal na vsako vprašanje pa tudi na najtežja. Ko pa je prišel pred njegova prevarani soprog-profesor, je Antonija zapustil njegov mir in zbran duh. Profesor mu je zastavljal vedno težja in težja vprašanja, ko pa je Antonio na vsako vprašanje odgovoril, ga je začel s stranskimi vprašanji voditi na stranpoti. Pri neki najnavadnejši stvari se je Antoniju malo ustavilo, profesor pa ga ni več spraševal naprej. S Pietrom Lampierjem pa je bilo čisto drugače. V zadnjem času je zanemarjal studije, vsi so opazili da je njegovo znanje samo površno, ko pa je prišel na vrsto

profesor, čigar ljubljenec je bil Pietro, ni bilo vprašanja, na katerega bi ne bil takoj odgovoril, to pa radi tega, ker je prejšnji dan dobil od profesorja vsa vprašanja in vse izdelane odgovore...

Izpit je trajal pozno v noč. Po eni uri posvetovanja je rektor razglasil, da so vsi kandidati promovirani za doktorje — razen Antonija Flava. Ubogi Antonio ni spregovoril niti besedice, ni mogel ziniti, nekaj ga je dušilo v grlu... Potrj je bil strašno, te besede so ga zadele kakor strela, šele čez nekaj časa je kriknil kakor neumen:

— Ali je to mogoče? Gospoda, vi ste uničili mojo življensko srečo! Jaz sem žrtev neke spletke!

Kakor omamljen je odhitel iz dvorane in se držal za glavo. Na voglu ulice je obstal in se naslonil na zid. Takoj za njim je odšel tudi profesor, ki ga je vrgel. Ko ga je Antonio zagledal je odhitel k njemu in ga vprašal:

— Gospod profesor, kaj pomeni to?

— Sedaj si drug drugemu nisva ničesar več dolžna! odgovori profesor jezno.

— Gospod, kaj sem storil, da se mi tako strašno maščujete? vpraša Antonio.

— Kaj ste mi storili? vpraša profesor porogljivo. In vi še sprašujete? Uničili ste mojo srečo. Tukaj, poglejte to-le in vedeli boste vse...

In profesor je potegnil iz žepa pajčolan svoje žene.

Antonio je buljil v predmet, ki ga je držal profesor v svojih rokah, v srcu pa se mu je porodila strašna slutnja.

— Kaj hočete s tem ženskim pajčolanom? vpraša nesrečni Antonio s tresočim glasom.

— Lopov! zavpije profesor. Ali hočete, da pokličem policijo?

— Gospod profesor, vi mi morate vaše obnašanje napram meni pojasniti, ali pa vas bom ubil...

— Kaj, še pretili mi boste? vzklikne profesor. Dobro torej, ubijte me! Boste vsaj lahko postali mož one žene, s katero ste me tako nesramno varali...

Antonio je kriknil kakor neumen.

— Vi govorite o svoji ženi? Ah, to je zmota, to je neka spletka... Prišegam vam, da sem gospo vedno srečaval z dolžnim spoštovanjem... Ne, ne... tu je neka pomota...

— Antonio Flava, ne pretvarjajte se, kajti jaz vem vse! odgovori profesor strogo. Mojo čast in srečo ste poteptali s

svojimi nogami, če bi pa radi še kaj več zvedeli, vprašajte svojega prijatelja Pietra Lampiera, on vam bo vse povedal...

Ko je profesor spregovoril te besede, je odšel in pustil začudenega Antonia samega.

— Pietro! ... Pietro! ... je ponavljal Antonio in gledal za odhajajočim profesorjem. Torej Pietro mi lahko pojasni to uganko?! Ah, sedaj mi je vse jasno. Ne, ne, jaz ga ne bom ničesar vprašal. Sedaj vem, da sem dolgo vrsto let gojil na svojih prsih kačo in imenoval svojega prijatelja človeka, ki tega ni zaslužil. Ne, jaz ne grem k Pietru, vem za boljšo pot, po kateri bom prišel do resnice!

Na večer so priredili svečanost na čast novim doktorjem in njihovim profesorjem. Tudi Pietro in njegov profesor sta bila pri proslavi. V profesorjevi hiši je bila njegova žena sama. Sedela je pri oknu in gledala na vrt. Naenkrat pa se je zdrznila. Opazila je nekega človeka, ki je bil ogrnjen v plašč, približeval se je hiši.

— To je on! vzklikne mlada žena in vstane ter odpre vrata. Prišlec je stopil v sobo, Rozina pa mu je tiho rekla:

— Ah, Pietro, kako ste se vendar drznili priti semkaj, ko veste, da je moj mož sedaj zelo previden in da sluti nekaj! Ah, žal mi je, da sem se tako spozabila.

— Signora, kesanje je prišlo prepozno, ji odgovori zamolklo glas, ki se ga je Rozina prestrašila, ker je spoznala, da to ni Pietrov glas.

To je bil Antonio.

— Da, signora, za kesanje je sedaj prepozno, nadaljuje Antonio, ker ste me vi uničili.

— Jaz vas ne razumem, reče žena zbegano. Jaz vam nisem nikdar ničesar žalega storila.

— Tedaj vam bom jaz pojasnil vse. Vaš mož je v eni uri uničil vse moje dosedanje napore, v eni uri je uničil moje življenje. Vsi kandidati so dobili doktorsko diplomo — samo jaz je nisem. Vaš mož me je pri izpitu vrgel, povedal pa mi je tudi zakaj. Hotel se mi je maščevati, ker misli, signora, da ste ga z menoj prevarali ...

— Z vami? vzklikne začudena žena. Ah, on vam je storil krivico ...

— Tega ne ve nihče boljše kakor vi in jaz, toda, zakaj mi je storil krivico? Podlež, ki sem mu bolj zaupal kakor sebi samemu, je profesorja nalagal in me pri njem očrnil, imenoval

me je nepoštenega človeka in zapeljivca, da bi rešil sebe in skrnil svojo lopovščino, je pogubil in uničil mene.

— Nezaslišano! se je zgražala profesorjeva žena.

— Signora, ko sem stopil v to sobo, ste izrekli ime tega človeka, tega lopova...

— Pietro, krikne Rozina.

— Da, on je! je potrdil Antonio.

— Mar je Pietro mogel biti tako podel in tak lopov, da vas je tako strašno osumil?

— Signora, povedal sem vam resnico!

— Ah, nesrečnež! je vzkliknila Rozina porogljivo. Kako mi je sedaj ostuden... Sovražim ga, preziram...

Antonio je opazoval to lepo ženo skoraj s sočutjem. Njegova jeza in sovraštvo sta zginila. V njegovem očesu je ugasnil plamen sovraštva.

— Signora! reče Antonio po kratkem molku. Vi veste, kaj je sedaj vaša dolžnost in kaj vam je treba storiti. Jaz bi lahko našel vašega moža, lahko bi mu povedal resnico in morda bi se na moji usodi lahko še kaj spremenilo, toda, preveč ponosen sem, da bi kaj takega storil! Leta in leta sem se mučil, da bi kaj dosegel, sedaj pa je uničeno vse. Še danes se bom vrnil na svoj dom in zažgal vse knjige. Profesor ne bo od mene nikdar zvedel imena zapeljivca njegove žene, vaša dolžnost pa je, vaša čast vam nalaga, da še danes priznate svojemu možu svojo krivdo in da mu poveste ime pravega krivca, ki je poteptal njegovo čast in uničil mojo srečo. Povejte svojemu možu, naj za kazen krivca prav nič ne skrbi, naj ga prepusti meni, jaz znam kaznovati take ljudi! Signora, z bogom! Ne pozabite na svojo dolžnost!...

Rozina je strašno kriknila in pokleknila pred nesrečnega mladeniča ter rekla s prosečim glasom:

— Oprostite mi! Jaz se kesam. Svoj greh bom plačala s svojim življenjem. To sem zaslužila, ker sem onesrečila dva plemenita človeka: mojega moža in vas! Povejte mi, kako naj to popravim?...

— Kar se mene tiče nočem ničesar drugega, kakor da se iskreno skesate...

— In to je vse, kar mi imate povedati? vpraša Rozina s prosečim glasom. Jaz bi rada, da bi mi odpustili!...

— Signora, — jaz vam odpuščam! — Zbogom!

Ko je rekel te besede, je Antonio hitro odšel.

Pri prireditvi je bil profesor najbolj vesel. Preko svoje navade je pil in govoril več, kakor kadarkoli poprej. Veselo razpoloženje je trajalo do jutra. Ko je profesor šel domov, se je že danilo.

Med potjo je zadovoljno premišljeval sam pri sebi, kako se bo sedaj pomiril s svojo ženo, ker odslej ne bo več tistega, ki je doslej kalil njegov mir in njegovo srečo. Vedel je, da bo Antonio Flava odšel še danes iz Bologne.

— Ah, temu sem se sijajno maščeval! Boljše sem ga zadel kakor da bi bil nanj pomeril s puško! Njegovo življenje je uničeno. Edina priča, Pietro Lampieri, tudi ne bo ostal več dolgo tukaj. Rektor mi je obljubil, da mu bo poiskal dobro službo...

Med tem premišljevanjem je Pietro Lampieri prispel do svoje hiše. Ko je zaprl za seboj hišna vrata, se je napotil v ženinino sobo, njena postelja pa je bila prazna. Profesor si je mislil, da je žena že vstala, šel je k oknu, da bi dvignil težko zaveso, naenkrat pa se je zdrznil...

Za zaveso je zagledal svojo ženo.

Rozina je bila bleda kakor smrt in se ni ganila. Profesor je stopil čisto k njej in kriknil od groze.

Njegova žena je bila mrtva... Rozina se je iskreno kesa in ni mogla preživeti nesreče, ki jo je zakrivila. Obesila se je...

Profesor je vpil kakor neumen. Kričal je, jokal, objemal otrpko telo, poljubljal mrzle roke... Na njegovo vpitje so prihiteli služabniki in drugi ljudje. Naenkrat pa se je profesor zdrznil.

V stisnjeni roki je opazil kratko pismo, v katerem je nesrečnica opisala svoj greh in navedla ime krivca.

Profesor je komaj iztrgal pismo iz ženine desnice in v naglici preletel nekaj vrstic... Potem pa je kriknil in se nezavesten zgrudil na tla...

Dva dni pozneje so prepeljali profesorja v norišnico...

Antonio Flava je storil, kar je rekel.

Po odhodu iz doktorjeve hiše, je zapustil mesto in odšel domov v svojo vas...

Čakala ga je težka naloga. Moral je svoji sestri Karmeli naznaniti ostudno prevaro Pietra Lampierija, ki je poteptal prisego, ki jo je položil očetu pred odhodom. To je moral sto-

ker nikakor ni smel dovoliti, da bi Karmela postala žena tega nezvestneža in izdajalca. Pa tudi očetu je moral vse povedati, tudi oče je moral to zvedeti...

Ko je prišel domov, je našel vse ozaljšano s cvetjem. Pričakovali so, da se bo Antonio vrnil kot doktor, toda kako bodo razočarani, ko jim bo povedal resnico! Oče ga je veselo sprejel:

— Dobro došel sinko moj! Ti si ponos naše hiše! Povej, ali te odslej lahko nazivamo doktorja?

Toda prej, kakor je mogel nesrečni Antonio spregovoriti besedico, je stopila k njemu Karmela, ga objela in mu rekla:

— Ali sta prišla skupaj s Pietrom? Kje je Pietro? Ali je prinesel poročna prstana?

— Ah, če bi vidva vedela! je bolestno vzdihnil Antonio in solze so mu zalile oči.

— Kaj je, v imenu božjem? vpraša stari sindako, ko je zagledal bled obraz svojega sina in solze v njegovih očeh, Sinko, kaj se je zgodilo?

Antonio se je naslonil na očetova prsa...

Ko so prišli v hišo, je Antonio v vsem, kar se je zgodilo prav natančno pripovedoval. Antonio ni ničesar povečal, ni pa tudi ničesar izpustil.

— Nesramnež! je zagrmel stari sindako in škripal z zobmi, planil je v kot sobe in zgrabil puško.

— Oče, kaj nameravaš? je vzkliknil Antonio.

— Ubil bom tega lopova, tega nesramneža...

Antonio je skočil k očetu, zgrabil puško in jo komaj iztrgal iz očetovih rok.

— Ne, oče, ti ne boš tega storil! je vzkliknil Antonio. Prepusti to meni. Jaz bom obračunal s Pietrom Lampieriem. Sedaj gre za Karmelo. Pietro je sestavni del naše Karme. Če bi ga ubila prej, kakor bi si ga Karmela iztrgala iz srca, bi lahko izgubila tudi njo...

— Motiš se, dragi brat! mu odločno vpade Karmela v besedo. Tega slabiča in nezvestneža sem si že iztrgala iz srca. — Kakor sem ga doslej ljubila, prav tako ga sedaj sovražim... Srce mi krvavi, jaz pa bom živela radi maščevanja!

Stari Flava je odprl okno in zapovedal svojemu slugi, naj mu takoj osedla konja.

— Oče, kam greš? ga je vprašal Antonio.

— K staremu Lampieriu! odgovori starec s strogim glantom. Povedal mu bom vse in če je stari pošten, ga bo kazno-

val s svojo lastno roko. Karmela, Pietro ti je prisegel zvestobo pred prebivalci iz obeh vasi. Pietro je nesramno prelomil svojo prisego. Naj ga njegov lastni oče kaznuje pred vsemi tistimi mnogoštevilnimi pričami. To je vse, kar zahtevam od svojega prijatelja Lampiera. Če pa on tega ne bo storil otroka, nam ostaje še samo eno sredstvo: vendeta!

Četrtr ure pozneje je jezdil stari Flava proti Katekinu.

Stari Lampieri je svojega prijatelja pristrčno sprejel in mu ponudil roko, da bi ga pozdravil, Flava pa mu ni hotel stisniti roke ter mu rekel:

— Ne dam ti roke, dokler mi ne boš dokazal, da si še pošten človek.

Odšla sta v hišo. Ko pa sta ostala sama, je Flava pripovedoval s strogim glasom o Pietrovi izdaji in nezvestobi in končal z besedami:

— Tvoj sin je slabič, nezvestnež in izdajalec. Zahtevam, da kaznuješ tega lopova javno in ga obsodiš pred vsemi prebivalci Aspromonta in Katekina.

— Ti si znorel! mu je kratko odgovoril stari Lampieri. Vse to je laž, kajti moj sin tega ni mogel storiti...

— Če pa je vendar le to storil? Če je resnica? Kaj tedaj?

Lampieri je mrko pogledal predse, potem pa je rekel:

— Najprej ga moram zaslišati! Pietro pride čez nekaj dni domov...

— Če pa bo priznal? je silil stari Flava kakor omamljen.

— Pietro ne bo tega priznal! odgovori Lampieri odločno.

— Kako pa veš, da ne bo priznal?

— Vem, ker Pietro tega ni storil.

— Kaj pa, če bo le priznal, kaj boš potem storil z njim?

— O tem bom še premišljeval. Jaz sem trdno prepričan, da moj sin ni lopov... Jaz sem ponosen na Pietra...

— Danes se še lahko ponašaš z njim, jutri pa — kdo ve — pristavi Flava. Jaz mislim, da boš čez nekaj dni prišel k meni in mi priznal, da sem imel prav in odrekel se boš svojega sina. Dam ti osem dni časa. Med tem časom moraš sklicati prebivalce svoje vasi in obsoditi ter kaznovati svojega sina. Odre se ga moraš! Čez osem dni ne bo nihče od mene zvedel, kaj izdajo in nezvestobo tvojega sina. Zbogom!

In stari Flava je odjezdil na svojem konju domov.

Osem dni je tako hitro minilo kakor osem ur. Od Lampiera pa niso dobili nobenega odgovora.

sedel Ko se je osmi dan nagibal h koncu, je stari sindako Flavo v kotu sobe in mirno čistil svojo puško.

Naenkrat pa sta v sobo vstopila Karmela in Antonio.

— Oče, reče Antonio. Iz Katekina niso ničesar javili?

— Ničesar! odgovorji starec.

— Če pa ne bodo do jutri ničesar javili?

— Bom ubil oba Lampiera: očeta in sina!

— To pomeni: vendeta?

Lampieri — Da, otroka, vendeta! Vendeta pričenja to noč, da pa ne bodo mogli reči, da sem jih nepripravljene napadel, jim bom takoj poslal krvav robec, kot znak začetka vendete...

mero In prej kakor je mogel Antonio preprečiti očetovo napad, je starec potegnil nož in si ga zabodel v levo roko. Brizgnila je rdeča kri, ki je kapljala na robec, katerega je kleče držala Karmela.

Antonio je prosil očeta z razburjenim glasom:

sklep! — Oče, pri vsemogočnem Bogu te rotim, pusti ta strašni sklep!

Starec pa je dvignil svoje prodirajoče oči in sina pogledal, kakor da bi mu hotel videti v dušo.

— Sin, v šolah si se marsičesa učil, reče stari Flava s strogim glasom, zdi se mi pa, da je tvoj čut za pravico otopel. Lampieri so užalili naš ponos! Pietro te je izdal in te uničil, nesramno je prevaral tvojo sestro in se ji izneveril. To je žalitev, ki jo more oprati samo kri! Karmela, hčerka moja, pošlji Katekino zaupljivega glasnika, ki bo odnesel krvavi robec in ga obesil na okno Lampierjeve hiše.

Antonio bi bil tudi to rad preprečil toda ni se mu posrežilo. Nekaj trenutkov pozneje je dirjal jezdec proti vasi Katekinu.

— Oče! je prosil Antonio svojega očeta. Premislite se in spremenite svoj sklep. Jaz bi še lahko dohitel glasnika. Vendeta je strašna stvar! Saj imamo zakone, izročimo krivca sodišču...

— Dovolj! ga prekine starec s strogim glasom. O tem nočem ničesar slišati. V Kalabriji je stara navada, da plača sin častne dolgove svojega očeta. Upam, da boš tudi ti kmalu obračunal z Lampieri.

— Jaz? spregovori Antonio z zamolklim glasom. Oče, zahtevaš, da bi bil krvnik? Ne, ne, jaz ne morem tega... jaz ne morem izvršiti vendete...

— Kaj? vpraša starec s strogim glasom.

— Oče, ne morem. Pietra bom poklical na pošten dvo-boj. Naj usoda odloči med nama; jaz ali pa on! Toda, vendeta... počakati in ubiti... ne, tega ne morem...

— Sin! je zagrmel starec. Nesrečnež, kaj misliš? Mar si upaš reči to meni, tvojemu očetu, ki te je pošteno vzgojil? Mar se ne sramuješ, da bežiš pred vendeto? Ali veš, da je to strahopetnost? Mar ne veš, da te bodo vsi pošteni ljudje prezirali... Ne, Antonio, jaz nočem tega! nadaljuje starec z blažjim glasom. Jaz imam samo tebe in Karmelo. Ti moraš biti moj dober sin... Ostani pri meni, odreci se svojega poklica... Ti ne potrebuješ državne službe... Bogati smo, to ogromno posestvo, ta velika zemlja, vse to je tvoje... samo ostani pri meni in pri svoji sestri... in... maščuj se Lampierjem!...

Antonio je nekaj časa molčal. Uvidel je, da bi bilo brez-pomembno, če bi se sedaj zoperstavljal očetu, naposled je obljubil, da se bo premislil. Starec je bil zadovoljen s sinovim odgovorom.

Čez malo časa je vedela vsa okolica, da je Flava poslal Lampierom krvav robec. Med Aspromonti in Katekino je zavladovalo sovraštvo. Ko so prebivalci Aspromonta zvedeli za kaj gre, so se strašno razburjali in planili kakor ogenj, pa tudi v Katekinu so Lampieri pridobili prebivalce na svojo stran. Pietro je po svoje pripovedoval o dogodkih v Bologni, izmislil si je pravljico, da ni profesorju ničesar pripovedoval, da pa ga sovražijo Flavi radi tega, ker je bilo njegovo znanje po-manjkljivo in ni zadostovalo za doktorski naslov. Kmetje so mu verjeli.

In sovraštvo med Aspromonti in Katekino je postajalo vedno močnejše, bilo je večje, kakor prej prijateljstvo.

Nekega dne popoldne je sedel stari Lampieri pri mizi v svoji hiši in gledal skozi okno v daljavo ter premišljeval. Njegov sin Pietro je odšel k državnemu pravdniku v Reggio, da bi se z njim domenil radi svoje službe. Ko je služkinja pospravila mizo in odšla iz sobe, je zagrmel strašen strel...

Lampieri je planil pokonci, toda takoj je zopet omahnil na stol in ni niti zinil.

Krogla ga je zadela ravno v srce in Lampieri je bil takoj mrtev.

Ko je stara služkinja zaslišala strel, je prestrašena odhi-

tela iz hiše in zagledala človeško postavo, ki je skočila čez plot in izginila v gozd...

Na njeno vpitje so prihiteli ljudje in se zbrali okrog mrtvega sindaka in čez malo časa je bila vsa vas na nogah. Vsakdo je zapustil hišo in prihitel k Lampierom.

Nihče ni videl, kdo je streljal, vsi pa so vedeli, da je to vendeta Flavov...

Vendeta je torej pričela...

Kmetje so bili strašno razburjeni. Preklinjali so, psovali in pretili po vasi, vsi so goreli od želje po maščevanju. Razburjenje pa je bilo še večje, ko so veščani zvedeli, da Pietra, sindakovega sinu, ni doma. Sovražnik bi ga bil lahko med potjo srečal in tudi nad njim izvršil vendeto.

Da bi pa Pietra obvarovali te nesreče in da bi se narod pomiril, je poslal občinski pisar Pietru naproti dvajset oboroženih ljudi, obenem pa je o tem dogodku obvestil tudi državnega pravdnika v Reggiju, čeprav je prav dobro vedel, da ni v Kalabriji državnega pravdnika, ki bi za vendeto mignil tudi samo z mezincem.

Proti večeru se je razburjenje malo poleglo, ker je Pietro srečno prispel domov. Ko je Pietro zvedel za očetovo smrt, se je silno razburil, prisegel je, da se bo morilcem maščeval. Odšel je iz svoje hiše k zbrani množici, govoril jim je in jih navduševal, pozval je prebivalce Katekina naj gredo v Aspromonte in naj se maščujejo za smrt svojega sindaka. Množica je Pietra veselo pozdravljala in odobravalala njegove besede. Vsi so obljubili, da se bodo udeležili borbe.

Dve uri pozneje je okrog stosedemdeset ljudi, ki so bili dobro oboroženi, krenilo proti Aspromontom. Vodil jih je Pietro Lampieri. Vsi so trepetal od razburjenja in želje po vendeti.

Gorje Aspromontov, gorje rodbini Flavov! Razjarjeni kmetje so sklenili, da bodo nenadoma napadli vas, ko bodo še vsi spali, bodo zažgali hiše in pobili vse kmete ter na najstrašnejši način kaznovali Flave...

Četa oboroženih ljudi se je počasi in previdno pomikala po ozki poti, poleg katere je zijala strašna razpoka. Polnoč je že minila, ko so bili pri ogromnem hrastu, na katerega je Musolino obesil nezvestneža in izdajalca Emanuela Princa, od tam pa ni daleč v vas Aspromonte.

Pod hrastom se je Pietro s svojimi ljudmi ustavil.

Ta nesrečnež je v svoji peklenški duši napravil strašen načrt.

Ni mu bilo dovolj, da bi se maščeval samo Flavom, ni bil zadovoljen z umorom starega sindaka, Antonia, ki je bil nekda njegov dober prijatelj in Karmelega, njegove neveste, kateri pa se je izneveril. Ne. Pietru ni bila dovolj kri teh treh ljudi, nje mu se je hotela krvi, mnogo krvi. Pietro je sklenil, da bo pomoril vse Flave in celo njihovo vas porušil ter pomoril vse vaščane. Aspromonte je hotel videti v krvi in ognju.

Pietro je svoje vaščane že prej naščuval in razonel njihovo strast po divjem ropanju in krvoločnem klanju in ubijanju. V takem razpoloženju so kmetje zapustili Katekino, Pietro pa jih je hotel še bolj navdušiti, radi tega je obstal pod hrastom in začel govoriti:

— Ljudje! Bratje! Napočila je ura maščevanja! Bili bi neumni, če bi se zadovoljili s tem, kar zapoveduje vendeta. Mi ne bomo dali samo glave za glavo! Ne! Uničili bomo vse! Ko bo napočil jutrišnji dan, ne sme solnce več obsijati vasi Aspromontov. Še nocojšnjo noč mora to gnezdo zginiti z zemeljskega površja! ... To se bo zgodilo, če bomo mi le hoteli. Vse, kar potrebujemo imamo s seboj, imamo smodnika, smole in žvepla ... Oni so nas razžalili, Flavi so nas poržigali, ti ljudje mislijo, da so boljši od nas in nas prezirajo ... Ti pritlikavci nam pravijo, da smo slabiči ... Bratje! Ali je to resnica? Ali je res, da ste strahopetneži?

— Ni res! ... Ni res! ... so zavpili razdraženi vaščani.

— Tedaj jim pokažimo še to noč, da nismo slabiči! nadaljuje Pietro. Ali jim bomo to dokazali?

Strašno vpitje je odjeknilo v noč in se razlegalo preko skal in prepadov v znak odobravanja.

— Dobro, bratje! je vpil Pietro. Poslušajte moj načrt:

— Priplazili se bomo do vasi in zasedli oba izhoda. Jaz bom potem s petdesetimi najpogumnejšimi ljudmi navalil na vas, poklali bomo vse, kar nam bo prišlo pred oči. Vi drugi pa se vtihotapite za nami in začnite požigati. Ostati ne sme niti ena hiša! Tedaj bo v vasi nastala splošna zmešnjava. To zmešnjavo pa moramo izkoristiti in poklati vse, može, žene, starce in otroke ... Nihče ne sme ostati živ! Flavov pa se ne smete dotakniti ... Prepustiti jih morate meni! Zvežite jih in jih pripeljite na trg k onemu velikemu vodnjaku ... Torej, bratje, je končal Pietro: Smrt Aspromontom!

— Smrt! Smrt! je zagrmelo iz vseh grl in odmevalo v noč.

Pietro si je izbral petdeset ljudi in po kratkem odmoru so jo tiho in previdno mahnili proti Aspromontom, ki ga je noč že davno pokrila s svojimi črnimi krili in nad katerim je bedela smrt in držala koso pripravljeno k zamahu...

V vasi je bilo vse tiho in mirno.

Nikjer ni bilo nobene luči. Zdelo se je, da so celo vas ovile globoke brezskrbne sanje in da nihče ne sluti nevarnosti, ki jim je pretila...

Pietro je razdelil svoje ljudi, nekaj jih je zasedlo vhode, drugi pa so krenili s svojim poveljnikom po ulicah proti trgu, kjer se je nahajala cerkev, njej nasproti pa je stala hiša sindaka **Flave**.

Pietra je ta mir še bolj ohrabil in že se je začela v njegovi duši porajati škodoželjnost. Pietro je bil trdno prepričan, da bo zmagal, čuvstvo osvete ga je čisto omamilo in stopal je dostojanstveno na čelu svoje čete.

Ko je prišel s svojimi ljudmi iz neke stranske ulice na veliki trg, je za trenutek ustavil svoje ljudi. Kmalu pa se je prepričal da je bilo tudi tukaj vse mirno in se napotil proti cerkvi.

Naenkrat pa so se ustavili.

Skozi noč je odjeknilo strašno streljanje in skoraj polovica njegovih ljudi je padla zadeta od krogel iz pušk.

Iznenadenje je bilo nepopisno.

Nastala je splošna zmešnjava, skoz tiho noč pa se je razlegalo obupno ječanje ranjencev...

Strašna vendeta

Musolino je za nekaj trenutkov prekinil svoje pripovedovanje.

— Ah, so vzkliknili naenkrat vsi trije francoski plemiči, ki so Musolina napeto poslušali.

— To pomeni, da so v Aspromontih zvedeli za zahrbtni napad? vpraša markiz de Gondi.

— Da, pravočasno so vse zvedeli in se pripravili za sprejem napadalcev, odgovori Musolino.

— To je bilo zares plemenito od onega, ki je to storil! — pristavi baron Somer.

— Ta človek je rešil toliko nedolžnih človeških življenj, reče tudi kapetan Trevij navdušeno.

— Obvaroval je celo vas! reče markiz.

— Kdo pa je bil ta plemeniti rešitelj? vpraša Julija.

— Musolino se nežno nasmehne.

— Draga Julija, ali ne moreš tega uganiti? reče Giuseppe Musolino.

— Ah, to si bil ti! vzklikne Julija navdušeno.

— Da, to je bil Giuseppe Musolino, odgovori Musolino.

— Vi? so vzkliknili Francozi.

— Da, jaz sem rešil Aspromonte in njegove prebivalce strašne smrti, odgovori Musolino.

— Kako pa ste zvedeli za napad? vpraša markiz.

— Povedal vam bom ...

— Na kakšen način pa ste obvestili nesrečneže o nevarnosti? pristavi baron Somer.

— Dragi prijatelji, tudi to vam bom takoj povedal, odgovori Musolino, ko pa je popil še eno čašo gorkega mleka, je nadaljeval:

— Jaz živim največ v gorovju Aspromontov, Kje se na-

hajam, s čim se hranim in kdaj spim vam ne morem povedati.

Mnogokrat ne zatisnem očesa cele noči, hodim ob prepadih ali

pa slonim ob kaki skali ter premišlujem o žalostni usodi ki me

zasleduje. Baš tisto noč, ko je Pietro Lampieri pripravljal na-

pad na vasico Aspromonte, nisem zatisnil očesa. Prav nič

nisem čutil utrujenosti in spanje mi je bilo nepotrebno. V

družbi z svojo zvesto spremljevalko, od katere se nikdar ne

ločim, kadar sem v gori, z mojo puško, sem hodil po skalovju

in se ustavil na ozki poti, ki vodi v vas Aspromonte. Sede

sem na strmo skalo nad onim hrastom, kjer sem kaznoval

izdajalca Emanuela Princa. Noč je bila tiha in mirna, čeprav

so prosojni oblaki zakrili nebo. Sedel sem in premišljeval.

Naenkrat pa sem se zdrzil. Iz daljave je prihajalo neko prita-

jeno šuštenje ... Toda jaz sem ga slišal ...

Čez malo časa se je slišalo šumenje vedno razločnejše

in kmalu sem zaslišal človeške glasove in težke korake. Bilo

je, kakor da bi vojska korakala po kamenitih tleh, čeprav sem

si mislil, da je to vojska, ki so jo poslali nad me, se vendar

nisem prestrašil. Svojo puško sem krepkeje stisnil in ostal

mirno na skali ter čakal na svoje sovražnike ...

— To pa je bil gotovo Pietro s svojimi ljudmi? prekine markiz de Gondi Musolina.

— Da, to je bil Pietro, je nadaljeval Musolino. Sedaj pa si lahko mislite, kaj se je zgodilo potem. Pietro se je s svojimi ljudmi ustavil pod hrastom in jih navduševal, slišal pa sem tudi jaz in tako zvedel za njegovo strašno namero... Kaj mi je bilo torej treba storiti? Poštenemu človeku ni bilo treba dolgo premišljevati. Moja vest, moj človeški čut mi je naretoval, kaj je moja dolžnost. Pustil sem Pietra, ki je s svojimi ljudmi počival in se dogovarjal z njimi o napadu, in se splazil počasi in previdno po skali na drugo stran in jo udaril kar povprek proti Aspromontom, da bi Flave opozoril na pretečo nevarnost...

— Vsa vas je spala spanje pravičnega. Hitro sem našel hišo sindaka Flava. Tudi tu je bilo vse tiho, vsi so spali... Vrata so bila zaklenjena... Šel sem okrog hiše in stopil na dvorišče, na drugi strani hiše sem opazil razsvetljeno okno. Nekdo je torej še bedel. Prav nič nisem premišljeval, vzpel sem se na zid in prišel do samega okna, ko pa sem pogledal v sobo sem se zelo začudil. Pred kipom svete Matere Božje je klečala mlada deklica in molila. Počasi in zelo previdno sem odprl okno in slišal toplo molitev:

— Presveta Mati Božja! Obvaruj mojega očeta in mojega brata Lampierove osvete. Zahvaljujem se ti, da si mi pomagala, da je moja slaba roka izvršila danes del vendete. Rotim te, pomagaj mi, da bom tudi dovršila ostalo in kaznovala onega, ki je tako nesramno prelomil svojo prisego in zvestobo, ki mi jo je obljubil...

— Ah, vzklikne markiz de Gondi od začudenja. Karmela je torej ubila starega Lampiera.

— Da, odgovori Musolino. Gospodje, nikaar se temu ne čudite. V Kalabriji vrše vendeto tudi žene. Ker pa je bila nevarnost blizu, nisem imel časa, da bi se obotavljal pri oknu in premišljeval. Potrkal sem na okno, da bi obrnil Karmelino pozornost nase. Karmela je zdrzne, njena roka zgrabi za puško in jaz sem stal pred odprto cevjo...

— Smrt Lampierom! sem hitro vzkliknil in to me je rešilo, kajti Karmela bi bila brez obotavljanja sprožila. Na moj vzklik pa je obstala, povesila puško, me premerila s strogimi pogledom in me naposled vprašala:

— Kdo ste?

— Prijatelj! sem odgovoril.

— Vi niste iz Aspromontov, reče Karmela in me neprestano gleda, kajti sicer bi vas gotovo poznala.

Karmela je prišla k oknu in ni niti trenila z očesom, potem pa je mirno nadaljevala:

— In vendar se mi zdi, da sem vas že nekje videla... Toda kje?...

Karmela se je prijela za čelo in premišljevala, naenkrat pa se je zdrznila in stopila korak nazaj.

— Ah, spominjam se... Videla sem vas na sliki... Vi ste... Vi ste...

— Giuseppe Musolino! sem rekel jaz in skočil skozi okno v njeno sobo.

Karmela se je prestrašeno postavila za mizo.

— Karmela, ne bojte se, sem zašepetal. V vašo hišo prihajam kot prijatelj...

— Kaj bi pa radi? vpraša deklica.

— Kje je vaš oče?

— Spi.

— In brat?

— Tudi brat spi.

— Ali so služabniki doma?

— Da.

— Tedaj jih hitro vse zbudite...

— Čemu? Kaj hočete od njih? je vprašala Karmela v strahu in čudjenju.

— Rešiti jih hočem! sem rekel odločno.

— Rešiti? Pred kom?

— Pred nesrečo!

— Mar nam preti kaka nesreča?

— Da, strašna nesreča proti vam in vsem Aspromontom!

— Od koga?

— Lampieri prihajajo!

Karmela se je zdrznila, toda takoj se je zopet zavedla resnosti položaja in me nekaj trenutkov vprašujoče gledala, potem pa je rekla s krepkim glasom:

— Giuseppe Musolino, vem, da govorite resnico, ker vem, da vaša usta ne morejo lagati. Hvala vam za prijateljstvo in opozorilo. Takoj bom zbudila očeta in brata.

Karmela me je peljala do nekih vrat, na katera je potrkala.

— Kdo je? je nekdo vprašal.

— Oče, vstanite, Lampieri prihajajo! mu je odgovorila Karmela.

Čez nekaj trenutkov je bila vsa hiša na nogah. Stari sindako, Antonio, Karmela in vsi služabniki so prišli v veliko sobo jaz pa sem jim hitro povedal za kaj gre. Stari sindako je bil bled kakor smrt, zdelo se je, da ga bo zapustila zavest. V strašnem obupu je starec vzkliknil:

— Ah, to bo strašno prelivanje krvi!...

— Sindako! sem dejal. Nimamo mnogo časa. Nevarnost je blizu... Pošljite takoj služabnike v vas, naj gredo od hiše do hiše, naj zbude ljudi, naj povedo vsem, da jim preti nevarnost, naj bodo vsi pripravljeni, moški s puškami naj pridejo v vašo hišo, žene, otroci in vsi oni pa, ki niso sposobni za borbo, naj se zatečejo v cerkev.

— Imate prav, reče sindako. Vaš nasvet je dober. In sindako je poslal svoje služabnike po vasi.

Sindakovo povelje so služabniki vestno izpolnili. Čez četrte ure je bila vsa vas na nogah. Ljudje, ki jih Bog ni namenil za borbo so odšli v cerkev, kjer jih je tolažil stari duhovnik oče Benvenuto. Jaz pa sem zbral okrog sebe sposobne ljudi za borbo in jim razložil moj načrt. Potem sem jih postavil, kakor sem si zamislil načrt, da bi sovražnika čimbolj presenetil. Mislil sem si, da bo Pietro s svojimi petdesetimi ljudmi navalil najprej na sindakovo hišo, zato sem pridržal pri sebi kakih trideset ljudi. Z nami sta bila tudi stari sindako in njegov sin Antonio. V zadnjem trenutku sem se na nekaj spomnil. Takoj sem poklical k sebi Karmelo in ji šepetaje povedal, kar sem mislil. Karmela me je pogledala, njen pogled pa je bil zmeden, nasmehnila se je in mi hitro stisnila roko.

— Vi ste zares hraber in pameten človek, mi reče Karmela. Zanesite se popolnoma name, če pa bo potrebno, bom v odločilnem trenutku to storila... Če ne bo ničesar drugega uničilo sovražnika, ga bo to...

To rekši je Karmela neopaženo odšla in se napotila na cerkveni zvonik...

Sedaj je bilo vse pripravljeno. Vsa vas je zopet utonila v miru in se zdela mirna, kakor je bila pred pol ure, samo s to razliko, da je prej vse spalo, sedaj pa so vsi bedeli in se pripravljali na sprejem sovražnika...

Pietra Lampiera je ta tišina omamila, svobodno in brez strahu je korakal s svojo četo po ulicah Aspromontov in prišel na trg, tu pa je doživel strašno razočaranje...

Ko se je oborožena četa jela pomikati v smeri proti sindakovi hiši, sem dal svojim ljudem znamenje in trideset pušk se je sprožilo, ječanje ranjencev pa se je razlegalo v noč. Hitro smo nabasali puške in znova ustrelili... Zopet so zaječali ranjenci... Sedaj sem mislil, da je Pietro s svojimi ljudmi že ugnan, toda zmotil sem se, sovražnika je bilo vedno več...

Takoj sme se spomnil za kaj gre. Ljudje, ki jim je Pietro Lampieri zapovedal, naj požigajo hiše, so slišali streljanje, pustili so hiše nedotaknjene in odhiteli na trg svojim tovarišem na pomoč. Mi smo že zapustili svoja skrivališča in navalili na sovražnika, ko pa sem videl sovražnikovo premoč, sem zapovedal svojim ljudem naj se poskrijejo v cerkev. Sovražnik je rastel, kakor gobe po dežju.

— Bežijo! Strahopetneži! je vpil nekdo med sovražniki. Streljajte!

Ljudje so spoznali Pietrov glas. Ta lopov je imel torej srečo, prve krogle ga niso zadele.

In sovražniki so pričeli streljati. Med drugimi je bil ranjen tudi stari sindako, ki se je nahajal v moji bližini.

— Ah, vi ste ranjeni, sem vzkliknil in odhitel k njemu.

— Ni ničesar hudega. Neznatna praska, je odgovoril stari sindako.

Antonio je stopil k očetju z druge strani in ga prijel, peljala sva ga proti cerkvi. Ko pa sva prispela že skoraj do cerkve, se je Antonio spotaknil ob nekem ranjencu in padel. Jaz sem hitro potegnil starca v cerkev, toda sovražnik je že bil tu. Ko sem stopil v cerkvo, sem se obrnil, toda zgrozil sem se, ko sem videl, kako je Pietro planil na padlega Antonia, v njegovi roki pa se je svetil nož. Pietro je zavpil:

— Kje je stari Flava, da bo videi, kako bom zaklal njegovega sina!

Jaz sem pustil starca ter dvignil svojo puško, da bi rešil nesrečnega Antonija, toda... prvikrat v življenju mi je puška odrekla pokornost... Strašno sem bil jezen, z grozo sem gledal, kako je Pietro zamahnil z nožem...

Antoniju ni bilo mogoče pomagati...

V tem trenutku pa se je zgodilo nekaj, česar bi ne bil nihče pričakoval. Nekaj je strašno zagrmelo in bobnenje se je mešalo z ječanjem ranjencev.

V višini je nekaj zagrmelo, padalo in rušilo pod seboj vse, kar je bilo napoti, potem pa je udarilo na tla in zemlja se je stresla, kakor da bi kdo streljal s kanonom... Iz vseh grl se je začul smrtni krik, potem pa je nekaj trenutkov ostalo vse tiho.

Ljudje so obstali kakor da bi okameneli.

Zdelo se je, da je napočil sodnji dan... Žene, otroci in starci so prihiteli iz cerkve, v smrtnem strahu so pokleknili in molili, pred njimi pa je bilo nekaj strašnega... Množica ljudi se je valjala v krvi, ječala, ker so jo skelele rane in vzdihovala. Vse je bilo stlačeno, in skoraj mrtvo...

— Zvon! Zvon! so šepetali vsi v strahu.

Zares, to je bil zvon iz zvonika cerkve Aspromontov, ki se je v najusodnejšem trenutku zrušilo z višine.

Kako? Na kakšen način?

Tega ni nihče vedel razen mene in Karmele. Ko sem pred spopadom razvrščal svoje ljudi, sem rekel Karmeli, naj odide na zvonik in v skrajni sili prereže vrv, na kateri je zvon visel. Vedel sem, da bo zvon padel pred cerkev, če bo Karmela prerezala vrv. In Karmela je izvršila mojo nalogo in prerezala vrv. Težki zvon se je s tramovjem vred porušil in v loku padel na vaščane iz Katekina, ki so navalili na cerkev... To je bila zanje strašna nesreča...

Ljudje so mislili, da je to prst božji in kazen onim, ki so hoteli navaliti v cerkev, hišo božjo. Med napadalci je nastala strašna zmešnjava, koliko je Pietrovih ljudi ostalo živih ali pa lahko ranjenih, so zapustili bojišče in v strahu odšli iz Aspromontov. Niso se ozirali, kakor da bi se bali prokletstva.

Karmela pa ni vedela, ni si mogla niti misliti, da je v množici tudi njen brat...

Ko se je prvi strah malo polegel, so prebivalci Aspromontov pokleknili in se zahvaljevali sveti Materi Božji za čudežno rešitev, potem pa so ranjencem priskočili na pomoč.

Medtem pa je tudi Karmela zapustila zvonik. Bila je bleda. Ko pa je prišla k meni, me je vprašala:

— Ali sem prav storila?

— Zelo dobro! sem odgovoril. Ravno o pravem času... Bal sem se že, da ne boste imeli moči.

— Ah, vi ne veste, reče Karmela, kako težka se mi je zdela ta naloga, toda, premagala sem samo sebe, vedela sem, da gre za maščevanje, vedela sem, da je v nevarnosti što in sto nedolžnih žena, otrok in starčkov, ki so se nahajali v cerkvi...

Z velikanskim naporom se mi je komaj posrečilo, da sem pre-
rezala vrv in se rešila iz zvonika...

Z vprašujočim pogledom je motrila množico, mrtve in
ranjene.

Kje pa je moj oče? je vprašala Karmela.

...je to vprašanje spravilo v zadrego in preden sem
ji mogel odgovoriti, je zopet vprašala.

— Morda je ranjen?

— Da... toda čisto malo... sem odgovoril zmedeno.

— Kaj pa moj brat?

Jaz sem umolknil... Nisem vedel, kaj naj bi ji rekel.

— Ali je ranjen? je zopet vprašala Karmela.

— Ne vem.

— Pa ni morda — mrtev?

Jaz nisem odgovoril.

— Ah, ali ga je Pietro ugrabil?

— Še slabše! sem rekel naposled in sklenil, da ji bom
povedal resnico.

— Govorite torej, kaj je?

— Karmela, bodite pripravljeni na najhujše...

— Govorite vendar... govorite...

— Pokril ga je zvon in ga pokopal pod seboj, sem rekel
naposled razburjeno.

— Ah! je kriknila Karmela. Torej sem ga jaz ubila! To je
strašno... Ah, vendeta hoče mnogo žrtev...

Naenkrat pa se je Karmela zdrznila in vprašala z drhte-
čim glasom:

— Kaj pa Pietro Lampieri?

— Ne vem, če se mu je kaj pripetilo...

— Ali je mrtev?

— Morda, toda ne vem še...

— Ne, ne... Pietro mora biti mrtev!... vzklikne Kar-
mela kakor omamljena. Recite mi, da je mrtev!... Ah, to ven-
dar ni mogoče, da bi bila jaz zgrešila... Jaz sem ga ubila,
izvršila sem vendeto, če pa sem radi tega pogubila tudi svo-
jega brata, mi bo odpustil... Musolino, pojdiva, da bova pre-
gledala mrtve in ranjene, jaz se moram prepričati...

Čez nekaj trenutkov so nam prižgali baklje in preiskala
sva ves prostor pred cerkvijo. Okrog zvona je ležalo polno
mrtvih in ranjenih. Vse sva preiskala, pogledala sva natančno
vsakega mrtvega in vsakega ranjenega v obraz, toda zaman...
Antonija in Pietra nisva našla...

Vsi navzoči so nama pomagali in z združenimi močmi smo komaj premaknili zvon in ga prevalili. Pod njim sta ležala dva moška drug poleg drugega... Jaz sem takoj odhitel k njima, ko pa sem zagledal obraze teh nesrečnežev, sem čutil, kako mi je kri v žilah zastala... Eden je bil živ, drugi je bil pa mrtev.

— To sta bila Antonio in Pietro...

Karmela je bila malo oddaljena, buljila je vame in pričakovala strašno vest.

— Hvala Bogu! sem vzkliknil.

— Kaj je? je vprašala Karmela.

— Antonio je živ!

— Kaj pa Pietro?

— Pietro je mrtev! Zvon je pokril oba, ker pa je bil Pietro zgoraj, ga je gotovo zvon zadel in ga udaril po glavi, ker ima vso glavo razmesarjeno...

Nekaj trenutkov je nastal strašen molk. Moški in žene so poklekli in molili ter hvalili Boga za njegovo milost in pravičnost.

— Vendeta! je šepetala Karmela in topo gledala mrtvega Pietra Lampiera. Vendeta je izvršena tako strašno, kakor nikdar doslej... Stari sindako Lampieri je mrtev, mrtev pa je tudi njegov sin, mi pa smo vsi živi! Toda, možje in žene, bratje in sestre, zahvalimo se Bogu še enkrat za milost, katero nam je izkazal, potem pa zapojmo na čast vendete in na slavo življenja... Prinesite mandoline!...

Njen glas se je strašno razlegel skoz tiho noč...

Nekaj deklic je odhitelo na svoje domove, prinesle so s seboj mandoline in se postavile okrog Karmele.

Ves trg je umolknil, skoz mir in temno noč pa so se širili mili zvoki mandolin, nad katerimi je kraljeval prekrasen Karmelin glas...

Namesto bojnih vzklikov se je razlegala mila pesem.

Karmelin glas pa je postajal vedno močnejši in močnejši. Zvoki mandoline so drhteli v zraku... Karmela je igrala in pela z navdušenjem.

Naenkrat pa se mi je zazdelo, kakor da bi se Karmela zbudila iz omamljenosti, višina njenega glasu je jela padati, moč pojemat, pesem je umolknila, strune so jele popuščati in mandolina ji je padla iz rok.

Namesto pesmi je Karmela začela tiho ihteti. Naenkrat pa

se je zdrznila, odhitela je v naročje svojemu bratu, ki so ga že davno dvignili in ki si je že čisto opomogel.

— Ah, brat moj! je vzkliknila Karmela. Ti živiš! Kako sem srečna, da bova lahko oba objela očeta!

Nastal je ginljiv trenutek.

Oče in otroci so se objemali.

Stari sindako je imel polne oči solza, pa tudi vaščani so jokali, ljubili so svojega sindaka, delili so z njim veselje in žalost...

Stari Flava je vzkliknil z ginljivim glasom.

— Bratje! Hvala vam za pomoč. Vendeta je končana. Mir Aspromontom!

— Mir Aspromontom! je odjeknilo iz sto grl.

— Bratje, ali pa veste, komu se moramo zahvaliti za rešitev? je nadaljeval sindako. Ali veste, kdo nas je opozoril na nevarnost? Ali veste, kdo je rešil vaše hiše strašnega požara in obvaroval vse Aspromonte? Ali veste, kdo je sprožil misel o zvonu? Kdo je naš rešitelj?

— Kdo je to? je zaorilo od vseh strani...

— Naš rešitelj je ta-le mož! je rekel sindako in pokazal name.

Ljudje so si prizadevali, da bi me videli.

— Ali veste, kdo je to? je ponovil sindako.

Nihče se ni oglasil.

— To je Giuseppe Musolino! vzklikne stari Flava.

Množica se je začela gibati, slišali pa so se tudi vzkliki presenečenja in čudenja.

— Da, bratje, je nadaljeval stari sindako, zahvaliti se moramo Giuseppeu Musolinu. Musolino nas je rešil, Musolino nas je obvestil o napadu Lampierov, on se je boril z nami zaper našega sovražnika. Cela Italija smatra Giuseppea Musolina za razbojnika, vsi ga preganjajo, ali pa je takšen človek zaslužil, da ga preganjajo?...

— Ni zaslužil! Ni zaslužil! je zaorilo iz množice.

— Res bratje, Musolino si tega ni zaslužil, nadaljuje sindako. Musolino ni takšen, kakršnega nam slikajo. Musolino je to nocoj najboljše dokazal. Naj ga preganja kdorkoli, mi ga ne bomo? Odslej bodo Aspromonti Musolinovo varno zavetišče, vsaka hiša mu bo na stežaj odprta in vsi ga bodo z veseljem sprejemali. Giuseppe Musolino je rešil našo vas, v znak hvaležnosti pa bo našel v vsaki hiši svoj dom! Živel Giuseppe Musolino!

— Naj živi! Naj živi! je odjeknilo iz vseh grl.

Kakor bi trenil se je zbrala vsa množica okrog mene, nekaj močnejših ljudi se je pririnilo čisto k meni, dvignili so me na svoja ramena in me med navdušenimi klici odnesli do občinske hiše. Noč strahu in groze se je pretvorila v noč veselja. Vaščani so tekmovali med seboj, da bi mi dokazali svojo hvaloznanost in vzdanost. Stari sindako mi je rekel pred vsemi s prijateljskim glasom:

— Giuseppe Musolino! Ti si bedel nad nami, medtem ko smo mi spali! Ko nas je napadel močnejši sovražnik, si se boriš z nami, zato ti bomo tudi mi pomagali, če bi te kadarkoli obkolili tvoji sovražniki. Ti si rešil naše hiše, naša posestva, naše cerkev, zato reši in spravi v našo vas vse, kar imaš in kar bi rad skrnil pred svojimi sovražniki. Ti nisi rešil samo mene in moje rodbine pogina, temveč tudi moje sovaščane in prijatelje, zato se ti obvezujem, da bom ščitil in branil tebe in vse tvoje prijatelje, ki jih boš pripeljal v našo vas. Kadarkoli boš hotel, ti bodo odprta vsa vrata. Pridi, kadar boš hotel in odidi, kadar se ti bo zljubilo. Nihče te ne bo spraševal odkod si prišel, nihče tene bo vprašal kam greš. Kadar boš lačen, če bo tukaj pričakovala pogrnjena miza, kadar boš žejen, te bo v vsaki hiši čakal požirek vina, da si boš pogasil žejo. Če boš bolan, te bomo tukaj skrbno negovali in pazili nate, kakor na svojega najdražjega. Če pa bi se tvojim preganjalcem vendar-le posrečilo, da bi te ujeli, ti dajem častno besedo, da bom odšel jaz sam. sindako Aspromontov, h kralju in ga prosil za milost.*)

— In glejte, od tega dne sem našel v Aspromontih svoj dom. Ko me gori v puščavi prime želja, da bi prišel med ljudi, odidem brez skrbi v vas, vaščani pa mi hite naproti in me pristrčno pozdravljajo in sprejemajo v svoje hiše. V hiši sindaka Flava je zame vedno pripravljena soba, v kateri lahko počivam po obilni večerji. Karmela mi streže, Antonio mi pripoveduje novice iz bližnje in daljnje okolice, stari Flava pa mi ponuja tobak. Tam sem bolj na varnem, kakor v samem gorovju. Celo aspromontski orožnik je moj veliki prijatelj. Šele pred kratkim, bilo je v nedeljo, sem šel v cerkev, da bi se izpovedal. Dobri oče Bervenuto me je pristrčno sprejel in solznih oči poslušal mojo izpoved.

*) Ta dogodek je zgodovinsko dokazan. Pozneje se je aspromontski sindako obrnil h kraljici Margareti s prošnjo, da bi Giuseppa Musolina nehali preganjati...

Tudi jaz sem jokal kakor majhen otrok...

— Kdor pretaka solze, je njegova duša brez greha, reče dobri duhovnik in me popelje na zvonik, ki so ga že popravili.

Prav tisti zvon, ki je one strašne noči ubil izdajalca in nezvestneža Pietra Lampiera, so zopet dvignili in postavili na prejšnje mesto. Duhovnik me je peljal čisto k zvonu in mi s prstom pokazal neke črke, ki so bile urezane v zvon. Jaz sem jih prečital:

»Giuseppu Musolinu!

rešitelju Aspromontov oznanjam srečo v življenju
in mir v smrtnem boju.«

Musolino je umolknil in globoko zavzdihnil.

Zdelo se je, da je konec povesti tudi njega samega ganil.

Kaj pa njegovi poslušalci? V njihovih očeh so se bleščale solze sočutja.

Julija objame Musolina, iz oči so ji kapale solze, rekla je z drhtečim glasom:

— Bog naj blagoslovi te dobre ljudi v Aspromontih!

— Zares, to naklonjenost vaščanov ste si po vsej pravici zaslužili, reče markiz de Gondi.

— Dobra dela žanjejo dobro! pristavi baron Somer, ki je imel tudi solzne oči.

— Sedaj pa, dragi prijatelji, reče Musolino in vstane, si lahko sami mislite, kam nameravam oditi s svojo zaročenko Julijo. Za uslugo in pomoč, ki ste mi jo sinoči izkazali, se vam še enkrat najpristrčneje zahvaljujem. Sedaj pa se lahko poslovimo drug od drugega...

— Musolino, počakaj! vzklikne markiz de Gondi. Mi se ne bomo tako hitro ločili...

Musolino je pogledal Francoza ter počakal, da bi slišal kaj bi mu rad povedal.

Markiz nadaljuje...

— Musolino! Povedali smo ti kdo smo. Ti tudi veš, radi česa smo prišli v Italijo.

— Vem, da bi me prijeli, je mirno odgovoril Musolino.

— Da, je nadaljeval markiz de Gondi, in prvič smo te našli v onem stolpu poleg zvezanega Hermandeza. Takrat si nam pobegnil...

— Imel sem srečo, se je zasmejal Musolino

Vsi trije francoski plemiči so stali pred Musolinom, markiz de Gondi pa je nadaljeval:

— Od takrat pa smo neprestano stikali za teboj, da bi te našli in te prijeli, ker smo pod častno besedo obljubili, da te bomo pripeljali v Pariz...

— In sedaj ste me našli.

— Da, našli smo te v hiši, kjer smo si najmanj mislili, da bi mogli od tebe kaj slišati...

— Kaj torej sedaj? je vprašal Musolino mirno.

Prvič si nam ušel, sedaj pa...

Markiz je nekaj trenutkov molčal in pogledal svoja tovariša.

— Sedaj pa bi me radi prijeli? vpraša Musolino.

— Sedaj te ne bomo več pustili od sebe, reče markiz in stopi čisto k Musolinu.

Musolino je markiza Gastona de Gondija mirno gledal in ga poslušal.

— Giuseppe Musolino, poslušaj nas, reče markiz de Gondi s slovesnim glasom. Mi smo zastavili svojo častno besedo, ti pa veš, kaj pomeni za plemiča častna beseda?

— Kdor prelomi dano besedo, ni pošten človek, odvrne Giuseppe Musolino.

— Toda mi smo obljubili, da bomo prijeli razbojnika Musolina, nadaljuje markiz v prejšnjem tonu.

— Da, moji sovražniki me imajo za razbojnika, reče Musolino in zavzdihne.

— Mi te pa ne smatramo za razbojnika! vzklikne markiz de Gondi.

— Kako to?

— Tako, ker mi smo tvoji prijatelji, prijatelji pa čutijo in mislijo drugače kakor sovražniki.

Musolino je pogledal markiza de Gondija s vprašujočim pogledom, potem pa je pogledal Julijo, da bi jo pomiril, ker je opazil, da je postala nekam nemirna.

Markiz de Gondi je nadaljeval:

— Giuseppe Musolino! Proglasili so te za razbojnika, za človeka, ki brez usmiljenja ubija, ki ropa, kali mir in srečo svojih someščanov, ki pogublja poštene ljudi. Tebe slikajo kot človeka brez duše, brez čuvstev, brez usmiljenja, brez ljubezni napram svojemu bližnjemu. O tebi pripovedujejo fantastične pripovedke. Pravijo, da si krvolok, tiran in morilec...

— Tudi nam so natvezili vse te izmišljotine, mi pa smo

jim verjeli. Neka odlična dama iz Pariza, nam je stavila kot pogoj pri neki precej važni zadevi, naj ujamemo in pripeljemo v njeno palačo živega razbojnika Giuseppa Musolina. Ker smo verjeli pripovedkam, ki so krožile o tebi, smo pristali in se zavezali s častno besedo, da bomo razbojnika prijeli. In prišli smo v Italijo, ko pa smo zasledovali razbojnika, smo se prepričali, da je Giuseppe Musolino plemenit človek, da je pošten in poln vrlin in da je to, kar pripovedujejo o njem samo mržnja njegovih sovražnikov, proti katerim se Musolino po pravici bori...

Musolino je mirno poslušal.

Julijo so te zadnje Gastonove besede malo pomirile. Kapetan Trevij in baron Somer sta s svojim vedenjem jasno kazala, da se ujemata z besedami svojega tovariša.

Markiz de Gondi pa je nadaljeval:

— Sinoči smo nepričakovano prišli v to hišo. Ti si nas pa gostoljubno sprejel...

— Kakor poštene ljudi, je pristavil Musolino.

— Mi pa smo ti rekli, da smo prišli v Italijo, da bi te prijeli, to pa je pomenilo, da smo tvoji sovražniki...

— Jaz sem dober poznavalec ljudi, odgovori Musolino. Človeško oko je zrcalo duše... Pogledam v oči in vidim dušo... Srce mi je pravilo, da ste pošteni ljudje — in ni me prevaralo! Uro pozneje po vašem prihodu v mojo hišo ste to tudi sami dokazali, ker ste mi pomagali proti mnogoštevilnemu sovražniku.

— Drugače tudi nismo mogli postopati napram gostoljubnemu gospodarju! pristavi baron Somer.

— Napram gospodarju! se zasmee Musolino. Gospoda toda ne pozabite, da ste sklenili zavezništvo z Giuseppe Musolinom, ki je strah Kalabrije...

— In mi ne bomo prekinili te zveze! reče markiz de Gondi s svečanim glasom.

Musolino se nežno nasmehne.

— Kaj pa vaša beseda, ki ste jo dali oni odlični dami! vpraša Musolino.

— Prelomili jo bomo! vzklikne markiz odločno.

— Oho, gospodje! vzklikne Musolino. Ali pa se spodobi plemičem, da prelomijo dano besedo?

— Mi bi bili lopovi, če bi v tem slučaju bili mož-beseda! reče baron.

— Gospoda, kaj pa vaša čast?

— Mi bi si jo omadeževali, če bi izpolnili dano obljubo!

pristavi kapetan Trevij.

— Gospodje, jaz vas še sedaj ne razumem, reče Giuseppe Musolino.

— Tedaj me poslušajte! nadaljuje markiz de Gondi. Res je, če človek ni mož-beseda, ni človek, v tem slučaju pa ne delamo ničesar, kar bi škodovalo naši časti. Dali smo častno besedo, da bomo prijeli razbojnika Musolina in gotovo bi bili to tudi storili, če bi bil Giuseppe Musolino razbojnik. Mi pa smo se prepričali, da Giuseppe Musolino ni razbojnik, poštenega človeka pa ne bomo prijeli, tega nismo obljubili.

— Nasprotno, naša čast nam vелеva, da pomagamo vsakemu poštenemu človeku, posebno pa moramo še nuditi svojo pomoč tistim, ki jih po krivici preganjajo.

— Sedaj vemo kdo si, vemo, kakšno je tvoje stališče, vemo, da nisi kriv in da je tvoja borba pravična. Ti se moraš boriti za svojo čast, toda tvoj sovražnik je mnogo močnejši, ti pa si sam, ti potrebuješ tovariše in, glej, Musolino, mi ti ponujamo svojo pomoč... Sprejmi naše zavezništvo!...

Musolinu se je videlo na obrazu, da so ga te besede zelo ganile.

— Jaz sem te vzljubil, jaz zaupam tebi in tvojim pravičnim težnjam, nadaljuje markiz de Gondi. Musolino, sprejmi me za svojega tovariša. Jaz ti bom zvest in vdan ter prijatelj v pravem pomenu besede in pomagač...

— Prosim vas, ne odklonite tudi mojega prijateljstva! — reče baron Somer. Tudi jaz vam bom zvest tovariš.

— Jaz pa sem tretji, ki vam nudi svojo pomoč! — reče tudi kapetan Trevij. Vaši sovražniki so mogočni, vaša borba bo težka in vaša pomoč vam ne bo odveč. Sprejmite naše zavezništvo...

Musolino ni bil malo presenečen, ko je slišal izjave in ponudbe teh treh plemenitih francoskih plemičev. Po kratkem molku pa je rekel:

— Hvala vam za vaše prijateljstvo, vaše ponudbe pa ne morem sprejeti... Jaz ne smem vaše usode zvezati z mojo... Te pravice si ne smem lastiti...

— Mi pa hočemo tako! so vzkliknili trije plemiči.

— Gospodje, premislite svoj sklep! Moje življenje je zvezano z mnogimi nevarnostmi...

— Ni nevarnosti, pred katero bi se mi umaknili, reče markiz de Gondi.

— Moja življenjska pot je posuta s trnjem...

— Mi bomo vztrajali na njej z vami! — pristavi baron Somer.

— Življenje v gori ni prav nič prijetno...

— Borba za pravično stvar pa nam bo nadomestila uživanje! reče kapetan Trevij.

— Mene preganjajo... Smrt preži na vsak moj korak...

— Ne bojimo se smrti! reče markiz de Gondi; sladko je umreti za pravično in plemenito stvar, mnogo slajše kakor živeti življenje, ki nima cilja...

— Kaj pa, če nas ujamejo in zapro v temnico?

— Temnice se nam bodo odprle, kajti pravica mora zmagati! vzklikne navdušeno baron Somer.

— Gospoda! Prosim vas še enkrat, premislite dobro, kaj ste sklenili! Kdor je zmenoj, mora biti pripravljen na grobo resničnost življenja. Smrt kozaka z mano mi je zvesta družica, nevarnost pa je moja stalna spremljevalka...

— Na vse smo mislili! reče markiz de Gondi. Naš sklep je trden!

— Ali hočete kljub vsem tem nevarnostim postati Musolinovi tovariši?

— Hočemo! Hočemo!

— Dobro tarej, prijatelji! odgovori Musolino odločno. Jaz sprejemem vaše ponudbo! Ako hočete z menoj v smrt in pogubo, v srečo in svobodo, tedaj mi prisezite, da mi boste zvesti in da boste ubogali moja povelja...

— Naj živi naš vodja Giuseppe Musolino! so vzkliknili vsi trije plemiči naenkrat.

In Musolino je krepko stisnil roke svojim novim zaveznikom, svojim tovarišem.

Nastopil je zelo svečan trenutek.

Musolino je bil vzhičen, da si je pridobil tri tako plemenite ljudi kod tovariše v borbi za svojo čast, Francozi pa so bili navdušeni, ker so se smeli boriti za tako plemenitega in hrabrega človeka kakor je bil Giuseppe Musolino.

— Kaj pa jaz? vpraša dobrodušni Plon-Plon, ko se je prerinil v ospredje.

Vsi so se veselo zasmeli.

— Ali bi tudi vi radi stopili v mojo četo? vpraša Musolino in se nasmehne.

— Kjer je moj gospodar, tam sem tudi jaz, vsaj mislim tako, odgovori Plon-Plon.

— Toda, prijatelj, reče Giuseppe Musolino, ali se ne bojite vislic?

— Vislice mi niso nikdar ugajale, odgovori Plon-Plon lokavo, najbrž pa niso vsake vislice tako visoke, da bi se jih človek moral bati. Sicer pa, če se moj gospodar ne boji večal, zakaj bi se jih bal jaz?

— Ali hočete biti torej tudi vi Musolinov tovariš?

— Hočem in prisegam vam zvestobo! odgovori Plon-Plon s svečanim glasom.

— Dobro mi došel! reče Musolino in mu stisne roko.

Markiz de Gondi je Plon-Plona veselo potrkal po rami, vsi pa so mu stisnili roko.

— Sedaj pa, dragi prijatelji, reče Musolino, je čas, da zapustimo to hišo in se podamo na pot. Julija, pripravi stvari, ki jih nameravaš vzeti s seboj, ti Plon-Plon pa pojdi in pripravi konje...

Nastalo je splošno pripravljaje. Plon-Plon je odšel iz hiše in premišljeval sam pri sebi:

— Kako nepopisno srečan bi bil, če bi bil ostal v Parizu, tedaj bi ne bil član razbojničke tolpe, ki ga čakajo svilice, toda kaj naj bi storil? Kdor je med volkovi, mora tudi z njimi tuliti! Samo, če bi ne bilo vislic...

Ko je prispel do hleva, se je naenkrat zdrznil in se obrnil ter prijel za kljuko.

Iz hiše so prišli njegovi gospodarji, odnosno njegovi tovariši.

Žalostna usoda

Malo mestne Aspromonti je bilo praznično razpoloženo. Že osem dni je živel v njihovi sredini rešitelj Aspromontov Giuseppe Musolino s svojo nevesto in svojimi štirimi sovražniki.

Musolino in Julija sta bila gosta v hiši sindaka Flava, Francozi pa so se naselili v gostilnici. Julija je stanovala skupaj s Karmelo, Musolino pa z Antonijem.

Nekaj dni so se gostili. Nekega dne pa je Musolino ustavil pred hišo starega Flava.

— Nekaj trenutkov bi rad govoril z vami! reče Musolino staremu sindaku.

— O, samo izvolite! odgovori stari Sindako in odpelje Musolina v svojo pisarno.

— Tako! reče stari Flava, ko je zapri vrata. Sedaj sem vam na razpolago. Ali potrebujete denarja? Ali pa vas morda preganjajo in potrebujete varnejše zavetišče kakoj vam ga nudi moja hiša? Kar povejte svojo željo... jaz sem vaš prijatelj...

— Ne nočem ničesar od vas, ga prekine Giuseppe Musolino. Denarja ne potrebujem in nisem prišel zato k vam, da bi vedno ostal pri vas. Ne bi hotel, da bi radi mene trpela vsa vas...

— Ah, kajpada! — vzklikne stari sindako jezno. Vi kar ostanite pri nas dokler hočete, saj mi se ne bojimo oblasti... Naj le pridejo, jim bomo že pokazali...

— Ne, ne, ga je miril Musolino. Radi vašega prijateljstva napram meni ne smete imeti nobenih sitnosti... Kadar bam lačen in utrujen, bom prišel se okrepčat in odpočit, sicer me pa moja dolžnost kliče na drugo mesto... Jaz nimam in tudi ne morem imeti stalnega bivališča. Jaz sem povsod in nikjer, meni ni dano, da bi živel v miru, jaz se moram boriti... Jaz bi se torej rad o nečem drugem pomenil z vami.

Sindako ponudi Musolinu stol, ko pa sta sedla je Musolino nadaljeval:

— Dragi prijatelj! Jaz sem pripeljal v vašo hišo svojo nevesto Julijo. Julija je, kakor jaz, otrok brez staršev, brez hiše in brez zavetišča. Njeno nežno zdravje bi ne moglo prenesti neviht in burje, ki gospodarijo po gorovju Aspromontih. Sprejmite jo v svojo hišo! Dovolite, da bo našla v vaši hiši poleg vaše kčerkice Karmele varno zavetje...

— Ali čemu vendar toliko besedi! — vzklikne sindako. Julija bo ostala tukaj dokler bo hotela, tu se bo počutila kakor v svoji hiši in prisegam vam, da bom pazil nanjo in jo ljubil kakor svojo Karmelo.

— Prijatelj, hvala vam! Giuseppe Musolino ne bo nikdar pozabil vašega prijateljstva... Sedaj mi pa dovolite samo še eno vprašanje...

— Musolino, govorite, govorite!

— Prijatelj! — nadaljuje Musolino. — Jaz ljubim Julijo. Julija je angelj in najina ljubezen je čista jaz pa bi jo rad popeljal pred oltar. Rad bi, da bi bila moja... Vi poznate očeta Benvenuta, povejte mi, ali bi bil ta častljivi starček pripravljen, da bi nama dal blagoslov in da bi naju poročil?

Stari Flava se malo vznemiri.

glasom, — Eh, moj prijatelj, — reče stari sindako z zamoklim — to bo malo težje storiti...

— Zakaj? — vpraša Musolino.

nadaljuje stari sinadko. — Mi bi dali za vas tudi radi svoja življenja, toda...

Flava umolkne.

— Toda... Govorite! — reče Musolino.

in povesi glavo, — kateri se ne smemo zoperstavljati, če gre za srečo in življenje naših otrok... Ta sila pa je — cerkev! Bojim se, danam bo težko izpolniti vašo željo...

den, — Toda zakaj? — vpraša Musolino. — Mar nisem vreden, da bi stopil pred oltar in pred duhovnika?

vzdihnil in si zašepetal:

— Zdi se, da nesrečnež se ničesar nič ne ve.

govoril: Musolino je čakal na odgovor in stari sindako je spre-

sile, kakor je volja našega svetega očeta papeža? Tudi vi ste dober kristjan. Povejte mi, ali bi storili, kar je najvišji zastopnik krščanstva prepovedal?

ne gre za svetega očeta, temveč za zemeljske, oziroma državne zakone...

v svojo hišo? — Toda, kdo neki sprašuje po državnih zakonih? — reče sindako. — Mar sem se opiral na zakone, ko sem izvršil vendeto? Ali sem mislil na zakone, ko sem vas sprejel

je skočil in rekel: — Za kaj pa gre? — vpraša Musolino in pogleda starega sindaka naravnost v oči, stari Flava pa je postal ves zmeden ter se obrnil in pogledal skozi okno, v tem trenutku pa

pravkar prihaja sem...

Benvenuto, Musolino je stopil k njemu in mu poljubil roko.

Častiti oče, Musolino ne ve še ničesar... Povejte mu vi...

— Ali, sveti Bog! — vzklikne Musolino, katerega je obšla neka slutnja. — Za kaj gre? Povejte mi vse, jaz, sem mož in bom prenesel tudi najstrašnejše. Častiti oče, prosim vas, govorite, povejte kaj je?

— Mar še ne veste? — vpraša duhovnik.

— Ničesar ne vem...

— Mar še niste slišali, da vas je cerkev izobčila?

— Izobčila?! Izobčila?! — je zajčkal Musolino. -- Ne, ne, to ni mogoče...

— In vendar je tako, — reče duhovnik.

— Izobčen! zavrgli so me! Ah, to je strašno, to se ni moglo zgoditi... Če sem se tudi kot človek kaj pregrešil proti državnim zakonom, proti veri, proti cerkvi pa nisem storil ničesar...

— Kaj pa cerkev v San Stefanu! je nesrečnež bolešno zastokal. Da, takrat me je moja maščevanja žejna kri zape-ljala k onemu strašnemu dejanju, za katerega mi je bilo že tolikokrat žal. Moji sovražniki so mi storili toliko krivic, tako so me užalili in ponižali, da je čuvstvo maščevanja tako moč-no, da me v gotovih trenutkih tako obvlada, da ne vem kaj delam... Jaz sem veliki nesrečnež...

In Musolinu so udarili solze v oči.

Duhovnik in sindako sta ga s sočutjem opazovala, ker sta razumela njegovo bolelost.

— Crkev te je izobčila iz črede svojih ovac, — reče duhovnik po kratkem molku, — tvoje ime je zapisala na listi-no vseh onih, s katerimi se ne sme družiti noben pravi kristjan. Duhovnikom so prepovedali, da bi ti storili karkoli, celo v zadnjih trenutkih tvojega življenja bi ti ne smel dati poslednje tolažbe...

— Ah, — vzdihne Musolino bolešno.

— Stopiti ne smeš v nobeno cerkev, — nadaljuje duhovnik. Če bi se hotel poročiti, ti noben duhovnik ne sme dati cerkvenega blagoslova, če pa bi imel otroke, bi jih nihče ne smel krstiti. Nihče se ne sme s teboj družiti, kajti tudi tvoje prijatelje bodo izobčili prijatelje bodo izobčili iz cerkve. Vse one, ki te ljubijo, bo cerkev proklela, tistega pa, ki te bo ubil, bodo blagoslavljeni. Vsak duhovnik, pred kogar bi se prikazal, te mora takoj izročiti oblastem in tvoja ispoved ni več tajna, temveč mora biti objavljena.

Musolino je trt poslušal starčeve besede.

Oče Benvenuto pa je nadaljeval:

— Sinko moj, jaz sem starec, ki je preživel dve človeški dobi. Prvo dobo sem preživel v zmoti, prvih štirideset let pa sem bil orodje onih, ki so me ljubili. V drugi človeški dobi pa so se mi odprle oči, videl sem in spoznal, da je to, kar stori človek samo majhen, neznamen delček in da obstaja samo eden, edini, ki ga moramo pripoznati kot sodnika, to pa je Bog!

— Bog je glas v naših prsih, Bog je naša duša, s katero sočustvujemo, s katero se strašimo, ljubimo in sovražimo. Bog pa, ki ga nosimo v svojih prsih, me ne uči, da bi sovražil Giuseppa Musolina, tudi tisto noč, ko si prispel k nam kot rešitelj, mi je duša govorila naj te ljubim.

— Star sem. Morda grešim, če ti stisnem in ponudim roko. Pa naj! Jaz pa čutim s teboj kot človek.

— Prodril sem v tvojo dušo in vem, da si razbojnik in vendar človek, ki ga boli trpljenje svojega bližnjega, ki ga skele rane svojega tlačeneg naroda. Kaj pa ljudje v Aspromontih?

— Te ljudi prav nič ne briga, čeprav te je cerkev proklela. Pravijo, da jih danes ne bi bilo več na svetu, če bi jih ne bil ti obvaroval zahrbtnega napada Lampierov. Pobožni vaščani pogledajo na zvonik in na zvon, v katerega je urezano tvoje ime in rečejo: »hvaležni mu moramo biti«.

— Ker pa zvoni; kliče zvon Aspromontom in njegovim vaščanom: »Ne pozabite, kaj je storil Giuseppe Musolino to usodno noč vam vsem.« In to vpliva na ljudi kakor glas nadnaravnega bitja ...

— Mar misliš, da bi zamenjal ta glas za kdo ve kakšne strahote prognanstva? ...

Musolino je solznih oči poljubih častljivemu starcu roko in mu rekel:

— Oče Benvenuto! Še nikdar mi niso šle človeške besede tako do srca, kakor te-le vaše. Sindako, hvala tudi vam, da ste mi tako gostoljubno odprli vrata svoje hiše. Jaz nočem, da bi se radi mene spopadli s cerkvijo. Radi tega ne morem sedaj povedati svoje srčne želje. Ah, s kakšnim upanjem in s kakšnimi načrti sem prihitel v Aspromonte, zapustil pa jih bom s črnim obupom v srcu!

— Zakaj pa nočeš povedati svoje želje? vpraša oče Benvenuto. Povej, česa želiš od mene? Ponavljam ti še enkrat: star človek sem in kar velja za druge, ne velja zame. Jaz ne

gledam več mogočnežev, jaz vidim pred seboj samo še svoj grob.

— Povejte svojo željo! zašepče sindako Musolino. Oče Benvenuto je blag in dober, Vaša prošnja ne bo priletela ob trdo steno.

— No, pa naj bo! odgovori Musolino s tresočim glasom. Moja želja se tiče mojega bitja in je jedro mojega življenja. Oče Benvenuto, jaz ljubim neko deklico, ki se imenuje Julija, sicer pa jo nazivajo madona San Stefana. Rad bi se z Julijo poročil. Čistost njenega srca mi vелеva, da mora najini roki zvezati duhovnik. Oče, jaz bi bil najsrečnejši človek na svetu, če bi naju vi hoteli poročiti, četudi tajno... Potem pa, kar ste mi malo prej povedali, mi boste bez dvoma odbili mojo prošnjo in najsrčnejšo željo?

Oče Benvenuto je molčal, roki je sklenil na prsih in zdelo se je kakor da bi molil, premikal je ustnici. Čez nekaj časa pa je nežno spregovoril:

— Nekoč sem slišal, da so nekemu bolnemu kaznjencu, ki ga je smrt že skoraj tiščala za vrat pripeljali v ječo duhovnika, da bi ga poročil z neko ženo. Čeprav je bil ta človek kaznjenec so mu to dovolili. Ta človek je bil na smrtni postelji, umirajočemu pa izpolnimo vsako željo. Bližina smrti opravičuje vse.

— Mar se ne nahajaš tudi ti blizu smrti, vsaj tako kakor oni jetnik ali pa morda že bolj? Na tvojo glavo so razpisali nagrado, od vseh strani prežijo nate... Vsak trenutek te lahko upamejo in... Mar bi jaz sedaj mogel odbiti tvojo prošnjo? Ne! Ne, odtod ne bo odšel, da bi mogel reči, da nisem uslišal tvoje prošnje! Ali ni najboljši dokaz, da so vaša srca čista in nedolžna, da brez cerkvenega blagoslova nočeta postati mož in žena? Kdo bi vama mogel braniti, da se združita tudi brez tega? Nihče! Toda vidva bi rada blagoslov cerkve in kdo naj bi vama to odrekel?

— Ne, ne, nadaljuje starec odločno. Jaz bom blagoslovil vajino zvezo, kajti to je itak moje zadnje cerkveno opravilo, star sem že, utrujen, zelo utrujen in hrepenim po miru in počitku. Ko pa bom tebe in tvojo Julijo poročil, bom slekel to obleko, kajti takrat ne bom več vreden, da bi nosil meniško haljo... Mojo neubogljivost napram cerkvenim predstojnikom bo blagoslovil Bog...

— Mar bi zares to storili zame, vpraša Musolino, ki sem

najnevrednejši med nevrednimi? Ne, tega ne morem sprejeti, žrtev je prevelika, hvaležno jo radi tega odklanjam...

— Počasi, sinko moj, odgovori duhovnik. Če ljubiš svojo Julijo, pač ne boš odklonil moje žrtve. Jaz ti bom nekaj zaupal: v Rimu me imajo zelo slabo zapisanega. Tista visoka gospoda v rdečih oblekah me niso nikdar preveč radi videli, radi tega so me tudi poslali v to samotno gorsko vas.

— Nekoč sem bil duhovnik v eni največjih cerkva v Rimu. Kadar sem pridigoval, so prišli ljudje od vseh strani, da bi slišali mojo besedo.

— V mojih pridigah pa je bilo najbrž kaj takega, kar nekomu ni ugajalo. Morda je bilo v mojih pridigah preveč solnca, vsakdo pa ne sme stati na solncu, vsakega ne sme obsevati solnce svobode. Nekolikokrat so me opozorili, da bi spremenil svoje pridige, jaz pa jih nisem ubogal... in poslali so me semkaj...

— V tej prekrasni, svobodni naravi sem si oddahnil, našel sem to, za čemer sem v mestu zastoj hrepenel... Našel sem človeka in naravo! In srečen sem bil, da sem našel razumevanje pri svojih vaščanih.

— Združili smo se v veliko, edinstveno rodbino, ki spoštuje in ceni človečanstvo in naravo, vse pa, kar temu nasprotuje, preganja.

— Vidiš, sinko moj, tudi ti si stopil v našo rodbino, postal si naš brat. Kako bi torej mogel biti tako trd, da bi tvoje želje ne izpolnil? Povej, katerega dne bi bil rad poročen s svojo Julijo? Na vsak način pa moraš počakati, vsaj osem dni, ker bi rad prej, kakor se bom odrekel svoje časti in poklica, še nekaj uredil.

— Osem dni! vzklikne Musolino veselo. Ah, niti sanjalo se mi ni, da sem tako blizu sreče! Častiti oče, hvala vam tisočkrat... Dovolite, da pokličem Julijo, da se vam bo tudi ona zahvalila...

Musolino ni čakal na odgovor, temveč je kar odhitel iz sobe, čez nekaj trenutkov pa se je vrnil in pripeljal s seboj Julijo.

— V imenu božjem, kaj se je zgodilo? vpraša Julija začudeno in prestrašeno, ko je zagledala sindaka in duhovnika.

— Dete moje, ničesar se ni zgodilo, jo je nežno sprejel stari duhovnik.

— Ah, jaz pa sem se tako prestrašila, bala sem se, da bom slišala kakšno neprijetno vest, reče Julija, ki je s spoštovanjem gledala oba starca.

— Baš nasprotno, slišala boš veselo vest, ji odgovori stavec in jo prime za roko. Draga hčerka, poslušaj me: Giuseppe Musolino mi je povedal, da je tudi tvoja srčna želja, da se za vedno združita? ... Ali je tako?

— Ah, je, res je, častiti oče, vzklikne Julija veselo, pri tem pa povese svoje oči, obraz pa ji je zalila lahna rdečica.

— Toda, ali si premišljevala o tem koraku? jo vpraša nežno duhovnik in jo pogleda s svojimi resnimi očmi naravnost v oči. Ali veš, ob čegavi strani boš živela? Ali veš, kakšna bo tvoja bodočnost?

— Vem, oče, odgovori Julija in pogleda starca.

— Tvoj izvoljenec te ne bo odpeljal v miren dom, v katerem boš na varnem! nadaljuje duhovnik.

— Ah, vem za njegovo žalostno usodo, reče Julija, toda jaz bom srečna, pa naj bi bila z njim kjerkoli ...

— Draga hčerka, nanj preži večna nevarnost ... V prihodnje bo ta nevarnost krožila nad tvojo glavo ...

— Oče, pripravljena sem na vse, vsako nevarnost in nesrečo bom zvesto delila z njim, ker vem, da bo potem tudi on manj trpel ...

— Hčerka, ne pozabi, da starosti ne boš doživela v radosti in veselju, ker boš živela v večni borbi in nevarnosti. Mar ne trepečeš pred strašno sedanostjo in še strašnejšo bodočnostjo?

— Trdno sem prepričana, da naju je usoda združila in z veseljem bom prenašala vse težave življenja ... Jaz mu bom tolažba, v borbi pa mu bom zvest tovariš ...

— Ali pa boš vztrajala na tej poti?

— Dokler bom čutila v sebi le količkaj moči.

— Kaj pa, če ti bodo moči pošle?

— Me bo milostljivi Bog znova okrepčal.

Stari sindako je z navdušenjem gledal to hrabro deklico, iz katero je govorilo globoka vera v njen sklep.

— Oče Benvenuto je nadaljeval z resnim glasom:

— Dragi otrok, vidim, da je tvoj sklep neomajen, ti si še mlada in jaz te opozarjam, da o vsem tem še enkrat prav dobro premisliš! To je usodna odločitev. Še je čas, še se lahko premisliš in jaz ti svetujem kot oče, da se ne poročiš z njim in da ne navežeš svojega življenja k njegovemu. Jaz sem te opozoril na vse neugodnosti in nevarnosti, v katere bi te lahko privedel tvoj sklep, pokazal sem ti življenski prepad, v kateroga drviš, če ne boš spremenila svojega sklepa ... Mar ne vidiš pred seboj tega strašnega prepada?

Julija pa stopi odločno k Musolinu in reče s svečanim

glasom:
— Častiti oče, čeprav bi zijal pred nama prepad, jaz ne bom spremenila svojega sklepa. Če mora trpeti Giuseppe Musolino, bom trpela z njim tudi jaz! Če mora stradati on, bom stradala tudi jaz! Če mu je sojena smrt — bom tudi jaz rada umrla z njim! Častiti oče, to je moj sklep in Bog bo ta sklep blagoslovil!

Musolino je z občudovanjem opazoval svojo lepo tovašnico, stari duhovnik pa je naenkrat spremenil svoje obnašanje in vzkliknil z drhtečim glasom:

— To so besede prave resnice! Sindako, ali ste slišali, kako govori čisto srce! Dandanes naleti človek prav redko na tako čistost čuvstev, na toliko nesebičnost in požrtvovalnost! Julija je vredna tega moža! Njeno željo bom izpolnil... Dandanes je sobota, poroka pa bo prihodnjo nedeljo in se bo vršila v cerkvi Aspromontov.

— Ah, častiti oče, hvala vam! reče Musolino in stopi k starcu ter mu poljubi roko.

Julija poklekne pred plemenitega starca in mu poljubi njegovo staro, nagubano desnico, po kateri so polzele tople polze hvaležnosti.

— Hčerka moja, Bog naj te blagoslovi! reče starec in položi drugo roko na Julijino glavo. Tvoja iskrenost in tvoja odločnost bosta osrečili tega hrabrega in poštenega človeka, ti si je to srečo zaslužil bolj kakor marsikdo drugi...

— Sedaj pa pojdemo k mizi! se je oglasil sindako, ki je kaslej ginjen opazoval ta redki prizor. V moji hiši bomo danes proslavili svečano zaroko Giuseppa Musolina z njegovo Julijo.

Stari sindako je šel proti vratom, jih odprl, toda obstal kakor prikovan...

Pred vrati je stala njegova hči Karmela.

Toda, kakšna je bila!

Bila je blede kakor smrt, kakor da bi bežala pred kako prikaznijo.

Sindako je komaj spregovoril:

— Karmela, kaj delaš tukaj?

Karmela je svojega očeta samo zbegano gledala in ni vedela, kaj naj bi mu odgovorila.

— Zakaj nisi prišla v sobo? vpraša sindako. Saj vendar tismo imeli nobenih tajnosti...

— Oče ... je zaječala Karmela, oprosti mi ...

— Toda kaj ti je? Ti si tako bleda?

— Ničesar mi ni ...

— In vendar si tako zbegana ... bleda ...

— Prej mi je bilo slabo, toda sedaj mi je že zopet dobro ...

Medtem so prišli do vrat Giuseppe Musolino, Julija in stari duhovnik.

Karmela je s široko odprtimi očmi pogledala Julijo in rekla s prisiljeno veselim glasom:

— Zdi se mi, da sem prišla baš o pravem trenutku, da bom Giuseppeu in Juliji lahko pristrčno čestitala?

— Pristrčna hvala ti za tvoje čestitke, odgovori Julija veselo. Pravijo, da se želje, ki jih izreče prva deklica, ki čestita zaročencema, prav gotovo do zadnje pičice izpolnijo ...

— Da, odgovori Karmela z zamolklim in drhtečim glasom. Bog daj, da bi se izpolnilo vse, kar ti jaz želim, toda vse ... vse ...

Karmela je postala še bolj bleda in pri zadnjih besedah se je opotekla, prav gotovo bi bila padla, če je ne bi bil stari sindako pridržal.

— O, hčerka, ti si pa gotovo bolna! je rekel stari skrbnih.

— Prepustite jo meni, je rekla Julija, ko je stopila njima. Jaz jo bom odpeljala v sobo. Midve sva dobri prijateljici, kajneda, draga Karmela?

— Da, da, dobri prijateljici ... je komaj spregovorila Karmela.

— Pojdiva, jaz bom ostala pri tebi v sobi, dokler ti ne bo malo odleglo.

In Julija je prijela Karmelo za roko in jo odpeljala v njeno sobo v prvo nadstropje, Musolino, stari sindako in ob Benvenuto pa so odšli v sobo, kjer jih je čakala bogato pogrnjena miza, pri kateri so že sedeli trije Francozi, Musolinovi tovariši.

Čez nekaj trenutkov je prišla v sobo tudi Julija, kateri je poslala k obedu Karmela, ki jo je prosila, naj jo pusti sama, da bo legla v posteljo, ker jo boli glava.

Takoj so začeli z obedom.

Jedli so dobro, pili pa še boljše.

Musolino je sedel poleg Julije, ki ga je večkrat pogledala z veselimi očmi, v katerih se je zrcalila nepopisna sreča.

Na voglu mize je sedel dobrodušni Plon-Plon.

Plon-Plon je zalival okusne kose pečenke z izbornim kalabrijskim vinom in premišljeval.

— Sto hudičev! Nikdar se mi ni niti sanjalo, da je hajduško življenje tako lepo! Sediš brez skrbi pri mizi, ješ in piješ in ni ti treba skrbeti za bodočnost... E, ta Italija je pa zares čudna država!

Vsi so bili zelo dobro razpoloženi. Smeh in vesel pogovor se zvenel po sobi.

Ko pa je veselo razpoloženje doseglo svoj višek, je oče Benvenuto dvignil čašo in v ganljivem govoru nazdravil zaročence in jim želel vso srečo v bodočem skupnem življenju.

— Živel Giuseppe Musolino in njegova zaročenka Julija! je končal starec.

— Živela! Živela! so zaklicali tudi ostali in vse čaše so se izpraznile na zdravje in srečo zaročencev.

In veselje se je nadaljevalo pozno v noč...

— — — — —
Kaj pa je bilo s Karmelo?

Kaj je bilo vzrok njenemu bledemu obrazu?

Ko je Musolino po svojem pogovoru s starim sindakom in duhovnikom Benvenutom planil v dekliško sobo in odpeljal Julijo, je Karmela nekaj zaslutila in gledala za njima; po njenem odhodu pa je tudi Karmela počasi in neslišno odšla iz sobe in se priplazila k vratom, za katerimi sta se pogovarjala oče Benvenuto in Julija in kjer sta se Giuseppe in Julija formalno zaročila.

In Karmela je slišala vse...

Ta vest jo je skoraj ubila. Rada bi bila zavpila, glas pa se izumrl v gulu, hotela je uiti, noge pa je niso ubogale. Opočakala se je, da pa ne bi padla, se je naslonila na zid pri vratih, ker jo je našel oče blede in zbegano, ko je odprl vrata.

Kaj pa je vendar na Karmelo tako porazno vplivalo?

Ali je bilo to nepopisno veselje radi neskončne sreče, ki se doletela Julijo, ženo, katero je pripeljal v hišo človek, ki je rešil njenega očeta, njenega brata in celo njihovo vas pred nevarnostjo, ki jim je grozila s poginom?

Ne, to ni bilo veselje!

Ta vest je ni navdušila, — temveč ubila!

Toda zakaj? Mar ni Karmela iz hvaležnosti do Musolina sprejela Julijo kakor svojo prijateljico in jo tudi vzljubila kakor svojo sestro?

Ne, Karmela ni Julije ljubila — ona jo je sovražila.
Radi česa?

Baš radi tistega, radi katerega bi jo bila morala ljubiti —
radi Musolina.

Slučaj ali pa usoda sta hotela, da ta svečani trenutek v življenju nesrečne Julije ni minil brez neugodnosti in nevarnosti. Baš, ko je Julija mislila, da se je vsaj za kratek umaknila sleherni nevarnosti in ko je mislila, da se nahaja v krogu prijateljev, ki žele njej in njenemu Giuseppu le najboljše, se je kopičila nad njeno glavo nevarnost in nesreča, ki je bila morda večja od vseh dosedanjih nevarnosti, ki jih je že preživela...

Nevarnost pa je prišla od tam, od koder jo je najmanj pričakovala.

Karmela je vzljubila njenega Giuseppa!

Sedaj nam je jasno, zakaj je Karmela prebledela in ostala potrta pri vratih, ko je slišala, da sta se Giuseppo Musolino in Julija zaročila...

Ko jo je Julija pripeljala v njeno sobo, se je Karmela pretvarjala in se delala, da jo boli glava, prosila je Julijo naj jo pusti samo.

Karmela je dolgo strmela predse, sovraštvo pa ji je gledalo dušo...

Ko je iz pritličja zaslišala vesele vzklike na zdravje in srečo zaročencev, se je Karmela trpko nasmehnila in zavpila z divjim glasom:

— Le veselite se! V svoji preveliki sreči pozabljate name — na Karmelo, toda, zapomnili si me boste — posebno ti, Julija! Vi ne veste, da reže vsaka vaša beseda moje prsi kakor oster meč! Vi niti ne slutite, da so zame čaše, iz katerih pijete vi sladko vino, strup...

In Karmela je začela strašno ihteti.

Dolgo je ihtela, naenkrat pa je planila kakor ranjena zver.

— Zaroka!... Ha, ha, ha! Pozabljate, da vsaki zaroki ne sledi poroka! Med prvim in med drugim dejanjem je dosti dni in noči. Samo eno priliko mi je treba izkoristiti in vse je izgubljeno! Ne, Julija, Giuseppo Musolino ne bo nikdar tvoj! Musolino pripada meni od tistega trenutka, ko sem ga prvič videla. Giuseppo je hraber, lep, plemenit, ugajal mi je, jaz sem ga vzljubila in on mora biti moj. Kaj pa ti? S teboj mi bo lahko! Jaz, ki sem tako hrabro izvršila vendeto nad starim

sindakom Lampierem, bom tudi s teboj opravila. Tebe moram
umakniti s poti... ti moraš zginiti!...

In divja narava lepe Karmele je spačila njen obraz, iz
katerega je bruhalo strašno sovraštvo.

Karmela je izrekla smrtno obsodbo nad Julijo...

Pesem smrti

Zlati solnčni žarki so obsevali vrhove Aspromontov.

Po snegu in strašnem mrazu, ki je vladal nekaj dni, se je
vrnilo zopet toplo in lepo vreme in vsa narava je zopet oži-
vela. Italijansko podnebje je dalo čarobno pomlad z vsemi
svojimi čari in milinami, ki jih more dati samo narava.

Vrh Aspromontov je bil oddaljen od vasi kakih trideset
minut hoda.

Tri dni po minulih dogodkih sta stopali Julija in Karmela
po ravni poti v senci posajenih mendljev. Šli sta proti vrhu
Aspromontov:

Nekaj časa sta se pogovarjali o čisto navadnih stvareh,
potem pa sta umolknila in molče nadaljevali pot. Vsaka je pre-
mišljevala svoje.

Naenkrat pa je Julija obstala in pokazala z roko proti
vrhu Aspromontov.

— Mogoče je, da se sedaj nahaja tam moj Giuseppe! —
vzdihne Julija. Ah, tako blizu mi je in vendar sva ločena...
toda čez malo časa bova za vedno združena...

— Da, čez pet dni bo vajina poroka, reče Karmela. Go-
tovo pričakuješ že nestrpno ta dan?

— Samo po sebi umevno, odgovori Julija. Ne toliko radi
mene, kakor radi njega, on potrebuje utehe... Ah, moj Giu-
seppo me tako ljubi, da bi, zdi se mi, umrl brez mene...

— Misliš? vpraša Karmela, sama pri sebi pa si je mi-
slila: tebe ne bo več, Musolino pa bo živel za mene!

Pri teh besedah se je Karmela obrnila in pogledala oko-
lico. Pot je bila prazna.

Na desni strani se je razprostiral lep gozdiček, čist kakor
raj, manjkalo je samo še gozdnih vil.

Obe deklici sta odšli v gozd.

Julije se je lotilo neko čudno čuvstvo. Zdelo se ji je, da
se nahaja v cerkvi, vesela pesem slavčka pa je zvenela v nje-
nih ušesih kakor pobožno petje v slavo Vsemogočnega.

Korakali sta druga poleg druge in molčali.

Naenkrat pa se je Karmela ustavila.

— Ti ljubiš torej Giuseppa? je vprašala Karmela.

— Bolj kakor vse na svetu.

— Kako dolgo pa se že poznata?

— Še iz zgodnjega detinstva.

— In ti se ga ne bi mogla odreči?

— Nikdar!

— Niti tedaj ne, če bi šlo za tvojo glavo in za tvoje življenje?

Julija jo je začudeno pogledala in odločno odgovorila:

— Niti tedaj! Če bi morala tudi v smrt, bi se ne odrekla Giuseppa Musolina!

— Kaj pa če bi vedela, da živi še neka druga deklica, ki ljubi Musolina prav tako kakor ti?

— To me pač ne bi niti malo motilo v moji stanovitnosti, Giuseppo je moj.

— In če bi ti ta druga rekla, da bo umrla, če ne bo dobila Giuseppa, kaj bi ti storila v tem slučaju?

— Kakšno čudno vprašanje?! se začudi Julija.

— In vendar, povej mi, kaj bi storila v tem slučaju? je silila Karmela.

— Smilila bi se mi, ker vem, da ji ne bi mogla pomagati. Bila bi ji prijateljica in prizadevala bi si, da bi jo ozdravila tega čuvstva...

— Misliš, da bi bila ona druga s tem zadovoljna? — je vprašala Karmela trpko.

— Tega ne vem, toda vseeno bi se morala sprijazniti s svojo usodo, odgovori Julija. Vsi ne morejo dobiti, kar si želijo... Tudi v odrekanju najdemo uteho...

— Jaz mislim, da je odrekanje neumnost, je nadaljevala Karmela. Človek se vendar rodi za življenje...

Julija je umolknila.

Karmela jo je vodila vedno globlje v gozd.

Čim dalje sta hodili, tem gostejši je postajal gozd.

— Ah, kako je tu temno in skrivnostno! reče Julija nemirno. Ali bi ne bilo boljše, če bi se vrnil?

— Ne, ne! reče hitro Karmela. Pojdiva še malo naprej in kmalu bova prispeli do prostora, ki je kakor ustvarjen za to, da je človek na njem srečen ali pa da umre...

— Karmela, prosim te, ne govori o smrti, reče Julija nežno.

Sedaj nočem ničesar slišati o smrti, sedaj moram živeti! Odkar mi je oče Benvenuto rekel, da me bo poročil z Giuseppom, takrat se je nebo nad mojo glavo zjasnilo, postalo je jasno, kakor nikdar dotlej... Ah, jaz sem presrečna! Malo jih je, ki jim je božja vsemogočnost naklonila toliko sreče...

— Toda zakaj? Ali si ti morda izjema? je vprašala Karmela in premerila Julijo od strani s tako strašnim pogledom, polnim brezmejnega sovraštva. Julija bi se brez dvoma prestrašila, če bi ta pogled videla.

Julija pa ni videla ničesar... Julija je bila omamljena od svoje sreče in je brezskrbno stopala naprej.

Kmalu sta prispeli na prostor, o katerem je malo prej pripovedovala Karmela.

Na tem prostoru je bil gozd čisto redek, jasno, toplo solnce je ogrevalo zeleno travo, ki je pokrivala ves prostor tja do gozdnega potoka, ki je žuborel skoz gozd, skaljal po kamenčkih in kmalu prispel na ravnino.

— Ali vidiš, kako krasen je ta prostor! je rekla Karmela, ki je peljala Julijo do neke skale nad potokom. Sediva tukaj, da se bova odpočili... Prehodili sva že dovolj dolgo pot... prav gotovo si že utrujena?

— Da, trudna sem! je odgovorila Julija.

In deklici sta sedli. Julijo sta dolga pot in sveži zrak tako utrudila, da se je je jel lotevati spanec takoj, ko je sedla.

— Karmela, ali smem položiti svojo glavo v tvoje krilo? reče Julija.

— Ali bi rada malo zaspala? je vprašala Karmela, njene oči pa so se čudno zasvetile.

— Spanec mi je že sam legel na oči. Če pa bi mi zapela še kakšno pesem, bi zares hitro zaspala.

— O, kar lezi in zaspaj brez skrbi, jaz pa ti bom pela in bdela nad teboj, ko boš ti spala...

V gozdu je vladala čarobna tišina.

Čez malo časa pa je zmotil to tišino čisti in mehki Karmelin glas, razlegal se je po gozdu in se izgubljal v visokih vrhovih dreves.

Vsebina pesmi je bila otožna. Karmela je opevala dve prijateljici, ki sta ljubili enega moža, pela je, kako je ona zavržena sanjala o smrti svoje tekmovalke, svoje tovarišice... To je bila prava pesem smrti...

— Ah, kako otožna pesem! reče Julija in zavzdihne. Nehaj, prosim te, kajti v svoji sreči ne morem poslušati takih

otožnih stvari... Ali je mogoče, da bi prijateljica mogla misliti na nezvestobo in na umor svoje tovarišice? Ne, ne! To ni mogoče! Kajneda, Karmela, da tako podlih duš ni na svetu?

— Ni jih mnogo, odgovori Karmela in nagrbanči čelo, kolikor pa jih je, so zelo redke...

— Zares, ničesar gršega ni, kakor lažnjivo prijateljstvo vzdihne Julija.

Karmela ni ničesar odgovorila. Njene velike oči so postale zmedene in Karmela je topo gledala predse.

Z visokega javorjevega drevesa je prifrftal in padel na Julijo porumenel li st,ki pa je bil že skoraj rdeč.

— Glej, glej, je rekla Karmela porogljivo. Ta list je podoben veliki krvavi rani!

Julija ni slišala te škodoželjne pripombe.

Utrnjenost je premagala Julijo, z glavo v krilu svoje prijateljice, v katere zvestobo in poštenost je verovala in se ji popolnoma zaupala, je sladko zaspala...

— Spi! je zašepetala Karmela in vztrepetala.

Karmela se je nekolikokrat ozrla okrog sebe in z nemirnim pogledom pregledala okolico.

Vse je bilo tiho, nikjer ni bilo žive duše...

— Sedaj... sedaj sva sami... je zaječala Karmela s strašnim glasom. Ah, Musolino, moj si! Svoje Julije ne boš nikdar več videl!

Njene lepe oči so bile krvave.

Karmela se je še enkrat ozrla krog sebe, potem pa je stisnila ustnice in ovila svoje močne prste okrog Julijinega vratu...

Čudna podobnost

Bog je ustvaril najrazličnejše vrste ljudi. Nekateri najdejo pozabljenje svojega trpljenja v pijači, drugi pa žive samo svojemu delu; delo jim je uteha. Med take ljudi prištevamo lahko mladega umetnika Lorenca Faltisa. Delal je podnevi in ponoči in v delu iskal tolažbe.

Ko je izginila njegova Mignon, je mladi umetnik skoraj znorel od žalosti in bolesti. Česa vsega ni nesrečno storil, da bi svojo ljubljenko zopet našel? Preiskal je ves Napolj — toda zaman. Nekaj časa ni mogel ničesar delati, ker je neprenehoma

misli na Mignon, žalost mu je tako razjedala duha in zdravje, da je postajal vsak dan bolj bled, dokler ni naposled zbolel.

Obrnil se je k zdravniku za pomoč, zdravnik pa mu je rekel, da zna zdraviti samo telo, ne pa tudi duše. Zdravnik mu je svetoval, naj se izogiblje mesta, naj bo čim več v prosti naravi, na vasi in v gozdu.

Obupani mladenič je ubogal zdravnikov nasvet; zbral je vse svoje stvari in materijal za delo in se napotil v Kalabrijo, hodil je od mesta do mesta, od gozda do gozda, od gore do gore. In to mu je ugajalo. Nekaj je naredila narava sama, nekaj pa svež zrak in Lorenzo Faltis si je znatno opomogel.

Vsak dan je čutil, kakó se mu vračata prejšnja moč in veselje do dela in mladi umetnik je neutrudljivo delal.

V Napolj se ne bi bil rad več vrnil. Bil je prepričan, da njegove Mignon ni tam, ker bi jo bil sicer našel. Razen tega pa so ga drugi neprijetni spomini silili, da je odšel iz tega mesta, po dolgi blodnji po Kalabriji se je vrnil v Rim in se nastanil v nekem zapuščenem predmestju pri neki stari siromašni ženi.

Lorenzo Faltis se ni zanimal za bučno življenje vele-mesta, neumorno je delal in si z delom krajšal čas.

S potovanja je prinesel nekaj skic iz narave in sedaj jih je izdeloval. Razen nekaterih izrednih posnetkov iz narave, je delal na veliki sliki, na kateri sta se nahajali dve deklici, ki sta počivali na nekem prekrasnem mestu v hladu sredi gozda poleg bistrega potočka. Faltis je dal tej sliki naslov: »V zatišju«

Za to sliko je bilo mladi umetnik prav posebno navdušen, radi tega jo je začel tudi najprej izdelovati. Po osmih dneh neprekinjenega dela je bila slika gotova in popoln uspeh v mojsterskem delu je navduševal tudi njega samega.

Baš v tem času je bila v Rimu odprta umetniška razstava. Prvi nani in priznani umetniki so pohiteli, da bi razstavili svoja najboljša dela, sam italijanski kralj pa je določil znatno nagrado za najboljšo delo.

Lorenzo Faltis je bil mlad človek, kot umetnik pa popolnoma neznan; svojih del ni nikdar razstavljal, temveč jih je prodajal trgovcem s slikami za neznatno ceno.

— Tokrat bom razstavil to sliko! je govoril mladi Lorenzo Faltis sam s seboj, ko je občudoval svojo sliko. Tega ne bom storil radi nagrade, ker na to tudi ne mislim, toda tukaj bom vsaj imel priliko, da bom sliko boljše prodal...

Sklep je bil storjen. Lorenzo je takoj odšel k ravnatelju

razstave, ki mu je povedal, da je jutri zadnji dan za prijavo in za razstavljanje slik.

— Jutri! je šepetal Lorenzo Faltis, ko se je vračal od ravnatelja. Dobro je, da sem sliko skončal, toda... kako naj bi jo razstavil? Jaz nimam okvira za sliko! Če bi si ga pa hotel nabaviti, bi potreboval najmanj tri sto lir, jaz pa nimam niti toliko, da bi si danes plačal obed... Niti te prilike ne morem izkoristiti... Pa sem res nesrečen! Mar naj bi zopet nesel sliko kakemu trgovcu, ki mi bo dal zanjo samo par lir? Dvoje kosil za delo osmih dni? Pfuj, to je zares nevhvaležno, boljše je, da jo uničim...

In ves obupan je zgrabil Lorenzo Faltis nož in šel k sliki, da bi jo z nožem raztrgal.

Naenkrat pa je obstal...

Iz hodnika so prihajali neki glasovi.

Lorenzo je počasi stopil k vratom in prisluškoval. Poškilil je skozi neko razpoko v vratih in videl svojo gospodinjo, ki se je pogovarjala z neko lepo, rjavkasto deklico; zazdelo se mu je, da je videl to deklico že večkrat v prodajalni stari-narja Abrahama Holepa, ki je imel svojo prodajalno njegove-mu stanovanju nasproti.

— Ah, ah, je slišal, kako je govorila njegova gospodinja. Jaz pa nisem niti slutila, da stanuje pri meni tako velik umetnik.

— Da, pravi umetnik! — je odgovarjala deklica z zvon-kim glasom.

Ta deklica je bila zares lepa Noama, hčerka starinarja Abrahama Holepa.

— Dobra starka, povejte mi, nadaljuje deklica, zakaj je ta človek vedno tako bled in tako otožen? Večkrat sem ga opazovala z okna in nekoč sem videla v njegovih očeh solze.

— Ah, kdo bi vedel, kaj ga tišči, reče gospodinja in zav-zdihne. Morda mu je težko, ker nima denarja, ker je siromak...

— Ne, to ne more biti, jo prekine Noama. Radi denarja človek ne joče... Najbrž ima kakšen drug vzrok, morda je izgubil prijateljico, morda je umrla...

Faltis je trepetal.

Pametne in sočutne besede lepe deklice so ga božale okrog srca in Lorenzo ni mogel več vzdržati, odprl je vrata in planil iz sobe.

Gospodinja, prav posebno pa še Noama, sta se presene-čeno zdrznili, ker nista vedeli, da je Lorenzo Faltis doma, še

manj pa sta si mislili, da bi mogel umetnik slišati njun pogovor.

Faltis je stopil k Noami in ji rekel z razburjenim glasom:

— Gospodična, jaz sem slišal vaše besede. Imate prav! Jaz preziram denar in bogastvo, revščina bi mi nikdar ne orosila oči s solzami. Strašna bol tišči mojo dušo, mož pa nikdar ne joče, čemu ne krvavi duša!

Noama ni ničesar odgovorila, začudeno je pogledala mladega umetnika.

— Zdi se mi, da vas poznam, je nadaljeval Faltis. Če se ne motim, ste vi hčerka trgovca Abrahama Holepa.

— Da, jaz se imenujem Noama. Gospod, ne zamerite mi, jaz sem v vaši odsotnosti gledala vašo sliko in jo obudovala... Nekoč boste postali še velik in slaven umetnik... Ko pa boste to postali, boste pozabili na bol, ki vam gloda duha...

— Ne verjamem! je vzdihnil mladi umetnik. Dvomim, da bi mogel kedaj pozabiti na strašno bol. Kar pa se umetniške slave tiče, je isto.

Pri teh besedah se je mladi Lorenzo Faltis trpko nasmešnil in nadaljeval:

— Če hoče umetnik postati slaven in znan, mora razstaviti svoja dela... Čeprav zgleda to na prvi pogled popolnoma enostavno, vendar to ni tako lahko... Poglejte, sedaj se mi nudi prilika, da bi razstavil neko svojo sliko, pa je ne morem...

— Zakaj ne? vpraša Noama.

— Za sliko bi potreboval okvir, jaz pa nimam tri sto lir, da bi si ga nabavil.

— Ah, če je samo to, tedaj vam bom jaz lahko pomagala, pristavi Noama skoraj veselo. Ne nameravam vam ponuditi denarja, ker vem, da bi vas to razžalilo, toda, moj oče ima v svoji prodajalni neko sliko, ki je prav tako velika, kakor vaša. Ta slika pa ima lep zlat okvir. Iz okvira je samo treba vzeti staro sliko in vse je v redu...

— Vi ste dobri, gospodična, vzdihne Lorenzo Faltis, toda kaj bi rekel vaš oče?

— O, moj oče je zelo dober in če vam le more pomagati, bo to zelo rad storil! je veselo vzkliknila Noama. Pojdite z menoj k mojemu očetu... Ah, prepričali se boste, da bo Abraham Holep zelo srečen, če vam bo mogel s čim pomagati...

Faltis ni vedel kaj naj bi rekel od velikega veselja, brez besede je šel za mlado deklico, kakor za angelom rešitve.

Stari Abraham Holep ni bil malo iznenaden, ko je zagle-

dal svojo hčerko z mladim umetnikom. Noama je na kratko povedala svojemu očetu za kaj gre in stari Abraham je bil takoj zadovoljen s hčerkinim predlogom, Lorencu Faltisu je pa dejal prijateljski:

— Če vam bo to kaj pomagalo, vam iz srca rad storim to uslugo ...

— O, jaz ne najdem besed, da bi se vam zadostno zahvalil! — vzklikne Lorenzo Faltis ginjen. Te usluge vam ne bom nikdar pozabil ... če pa mi bo sreča mila ...

— Ne obljublajte ničesar, ga prekine Abraham Holep. To ni zame nikaka žrtev, če vam posodim okvir. Baš nasprotno, to je tudi zame koristno, ker bo tudi moj okvir razstavljen in se bo morda našel kakšen kupec, ki bo kupil sliko in okvir skupaj. V tem slučaju mi boste plačali vrednost okvirja.

Faltis je bil skoraj presenečen nad toliko dobroto starega trgovca.

Stari Abraham Holep je izročil Noami ključe od skladišča in Noama je odpeljala Faltisa v skladišče, da bi vzel sliko iz okvirja. Ko sta prispela v zadnji kot sobe, je Noama pokazala z roko sliko in rekla:

— Tu je slika!

Z njegovo pomočjo je Noama potegnila sliko v ospredje in snela ovoj s slike.

Faltis je pogledal sliko.

Naenkrat pa je strašno pobledel in stopil korak nazaj.

— Kako je prišla ta slika k vam? vpraša Lorenzo Faltis.

— Ah, ta slika ima čudno zgodovino, odgovori Noama. To sliko smo dobili iz neke ugledne hiše, iz hiše najbogatejšega bankirja v Napolju, to je vsaj nekoč bil, sedaj pa, kakor pripovedujejo, je popolnoma propadel in blodi po ulicah ...

— Kako se je imenoval ta bankir? vpraša Faltis.

— Kristobal Hernandez! Ali ste že slišali kedaj to ime?

— Da, da, slišal sem ga že ... je spregovoril nesrečni mladenič, ki se je spomnil na tega zločinca.

— Toda, kaj vam je? je začudeno vprašala Noama. Vi ste blede, morda poznate to sliko?

— O, prav dobro jo poznam! odgovori Faltis. To sliko je delal moj oče. Spominjam se, da jo je dolgo imel doma in čeprav bi bil potreben denarja, se vendar ni hotel ločiti od nje. Nekega dne pa ga je le beda prisilila, da je sliko prodal Kristobalu Hernandezu.

— Da, da, to je tista lepa Španjolka, ki jo je nekoč slikal moj oče z njenim otrokom. To je čudna povest... Oče mi je mnogokrat pripovedoval to povest in jaz sem si jo zapomnil.

— Nekega dne so poklicali mojega očeta v lep dvorec. Tam je videl moj oče blede, todá zelo lepo damo, ki je držala s svojem naročju deklico, ki je bila stara štiri leta, in bridko jokala. Oče je preživel v dvorcu tri dni in slikal damo z otrokom. In tako je imel dovolj prilike biti z damo na samem; lepa žena mu je povedala, da je Španjolka, da otroka zelo ljubi, da pa se mora ločiti od njega, za spomin pa bi rada imela to sliko.

— Oče je uporabil vse svoje znanje in umetnost, delo se mu je izborno posrečilo, nagrade pa ni prejel. Ko je bil s sliko gotov in jo je baš hotel odpremiti v dvorec, je prišel k mojemu očetu sluga iz dvorca in mu javil, da je dama nenadoma odpotovala, radi slike pa ni odredila ničesar.

— Oče je sliko obdržal. Pozneje sem ga mnogokrat videl ko je stal pred sliko in otožno zmajeval z glavo ter govoril sam s seboj:

— Bog, kaj se je zgodilo z ono damo in njenim malim otrokom?

Noama je ganjeno poslušala pripovedovanje mladega človeka, Lorenzo Faltis pa je umolknil in zopet jel gledati sliko. Naenkrat pa je razburjeno zašepetal:

— Ah, zdi se mi, kakor da tega otroka prav dobro poznam! Poteze njenega obraza so mi tako znane, kakor da bi jih gledal podnevi in ponoči!

Boj Bog, te poteze so podobne potezam one deklice, ki jo imam na svoji sliki in ki sem jo slikal v gozdu pod Aspromonti... Toda, ne, ne, to je nemogoče! In vendar... Poteze so iste...

In mladi umetnik se je prijel za glavo.

— Ne, ne, je zašepetal Faltis, to ni mogoče! Kakšna zveza bi pač mogla biti med otrokom iz kneževske palače in ono deklico iz Kalabrije... To je samo podobnost in nič drugega!...

— Kaj mislite o okviru? ga je prekinila Noama v pre-mišljevanju: Ali bo dovolj velik za vašo sliko?

— O, kakor da bi bil nalašč zanjo izdelan... Svoje slike delam po navadnih formatih, katerih se je posluževal tudi moj oče in to mi je prineslo srečo...

Toda, gospodična Noama, jaz moram imeti to sliko! Go-

voril bom z vašim očetom in upam, da bo to sliko prihranil zame, ker bi mi bilo žal, če bi prišla v tuje roke... ah, če bi bil bogat, bi dal vašemu očetu za to sliko zlata, kolikor bi ga hotel...

— Ne bojte se, gospod, je odgovorila Noama. Moj oče bo shranil to sliko za vas, dokler jo boste lahko kupili. Sicer pa zanjo itak ni mnogo plačal in tudi ne bo iskal pri njej mnogo zaslužka... Gospod, sedaj pa na delo...

Lorenzo Faltis in Noama sta vzela sliko iz okvira.

Uro pozneje je že imel mladi Lorenzo Faltis svojo sliko v zlatem okviru, ki je dajal tudi sliki sami večjo vrednost in večjo vnanjo lepoto. Lorenzo je z zadovoljnostjo gledal svojo sliko in samemu sebi priznal, da je napravil umetniško delo.

Ko je naslednjega dne odnesel svojo sliko v kočijo in tudi sam sedel vanjo ter se odpeljal v razstavo, je Noama sedela pri oknu in prosila Boga, da bi Faltisova slika in njegov umetniški talent ne ostala neopažena in mu želela, da bi dobil nagrado...

Presenečena zaveznika

Napočil je dan otvoritve razstave.

Velike in prostrane sobe muzeja so bile prenapolnjene z najodličnejšimi gosti, ki so prišli k otvoritvi razstave, da bi občudovali dela umetnosti in velikih mojstrov. V Italiji skoraj ni bilo slikarja ali rizbarja, ki ne bi bil razstavil katero svojih slik. —

Po svečani otvoritvi so člani ocenjevalne komisije hodili od predmeta do predmeta in si povsod zabeležili kake opazke.

Ostali udeleženci pa so se razkropili po raznih oddelkih in občudovali prekrasna dela.

Med mnogoštevilnimi posetniki sta bili tudi dve osebi, ki sta hodili od slike do slike, na njunih obrazih pa je lahko vsakdo opazil, da ju razstava sama prav nič ne zanima. — Mnogo bolj zanimiv se jima je zdel njun medsebojni pogovor, ki je bil večkrat prav tih in strogo zaupen.

To sta bila Luigi Borgeze in Margareta Čiriko, oziroma laži-hčerka kneza Alberta Borgeza.

Odkar sta sklenila zavezništvo in napovedala knezu Albertu in Juliji smrt, sta se mnogokrat sešla. Da bi Luigi skrnil svoje zločinske namere, je prav pogosto zahajal v hišo svojega

brata, se mu hlinil in se pretvarjal ter se delal zelo ljubeznivega. Tudi včeraj je bil Luigi pri knezu na obedu, izkoristil je to priliko in pri odhodu Margareti zašepetal:

— Jutri ob enajstih v muzeju!

Margareta ga je razumela in ob določenem času je bila v muzeju, kjer jo je Luigi že pričakoval.

Sedaj sta hodila med ostalimi gosti.

— Grof, ali še niste našli nobene sledi? je vprašala Margareta, ko sta stopila v veliko dvorano.

— Ne! je odgovoril Luigi. Nikjer je ni, kakor da bi se bila udrla v zemljo.

— Tedaj je prav gotovo pri Musolinu?

— Ni je pri njem.

— Kako veste to?

— Iz neovrgljivih virov vem, da živi razbojnik popolnoma sam na vrhu Aspromontov.

— Toda, Julijo morate najti! reče Margareta kljubovalno. Saj veste, kako sva se domenila? Dokler bo živela Julija, bo živel tudi knez Alberto!

— Vem, draga Margareta, odgovori Luigi priliznjeno, samo ne vem, zakaj ste si to željo vtepli v glavo? Zakaj vam je toliko do te deklice, ki vam ne more več škodovati, posebno pa še tedaj ne, ko »on« ne bo več živ.

— Ne, ne, Julija mora zginiti! je pristavila Margareta nervozno, pri tem pa je postrani pogledala Luigija.

— Saj bo tudi zginila! ji je zatrjeval Luigi. To vam zagotavljam, toda radi tega bi bilo nesmisleno stvar zavlačevati... Odločite se... Jaz imam stekleničico s strupom pri sebi... Samo nekaj kapljic v čašo vina in smrt nastopi že čez nekaj ur... To je kitajski strup in zdravniki ne bodo mogli ugotoviti vzroka smrti...

— Ah, le ne govorite mi ničesar, se je branila Margareta. Saj sem vam že rekla: najprej Julija, potem pa knez Al.....

— Prst! jo je prekinil Luigi. Ne izgovarjajte imena, ker bi naju mogel kdo slišati...

— Kajpada! je nadaljevala Margareta brez skrbi. Tukaj se pač nihče ne zmeni za najin pogovor! Ali ne vidite, kako se vsi prerivajo okrog slik!

— Vidim, vidim, toda kljub temu morava biti previdna. Povejte mi, ali mi bi radi še kaj povedali?

— Ničesar posebnega, razen to, da stari Kristofo ne sme ostati več v hiši. To je stari lisjak! Zdi se mi, da sumi...

— Kako? Kaj sumi?

— Sumi, da jaz nisem prava kneginja.

— Ah, Kristofo je star bedak! Kaj naj bi on vedel?

— Grof, ne pozabite, da je Kristofo poznal Julijo še kot otroka, držal jo je v svojem naročju in jo odnesel v gozd. Vse to nama dokazuje, da je Kristofo nevaren človek. Tudi on mora s poti...

— Dobro torej, dajte mu strupa! je predlagal grof.

— Ne, grof, najprej mora umreti Julija, je nadaljevala Margareta. Če pa na vsezadnje tudi ne bi umrla, jo morate odstraniti toda tako, da je nikdar več ne bom videla...

— Kdo ve, morda je pa niti ni več v Italiji, je pripomnil grof.

— Eh, če bi to prav gotovo vedela, bi bila brez skrbi, tako pa...

In Margareta je umolknila. Molče sta šla dalje.

Ko sta zopet ostala sama pri neki sliki, je Margareta vprašala svojega spremljevalca:

— Ali ste kaj slišali o Musolinu?

— Ničesar! je odgovoril grof.

— Zares, pohod Gaetana Krispija je pa žalostno! se je porogljivo zasmejala Margareta.

— Slabše res ni moglo končati, odgovori Luigi. Tam se je nekaj čudnega zgodilo. Govoril sem z nekim oficirjem, ki je bil pri tem pohodu zraven, zatrjeval mi je, da je bila hiša obkoljena in da bi bili hajduka prav gotovo prijeli, v tem pa je Musolino povabil Krispija k pogajanju, ko pa se je vrnil, jim je izjavil, da ne more ničesar storiti in vojska se je umaknila.

— Strahopetnež! reče prezirljivo Margareta. Če bi ga pripeljal živega v Rim, bi bilo vse drugače...

— O, verjamem! je zagodrdnal Luigi sam pri sebi in se obrnil vstran. Če bi bil Musolino v Rimu, bi bil hitreje osvojen, ker bi ga v zaporu prej in lažje našla kakor pa v Aspromontih.

In Luigi se je porogljivo nasmehnil.

Margareta pa tega smehljaja ni opazila in je zašepetala:

— Pripovedujejo, da so uvedli proti Gaetanu Krispiju kazensko postopanje?

— Res je, je odgovoril Luigi. Sodilo ga bo vojno sodišče in bržkone mu bodo vzeli vse vojaške časti...

— Kaj pa njegov slavni oče? Ali se ne bo zavzel zanj?

— Ne, ne bo se zanj zavzel! Baš nasprotno, stari Krispi se je odrekel svojega sina. Jaz sem o tem prav dobro informiran, kajti kakor vam je morda znano, je bil Gaetano moj prijatelj...

— Radi tega je tudi sedaj izgubljen! je zbadljivo pristavila Margareta.

Luigi jo je presenečeno pogledal.

— In to mi rečete vi? je vprašal Luigi resno.

— Kakor vidite, sem jaz nenavadno odkritosrčna, je odgovorila Margareta. Vi ste nevaren prijatelj. Vaše prijateljstvo bi koga morda lahko tudi osrečilo, toda bolj gotovo pogubilo...

— Pst! jo je prekinil Luigi. Poglejte lady Izabelo Kensington in njenega moža.

In Margareta in Luigi sta šla naprej. Naenkrat pa sta se začudeno ustavila.

Tako sta bila zatopljena v svoj pogovor, da nista niti opazila, da se zbira pred neko sliko na drugem koncu dvorane izredno mnogo ljudi. Sedaj pa, ko sta zagledala to prerivanje in veliko množico posetnikov pred seboj, sta bila presenečena in sta se zelo čudila.

— Kaj je tam? je vprašala Margareta.

— Ne vem, najbrž pa bo tam kakšna slika, ki je vzbudila splošno pozornost.

— Pojdiva, da bova tudi midva videla ta čudež, je rekla Margareta.

In napotila sta se proti množici in se prerinila v ospredje. Stiska pa je bila tolikšna, da nista mogla do slike, da bi si jo natančneje pogledala. Luigi pa se je dvignil na prste in pogledal preko glav radovedne množice številko razstavljenе slike.

Bila je številka 215. Luigi je potegnil iz žepa katalog in poiskal številko 215. Pod to številko je bila razstavljena slika, ki je nosila naslov: »V zatišju!«

— Na vsak način jo morava videti, je rekla Margareta, ker to mora biti zares mojstersko delo, da je vzbudilo toliko zanimanje občinstva...

Po dolgem prerivanju se jima je vendar posrečilo, da sta prispela v bližino slike, odkoder sta jo lahko dobro videla.

Slika je bila zares zelo lepa, delo pa je bilo mojstersko v pravem pomenu besede. Umetnik je naslikal gozd, skozi ve-

jevje je prodiralo jasno solnce, zlati solnčni žarki so se čarobno zrcalili na valčkih gozdnega potoka. Do potoka je pokrivala tla sočna trava, ob neki nizki skali ob potoku samem pa je sedela deklica iz Kalabrije v pisani narodni noši tistega kraja, v njenem krilu pa je ležala in brezskrbno spala še mnogo lepša deklica, poleg nje je ležal velik rumen slammik s svilenimi trakovi, ki so bili zelo dolgi.

— To je torej ta slika, je rekla Margareta in opazovala sliko. Zares, slika je krasna, delo prvovrstno! Le pogledjte, kako so barve izrazite in kako se ujemajo! Kaj pa šele osebe? Kakor da bi bile žive...

Margareta je naenkrat vztrepetala, istočasno pa je začutila, kako jo je grof močno stisnil za roko.

Luigi in Margareta sta se spogledala.

Videla sta, česar nista pričakovala.

Deklico na sliki sta spoznala.

Presenečenje je bilo tako veliko, da se je skoraj spremenilo v strah.

Luigi je potegnil Margareto iz gneče, odšla sta v kot dvorane, kjer sta bila popolnoma sama.

— Ali ste videli? je vprašal Luigi.

— Sem.

— Ali ste jo pa tudi spoznali?

— Da, tudi spoznala sem jo! Deklica, ki spi, je Julija!

In zopet sta se spogledala s strmečimi pogledi.

Sanje ali resnica

Karmela je čutila nepremagljivo sovraštvo napram svoji tekmovalki; ko se je prepričala, da sta popolnoma sami, je sklenila, da bo Julijo spravila za vedno s poti. Sklenila je, da se zalavila, truplo pa vrгла v potok in ovila je svoje močne prste krog Julijinega vratu.

Samo stisniti ji je bilo treba in Julija bi bila mrtva, toda...

Bog tega ni dopustil.

V zadnjem trenutku je preprečil Karmeli izvršitev tega strašnega zločina.

V trenutku, ko je Karmela položila svoje roke na Julijin vrat, so se naenkrat razdelile veje blišnjega grmovja in pred Karmelo se je pojavila vitka postava nekega mladega moža...

Karmela je prebledela, da bi pa skrila svojo črno namero je položila svoje roke na Julijo kakor da bi jo božala.

— Ah, kako krasen prizor! je vzkliknil neznan prišlec.

Karmela je jezno pogledala tujca. Bila je slabe volje, ker jo je prišlec zmotil pri izvršitvi svojega dela, istočasno pa je bila vesela, da ni opazil poskušenega umora.

— Oprostite, gospodična, se je priklonil mladenič, žal mi je, da vas motim, toda slučaj me je privedel semkaj. Jaz sem slikar Lorenzo Faltis iz Napolja. Iščem primerno snov za slikanje, slučajno sem zašel sem in ta prizor me je očaral... Ali mi dovolite, da ga naslikam?... Če mi boste to dovolili, bi vas prosil, da bi ostali s svojo tovarišico v istem položaju. O, jaz bi vam bil zelo hvaležen, če bi uslišali mojo prošnjo...

Karmela je bila v zadregi in ni vedela, kaj naj bi mlademu umetniku odgovorila. Če bi mu tega ne dovolila, bi jo umetnik toliko časa prosil, dokler ga ne bi naposled uslišala. Njej pa je bilo na tem, da bi se ta človek čimprej oddaljil. Najboljše bi bilo torej, da bi mu dovolila, da bi slikal.

— Gospod! reče naposled Karmela. Vaša prošnja je zares čudna.

— Prav za prav bi vam ne smela dovoliti slikanja brez privoljenja svoje tovarišice, toda moja varovanka spi tako sladko, da je nočem zbuditi... Če pa bi radi slikali, tedaj hitite, dokler se ona ne bo zbudila, ker vem, da vam moja tovarišica tega ne bi dovolila...

— Zakaj pa ne? vpraša slikar.

— Zato, ker je zaročena in ne bi rada, da bi pozneje ženin naletel na to sliko.

— Ah, kar se tega tiče, pa ste lahko popolnoma brez skrbi! odgovori mladi umetnik in se priklone. Potem pa je odhitel v grm, odkoder se je čez nekaj trenutkov vrnil z nekim velikim, ploščatim zabojčkom, katerega je odprl in vzel iz njega priprave za risanje.

— Lepo vas prosim, se je obrnil mladi umetnik h Karmeli, ostanite nekaj časa mirni v tem položaju... To ne bo dolgo trajalo, kajti sedaj bom napravil samo obrise, sliko pa bom pozneje izdelal.

Še ni minilo pol ure, ko si je Lorenzo Faltis narisal, kolikor je potreboval, potem pa je pobral ves svoj material, ga zložil v zabojček in ga pustil ob potoku, sam pa se je vrnil v grm in prinesel od tam fotografski aparat.

— Da bom sliko lahko natančno izdelal, moram imeti

vsako podrobnost, radi tega bom obenem cel prizor tudi fotografiral. Prosim vas, ostanite samo še en trenutek v tem položaju... Tako!... Hvala. Sedaj je vse gotovo.

Lorenzo Faltis je zložil aparat in ga položil k zaboječku.

Karmela je upala, da bo sedaj naposled le odšel, mladi umetnik pa se je postavil poleg svojih stvari in dejal:

— Gospodična! Še enkrat se vam zahvaljujem, da ste mi dovolili naslikati in posneti ta prizor. Kot znak posebne hvaležnosti pa bi vam poslal eno fotografijo, samo povejte mi vaše ime in kam vam smem poslati?

— Jaz sem Karmela, hčerka sindaka Flava iz Aspromontov.

— Kaj pa vaša prijateljica?

— Ona se imenuje Julija, stanuje pa v naši hiši. Tudi njej pošljete lahko na moj naslov.

— Zelo rad! odgovori mladi umetnik, se vljudno priklone, pobere svoje stvari in hitro odide.

Karmela je gledala za njim, ko pa ga ni mogla več videti, je pogledala Julijo, ki je še vedno spala.

Karmelin obraz se je zopet zmračil.

— Ah, kaj sem storila? je naenkrat zašepetala Karmela in prebledela. Temu tujemu človeku sem povedala svoje in Julijino ime! Če bi sedaj storila, kar sem se namenila, bi se moglo zvedeti, da sem jaz ubila Julijo. Ne, ne, sedaj ne morem uresničiti svojega načrta, vsaj na tem prostoru ne, na katerem me je ta človek slikal z Julijo. Ah, to bi bilo nesmiselno!

V tem trenutku je Julija odprla oči in pogledala okrog sebe.

— Ah, to so bile torej sanje! reče Julija in si drgne oči.

— Kaj pa se ti je sanjalo? vpraša Karmela in spreminja glas.

— Sanjalo se mi je, da sem bila v nekem prekrasnem sadovnjaku, kjer so drevesa rodila čudno sadje. Izbrala sem si zlato jabolko in hotela ugrizniti, ti pa si mi potegnila jabolko iz roke in vzkliknila: »Ne jej, zastrupljeno je!« Vidiš, Karmela, ti si mi rešila življenje!

— Da, toda samo v sanjah, si je mislila Karmela sama pri sebi, če pa bi ti vedela, da je v resnici viselo tvoje življenje samo na nitki, bi drugače mislila o meni!

Deklinci sta vstali in odšli domov.

Karmela je neprestano premišljevala o svojem načrtu, samo ni vedela, kako naj bi ga izvršila.

Ko sta odšli iz gozda in prišli na kolovoz, sta zagledali nekega človeka, ki jima je hitel naproti.

To je bil Antonio — Karmelin brat.

Ko je Antonio zagledal obe deklici, se je naenkrat ustavil, oddahnil se je in se nasmehnil.

Potem pa je skočil k sestri in jo objel trepetaje od veselja.

— Brat, kaj ti je? ga je vprašala Karmela.

— Ničesar, ničesar! je odgovoril Antonio zmedeno. Saj vendar veš, da sem vedno vesel, kadarkoli te vidim.

Karmela ga je strogo pogledala.

Antonio pa je povetil glavo in stopil k Juliji ter se jel z njo pogovarjati.

Karmela ga je postrani pogledala in si šepetala sama pri sebi:

— Antonio je nekaj zaslutil! Semkaj je prihitel iz strahu, da bi mi preprečil, če bi hotela Juliji storiti kaj žalega... Previdna moram biti, toda, kljub temu Julija ne sme živeti — Julija mora umreti!

Lokava preiskušnja

Luigi Borgeze in njegova zaveznica Margareta se torej nista zmotila, ko sta spoznala na Faltisovi sliki na razstavi v Rimu Julijo.

Mladi umetnik je odnesel iz Kalabrije skico in fotografijo v Rim in tukaj izdelal sliko, o kateri vemo, kako je prišla v razstavo.

— To je Julija! je rekla Margareta Luigiju, ko si je malo opomogla po prvem presenečenju.

— Da, to je ona! je potrdil grof.

— Ali je mogoče, da je služila Julija slikarju za model?

— Tega baš ne bi dejal, odgovori Luigi, ker ima dovolj vzroka, da se skriva... in zato si ne morem tega na noben način pojasniti... Morda jo je slikar tako slikal, da ona tega ni vedela.

— To bi nam slikar mogel najboljše povedati, reče hitro Margareta. Slikar ve, kje jo je našel, če bi nama hotel to povedati, bi jo tudi midva lahko tam našla... Kako se imenuje slikar?

Luigi pogleda zopet v katalog in pod številko 215. je prečital: »Lorenzo Faltis«.

— Neznano ime! je spregovorila Margareta.

— Toda, kmalu bova vse zvedela, reče Luigi. Počakajte name nekaj trenutkov, takoj se bom zopet vrnil.

In grof Luigi je odšel v pisarno ravnatelja razstave, četrtrt ure pa se je vrnil in naznanil Margareti:

— Zvedel sem vse. Ta slikar je siromak in živi v Rimu v nekem predmestju. Mislim, da nama bo za nekaj zlatnikov povedal vse, kar bi rada zvedela.

— Pojdiva torej k njemu! je rekla Margareta in odšla z Luigijem proti izhodu.

Nekaj trenutkov pozneje je drvela prekrasna kočija po raznih ulical in uličicah večnega mesta in se naposled ustavila pred stanovanjem Lorenca Faltisa.

Ko je Faltisova gospodinja zagledala elegantno kočijo, se je zelo začudila in ni mogla verjeti, da bi tako odličen obisk veljal njeni hiši in njenemu siromašnemu stanovanju.

Vsa zbegana je odhitela prihajajočima naproti, se jima poklonila in ponižno vprašala:

— Koga iščete, milostljivi gospod?

— Ali stanuje tukaj Lorenzo Faltis?

— Da, stanuje, vidite, tista vrata, tam, je odgovarjala zmedena gospodinja.

Luigi pa se ni oziral na staro ženico, temveč stopil k vratom in potrkal.

— Naprej! je odgovoril nekdo v sobi.

— Luigi in Margareta sta vstopila. Faltis se je temu nepričakovanemu obisku zelo začudil.

— Vi ste gospod Faltis? je vprašal Luigi in se delal zelo ljubeznjivega.

— Da, jaz sem, se je priklonil Faltis.

Grof se je obrnil k Margareti in ji rekel:

— Margareta, poglej, to je tisti umetnik, ki je napravil prekrasno sliko, katero si ti tako občudovala...

Lorenzo Faltis, ki je bil zelo skromen človek, je pri teh besedah pordelil kakor deklica.

Margareta pa je stopila k njemu, mu ponudila roko in mu rekla:

— Gospod, dovolite, da vam izrečem svoje priznanje. Vaša slika mi izredno ugaja in jaz sem prosila svojega strica,

grofa Luigija Borgeza, da bi me takoj spremil semkaj, da bi mogla o odkupu slike govoriti z vami...

Priznanje... grof Borgeze... odkup...

Nesrečnega mladeniča je preveliko veselje skoraj omamilo. Zdelo se mu je, da sanja.

— Torej gospod, slišali ste vzrok našega obiska, reče grof Luigi. Povejte nama, ali bi hoteli prodati svojo sliko?

— V tem trenutku vam pač ne morem ničesar reči, odgovori Faltis. Počakati moram, kaj bo sklenila ocenjevalna komisija...

— Moji nečakinji ugaja ta slika izredno, nadaljuje grof, in rad bi ji jo zasigural... Upam, da boste sprejeli majhno aro že danes... Samo po sebi umevno je, da bi si rad s tem pridobil prvenstvo pri nakupu, ceno pa boste odredili pozneje. Ali vam zadostuje za sedaj dva tisoč lir?...

Ko je Faltis videl, da je položil grof na mizo dvoje novčanic po tisoč lir, ni mogel verjeti svojim očem. Doslej je za vse svoje slike dobival od trgovcev le neznatne vsotice, sedaj pa mu ponujajo samo kot aro dva tisoč lir... Lorenzo Faltis je bil kakor omamljen, z začudenjem je gledal grofa Luigija.

— Kar vzemite, je rekla tudi Margareta. Vaša slika je vredna mnogo več... To je samo ara, upam pa, da se bomo pozneje tudi za ceno sporazumeli.

Faltis se ni niti ganil... Še vedno se ni mogel otresti začudenja. Pretkani grof Luigi pa je spoznal, da je sedaj najpripravnejši trenutek, da bi izkoristil presenečenje in naivnost poštenega mladeniča. Zato mu je rekel z ljubeznjivim glasom:

— Sedaj pa nama dovolite še eno vprašanje. Vaša slika je lepa in ima toliko življenja v sebi... Midva z mojo nečakinjo sva stavila o postanku vaše slike. Jaz sem trdil, da je delo samo produkt vaše bujne domišljije, moja nečakinja pa je vztrajala na tem, da ste prizor slikali v naravi in da je slika originalna. Prosim vas, povejte nama, kateri izmed naju je imel prav?

— Gospod grof, zelo žal mi je, toda vi ste stavo izgubili, je hitro odgovoril slikar. Gospodična je uganila.

Luigi in Margareta sta se spogledala.

— Slika je torej originalna? se je pretvarjal grof in se pripravljaj, da bo na pretkan način zvedel od slikarja, kje se nahaja Julija.

— Tako je, gospod grof, reče Faltis. To sliko sem pričel v nekem gozdu pod Aspromonti...

— Ah, pod Aspromonti? je vzkliknil grof Luigi in zopet Margareto pomembno pogledal.

— In tam ste našli tudi oni dve deklici, ki ste jih slikali? je vprašala Margareta. Kaj ne, da ona deklica, ki spi, ni kalbrežanka?

— Gosposdična, prav žal mi je, toda v tem vam ne morem dati natančnejših podatkov, ker tega niti sam ne vem. Vem samo toliko, da se ona druga deklica imenuje Karmela Flava in da je hčerka sindaka iz Aspromontov...

— Ali ne veste, kako se ona druga deklica imenuje? — vpraša Margareta.

— Vem samo, da se imenuje Julija...

— Julija! je ponovila Margareta in pogledala grofa.

Sedaj sta zvedela, kar sta hotela vedeti.

Da pa ne bi začel slikar kaj sumiti, je Margareta nadajevala, trudila se je, da bi se pokazala indiferentno:

— Ta Julija je izredna lepota?

— Kakršno človek redkokdaj vidi, odgovori slikar.

— Ona je gotovo tovarišica sindakove hčerke? — je naivno vprašal grof Luigi.

— Da, njena tovarišica je, je odgovoril slikar. Ona stanuje tudi v sindakovi hiši, ker mi je Karmela rekla, naj pošljem sindaku za vsako po eno sliko...

Več jima ni bilo treba vedeti.

Sedaj je bilo treba hiteti in delati! Grof pa je ponudil naivnemu slikarju roko in mu rekel:

— Upam torej, da sem si osigural prvo mesto pri kupovanju? Ko bo ocenjevalna komisija končala svoje delo, se bom zopet oglasil pri vas in predlagal ostalo. Do tedaj pa — na svidenje!

Faltis ju je ponižno spremil do vrat, Luigi in Margareta pa sta stopila v kočijo, zadovoljna, ker sta zvedela, kar sta želela...

Sedaj sta vedela, kje jima je iskati Julijo, katero bi bil moral Luigi po Margaretinem naročilu umoriti.

Margaretino željo, bez pomišljanja in usmiljenja, temboj, ker je vedel, da mu bo kot protiuslugo Margareta odstranila njegovega brata, kneza Alberta Borgeza s poti; po bratovi smrti pa je Luigi upal, da bo pograblji ogromno bogatstvo . . .

Uboga Julija! Komaj se je rešila nevarnosti in smrti, s katero ji je grozila Karmela, ji je že pretiila druga, še mnogo večja nevarnost s strani mogočnejših sovražnikov, katerem je bilo mnogo na tem, da bi Julija zginila z zemaljskega površja.

Z vrhunca slave v najglobljo nesrečo

Sleherna nepričakovana stvar prinaša s seboj veliko iznenadenje. Tako je bilo tudi s siromašnim mladim umetnikom Lorencom Faltisom. Mlademu slikarju se niti sanjalo ni, da bi ga nekoč v njegovem revnem nastojanju obiskal grof Luigi Borgeze s svojo nečakinjo, še manj pa se je nadejal, da bo dobil za svojo sliko toliko denarja. Faltis je bil navajen sprejemati za svoja dela le neznatne vsotice.

Pošteni mladenič pa nikakor ni mogel vedeti pravega vzroka, ki je prignal grofa in njegovo nečakinjo v revno predmestje, niti slutil ni, da je podzavestno napotil zločinca v kraj, kjer bosta našla svojo žrtev.

O, če bi mladi Faltis le količkaj slutil črne namere odlične gospode, bi ne bil niti z besedico izdal Julijinega bivališča. Še posebno pa bi tega ne bi storil, če bi bil vedel, da je Julija zaročenka Giuseppa Muslina, človeka, ki ga je nekoč rešil iz nesreče, v katero ga je hotel potegniti nepošteni Kristobal Hernandez.

Lorenzo Faltis ni videl temnega ozadja, radi tega ga je ta nepričakovani obisk zelo iznenadil. Ko pa je še spremil svoje goste, ko je ostal sam, se še vedno ni mogel pomiriti ni če bi ne bil videl na mizi onih dveh novčanic, bi mislil, da so bile to samo sanje . . .

— Ah, če bi bila sedaj vsaj Mignon tukaj! je zavzdihnil Lorenzo. Tudi ona bi se z menoj veselila; bom pa ti dve novčaničice uporabil, da bi jo našel . . . Začel bom znova iskati in ne bom miroval prej, dokler je ne bom našel, sedaj pa, ko je bom zopet našel, gorje mu, ki mi jo je uprabil . . . Jaz ga bom . . .

In Lorenzo je naenkrat umolknil.

Slišal je z ulice nekakšen hrup in navdušene vzklike.

— Živel Lorenzo Faltis! Živel mlad mojster! . . . Živel!
Faltisu se je zdelo, da se mu je kri v žilah nehala pretakati. Planil je k oknu in pogledal na ulico.

Kaj pa je to?

Čela ulica je bila polna ljudi in vsi so si prizadevali, da bi prišli pred njegovo stanovalje. Skozi to gnečo se je z veliko težavo premikala kočija, v kateri je mladi umetnik zagledal štiri gospode v slavnostnih oblekah, na njihovih prsih se je svetilo mnogo odlikovanj

Lorenzo Faltis ni ničesar razumel, začudeno je strmel skozi okno, naenkrat pa ga je zdramilo iz te otrplosti trkanje na vrata njegove sobe.

Mladi umetnik je je zdrznil in slišal, kako je negdo pred vrati vpil:

— Gospod! Gospod! Prihajajo!

To je bil glas njegove gospodinje.

— Počekaite — pustite mene, naj mu jaz povem! — je slišal Lorenzo drugi razburjeni glas pred vrati.

To je bil glas Noame, Abrahamove hčerke.

Faltis je hotel dohiteti k vratom, da bi jih odprl, v tem trenutku pa so se vrata sama odprla in v sobo sta prihiteli gospodinja in Noama.

— V imenu božjem, kja se je zgodilo? je vprašal prese-
nečeni mladenič.

— Zmaga! Zmaga! je veselo vzkliknula Noama.

— Kakšna zmaga?! Kdo je zmagal?! . . . je vprašal mladi umetnik.

— Vaš talent! je navdušeno odgovorila Noama. Gospod Faltis, od danes vas pozna svet kot velikega mojstra. . . kot slavnega umetnika . . . Dobili ste prvo nagrado! . . .

— Prvo nagrado! je spregovoril Faltis in prebledel. Ali je to mogoče?!

Da . . . da . . . tako je . . . je veselo klicala Noama. Sedaj boste vse zvedeli . . . Prihajajo . . .

V tem trenutku so se zaslišali na hodniku neki koraki in v sobo so stopili tisti štirje gospodje, ki jih je Lorenzo videl prej v kočiji.

To je bil ravnatelj razstave in trije člani komisije za ocenjevanje razstavljenih del. Ravnatelj je stopil k mlademu umetniku in mu rekel s svečanim glasom:

— Gospod Lorenz Faltis! Prinašam vam veselo vest . . . Vaša slika »V zatišju« je naletela na splošno priznanje ocenjevalne komisije in vaše delo je proglašeno za mojstersko delo in je dobilo prvo nagrado. Dovolite nam, da vam na doseženem uspehu čestitamo . . .

Faltis je brez besede ponudil ravnatelju roko, katero mu je ta prisrčno stisnil.

— Prepričan sem, da vas čaka sijajna bodočnost. Prva nagrada, ki jo je dal kralj, znaša dvajset tisoč lir, ta denar dobite, kadar hočete. Razen toga pa bomo tudi sliko prodali po najvišji ceni, ker se je doslej prijavilo že nekaj kupcev . . .

Umetnik si je komaj opomogel po strašnem začudenju in iznenadjenju, spregovoril je z drhčečim glasom:

— Hval vam, gospoda, za vaše čestitke! Ah, svojo srečo sem že zdavnaj pričakoval, sedaj pa je prišla tako nepričakovano . . . toda . . . sreča ne pride nikdar prepozno . . . Velikemu Bogu bodi hvala, da mi je dal dočakati to veliko srečo in veselje . . .

— Da, naj bo hvala Bogu, je odgovoril ravnatelj, sedaj pa nam dovolite, da vas odpeljamo, da boste slišali tudi priznanje ljudi, ki vas čakajo, da bi vas spoznali in občudovali . . . Gospod Faltis, pojdite z nami!

Nesrečni mladenič je bil tako omamljen, da ni niti vedel, nit opazil, kdaj so ga odpeljali iz hiše in ga posadili v kočijo. Ničesar ni videl okrog sebe.

— Živel Faltis! je klicala razigrana množica, ki se je zbrala pred hišo.

To klicanje ga je zdramilo in Lorenzo Faltis je zmedeno mahal z roko v odzdrav navdušenim prijateljem umetnosti, ki so pozdravljali novega mojstra.

Kočija se je komaj premikala skozi množico.

Po celem Rimu se je hitro raznesla vest, da je dobil prvo nagrado mladi, doslej še neznan slikar.

Raz oken hiš, mimo katerih se je peljala kočija so pozdravljali mladega umetnika in ga obsipali s cvetjem.

Povsod veseli obrazi, cvetje v pozdrav . . .

Nepričakovana sreča je spremenila siromašnega umetnika naenkrat v slavnega mojstra. Lorenzo Faltis je bil zares na vrhuncu slave . . .

Kočija se je polagoma oddaljevala od njegova stanovanja, množica pa je jela zaostajati.

Ko so prispeli v Kolonsko ulico, je kočijaž pognal konje.

Naenkrat pa se je zgodilo nekaj nepričakovanega.

Kočija se je peljala mimo neke visoke hiše. V tem trenutku se je razbilo neko okno in padlo z velikim truščem na pločnik in se razletelo na tisoč majhnih delov.

Začuden Faltis in ostali gospodje so radovedno dvignili glave in pogledali na hiše.

Razbito okno se je otprlo in skozi mir je odjeknil obupen krik.

Faltis vztrepeta.

— Nazaj, nesrečnica! je vpil obupen glas. Ne boš me več zadržala! Rajši grem tudi v smrt.

Na oknu se je pojavila dekliška postava, ki se je obupno borila z neko debelo in močno žensko.

Faltis krikne, prebledi in vstane.

Spoznal je nesrečno deklico.

V tem trenutku je letelo skozi zrak neko telo in padlo na pločnik.

— Ah, je zaječal Faltis s strašnim glasom.

— Bog, kaj se je zgodilo? vpraša ravnatelj.

— Samomor! mu je odgovoril član komisije.

Mladenič je hotel planiti iz voza, ravnatelj razstave pa ga je pridržal.

— Pustite me! Pustite me! je kričal Faltis.

— Umirite se, ga je miril ravnatelj. Nesrečnica je vredna sočutja, toda mi nimamo časa, da bi se mudili. Čaka nas banke, ki so ga priredili vam na čast.

— Ne, ne, je kričal Faltis. Kaj hočete vi? Jaz jo moram objeti . . . naj umre v mojem objemu . . .

Njegove oči je pokrila megla, njegov obraz se je spačil. Njegove ustnice so pobledele. Lorenzo se je strašno zasmel. Ta smeh je trgal srce, tako se smejejo samo norci.

— Ha, ha, ha! . . . To je torej ta sreča! . . . Prokleta in goljufiva sreča . . . Ona je mrtva . . . razmesarjena na pločniku . . . pobegnila je iz hiše blata . . . Ha, ha, ha! . . . To je zatišje . . . ona je v zatišju . . . jaz sem v zatišju . . .

In zopet je odjeknil strašen smeh, ki je kakor električna iskra stresla ravnatelja in ostale navzočne.

Potrt in onemogel je omahnil nesrečni mladenič na sedež, prestrašeni ravnatelj pa ga je prijel in krepko držal.

Faltis se je onesvestil.

Ravnatelj je dal kočijašu znak in kočija je v največji naglici odpravila v čisto drugo smer . . .

Pol ure pozneje je vstopil ravnatelj razstave bled in razburjen v slavnostno dvorano akademije, v kateri so mnogi gostje čakali pri mizah, da se bo pojavil mladi umetnik, na čigar čast so priredili ta banket.

Ravnatelj je sprogovoril z razločnim glasom:

— Gospoda! Banket se ne more vršiti! Svečanost se mora prekinuti in, prosim vas, da se razidete. S slavo kronan mojster, Lorenzo Faltis, je znorel in mi smo ga odpeljali v blaznico!

Gostje so se začudili in obžalovali mladega umetnika. Zares, to je bila čudna igra usode!

Ko je bil nesrečni Lorenzo Faltis na vrhuncu svoje moči in slave, je omahnil v najgloblji prepad.

Ko je zagledal svojo ljubljeno Mignon, ki jo je vedno iskala, kako se je borila s svojo mučiteljico in kako je treščila na pločnik — je od bolesti znorel.

Skrivnostno potovanje

— Ali me boš zopet zapustil? vpraša Julija svojega za-ročenca Musolina, ko je bila z njim v vrtu za sindakovo tiso.

— Moram, Julija, je odgovoril Musolino z nežnim glasom.

— Danes je sreda, v nedeljo pa je najina poroka! Mar ne bi mogel odgoditi te poti na poznejši čas?

— Ne morem, Julija, izvršiti moram neko važno delo in sicer pred poroko.

— Ne vem, kaj nameravaš, toda trepetam za tvoje življenje in svobodo. Strah se me loteva že pri sami misli, da bi te mogli ujeti tvoji sovražniki in te izročiti oblastem.

— Draga moja, ne boj se, in si zapomni, da se nebo nihče dobil nagrade, ki je razpisana na mojo glavo, izjemja je seveda, če bi me kdo izdal.

— Ah, ali veš, ga prekine Julija, da so oblasti povišale nagrado od deset na štirideset tisoč lir? To sem čitala v sindakovih novinah.

— Pfuj! Štirideset tisoč za enega samega človeka! se je Musolino porogljivo zasmejal. Nič se ne boj, to nagrado bodo še povišali, toda zastonj! Giuseppe Musolino se ne boji več nikogar, tudi ne izdaje. Čutim, da mi je Bog podelil neko čudno

lastnost, da čitam na obrazih, kaj ljudje mislijo in čutijo in tako vem, pred kom se moram varovati. O tem sem se doslej že mnogokrat prepričal . . . Tako je bilo tudi z mojim prijateljem Pavlom, z Emanuelom Princom in vsemi ostalimi . . .

— Bodi brez skrbi in zaupaj se v mojo dobro zvezdo. Sicer pa je to ipak zadnjikrat, da se ločim in nedelja je blizu . . .

— Da, da, samo če bi pričakala ta dan, potem pa bi mi ne bilo več žal, če bi morala umreti, ker vem, da bom s teboj umrla . . .

— Ne govori o smrti, jo prekine Musolino. Nikdar se nisem počutil bolj čilega in močnejšega. Baš sedaj hočem živeti in se maščevati. Moj vzdihljaj bo odmeval po vsej Italiji, vsa Italija bo trepetala pred mojim imenom in pred mojimi deli!

— Vsi si bodo zapomnili ime Giuseppa Musolina, posebno pa me bo pomnila ona gospoda v Rimu, ki ni imela usmiljenja napram meni, ki je brezobzirno zavrnila moje prošnje in šla mimo njih . . .

Musolinov obraz je bil strašen, ko je spregovoril te besede. Strašna jeza je razvnela njegovo dušo, užaljeni ponos je ustvarjal silno bož, ki se je črtala v potezah njegovega obraza.

Ko je Musolino videl, kako ga je Julija s strahom gledala, se je malo pomiril in dejal z nežnim glasom.

— Julija, radi najine ljubezni ti bom povedal, kaj sem storil in kako sem se ponižal. Kralju sam poslal prošnjo . . .

— Kaj?! je veselo vzkliknula Julija. Ti si prosil kralja?

— Da, prosil sem kralja, ke ga smatram za očeta nas vseh in nadejam, da je kralj enako pravičen proti vsem državljanom.

— Toda, se je zresnila Julija, ti si tako izdal svoje skrivališče in bivališče.

— Kajpada! nadaljuje Musolino. Nikar si ne misli, da sem tako nepreviden. Jas sem pomislil na vse možnosti. Med karnevalom sem bil u Rimu in sem tam poslal prošnjo po pošti, za odgovor pa sem prosil potom službenih novin. V prošnji sem opisal kralju celo stvar tako, kakor je, iskreno in resnično.

— Opisal sem mu vse svoje življenje, od svojega detinstva do materine smrti, od obsodbe v Reggiju, pa do danes. Izpovedal sem se mu, kakor se izpove sin očetu . . . Iz vsake poedine besede je mogel kralj prečitati samo resnico!

— Na koncu pisma pa sem mu zaupal najina čuvstva in ga radi tebe prosil pomilostitve . . .

— Kako pa se glasi kraljev odgovor? je vprašala Julija razburjeno.

— Nikakor!

— Mar ni ničesar odgovoril na tvojo prošnjo?

— Ničesar, tudi kralj me prezira kakor vsi drugi . . . je bolesno zavzidhnil Musolino. Tudi on je moj sovražnik . . .

In Musolino je povetil glavo, njegove jezne oči pa so gledale vdaljavo . . . Videlo se je, da strašno trpi, ker je tudi to zadnje upanje propadlo.

Naenkrat pa se je zdrznil. Njegove oči so postajale vedno bolj svetle, njegova postava pa se je vzravnavala.

Stal je ponosno in odločno.

— Dobro torej, je rekel Musolino z močnim glasom. Naj bo tako kakor hočejo i želijo moji sovražniki! Bil sem pošten, oni pa so kazali s prstom za menoj; bil sem miroljuben, oni pa so teptali po meni; nikomur nisem želel ničesar hudega, ti ljudje pa so me nazvali zločinca; drugi so teptali mojo čast, obsodili pa so mene; zahteval sam zasluženo kazen za prave zločince in osveto za one, ki so mi storili krivico, toda preganjali so me kakor divjo zver; posil sem oproščenja in pomilostitve, oni pa me odbijajo in prezirajo . . .

— Naj delajo, kar se jim zljubi! Jaz jim bom izpolnil vse njihove želje. Nihče ni hotel ničesar storiti, da bi vnebovpijoče krivico popravili, nihče ne gane niti z mezincem, da bi me vrtili na mirno pot življenja.

— Imenujejo me morilca, dobro torej, odslej bom moril in ubijal bez usmiljenja, smatrajo me za požigalca in radi tega bom požigal, zažgal bom celo Italijo, da bo požar razvetlil gorske poti, da bom videl kod hoditi . . . in kljub temu mi ne bo mogel nihče ničesar storiti.

— In glej, na dan najine poroke bom priredil tako gostijo in svečanost, kakršne že zdavnaj ni bilo. Ta dan bo ostal zapisan v zgodovini Italije, kajti ta dan se bo zgodilo nekaj izrednega. Ljudje bodo pomnili dan Musolinove poroke! . . .

Ko se je Musolino malo pomiril je nadaljeval:

— Julija, sedaj pa se morava ločiti. V nedeljo zjutraj, ko bo zvonilo dan, bom zopet tukaj. Ne boj se! Ne bom prepošten! Ti se pripravi in bodi brez skrbi, jaz pa ti bom prinesel poročno darilo, kakšnega nima niti kraljica. Julija, zbogom!

Musolino se je hitrih korak oddaljil in čez nekaj trenutkov izginil v daljavi:

Solnce je obsevalo s svojimi toplimi žarki vso okolico. V gozdičku, ki je pričenal takoj ob poti, ki je vodila proti Aspromontom, so v senci visokega drevja čakali štirje jezdec na svojih konjih.

To su bili Musolinovi tovariši: markiz Gaston de Gondi, baron Somer, kapetan Trevij in Plon-Plon. Nekadanji sluga je držal pripravljenega še petega konja. Jezdec so čakali svojega voditelja.

— Hvala Bogu, reče kapetan Trevij. Naposled se je vendar odločil... V Aspromontih mi je jelo že postajati dolg čas.

— Kaj pa Karmela? ga je prekinil Gaston de Gondi in se nasmehnil. Zdi se mi, da njene oči niso bile dolgočasne?

— Prav imaš, odgovori Trevij tiho. Karmela je vražja deklica, toda, ne znam si razlagati njenega obnašanja. Nikdar ne veš ali pomeni njen pogled ljubezen ali sovraštvo...

— Kam nas pelje naš voditelj? vpadne baron Somer v besedo.

— Ne vem, kaj namerava storiti, odgovori Gaston de Gondi, najbrž pa mora biti nekaj izredno važnega, da se pred poroko podaja na pot.

Naenkrat pa je Musolino skočil med nje. Jezdec so ga veselo pozdravilo.

— Prijatelji, prišel sem, reče Giuseppe Musolino, sedaj pa lahko takoj odrinemo!

Plon-Plon mu je pripeljal konaj. Musolino ga je zajahal in konji su oddirjali.

Jezdili so molče. Musolini je jezdil pred drugimi in premišljeval.

Na konjih su preživeli ves dan. Pred večerom pa so ustavili svoje konje v nekem gozdu, kjer so prenočili. Drugi dan pa so nadljevali pot ob prvi jutranji rosi. Jezdili so zopet ves dan in se niso nikjer ustavili. Ko pa se je jel spuščati prvi mrak, je kapetan Trevij vzkliknul:

— Zdi se mi, da poznam to okolico in mesto, čigar zvoniki se vidijo v daljavi. To je Napolj!

— Da, to je Napolj, reče Musolino in se obrne. Čez eno uro bomo v mestu, tam bomo prenočili...

— To je zelo pametno, kajti naši konji so že utrujeni, je pristavil Gaston de Gondi.

— Do mesta bodo že še vzdržali, naprej pa jih več ne potrebujemo, je rekel Musolino.

— Tako? Ali pa ne bomo nadaljevali poti? — vpraša Gaston.

— Seveda bomo nadaljevali, toda z železnico in ne na konjih.

— Z železnico! se je začudil baron Somer. To pomeni, da jo bomo mahnili proti severu?

— Da, proti večnemu mestu Rimu, nadaljuje Musolino, toda mesto bomo samo iz daljave videli, ker ne bomo prekočili mestnih vrat.

Zopet so vsi umolknili.

Še ni minula dobra ura, ko so prispeli do Napolja. Na Musolinov znak so se ustavili pred neko hišo v bližino Vezuva.

Musolino je skočil s konja, stopil k vratom in potrkal.

— Kdo je? je vprašal starikav glas za vrati.

— Odprite! reče Musolino.

Vrata so se odprla in prikazala se je neka starka. Musolino ji je zašeptal neko besedo, nakar je starka takoj odgovorila:

— Dobro mi došli! Izvolite vstopiti!

Francozi so se spogledali in se čudili načinu, s katerim si Musolino zagotavlja gostoljubnost.

Musolino je dal zopet znamenje svojim tovarišem, ki so takoj skočili s konjev. Plon-Plon je odpeljal konje v hlev, potem pa so odšli vsi v hišo, kjer jih je spejela starka in jih odpeljala v neko sobo, v kateri so bile štiri postelje.

Ko so si jezdeci osnažili obleke in se umili, jih je starka poklicala k pogrneni mizi.

Čez malo časa so vsi sedeli pri mizi. Večernja je bila sicer zelo skromna, ker pa so bili lačni, jim je šla v slast.

Po večerji so si prižgali vsak po eno cigareto. Musolino jim je svetoval, da bi šli k počitku in ni bilo še deset, ko so že vsi spati. Ker pa so bile v sobi samo štiri postelje, je moral Plon-Plon spati sam v drugi sobi.

Noč je bila mirna.

Ko so se zjutraj zbudili, so se Francozi zelo začudili. Musolina ni bilo več v sobi . . .

Rad bi bili vstali — pa niso mogli. Njihove obleke so ginile . . .

Francozi so se začudeno spogledali.

- Kaj pomeni to? je vprašal Gaston.
- Oblek ni! je pristavil Trevij.
- Pa jih ni menda starka odnesla? vpraša baron.
- Kaj pa je z Musolinom? se začudi markiz. Kdaj je vstal? Kam je odšel?
- Ne vem! odgovori Trevij.
- Nekaj je se moralo zgoditi! reče baron. Morali bi vprašati starko, toda kako naj vstanemo, če pa nimamo obleke.
- Pokličimo Plon-Plona, je predlagal Trevij.
- Gaston je poklical slugo.
- Sem že tukaj! se je odzval Plon-Plon.
- Pridi hitro sem! je vzkliknil markiz.
- Če bi mogel, bi že prišel . . . Toda nimam svoje obleke, tako pa se ne spodobi . . .
- Torej tudi njemu! se je začudil baron.
- Zares, reče markiz, to je pa zagonetka. . . .
- Toda kljub temu popolnoma razumljivo, je vzkliknil Musolino, ko je odprl vrata in stopil v sobo.

Francozi so bili prijetno presenečeni, istočasno pa so začudeno gledali Musolina, ki ni bil prav nič podoben prejšnjemu Musolinu. Bil je preoblečen. Na sebi je imel modro bluzo, sive hlače in visoke škornje. Bil je podoben železniškim delavcem, ki so takrat popravljali proge.

— Preobleči se moramo, reče Musolino in postavi za mizo veliko culo, ki jo je prinesel s seboj. Naše obleke sem pripravil za povratek, tukaj sem pa prinesel tudi za vas druge obleke. Samo po sebi umevno je, da se ne smemo na železnici pojaviti v naših oblekah.

Musolino je razvezal culo in položil na mizo štiri prav take delavske obleke, kakršna je bila njegova.

Čez malo časa je sedelo pri mizi pet delavcev in zajtrkovalo. Po končanem zajutrkju so si Francozi namazali svoje bele obraze z orehovim oljem in tako so postali rjavi kakor da bi bili ožgani od sonca, potem pa so odšli proti postaji.

Med potjo pa se je Plon-Plon naenkrat ustavil in vprašal v skrbeh:

- Kaj pa naši konji?
- Nikar ne skrbi za nje! se zasmee Musolino. Naši konji počivajo, ko pa se bomo vrnili, jih bomo našli sveže in spočite.

Na postajo so prispeli baš o pravem času. Musolino se ni bal, da bi ga kdo mogel spoznati, pri blagajni je vzel pet

voznih listkov in tovariši so stopili v vlak, ki se je takoj premaknil. V istem oddelku sta že sedela dva potnika, dva trgovca.

Vlak je drvel z vedno večjo hitrostjo.

— Ali je res, sta se trgovca glasno pogovarjala med seboj, da je sin slavnega Krispija obsojen in da bo izgubil oficirsko čast?

— Res je, je odgovoril drugi. Obsodili so ga, ker ni prijel Giuseppa Musolina, čeprav je imel priliko za to. Zdi se, da je tu vmes neka tajnost . . . Pravijo, daje imel mladi Krispi z razbojnikom nekakšne sveze . . .

— Ah, kaj pada! . . . To je nemogoče! . . . reče prvi. Da bi imela sin velikega državnika Krispija in Musolino kakšne sveze?! . . . Ne, ne, to je nemogoče . . .

— In vendar je dokazano, da bi bil Gaetano Krispi z lahkoto ujel Musolina, ker je bil opkoljen. Pomislite, osem sto vojakov proti enemu samemu človeku!

— Oprostite . . . se je vmešal v pogovor naivni Plon-Plon. Ni bil samo eden, bilo jih je šest . . .

— Šest! so se začudili trgovci.

Musolino je skrivaj sunil Plon-Plona, pa tudi Gaston de Gondi, ga je brcnil z nogo od druge strani in Plon-Plon je uvidel, da je storil neumnost.

Toda Plon-Plon je ravnodušno nadljeval pogovor.

— Kaj ste rekli? je vprašal trgovec. Ali je bilo v hiši tudi šest razbojnikov . . .

— Da, je potrdil Plon-Plon. Morda jih je bilo celo še več.

— Kako? se je začudil trgovec. Kako pa veste vi to? Pa niste bili tudi vi tam?

— Jaz!? se je zasmejal Plon-Plon.

Musolino ga je zopet sunil, da bi molčal. Plon-Plon pa je le nadaljeval:

— Neumnost! Če bi bil tam, bi bil tudi sedaj v Musolinijevi bližini in v njegovi družbi.

— Kdo pa vam je to povedal? je vprašal prvi trgovec z zanimanjem.

— Eh, kdo naj bi mi pa to povedal! — je odgovoril Plon-Plon ravnodušno. — Slišal sem . . .

— Od koga? — je vprašal drugi trgovec.

— Od nekih ljudi, ki so preresetavali ta slučaj in branili Krispija. Najbrž so bili to njegovi prijatelji . . .

— Ah, tako! — sta se zasmjela trgovca.

— To so pa bili zares Krispijevi prijatelji, je rekel prvi, ki bi radi na ta način opravičil njegov poraz...

— In zakrili njegovo izdajo! pristavi drugi.

Musolino in njegovi tovariši so si oddahnuli, ko so videli, da je Plon-Plon prav dobro popravil, kar je zgrešil s svojo naivnostjo in klepetavostjo. Plon-Plon, ki se je prepričal, da je popravil, kar je storil, se je nasmehnil in zadovoljno pogledal svoje tovariše.

K sreči se je vlak ustavil na neki postaji in oba trgovca sta izstopila. Ko so ostali v kupeju sami, je Gaston de Gondrecourt rekel:

— Poslušaj Plon-Plon! Nikdar več ne govori, če ti nihče ničesar ne oprasha!

— Kadar te pa kdo kaj vpraša, pazi kaj boš odgovoril, je pristavil kapetan Trevij.

— Najbolje pa bi bilo, da bi sploh ničesar ne odgovoril, je rekel baron Somer. Bomo mi govorili na mesto tebe...

— Zares, Plon-Plon, ti moraš biti bolj previden! je rekel tudi Musolino. Ti bi nas bil s svojo naivnostjo skoraj izdal in vse bi bilo izgubljeno.

Plon-Plon je poslušal te opravičene pripombe in sam se mežikal s svojimi malimi očmi.

— Oprostite mi, je rekel Plon-Plon in zavzdihnil. Rekel je, kar pravite, toda jaz nisem kriv, če je moj jezik hitrejši kakor pa moja pamet. Sicer pa mislim, da ni sedaj ničesar hudega...

— Seveda, sedaj se ni ničesar zgodilo, v prihodnje pa moraš biti bolj previden, je rekel Musolino, potem pa so se odšli.

Vlak je drvel z nenavadno naglico in kmalu se je ustavil v postaji Rima.

Bil je že večer.

Musolino je odšel iz postaje in izbiral stanske ulice v bližini kega predmestja. Francozi so šli za njim ne da bi vedeli, kaj jih vodi njihov poglavar.

Tokrat si je Musolino nadel na rame neko vrečo, ki jo je dotlej nosil Plon-Plon; v tej vreči so bili nekakšni trdi predmeti.

Musolino je bil zelo resen in ni spregovoril niti ene besede. Poglobil se je v svoje misli in Francozi so videli na njegovem obrazu, da se bavi z važnimi načrti.

Kaj je Musolino nameraval? Zakaj je nastopil s svojimi tovariši to skrivnostno pot?

To je vedel samo Musolino. Niti njegovi tovariši niso vedeli, kam jih pelje in kaj nameravava. Musolino jim ni hotel ničesar povedati. Francozi pa ga niso tudi ničesar spraševali.

Čez nekaj časa so zapustili mesto in nadaljevali pot po glavni cesti.

Naenkrat pa se je Musolino ustavil. Pazljivo je pregledal okolico, potem pa je krenil s ceste in se napotil preko nekega travnika, za katerim se je nahajal nasip.

To je bila železniška proga.

Ko so prispeli do proge, se je Giuseppe Musolino ustavil. Ozrl se je okrog sebe in se obrnil k svojim tovarišem.

Francozi so skočili k svojemu poglavarju...

Na odprtem polju

Po nasvetu in priporočilu Luigija Borgeza je vzel njegov brat, knez Alberto Borgeze, za oskrbnika svojega dvorca na sedmerih gričih Vincenca Zokalija.

Pretkani Zokali je takoj nastopil svojo službo, s svojim položajem je bil zelo zadovoljen, ker mu je prinašal obilne dohodke. Bogastvo kneza Alberta je bilo toliko, da knez ni mogel nadzirati poslovanja svojih nameščencev in preprečiti, da bi ga ti ljudje ne izkoriščali.

Zato je knez jemal v službo samo poštene in zanesljive ljudi. Kot takšnega je smatral tudi Vincenca Zokalija, ker mu ga je priporočil njegov brat Luigi, kateremu pa je knez Alberto popolnoma zaupal, tembolj, ker je napram Zokaliju čutil nekakšno hvaležnost radi skrbi, ki jih je imel starec z Julijino vzgojo. Hvaležen mu je bil, da je Julija preživela svoje detinstvo v njegovi hiši.

To zaupanje pa je Zokali nesramno izkoriščal.

Nekega dne je dobil Zokali neko pismo. Takoj ga je odprl, ko pa ga je prečital, je bil zelo presenečen. To pismo mu je pisal knez Alberto Borgeze.

Pismo se je glasilo:

»Dragi Zokali! Vesel sem, da sem našel tako poštenega človeka, kateremu sem mogel zaupati upravo dela svojega premoženja, istočasno pa sem tega človeka pre-skrbel za bodočnost. Želim vam, da bi bili še dolgo čili in zdravi!

Čudno se mi zdi, da nisem dobil te dni od vas nobenega pisma, ko sem sprejemal čestitke od vseh svojih znancev in prijateljev. Ali niste zvedeli, da sem našel svojo drago Julijo?

Zelo hvaležen sem vam, da ste tako skrbeli za Julijino vzgojo, za mojo hčerko. Moja Julija je pravi angelj, jaz občudujem njene vrline in čednosti, strmim nad njeno ljubeznjivostjo, za vsa ta svojstva pa moram biti hvaležen edino vam...

Vi ste me osrečili in mi spremenili zemljo v raj... Še enkrat najlepša hvala vam!

Julija vas pozdravlja in vas prosi, da bi naju za par dni obiskali v Rimu. Vse, kar se je zgodilo med vami in med Julijo naj zakrije plašč pozabljenja. Julija je naposled spoznala, da je Musolino ni vreden in jaz bom poskrbel, da si bom poiskal zeta s kakega evropskega dvora.

Moj dragi Zokali! Dovolite, da vas nekaj prosim. V tamošnjem dvorcu, ki ga vi upravljate, se nahaja v dvorani za orožje stolpič iz ebenovine. Gotovo ste ga že videli, če že ne radi drugega, radi njegove dragocenosti. Ta stolpič služi na videz kot okrasek, toda samo na videz, v resnici pa je to shramba dragocenosti rodbine Borgeze. Prosim vas, pritisnite na tajni gumb, ki se nahaja pod sliko in stolpič se bo odprl.

Zagledali boste marmornat stebriček, v katerem je vklesan obraz moje prezgodaj umrle žene. To delo se je izredno posrečilo. Neki umetnik je po tem stebričku izdelal zaponko in vdela obraz vanjo.

S to zaponko bi rad ozaljšal svojo hčerko, radi tega vas prosim, vzemite jo, zaprite zopet tajna vrata in prinesite še danes to dragocenost v Rim, v palačo Borgezov.

Sprejmite pozdrav in mojo naklonjenost

knez Alberto Borgeze.«

Zokali je prečital pismo še enkrat. Bil je zelo presenečen.

Dvoje stvari ga je posebno presenetilo in začudilo. Zelo čudno se mu je zdelo, da je knez našel svojo hčerko, še bolj pa se je čudil, da je knez oprostil Juliji vse slabe lastnosti in grehe, o katerih je stari zločinec obvestil kneza.

— Julija, madona San Stefana se nahaja torej v Rimu, v palači Borgezev?! je šepetal Zokali. Kaj pa grof Luigi? Ali on molči in vse to mirno gleda? Kaj pa, če ni to vse skupaj samo zanka? Morda pa bi me na ta način radi prijeli, da bi se mi Julija maščevala?

Ta misel je hitro šinila lopovu v glavo in stari Zokali je vztrepetal.

Pismo je prečital še v tretjič.

— Ne, ne, je vzdihnih Zokali malo pomirjen. Pismo je prijateljski in pristrčno pisano. Knez Alberto ne misli na prevaro, Julija bo pa najbrž o vsem molčala. Ne preti mi torej nobena nevarnost in jaz odidem lahko brez vseh skrbi v Rim...

Zokali je spravil pismo v žep in odšel v dvorano za orožje. Ko je prišel k stolpiču, o katerem mu je pisal knez Alberto, je poiskal skrit gumb, ki se je nahajal pod samo sliko. Našel je vse, kar je hotel knez.

Potem pa se je hitro pripravil za potovanje in odšel na bližnjo postajo, da bi se odpeljal z brzovlakom v Rim.

Ni mu bilo treba dolgo čakati.

Čez nekaj časa je vlak privozil v postajo in Zokali je vstopil v oddelek drugega razreda. Vlak je nadaljeval pot.

Zokali je udobno sedel na mehkem sedežu in premišljeval:

— Poglej vendar to Julijo! Bolj je pretkana kakor pa sem si mislil. Vedno se je pretvarjala, pripovedala je, da ljubi Musolina in da ne more živeti brez njega?! Ko pa je zvedela, da je hči kneza Borgeza, je takoj zapustila Musolina in pozabila nanj, izborno se počuti kot kneginja!

— Prav rad bi videl sedaj tudi tega junaka Musolina, kdo ve, kako gleda, ko njegova Julija ošabno in ponosno gleda okrog sebe!

— Zares, že precej dolgo nisem ničesar slišal o 'em razbojniku, pa mi tudi ni prav nič žal. Čim dalje sem od njega, tem lažje mi je pri srcu in nič na svetu bi me ne moglo prisiliti, da bi se zopet vrnil v San Stefano...

— Varnega bi se počutil šele takrat, če bi slišal, da so tega razbojnika prijeli in ga na varnem spravili. Ah, Bog, takrat bi mogel zopet v miru in brez skrbi živeti, tako pa...

Zokali je strašno kriknil.

Nekaj ga je sunilo z njegovega sedeža, odletel je v loku in padel na tla, kjer ga je zopet nekaj sunilo in Zokali je letel preko nasipa.

Zokali je obležal nezavesten.

V tem trenutku je strašen tresk pretresel ozračje, pomešan z ječanjem in vzkliki, ki so pričali o strašnem strahu.

Kaj se je zgodilo?

Nesreča! Železniška nesreča!

Lokomotiva brzovlaka je skočila iz tira in zdrknila po nasipu nazdol, z njo pa je zdrčalo tudi nekaj vagonov, ki so se popolnoma zdrobili.

Strašno je pokalo in se lomilo. Iz dimnika podrte lokomotive se je dvigal gost, črn dim, pomešan z velikim plamenom, potem pa je vse utihnilo.

Bila je sreča, da je bilo v vlaku zelo malo ljudi, vsega skupaj je bilo samo šest potnikov. Od železniških uslužbencev ni ostal nihče živ, od potnikov pa sta ostala živa sama dva.

Neki Anglež in — Zokali.

Zokali je ležal nezavesten na tleh. Ko pa se mu je zavest zopet vrnila, je dvignil glavo in pogledal okrog sebe.

Prestrašil se je, ko je videl svojo okolico.

Okrog njega je ležal kup desk in železja od uničenih in razbitih vagonov. med to šaro pa je zagledal človeška trupla, ki so bila čisto razmesarjena.

Zokali je zaprl oči, se stresel od groze in zopet omahnil na tla.

Tako je ostal nekaj časa na tleh. Bilo mu je jasno, da je preživel veliko nesrečo. Čudno mu je bilo, ker ni videl ničesar živega okrog sebe. Pa menda niso vsi ubiti? Ali je to mogoče, da je on edini ostal živ?

Zokali je hitro vstal. Še enkrat je pogledal okrog sebe. hotel je odhiteti v prvo vas, da bi ljudi obvestil o nesreči, toda hitro se je premislil.

Peklenški se je zasmeljal.

Vse je bilo tiho, mirno in mrtvo.

Zokali je preživel nesrečo in vse potnike. To je bila zani velika sreča in ali ni bila ta prilika vredna, da bi jo izkoristil do konca?

Črne misli so se porajale v njegovi glavi?

— Vsi potniki brzovlaka so sami odlični ljudje. Brez dvoma so imeli pri sebi mnogo denarja, razen tega pa je brzovlak vozil tudi denarna pisma s seboj. Zakaj pa bi tega denarja jaz ne dobil? Nihče me ne bo videl, nihče ne bo niti slutil, da

sem jaz oropal mrtve potnike in pobral njihov denar in dragocenosti...

In na njegovem obrazu je zopet zasijala zadovoljnost, zmagoslavje in lakomnost. Njegovi ostudni zločinski duši se te nesrečne žrtve niso prav nič smilile, Zokali ni čutil spoštovanja napram smrti.

Zokali je drhtel od lakomnosti.

Brez najmanjše trohice sočutja je planil kakor ptica roparica na svoje žrtve. Vest se mu ni oglašala, ko je dvigal posamezne predmete in izpod njih vlekel mrtvece.

Poleg same lokomotive je ležala neka mrtva dama, okrog vratu je imela prekrasno zlato verižico, na njenih prstih pa so se bleščali dragoceni prstani z briljanti.

Zokali je planil k mrtvecu in mu hitro vzel verižico z vratu. Položil jo je poleg sebe v travo, potem pa je začel snemati prstane, ker pa je bil mrlič že mrzel in otrpel, se prsti niso hoteli premakniti in Zokalijev trud je bil zaman.

— Ah, za vruga! je Zokali jezno zavpil. Ta neumnica je stisnila pest, Zokali pa nima ravno preveč časa. Zato si bom že pomagal! Odrezal ji bom prste...

In Zokali je potegnil nož iz žepa.

V trenutku pa, ko je hotel izvršiti to ostudno dejanje, je Zokali začutil, kako ga je nekdo z vso močjo treščil po glavi, odletel je nekaj metrov stran in se zgrudil na tla.

— Hijena! Ostudni lopov! je zagrmel nekdo s strašnim glasom.

Zokaliju se je stemnilo pred očmi. V glavi mu je brnelo, ko pa je s težavo odprl svoje oči, je njegov moten pogled obvisel na človeku, ki je stal pred njim.

Kri v žilah se mu je ustavila.

Bil je bled kakor smrt, ustnici pa sta drgetali, strmel je v nenadnega prišleca.

Zokali bi se ne bil niti same smrti bolj prestrašil, kakor se je prestrašil tega človeka, ki ga je naenkrat zagledal pred seboj in ki ga je z enim samim udarcem svoje roke podrl na tla.

— Giuseppe Musolino! so izumrle besede na njegovih bledih ustnicah.

Prvi med prvimi

Ko je Musolino prekoračil travnik in prispel na nasip, se je obrnil k svojim tovarišem, ki so takoj skočili k njemu.

— Na cilju smo, reče Musolino s svečanim glasom.

— Na cilju?! so se začudili Francozi.

— Tu vendar ni niti nobene hiše daleč naokoli! reče Gaston de Gondi.

— To je odprto polje! pristavi kapetan Trevij.

— To je pust železniški nasip in odprta proga! se je oglasil tudi baron Somer.

— Kljub temu pa smo na cilju. Tukaj moramo izvršiti neko zelo važno zadevo.

In Musolino je vrgel svojo vrečo s hrbta na tla in vzel iz nje neke trde predmete in orodje.

— Na delo, tovariši! reče Musolino. Zastavili ste mi svojo častno besedo, da me boste ubogali in se mi brezpogojno pokoravali. Prišel je čas, ko vas bom preizkusil in se prepričal o odkritosrčnosti vaših besed.

— Kaj naj storimo? so vprašali Francozi, ki bi storili za svojega vodjo vse, kar bi jim ukazal.

— Vzemite to orodje! je zapovedal Musolino.

Francozi so ga začudeno pogledali.

— Današnji dan je začetek moje osvete! nadaljuje Musolino s svečanim in istočasno strašnim glasom. Brzovlak, ki vozi proti Rimu, mora skočiti iz tira!

Francozi so ostrmeli.

— Na delo, tovariši! ja zapovedal Musolino. Na tem mestu bomo razdrli progo... To bo mesto katastrofe...

Gaston je vprašal z resnim glasom:

— Musolino, tega, kar si povedal, prav gotovo ne misliš resno?

— Zakaj pa ne? vpraša Musolino.

— Ne morem verjeti, da si to sklenil.

— Toda radi česa ne?

— To je vendar veliko delo, je zajeceljal Gaston.

— Jaz pa tudi hočem izvrševati samo velika dela! je odgovoril Musolino z močnim glasom.

— Kaj pa žrtve?

— Žrtev bo mnogo, to vem...

— Mnogo, mnogo! je pristavil baron. Takšno delo bo uničilo mnogo nedolžnih ljudi...

— Padlo bo marsikatero nedolžno življenje, toda kaj naj bi storil? je odgovoril Musolino s trpkim glasom. Meni so ljudje napovedali vojno, brez usmiljenja in brez najmanjšega ozira na karkoli se borijo proti meni.

— Kaj sem pa jaz delal? Doslej sem se skrival, ker sem upal, da bodo ljudje spremenili svoje stališče napram meni. Mislil sem, da bo resnica po mirni poti prišla do zmage, da me bodo ljudje zopet prištevali med ljudi, mi oprostili in imeli sočutje z menoj... namesto tega pa me suvajo od sebe, preganjajo me kakor divjo zver in se bojujejo proti meni...

— Ali naj bi jaz ostal kljub vsemu miren? Ali naj bi dopustil, da bi me sovražnik uničil? Kaj pa moja čast? Moje poštenje? Kdo se bo postavil v bran za mojo čast in s prstom pokazal na prave krivce?

— Ne, ne, jaz moram to storiti! To hočejo ljudje, to jim ugaja, imajo me za razbojnika, oni me izzivajo...

Francozi so prav dobro razumeli svojega vodjo, vendar pa jim ni bilo jasno, zakaj si je Musolino izbral baš ta vlak in to mesto?

Musolino pa, kakor da bi čital misli svojih tovarišev na njihovih obrazih, je nadaljeval:

— Prijatelji in tovariši! Pojasnil vam bom, zakaj sem se odločil za ta usodni korak. Nočem nesreče drugih, svojemu bližnjemu ne želim nobene škode, vendar pa imam važen razlog, ki opravičuje moje postopanje.

— Že pred nekaj dnevi sem vas seznanil s svojo usodo. Povedal sem vam tudi, kdo je kriv moje nesreče. Povedal sem vam, kdo so moji sovražniki. Enega izmed glavnih pa ne moren na noben način najti.

— Ta moj sovražnik je tako pretkan in se vešče skriva. Iskal sem ga na vseh koncih, preiskal sem mnogo vasi in mest, toda nikjer ga nisem mogel najti...

— Radi tega človeka sem bil v Reggiju obsojen, njegovo pričanje in njegova kriva prisega sta me pokopala, uničila sta mojo srečo!... In ta lopov, ta krivoprisežnik, ta zločinec je kriv, da sem se odločil k temu koraku... radi njega bom storil to strašno delo...

— Radi njega? so se začudili tovariši.

— Da, na drug način nisem mogel priti temu krvnemu sovražniku do živega, tega človeka sovražim bolj od pekla...

— Pa na ta način? vpraša Gaston.

— Da, na ta način mi bo podel v pesti! odgovori Musolino, njegove oči pa so se zasvetile.

— Kako to?

— Tako, ker se ta lopov nahaja v vlaku! je končal Musolino. Doslej mi je vedno pobegnil, tokrat pa ga bo zadel moj maščevalni bič.

Francozi so se spogledali.

— Giuseppe Musolino! reče markiz Gaston de Gondi. Mi smo ti dali svojo častno besedo, da te bomo ubogali in ti pomagali v tvoji pravični borbi. To pa, kar zahtevaš sedaj od nas je strašno, je grozno.

— Kaj pa krivo pričanje? vpraša Musolino.

— Je še strašnejše, je nadaljeval markiz.

— In kriva prisega?

— Je še ostudnejša, pristavi baron.

— In moja propast in moja nesreča?

— Vpijeta po maščevanju! je vzkliknil kapetan.

— Jaz pa se bom maščeval! reče Musolino. Dolgo nisem mogel prijeti pretkanega sovražnika, sedaj pa je prišel tudi ta čas. Na delo, tovariši!

Francozi so prijeli orodje.

Čez nekaj trenutkov so odjeknili udarci sekir ob železniške pragove, tovariši so dvigali železniške tračnice in jih prestavljali, z lopatami so premetavali zemljo in kamenje.

Delali so brez besed, hitro in močno in ni minilo pol ure, ko je bila proga razdrta in prekinjena.

Po končanem delu je Musolino dejal:

— Sedaj pa odložimo orodje, skrili se bomo v ono grmovje pod nasipom. Tam bomo počakali do prihoda vlaka.

Francozi so ubogali in skočili z nasipa, Musolino pa je obstal na mestu.

— Kaj pa ti? vpraša Gaston.

— Jaz bom ostal nekaj časa še tukaj, počakal bom, da bo vlak prišel, potem pa bom preiskal razvaline in poiskal tistega, ki bi ga rad imel...

— Mar ga boš živega prijel?

— Da, živega, ker ga nočem tukaj ubiti. Njegova smrt bo izvršena na svečan način...

V tem trenutku pa je Musolino umolknil in pogledal v smer, odkoder bi bil moral priti vlak.

Iz daljave je prihajalo zamolklo bobnenje, kakor da bi bobnela zemlja.

— Vlak prihaja! reče Musolino. Ali slišite, kako bobni?

Ha, ha, ha! Osveta nosi na svojih pošastnih krilih žrtev v moje roke...

Francozi so se poskrili, pa tudi Musolino je skočil kakih dvajset metrov na zdravo progo, gledal je, kako se približuje vlak z velikansko hitrostjo in s strašnim grmenjem mestu, kjer je prežala nanj smrt z odprtimi čeljustmi.

V njegovih očeh se je svetila maščevalna strast.

Čimbolj se je bližal vlak mestu nesreče, tem večja je postajala maščevalna strast. Musolino je bil z vsakim trenutkom bližje svojemu maščevanju, jeza je polagoma izginjala, Musolino pa je pokleknil, dvignil roke in oči k nebu, njegove ustnice pa so šepetale:

— Bog, oprosti mi ta greh, drugače pa ni moglo biti!

V tem trenutku je strašno zaropotalo, treščilo je, pokalo in škripalo, razni težki predmeti so leteli v zrak in padali na tla, iz lokomotive pa se je kadilo, to je bil gost in črn dim, ki je zakril vso okolico in strašen prizor je ostal ovit v gosto temo...

Musolino je ostal na svojem mestu in se ni ganil, stal je sredi proge, oddaljen komaj kakih dvajset metrov od kraja nesreče.

Z nepopisno bolestjo v duši je opazoval strašne posledice svojega maščevanja, s strašnim pogledom je iskal Zokalijskega povzročitelja svoje nesreče.

Vemo, da je Zokali slučajno ostal živ in nepoškodovan, ko pa se je osvestil, se je napotil po ruševinah k mrtvecem, da bi jih oropal. V trenutku pa, ko je hotel porezati neki ženi, ki je tudi postala žrtev nesreče, prste, je Musolino skočil k njemu in ga z močnim udarcem svoje roke podrl na tla.

— Milost! Milost! je stokal Zokali, ko je spoznal Giuseppea Musolina.

— Molči, pes! je zagrmel Mrsolino s strašnim glasom in mu stopil z nogo na prsi. Ti prosjačiš milosti, ti, zalega, hijena, ki nimaš sočutja niti napram mrličem.

Zokali je pridušeno zaječal. Slutil je, da je izgubljen in da mu je odbila zadnja ura.

— Strahopetnež! Krivoprisežnik! je grmel Musolino z vedno strašnejšim glasom. Dobil te je v svoje pesti človek, od katerega ti je pričakovati prav toliko usmiljenja, kolikor si ga imel ti napram njemu in njegovi usodi. Zokali, ali se še spominjaš Reggija?

Zokali je zaječal in zaprl oči.

— Lopov, ali se še spominjaš, kdaj si dvignil roko k Bogu in krivo prisegel?

Zokali se je skrčil, spregovoril pa ni niti besedice.

— Toda tokrat si zadnjikrat prevaral ljudi in Boga! nadaljuje Giuseppe Musolino. Svoje roke ne boš nikdar več dvignil h krivi prisegi, kajti jaz ti bom odrezal to proketo roko!

— Milost! je zaječal Zokali.

— Vincenzo Zokali, ali se še spominjaš, kako sem v sodni dvorani uprl vate svoje oče, s tem pogledom sem zahteval od tebe resnico? V tvojih očeh pa se je zasvetilo sovraštvo, pretkano si pomežiknil! Tvoje oči pa ne bodo nikogar več tako pogledale — jaz ti jih bom izkopal!

— Milost! je zaječal Zokali.

— Ali pa si imel ti usmiljenje napram meni, ko sem te prosil, da bi povedal resnico, ki bi me rešila? Namesto tega pa si lagal in tvoja laž me je pogubila!

Zokali je zagodrnjal neke nerazumljive besede.

— Ali pa se spominjaš Julije, one nesrečne in slabotne deklice, one sirote, ki jo je slučaj privedel v tvojo hišo? Ali se spominjaš, kako si jo neusmiljeno pretepal, zapostavljal in z nogami teptal po njej, jo poniževal?

— Milost! je zaječal Zokali. Musolino imej samo trohico srca...

— Molči, gad! je zavpil Musolino in ga z nogo še bolj pritisnil. Ali pa si imel ti le trohico srca, ko si hotel to nesrečnico za pest zlata prodati onemu razvratniku Luigiju Borgezu? Nesramnež, zakaj se nisi takrat usmilil njene nesreče in njene nedolžnosti? Sicer pa tvoje srce itak ne bo več shramba različnih čuvstev, ker ti ga bom z noževo konico razpraskal in vzal iz tvojih prsi!

— Gorje mi! je zaječal Zokali.

— Vincenzo Zokali, ali se še spominjaš na mojo prisego, ki sem jo prisegel v sodni dvorani v Reggiju po obsodbi, ki sem jo prisegel v sodni dvorani v Reggiju po obsodbi, ki jo je izreklo sodišče na podlagi tvojega krivega pričevanja in tvoje prive prisege?

— Tedaj sem prisegel, da se ti bom maščeval! Za mojo prisego pa se nisi zmenil: mislil si, da bom poginil v ječi, nisi trepetal pred mojo osveto, brez skrbi si živel in v miru zapravljaval zlato, ki si ga dobil za svojo krivo prisego.

— Toda, strašno si se zmotil! Vidiš, lopov, prišel je čas mojega maščevanja, sedaj si v moji oblasti. Zate ni milosti.

zate ni rešitve! Ti moraš umreti, tvoja smrt bo pa tako strašna kakor še ni bila nobena. Musolinu si storil vnebovpijočo krivico, radi tega je tudi moja kazen strašna!...

— Giuseppe, usmili se me! je prosil Zokali in sklenil roke. Usliši mojo prošnjo! Pusti mi življenje in vse, kar imam, bo tvoje... Odpeljal te bom v dvorec, čigar oskrbnik sem, vzemi vse, kar hočeš in kolikor moreš odnesti...

— Molči, malopridnež! je zagrmel Musolino užaljeno. Mar misliš, da boš s svojimi ostudnimi ponudbami preprečil Musolinovo maščevanje? Pes, lopov! Misliš, da je vsakdo tako lakomen na zlato, kakor ti, ki si ga toliko priskrbel na nepošten način! Misliš, da sem jaz ustavil ta vlak, da bi ropal in plenil?

— Ne, podlež! Za vse zlato tega sveta bi se ne odrekel maščevanja. Jaz ne potrebujem ničesar, jaz se borim samo za svojo čast in kaznoval bom zločince, ki so uničili mojo srečo, mojo čast, moj mir in moje življenje.

— Ti veš, da sem to prisegel, Giuseppe Musolino pa bo tudi izpolnil svojo prisego. Vsi moji krvni sovražniki morajo pasti: Luigi Borgeze, Cezare Bartolo, knez Alberto Borgeze in še mnogo drugih, prvi med njimi pa boš ti — Vincenzo Zokali!

— Ti boš prvi med prvimi! Tvoj konec bo strašen, ne boš pa poginil tako osamljen. Tvoje smrt bo gledalo najmanj sto duš... mnogoštevilna množica bo gledala, kako umira krivoprisežnik in kako se maščuje Giuseppe Musolino, kako izvrši on krvno osveto — vendeto!

Zokali je zaječal, ta glas pa je bil bolj podoben rjoventju divje zveri, kateri je sovražnik zadal smrtonosni udarec.

Musolino je svojo žrtev še enkrat prezirljivo pogledal, potem pa se je obrnil, dal prst med usta in zažvižgal, da je odmevalo strašno skoz tišino.

V tem trenutku se je prikazalo nekaj ljudi.

To so bili Musolinovi tovariši, ki so bili dotlej skriti v grmovju. Musolino jim reče:

— Poglejte, to je ta lopov, radi katerega je padlo toliko nedolžnih človeških življenj!

Francozi so pogledali Zokalija.

— Dajte vrečo! je zapovedal Musolino.

Gaston in Trevij sta držala vrečo, Musolino pa je zgrabil Zokalija, ki je bil od strahu že skoraj mrtev, ga dvignil in potlačil v vrečo.

— Sedaj pa, reče Musolino, ko je zavezal vrečo, odidemo iz tega nesrečnega kraja. Pojdimo v Rim, s prvim vlakom pa

se bomo vrnili nazaj — kajti vedite, da me čakata moja Julija in duhovnik.

To rekši je Musolino dvignil vrečo in si jo naložil na ramo in vsi so napotili proti Rimu ter zapustili mesto nesreče, ki je nudilo strašno in žalostno sliko in pričalo o strašni osveti Giuseppa Musolina...

Med srečo in nevarnostjo

Napočila je nedelja.

Dan je bil krasen, nebo čisto, brez najmanjšega oblačka.

Solnce je s svojimi toplimi žarki veselo obsevalo zemljo, vrh Aspromontov se je kopal v morju zlata in se svetil kakor obraz zadovoljnega človeka, ki je pričakal davno zaželjeno srečo.

Ptički so veselo prepevali, veselili so se lepega dne in hvalili Boga, da je obogatil naravo s solncem in njenimi toplimi žarki.

V Aspromontih je bilo že s prvo zoro vse na nogah. Življenje in razigranost je kipela iz vsake hiše in se širila po vsej vasi.

Zdelo se je, da se ljudje in narava veselijo današnjega dogodka. Narava sama, ptice in ljudje so bili danes bolj veseli kakor navadno, tudi v ozračju je trepetalo neko skrivnostno veselje, katerega so vsa živa bitja vdihavala.

V vasi ni bilo hiše, ki bi ne bila praznično ozaljšana s cvetjem ali pa z zastavami. Tudi Aspromontska cerkev je bila okinčana in veliki venci iz zelenega lovorjevega listja so vezali nasprotne stene med seboj, veliki zvon na zvoniku pa je bil ovit z majhnimi svežimi vijolicami.

Vse je prevzelo slavnostno razpoloženje.

Če bi bil prišel v vas kakšen tujec in bi videl vse te ogromne priprave, bi brez dvoma mislil, da se pripravlja vas na svečan sprejem kralja, vladarja.

Vse te priprave pa so imele prav poseben pomen.

Danes bo v Aspromontih poroka Giuseppa Musolina, danes bosta v cerkvi v Aspromontih prejela Giuseppo Musolino in njegova Julija božji blagoslov, vse se pripravlja na ta svečan dogodek, vsi bi radi da bi se poroka izvršila na čim slovesnejši način in da bi ostala vsem vaščanóm v neizbrisnem spominu.

Iz hvaležnosti, ki so jo gojili prebivalci Aspromontov napram svojemu rešitelju, so hoteli napraviti Musolinu veselje, javno so dali duška svojim čuvstvom.

Program svečanosti je bil zamšljen tako-le: Zgodaj zjutraj bo v cerkvi služba božja, potem pa bo poroka. Po poroki bo v sindakovi hiši zakuska, zvečer pa banket v vaški gostilnici. Okrog desetih zvečer bo po vasi bakljada, pri kateri bodo sodelovali vsi vaščani, nato pa se bo razvila zabava, ki bo trajala do jutra. Naslednjega dne se bo veselje nadaljevalo, tretji dan bodo pa popili vse vino, kar ga bo ostalo.

Ob samem solčnem vzhodu, ko je prva zarja pozlatila vrhove dreves in daljnjih gora, je stal stari sindako pri oknu in zadovoljno šepetal.

— Ah, danes bo lep dan, veličasten dan, na katerega človek nikdar ne pozabi.

Nepopisno veselje je napolnjevalo duše vseh prebivalcev Aspromontov, vsakdo je izgovarjal ime Giuseppa Musolina in Julije z navdušenjem in s spoštovanjem, vendar pa je bil v vasi nekdo, ki se ni veselil tega dogodka, — čigar srce je bilo prepolno bolesti in žalosti.

Karmela!

Karmela je pričakovala ta dan z nekakšnim strahom in s strašno razburjenostjo.

Mar naj bi z veseljem pričakovala dan, ki bo drugim prinesel srečo, njej pa smrt?

Ne! Karmela je čutila, da se to ne sme zgoditi, slutila je, da bi tega ne preživela. O, kako je Karmela trpela radi tega čuvstva? Poskušala je pozabiti na Musolina, prepustiti ga je skušala Juliji, prizadevala si je, da bi ne motila njune sreče, toda zaman.

Svojih čuvstev pa ni mogla zadušiti. Dobro pa je vedela tudi to, da ona ne bo srečna, dokler bo Julija živela. Radi tega je sklenila, da bo Julijo odstranila s sveta.

Že pred nekaj dnevi jo je hotela v gozdu zadaviti, to nameru pa ji je preprečil nepričakovani prihod mladega umetnika Lorenca Faltisa. Ko pa sta šli domov, ji tudi ni mogla ničesar storiti, ker je bil Antonio pri njej.

Čeprav je neprestano premišljevala, kako bi izvršila svoj sklep, vendar ni mogla storiti ničesar, ker je Antonio skrbno pazil nanjo. Dnevi pa so minevali...

Prišla je tudi sobota, stemnilo se je. Jutri pa bo Musolino Julijin! Ta misel je Karmelo strašno razburjala. Vso noč ni

mogla zaspati, premetavala se je po postelji in buljila v temo, razne misli pa so se ji porajale in zopet bežale.

V takem stanju je pričakala nedeljo.

Vstala je s težko glavo, toda trudila se je, da bi zatajila svojo razburjenost. Oblekla si je praznično obleko.

Prizadevala si je, da bi bila čim veselejša, da bi nihče ničesar ne sumil. Posebno pred bratom je skrivala svoj nemir. Karmela se je odločila za nekaj strašnega.

Uro pozneje je potrkala na Julijina vrata.

Tudi Julija je že vstala in se pripravljala. Ko je zagledala Karmelo, ji je veselo prihitela naproti in jo prisrčno poljubila. Karmela je vztrepetala.

Da bi skrila svoje sovraštvo, je pomagala Juliji pri oblačenju poročne obleke.

— Ah, kako je ta obleka bela! reče Karmela. Lepa nevesta boš... toda, boljše bi bilo, če bi imela na prsih še kako rdečo cvetko... ne ugaja mi samo belo...

Ko je Karmela govorila o rdečem cvetu, je mislila na rdeče kaplje krvi.

Julija ni ničesar odgovorila, vzela je bel poročni venec iz mirte in si ga posadila na glavo, potem pa si je pritrdila na prsi dragoceno zaponko.

— Ah, kako krasen nakit! je rekla Karmela z zamolklim glasom. Julija, kje si dobila ta nakit?

— To je poročni dar od mojega Giuseppa! odgovori Julija veselo.

Karmelin obraz se je zmračil, Julija pa tega ni opazila in je nadaljevala veselo:

— Sinoči se je Giuseppo vrnil s potovanja in mi prinesel iz Rima ta-le nakit. Nakit je zares prekrasen. Le poglej ga od blizu. Na njem je vrezana ženska glava, tako lepo obličje, kakršnih sem le malo videla! Ta prekrasni profil, visoko čelo, bujni lasje, to je morala biti najlepša žena, mar ne?

— Res je, kar praviš! reče Karmela, ko je natančnejšje opazovala nakit.

Čim dalje pa ga je gledala, tem temnejši je postajal njen obraz.

— Julija, ali veš, da je to obličje podobno tvojemu? reče Karmela.

— Mojemu! se je začudila Julija. Morda, če pa je temu tako, je to samo gola slučajnost, kajti, kakor veš, sem jaz sirota in nimam nobenega sorodnika... nimam niti staršev...

Julija seveda ni slutila, da je Karmela imela prav in da

je to obličje baš obličje njene matere... odtod tudi ta izrazita podobnost!

Zares to je bil čuden slučaj! Julija je dobila nakit, na katerem je bil obraz njene matere, kot poročno darilo na dan, ko je priklopela njena sreča do vrhunca, na dan njene poroke!

Kako pa je dobil Musolino ta nakit? Zokali je hotel izročiti ta nakin knezu Albertu Borgezu, da bi z njim okrasil svojo lažihčerko. Musolino pa je dobil Zokali in z njim nakit.

Slučaj je storil svoje in izpolnil knezovo željo, samo s to razliko, da je nakit dobila prava hčerka in ne ona laži-Julija, ki se je nahajala v Rimu.

Bog! Kaj bi rekel knez, če bi bil vedel, da je s tem nakitom obdaril svojo pravo hčerko baš na dan njene poroke?

— Julija, hiti, Giuseppe bo kmalu prišel... glej, da boš kmalu pripravljena!

— Ah, takoj bom gotova! odgovori Julija. Prosim te, bodi tako ljubeznjiva in mi pritrđi poročni pajčolan na glavo. Jaz tega ne morem, pajčolan pa mora biti krepko pritrjen na nevestini glavi. Saj veš tudi sama, da je med ljudmi razširjena vraža, da je slabo znamenje, če padeta med poroko venec ali pa pajčolan z glave...

— Ah, to je res, toda to so samo bajke, se Karmela pretano nasmehne. Kaj bi se moglo tebi zgoditi?

— Ne vem, odgovori Julija. Vse je v božjih rokah, jaz bi pa le ne želela, da bi se mi to zgodilo... Tu imaš pajčolan in iglo...

Karmela je prijela pajčolan in iglo.

Karmela je krepko stisnila dolgo iglo, njena roka je vztrepetala, v očeh pa se ji je zasvetilo.

Julija ni opazila ničesar, sedla je na stol, obrnila glavo od Karmele in mirno čakala, da ji bo prijateljica pritrđila pajčolan.

Karmela je trepetala po vsem telesu. Iglo je držala v roki kakor bodalo. Razne črne misli so se porajale v njene duši.

— Umreti mora! Zadnji čas je, da se je znebim! si je mislila sama pri sebi.

Karmela je prinesla pajčolan h glavi. Razkodrala je Julijine lase in zabodla iglo...

— Ah, zbodla si me! je rekla Julija, stresla glavo in s smehljajem na ustnicah pogledala Karmelo.

— Oprosti mi, je odgovorila Karmela zmedeno. Igla se mi je slučajno premaknila...

Julija je zopet mirno sedela.

Ah, če bi bila Julija v tem trenutku videla Karmelin obraz! Njen sicer lepi obraz se je spačil, oči so bile krvave, njeni roki sta trepetali . . .

Uboga Julija! Mlada nevesta je bila tako srečna, da je dočakala ta veseli dan, revica ni vedela, da ji preti v tem trenutku tako strašna nevarnost, ki bi lahko zamenjala njeno srečo in v enem samem trenutku uničila njeno veselje.

Krepak zamah Karmeline roke in igla se bo zadrla v glavo, smrt pa bo nastopila že čez nekaj trenutkov . . .

Julija se je nahajala med neizmerno srečo in strašno nevarnostjo.

Ona sama pa tega ni vedela . . .

— Sedaj ali pa nikoli! si je mislila Karmela in zamahnila z desno roko, v kateri je držala iglo kakor bodalo . . .

Dan svečanosti

Giuseppe Musolino je bil zvest besedi, ki jo je dal Juliji pri slovesu. Po končanem delu se je vrnil v Aspromonte s svojimi tovariši o pravem času.

Prispeli so v soboto zvečer. Takoj po prihodu je Musolino obiskal sindakovo hišo, prenočiti pa ni hotel pri sindaku, temveč je spal s svojimi tovariši. Po starem običaju je hotel priti naslednjega dne s svati in odvesti nevesto iz hiše v cerkev, kjer bo pred oltarjem deležen božjega blagoslova.

Ko se je jelo svitati, je bil tudi že Musolino na nogah.

Neko dotlej neznano čuvstvo mu je napolnilo dušo. Iz obraza mu je sijalo veselje in zadovoljnost, molil je k Bogu in se mu iskreno zahvaljeval, da mu je dovolil, da je dočakal ta dan in to srečo. Molil je, po njegovem lepem obrazu pa so polzele solze . . .

Spomnil se je na svojo mater! Musolino in Julija sta bili siroti brez staršev, današnjega veselja ni mogel nihče od njunih dragih deliti z njima . . .

Musolino se je spomnil na zlata otroška leta, ki jih je preživel s svojo materjo v mali hišici. Naenkrat pa ga je zdramilo iz tega premišljevanja tiho trkanje na vrata njegove sobe.

To so bili njegovi tovariši, ki so prišli, da bi ga opozorili, da je čas, da se pripravi.

Ko se je Musolino zopet pomiril se je jel oblačiti, pri čemer so mu zvesto pomagali njegovi tovariši in prijatelji . . .

Čez pol ure je bilo vse pripravljeno. Vsi so bili praznično

oblečeni. Ko so prišli na ulico jih je množica jela veselo pozdravljati in vsi so hiteli proti občinski hiši. Tu je bilo določeno mesto za sestanek. Vsi prebivalci so bili že zbrani.

Ko se je Musolino lep, ponosen in dostojanstven pojavil, je med množico nastalo veselo vzklikanje, istočasno pa je zaigrala godba...

Nastalo je veselo gibanje, potem pa se je množica uvrstila v povorko, na katere čelo se je postavil Musolino s svojimi tovariši in uglednejšimi in starejšimi ljudmi iz vasi.

Povorka je krenila proti sindakovi hiši, šli so po nevesto.

— Sedaj ali pa nikoli! je pomislila Karmela, ki je sklenila, da bo odstranila svojo tekmovalko s sveta, zamahnila je z iglo, da bi se rešila Julije...

Bog pa je hotel drugače...

V trenutku, ko je Karmela zamahnila z iglo, so se odprla vrata in v sobo je stopil Antonio.

Karmela je vztrepetala po vsem telesu... Prebledela je kakor da bi zagledala samo smrt. Zazdelo se ji je, da je Antonio odkril njeno namero in Karmela se je tako prestrašila, da ji je padla igla iz rok.

Antonio je najprej pogledal blede in prestrašeno sestro, potem pa iglo, prišel je bliže, se sklonil in pobral iglo.

— Hitita! je dejal Antonio s trepetajočim glasom. Musolino bo s svati kmalu prišel. Ali slišite, kako zvoni veliki zvon njemu na čast.

V tem trenutku so zaslišali skozi odprto okno zvoke prihajajoče godbe.

— Prihajajo! Prihajajo! je zavpil stari sindako, ko je prihitel v sobo.

Tudi sindako je bil v praznični obleki, v gumbnici je imel zataknjeno cvetko.

— Julija, hčerka, ali si pripravljena? vpraša starec.

— Sem, je odgovorila Julija.

— Tedaj pojdi z menoj, da te popeljem v veliko sobo, kjer te bom izročil tvojemu Giuseppu. Jaz ti nadomeščam danes tvojega očeta in ponosen sem, da se boš poročila iz moje hiše. Bog naj te blagoslovi in Bog daj, da bi tudi moja Karmela dočakala ta srečni dan.

Stari sindako je pogledal Karmelo, ki je stala ob strani blede in solznih oči.

— Karmela, ti jočeš? jo je vprašal oče nežno.

— Ah, da, oče, je hitro odgovoril Antonio. Karmeli je žal, da se mora ločiti od svoje najboljše prijateljice in tovarišice...

— Ah, kajpada! reče sindako. Radi tega ti pač ni treba jokati. Giuseppe in Julija ne bosta odšla daleč od nas, sicer pa bosta itak še nekaj dni ostala v naši hiši, dokler ne bo Musolino našel drugega bivališča... Sedaj pa pojdimo doli, svati prihajajo!

In stari sindako je prijel Julijo za roko in jo odpeljal v veliko sobo.

To sobo so spremenili v pravcati cvetličnjak, lovorjeve rejice so bile posejane med glavicami cvetk. Na sredini sobe je bila dolga miza, na kateri so bila razpostavljena poročna darila.

V prvi vrsti se je svetil izmed drugih daril bogati dar sindaka Flave, to je bila ogrlica, ki je bila narejena iz samih zlatnikov. Antonio je obdaroval svojega prijatelja z dragocnim bodalom, čigar ročaj je bil okrašen z dragimi kamni.

Francozi so prinesli svojemu vodji v dar čudno puško, iz katere je mogel vstreliti tridesetšestkrat strel za strelom.

Aspromontska občina je dala izdelati meč, kakršnega ni imel nihče daleč naokoli. Nožnica je bila iz čistega zlata, ostri-na je bila iz jekla, držaj pa je bil pozlačen v obliki zvona. Na rezilu so bile vrezane besede: »Gorskemu junaku — hvaležni prijatelji«.

Komaj pa so stopili v sobo, je zaigrala pred hišo godba, iz sto in sto grl pa so se razlegali veseli vzkliki: »Živel Giuseppe Musolino in njegova nevesta Julija!«

Čez nekaj trenutkov je prišel v hišo Musolino s svojimi spremljevalci. Ko je stopil v sobo, je Musolino prihitel k Juliji in ji dejal z drhtečim glasom:

— Julija! Pričakala sva dan, katerega se nisva tako hitro nadejala! Ali si z menoj zadovoljna?

— Sem, moj Giuseppe! Najsrečnejše bitje na svetu sem, ker imam tebe!

Gostje in domači so se pozdravili.

Musolino je stopil k staremu sindaku in mu rekel s svečanim glasom:

— Prijatelj Flava! Prišel sem, da bi odpeljal iz vašega poštenega doma svojo nevesto in jo popeljal pred oltar. Storili ste mi veliko uslugo, danes nadomeščate Julijinega očeta, pa tudi jaz vas spoštujem kakor svojega očeta. Povejte mi, po stari navadi in po vašem lastnem preudarku, ali sem vreden te deklice, ki jo bom sprejel iz vaših rok?

— Vreden si! je odgovoril sindako s krepkim glasom.

— Kaj pa jaz? je vprašala deklica sindaka. Čestiti stavec, povejte mi, ali sem vredna, da nosim ta venec in da bom sprejela nase ime tega človeka?

— Vredna si! Nikdar ni bilo vrednejše neveste! odgovori Flava. Bog naj blagoslovi to zvezo!

— Hvala vam za vaše tople besede in za očetovski blagoslov! je vzkliknil Musolino, ki so ga te besede ganile, prijel je starčevo roko in jo poljubil.

Julija je jokala in poljubila sindakovo roko.

Sindako je prijel Julijo za roko in jo izročil Musolinu z besedami:

— Otroka moja, bodita srečna!

— Živela! Živela! so zaklicali vsi navzoči.

Sindako je dal znamenje, da je čas za odhod v cerkev in vsi so se napotili proti izhodu. Zbrana množica je burno vzklikala in pozdravljala ženina in nevesto, kjerkoli sta se pojavila. Godba je nepretrgoma igrala. Navdušenja bi še ne bilo kmalu konec, če bi ne bil dal sindako znamenja za odhod.

Ženin in nevesta sta šla prva, ostali pa so se uvrstili v povorko, ki se je pomikala ob spremljevanju godbe proti cerkvi. Zvon je tako lepo zvonil, kakor ni zvonil še nikdar dotlej. Z visokih lin zvonika je pozdravljaj vstop zaročencev v cerkev.

Oče Benvenuto je že čakal pred oltarjem. Kakor bi trenil se je cerkev napolnila do zadnjega kotička. Ženin in nevesta sta stopila pred duhovnika. Nekaj hipov je vlada v cerkvi svečana tišina, potem pa se je jela razlegati po cerkvi svatovska pesem.

Vsi navzoči so peli kakor da bi pesem kipela iz ene duše. Ko pa je bila pesem gotova, je zopet zavladal mir. Vse je bilo tiho in pričakovalo velikega dejanja. V tej tišini pa je oče Benvenuto spregovoril. Govoril je Giuseppu in Juliji, toda ne kot duhovnik, temveč kakor prijatelj, kakor oče...

— Kako divna slovesnost! je končal stavec svoj govor z drhtečim glasom. Musolino, ti klečiš na stopnicah oltarja, poleg tebe pa kleči deklica, ki bi po svoji lepoti in čednosti mogla stati poleg kakega kneza.

— Giuseppe Musolino, trpel si in grešil, ta zveza pa te bo poplemenitila. Tvoji sovražniki te preganjajo, radi bi te okovali, jaz ti pa dajem namesto teh okov Julijo za čuvaja. Julija te bo najboljšje čuvala, ona te bo dvignila in te oplemenitila.

— Napočil pa bo dan, ko ne boš več hajduk in ko te bodo tvoji someščani s ponosom sprejeli v svojo sredo!

Stari oče Benvenuto je stopil h klečečima zaročencema, jima sklenil roki in dejal s svečanim glasom:

— **Spajam vajini roki in prosim vsemogočnega Boga, da bi blagoslovil vajino zvezo!** Otroka, bodita srečna in Bog vaju naj blagoslovi!

V cerkvi je nastalo nemo gibanje. Naenkrat pa so zadonele orglje, pesem se je razlegala po cerkvi, toda močnejše in glasneje kakor prej...

Praznično dejanje poroke je bilo končano. Julija je postala Musolinova žena.

Mlademu paru so pristrčno čestitali.

Nato pa se je cerkev spraznila in povorka je krenila v sindakovo hišo.

Sedaj je šele nastalo pravo veselje. V sindakovi hiši so bili samo povabljeni, po ulicah pa so točili vino in delili pečenko. Pili so, peli in vzklikali novoporočencema brez kraja in konca, vsi so bili izredno dobre volje.

Sredi veselja pa je naenkrat nastala pred sindakovo hišo gneča, ljudje so se prerivali.

— Kaj je to? Kaj se dogaja zunaj? je vprašal Musolino, vstal od mize in odšel pred hišo; za njim so odšli tudi sindako, Julija in Antonio.

Dva berača

Pred hišo so zagledali čuden prizor.

Na hišnih stopnicah je stal starec z dolgo belo brado in s sivimi lasmi. Njegova obleka je bila raztrgana in na nekaterih mestih zakrpana. Poleg njega pa je stala mlada deklica s črnimi lasmi, pa tudi njena obleka je bila raztrgana.

Ta dva berača sta hotela po vsej sili priti v sindakovo hišo, vaščani pa so jima hoteli preprečiti vstop, da bi ne motila novoporočencev in ostalih gostov... Deklica je prosila z žalostnim glasom:

— Dobri ljudje! Pustite naju v hišo! Moj ded je tako ubog, nikjer nimava ničesar, blodiva od vasi do vasi, od mesta do mesta in živiva od darov, ki nama jih poklanjajo dobri ljudje. Pripovedovali so nama, da je v tej vasi ženitovanje, kjer pa je veselje, tam je tudi usmiljenje. Saj ne prosiša ničesar drugega.

kakor malo tople hrane . . . Prosim vas, usmilite se naju, dobri ljudje, in naju pustite v hišo . . .

Prebivalci Aspromontov pa ju niso hoteli pustiti v hišo, ponujali so jim mesa, kruha in vina, kar bi bilo za berača čisto dovolj. Berač pa je hotel po vsej sili priti v hišo in radi tega je nastalo prerivanje.

V tem trenutku je prišel iz hiše Musolino, za njim pa ostali. Ko je Musolino videl za kaj gre, je prihitel k množici in dejal:

— Prijatelji, pustite ju naj vstopita! Kdorkoli hoče, pride danes lahko v hišo, kjer proslavljajo Musolinovo poroko. Pojdita z menoj! je rekel Musolino, berača pa se nista ganila.

— Kaj pa je to, ali nočeta v hišo? je Musolino vprašal deklico.

— Oprostite, je odvrnila deklica, moj ded ne more sam po stopnicah, ker je popolnoma slep . . .

— Ah, ubožec! je rekel Musolino in prijel starca od ene, sindako pa od druge strani in peljala sta slepca po stopnicah navzgor.

— Vi pa dajte meni svojo roko! je rekla Julija deklici in jo odpeljala v hišo.

— O, hvala vam, gospodarica, je jecljala deklica, ki ni pričakovala tolike dobrote. Kako ste vi dobri! Na svetu pa je toliko neusmiljenih ljudi, ki ne vedo, kaj je vzdihljaj nesrečneža in solza bede.

Čez malo časa je zavladalo pred hišo zopet prejšnje veselje, zgoraj v sobi pa sta sedela pri mizi starec in njegova vnukinja in se gostila z vsem, kar je bilo na mizi.

Julija je posebno skrbela za deklico, vedno in vedno ji je znova ponujala, naposled pa jo je vprašala:

— Kako se imenujete?

— Jaz? . . . — Jaz se imenujem Margo . . . je odgovorila deklica.

— Margo? Zares, lepo ime, je dejala Julija. Nekoč sem imela prijateljico, ki se je imenovala Margo, odnosno Margareta. Ah, jaz sem jo zelo ljubila . . . Ne vem, kje živi sedaj. — Odkar je umrl njen oče, je nekam izginila . . .

— Odkod pa ste vi, prijatelj? je vprašal sindako slepega starca.

— Iz Messine, je odgovori berač z globokim starčevskim glasom. Nekoč sem bil bogat, pa so mi vse uničili, vse vzeli . . . Jaz sem žrtev vendete . . .

— Tako! se je začudil sindako, dajte, pripovedujte nam svojo življenjsko povest!

— Tu mi ni treba mnogo pripovedovati, je nadaljeval starec. Povest je kratka, toda žalostna. Imel sem v najemu neko posestvo, ki je bilo last nekega odličnega gospoda. Imel pa sem tudi lepo ženo, ki jo je ta gospod vedno nadlegoval.

— Neko noč pa sem ostal v vinogradu, ta človek pa je udrl v mojo hišo in nesreča je pričela. Naslednjega dne mi je žena vse priznala in jaz sem vložil tožbo.

— Pravičnost v sodstvu pa je na Siciliji na zelo slabem glasu. Namesto, da bi kaznovali zločinca, so zaprli mene radi obrekovanja in neosnovane prijave.

— Medtem ko sem tičal v zaporu, so nekega dne naši mojo ženo, ki je bila glavna priča, mrtvo, z bodalom v srcu. Mojo hišo so zažgali, ostalo premoženje pa je zaplenilo sodišče za sodne stroške.

— Ko so me po dveh letih ječe zopet izpustili na svobodo, sem bil popolnoma uničen. zatekel sem se k svoji hčerki, ki je bila vzgojiteljica v neki odlični hiši. Ta dobri otrok je delil z menoj svoj zaslužek.

— Tedaj pa me je doletela še večja nesreča. Sin nekega mojega sovražnika je zapeljal mojo hčerko in ona je rodila otroka, ki ga je izročila meni, sama pa je skočila v morje in utonila...

— Strašno! je rekel Musolino.

— Ta otrok je odrasel, je nadaljeval slepi starec, in sedaj me vodi od vasi do vasi. Jaz sem pretil toliko solza, da mi je naposled vzelo tudi vid.

Starec je nehal pripovedovati. Ta žalostna povest je neugodno vplivala na poslušalce. Da bi se vrnilo prejšnje razpoloženje, so povabili Karmelo, da bi zapela kakšno veselo pesem. Karmela je vzela mandolino, pela in neprenehoma gledala Musolina.

Mnogi so vstali od mize, da bi se odpočili, ker je bila glavna proslava namenjena šele za zvečer.

Tudi stari berač je vstal. Njegova vnukinja je skočila k njemu in ga prijala za roko.

— Dobri ljudje, hvala vam za vse, kar ste nama dali, reče starec. Trenutki, ki sem jih preživel v vaši sredini, me spominjajo na mojo srečo. Naj blagoslovi Bog to hišo sedaj in na veke!

Musolino mu je ponudil roko ter mu izročil denarnico z denarjem.

— O, gospodar, je dejal starec, nikdar ne bom pozabil vaše dobrote. Bog naj vam vse povrne...

Julija pa je medtem napolnila beračema torbo z različnimi jedili. Deklica je poljubila Juliji roko, potem pa je počasi odpeljala slepega starca iz sobe. Pri izhodu pa se je postavila k njima Karmela in vprašala deklico:

— Ali poznate pot do bližnje vasi?

— Ne, gospodična, je odgovorila beračica. Zelo hvaležna vam bova, če nam jo pokažete...

— Dobro, košček poti vaju bom spremila, potem vama bom pa pokazala, kod morata iti.

— O, gospodična, vi ste tako dobri! je odgovorila beračica ljubeznjivo.

Karmela je že ves čas premišljevala, kako bi se oddaljila iz hiše in ta prilika ji je bila dobro došla. Karmela je odšla naprej, beračica pa je počasi peljala svojega slepega deda za njo.

Med potjo je Karmela slišala, kako sta se berača med seboj šepetaje pogovarjala v nekem tujem jeziku, ali ga Karmela ni razumela. Karmela pa se ni ozirala na to, ko pa so prispeli do konca vasi, je rekla:

— Če bi šli po tej poti naprej, bi prišli naravnost v prvo vas, ki se imenuje Katekino, pot pa je mnogo krajša, če bi šli čez hrib.

— Nič zato, odgovori beračica. Za naju je boljše, če greva po krajši poti, saj sva navajena plezati v hrib in navzdol.

— Tedaj pojdita po tej poti, jaz vas bom pa še nekaj časa spremila, je rekla Karmela in šla naprej.

Ko so prispeli na ozko pot, ob kateri je zijala široka razpoka, je beračica naenkrat pustila starca samega in šla krepkih korakov h Karmeli. Starec se je vzravnal.

Karmela je prebledela in začudeno gledala nekaj časa človeka, ki je še nekaj trenutkov prej krevsal kakor stoletni starec, nekaj časa pa beračico.

— Karmela! reče beračica.

— Ti me kličeš po imenu! se je začudila Karmela. Od kod pa me poznaš?

Beračica pa ni odgovorila Karmeli na to vprašanje. Stopila je čisto k njej in ji dejala:

— Karmela! Ti ljubiš Giuseppa Musolina!

Karmela se je zdrznila. Če bi bila v tem trenutku spregovorila sama skala, bi se Karmela ne bila tako začudila kakor

vprašanju beračice. Karmela je iznenadeno stopila nekaj korakov nazaj.

Beračica pa je šla za njo, ji položila svojo roko na ramo in ponovila:

— Ti ljubiš Musolina in radi tega sovražiš Julijo!

— Pri sveti Materi Božji, povejte mi, kdo vam je izdal mojo skrivnost? — je vprašala Karmela s pridušenim glasom.

— Ti sama si nama jo izdala! Tvoje oči, tvoja pesem... je odgovorila beračica.

— Pa če bi bilo to tudi resnica, je rekla Karmela odločno, kaj pa briga to tebe?

— Tudi jaz sem Julijina sovražnica, kakor ti, in tako pripadava druga drugi!

Karmela se je naslonila na skalo.

— Tedaj... ti nisi torej to, za kar se izdajaš? ... je zajecjlala Karmela. Ti... ti nisi beračica?

— Nisem! je odgoovrila beračica, potegnila si je ruto z glave in prikazali so se črni kodri. Beračica pa je strgala še lasuljo z glave in jo vrgla na tla, potresla je z glavo in lepi plavkasto-zlati lasje so popolnoma spremenili njen obraz, svetili so se kakor čisto zlato.

— Ah! je vzkliknila Karmela presenečeno in pogledala starega berača. — Kaj pa vaš ded? je vprašala Karmela plavolaso deklico.

— Tudi on ni berač!

— Kaj pa njegova povest?

— Je bila izmišljena.

— In njegova slepota?

— On vidi in ni slep! ji je odgovoril močan glas.

— Vidi torej?

— Vidi prav tako dobro kakor vi! reče berač in stopi h Karmeli, hitro si je snel lasuljo in ponarejeno sivo brado.

Karmela je zagledala pred seboj še precej mladega možkega z bledim obrazem, majhno črno bradico in s svetlimi lasmi. Bil je podoben peklenščku...

Karmela je kriknila.

— Kdo ste? ga je vprašala.

— Človek, kakor vidiš.

— Zakaj pa ste se pretvarjali in se izdajali za berača? Kaj ste hoteli v hiši mojega očeta?

— To kakor ti! je odgovoril možki in njegov obraz se je strašno spačil.

Karmela je bila tako prestrašena in iznenadena, da ni mogla spregovoriti niti besedice. Kakor brez uma je buljila v tega strašnega človeka.

— Karmela, ti bi rada uničila Giuseppovo in Julijino srečo, je nadaljeval skrivnostni neznanec. Ti bi rada spravila Julijo s sveta, midva pa tudi želiva to...

Karmela je stala kakor prikovana. Telo ji je sicer otrpnilo toda njen razum je deloval z neverjetno naglico. V glavi so se ji porajale najrazličnejše misli.

V teh skrivnostnih osebah je Karmela videla pomagača, s katerih pomočjo bi mogla uničiti Julijo in si osvojiti Musolina. V njeni notranjosti se je bil strašen boj med dobrim in slabim. Zdelo pa se je, da bo Karmelina slaba stran ostala zmagovalec.

— Deklica, nikar naju ne izprašuj, zakaj sovraživa Julijo, je nadaljeval prejšnji berač. Julija je nama storila več hudega kakor pa tebi, radi tega sva sklenila, da bova pretrgala zakonsko vez, ki jo veže z Musolinom in uničila njeno srečo.

— Ti pa še omahuješ in ne veš, če bi nama pomagala ali ne? Mar še premišljuješ, ko gre za tvojo tekmovalko, kateri lahko porineš brez vsake najmanjše nevarnosti bodalo v srce?

— Ha, mislim, da hči aspromontskega sindaka ni tako nespametna! Če nočeš onesrečiti same sebe in če ne bi rada, da bi se Julija smejala tvoji neumnosti, tedaj postani najina zaveznica in Julija bo že danes izginila...

— Ne premišluj veliko, je pristavila tudi plavalasa žena. Nikar ne dopusti, da bi Musolino pripadal Juliji...

— Toda, kaj zahtevata od mene? je komaj spregovorila Karmela kakor da bi se branila.

— T iljubiš Musolina? je hitro vprašal moški s črno brado.

— Da, ljubim ga.

— Julijo pa sovražiš?

— Da, sovražim jo in ne želim ji, da bi bila z njim srečna. Toda Julija je dobra, nikdar mi ni storila ničesar žalega... Ona me ljubi... Čemu bi jo torej storila nesrečno in ji povzročila bolečine?...

— Mar ti ne trpiš? je vzkliknil moški. Ti si pač neumnica! Ti si velikodušna napram Juliji, ona pa uživa vse sladkosti življenja v Musolinovem naročju in kljubuje tebi... Ti pa molčiš in to mirno gledaš...

Karmela je bila na razpotju. Skrivnostna berača sta takoj spoznala Karmelino narav, uporabila sta najostrejše puščice in

z njimi zadela bolno in najboljčutljujejšo stran srca nesrečno zaljubljene deklice.

— Mar ne veš, da ima vsako živo bitje na svetu pravico do sreče? je pristavila plavolasa deklica. Karmela, tudi ti imaš pravico do svoje sreče! Ali je Julija lepša kakor ti? Nikdar! Ti si tisočkrat lepša od nje. O, Musolino bi klečal pred teboj, če bi ne bilo Julije...

Karmela se je prijela za čelo. Ni vedela, kaj naj bi storila.

— Dobro torej, ji reče moški in se peklenski nasmehne. Če nočeš drugače, naj bo pa tako kakor hočeš. Ti boljšega tudi ne zaslužiš! Kdor ni tako močan, da bi si izvojeval srečo, tudi ni vreden, da bi jo užival.

— Zbogom, deklica! je nadaljeval prejšnji berač. Ti si poteptala svojo srečo s svojima lastnima nogama, Giuseppe Musolino pa bo za vedno pripadal Juliji! Pojdiva, prijateljica...

In prijel je plavolaso deklico in odšel z njo.

— Počakajta! je zavpila Karmela z zamolklim glasom. Ne odidita... počakajta... Odločila sem se... sicer mi ne preostaja drugega, kakor da se ubijem...

— Ne, ti se ne boš ubila! je vzkliknil črnobradi moški. Ti boš živela in tvoje življenje bo sladka pesem sreče, ti boš zavzela Julijino mesto, če naju boš ubogala...

— Dobro... bom... moram! je odgovorila Karmela trpko in gledala topo predse. Tudi jaz hočem živeti in hočem biti srečna! Neustrašeno se bom borila za svojo srečo!

— Tako je prav! je vzkliknila plavolasa deklica in objela Karmelo.

Karmela je prodala vragu svojo dušo...

Umor obešenega

Veselje je trajalo, dokler se ni zvečerilo. Teda pa, kakor da bi bil nastal majhen odmor, toda ne za dolgo, kajti ko je padel prvi mrak, je vse zopet oživelo, množice so hitele od vseh strani in veselo vzklikale.

Doslej se je vršila svečanost v miru. Stari sindako je bil popolnoma zadovoljen, pa tudi Antonio se je pomiril, ker je mislil, da bo Karmela pustila Julijo v miru, ker je postala Musolinova žena.

— Prihajajo! Prihajajo! je nekdo zaklical v hiši.

To je bila bakljada, ki so jo prebivalci priredili na čast novoporočencema.

Musolino in Julija sta odšla pred hišo. Z njima so bili sindako, Antonio in Francozi.

Nudil se jim je lep in veličasten prizor. Dolga povorka se je z dvignjenimi gorečimi bakljami bližala sindakovi hiši. Zvoki vaše godbe so se razlegali v noč, množica je navdušeno vzklikala. Ko je povorka prispela do hiše ni hotelo biti vzklikanju ne kraja, ne konca.

Musolino je stal z Julijo pred vsemi drugimi, obkrožen od svojih prijateljev. Naenkrat pa je Musolino dvignil roko v zrak, kakor da bi dal neko znamenje.

Na trgu je zavladala tišina.

Skoz tišino pa je odjeknil Musolinov glas, ki je bil močan in je zvenel kakor grom.

— Prijatelji! je dejal Musolino. Zelo hvaležen sem vam za čast in proslavo, ki ste mi jo danes priredili. Nikdar vam tega ne bom pozabil! Dokler bodo stali Aspromonti bom jaz vedno njihov zvest prijatelj. Varoval vas bom in branil pred vsemi vašimi sovražniki...

— Tudi pred ljudmi iz Katekina? je vprašal nekdo.

— Da, tudi pred njimi! je nadaljeval Musolino, čeprav vam priporočam, da živite s svojimi sosedi v slogi, kajti sloga pajači tudi najmanjše stvari, nesloga pa sve pokvari... Toda, prijatelji, tudi jaz sem poskrbel, da bi povečal slavnost tega dne z nekim prizorom, ne strašite se, ker bo ta prizor končal s smrtjo človeškega življenja...

Musolino je umolknil in dal svojim tovarišem znamenje, pripeljali so mu grbastega Zokaliija. Musolino ga je prijel za vratnik in ga dvignil v zrak rekoč:

— Prijatelji, poglejte to žival! Ta lopov je kriv moje sedanje usode... On je kriv, da me preganjajo, ta človek je kriv, da sem odpadnik, da sem hajduk...

Množica se je začela gibati in godrnjati.

Musolino je nadaljeval:

— Ta človek je krivo pričal in radi njegove prisega sem bil obsojen na dvajseteno leto ječe. Ta človek je bičal in zapostavljaval Julijo, za pest zlata jo je hotel izročiti nekemu rimskemu razvratniku... Prijatelji, povejte mi, kakšno kazen si je zaslužil ta ničvrednež?

— Smrt! Smrt! je odjeknilo iz vseh grl.

Zokali je zaječal kakor divja zver.

— Vi mislite torej, da si je zaslužil to kazen? je vprašal Musolino.

— Da! Da!

— In vi ga obsojate na smrt?

— Smrt krivoprisežniku! je zaorilo v noč.

Ko se je hrup malo polegel, je Musolino dejal:

— Dobro! Tedaj bomo kazen takoj izvršili.

Med množico je nastalo gibanje in sto in sto rok se je dvignilo v zrak.

— Prijatelji! je nadaljeval Musolino. Privežite močno vrv k onemu velikemu drevesu pred cerkvijo!

Kakor bi trenil je nekaj vaščanov poiskalo vrv in Musolinovo povelje je bilo izvršeno.

— Pojdi, Vincenzo Zokali! je zagrmel Musolino. Odbila ti je zadnja ura! Poslovi se od življenja in od sveta...

— Usmiljenje! je prosil Zokali.

— Tebe se ne bom usmilil! je vzkliknil Musolino.

— Julija, tedaj se me usmili vsaj ti! je zaječal Zokali in pokleknil pred Julijo. Res je, jaz sem te mučil, zapostavljal sem te, storil sem ti marsikatero krivico, toda vendar sem te vzgojil vzredil... jaz sem ti bil oče...

— Nazaj pes! je zavpil Musolino. Ne dotikaj se te žene s svojimi umazanimi rokami... Tiger bi bil boljši oče, kakor pa si bil ti... žival...

— Giuseppe, usmili se ga! je prosila Julija.

Musolino jo je pogledal.

— Jaz te prosim, je nadaljevala Julija, usmili se ga! To je zares podel človek, njegova duša je umazana z grehi, zaslužil je kazen, toda, daruj mu življenje...

— Da, Musolino, usmili se me in mi daruj še to malo življenja, je prosil Zokali, ki je bil smrtno bled.

Musolino je stal in omahoval. Mračno je gledal predse in premišljeval.

— To je moja prva prošnja v najinem zakonskem življenju, je prosila Julija. Usmili se ga!

— Ne, Julija, ne morem, je rekel Musolino odločno. Zokali je krivo pričal, krivo je prisegel, uničil me je, jaz pa sem prisegel, da se mu bom maščeval in svojo prisego moram izvršiti...

— Toda ne stori tega danes, vsaj na dan najine poroke ne...

— Baš danes hočem! Dolgo sem prežal nanj, ta lopov pa se mi je večče skrival, sedaj pa, ko sem ga komaj dobil v svoje pesti, mi ne bo več ušel. Bil sem pošten, ta lopov pa je

napravil iz mene nepoštenega človeka, živel sem mirno življenje, on pa me je pognal v goro, kdo si upa vzeti sedaj tega zločinca v svojo zaščito?

— Jaz, Giuseppe, jaz... tvoja Julija!

— Julija, tudi ti ne boš prosila zanj! je odgovoril Musolino s strašnim glasom. Če me ljubiš, Julija, se ne zavzemaj za njega, ker te ne bom, ker te ne morem uslišati. Julija, tvoja in moja sreča sta na kocki! Zapomni si, Zokali mora umreti!

— Naj se Bog usmili tvoje uboge duše! je zavzdihnila Julija.

Zokali je obupno kriknil in hotel planiti med množico, da bi ušel svoji usodi, dve močni roki pa sta ga zgrabili in ga tiščali kakor klešče.

— Oho! Striček, le počakaj malo, saj ni treba tako hiteti... Saj boš še prišel na svoj račun, vislice ti ne bodo ušle! je govoril! Plon-Plon, zgrabil napol mrtvega Zokalija in ga sunil nazaj.

— To je tvoj zadnji poizkus, je dejal Musolino. Plon-Plon, odpelji ga pod vešala!

Plon-Plon je zgrabil Zokalija in ga odvel pod drevo, za njim pa je odšla vsa množica, ki je napravila krog okoli Zokalija in Musolina.

— Lopov, daj sem svojo roko! je zavpil Musolino. Prisegel sem, da bom sodil zob za zob, oko za oko. To desnico si iztegnil, da bi mrličem sekal prste. Sedaj boš videl, kako je to prijetno!

Musolino je zamahnil in mu z bodalom odrezal prste desne roke. Kri je brizgnila čez Musolinovo glavo.

— To je pravična kazen! je zavpil nekdo.

Zokali je še bolj prebledel, zaprl je oči, zavesti pa ni izgubil.

— S temi svojimi moči si me prezirljivo gledal v sodni dvorani v Reggiju in nisi hotel videti mojega koprnenja po resnici. Daj sem te oči!...

— Milost! Pomagajte! je zaječal Zokali.

Toda nihče se ni ganil, da bi mu pomagal, Musolino pa mu je s konico svoje palice predril oko.

— Desno oko pa ti bom pustil, je rekel Musolino z zamolklim glasom, da boš lahko gledal smrti v oči!

Zokali se je tresel po vsem telesu.

— Ali vidiš to vrvico? je nadaljeval Musolino. Z njo te bom zadavil... Prav tako kakor se bo ta vrv ovila okrog

tvojega vratu, se je ovijalo tvoje zločinsko delo okrog mene in ni mnogo manjkalo, da me nisi zadušil.

— Kot zadnjo tolažbo pa ti lahko rečem, da nisi ti edini, ki je in bo poginil od Musolinove roke. Vsi tisti, ki so grešili zoper in so se dvignili, da bi me upropastili, bodo umrli kakor ti, godilo se jim bo prav tako kakor tebi. Jaz sem to prisegel, Musolino pa ne bo nikdar prelomil svoje prisege...

Zokali se je komaj držal na nogah. Bil je strašen... Iz leve očesne votline mu je tekla kri, desno oko pa je imel izbuljeno kakor mrtvec, ki je izdihnil na vislicah.

Musolino pa je bil čisto miren, z mračnim pogledom je motril tega živega mrtveca, potem pa se je obrnil k množici:

— Bratje! Temu nesrečnežu je odbila zadnja ura! Musolino je maščevan! Odidimo od tega prostora, ostane naj pa samo eden in naj zategne vrv.

Iz množice je stopil močan človek, vaški mesar, kateremu je Musolino vrgel mošnjo zlatnikov.

Musolino se je lahnih korakov in sklonjene glave oddaljil od kraja pogubljenja, množica pa se je napotila za njim.

Za trenutek je zavladala grobna tišina.

Z Zokalijem je ostal pri drevesu samo mesar. Zgrabil je nesrečneža in ga dvignil na kamen. Potem pa mu je vrgel zanko krog vratu in mu dejal:

— Moli še malo k Bogu, da bi ti oprostil tvoje grehe in tvoja zločinska dejanja! Toda, hiti...

Zokali je šklepetal z zobmi. Videl je svojo smrt kako je prihajala vedno bliže in bliže, strah ga je tako prevzel, da bi bil omahnil, če bi ga ne bil mesar prijel za ovratnik in ga krepko držal.

V največjem strahu je komaj spregovoril:

— Dovolj mi... dobri človek... da govorim... Dovolj mi, da povem Musolinu samo nekaj besed...

— Govori! mu je dejal mesar.

Zokali je zbral svoje poslednje moči in njegov hreščeči glas je odjeknil v noč:

— Giuseppe Musolino! Razkril ti bom neko skrivnost...

Musolino pa se ni niti premaknil. Vse je ostalo tiho.

— Musolino, je nadaljeval Zokali. Rad bi, da bi mu daroval življenje...

Zopet vse tiho.

— Ti moraš umreti! je topo odgovoril Musolino.

— Ne, je nadaljeval Zokali z drhtečim glasom. Daruj mi

ali pa mi prodaj življenje. Za to ceno ti bom izdal neko tajnost, ki je zate mnogo večje vrednosti kakor pa moje življenje.

— Vse je prepozno, je zavpil Musolino. Tvoje življenje ne pripada več meni, temveč moji osveti.

— Ti mi torej nočeš darovati življenja?

— Ne morem. Prepozno je!

Zokali je zavpil.

— Zategni vrv! je Musolino zapovedal mesarju.

Nastal je trenutek smrti.

Mesar se je premaknil, da bi izvršil Musolinovo povelje.

Zokali pa se je vzravnal in zavpil s strašnim glasom:

— Giuseppe Musolino! Nisi mi hotel darovati življenja, zato pa ne boš nikdar zvedel, kdo je Julijin oče... To tajnost bom odnesel s seboj v grob...

— Počakaj! je zapovedal Musolino mesarju. Odpusti vrv.

Zokalijeve besede so Musolina silno razburile. Kakor omamljen je hitel skozi množico in prihitel k žrtvi.

V tem trenutku pa se je izgubila za drevesom neka senca in izginila v temi.

— Odjenjaj vrv! je ponovil Musolino. Skrivnost, katero je nosil ta nesrečnež v prsih, moram slišati.

— Musolino je pozabil na svojo osveto. Sedaj bi bil Zokaliyu poklonil življenje, da bi zvedel skrivnost Julijinih staršev, bi bil storil vse.

Mesar še ni niti pošteno zategnil vrvi, na Musolinovo povelje pa je takoj odjenjal.

Toda bilo je že prepozno.

Zokalija je že zapustila zavest, omahnil je na Musolinove roke kakor mrtva vreča.

— Rešili ga bomo še, je vpil Musolino z razburjenim glasom. Pomagajte mi, da ga bomo odnesli k luči...

— Prepozno je! je rekel kapetan Trevij. Musolino, mar ne vidiš, da držiš na svojih rokah mrtvo telo?

— To ni mogoče! pristavi mesar. Saj nisem vrvi niti še zategnil.

— In vendar je Zokali mrtev! ponovi Trevij.

— Mrtev? je bolestno zaječal Musolino in gledal v spačeni Zokalijev obraz.

— Toda, kako je to mogoče? je vprašal mesar in se čudil jaz ga vendar nisem...

— Nisi ga ti, je ga pa nekdo drugi, ga je prekinil markiz Gaston de Gondi, ki je stopil k Zokaliyu in ga pazljivo pre-

gledal, med tem, ko se je Musolino čudil in premišljeval kaj bi moglo biti vzrok tako nagle smrti.

— Pogledj, Musolino, je nadaljeval de Gondi. Zokali je mrtev, toda ne od tvoje osvete, temveč je preboden z bodalom...

— Kaj?! je kriknil Musolino začudeno, ko je zagledal nož v Zokalijevih prsih, z drhtečo roko ga je Musolino potegnil iz rane.

Nož je bil dolg in ozek.

— Umorjen! Zokali je umorjen iz zasede! je kriknil Musolino in sumljivo pogledal okrog sebe.

Vsi so se čudili.

Umor obešenega je pomenil za vsakogar veliko tajnost.

— Kdo je morilec? je vprašal Musolino.

Toda nihče mu ni vedel odgovoriti.

— V Aspromontih je torej še nekdo, ki sovraži Zokalija? je nadaljeval Musolino.

— To je nemogoče, je dejal sindako, kajti ljudje v naši vasi niso Zokalija niti poznali.

— Kdo je torej ubil nesrečneža?

Nema tišina je bila odgovor.

— Nekdo je moral biti skrit za drevesom, je nadaljeval Musolino, in je v trenutku, ko je Zokali spregovoril zadnje besede in sem jaz hitel k njemu, da bi ga osvobodil in slišal, planil ter porinil z močno roko nož v Zakalijevo srce in mu zadal smrtni sunek. Toda kdo bi mogel to biti?

— Tega ni storil noben prebivalec iz Aspromontov, je dejal sindako.

— Kdo je bil torej to? vpraša Musolino. Kdo je želel, da bi Zokali čimprej umrl. Kdo ni mogel počakati, da bi Zokali povedal tajnost, ali pa je — — —

In Musolino je naenkrat umolknil.

Z rokama se je prijel za glavo, strašna slutnja mu je stresla telo.

— Ah, je planil Musolino. Stojim pred neko zagonetko!... Morda je imel nekdo interes na tem, da bi jaz ne zvedel, kdo je Julijin oče? Ha, jaz moram rešiti to uganko...

— Bojim se, da vam bo to nemogoče! je pristavil sindako. Poizkusimo preiskati okolico...

In nekaj močnih ljudi je odšlo v temo, da bi iskali.

Drugi pa so odvlekli Zokalijevo telo na pokopališče, nasled njega dne pa so ga mislili pokopati.

Ostali ljudje pa so se pomešali med seboj in povsod so se živahno pogovarjali o tem skrivnostnem dogodku.

Musolino je stopil k Juliji.

— Ah, moj dragi, je vznemirjeno šepetala Julija. Kako lepo je pričel dan najine poroke in kako strašno bo končal...

— Julija, ničesar se ne boj. Tako je moralo biti, kar pa se te tajnosti tiče, jo bom jaz že pojasnil... Kar mirna bodi in popolnoma brez skrbi...

— Ničesar se ne bojim, kadar si ti poleg mene, je dalje šepetala Julija. Toda, Giuseppò, jaz ne vem kaj mi je... lotevajo se me nekakšne črne slutnje... zdi se mi, da se bo zgodilo še nekaj strašnejšega...

— Norica moja, ničesar se ne boj! jo je tolažil Musolino. V Aspromontih sva na varnem, odtod pa bova skupaj odšla in se ne bova več ločila... Odšla bova na vrh Aspromontov...

Tisti, ki so šli iskat morilca, so se vrnili. Našli niso nikogar, pa tudi opazili niso ničesar sumljivega in tako so se zopet vrnili.

Razburjenje, ki sta ga povzročila grozni prizor in skrivnostni umor, je polagoma pojemalo in ženitovanjsko razpoloženje je zopet oživel. Sindako je dal znamenje za odhód in ljudstvo se je uvrstilo v povorko in se med vzklikanjem napotilo proti vaški gostilnici, kjer bo v stranski sobi ples.

Musolino in Julija sta nekaj časa bila v gostilni. Ker pa je bila Julija zelo utrujena, je po svečani otvoritvi plesa odšla, da bi se odpočila; Musolino jo je spremljal, z njo je šel čisto do hiše.

Držala sta se za roki in se pogovarjala o svoji sreči.

Prišla sta do sindakove hiše in se ustavila.

— Julija pojdi v najino sobo, jaz pa se bom kmalu vrnil. Pozdraviti moram sindaka in vse ostale. To je moja dolžnost, ker so mi priredili takšno svečanost kakor kakšnemu knezu.

— Prav, Giuseppò, pojdi, toda vrni se hitro. Ah, Bog, ne vem kaj mi je, toda nekaj mi pravi, da se poslavljam od tebe za vedno... Prosim te, pridi hitro, da ne bom dolgo sama...

— Bom, Julija, hitro bom prišel! je dejal Musolino in jo objel.

— Na svidenje! je rekla Julija in odhitela v hišo.

Musolino je zrl za svojo ženo in občudoval njeno lepoto.

— Zares, je zavzdihnil Giuseppò Musolino, jaz sem naj-srečnejši človek na svetu!

Krvav zaključek

V gostilni je bilo izredno živahno in veselo. Vino so točili na vse strani. Vesel pogovor je napolnjeval prostore z nekim prijetnim žuborenjem, ki ga je prevpila pesem. Mladina je plesala neprenehoma, vse je bilo v znamenju ženitovanjskega razpoloženja.

Ko se je Musolino zopet vrnil v gostilno, so se vsi zbrali okrog njega. Giuseppe je z vsakomur spregovoril prijazno besedico, z nekaterimi starejšimi vaščani pa je popil celo kozarec vina. Vse deklice so ga gledale in vsaka bi bila rada z njim zaplesala. Nekatere so ga celo povabile, Musolino pa se ni odzval njihovim vabilom.

— Vedno bi bil rad z vami plesal, vedno vam bo na razpolago, samo danes ne, kajti danes pripadam samo Juliji.

— Prav imaš! je dejal zvonki glas poleg njega. Danes ne sme z nami plesati, zato pa bomo po stari kalabrijski navadi ovile kolo okrog njega. Pojdite, deklice, bomo videle, če nam bo mogel uiti.

Te besede je spregovorila Karmela, ki se je tudi pojavila na plesu.

Ali je Karmela rekla te besede samo radi tega, da bi ohranila in zadostila samo stari narodovi navadi, ali pa je hotela s tem doseči kaj drugega?

Kdo bi mogel sedaj to vedeti?

In prej kakor se je Musolino zavedel, so se vesele deklice prijele za roke in napravile okrog njega kolo v dveh vrstah.

Musolino se ni mnogo branil. Sprva mu je celo ugajala ta šala, vesel je bil mladosti, ki je okrog njega plesala in pela ob zvokih godbe. Te šale pa nikakor ni hotelo biti konec.

Mlade deklice so rajale, kakor da bi bilo življenje samo praznik. Karmela pa je navduševala godbo in udarjali so vedno močneje...

Musolino se je smejal, ker pa je bil od vseh strani obklojen, ni mogel pobegniti. V tem položaju se je nahajal že skoraj četrť ure. Naenkrat pa se je spomnil da je Juliji obljubil, da se bo hitro vrnil in vzkliknil je s smehljajem na ustnicah:

— Pustite me vendar že enkrat! Odkupil se bom, če pa že ravno hočete, bom jutri plesal z vami, dokler ne boste popadale od utrujenosti, toda danes...

— Ha, ha, ha, se je zasmejala Karmela in vse deklice so udarile za njo v smeh. Me pa smo te baš danes ujele ... To je gsveta deklic, ker nisi vzel katere izmed nas ...

Deklice so se zopet bučno zasmejale. Zares, ta običaj je imel ta smisel v Kalabriji in Musolino je vedel zanj, radi tega ni več ničesar spraševal, temveč je potrpežljivo čakal, da bodo deklice nehale, Karmela pa jih je neprestano navduševala in rajanje se je nadaljevalo.

Minilo je že pol ure, odkar so igrali »dekliško verigo«. Naposled pa je utrujenost storila svoje. Marsikatera deklica, ki je bila že utrujena, je odšla iz kola pa tudi godba je utihnila.

Zavladalo je splošno veselje. Deklice so se zopet zbrale okrog mladega moža, Musolino pa se jim je srečno izvil in jim dejal s smehom:

— Le počakajte! Le počakajte! To mi boste še plačale! Jutri se vam bom oddolžil!

In Musolino je odšel proti vratom, pri samem izhodu pa ga je ustavila Karmela.

— Giuseppe Musolino! je rekla Karmela.

— Karmela, kaj bi rada?

— Ali si namenjen domov?

— Da!

— Mar ne poznaš običaja in vraže v vasi Aspromontih?

— Na kakšen običaj misliš?

— Ali res ne veš, da mora vsak mladi zakonski mož oditi na pokopališče in zabiti žebelj v križ katere umrle deklice, preden gre v nevestino sobo?

— Tega običaja pa res ne poznam, je dejal Musolino, in se zelo začudil.

— In vendar ga spoštujejo in izvršujejo vsi novoporočeni moške v Aspromontih ... Tudi ti ga moraš izpolniti, kajti, če bi tega ne storil, bi razžalil prebivalce in se jim hudo zameril.

— Aspromonti so postali moj drugi dom, reče Musolino, in jaz bom spoštoval vse njegove običaje.

— Tedaj pojdi z menoj, reče Karmela. Spremila te bom na pokopališče in vzela s seboj, kar potrebuješ.

Musolino je brez obotavljanja privolil. Pokopališče ni bilo daleč, mislil je, da se bo hitro vrnil.

In Musolino je šel za Karmelo. Karmela ga je peljala po krajši poti in kmalu sta bila na pokopališču.

Hodila sta molče.

Karmela ga je vodila med grobovi, pripeljala ga je k ne-

kemu grobu, nad katerim se je dvigal velik lesen križ, v katerem je bilo zabitih že mnogo žeblicev.

— Kdo je bila ta deklica, ki počiva tukaj? vpraša Giuseppe Musolino.

— Ta deklica je bila stara sedemnajst let, ko je umrla, je jela pripovedovati Karmela. Bila je moja dobra prijateljica. Ljubila je nekega mladeniča, ki je pripadal drugi, čeprav ga je ljubila tisočkrat bolj kakor ona druga.

— Ko pa ga je izgubila, je od obupa umrla, bilo je baš na dan njune poroke. Mladenič je bil v zakonu nesrečen. Žena ga je varala s hlapcem in revež je pričel piti, nekega dne ga je pobrala smrt...

— Zares, žalostna usoda! je zavzdihnil Musolino.

In Musolino je zabil žebelj v križ in pokleknil in molil za večni mir duše nesrečnice.

Ko je Musolino odmolil, se je počasi napotil proti vratom pokopališča, dušo pa mu je stiskalo neko čudno čuvstvo.

Karmela je stopala molče za njim, tudi ona je premišljevala in molčala.

Čimdalje pa je bilo pokopališče za njima, čimbolj sta prihajala bliže vasi, je Musolino vedno bolj mislil na svojo ženo Julijo.

Ko pa sta prispela do gostilnice, iz katere so prihajali veseli glasovi in zvoki godbe, je Musolino obstal in stisnil Karmeli roko.

Njena roka je trepetala in je bila mrzla kakor mrličeva.

— Karmela, ti si bolna? jo je nežno vprašal Musolino.

— Morda! je odvrnila Karmela zmedeno.

— Pazi na svoje zdravje! je rekel Musolino in se poslovil od Karmele.

— Lahko noč! je odgovorila Karmela.

Musolino se je hitrih korakov napotil proti sindakovi hiši, Karmela pa je strme gledala za njim. Čimbolj se je Musolino približeval sindakovi hiši, tembolj je Karmela trepetala, njene ustnice pa so šepetale:

— Bog! Sedaj je vse končano!

Karmela je šla opotekajočih korakov od gostilne in se splazila v senco neke hiše.

Toda dolgo ni mogla obstati tukaj.

Neka čudna čuvstva so napolnjevala njeno dušo, njeno srce pa je gorelo od ljubosumnosti. Grlo se ji je posušilo, začelo jo je dušiti in Karmela je kakor brez uma odhitela proti hiši svojega očeta...

Karmela ni vedela, kako je prispela do hiše.

Šla je skozi vrata in hodila kakor prikazen, naenkrat pa se je ustavila.

Zaslišala je strašen krik...

Karmela se opoteče, pade na tla, se pobere in se naslóni na steno ter ostane nepremična.

Divji krik se je ponovil še enkrat in se razlegal po hiši kakor rjovenje ranjene zveri.

— Umor! Umor! je šlo skoz hodnik.

Karmela je stala kakor okamenela.

— Umor! je Karmela ponavljala z zamolklim glasom kakor da bi govorila sama s seboj.

— Strašno! Dvojni umor!... Dva mrtveca! je vpil strašni glas v prvem nadstropju.

Karmela je hotela krikniti, toda glas ji je ostal v grlu.

V tem trenutku je zagledala Karmela pred seboj strašno postatvo, ki je bila bolj podobna prikazni kakor pa človeku.

Njegov obraz je bil bled, spačen, oči krvave in izbuljene, lasje pa so bili razmršeni.

Karmela je skoraj omahnila.

Zares, to je bil Musolino, toda kakšen je bil! Človek bi ga bil komaj spoznal.

Ko je Musolino zagledal Karmelo, je planil k njej rekoč:

— Strašno! Dva mrtveca!... Ha, ha, ha!... Dvojni umor... na pragu nevestine sobe... O... kako strašen krvav zaključek!...

In Musolino se je strašno zasmeljal, ta smeh je rezal Karmelino dušo kakor nož...

Poročna noč

Ko sta skrivnostna berača premagala Karmelin odpor in razvenela plamen ljubosumnosti, sta zastrupila dušo že itak nesrečne Karme.

— Dobro torej, povejte mi, kaj hočete od mene? vpraša Karmela.

— Samo tebe bi storila rada srečno! odgovori črnobra-dati človek s peklenskim obličjem.

— Toda kaj vam je do mene? Zakaj se zavzemata zame.

— Zato, ker veva, da si ga ti bolj vredna kakor Julija, je rekla plavolaska.

— Toda, Musolino ljubi Julijo . . .

— Kajpada, Musolino bo na Julijo kmalu pozabil, je pristavil namišljeni berač.

— In mislil bo samo nate, je pomagala plavolaska svojemu tovarišu, Julijo pa moramo odstraniti . . .

— Kako?

— To ti bova povedala pozneje.

— Ali jo nameravata ubiti?

— Bog varuj! je vzkliknil moški. Zakaj vendar bi to storila?

V Karmelinem srcu se je oglasil ponos starih Flavov in rekla je odločno:

— Jaz bi ne hotela, da bi se Juliji zgodila kaka nesreča . . .

— Tega ji tudi midva ne želiva! je ljubeznjivo odvrnila plavolaska.

— Na vsak način pa je potrebno, da Julija izgine, da si boš lahko ti pridobila in obvladala Musolina, je rekel berač. Poslušaj najin načrt:

— Kakor sva slišala, je zvečer v gostilni ples. Po večerji in po slovesni otvoritvi plesa, bo Julija najbrž odšla v svojo sobo, da bi tam počakala na svojega moža, pa ga ne bo pričakala . . .

— Kako? se je prestrašila Karmela.

— Tako, ker je Musolino tam ne bo več našel. Ko bo Julija odšla v svojo sobo, moraš ti zadržati Giuseppa Musolina kolikor pač moreš, da bo ostal čim dalje izven doma. Čim dalje bo Musolino izostal, tem dalje bo Julija od njega . . .

— Vidva jo nameravate ukrasti?

— Ne, odstranila jo bova samo za toliko časa, dokler je Musolino ne bo pozabil, odgovori moški s črno brado.

— Toda, Musolino bo besnel, ko bo zagledal prazno sobo.

— Seveda bo besnel, pa se bo pomiril, posebno še, ko ga boš ti začela tolažiti.

— Prav, zadržala bom Musolina dobre pol ure, mislim, da vama bo to zadostovalo za izvedbo vajinega načrta?

— Ah, to nama bo še predolgo! se je zasmel črnobradati. Vi samo poskrbite, da ne bodo zadnja vrata zaklenjena in da ne bo nikogar od služabnikov v hiši.

— Zanesite se name! odgovori Karmela.

— Tedaj je stvar v redu! reče skrivnostni človek. Karmela, daj mi svojo roko!

Karmela je ponudila roko. Rada pa bi bila še nekaj zvedela in radi tega je vprašala:

— Ali mi ne bi hotela povedati svojih imen?

— Ah, to je nepotrebno! reče moški s črno brado.

— Ali pa mi povesta, kam bosta odpeljala Julijo?

— Čemu neki? se je porogljivo zasmejala plavalaska, prejšnja beračica. Brezpomembno bi bilo, da bi ti pripovedovala o njenem bivališču.

Karmela je hotela še nekaj vprašati, skrivnostna berača pa sta izginila. Hitrih korakov sta se izgubila za skalami.

Karmela je obstala zmedena. Vse to se je zgodilo tako hitro in nepričakovano, da se ji je zdelo, da so bile to le sanje.

Že se je jelo mračiti, ko je stala Karmela še vedno na istem mestu. Naenkrat pa se je zdrznila in se napotila domov, kjer je prav dobro skrila svojo odsotnost.

Berača pa sta ji bila vedno v mislih.

Med večerjo je komaj premagovala svojo razburjenost, vendar je vzdržala. Kar je beračema obljubila je tudi vestno izpolnila.

Verno, tako je zadržala Musolina, ko je Julija odšla. Karmela je prav posebno vzpodbujala deklice, da so plesale »dekliško kolo« s takim navdušenjem, da bi ga pa čim dalje časa zamudila, ga je odpeljala celo na pokopališče.

Torej, Karmela je svojo obljubo izpolnila brez prigovora, kakšne pa so bile posledice tega?

Ko je Karmela zagledala Musolina tako strašnega in ko je zaslišala njegov strašni smeh, ji je zagomazelo po vsem telesu.

O kakšnem umoru govori Musolino?

Da ležita dva mrtveca na pragu Julijine sobe?

Te misli so zletele kakor blisk skozi njeno glavo in Karmela je komaj zavpila:

— V imenu božjem, kaj se je zgodilo?

— Umor, strašen, zahrbtn in podel umor! je kričal Musolino kakor neumen.

— Koga so ubili? vpraša Karmela.

— Tvojega očeta...

— Ah! je kriknila Karmela obupno. Kdo pa je drugi?

— Tvoj brat!

Karmela je onemela od groze. Tudi njen obraz je postal prav tako strašen kakor Musolinov.

Buljila je v Musolina, njene ustnice pa so komaj zašepetale:

— Kaj pa Julija?

— Julija je izginila ...

Karmela je še nekaj časa strmela predse, potem pa se je opotekla in se zgrudila na tla ...

Ko se je Julija poslovila od Musolina, je odhitela v hišo in stopila razburjenega srca v sobo, kjer bo preživela prvo poročno noč ...

Soba je bila ozaljšana s cveticami in z zelenimi vejicami, tla pa so bila postлана z vijolicami.

— Ah, krasno! vzklikne Julija veselo in hkratu začudeno, ko je stopila na prag sobe.

Nekaj časa je navdušeno obstala na pragu, potem pa je vstopila, sedla na stol blizu postelje in jela premišljevati. Spomnila se je svoje prve mladosti in vsega, kar je pozneje doživela do današnjega dne.

— Srečna sem! je šepetala Julija in hvaležno dvignila roke proti nebu. O, vsemogočni Bog, prosim te, ohrani mi to srečo, obvaruj mi mojega Giuseppa Musolina! Zahvaljujem se ti, sveta Mati božja, da si mi dala, da sem dočakala ta srečni trenutek ...

Julija si je zakrila obraz z rokama, potem pa je pogledala okrog sebe. Ko se je prepričala, da je sama v sobi, je pogledala svojo poročno obleko in jo začela slačiti, naenkrat pa je vztrepetala.

Pozabila je zakleniti vrata.

Hitro je skočila k vratom in zaklenila.

Snela si je z glave poročni venec in mu šepetala:

— O, ti krasni venec, ponos in okras vsake deklice, moje glave ne boš več krasil, toda spravila te bom kot trajen spomin na ta dan! Ko pa bom na smrtni postelji, bom prosila Giuseppa, da bo zopet okrasil mojo glavo, da boš usahnil z menoj.

Ko je Julija spregovorila te besede, je prinesla venec k ustom in pritisnila svoje ustnice nanj. Potem pa je snela še pajčolan in slekla obleko.

Naenkrat je v sobi nastala tema, skozi katero so prodirali žarki lune.

Julija je legla v postelj. S čudnimi občutki je pričakovala prihod svojega moža. Pritajeno je dihala in napeto prisluškovala, da bi slišala njegove korake, ko se bo bližal.

Naenkrat se je vzravnala v postelji.

K vratom so se bližali tihi koraki.

— Ah! Je že prišel! On je! je vzdihnila Julija in planila iz postelje, ogrnila se je z obleko in šla proti vratom.

— Giuseppe, ali si ti? je vprašala Julija šepetaje. Nihče ji ne odgovori.

— Giuseppe, ali si ti? je zopet vprašala Julija.

Namesto odgovora je nekdo prijel za ključavnico.

Musolino je bil prav gotovo tako razburjen, da ni mogel spregovoriti niti besedice. Oh, tudi Musolino je bil razburjen, saj pa tudi Julija ni bila mirna. Julija je to vedela, toda kljub temu je še enkrat vprašala:

— Giuseppe, ali si ti?

— Da, Julija, jaz sem! je odgovoril razburjen glas pred vrati.

— Ah, kako je nemiren, si je mislila Julija. Saj ne morem niti spoznati njegovega glasu...

— Julija, odpri! je ponovil nekdo od zunaj.

Julija je obrnila ključ in hitro odšla k postelji...

Ko pa se je obrnila, je videla, da so se vrata počasi odprla, v sobo pa je stopil moški.

Julija je trepetala od razburjenja.

Tokrat ni pričakovala Musolina samo kot prijatelja in zaročenca, temveč kot svojega moža...

In Julija ga je videla, ko je vstopil.

Julija ni mogla dolgo vzdržati. Razširila je roki in mu hitela naproti.

Naenkrat pa je obstala sredi sobe kakor prikovana.

Njeno telo se je skrčilo, kri se je nehala pretakati po žilah. Njena usta so ostala odprta radi silnega presenečenja, glas pa je izumrl v grlu.

V mesečini je zagledala obraz človeka, ki je prišel v sobo.

To ni bil Giuseppe Musolino, katerega je Julija pričakovala...

Tujčev obraz je bil blede, imel pa je črno koničasto bradico, ki ga je delala podobnega vragu.

Julija je naenkrat kriknila.

— Luigi Borgeze! so spregovorila njena usta.

Zares, to je bil strašni rimski grof Luigi Borgeze...

Ko je bila vsa vas na plesu v vaški gostilnici in ko ni bilo v sindakovi hiši nikogar razen Julije, se je Luigi Borgeze neopazeno splazil v hišo.

Da pa je bila hiša popolnoma prazna je bila Karmelina

zasluga, katero je obljubila svojim neznanima zaveznikom, fistima skrivnostnima beračema.

Tisti slepi starec, tisti berač z dolgo sivo brado — je bil torej Luigi Borgeze!

Kdo pa je bila njegova vnukinja?

Tista mlada in lepa plavolasa beračica je bila Margareta Čiriko, laži-hčerka kneza Alberta Borgeza.

Zakaj sta se lotila tega posla? Zakaj sta se Margareta in Luigi pod krinko splazila v Aspromonte in se vtihotapila v sindakovo hišo.

Čemu je prišel Luigi sedaj v Julijino sobo?

Če se spomnimo na zavezništvo in sporazumljenje med grofom Luigijem in Margareto, če se spomnimo na strašen smoter njunega premišljevanja in hotenja, nam bo vse razumljivo.

Margareti je bilo na tem, da bi Julija izginila in sicer iz dveh razlogov: Če bi Julija izginila, bi izginil z njo edini dokaz in nihče ne bi ne mogel več razkrinkati njene goljufije in dokazati, da Margareta ni prava hčerka kneza Alberta Borgeza; ko pa ne bi bilo več Julije, bi si Margareta lažje pridobila Giuseppa Musolina, ki ga je ljubila.

Luigi Borgeze pa je stremel za tem, da bi izginil njegov brat, knez Alberto Borgeze, kajti po njegovi smrti bi prišel Luigi do ogromnega bogastva.

Njuno zavezništvo pa je obstojalo v tem: Luigi je moral odstraniti Julijo, Margareta pa bi kot protiuslugo umorila njegovega brata.

Luigi je sedaj prišel, da bi izvršil svoj del.

Ko ga je Julija zagledala, se je zelo prestrašila, kajti od tega človeka ni pričakovala ničesar dobrega. V največjem strahu je komaj spregovorila:

— Luigi Borgeze!

— Torej si me spoznala? reče grof in se zlobno nasmehe.

— Da ... spoznala sem vas ... je jecljala Julija.

— Prav vseeno. Če bi me ne bila spoznala sedaj, bi spoznala pozneje.

Luigi je stopil k njej in jo zgrabil za roke. Julija je poskušala, da bi se mu iztrgala iz rok — toda zaman.

Luigijeve roke so jo tiščale kakor železo.

— Kako ste si upali priti sem? se je branila Julija.

Namesto odgovora pa se je Luigi samo peklenski zasmel.

jal. — Proč! je vpila Julija. Svojo predrznost bosta drago plačala, kajti moj Giuseppe bo kmalu prišel in gorje vama, če vaju zaloti tukaj...

Grof se je še glasnejše zasmel.

— Ne bo naju zalotil, odgovori črni grof. Midva bova takoj odšla... Prišla sva samo, da bi mu čestitala — potem bova pa takoj odšla...

— Musolino ni pričakoval vaših čestitk...

— To sem si mislil, se je zasmel pretkani grof, jaz pa nisem pozabil na svojega prijatelja...

— Prijatelja?! je ponovila Julija ironično. Ne, vi niste Musolinov prijatelj... vi ne znate biti prijatelj... vi ste nevaren prijatelj... vi prinašate samo hudo...

— Ha... ha... ha!... se je zasmel grof Luigi Borgeze. Kako pa veš ti to?

— Vem, ker poznam vse vaše dejanje in nehanje, ker vidim plamen vašega sovraštva...

— Morda je res, kar praviš, reče grof.

Julija je šele sedaj zagledala, da grof ni prišel sam.

Pri vratih je stala še neka črna senca.

Julija je s svojimi ostrimi očmi pogledala proti vratom in videla človeško postavo, ki je bila zavita v plašč, na glavi pa je imela pajčolan.

Julija je še bolj vztrepetala.

— Hitro! krikne grof. Julija, pripravi se, ti boš šla z vama...

— Kaj?! Jaz da bi šla z vama? je zavpila Julija prestrašeno. Kam?

— V Aspromonte...

— Zakaj?

— Ker jaz tako hočem! je zavpil Luigi.

— Jaz pa nočem z vama...

— Moraš!

— Ne bom šla! Jaz bom tukaj počakala na svojega moža Musolina...

— In ga ne boš pričakala...

— Bom!

— To bomo videli! je zagrmel razjareni grof in močneje prisil Julijo ter jo potegnil proti vratom.

— Pustite me, se je branila in vpila nesrečna Julija. Jaz nočem z vami! Vi me boste ubili...

— Ne boj se, neumnica, odgovori grof. Jaz te ne bom ubil, ti si lepa ... ti boš moja ... ti madona San Stefana ...

— Ničvrednež! Lopov! ... se je branila Julija, zbrala je svoje zadnje moči in sunila Luigija od sebe ...

Luigi je pobledelel in spregovoril neko psovko.

Julija je bila sedaj prosta ...

Hitro je pogledala proti oknu. Mislila je skočiti skozi okno in se tako rešiti nasilneža.

Toda ni imela časa, da bi izvršila svoj namen.

V tem trenutku je čutila, kako ji je dvoje rok vrglo nekaj preko glave in jo krepko stisnilo ...

To je storila tista skrivnostna prikazen, ki je stala doslej pri vratih.

Ko je postava pri vratih videla, da je Julija ušla grofu, je hitro prihitela k njej, ji vrgla plašč preko glave in jo močno stisnila krog pasu.

Julija je bila brez moči. Vedela je, da jo čaka pogin, zaprosila je z žalostnim glasom:

— Milost! Grof, usmilita se me ... Rajši me ubijte tukaj... da vsaj Musolino najde tukaj moje mrtvo telo ...

Zločinca pa se nista zmenila za njeno prošnjo. Mudilo se jima je, rada bi bila čimprej izginila s svojim plenom.

— Hitro! reče grof svojemu tovarišu. Nihče naju ne bo opazil. Vsa vas se nahaja na plesu v vaški gostilnici, naju pa čaka voz ... Naprej!

Julija se je obupno branila. Ko je videla, da ji prošnja ničesar ne pomaga, je jela klicati na pomoč, kolikor so ji dopuščale moči. Čeprav je bila pokrita, je vendar njen glas jasno prodiral skozi plašč in se razlegal po prazni hiši.

Grof Luigi ji je s pestjo zamašil usta in jo potegnil proti vratom.

Pri vratih pa sta se naenkrat ustavila ...

Po hodniku so prihajali lahni koraki.

— Prokleta! je zaškripal Luigi z zobmi. Nekdo prihaja!

— Izdani smo! je zašepetal grofov tovariš, to pa je bila seveda Margareta. Vidim, da prihaja neki moški ...

— Ne preostaja nama ničesar drugega, kakor borba, reče Luigi. Margareta, pripravi orožje!

Luigi je jezno sunil Julijo od sebe in ubožica se je zgrudila na tla.

V rokah Luigija in Margarete so se zasvetili noži.

Postavila sta se v senco pri vratih in tako pričakovala nepovabljenega gosta.

— Kaj se godi tukaj? vpraša glas s hodnika.

Iz sobe ni nihče odgovoril.

— Julija, ali ste sami? je ponovil glas.

To je bil Antonio, ki je sedaj stopil v sobo.

— Kje je Musolino? vpraša Antonio.

— Še ni prišel, pa bo tudi on hitro prišel za teboj tja, kamor bom sedaj tebe poslala! reče Margareta in plane iz zasede na Antonia.

Njeno bodalo se je globoko zarilo v Antonijeve prsi.

Antonio se je opotekel, se zgrudil na tla in zavpil:

— Morilci! Razbojniki!

Njegov krik se je razlegal po prazni hiši.

Razbojnika nista imela niti toliko časa, da bi se oddahnila, ko se je pojavil že drugi človek.

To je bil sindako, Karmelin oče.

— Antonio, sin, kaj se je zgodilo? vpraša starec z drhtečim glasom.

Antonio pa je bil že mrtev.

Ko je sindako videl svojega sina mrtvega, je doumel vse in zavpil:

— Razbojniki! Lopovi! Ubili ste mi upanje mojih starih dni!

Komaj pa je spregovoril te besede, se je izvil iz njegovih prsi smrtni krik... Vse se je okrog njega zavrtelo in starec se je zgrudil mrtev poleg svojega sina...

Doletela ga je ista usoda. Bodalo rimskega grofa je presekalo nit njegovega življenja.

Julija je bila nezavestna, kakor v sanjah je čutila, kaj se godi okrog nje in kako jo nesejo po stopnicah navzdol. Kmalu je začutila sveži zrak...

Razbojnika sta odšla iz hiše, v kateri sta pustila na pragu nevestine sobe dva mrtveca, očeta in sina...

Luigi je nosil nezavestno Julijo.

Ko sta hodila po vasi, ju ni nihče motil, ker nista nikogar srečala, kajti Karmela jima je dobro označila ulice, po katerih bi najlažje ni najhitrejšje prispela iz vasi...

Čez malo časa sta prispela do kočije, ki ju je pripravljena čakala. Ker ni bilo kočijaža, so bili konji privezani k nekemu drevesu. Zločinca nista hotela imeti priče.

Margareta je odvezala konja, Luigi pa je sunil Julijo v kočijo in konji so oddirjali v noč ter odpeljali s seboj razbojnika in nevesto, katere ženitovanje je tako krvavo končalo...

Strašno odkritje

Ko se je Musolino vrnil s pokopališča in ko je pustil Karmelo pred gostilno, je hitel proti sindakovi hiši, kjer ga je pričakovala njegova mlada žena.

Po stopnicah je hitel poln upov.

V svojem prevelikem razburjenju ni niti opazil, da ni v hiši žive duše, opazil ni niti tega, da ni gorela nikjer nobena svetiljka.

Musolino ni pazil na ničesar okrog sebe, temveč hitel po hodniku proti Julijini sobi. Ko je prispel do vrat, se je spotaknil ob nekakšen predmet, ki je ležal na tleh.

— Ah! vzklikne Musolino, ki je mislil, da je kateri izmed pijanih vaščanov zašel in se onemogel zgrudil na tla.

Musolino je napravil luč, v tem trenutku pa se je zdrznil. Na prvi pogled je opazil kri.

V glavi se mu je porodila strašna slutnja.

Dvignil je svetiljko in strašno zavpil. Sedaj je zagledal dvoje trupel, iz katerih je tekla kri.

— Dva mrtveca!

Musolino se je nagnil nad mrtveca, ko pa je videl njuna obraza, je zopet zavpil.

Spoznal je sindaka in njegovega sina.

Kakor neumen je skočil preko trupel in planil v sobo.

— Julija! Julija! je zavpil Musolino z drhtečim glasom.

Nihče se ni oglasil.

Musolino je pogledal po sobi — v sobi ni bilo nikogar. Julija je izginila...

Musolino je zarjovel kakor ranjena zver.

— Umor! Umor! Julija je izginila! je zakričal Musolino, da je odmevalo po vsej hiši.

To odkritje je nanj strašno vplivalo.

Groza in obup sta zastrupila njegovo dušo, nepopisna boleost mu je glodala srce. Njegov obraz se je strašno spačil, tako da je bil Musolino podoben norcu.

V takšem stanju je Musolino hitel po stopnicah navzdol in neprestano vpil; tako je našel Karmelo.

Ko jo je zagledal, ji je povedal, kaj se je zgodilo.

Karmela je slišala, da sta njen oče in njen brat mrtva, strašno je zavpila in se nezavestna zgrudila na tla.

Nekaj časa je ležala brez zavesti, ko pa je zopet odprla oči, je zagledala pred seboj strašno spačen obraz Giuseppa Musolina.

Bleda sta strmela Musolino in Karmela brez besede drug v drugega.

Po daljšem molku je Karmela komaj spregovorila:

— Ti praviš, da sta oče in moj brat mrtva?

— Da, oba sta umorjena...

— Ne, Musolino, to ni mogoče, to ni resnica! je zavpila Karmela.

— Rad bi, da bi bila laž, kar sem ti povedal, je odgovoril Musolino, toda, na žalost je to resnica...

Njegov glas je prekinilo ječanje.

— In Julija je izginila? vpraša Karmela.

— Da, Julija je izginila, je zaječal Musolino. Julijo so mi vzeli, oropali so me... O, sveti Bog, kako ostuden zločin!... Musolino je krčevito ihtel.

Karmela ga je nekaj časa nemo opazovala. Potem pa je stopila k Musolinu, kakor da bi se bila malo pomirila in mu rekla s krepkim glasom:

— Musolino, ne obupaj! Bodi hraber, ne spozabi se!... Vidiš, jaz sem samo ženska, pa ne stokam, ne trepečem in ne jadikujem. Pojdiva, da bom videla očeta... pojdij z menoj...

Karmela je prišla Musolina za roko in ga odpeljala v prvo nadstropje. Ko sta prispela do Julijine sobe, je Karmela zagledala dvoje trupel v mlaki krvi. Čeprav se je delela še tako hrabro, je zavpila in omahnila na mrliča, ter ju jela objemati in poljubljati med ihtenjem.

Musolino je sedaj pozabil na svojo boleost. Zelo ganjen je opazoval Karmelo, ki je jokala za izgubljenim očetom in bratom. Musolino pa je videl samo njeno žalost, ni pa vedel, kaj je Karmela v tem trenutku čutila in mislila.

— O, jaz nesrečnica, je tarnala Karmela v globini svoje duše. Jaz sem ju ubila, moje zlobne spletko so zakrivile njuno smrt. Nikdar ne bom videla svojega očeta, nikdar več ne bom objela brata... Hiša, v kateri sem se rodila in v kateri sem preživela svojo mladost, bo odslej prazna... To sem pa zakrivila samo jaz...

Karmela se je naenkrat dvignila. S pestmi se je bila po prsah pulila si je lase in vpila kakor neumna:

— Morilka! Morilka!

Musolino jo je začudeno gledal. Stopil je k njej, jo prijel za roko in jo vprašal:

— Karmela! Ti veš kdo je morilec?

Karmela se je strašno zasmejala.

— Da, poznam ga! odgovori Karmela in iz njenih oči je švigal čuden plamen.

— Govori, kdo je morilec?

— Ali ne uganeš sam?

— Ne.

— Morilec je ženska.

— Ženska?! se je začudil Musolino.

— Da, ženska, pravi hudobni duh...

— Toda, Karmela, to je vendar nemogoče! Če bi bila ti poznala morilca, bi bila preprečila zločin...

Karmela zavzdihne in povese oči.

— Če res veš, kdo je morilec, tedaj mi povej njegovo ime in jaz ti prisegam, da bom maščeval nedolžni žrtvi...

Karmela je molčala.

— Vidiš, Karmela, da si se zmotila! Toda, sedaj nimava časa, da bi se pogovarjala. Jaz moram hitro na lov za temi roparji. Julijino življenje je v nevarnosti.

— Zaman jo boš ispal... Julije ne boš več dohitel! reče Karmela in te besede je zopet spremljal strašen smeh.

Njene oči so se svetile kakor v vročici.

— Kaj si rekla? je kriknil Musolino.

— Rečem ti, da ti ni treba ničesar več upati! Vse je izgubljeno!...

— Karmela, kaj pomenijo te besede?

— Vem, nadaljuje Karmela, da so jo najhitrejši konji odpeljali iz Aspromontov...

— Ah! zavpije Musolino jezno in stisne Karmelo močno za roko. Nesrečnica, ti si torej vedela za ta zločin? Morda si bila tudi ti udeležena pri tem strašnem delu? Priznaj, ali pa te bom zadavil!

Karmela se je zopet zlobno zasmejala.

— Mar misliš, da me boš z grožnjami prisilil, da ti bom vse povedala in ti priznala? Ali misliš, da se bojim smrti? Ha, ha, ha! — Poglej mi v oči! Mar sem podobna tisti, ki se boji? Če me boš ubil, bom odnesla tajnost s seboj v grob. Toda jaz bom kljub temu govorila in priznala ... tebi, najlepšemu človeku na svetu!

Ko je Karmela spregovorila te besede, ga je prijela z obejnima rokama in ga potegnila v Julijino sobo.

— Priznaj, je zavpil Musolino, kedaj so bili v sobi?

— Bom, toda ne tako. Na kolenih bom govorila s teboj, ti, moj malik, ti boš moj sodnik in moj krvnik!

In Karmela poklekne.

— Giuseppe Musolino, poslušaj me in preziraj me! nadaljuje Karmela. Vse sem vedela. Še več! Ta misel je dozorela v moji duši že mnogo prej ... ne šele danes! Že pred osmimi dnevi je bila Julija blizu smrti. V gozdu je počivala njena glava v mojem naročju, Julija je spala. Zgodil pa se je čudež in Julija je ušla smrti!

Musolino je mislil, da posluša blaznega človeka. Karmela, katero je smatral za najboljšo Julijino prijateljico, katero je nesrečnica imenovala svojo sestrico, ta Karmela, poštena in plemenita hči aspromontskega sindaka priznava, da je v njeni duši zibelka misli o strašnem zločinu, ki se je pred nedavnim zgodil.

— Naprej! Nadaljuj! je zavpil Musolino s trpkim glasom. Julijo si hotela ubiti? Čemu pa?

— Ha, čemu? Čemu pa umori ženska svojo tekmovalko? Giuseppe Musolino se je zdrznil.

— Čemu? odvrne Musolino. Ne vem!

— Ti ne veš? In vendar bi bil to lahko čital v mojih očeh. To bi bil lahko videl in spoznal iz vsake posamezne besede, ki sem jo spregovorila s teboj. Ha ... ha ... ha ... ali veš sedaj, ali slutiš, ali me razumeš? Ni mogoče, da bi srce, ki gori s strastne ljubezni, ne razumelo tega! Ljubezen mora razumeti, kadar ji ljubezen govori, kajti sicer ni ljubezen!

— In čeprav je ta ljubezen tako hrepenela po tebi, ti si ostal hladen, ker si bil ves Julijin. Toda, tudi jaz sem kalabrijska žena. Če se pri nas dva moška sovražita, ubije eden izmed njih svojega nasprotnika, če pa ljubita dve ženi enega moža — ubije ena svojo rivalinjo.

Musolino jo je poslušal in ni verjel svojim ušesom.

— In ti še vprašuješ zakaj sem sovražila tvojo Julijo in

zakaj sem jo hotela ubiti? Poslušaj me torej: Ljubila sem te, ljubim te še sedaj in radi tega bom umrla.

— Radi tega si postala morilka? vpraša Musolino.

— Julijo sem hotela na vsak način ločiti od tebe, oh Bog, saj sem bila neumna, ko sem mislila, da bi potem jaz smela upati, če se ti ne bi bil mogel z Julijo poročiti... Bog mi je priča, da sem se še dovolj dolgo borila proti mojim peklen-skim nameram... ne, nisem hotela biti hudobna! Toda vedno... vedno sem videla pred seboj Julijino ljubezen. Ko pa je šel da-nes mimo mene tisti slepi berač...

— Slepi berač?! se je začudil Musolino. Tisti človek, ki je sedel pri mizi poleg mene? ... Mar je bil tudi to eden izmed tistih, ki so se zarotili proti moji sreči? Tisti slepi stavec?

— Vse to je bila samo krinka... laž... Tudi njegova vnukinja ni beračica... Ko sta odšla iz vasi, sem ju spremila, da bi jima pokazala pot... Tam, na ozki poti izven vasi, pri tistih dveh skalah sta snela krinko.

— O, prav vseeno mi je bilo, od katere strani bo prišla rešitev. Obljubila sta mi, da bosta odpeljala Julijo, če jima bom pustila vrata odprta... jaz pa... jaz sem storila tako.

Karmela je povescila glavo kakor da bi čakala na smrtni udarec; mirno, brez vsakega tresljaja je klečala in ni niti trenila z očesom.

— Tedaj si delala skupno s tistim moškim, s tistim namišljenim beračem in z njegovo dozdevno vnukinjo, mlado beračico?

— Da!

— Ali ti nista povedala kam bosta odpeljala mojo nesrečno ženo?

— Nista. Prisegam ti, da mi nista ničesar povedala. Prisegla pa sta mi, da Julije ne bosta ubila!

— To sta ti prisegla? je ponovil Musolino bridko. Kaj je takšnim ljudem za kakršnokoli prisego! Kakor da bi ne bil sam že tolikokrat izkusil, kako lahko ljudje prelomijo prisego, s kakšno lahkomiselnostjo kršijo svoje najsvetejše obljube. Ubila jo bosta! Jaz pa je ne bom nikdar več videl!

Musolino se opoteče.

— Tista bela brada slepega berača je bila torej ponarejena. Kakšen pa je bil ta lopov sicer?

— Moški z bledim obrazom in s črno brado, kakršno nosijo po navadi Francozi...

— Luigi Borgeze! krikne Musolino.

— Jaz ga ne poznam, nadaljuje Karmela, toda ta človek je rekel, da sovraži Julijo in da jo hoče ločiti od tebe. Tudi njegova plavolasa spremljevalka je bila polna teh maščevalnih želja...

— Ali je bila mlada? vpraša hitro Musolino.

— Mlada in lepa, odgovori sindakova hči. Mislim, da nisem še nikdar videla lepšega obraza.

Musolino se ni mogel spomniti, katera ženska sovraži Julijo in se ji hoče maščevati.

— Sedaj mi je jasno, kako so Julijo odpeljali, reče Giuseppe Musolino z zamolklim glasom, toda še vedno ne vem, kako je nastala smrt tvojega očeta in tvojega brata. Kaj mi pa imaš o tem povedati?

— Ničesar! ... zavzdihne Karmela. Bog v nebesih mi je priča, da nisem nameravala umoriti svojega očeta in brata... O, kako bi vendar mogla misliti na kaj takega! Toda jaz ti lahko povem vzrok njune smrti.

— Ko sta Julijo hotela razbojnika odpeljati, sta najbrž stopila v hišo moj oče in moj brat. Morda je mojega brata privedla semkaj slutnja, kajti moj brat je spregledal mojo namero, vedel je, da te ljubim in da sem sklenila, da bom Julijo odstranila. Antonio me je neprenehoma zasledoval, pazil je na sleherni moj korak...

— Dobri Antonio! reče Musolino sočutno. Tako mlad, pa si moral pasti od morilčeve roke! Oh, meni se smiliš... ubogi mladenič...

Njegov obraz se je naenkrat spremenil.

— Karmela, nadaljuje Musolino s strašnim glasom, tebe pa proklinjam, ker si me onesrečila. Svet me prezira, ljudje so me zavrgli, Bog pa mi je poslal svojega angela, da bi me tolažil in lajšal mojo boleost, ki so mi jo povzročili ljudje s svojo nepravilnostjo.

— Ti pa... ti si uničila mojo srečo, toda uničila si tudi samo sebe! To hišo si si izpremenila v hišo žalosti, ubila si svojega očeta in brata, mene pa si onesrečila! In uboga Julija, kdo ve, če že ni postala žrtev kakega zločina.

— Ah, Karmela, bodi prokleta za vse svoje življenje! Da bi tvoja duša nikdar ne našla miru. Tisočkrat bodi prokleta, ti očetomorilka, ti bratomorilka, ti nezvesta in neiskrena prijateljica!

Karmela je zaječala.

— Zaslužila si si moje maščevanje, jaz pa te ne bom ubil! je nadaljeval Musolino. Dovolj veliko kazen ti bo naložila tvoja

vest, strašni bodo dnevi tvojega bodočega življenja. Večni nemir in strašna praznosta bosta tvoja zvesta spremljevalca. Sedaj sva končala! Nesrečnica, izgini mi izpred oči!

In Musolino je sunil Karmelo z nogo, tako da se je preválila v nasprotni kot.

Musolino je bolešno zavzdihnil. Začel je pridušeno ihteti in si zakril obraz z rokama.

Zaslišali so se nekakšni glasovi.

— V imenu božjem. kaj se je zgodilo tukaj? vpraša nekdo ostale prišlece.

To je bil markiz Gaston de Gondi, ki je stopil s svojimi tovariši v sindakovo hišo.

Prihiteli so po stopnicah do vrat Julijine sobe, kjer so zagledali na tleh dva mrliča.

Silno so se začudili.

Takoj so pomislili na svojega vodjo in planili skozi vrata v sobo.

Tu pa so videli Musolina, ki se je dušil v ihtenju, v kotu sobe pa so zagledali neko skrčeno telo.

— Kaj se je zgodilo? vpraša markiz de Gondi z razburjenim glasom.

Toda Musolino se ni niti zganil. Od strašne žalosti ni mogel spregovoriti niti besedice.

Markiz pa je odhitel k prikazni v kotu in jo natančneje pogledal.

— Karmela! se je začudil Gaston.

Tudi baron Somer in kapetan Trevij sta skočila k njemu in baron je vprašal:

— Karmela! Povejte nam vsaj vi, kaj se je zgodilo?

— Kdo je ubil vašega očeta in vašega brata? vpraša Gaston de Gondi.

Karmela ne odgovori ničesar.

Gledala jih je samo in ta pogled je govoril, da jih ne razume.

— Karmela, zakaj ne govorite? vpraša markiz.

Namesto odgovora je Karmela vstala, vzravkala svoje telo, ošabno je stresla z glavo in začela gledati okrog sebe.

Francozi so jo začudeno gledali.

Karmela pa je razširila roke in jela plesati.

— Giuseppe, poljubi me, je vpila Karmela. Mar ni sedaj prva poročna noč?

Francozi so se zgrozili.

— Ha ... ha ... ha! ... se je Karmela strašno zasmela.

jala. Aspromontski griči plešejo z menoj... zvonovi zvonijo...
bim, bam, bom...

— Znorela je! reče markiz.

— Očetova in bratova smrt sta ji omračili um! pristavi
baron Somer.

— Strašno! je dejal kapetan.

Karmela pa je neprehome plesala.

Markiz de Gondi je stopil k njej in jo prijel za roko.

— Pusti jo! je kriknil Musolino v tem trenutku, planil
je in potegnil markizovo roko od Karmele.

Musolino je bil tako strašen, da so se ga njegovi tovariši
skoraj prestrašili.

Vse tri Francoze je Musolino mrko gledal.

Njegovi tovariši so se jeli bati tudi za njegovo pamet.

— Ne dotikaj se je, je ponovil Musolino z zamolklim
glasom. Tvoja roka je čista, mar si jo hočeš omadeževati?

Francozi ga še niso razumeli. Pred njim se je raztezala
neka tajnost, katere si niso mogli pojasniti, radi tega so začu-
deno gledali nekaj časa Karmelo, nekaj časa pa Musolina.

— Poglejte jo! je nadaljeval Musolino in s prezirom po-
kazal na Karmelo. Bog jo je kaznoval! Ha, če je kdo na svetu
zaslužil takšno kazen, jo je Karmela prav gotovo zaslužila! Le
poglejte jo!

Francozi so se najprej med seboj spogledali, potem pa so
pogledali znorelo Karmelo, ki se je še vedno režala.

Musolino je nadaljeval.

— Ta lepa deklica, ta nesrečnica, je kriva smrti svojega
očeta in svojega brata!

— Ah, ali je mogoče?! so se začudili Francozi.

— Res je, na žalost! je potrdil Musolino trpko.

— Kaj pa Julija? je vprašal s strahom markiz Gaston
de Gondi.

Musolino je bolešno zavzdihnil in komaj spregovoril:

— Julija je izginila!

— Kako? Kedaj? so kriknili začudeni tovariši.

— Vse to se je zgodilo pred pol ure, nadaljuje Musolino,
toda, jaz poznam tistega, ki mi jo je ugrabil. Ah, gorje mu!
Ta lopov bo občutil strašno Musolinovo osveto.

— Saj ste videli, kakšne smrti je umrl Zokali! Zokalijeva
smrt pa ne pomeni ničesar proti smrti, ki jo bom pripravil
roparju moje neveste. Ah, narod bo še dolgo pripovedoval o
strahotah Musolinovega maščevanja...

— Ha... ha... ha... veselo... le veselo! se je smejala

Karmela. Danes je moje veselo ženitovanje... Ha... ha... ha...

Njen smeh je strašno odmeval po praznem hodniku in po vsej hiši.

— Odpeljite to blaznico izpred mojih oči, je zavpil Musolino in se stresel. Groza me je...

— Kam naj jo odpeljemo? vpraša markiz.

— K meni! je odgovoril starčevski glas z vrat.

Vsi so se obrnili proti vratom in zagledali starega aspromontskega duhovnika očeta Benvenuto.

— Slišal sem vse, kar si pripovedoval svojim tovarišem, reče starec s solznimi očmi in se obrne k Musolinu. Zares, dan tvoje poroke je žalostno končal...

— Žalostno in krvavo! odgovori Musolino.

— Nisem storil prav, da sem te poročil, nadaljuje starec. Morda bi bilo boljše, če bi ne bil tega storil.

— Pravkar sem pisal svojim predstojnikom, obvestil sem jih, da sem te poročil in sem se svojevoljno odrekel te časti... Ne bom več duhovnik...

— Globoko v gozdu vem za neko mestece in hišico, kjer je nekoč živel puščavnik, ki je že zdavnaj umrl. Tam bom odslej živel sam, daleč od ljudi, to nesrečnico pa bom odpeljal s seboj. Njen greh in njen zločin sta tako velika, da ga ljudje ne morejo soditi, prepustil jo bom božji kazni. Skril jo bom v puščavi, nihče je ne bo videl in tako bo svet pozabil nanjo.

Vsi so poslušali starčeve besede z globokim spoštovanjem.

— Zbogom, Giuseppe Musolino, je končal starec. Bog naj ti podeli toliko moči, da boš lahko prenesel ta udarec...

— Prenesel ga bom! odgovori Musolino z glasom, ki ni pripuščal nobenega dvoma in prime starčevo roko. Mislim, da Bog name ne bo popolnoma pozabil in da mi bo dal toliko moči, da bom vse prenesel in se maščeval!

Stari oče Benvenuto je stopil h Karmeli, jo prijel za roko in jo odpeljal iz sobe.

Karmela je šla čisto mirno za njim.

Srečanje ponoči

Poleg vse svoje prekanjenosti in razbojniške neustrašenosti se je Luigi Borgeze bal Giuseppa Musolina. Posebno sedaj, ko mu je ugrabil ženo, je vedel, da bo Musolino v svoji jezi strašen in da bi ušel njegovemu maščevanju, je neusmiljeno podil konje in kočija je drdrala in se vedno bolj oddaljevala od Aspromontov.

V kočiji je ležala Julija nezavestna, poleg nje pa je sedela Margareta Čiriko.

Margareta se je peklenski smehljala.

Z zadovoljnim obrazom je gledala Julijo in premišljevala sama pri sebi:

— Ah, sedaj si v mojih rokah! Kako bo Musolino presečen, ko bo zvedel, da mu je izginila nevesta! To bo zanj težak udarec, toda Musolino si bo že ozdravil svoje srce, potem bo pa moja skrb, da si ga bom pridobila!

Pri tej misli je Margareta začutila, da se ji je kri začela hitreje pretakati po žilah.

— Luigi niti ne sluti, kakšno uslugo mi je s tem napravil! je nadaljevala Margareta svoje premišljevanje. Ta zviti človek misli, da sem jaz samo slepo orodje v njegovih rokah! ...

— Ha ... ha ... ha ... bedak! Jaz ne služim njegovim težnjam, on služi meni, da, celo še več, jaz bom Luigija izkoristila še za moje druge težnje ...

— V zadnjem času sem opazila, da si prizadeva, da bi si pridobil mojo naklonjenost in da bi rad prosil za mojo roko... Ha, to pa je res bedak!

— Ta človek misli, da mi to ugaja in si domišlja, da jaz ne vem, radi česa bi on to storil. Luigi misli, da jaz ne vidim, da stremi samo za tem, kako bi si pridobil ogromno dediščino kneza Alberta Borgeza!

— Pa se pošteno moti! Rajši bi si prebodla srce z zastrupljenim bodalom, kakor pa da bi postala žena Luigija Borgeza!

Njen obraz je otopel. Margareti se je zastudila že samo misel na takšen zakon.

— Ne, ne! In tisočkrat ne! je spregovorila Margareta polglasno. Na svetu je samo eden človek, kateremu bi mogla darovati svoje srce. In ta človek je Giuseppe Musolino, ki ga že zdavnaj ljubim.

— Da, Musolino, ti boš moj, ti moraš biti moj in boš čisto gotovo moj, ko ti bom položila k nogam premoženje in dediščino Borgezev in svojo ljubezen. Ne, ti ne boš tako neumen, da bi vse to odbil . . .

Margareta je naenkrat prekinila svoje premišljevanje.

Opazila je, da se je Julija zganila.

Zopet si je hotela zakrinkati obraz, v zadnjem hipu pa se je premislila.

— Zakaj nebi to storila? si je mislila Margareta. Mar se mi je še treba bati te deklice? Julija je v moji oblasti, ne more mi pobegniti, ne more mi ničesar storiti, Musolina pa itak ne bo nikoli več videla! Naj zve, kdo jo je odtrgal od Musolina, to bo njeno bolest samo še povečalo . . .

Julija je podzavestno potegnila z roko preko čela, potem pa je počasi odprla oči.

Margareta je po njenem motnem pogledu spoznala, da Julija ne ve, kje se nahaja in kaj se je zgodilo z njo.

Topo je gledala Margareto in okrog sebe.

Naenkrat je strašno zavpila.

Zavest si ji je vrnila in Julija je planila, Margareta pa jo je obdržala na sedežu in rekla s surovim glasom:

— Bodi mirna in se ne gani, kajti odtod ne moreš pobegniti! . . .

— Bog! krikne Julija. Kje se nahajam?

— V kočiji! odgovori Margareta.

— Kako sem prišla sem?

— To boš zvedela pozneje.

— Kam me peljejo?

— Boš že videla!

Julija se je stresla in si zakrila obraz z rokama.

— To torej niso bile sanje! je zaječala Julija obupano. Mene so ugrabili, v poročni noči so me ločili od mojega moža! Toda, ne, ne . . . To ne more biti resnica. Bog ni tako neusmiljen . . .

Margareta se je prezirljivo nasmehnila.

Julija je dvignila glavo in pogledala Margareto, naenkrat pa je veselo vzkliknila:

— Margareta Čiriko?!

— Da, jaz sem, je odgovorila Margareta porogljivo.

— Ti, Margareta? ponovi Julija razburjeno. Ti, moja prijateljica in tovarišica iz San Stefana? O, hvala Bogu, tedaj se ničesar ne bojim. Če si ti poleg mene, potem mi prav gotovo ne preti nobena nevarnost? . . .

Kolikor je bilo Julijo prej strah, toliko boj je bila sedaj vesela, ko je zagledala poleg sebe Margareto.

Saj Julija in Margareta sta si bili nekoč dobri prijateljici, skupaj sta preživelj svojo mladost.

Julija je iztegnila svoje roke in hotela Margareto objeti, toda Margareta jo je sunila od sebe.

Nekdanja prijateljica se je prezirljivo nasmehnila.

Julija jo je začudeno pogledala, v tem trenutku pa je vztrepetala.

Videla je njen strašen obraz in spomnila se je dogodkov nocojšnje noči.

— Morda je tudi Margareta v zvezi z Luigijem? je pomislila Julija.

Julija se je stresla pri tej misli.

— Margareta! je spregovorila Julija z drhtečim glasom. Mar si tudi ti v zvezi z mojimi sovražniki? Ah, ne, ne... to bi bilo strašno...

— Zakaj? vpraša Margareta.

— Zato, ker sem te imela za prijateljico, ker sem verjela tvojemu prijateljstvu...

— Julija, ne bodi neumna! odgovori Margareta suhoparno. Ali verjameš v prijateljstvo?

— Do sedaj sem verjela...

— Neumnost! se je zasmejala Margareta. Mar ne veš, da je pravo prijateljstvo bolj redko kakor biser na dnu morja?

— Ti torej nisi...

— Nisem tvoja prijateljica.

— Kaj pa si?

— Tvoja sovražnica!

— Mar sem te razžalila?

— Nisi.

— Zakaj me torej sovražiš? vpraša Julija bolešno. Kaj sem ti žalega storila?

Margareta je samo skomignila z rameni.

— Margareta, pa nisi pozabila na najine otroške dni, ki sva jih preživelj skupaj? Mar se ne spominjaš več najinega detinstva?

Margareta je molčala.

— Ah, Bog, zakaj si mi poslal še ta kelih? je zavzdihnila Julija. In to ravno na dan moje poroke...

— Poroke! je ponovila Margareta in se trpko nasmehnila. Vidiš Julija, ta beseda ti lahko pojasni vse...

— Jaz te ne razumem! reče Julija začudeno.

— Ha ... ha ... ha ... se je zasmejala Margareta. Ti tega ne razumeš, čeprav je to čisto lahko umljivo! Ti si rekla, da si se poročila z Giuseppom Musolinom?

— Da, to sem rekla! je potrdila Julija. Jaz sem Musolinova žena ...

— Boljše bi bilo, če bi ne bila, nadaljuje Margareta.

— Čemu?

— Zato, ker je poroka vzrok tvoji nesreči. Radi tega si ugrabljena, radi tega boš izgubljena ...

— Bog! je zavpila Julija. Ali je kdo na svetu, ki mu ni po volji, da sem se poročila z Giuseppom Musolinom, mar je to komu prekrizalo račune?

— Da, Julija, nekomu tvoja poroka ni po volji ... odgovori Margareta.

— Kdo je to?

— Jaz!

— Ti?! Ti, Margareta? je komaj spregovorila Julija.

— Da, jaz!

— Radi česa, Margareta?

— Radi tega, ker ljubim Musolina!

Julija je obupno zavpila. Sedaj ji je bilo vse jasno.

— In radi tega me sovražiš? vpraša Julija. Radi tega si pozabila na najino prijateljstvo?

— Da, radi tega. Giuseppe te je ljubil, jaz pa sem te radi tega sovražila. On se je poročil s teboj in radi tega moraš izginiti ...

Julija si je pritisnila roki na svoje vroče čelo. Zdelo se ji je, da ima vročico, potem pa je komaj nadaljevala:

— In da bi dosegla svoj namen si se združila z Luigijem Borgezom?

— Da.

— S tem razuzdanim rimskim grofom?

— Da.

— Pod kakimi pogoji pa si si pridobila prijateljstvo tega razuzdaneža?

— Kaj te pa to briga! je prezirljivo odgovorila Margareta.

— Mar si se mogla združiti s takšnim zločincem in napraviti zvezo proti meni?

Margareta je skomignila z rameni.

— Tebi je pač vseeno, reče Margareta, kdo mi je pomagal, da sem te odtrgala od Musolina in te bom umaknila s poti ...

— Margareta! Margareta! zavzdihne Julija. Ti si zaslep-
ljena, ti mi delaš krivico.

Margareta je zopet samo skomignila z rameni.

— Kam pa me peljeta? vpraša Julija.

— Boš že videla!

— In Musolino?

— Zanj ti ni treba skrbeti...

— Mar ga ne bom več videla?

— Nikdar več! je rekla Margareta s strogim glasom.
Nikdar več ne boš videla Giuseppa Musolina!

— Ah! je bolestno zavpila Julija. To je strašno... to
je strašno!... Ločili so me od mojega moža, od človeka, ki ga
ljubim bolj kakor svoje življenje... Zakaj mi torej ne vzameta
tudi življenja? Zakaj me ne ubijeta?

— Zakaj?! Zakaj?! se je prezirljivo zasmejala Marga-
reta. Morda grešiva, ker ne storiva tega, kajti za tvojo smrt
ne bi nihče nikdar zvedel, toda, darujeva ti življenje...

— Toda od življenja, ki ga boš živela, ne pričakaj niče-
sar... Julija, zapomni si, ti boš živi mrtvec za vse poštene
ljudi... Tvojo čednost bo zakrila sramota, tvoje vrline se
bodo spremenile in ljudje se ti bodo rogali...

Julija krikne in omahne na blazine...

Kočija je drvela z vedno enako hitrostjo. Luigi Borgeze
je podil konje kolikor jih je mogel, ropotanje koles pa mu je
napolnjevalo ušesa, tako da ni slišal, o čem sta se pogovar-
jali Margareta in Julija.

Luigi pa tudi ni pazil na to. Prizadeval si je samo, da bi
čimprej prispel iz Aspromontov.

Premišljeval je kaj naj bi storil z Julijo.

Mislil je, da bi jo odpeljal v Rim in jo izročil stari greš-
nici Terezi Sanko, katera bi poskrbela, da bi jo onesrečila, po-
tem pa bi si Julija sama poiskala smrt...

Čez malo časa je drvela kočija skozi San Stefano, dve
uri pozneje pa so prispeli v Reggio. Tu je grof premenjal konje
in takoj zopet pognal proti Napolju, odkoder je nameraval
s svojima dvema spremljevalkama v Rim.

Čeprav so bili že daleč od Aspromontov in se jim ni bilo
treba bati, da bi jih Musolino dohitel, je Luigi Borgeze vseeno
gonil konje kolikor jih je mogel.

Polnoč je že zdavnaj minila.

Julija je ležala v kočiji še vedno nezavestna. Margareta pa je premišljevala in kovala svoje zločinske načrte.

Na svojem sedežu pa je mirno sedel Luigi Borgeze in vedno priganjal konje, da je šlo kakor pri dirki. Tudi grof je jel premišljevati, naenkrat pa je začutil, da se ga loteva utrujenost. Spanec mu je zapiral oči in grof se je moral s silo premagovati, da ni zaspal.

Luigi je sedel na sedežu in dremal.

Kočija pa je drdrala skozi noč.

Naenkrat pa se je kočija stresla, Luigi bi bil skoraj odletel s sedeža.

Kočija se je nagnila in malo je manjkalo, da se ni prevrnila. Sprednje kolo se je strlo, istočasno pa je nekaj strašno počilo... Zdrobilo se je najbrž kakšno steklo...

— Hej! Ali ste znoreli? jo nekdo zavpil z močnim glasom. Kaj vendar delate?

Luigi se je zdrznil. S strahom je pogledal pred sebe v neki črni predmet. Grof je malo zaspal in ni vedel kaj se je zgodilo.

Naenkrat pa se je prikazala neka svetiljka in grof je zagledal pred seboj velikega in močnega človeka, pravega velikana.

Luigi je pobleдел.

Moški je bil tako velik in močan, da se je Luigiju zdelo, da še vedno sanja. Razen tega pa je bilo tudi v obleki tega orjaka nekaj čudnega. Nosil je rdeč plašč, zelene hlače, črne dokolenice in visoke čevlje z zaponkami.

— Kaj ste storili? je zagodrnjal ta orjak.

Luigi pa ga je samo začudeno in zmedeno gledal.

— To ste pa zares krasno izpeljali! nadaljuje velikan. Dirjali ste, kakor da bi vas kdo zasledoval! Bog naj mi oprostí, toda zdi se kakor da bi vas preganjale prikazni ali pa celo — Giuseppe Musolino...

Pri Musolinovem imenu je Luigi vztrepetal.

— Kdo ste? je vprašal Luigi.

— Jaz sem človek iz jekla! odgovori velikan. Le pogledjte moje mišice! Naenkrat dvignem pet sto kilogramov, drevesa rujem iz zemlje kar s koreninami... človeka ubijem z enim samim udarcem s pestjo...

Luigi je trepetal od strahu.

— Kaj se je vendar zgodilo? je komaj zašepetal.

— In še sprašujete? je zagrmel velikan.

— Verjemite mi, da ne vem... je zajecjal grof. Zadre-malo se mi je...

— Nikar se ne pretvarjajte! je nadaljeval velikan strogo. Sreča je, da se vam je zlomilo kolo na kočiji... mi vsaj ne morete pobegniti...

— Prav, kaj hočete od mene?

— Da poravnate račun...

— Kakšen račun?

— Da mi plačate škodo.

— Kakšno škodo? Kaj sem vam storil?

— Kar pogledjte! reče velikan in dvigne svetiljko, ki jo je držal v roki.

Svetiljka je razsvetila okolico in grof je zagledal pred seboj potniško kočijo.

— Vidite, radi vaše neprevidnosti ste razbili dvoje oken na tej kočiji, reče velikan z malo bolj človeškim glasom. Razen tega pa ste mi zlomili tudi kolo... Škodo pa mi morate plačati!

— Samo to? si je oddahnil grof.

— Saj to ni malo! Lahko bi bili povzročili ogromno škodo, po vaši krivdi bi ugasnilo marsikatero nedolžno človeško življenje...

— Kdo pa se nahaja v kočiji? vpraša grof.

— Najbolj poštene ljudje na svetu, umetniki, ki delajo gudeže...

Grofu je bilo sedaj vse jasno. Zadremal je, njegovi konji pa so dirjali in so dohiteli drugo kočijo, ki je bila pred njimi, ker pa je bila cesta precej ozka, sta kočiji morali trčiti skupaj.

Ta velikan pa mu je sedaj povedal, da se nahajajo v kočiji nekakšni potujoči umetniki, cirkuški vrvohodci in slični ljudje. Pred njimi ga ni bilo strah, kajti grof je prav dobro vedel, da se bo s temi ljudmi lahko sporazumel, če mu ne bo žal denarja.

— Vi nam morate plačati odškodnino za prestani strah in poravnati škodo! je ponovil velikan.

— Plačal bom, je odvrnil grof in vstal s sedeža ter si ogledal svojo kočijo.

— Ah, saj sem tudi jaz doživel nesrečo! reče grof. Padel je moj konj, ki najbrž ne bo več vstal, pa tudi eno kolo se je zlomilo...

— Seveda, ne boste mogli naprej! reče velikan.

— Toda jaz moram naprej! odgovori grof.

— To pa bo precej težko. Sicer pa prva vas itak ni daleč pa vam bomo že kako pomagali. Premenjali bomo kolesa,

zamenjali bomo konje in vse bo v redu, samo denarja vam ne sme biti preveč žal...

— Tedaj je vse v redu! reče grof.

Medtem je prišlo iz kočije, ki je bila pred njimi, nekaj ljudi. Vsi so imeli na sebi nekam čudne obleke.

— Kam pa potujete? vpraša grof.

— Kam? ponovi velikan. Naša pot ni vnaprej že točno določena. Mi potujemo povsod, kjer je kaj ljudi, sedaj pa si prizadevamo, da bi čimprej zapustili deželo, v kateri vlada strašna revščina...

— Odkod pa ste vi? Kako se imenujete?

— Jaz sem Abdulah — velikan —

Sedaj pa so prišli tudi ostali »umetniki«.

— Poglejte, to-le je naš ravnatelj, reče velikan in pokaže na nekega majhnega človeka, ki je nosil na glavi fes, v roki pa je imel pipo. Ime mu je Smith, po poreklu pa je Amerikanec...

Ravnatelj se je vljudno priklonil in dejal:

— Kakor vidim, imam čast govoriti z nekim plemičem?

— Da, odgovori grof, jaz sem rimski grof Luigi Borgeze.

Abdulah-velikan je pojasnil ravnatelju, da bo grof poravnal vso škodo, katero jim je povzročil s svojo neprevidnostjo.

Čudnemu ravnatelju je to prav posebno ugajalo in jel je pripovedovati o svoji družbi, o njihovi umetnosti in spretnosti, prepovedoval je o mestih, v katerih so bili do sedaj in o tem, kako bodo sedaj zapustili Italijo.

Sedaj bomo šli v Avstrijo, v Nemčijo, potem pa jo bomo mahnili v Francijo, kjer bomo ostali v Parizu precej časa... je končal ravnatelj svoje obširno pripovedovanje.

Luigi je pazljivo poslušal pripovedovanje »ravnatelja«, posebno pa ga je zanimalo njegovo razlaganje o potovanju iz Italije v inozemstvo in Luigi se je zamislil.

V njegovi glavi so se križale najrazličnejše misli in Luigi je že koval nov načrt.

Po kratkem premišljevanju je Luigi predlagal umetnikom, da bi šli do prve vasi skupaj.

— Zelo pametno! je postrežljivo odvrnil ravnatelj. Jaz itak ne smem izpostavljati svojega osoblja nočnemu mrazu. Skrbeti moram za njihovo zdravlje, posebno pa moram čuvati mojo malo Mirando, ki sem jo komaj odkupil za čistih pet lir od njenih staršev...

— Ah, saj to je podobno trgovini z ljudmi, reče Luigi in se čudno nasmehne.

— Kajpada! se je branil ravnatelj, na njegovem obrazu

se je zrcalila pretkanost. Gospod grof, jaz sem pošten človek, jaz imam dobro srce, toda moja obrt zahteva, da nabavim kar potrebujejo... Njeni starši so siromašni ljudje in kaj bi delali z otrokom, ki ga je treba čuvati kakor lutko v škatlici?

Pretkani grof ga je razumel in se veselil na tihem, ker je slučaj hotel, da je srečal tega človeka, ki bi ga lahko uporabil za vsako delo.

Ravnatelj je dal znamenje in družba »umetnikov« je v hitrici pripravila vse za odhod. Kolikor je manjkalo konjev, je nadomestila moč velikana in ostalih in čez četrte ure je prispela cela povorka v bližnjo vas in se ustavila na dvorišču vaške krčme.

Med temi dogodki je bila Julija še vedno v nezavesti in ni vedela, kaj se je godilo. Čeprav je Margareta slutila, kaj se je zgodilo, ni kljub temu šla iz kočije. Čakala je, da bi ji dal Luigi kakšno znamenje.

Ko se je kočija ustavila na dvorišču, je Luigi prišel k vratom kočije in jih odprl.

Margareta je takoj vprašala:

— Kje smo? Kaj se je zgodilo?

Grof ji je šepetaje pojasnil v kratkih besedah vse, potem pa je pristavil:

— Margareta! Spremenil sem svoj sklep glede Julije. Mislim, da bi bilo boljše, če bi ne šla v Rim...

— Temveč? vpraša Margareta.

Grof ji je pojasnil svoj novi načrt.

Margareta je z zadovoljstvom poslušala razlaganje svojega zaveznika, strinjala se je z vsem.

— Dobro, je končal grof. Tedaj bova tako storila, jaz bom pa stvar že uredil. Glavno je, da nama Julija ne bo povzročala več skrbi in da nama ne bo nikdar več prekrižala poti...

— Jaz pa bom že poskrbela, da si bom pridobila Musolina! si je na tihem mislila Margareta.

Grof je nekaj časa molčal, potem pa je pristavil:

— Tukaj bomo ostali do jutri. Radi tega je potrebno, da si najamete sobo, v kateri boste prenočili...

— Ne, tega ne bom storila, reče hitro Margareta. Julije ne smem pustiti niti za trenutek same. Poleg nje bom ostala v kočiji, dokler ne bo napočil čas, da se je bova znebila.

— Prav, odgovori grof ter odide v krčmo, kjer ga je čakal pretkani ravnatelj potujoče družbe.

Določena usoda

Dvomljivi umetniki so ostali v dvorišču v svojem potniškem vozu in brezskrbno spali naprej. Samo njihov »gospod ravnatelj« je odšel v krčmo in javil krčmarju njihov prihod, potem pa je zahteval sobo, kjer bi se mogel pogovarjati.

Krčmar, ki je bil zares presenečen in se je čudil tako poznemu obisku, ga je postrežljivo odpeljal v neko stransko sobo in prižgal svetiljko.

Mali, pretkani ravnatelj Smith je sedel k mizi in rekel krčmarju, da ga bo pozneje poklical in naročil pijače.

Krčmar se priklone in odide.

Smith je pričakoval grofa Luigija, ki mu je med potjo dejal, naj ga na samem počaka, ker bi se rad z njim o nečem zaupljivo pogovarjal. Predlagati mu je nameraval neko kupčijo, pri kateri bi lahko zaslužil ogromnega denarja.

Ravnatelju je bilo to dovolj in pričakoval je grofa, pripravljen sprejeti vsakršno kupčijo, katero bi mu rimski grof predlagal.

Ko je grof stopil v krčmo, krčmar pa ga je takoj odpeljal v sobico, kjer ga je pričakoval ravnatelj.

Luigi je naročil dve steklenici vina in sedel k mizi.

Ko pa je krčmar prinesel naročeno, natočil čaše in se oddaljil je Luigi dejal:

— Preidiva torej takoj k stvari! Mislim, da moje ponudbe ne boste odbili.

— Za kaj pa gre? vpraša ravnatelj in pretkano pomežikne z očmi.

— Za kupčijo, s katero bi si mogli zaslužiti mnogo denarja...

— Na kakšen način?

— Z razkazovanjem nekega čudeža.

— Ah! vzklikne ravnatelj, njegove oči pa so se čudno zasvetile, bil je tako vesel, da je snel svoj fes in prikazala se je velika plešasta glava.

— Kakšen čudež pa je to? vpraša ravnatelj.

— Neka dama, prav za prav, neka deklica, katera...

— Ki ima morda pasjo glavo? ga prekine ravnatelj.

— Ne.

— Ali pa ima morda dve glavi in četvero rok?...

— Tudi tega nima.

— Kaj je torej potem?

— Ona je lepa...

Ravnatelj je zazijal od čudenja. Pričakoval je, da bo slišal nekaj popolnoma drugega.

— Gospod grof, vi ste mi vendar pripovedovali o nekem čudežu, tako pa...

Grof ga prekine:

— In nisem vas nalagal, kajti deklica, o kateri vam pripovedujem je nevadno lepa in njena lepota, bi dejal, je pravi čudež... Kaj takega vidimo zelo redko in vsakdo občuduje njeno lepoto...

Pretkani ravnatelj je malo dvomljivo zmajal z glavo kakor da bi nekaj premišljeval.

Potem pa je dejal pretkano:

— Če je deklica zares tako lepa, se mi zdi zelo čudno, da je ne obdržite zase?

— Ah, storil bi bil to, odvrne Luigi pretvarjajoč se, če bi ne bila deklica v zvezi z neko čudno povestjo. Poslušajte me, gospod ravnatelj!

In ko je Luigi izpraznil še eno čašo, je nadaljeval:

— Deklica izhaja iz neke bogate in odlične rodbine, ki pa se deklice sramuje in raditega odreka...

— Tako? Toda zakaj?

— Zato, ker jih ona sramoti. Deklica se je zagledala v nekega razbojnika in vztraja neomajno na tem, da mora postati žena Giuseppea Musolina...

— Glej, glej! se je začudil ravnatelj.

— Samo po sebi umevno je, nadaljuje grof Luigi, da rodbina noče ničesar slišati o tem njenem neumnem sklepu in deklica je pobegnila iz hiše, blodila po tej okolici in iskala razbojnika.

— Zamislite si sedaj obup rodbine! Ker niso mogli najti poti, po kateri bi se deklica vrnila k zdravemu mišljenju in se odrekla tega razbojnika, so njeni sorodniki sklenili, da bi spravili deklico iz Italije nekam v inozemstvo, odkoder se ne bi mogla več vrniti in tako bi se rešili sramote.

— Jaz pa sem to deklico našel in sedaj bi moral najti še človeka, ki jo bo odpeljal v svet...

— Ah, sedaj razumem! se je zvito nasmehnil ravnatelj. In vi ste našli mene?

— Da, vi se mi zdite za to najbolj pripraven človek, je hitro pristavil grof Luigi.

— Toda, gospod grof, kaj vendar mislite o meni? se je pretvarjal ravnatelj, v resnici pa je že potrdil kupčijo.

— Mislim, da ne boste odbili moje ponudbe, mu je prigovarjal grof.

— Toda, jaz se ne bavim s takšnimi posli...

— Če pa bi vam dobro plačal?

— Nikakor... Nikakor!... se je branil pretkani Amerikanec.

Luigija pa to obotavljanje ni prav nič zmedlo. Saj je prav dobro poznal takšne ljudi in vedel je, da se Amerikanec obotavlja samo zato, da bi dosegel čim večjo vsoto za svojo uslugo.

— Dobili boste tri tisoč lir! reče grof mirno.

Ko je Amerikanec zaslišal to vsoto, je takoj popustil.

— Toda to ni tako lahko delo! reče ravnatelj. Poleg tega pa diši to tudi po nečem, kar je nepošteno in nedovoljeno...

— Dajem vam tri tisoč lir! pristavi grof.

— To je kaznjivo dejanje... veste... ukrasti in odpeljati deklico... to oblastí kaznujejo...

Luigi je videl, da si je ravnatelja že pridobil, zato je mirno nadaljeval:

— Ako odpeljete deklico in se zavežete, da se ne bo več vrnila v Italijo, boste dobili štiri tisoč lir...

— To je lepa vsota, reče Amerikanec in pomežikne z očmi, toda, gospod grof, priznati mi morate, da je tudi odgovornost velika...

— Vam se ni treba ničesar bati, nadaljuje grof. Rodbina ne bo iskala deklice, nihče ne bo vedel, kje se nesrečnica nahaja, nihče ne bo sumil, da ste jo odpeljala vi, štiri tisoč pet sto lir pa tudi ni majhna vsota, mar ne?

— Imate prav, gospod grof, toda jaz bi niti za pet tisoč lir ne sprejel takšne kupčije...

— Koliko bi torej radi?

— Dali mi boste šest tisoč lir... odgovori zvito Amerikanec. Saj sprevidite lahko tudi sami, da to ni veliko.

— In potem boste odpeljali deklico?

— Da, odpeljal jo bom!

— Kam?

— V Pariz... In zagotavljam vam, da bo v Parizu izginila in se ne bo nikdar več pojavila...

— Dobro, strinjam se z vašim pogojem! reče grof Luigi Borgeze odločno.

Nesramna kupčija je bila sklenjena.

Grof potegne iz žepa svojo listnico in izroči Amerikancu šest novčanic po tisoč lir.

— Vi obljubate torej, da bo deklica v Parizu popolnoma izginila in se ne bo več vrnila?

— O, gospod grof, o tem vam pač ni treba dvomiti. — Sicer pa ta deklica itak ni prva...

— Mislil sem si, se zasmee grof zadovoljno, da ste strokovnjak v teh poslih, kakor vidim, da se nisem zmotil.

Tudi Amerikanec se je zvito nasmehnil.

— Gospod grof, niste se zmotili, reče ravnatelj. Vi ste bili napram meni odkritosrčni, pa bom tudi jaz odkritosrčen napram vam. Prej kakor sem ustanovil to družbo, sem se bavil s trgovino z dekleti. Delal sem samo na veliko in sem zalagal vso Ameriko s tem blagom. Imel sem na tisoče agentov po različnih državah in mestih...

— Kaj pa policija? vpraša grof.

— Policija nam ni delala nobenih težav, ker smo jo vedno večše izigravali, kar pa seveda ni bilo težko.

— Amerika je privlačna dežela in lahko nam je bilo omamiti kakšno lepo deklico s pripovedovanjem o bogastvu in lepoti Amerike in jo zvabiti v zanko.

— Ko smo si takšno lepoticco pridobili, smo ji dali brezplačno vozni listek in deklica se je polna upanja odpravila na dolgo pot, tam pa so jih sprejemali tisti, katerim smo jih pošiljali in vse je šlo kakor namazano...

— Kakšne zveze pa imate v Parizu? ga prekine grof Luigi Borgeze v skrbeh.

— V Parizu!? ponovi Amerikanec in se pretkano nasmehne. Gospod grof, Pariz je vendar pravo tržišče... Tam vam takšno blago kar jemljejo iz rok, stepejo se zanj in ga najboljše plačajo...

— V Parizu imam mnogo svojih odjemalcev, ki me vedno z veseljem sprejmejo, to so različni knezi, grofi, baroni, bankirji in drugi takšni gospodje. Bom že našel katerega, ki bo z odprtimi rokami sprejel to deklico...

Grof se malo zamisli.

— Kaj pa če bo deklica pobegnila od teh vaših gospodov odjemalcev? vpraša Luigi.

Amerikanec se zasmee.

— Bodite brez skrbi, gospod grof. Deklica ne bo nikdar zapustila Pariza, toda gorje ji, če bi to samo v mislih poskušala, če bi samo pomislila na rešitev...

Grof Luigi Borgeze je Amerikanca razumel in se popolnoma pomiril.

— Kdaj pa boste odpotovali? vpraša rimski grof.

— Kadar to želi gospod grof.

— Jaz želim, da bi odpotovali takoj.

— Prav, tedaj se bo tudi tako zgodilo! je končal podjetni Amerikanec.

Grof vstane in odpelje Amerikanca s seboj, da bi mu pokazal deklico. Iz krčme sta odšla brez besede.

Ko sta prišla do grofove kočije, je Luigi zagledal Margareto, ki je sedela poleg kočije.

— Zares, reče grof sam pri sebi, ni boljšega čuvaja, kakor je žena, ki se maščuje.

Prišla sta k Margareti in Luigi jo je obvestil o sklenjeni pogodbi. Margareta je bila izredno zadovoljna in je hitro odprla vrata, da bi pokazala Julijo Amerikancu.

Luigi je prižgal svetiljko in jo dvignil.

Žarki svetlobe so padali na nezavestno Julijo in razsvetljevali njen lep obraz.

— Ah, gospod grof! vzklikne Amerikanec, ki ga je očarala Julijina lepota in se globoko priklone črnemu grofu.

— Vi niste v ničemer pretiravali, nasprotno, še premalo ste povedali! Lepota te deklice je zares pravcato čudo narave! Mene je očarala! Ta deklica bo omamila vsakega človeka, ona bo okrasek Pariza...

Margareta in Luigi sta se spogledala.

Amerikanec pa se je vzravnal in si zadovoljno mel roke. Vsi so bili zadovoljni.

Usoda uboge Julije je bila odločena...

Pretkana zaveznika

Uro pozneje se je nahajala Julija v nekem posebnem skritem prostoru na potniškem vozu dvomljlive umetniške družine, katere »gospod ravnatelj« se je v glavnem bavil z nepošteno trgovino z »belim blagom«.

Pri prenosu v kočijo je Amerikanec poskrbel, da je dal Juliji poseben napoj, ki bi jo uspaval za nadaljnjih dvanajst ur.

Ko je bilo vse pripravljeno, so pognali konje.

Luigi in Margareta, strašna zaveznika, sta jih spremila in dolgo gledala za njim.

Ko je kočija z »umetniki« in z njuno žrtvijo izginila v daljavi, sta se spogledala.

Margareta je zavzdihnila. Čutila je kako se ji je neko breme zvalilo s srca.

Oči pretkanega grofa so se čudno svetile.

Izredno sta bila zadovoljna s tem dogodkom, veselila sta se, da sta se ravno danes napotila v Aspromonte.

Dosegla sta svoj umazani smoter. Ločila sta Julijo od Musolina in sedaj sta jo za vedno odstranila s poti, ko sta jo izročila Amerikancu, ki jo bo vrgel propasti in sramoti v naročje.

Dolgo sta tako stala in premišljevala.

Prvi se je zdramil Luigi in zašepetal:

— Margareta!

Margareta se zdrzne.

— Kaj želite? ga je tudi ona vprašala šepetaje.

— Opozoril bi vas rad, da ne ostanete tukaj na mrazu, reče grof Luigi s prijaznim glasom. Noč je precej hladna, radi tega se bojim, da bi to moglo škodovati vašemu zdravju...

— Ah, grof, kako skrbite zame? je rekla porogljivo Margareta. Saj vas razumem... Za vas bi bila velikanska izguba, če bi nenadoma zbolela in umrla...

— Margareta, ne govorite tako, je nadaljeval grof s prav tako ljubeznjivim in nežnim glasom kakor poprej. Rajše mi dajte roko, da vas odpeljem gor v sobo, kjer je toplo in kjer bova naročila kaj za najina želodca...

— Kako pozno je že? vpraša Margareta.

— Sedaj je štiri in kmalu se bo začelo svitati.

— Kaj pa najina kočija?

— Krčmar bo poskrbel, da bo pripravljena za odhod. —

Krčmar je zbudil kovača, ki se bo takoj lotil dela in okrog šestih bova že lahko nadaljevala pot.

— Prav dobro, odvrne Margareta in prime grofa za roko in gre z njim proti krčmi.

Stopila sta ravno v tisto sobo, v kateri je grof pred kratkim sklenil z Amerikancem tisto nepošteno kupčijo.

Za njima je vstopil tudi krčmar.

Luigi je naročil jestvine.

Margareta je sedla k toplemu kaminu, grof Luigi pa je trdnih korakov hodil po sobi sem ter tja.

Naenkrat pa se je ustavil pred Margareto.

— Margareta! reče Luigi nežno. Malo prej ste tako čudno

pripomnili, da tako skrbim za vaše zdravje. Ali zares do sedaj še niste opazili, odkod izhaja vse to?

Margareta ga je samo gledala in ni ničesar odgovorila.

— Margareta, to ni samo iz prijateljstva in iz zanimanja, kateremu je vzrok najino zavezništvo. Ne! Neko drugo čuvstvo je napolnilo mojo notranjost in me popolnoma prevzelo...

Te besede niso Margarete prav nič iznenadile.

— Margareta! je nadaljeval grof. Vi ste lepi... vi ste pametni... Vi ste hčerka mojega brata...

— Vse to vem že davno, reče Margareta. In kaj bi radi povedali s temi sladkimi besedami?

— Samo to, da želim, da bi takšni ostali vedno... je dejal grof Luigi Borgeze.

— Saj to tudi nameravam...

— Kaj pa, če vas bo kdo izdal?

Margareta se je vzravnala na svojem sedežu in se zazrla Luigiju naravnost v oči.

— Kdo bi me vendar mogel izdati? vpraša Margareta. Razen vas ne ve nihče za to prevaro...

— To je resnica, odgovori Luigi.

— Morda pa ste vi sklenili, da me boste izdali? vpraša Margareta.

— Bog varuj! odgovori Luigi odločno, potem pa je nadaljeval z nežnejšim glasom:

— Margareta, vi vendar veste, da naju sili k molku stremljenje za skupnim ciljem?

— In sklenjeno zavezništvo, pristavi Margareta.

— Imate prav, nadaljuje Luigi, in dokler obstoja ta zveza ni nobene nevarnosti, toda...

Luigi umolkne.

Margareta ga živahno vpraša:

— Mar bi mogli kedaj to zvezo pretrgati?

— Kdo ve, Margareta, kaj bo še vse prišlo? V tistem trenutku pa, ko bi midva zapustila drug drugega, bi najini načrti propadli... Margareta, samo ena moja besede in — konec bi bilo vsega!

— Tako je! reče Margareta, ki je opazovala Luigija s vprašujočim pogledom.

— Toda jaz ne bom tega storil, nikdar ne bodo spregovorila usta te besede! je nadaljeval Luigi. Da bi se pa čisto obvarovala pred to morebitnostjo, morava najino zavezništvo še bolj utrditi, združiti se morava še bolj tesno, združiti tako,

da se ne bova nikdar ločila, nikdar razdružila in se oddaljila drug od drugega...

— Jaz za svojo osebo, reče Margareta hladno in ravnodušno, jaz bom molčala in ne bom prelomila svoje obljube...

— Jaz pa sem svojo obljubo že izpolnil! pristavi Luigi.

— Da, grof, prvi pogoj, ki sem vam ga stavila, ste že izpolnili. Odstranili ste Julijo...

— Sedaj, Margareta, ste pa vi na vrsti...

— Ne jaz, temveč knez Alberto Borgeze, vaš brat, moj oče... Jaz bom že poskrbela, da mu bom dala strupa, ki nama bo zagotovil bogato dediščino...

— Pst! ... jo prekine Luigi prestrašeno. V imenu božjem govorite vendar bolj tiho, saj bi nama lahko kdo prisluškoval... Res je, kar pravite, Margareta, čas je že, da nain sklep že enkrat izvršiva, toda prišlo mi je nekaj drugega nā misel, nov načrt...

Margareta ga začudeno pogleda.

— Govorite! je dejala v pričakovanju.

— Margareta, midva sva sklenila, da bova ubila kneza Alberta Borgeza, mojega brata. To pa bi bil umor in umor je vedno zločin, ki bi ga nekoč lahko proti najinemu pričakovanju vendar le odkrili... Kaj pa bi bilo tedaj z nama?

— Vi ste mi vendar zatrjevali, da imate strup, ki...

— To je resnica... jo je prekinil Luigi, jaz imam strup, ki ne zapušča nobenih znakov zastrupljenja, znanost pa je na mojo žalost toliko napredovala, da bi se kljub vsemu mogel najti večš zdravnik, ki bi ugotovil vzrok smrti, toliko bolj, ker se knez počuti zadnji čas izredno zdravega in bi njegova nepričakovana in nenadna smrt vzbudila v marsikateri glavi sum...

— Zdi se mi, da se bojite? vpraša Margareta.

— Ne, toda o tem sem mnogo premišljeval in sem prišel do zaključka, da bi bil ta način precej tvegan in nevaren...

— Poleg tega pa računate vi na bogato dediščino, tega pa ne pomislite, da bo po knezovi smrti zahtevalo sodišče, da dokažete, da ste zares knezova hčerka in njegov dedič.

— Res je, knez je že javno priznal in izjavil, da ste vi njegova hčerka, sodišče pa ne bo s tem zadovoljno, izpraševalo bo in poizvedovalo in kdo ve, če bi se ne pojavil kdo, ki bi ugovarjal in dokazoval nasprotno...

Margareta je sprva ravnodušno poslušala pripovedovanje svoje zaveznika, zdelo se ji je, da je uganila njegov namen in se radi tega ni vznemirjala; sedaj pa so se ji naenkrat

zazdeli njegovi razlogi popolnoma utemeljeni in opravičeni in Margareta je malo razburjeno vprašala:

— Kaj torej mislite?

— Mislim, da morava spremeniti najin sklep, vendar pa vztrajati na tem, da doseževa cilj...

— Kako? Na kakšen način?

— Najino zavezništvo morava storiti trajno...

— Grof, izražajte se jasneje!

— Mislim namreč, da bi se medsebojno zvezala tako, da bi bila v prvi vrsti med nama izključena sleherna izdaja, potem bi ne bilo treba kneza ubiti, vendar pa bi ga prisilila, da bi naju priznal za svoga naslednika in nama izročil ogromno bogastvo.

— Ah, sedaj se mi je jelo svitati! je vzkliknila Margareta.

— To vendar ni težko, je nadaljeval Luigi in se delal kakor da bi bil strašno razburjen, Margareta, jaz sem te vzljubil... Zakaj bi midva ne mogla utrditi najinega zavezništva in se za vedno zvezati?...

— Margareta, ti si izredna ženska, jaz pa sem nenavaden moški, glej, razširiva najino zavezništvo, združiva se, zediniva se in močnejša bova, nerazdružljiva in srečna in nihče ne bo prišel najini goljufiji na sled...

Luigi je umolknil, stopil je čisto k Margareti in jo prijel za njeno nežno malo roko.

Če bi bil Luigi slutil, kaj se je v tem trenutku godilo v Margaretini duši, bi bil brez dvoma spremenil svoje obnašanje in bi zavrnil načrt, ki ga je zasnoval na tej podlagi.

V svoji pretkanosti pa je bil rimski grof Luigi Borgeze nesposoben, da bi opazil, kar je ležalo v tem trenutku skrito v srcu njegove lepe zaveznice, katero je hotel vzeti za ženo, da bi si pridobil ogromno bogastvo kneza Alberta Borgeza, ko pa bi bil enkrat že bogat in pravnoveljaven naslednik svojega brata, bi že našel pot, po kateri bi se iznebil lepe Margarete.

Margareta ni nikdar čutila napram Luigiju kakšne posebne naklonjenosti. Čeprav je postala tudi sama pustolovka, vendar se ji je gnusil ta ničvrednež, ta razbojnik, zastareli zločinec in propali, z eno besedo — vrag v človeški podobi...

Toda Margareta je bila v njegovih pesteh, bila je odvisna od njegove milosti, Luigi je vedel za njeno šleparijo, on bi jo bil lahko uničil, radi tega je morala biti previdna.

Margareta bi ga bila sedaj najrajše s prezirom zavrnila, zavrгла njegovo ostudno ponudbo, toda kaj bi bilo potem?

Margareta bi bila uničena.

Ne! Margareta je bila tako pametna, da je to nevarnost spregledala, bila je toliko prětkana, da si je dejala, da ne bo storila te napake.

Margareta je povabila glavo in najrazličnejše misli so se križale z bliskovito naglico.

Premišljevala je in iskala primeren izhod.

Po kratkem premišljevanju je dvignila glavo, vstala je s svojega sedeža in se Luigiju zazrla naravnost v oči.

— Luigi! reče Margareta s krepkim glasom. To se ne more zgoditi! ...

Grof jo začudeno pogleda.

— Zakaj ne, Margareta?

— Zato, ker se to ne sme zgoditi!

— Toda, pojasnite mi, zakaj ne?

— Mislim, da bi bilo v tem slučaju vsako pojasnjevanje nepotrebno, Prosim vas, da mi o tem nikdar več ne črhnete besedice ...

— Margareta, jaz vas ne razumem! Zakon nama je potreben radi večje varnosti ... radi najine sreče ...

— Nasprotno, uajin zakon bi ne bil srečen! reče Margareta. Med možem in ženo mora vladati neomajno zaupanje, mož in žena si morata odkrito gledati iz oči v oči ...

— Midva pa? Midva, grof Luigi, sva prišla do zakona po strašnih ovinkih zločina, po zavezništvu, ki stremi za skupnim ciljem, ki hoče edino le bogastvo vašega brata ...

— Kajpada! vzklikne Luigi navdušeno. Ti misliš, da bi bila nesrečna radi tega, ker nama je znano, da je knez osleparjen. To so neumnosti, draga moja! Mar je knez radi te pretrare nesrečen? Ni! Ravno nasprotno, odkar je našel tebe, tvojo edino izgubljeno hčerko, je srečen, da presečen!

— On je srečen! se je Margareta porogljivo zasmijala.

— Ne samo srečen, temveč tudi zadovoljen in celo blazen! pristavi Luigi s prepričevalnim glasom.

— Luigi, ali bi bili tudi vi radi srečni?

— Rad! Zakaj ne?

— Ali tudi tedaj, če bi vedeli, da vaša žena ni plemkinja, temveč navadna žena iz naroda?

— Ah, Margareta, ljubezen ne pozna razlike ...

— Mar bi bili tudi tedaj srečni, če bi vedeli, da je bila vaša žena nekdanj vaša sobarica?

— Tega ne ve nihče, pa tudi jaz sem to že zdavnaj pozabil ...

— Ne, Luigi, tega človek ne more nikdar pozabiti! ... Morda bodete šli prve dni preko tega, pozneje me bodete pa smatrali za kakšno podrejeno osebo, jaz pa ... jaz pa bi tega ne mogla prenesti ...

Luigi je dobro vedel, kaj je hotel in se ni dal tako hitro zbegati, radi tega je odločno odgovoril:

— Margareta, prosim te, ne govori mi o tem! Jaz te ljubim, kjer pa je ljubezen, ni preziranja. Midva sva kakor ustvarjena drug za drugega. Daj mi roko, Margareta! Razširiva in utrdiva najino zavezništvo ... Združiva se, zediniva se popolnoma, pa bova močnejša in srečna! Ali me morda ti ne ljubiš?

Margareta je omahovala.

Čutila je, da je nastopil odločilni trenutek.

Prav dobro je vedela, da Luigi Borgeze nima nobenih odkritosrčnih in poštenih namenov, bila je prepričana, da so bile te Luigijeve besede neiskene, Margareta je vedela, da hoče pretkani grof to poroko samo za to, da bi jo izkoristil v dosego svojega cilja: da bi prevaral svojega brata in njo.

Margareta je vedela, da jo čaka z njim še težka borba, v kateri bo podlegel: ali Luigi ali pa Margareta.

In Margareta se je odločila, da bo sprejela borbo.

Toda, kedaj?

Če sedaj zavrne Luigija, bo borba takoj pričela, Margareta pa še ni bila zanjo pripravljena. Sedaj je bil Luigi močnejši od nje, on bi jo bil lahko takoj uničil, Margareta pa mu v tem trenutku ni mogla ničesar storiti, kar bi mu škodovalo. Če pa bo previdno sprejela njegov predlog, si bo s tem pridobila časa, da se bo lahko pripravila za maščevanje.

Ko se je malo zdramila, je razširila roki in padla Luigiju v objem.

To je bil Judežev objem.

— Dobro je, Luigi! reče Margareta s ponarejenim navdušenjem. Strinjam se z vami! ...

— Ah, Margareta, ti me osrečuješ! vzklikne grof.

Koliko je bilo odkritosrčnosti v njegovih besedah in koliko je bilo pretvarjanja in laži?! ...

Pripovedovala sta si o medsebojni sreči, mislila pa sta, kaka bi uničila drug drugega.

Govorila sta o bodočnosti in o lepem življenju — mislila pa sta na strašno smrt!

Zares, Margareta in Luigi sta bila kakor ustvarjena drug

za drugega! V pretkanosti sta si bila podobna, v pretvarjanju enaka.

Bila sta si dve sorodni duši...

— Ti se torej strinjaš, da boš postala moja žena?

— Da, strinjam se!

— Ali pa me ljubiš?

— Ah, Luigi, jaz hrepenim po tebi od tistega trenutka, odkar sem te prvičkrat v življenju videla... Ti si mi bil vse... Čeprav nisem nikdar sanjala, da bom doživela srečo, ki mi jo danes nudiš... Res je, in poleg vse svoje ljubezni sem se te vedno bala, čeprav ne vem sama zakaj...

— Kaj pa danes? vpraša Luigi.

— Ah, danes se te ne bojim! odgovori Margareta šepetaje. Od danes čutim napram tebi samo eno sladko čuvstvo: čuvstvo ljubezni!

Margareta je počasi naslonila glavo na Luigijeva prsa.

Luigi jo je krepkeje stisnil v objemu, v njegovih očeh pa se je nekaj zasvetilo. Bilo je trdno prepričan, da je dosegel svoj cilj in da se je Margareta ujela v past.

Njegov obraz se je svetil peklenskega zadovoljstva, da pa bi svojo zaveznico še bolj prepričal o odkritosrčnosti svojih besed, se je sklonil in poljubil Margareto na čelo.

Toda Luigi ni čutil, kako je Margareta vzdrtela.

— To mi boš plačal s svojim življenjem! reče Margareta sama pri sebi in se stresla od studa.

Spretno se je izvila iz njegovega objema.

Skoraj v istem trenutku je vstopil krčmar in naznanil, da je kočija pripravljena za odhod in popravljena.

Takoj sta se pripravila in pol ure pozneje je drdrala grofova kočija po cesti.

Luigi je sedel na mestu kočijaža in podil konje, v kočiji pa je sedela, zleknjena na blazinah, Margareta sama in pre-mišljevala o svojih novih načrtih.

Človek bi bil mislil, da spi.

Sicer pa spanec itak ni bil daleč od nje. V njeni notranjosti je besnel strašen vihar, ki bi bil moral uničiti vsa upanja grofa Luigija Borgeza.

— Prav, Luigi, ti boš moj mož! je premišljevala Margareta z zaprtimi očmi. Toda to bo tudi tvoj pogin! Gorje ti, Luigi Borgeze! Združil in zvezal si se s kačo, ki te bo zadušila v svojem ledenomrzlem objemu.

V tem trenutku je Luigi sedel na svojem sedežu, priganjal konje in premišljeval.

— Ah, Margareta! je šepetal Luigi sam pri sebi. Privolila si v to, da boš postala moja žena, to pa bo tvoja smrt! ... Zaupala si mojim besedam, ne veš pa, da sem jaz mislil na tvoj pogin — ko sem govoril o tvoji sreči. Poročil se bom s teboj, medene tedne pa boš preživela v grobu! ...

Rdeči Jakopo

Ko je tiste usodne noči Musolino zvedel za ugrabljenje svoje neveste, je po odhodu starega duhovnika Benvenuta in Karmele iz sindakove hiše, kmalu zajahal svojega konja in hitro zapustil s svojimi tovariši vas Aspromonte in dirjal za razbojniki.

Upal je, da bo vsaj našel kakšno sled.

In ni se zmotil.

Nedaleč od vasi je kapetan Trevij opazil na cesti popolnoma sveže odtiske konjskih kopit in koles voza. Z bakljami so svetili in sledili odtiske konjskih kopit do San Stefana, odtod pa do Reggia .

Tu pa so naenkrat izgubili sled. Na nekem mestu so opazili mnogo udarcev konjskih kopit in mnogo odtiskov človeških nog. Po vsem tem so videli, da je kočija na tem mestu stala in da se je tukaj najbrž nekaj zgodilo.

Ta okolnost je Musolina in njegove tovariše zelo zanimala, previdno so preiskali okolico.

Naenkrat pa je Musolino dvignil glavo in prisluhnil.

Musolino je zaslišal iz daljave ropotanje koles, ki je prihajalo vedno bliže.

— Pogasite baklje in se skrijmo ob poti! je zapovedal Musolino. Nek voz prihaja.

Kakor bi trenil so se vsi poskrili v gozdičku ob cesti, pot pa je ostala prazna.

Zavladala je tišina.

Ropotanje koles je prihajalo vedno bliže in bliže in čez nekaj časa se je prikazal pred očmi skritega Musolina nekakšen čuden in velik potniški voz.

Oster strel je odjeknil v noč in zabobnelo je med gričevjem, kakor da bi grmelo.

— Stoj! je v tem trenutku zagrmel Musolino.

Konji so se preplašili in se ustavili, iz voza pa je planilo nekaj ljudi. Niso se še niti oddahnili od prvega presenečenja, ko so že pred seboj zagledali pet ljudi, ki so namerili svoje puške proti njim.

— Kdo ste? vpraša Musolino s strogim glasom.

— Mi smo pošteni ljudje... mirni potniki... potujoči umetniki... odgovori majhen debeluhar s čudno vnanjostjo.

To je bil ravnatelj družbe, premeteni Amerikanec Smith, kateremu je Luigi Borgeze izročil Julijo.

— Kam ste namenjeni? je zagrmel Musolino.

— V Reggio... odgovori Amerikanec. Mi potujemo iz mesta v mesto in razkazujemo svoje spretnosti...

Musolino ga je skoraj predril s svojim strogim pogledom, zviti Amerikanec pa ni niti trenil z očesom.

— Ali ste srečali kakšno kočijo? je vprašal Musolino.

Ravnatelj je povetil glavo kakor da bi premišljeval, potem pa je hitro odgovoril:

— Da, videli smo! Srečali smo elegantno kočijo s prekrasnimi konji... Zdrknila je mimo nas kakor strela...

— Kam pa je šla?

— Zdrknila je mimo nas, toda ni nadaljevala poti naravnost, temveč je tam, malo dalje, krenila s poti... prav gotovo se niso hoteli peljati skozi vas...

Amerikanec je odgovarjal brez najmanjšega jecljanja, beseda mu je gladko tekla. Sicer pa je bil ta človek tako premeten, da ga ne bi mogla nobena stvar zbegati.

Slutil je, da je naletel na Giuseppa Musolina in takoj je ustvaril laž, da bi Musolina zmešal in zabrisal sled za Julijo s tem da mu je dajal napačna navodila.

Musolino je Amerikancu verjel.

Pretkani ravnatelj je opazil, da se mu je laž posrečila in škodoželjnost se je zasvetila v njegovih očeh.

Markiz de Gondi pa je pazljivo motril premetenega ravnatelja, ni mu ušel ta smehljaj škodoželjnosti, radi tega je stopil k Musolinu in mu zašepetal v uho:

— Ta človek se mi zdi zelo sumljiv! Dobro bi bilo, če bi pregledali ta le voz!

Čeprav Musolino ni bil istega mnenja, je kljub temu ukazal, naj pregledajo voz.

Plon-Plon je prinesel prižgano bakljo in Musolino je stopil v voz ter pregledal precej velik prostor.

Opazil ni ničesar sumljivega.

Prostrana notranjost voza je bila polna najrazličnejših predmetov, med katerimi so spali še nekateri člani družbe.

Musolino je prišel jezen iz voza.

Če pa bi bil vedel, da je tista, ki jo išče tako blizu njega!

Musolino ni niti slutil, da je Julija ravno v tem vozu, ki ga je on sedaj pregledal.

Toda Musolino je ni mogel najti. Premeten Amerikanec je napravil v svojem vozu tajno skrivališče, v katero je skrnil sedaj tudi ubogo Julijo in radi tega je Musolino ni mogel najti niti videti.

Mar Julija ni slišala njegovega glasu?!

Ni ga slišala. Pretkani ravnatelj je tudi za to poskrbel. Z nekim močnim napojem jo je uspaval in Julija je bila sedaj v nekem čudnem stanju, podobnemu smrti, ni se ganila in tudi čutila ni ničesar.

Ko bi Musolino vse to vedel?

Musolino bi bil zdrobil Amerikanca in vso to njegovo nepošteno družbo, rešil bi bil Julijo in tako bi bil obvaroval sebe in njo marsikaterega trpljenja, marsikatero bridke preizkušnje.

Musolino pa ni ničesar slutil, dal je znamenje svojim tovarišem. Poskakali so na konje in odjezdili v smer, katero jim je označil ravnatelj družbe umetnikov.

Amerikanec je gledal za njimi in se pretkano smehljaj, potem pa je dal tudi on svojim ljudem znamenje, hitro so poskakali v voz in čez malo časa so dirjali konji po cesti v temo in peljali s seboj nesrečno žrtev.

Musolino je medtem krenil s poti, po drevoredu so jezdili skoraj celo uro — toda o kakšni kočiji ni bilo sledu.

— Tisti človek nas je prevaral! reče markiz Gaston de Gondi.

Musolino ni ničesar odgovoril. Tudi sam je uvidel, da bi jim bilo nadaljnje iskanje brezuspešno in vrnil se je s svojimi tovariši na vrh Aspromontov.

Musolino je peljal svoje tovariše k razvalinam kapelice »Kristusovih solz«. Spregovoril ni niti besedice. Izročil se je svoji žalosti in svojemu obupu in je po cele ure klečal pred malim oltarjem in premišljeval.

Tovariši so ga s sočutjem opazovali in ga niso motili v njegovem pritajenem ječanju.

Tako so minili trije dnevi.

Proti večeru tretjega dne pa je Musolino prijel svojo pu-

ško, se pristrčno poslovil od svojih tovarišev in jim dejal, da bi rad obhodil gorovje in da jim ni treba skrbeti, če bi se ne vrnil do prihodnjega dne.

To rekši je izginil na poti v San Stefano, odtod pa jo je mahnil v Reggio, kamor je prispel ravno ob osmih.

Ko je Musolino prispel do mesta, je previdno krenil v neko temno ulico in se ustavil pred krčmo, ki je bila po svoji vnanjosti precej čudna. Musolino je prav dobro poznal to krčmo, ki je bila na zelo slabem glasu, kajti v njej so se shajali ljudje dvomljive vrednosti in najrazličnejši cvet nežnega spola.

Radi večje previdnosti ni Musolino vstopil pri glavnem vhodu. Šel je okrog hiše in stopil v krčmo pri stranskih vratih, pa tudi ni stopil v veliko sobo, kjer so po navadi sedeli gosti, temveč je šel po dolgem hodniku, odprl čisto na koncu neka vrata in stopil v sobico, katero je imel krčmar vedno pripravljeno za takšne goste, ki so bežali pred policijo in ki niso hoteli, da bi jih kdo videl v tej krčmi.

Lastnik krčme je bil neki človek z rdečo brado, ki se je prej bavil s tihotapstvom in katerega so radi rdeče barve njegove brade imenovali »rdeči Jakopo«.

Krčmar se je v tem trenutku nahajal v veliki gostilniški sobi in stregel svojim gostom. Naenkrat pa se je zdrznil. V nekem kotu je napolitno zabrenčal električni zvonec...

»Rdeči Jakopo« je dobro vedel kaj to pomeni.

To je bilo znamenje, da je v skrito sobico prišel kakšen »prijatelj«, ki bi bil rad sam.

Krčmar je neopaženo izginil in odšel v sobico. Ko pa je odprl vrata, je začudeno obstal.

— Vi?!.. Vi ste tukaj?! je vprašal krčmar, ko je spoznal Giuseppa Musolina.

— Kakor vidiš! odgovori Musolino in se nasmehne.

— Ah, to je pa izredna drznost! Mar ne veste da vas iščejo po vseh kotih? Saj oblasti iztikajo in vohunijo po vsej deželi, da bi vas našle, vi pa se tako svobodno gibljete?... Zares, vi ste izredno pogumni...

— Ne, bolj sem žejen kakor pa pogumen, se je zasmel Musolino. Jakopo, prinesi mi steklenico vina, potem pa pridi k meni, da bova popila katero čašo na moje zdravje...

Jakopo pomežikne s svojimi lokavimi očmi in odide iz sobice. Kmalu pa se je vrnil, prinesel je s seboj dve steklenici

vina in večerjo, vse to je postavil na mizo in sedel k svojemu gostu.

— Ah, ah! se je čudil krčmar. Kaj pa, če bi vas bil kdo videl? V Reggiju vas vsakdo pozna, lahko bi se kdo polakomnil na velikanško nagrado, ki so jo razpisali na vašo glavo...

— Jakopo, kako pa bi bilo, če bi si ti zaslužil to nagrado? Prekine Musolino krčmarja in ga motri s vprašujočim pogledom.

— Jaz?! plane krčmar.

— Da, ti, zakaj pa ne?

— Bog ne daj! odvrne krčmar. Rajši bi imel, da bi mi odsekali obe roki, kakor pa da bi vas izdal... Jaz nisem vaš sovražnik...

— Sovražnika se jaz prav nič ne bojim, reče Musolino, Boga pa prosim, da bi me obvaroval pred prijatelji... Toda, natoči vino pa ti bom povedal radi česa sem prišel...

Krčmar odpre steklenico, natoči čaše in ponudi:

— Poizkusite to vino, pristno siciljansko je! Bog naj vas živi še mnogo let in naj vas obvaruje izdaje! Na vaše zdravje!

Čaše so zažvenketale in oba sta jih izpraznila.

— Povejte mi torej, radi česa ste prišli? vpraša »rdeči Jakopo«.

— Rad bi imel nekatere informacije...

— Povedal vam bom vse, kar vem.

— Prav, reče Musolino. Jakopo, povej mi, ali živi v Reggiju še državni pravdnik Bartolo?

— Živi! odgovori krčmar. Toda ni več državni pravdnik...

— Temveč?

— Sedaj je predsednik senata... K tej časti pa ga je dvignila vaša obsodba...

— Ah, tako! se je zasmel Musolino porogljivo. Ali pa je oženjen?

— Da. Pred letom dni se je oženil z neko bogato deklico iz Palerma, njenega očeta smatrajo za najbogatejšega človeka na Siciliji. Pripovedujejo, da je Bartolo dobil milijone.

— Ali pa je srečen v zakonu?

— Pravijo, da ga žena obožuje...

— Ah, tega malopridneža! Ali pa je njegova žena lepa?

— Kakor angelj... Toda zdi se mi, da ni vse tako kakor pripovedujejo... nadaljuje krčmar. Njegova žena ni srečna...

— Zakaj ne?

— Eh, zakaj!? se zasmеjo Jakopo porogljivo. Koga bi vendar mogel osrečiti Cezare Bartolo? On živi razuzdano življenje, napada in se vsiljuje tujim ženam, niti ena deklica ni varna pred njim. Poleg tega pa preživi cele noči izven doma, kvarta in zapravlja, proti jutru pa se pijan vrača k svoji ženi...

— Ah, malopridnež! je zasikal Musolino.

— V prvih mesecih zakona sta se mnogokrat prepirala, nadaljuje Jakopo, odkar pa se jima je rodil otrok...

— Otrok? zavpije Musolino in udari s pestjo ob mizo.

— Da, nadaljuje Jakopo. Pred dvema mesecema se jima je rodil otrok, prava slika svojega očeta... Senator je zelo ošaben in se ponaša s svojim sinom in od tedaj živi bolj zmerno, pijančuje pa še vedno.

— Kje pa stanuje? vpraša Musolino.

— V najlepši hiši v Reggiju, odgovori krčmar, na Emanuelovem trgu...

— Hvala ti, Jakopo. To je vse, kar bi bil rad vedel. Sedaj pa mi še povej, kam hodi Bartolo vsako noč kvartat?

— V »plemiški klub«. To je hiša baš pred sodiščem, to pa najbrž veste, kje se nahaja to poslopje?

— Vem, vem, prav dobro vem! Nikdar ga ne bom pozabil! reče Musolino trpko. Sedaj pa še nekaj: ali imaš zgoraj še tisto prenočišče?

— Seveda ga imam! odgovori krčmar postrežljivo. Veste, moji gosti pa mnogokrat potrebujejo, jaz pa si prizadevam, da jim priskrbim vse...

— Prav dobro! Hvala ti, Jakopo, ti veš...

Musolino naenkrat umolkne.

V tem trenutku je zaslišal glas, ki je povzročil, da je Musolino vztrepetal...

Zavržen in preziran

Giuseppe Musolino se ni zmotil, ko je dejal tiste usodne noči Gaetanu Krispiju v Latoni, da ga bo v Rimu zadela težka usoda.

Njegovo prerokovanje se je izpolnilo.

Ko se je Gaetano Krispi po svojem neuspehu vrnil s svojimi vojaki v Rim, so se vsi njemu dodeljeni oficirji združili in ga soglasno obtožili; pri obtožbi so navedli, da je Gaetano

Krispi prekršil svojo vojaško dolžnost, trdili so celo, da je bil z Giuseppom Musolinom v zvezi, kajti po njihovem mnenju bi bil razbojnika z lahkoto ujel ali pa ubil, on pa ga je pustil svobodnega.

Gaetano je poskušal, da bi se opravičil, toda brez uspeha postavili so ga pred vojaško sodišče. Krivda je bila očitna in radi izdaje bi bil moral biti obsojen na smrt, radi ugleda pa, ki ga je užival njegov oče, so sodniki spremenili svoje mnenje in ga obsodili samo v toliko, da so ga odpustili iz vojaške službe in mu vzeli častniško čast.

Za mladega Krispija je bil to težak udarec.

Po izrečeni obsodbi so ga odpeljali na trg pred zbrano vojaštvo, vsi so ga prezirljivo gledali. Oglasili so se bobni. Pred Krispija pa je stopil kapetan, mu prečital obsodbo, odtrgal z njegove uniforme znake oficirja, potegnil njegov meč, ga nastavil na koleno in ga prelomil ter ga vrgel Krispiju k nogam, pri tem pa se je prezirljivo nasmehnil.

Krispi bi prenesel lažje smrt, kakor pa tolikšno sramoto.

In če bi bil človek videl druge oficirje, ki so bili do včeraj njegovi tovariši, kako so se s prezirom in s studom obračali od njega! Nihče ni imel zanj niti besedice, ki bi jo izrekel v znak sočutja in tolažbe.

Ponižan in osramočen je odšel iz kasarne s povešeno glavo. Ni vedel kam naj bi šel. Po dolgem premišljevanju in potikanju se je napotil proti hiši svojega očeta. Ko so ga vsi zavrgli in prezirali, je upal, da ga bo vsaj njegov lastni oče sprejel s sočutjem in s tolažbo na ustnicah.

Toda Gaetano se je zmotil. Stari Krispi je bil ošaben in ponosen na svojo slavno preteklost in na svoj ugled, želel je, da bi tudi sin šel po njegovih stopinjah in da bi nadaljeval tam, kjer je on obstal.

Razumljivo je tedaj, da ga je usoda njegovega sina zelo pretresla in zapustila strašen vtis. Francesco Krispi je bil sicer že precej star, bil pa je še dobro ohranjen — sedaj pa je v enem dnevu popolnoma osiveel in postal slaboten starec, pravcata senca človeka. Vse na njem je kakor umrlo.

Ko je Gaetano stopil v hišo in prišel v sobo svojega očeta, je začudeno obstal, ko je zagledal izmučenega starca, ki mu je šel s palico v roki naproti.

— Ah, nesrečnež! je zaječal starec. Ti si me osramotil. Gaetano se je stresel in stopil korak nazaj.

— Ne boj se! nadaljite starec trpko. Ali misliš, da te bom

udaril? Ne, ti si Krispi, Krispijevi pa ne pretepajo. Če pa je ostala v tebi le še trohica ponosa, tedaj veš, kaj ti je sedaj storiti. Sramoto, ki si mi jo danes napravil, operi s krvjo. Ne omahuj! Smrt čisti — operi se!

Starec je spregovoril te besede mirno in dostojanstveno, toda v njegovem glasu je bilo polno bridkosti in žalosti, potem pa je segel v žep in ponudil sinu samokres.

Gaetano je prebledel in s trepetajočo roko vzel samokres, katerega mu je oče ponujal.

Nekaj časa je stal molče in s prosečim pogledom motril svojega očeta. Srce starega Krispija pa je bilo trdo kakor da bi bilo iz kamna. Namesto odpuščanja in tolažbe mu je dejal strogo:

— Dam ti pet minut časa! Moli zadnjikrat in priporoči svojo dušo Bogu, da ti bo oprostil, kakor ti bom oprostil tudi jaz, ko bom stal ob tvojem mrtvaškem odru. Zadnjikrat se spomni tudi na svojo mrtvo mater...

Tu je starec umolknil... Oči so mu zalile solze, glas mu je zadrhtel in stari Krispi se je obrnil ter odšel s težkimi koraki proti izhodu. Na pragu pa se je še enkrat obrnil, razširil je svoje starčevske roke in vzkliknil:

— Sin, objemi me še enkrat!

Gaetano se je opotekel proti očetu in se zgrudil v njegov objem. Oče ga je poljubil in blagoslovil, potem pa se je stresel, se zazrl sinu še enkrat v oči, potem pa je hitro odšel iz sobe, zaprl vrata in jih dvakrat zaklenil.

Gaetano Krispi je ostal sam v sobi s smrtonosnim orožjem v roki.

Nekaj časa je ostal sredi sobe in se ni ganil. Nemo je strmел predse. Pred očmi se mu je jelo temniti, v sobi ni razločil že nobenega predmeta.

Umreti je torej moral!

Spomnil se je na svoje detinstvo, na poznejše življenje, na svoje pregrehe in napake in začutil je, da ne sme umreti, temveč da mora živeti, da bo vse popravil...

Minilo je pet minut. Nekdo je potrkal na vrata. To je bil stari Krispi, ki je opozarjal svojega sina na dolžnost.

Gaetano Krispi je sprožil samokres in strel je odjeknil, toda Gaetano ni pomeril nase. Hotel je premotiti očeta in je streljal v zrak, sam pa je stopil k oknu, ga odprl in skočil na vrt.

Hotel je, kolikor so ga nesle noge. Begal je cel dan po

rinskih ulicah, v takem stanju je preživel tudi celo noč. Nikamor se ni zatekel, z nikomur ni govoril, poskusil ni nobene jedi...

Proti jutru pa je odšel iz mesta, da ni niti sam vedel kako. Blodil je brez cilja in podzavestno se je znašel na cesti, ki je vodila v Napolj. Toda v mesto ni šel.

Šel je okrog mesta, napravil velik ovinek in nadaljeval pot. V svoji bedi pa se je spomnil Giuseppa Musolina in njegovih besed: »Če te bodo vsi zavrgli — pridi k meni!«

In Gaetano Krispi je odšel v smer, kjer se je Giuseppo Musolino po navadi nahajal. Tako je prispel do Reggia.

Glad in utrujenost sta se ga lotevala, Gaetano pa ni imel pri sebi denarja. Ko je srečal prvega meščana, ga je vprašal, katera krčma je v mestu najcenejša, da bi prenočil in večerjal. Nameraval je zastaviti svoj plašč.

In meščan mu je pokazal neko malo krčmo. Gaetano je vstopil. Zagledal je krčmarja, ki je nesel iz gostilniške sobe dve steklenici vina in večerjo in se napotil za njim po dolgem hodniku, ustavil pa se je pred nekimi vrati, skozi katera je odšel krčmar.

Nekaj časa je omahoval, potem pa se je le opogumil, odprl vrata in vprašal z onemoglim glasom:

— Krčmar! Ali bi lahko dobil kaj za večerjo?

Krčmar, rdeči Jakopo, se je hitro obrnil in pogledal prišleca. Ni ga poznal, Giuseppo Musolino pa, ki je sedel poleg krčmarja, je spoznal prišleca po glasu in takoj skočil s svojega sedeža.

— Gaetano! vzklikne Musolino presenečeno.

— Musolino! mu odvrne Gaetano veselo.

Giuseppo Musolino je skočil k prišlecu in ga motri z začudenim pogledom. Gaetano je bil zelo izpremenjen. Dogodki zadnjih dni so zapustili na njem strašne sledove trpljenja.

— Gaetano, kaj vam je? vpraša Musolino. Vaša vnanjost je strašna, vaš obraz je bled, oči upadle, pogled teman...

— Musolino, ne čudite se moji vnanjosti. To še ni nič proti vsem, kar sem v zadnjih dneh preživel...

Krčmar je z začudenjem in v dvomu opazoval Gaetana. Musolino je to opazil in dejal:

— Jakopo, bodite brez skrbi. Jaz poznam tega človeka in vam jamčim zanj. Pustite naju sama, ker bi jaz rad z njim govoril nekaj važnega.

— Človek, govorite, kaj se je zgodilo? vpraša Musolino, ko sta ostala sama... Podobni ste mrliču...

— Saj to ni nič čudnega, odvrne Gaetano utrujeno. Smrt je šla mimo mene in ni veliko manjkalo, da me ni vzela s seboj. Toda, dovolite mi, da sedem... strašno sem utrujen in lačen...

— Ah, v tem slučaju vam pa lahko pomagam! vzklikne Musolino, pripelje Gaetana k mizi in mu ponudi večerjo.

Mladi Krispi je začel hlastno jesti, jedel je kakor izstradana zver.

— Ali verjamete, da že tri dni nisem ničesar poskusil? reče Gaetano Krispi.

— Ah! je začudeno vzkliknil Musolino.

— Spal pa nisem že dve noči, nadaljuje Gaetano. Razen tega pa me je tudi pot utrudila... Peš grem iz Rima...

— Po kaj ste prišli v Reggio? vpraša Musolino.

— Zato, ker je Reggio na cilju moje poti...

— Vaš cilj pa?

— Moj cilj je: Giuseppe Musolino! odgovori Gaetano z malo močnejšim glasom, pri tem pa pogleda Musolinu naravnost v oči.

— Tako! Vi ste prišli k meni? vpraša Musolino. Ker ste prehodili tako dolgo pot-peš, pomeni, da je stvar zelo važna...

— Zame je stvar življenjskega pomena, Musolino.

— Prav, torej povejte mi, čemu me potrebujete?

— Prišel sem, da bi vas prosil, da bi me sprejeli v svojo sredino, odgovori Krispi.

Musolini ga je pogledal s široko odprtimi očmi, kljub temu pa je ostal čisto miren. Zdelo se je, da je to pričakoval in da ga to ni prav nič presenetilo.

— Vse se je zgodilo tako, kakor ste vi prerokovali, nadaljuje Krispi.

Ko pa se je Gaetano Krispi malo okrepčal z večerjo in s pijačo, je Giuseppeu Musolinu pripovedoval o vsem, kar se je zgodilo od njune ločitve v Latoni do tega srečanja v Reggiju. Izpustil ni nobene podrobnosti.

— In glej, Giuseppe Musolino, sedaj stojim pred teboj. je končal Gaetano, in te vprašam, če boš držal svojo obljubo in me boš vzel k sebi, ali pa me boš tudi ti zavrgel, kakor so me zavrgli vsi ostali?

— Prav dobro vem, da ne sprejmeš vsakogar v svojo

družbo, toda ti veš, kdo sem in veš tudi, kako me preganja usoda. Giuseppe Musolino, ne zavrzi me!

— Zvesto ti bom služil, vdan ti bom, pa tudi umrl bom zate, če bo to potrebno!

— Vzemi me k sebi in pomagaj mi, da bom popravil, kar sem do sedaj zagrešil, zapeljan po slabi družbi...

Musolino ga je pazljivo poslušal. Ko pa je Gaetano končal, ga je pogledal naravnost v oči in mu dejal z resnim glasom:

— Gaetano Krispi, premisli dobro svoj sklep! Še je čas, še se lahko premisliš!

— Ne, Musolino, jaz ne bom spremenil svojega sklepa!

— Gaetano, ne pozabi, da me smatrajo ljudje za hajduka... za razbojnika...

— Jaz hočem postati tvoj tovariš!

— Vedi, Gaetano, da je pot, po kateri hodim poštena, toda zelo nevarna... Mene preganjajo in zasledujejo sleherni moj korak...

— Boril se bom s teboj!

— Gaetano, upoštevaj, da je moje življenje polno težav, trpljenja in bridkosti...

— S teboj bom prenašal vse!

— Torej kljub vsem neugodnostim hočeš postati moj tovariš?

— Hočem, Musolino, odgovori Gaetano odločno. Meni itak ne preostaja ničesar drugega. Vsi so me zavrgli, prezirajo me... Če me pa zavržeš tudi ti, ne vem, kam naj bi se obrnil... Tedaj se bom ubil!

— Če pa nimam drugega izhoda, če že moram umreti, ali ni boljše, da umrem zate, da žrtvujem svoje življenje v borbi za tvojo pravično stvar, da bo resnica premagala zločin in krivico?...

— Da, Musolino, svoje življenje ti dajem na razpolago! Sprejmi ga!

— Ali je to tvoj trden sklep?

— Da.

— Gaetano, tudi na to te opozarjam, da kaznuje Giuseppe Musolino vsako izdajo s smrtjo!

— Giuseppe Musolino, prisegam ti, da ti bom zvest tovariš do smrti!

— Prav! Tu imaš mojo roko! reče Giuseppe Musolino s svečanim glasom.

Gaetano je krepko stisnil roko svojemu novemu vodji.

— Tovariš, bodi mi dobro došel, tovariš mi boš v borbi in v trpljenju! nadaljuje Musolino. Od tega trenutka si mi tovariš. Odslej mi boš zvesto služil, jaz pa bom skrbel za tebe.

— Gaetano Krispi, nisi napravil napake, ko si stisnil roko Giuseppu Musolinu, pomni, ta roka te bo ščitila, branila in vodila preko marsikaterega viharja in nezgode, pripeljala pa te bo na pot časti, pravice in resnice!

— Bog naj te blagoslovi in naj te utrdi na tej poti!

Gaetano je vedno krepkeje stiskal Musolinu roko in skoraj bi mu bile solze zalile oči.

— Sedaj pa nadaljуй z večerjo! reče Musolino in sede zopet k mizi. Okrepčaj se, kolikor se moreš, potem pa pojdi k počitku. Odpočij si svoje trudno telo, kajti jutri boš moral morda že nastopiti svojo službo... Upam, da boš storil, kar ti bom zapovedal.

To rekši je Musolino pritisnil na gumb in čez nekaj trenutkov je stopil v sobo krčmar rdeči Jakopo. Musolino je naročil za svojega tovariša dobro večerjo, potem pa je krčmarju zašepetal nekaj v uho.

Čez kakšne pol ure, ko je bila večerja gotova, se je zopet pojavil krčmar in prinesel lovsko obleko in čevlje.

— Gaetano, ta obleka je zate, reče Musolino. Ko boš zjutraj vstal, obleci to obleko, svojo pa pusti pri krčmarju.

Krčmar ju je odpeljal v neko sobo, kjer je bila pripravljena udobna postelja.

— V tej hiši si na varnem! reče Musolinu Gaetanu. Počivaj brez skrbi. Lahko noč! Zjutraj se bova zopet videla.

Musolino je odšel iz sobe, rdeči Jakopo pa ga je odpeljal v neko sobo, katero so imenovali »prenočišče«, pa tudi »gardero«.

Borba okoli zelene mize

Najelegantnejša stavba, ki je bila postavljena nasproti sodnijske palače v Reggiju, je bila brez dvoma zgradba reggijskega kasina ali kakor so jo po navadi imenovali »Plemški klub«. To je bilo zbirališče, najodličnejših ljudi iz Reggija, v prvi vrsti pa zbirališče plemičev.

Sleherne noči so bile dvorane bajno razsvetljene in skozi svilene zavese je prodirala svetloba na ulico.

Ni bilo noči, da bi ne bil klub do zadnjega kotička zaseden, tu so si priganjali plemiči s kvartanjem strašen dolg čas.

Marsikdo je zgubil tukaj velikanske vsote, toda za obiskovalce kluba to ni bilo baš usodno, kajti bili so večinoma člani uglednih in premožnih rodbin.

Tudi Cezare Bartolo je bil stalni obiskovalec »Plemiškega kluba«, čeprav v zadnjih tednih ni ostajal v klubu tako dolgo, kakor včasih.

Tudi nocojšnji večer so se jele dvorane kluba polniti s svojimi stalnimi gosti.

Okoli desetih je prišel v klub visok gospod s precej dolgo, napol sivo brado. Na sebi je imel dragocen površnik, na glavi pa cilinder.

Njegova pojava je bila posebjena eleganca, njegovo vedenje pa je bilo kavalirsko in neoporečno.

Ko je stopil v spodnji del poslopja, se je napotil v garderobo, odložil tam svoj površnik, klobuk, palico s srebrnim držajem in rumene rokavice. Potem pa se je napotil po prekrasno razsvetljenih in širokih stopnicah v prvo nadstropje, krenil je v dvorano, kjer so po navadi večerjali, in sedel k neki mizi.

Naročil si je, bogato večerjo, po večerji pa je odšel v dvorano za kajenje in vzel neke novine. Čital je brez posebnega zanimanja, pri tem pa je večkrat pogledal proti vratom.

Nihče izmed stalnih gostov ga ni poznal in po vsem se je videlo, da je odlični gost tujec.

Sedel je kakor da bi nekoga pričakoval.

In zares, kmalu po desetih so se odprla vrata in v dvorano je stopil predsednik sodnega senata Cezare Bartolo, ki je pozdravljal in odzdravljal gostom na vse strani.

Tujec je takoj vstal, se približal Bartolu, se mu priklonil in ga vprašal z ljubeznjivim glasom:

— Oprostite, gospod! Ali imam čast govoriti z gospodom senatorjem Cezarjem Bartolom?

Bartolo je začudeno pogledal tujega plemiča, se mu priklonil in odgovoril:

— Da, jaz sem to!

— Veseli me, da sem vas tako hitro našel, reče tujec in se zopet priklone. Prihajam namreč iz Rima in vam prinašam pozdrav od vašega prijatelja grofa Luigija Borgeza...

— Ah, prekrasno! vzklikne Bartolo. Nenavadno vesel

sem, da se me gospod grof spominja. Toda, oprostite, niste mi še povedali, s kom imam čast...

— Jaz sem grof Saverin Barkasso! se priklone tujec.

— Prav gotovo ste tudi vi grofov prijatelj? vpraša Cezare Bartolo.

— Ah, da, midva sva nerazdružljiva tovariša in mislim, da ni bilo še na svetu dvoje ljudi, med katerima bi vladalo večje prijateljstvo, kakor med menoj in Luigijem Borgezom.

— Vi ste iz Rima, kajneda? vpraša Bartolo.

— Ne. V Rimu preživim sicer večina leta, toda moj двореc se nahaja v Dalmaciji... Tam se nahaja moje ogromno bogastvo, ladje, tvornice...

— Bodite prepričani, reče Bartolo navdušeno, da sem zelo vesel, da sem vas spoznal. Ker vas priporoča moj prijatelj grof Luigi Borgeze, ste mi od srca dobro došli.

— Gospod grof, ali mi dovolite, da vas predstavim svoji ožji družbi?

— O, prosim, me bo zelo veselilo? se priklone grof Barkasso.

— Ali ste morda prijatelj kvartanja? vpraša senator in se nasmehne.

— Zelo prijetno bi mi bilo, če bi si mogel skrajšati to edino noč, ki jo nameravam preživeti v Reggiju, s kvartanjem v prijetni družbi, odvrne grof in se tudi nasmehne.

Po tem nasmehu je vsakdo lahko sklepal, da je kvartanje njegova najljubša zabava...

To je sicer tudi popolnoma razumljivo, kajti kdor je bil Luigijev prijatelj, je moral biti kvartopirec, ker Luigi Borgeze je ljubil samo takšne ljudi, ki so kvartali in živeli razuzdano kakor je živel sam.

Senator Bartolo je prijel grofa za roko in ga odpeljal v dvorano za kvartanje. Dvorana je bila že skoraj polna in zdelo se je, da so vsi pričakovali Bartola, kajti ko se je senator s tujcem pojavil na pragu, so ga vsi veselo pozdravljali.

Cezare Bartolo je predstavil gosta svoji družbi, potem pa je stopil k neki mizi, pri kateri je sedel neki starejši gospod, katerega je Bartolo predstavil kot vojvodo Montebala.

— Sedaj pa začnimo! reče neki mladi plemič.

— Kar začnimo! je pristavil Bartolo, zdelo se je, da je komaj pričakal začetek igre. Sinoči nisem imel sreče, toda upam, da se bo nocoj vrnil izgubljeni denar v mojo listnico.

— Gospoda, kdo prevzame banko? je navdušeno zaklical senator Cezare Bartolo.

— Jaz! se je oglasil neki mladi, toda vseh sladkosti življenja sit gospod, čigar starši so živeli v Benetkah.

Vsi so prisedli k dolgi mizi in igra je začela.

Grof Barkasso je stresel iz denarnice pred sebe na mizo kup zlatnikov. Ta vsota je bila tudi za to družbo dobro pripočilo in jamstvo.

Cezare Bartolo je sedel poleg svojega novega prijatelja in poželjivo gledal zlato. Tujec se prve igre ni udeležil. Pri drugi partiji je vložil nekaj zlatnikov in jih izgubil.

Izgubil je nekolikrat in vsi so mislili, da ne zna igrati in prizadevali so si, da bi mu izpeljali čim več zlatnikov; radi tega so nanj prav posebno pazili.

Prijatelj in tovariš Luigija Borgeza pa se radi izgube ni prav nič razburjal. Zaupal je v svojo srečo in zares, sreča se je obrnila.

Grof Barkasso je dobival partijo za partijo in kup zlatnikov se je pred njim vedno večal.

— Jaz imam za danes dovolj! je rekel mladi Benečan in prebledel.

— Kdo prevzame banko? vpraša Bartolo.

Nihče se ne oglasi.

— Če je gospodi prav, jo bom prevzel jaz! reče grof Barkasso po kratkem molku. Upam, da boste vsi po malem doprinesli, da se bo moj dobitek povečal, ali pa da bo izginil ta kup zlatnikov... Torej naprej, gospoda!

— Ta-le mi ugaja! zašepeče vojvoda Montebalo Cezarju Bartolu. Čestitam vam, pripeljali ste nam odličnega gosta... Odkod ga pa poznate?

— Moj prijatelj, grof Luigi Borgeze, odgovori Bartolu, mi je poslal po njem pozdrav iz Rima. Zares, to je zelo prijeten človek. Škoda je samo, da že jutri odide... toda, jaz mu bom branil, ne bom ga pustil iz Reggija...

Grof Barkasso je gledal s svojim strogim pogledom Bartolu naravnost v oči.

— Da, proti vam sva ravno jela snovati zaroto! se je zasmejal stari vojvoda, ko je opazil grofov pogled. O vašem jutrišnjem odhodu ne sme biti ni govora. V Reggiju morate ostati vsaj nekaj dni...

— Gospod vojvoda, zelo žal mi je, da se ne morem odzvati vašemu ljubeznjivemu vabilu, se je skrivnostno nasmeh-

nil grof Barkasso. Čeprav bi rad ostal v tej prijetni družbi, vendar mi to ni mogoče... Jutri moram na vsak način odpotovati, moram po opravkih...

— Škoda, da vas bomo že tako hitro izgubili! je pristavil tudi senator Bartolo.

Tudi tokrat je grof Barkasso predsednika senata v Reggiju pomembno pogledal.

— Nadaljujmo, gospoda! reče Bartolo. Bomo videli, če je sreča prijateljica našega novega znanca!

— Igra začjenja! reče grof.

Zlatniki so zažvenketali in čez malo trenutkov je bila miza pregrnjena z vlogami. Grof obrne karte.

Vsi so s strašno napetostjo čakali na rezultat, edino grof Barkasso je bil popolnoma miren. Na njegovih ustnicah je ležal pritajen smehljal zadovoljstva.

Grof Barkasso se skoraj ni zmenil za svojo okolico. Kadar pa je dvignil glavo, je usmeril svoj pogled edino na Cezarja Bartola.

Zdelo se je, da je bil njegov mir zasnovan na trdnem upanju, da bo dobil partijo, kajti kadar je obrnil karto so vsi prisotni vzkliknili od začudenja.

Grof je partijo dobil in potegnil k sebi vse vloge.

Največ je izgubil Bartolo. Lotevala se ga je vedno hujša strast in vlagal je vedno večje vsote. Grofa Barkassija pa sreča ni zapustila in čez pol ure je imel pred seboj že lepo premoženje, za katerega bi ga zavidal marsikateri plemič.

Bartolo je postajal vedno bolj razburjen.

— Pri vseh svetnikih! vzklikne Bartolo naenkrat. To vendar ni mogoče, da bi me sreča popolnoma zapustila. Grof Barkasso, ali hočete, da preizkusiva najino srečo?

— Hočem! odgovori grof z ledenim mirom. Jaz sprejemem vsakršen pogoj!

Bartolo je do sedaj izgubil že sedem tisoč lir. Rad bi, da bi si nadomestil to izgubo, zato je stresel na mizo zadnjih pet tisoč lir, ki jih je imel pri sebi.

— Grof! reče Bartolo razburjeno. Jaz vložim pet tisoč lir!

— Sprejemem! odgovori grof Barkasso mirno.

Vsi so odstopili od igre in z zanimanjem opazovali okoli zelene mize borbo med predsednikom senata, Bartolom in novim, doslej neznanim gostom, čigar neustrašenost so vsi občudovali.

Smrtna biedota na Bartolovem obrazu in njegova razburjenost sta njegovim prijateljem jasno govorila, da mu je mnogo na tem, da bi igra končala v njegovo korist.

V salonu je zavladala tišina. Grof je z nadnaravnim mirom mešal karte in obrnil . . .

— Izgubili ste! reče grof senatorju Bartolu.

Vzklik čudenja in občudovanja se je zaslišal med opazovalci.

— Izgubil! je zamrmral Bartolo skozi zobe, njegov obraz pa je pobledel od jeze.

— Žal mi je! odgovori grof Barkasso in potegne denar k sebi.

— Nič zato! zastoka Cezare Bartolo. Igrajva dalje! Res je, izgubil sem dvanajst tisoč lir, pri sebi nimam več denarja, upam pa, gospod grof, da boste verjeli na mojo častno besedo? . . .

— Vaša častna beseda ima zame večjo vrednost, kakor denar cele italijanske države! odgovori grof Barkasso in strogo pogleda senatorja Bartola.

— Pravi plemič! zašepeta sam pri sebi vojvoda Montebalo, glasno pa reče:

— Predsednik, vi pozabljate, da z grofom ne morete igrati na častno besedo. »Častne dolgove« moramo poravnati v roku dvajset štirih ur, grof pa odpotuje že jutri . . .

— Midva bova pa kljub temu nadaljevala igro! reče Bartolo z drhtečim glasom. Če bom pa tudi sedaj izgubil, bo gospod grof pač tako ljubeznjiv, da me bo spremil do mojega stanovanja, kjer mu bom plačal dolg.

— Eh, to pa je nekaj drugega! reče vojvoda.

— Grof, ali se strinjate, da igrava za izgubljenih dvanajst tisoč lir?

— Ko bi vedeli, kdo sem, se zasmeye grof, bi mi ne stavljali takšnih vprašanj. Nikdar v življenju še nisem zavrnil vabila k borbi, čeprav pri zeleni mizi. Gospod predsednik, jaz se strinjam z vami . . .

V dvorani je zopet vse utihnilo.

Grof obrne karte in — Bartolo je zopet izgubil.

— Naprej! je trepetal Bartolo.

In zopet je izgubil.

Nadaljevala sta igro in čez pol ure je bil Bartolo lažji za štirideset tisoč lir.

Opazovalci so onemeli, čudili so se redki sreči, ki je

spremljala grofa Barkassa. Predsednik senata pa je bil bolj podoben mrliču kakor živemu človeku.

Grof Barkasso pa je ostal prav tako miren, kakor je bil takrat, ko je igra pričela. Sedaj pa je položil karte na mizo, vstal, stopil k Bartolu in mu rekel:

— Gospod! Pozno je že ... dve je že čez polnoči. Mislim, da bi vam bilo neprijetno, če bi vas v tem poznem nočnem času spremljal domov. Ta mali dolg mi plačate lahko drugič, kadar bom zopet prišel v Reggio ...

— Ne, gospod senator se ne more strinjati s tem, se vmeša stari vojvoda. Glede dolgov so pravila kluba zelo stroga, posebno pa še glede dolgov, ki izhajajo iz kvartanja. Dolg mora biti še nocojšnjo noč poravnán. Vi, gospod grof, boste spremili gospoda predsednika do njegovega stanovanja in stvar bo v miru urejena.

— Da, da gospod grof, najboljšo bo, če greste z menoj. je zastokal Bartolo in vstal.

— Prav, pojdiva torej! reče grof Barkasso z globokim glasom, ki je bil podoben zamolklemu bobnenju, oznanjajočemu vihar in nevihto, ki se je zbirala nad glavo nekdanjega državnega pravdnika Cezarja Bartola, človeka, ki je v sodni dvorani v Reggiju zahteval smrtno obsodbo za Giuseppa Musolina ...

Strašna sodba

Vsa družba je vstala, da bi se poslovila in da bi spremljala srečnega gosta grofa Barkassa, ki je v teh kratkih urah vzbudil splošno zaupanje in si pridobil simpatije vseh gostov »Plemiškega kluba«.

— Gospod grof, s svojo plemenitostjo ste vzbudili občudovanje nas vseh, je dejal stari vojvoda, ko se je poslavljál od grofa Barkassa. Vi ste zares pravi plemič! Če bi ne živeli tako daleč, bi vas prav rajd posetil v vašem dvorcu ...

— S tem bi mi storili izredno veselje! odgovori grof Barkasso in se priklone, pri tem pa se je zopet pomenljivo nasmehnil. Ah, gospoda, ko bi vi vedeli, kako lepo je v mojem dvorcu. To je pravcati grad v oblakih ...

Po teh besedah se je grof Barkasso poslovil od vojvode in od ostalih.

— Srečno pot! so enoglasno vzkliknili vsi prisotni.

— Daj Bog! si je mislil grof Barkasso sam pri sebi, ko je šel z Bartolom iz dvorane.

Šla sta v garderobo, vzela sta svoje stvari, se oblekla in odšla iz klubskih prostorov.

— Ah, kako krasna noč! je vzkliknil grof, ko sta prišla na ulico. Gospod senator, ali je daleč do vaše hiše?

— Ne, moja hiša ni daleč odtod, komaj deset minut! odgovori Bartolo jezno.

— Kakšno poslopje pa je to-le? vpraša naenkrat grof, ko se je ustavil pred hišo poleg kluba.

— To je sodnijska palača, odgovori Bartolo.

— Ah, to je torej ta slavna palača, v kateri je bil obsojen Giuseppe Musolino? vzklikne grof.

Pri tem imenu je Bartolo vztrepetal, nekaj mu je stisnilo grlo in komaj je spregovoril:

— Da, to je!

— Gospod senator, ali je resnica, da ste svojo slavo in karijero sezidali na tem procesu?

Bartolo je grofa začudeno pogledal, toda takoj se je spomnil, da je grof Barkasso prijatelj Luigija Borgeza in da je najbrž od njega vse zvedel, zato je rekel:

— O tem vam je prav gotovo že pripovedoval najin prijatelj Luigi Borgeze?

— Tako je, potrди grof.

— Res je, nadaljuje Bartolo. V mojem življenju je bil to največji uspeh, pravcati triumf! Jaz sem prvi spregledal in spoznal vso podlost in pokvarjenost Giuseppa Musolina in poslal sem ga za dvajset eno leto v ječo . . .

— Toda, slišal sem, da je pobegnil? vpraša grof Barkasso.

— Res je, pobegnil je iz ječe na svobodo in sedaj je Giuseppe Musolino strah in trepet kalabrijskih gora, toda upam, da bo kmalu konec njegovega neomenjenega gospodarenja.

— Kmalu bo tudi njemu odklenkalo, kajti roka pravice že izteguje svoje prste po njem in ne bo dolgo trajalo, ko ga bo zgrabila in spravila na varno . . .

Grof Barkasso obstane in se zamisli.

— O Musolinu pripovedujejo po vsem svetu. Tudi jaz sem mnogo čital in slišal o njem. Ko pa sem že ravno v tem mestu, bi mi storili velikansko uslugo, če bi mi hoteli pokazati sodno dvorano, kjer je bil obsojen Giuseppe Musolino.

— Predstavljajte si, kako bi bilo zanimivo, če bi mogel

v družbi svojih ožjih prijateljev pripovedati, da sem bil v sodni dvorani in stal na tistem mestu, kjer je bil takrat sodnik, ko je obsodil Musolina?

— O, to pa je čisto lahka stvar, odgovori Bartolo. Če ostanete še jutri v Reggiju, vam bom z veseljem izpolnil to željo...

— Ali bi ne hoteli tega storiti že nocoj? vpraša grof zelo ljubeznjivo. Kot predsednik senata imate brez dvoma ključe vedno s seboj?

— Da, to je res, imam jih pri sebi...

— Prosim vas torej, storite mi to uslugo, je prosil grof Barkasso z vljudno kretnjo.

— Dobro, dragi grof. Pojdite z menoj! reče Bartolo. Če že to želite, vam bom pokazal sodno dvorano in tisto mesto, s katerega sem dvignil tisto slavno optožbo proti Giuseppeu Musolinu.

In Bartolo je peljal grofa okoli palače ter odprl neka stranska vrata. Oba sta vstopila. Po širokih stopnicah sta šla v prvo nadstropje in Bartolo je odprl vrata sodne dvorane in vstopil, grof je šel za njim.

Skozi sedem velikih oken je prodirala jasna lunina svetloba in razsvetljevala veliko dvorano. Srebrna mesečina pa je napravila velikanski prostor nekam skrivnosten.

Grof Barkasso je za trenutek obstal pri vratih in pogledal okrog sebe. Bil je zelo razburjen. Z nemirnim pogledom je begal s predmeta na predmet.

Zagledal je dolgo mizo, pri kateri sede po navadi sodniki, na desno je videl malo vzvišen prostor, raz katerega prečita državni pravdnik obtožbo proti obtožencu:

Ubogí obtoženec pa sedi na klopi, katero je grof zagledal sedaj spodaj pred dolgo mizo. Na tej klopi je sedel nekoč tudi Giuseppe Musolino.

— Ha, vi ste malo vznemirjeni! reče Bartolo in se nasmehe. Razumem vas, gospod grof. Ta čuden in skrivnosten prizor, ki ga nudi ta dvorana, ko je razsvetljena po blede mesečini in pa dejstvo, da je bil tukaj obsojen Giuseppe Musolino, razbojnik vseh razbojnikov, vas navdaja z nekim čuvstvom, ki bi bilo skoraj podobno strahu, kajneda, gospod grof?

— Toda bodite brez skrbi... je nadaljeval nekdanji državni pravdnik. Giuseppe Musolino ne sme v Reggio... O, če bi se samo poskušal vtihotapiti v naše mesto, bi ga tukaj prijeli in zopet okovali ter vrgli v temnico.

Grof je molčal, njegove blede ustnice pa je stresel lahen smehljaj.

Cezare Bartolo pa prime grofa pod pazduho in ga pelje v sredino dvorane, med potjo pa mu je pripovedoval:

— Pojdite z menoj, grof, pokazal vam bom, kar vas zanima. Poglejte, to-le je zatožna klop, na kateri je sedel okovan Giuseppe Musolino, tisto vzvišeno mesto pa je prostor, odkoder sem obtožil Giuseppa Musolina...

— Ah! zavzdihne grof Barkasso. To je moral biti veličasten prizor!

— Prizor za bogove, vam pravim, pristavi Cezare Bartolo. Kaj takega človek ne more opisati z besedami, to mora človek videti, doživeti...

— Dovolite torej, naj vidim, reče hitro grof Barkasso. Dovolite mi, da odidem na prostor, kjer ste bili vi med obravnavo proti Musolinu, vi pa bodite tako ljubeznjivi in sedite na zatožno klop, kjer je nekoč sedel Giuseppe Musolino.

— Jaz bom nadomestoval tožitelja, vi boste pa obtoženec, tako bom morda doumel veličastnost trenutka, ko so obsodili Musolina, morda bom občudil tudi jaz tisto veselje, ki je navdajalo vas, ko ste ga tožili...

Bartolo pa je na vsak način želel, da bi grofa čim dalje zadržal, kajti upal je, da grof ne bo hotel oditi z njim po denar, če se bo že nagibalo k dnevni in tako bi odgodil vsaj za nekaj časa velikansko plačilo.

Radi tega je takoj ugodil grofovi želji. Sedel je na zatožno klop, grof Barkasso pa je sigurnih korakov odšel na vzvišeni prostor državnega pravdnika.

— Ah, vam bi pa zares izvrstno pristojala uloga državnega pravdnika, se je zasmel Bartolo.

— Morda! je odvrnil grof Barkasso in se tudi nasmehnil.

— Poskusite torej, da bom vsaj videl, je nadaljeval Cezare Bartolo s prisiljenim smehom, prizadeval si je, da bi grofa zadržal, kolikor bi ga pač mogel.

— Grof, zamislite se v ulogo državnega pravdnika, je nadaljeval predsednik senata, vi ste tožitelj, jaz pa sem obtoženec. Dajte, kako bi vi branili obtožbo, s katero hoče nekdo poslati obtoženca v ječo!...

— Prav, poskusil bom! odgovorj grof Barkasso. Vi si mislite, da sem jaz državni pravdnik, vi pa obtoženec — jaz pa si bom mislil, da sem obtoženec — jaz pa si bom mislil, da sem Giuseppe Musolino. Torej, gospod Cezare Bartolo, vi ste obtoženec!...

— Ah, vi me obtožujete, ker sem izgubil pri kvartanju štirideset tisoč lir... se zasmije Bartolo.

— Ne radi tega, temveč radi nečesa drugega! odgovori grof Barkasso z vedno močnejšim glasom, ki se je izborno vživel v ulogo državnega pravnika.

— Cezare Bartolo, jaz te obtožujem in ti boš omahnil pod težo svoje krivde...

— Bravo!... Bravo!... vzklikne Bartolo. Začetek je dober... Vi govorite kakor pravcati tožitelj...

— Vsak človek ima pravico do svojega življenja in vsakdo je lahko tožitelj! nadaljuje grof Barkasso z globokim glasom. Posebno lahko pa je človek tožitelj zločincu! Toda, gorje mu, ki toži nedolžnega...

— Cezare Bartolo, jaz te obtožujem, da si bil od tistega dne, ko si nastopil službo državnega pravnika, nepravičen, podej, podkupljiv, v službi ti ni bila nikdar vodnik ljubezen napram pravici in resnici, ti si sodil po zlatu, kjer je bil večji kup, tja je padla odločitev... Za svoje krivo izrečene obsodbe si bil podkupljen...

Grofov glas je odmeval po prazni dvorani.

Bartolo je nekaj časa gledal grofa, njegove besede so ga osupnile, takoj pa se je spomnil, da posnema grof Barkasso Giuseppea Musolina in Bartolo se je zagrohotal.

— Priznati vam moram, reče Bartolo, da prav dobro zastopate tožitelja in če bi ne vedel, da je vse to samo šala, komedija...

— Ne, Bartolo, motiš se! To ni komedija... To je strašna resnica! zagrmi grof s svojega mesta. Vedi, da je nastopil trenutek, ko si ti obtoženec, tvoj tožitelj pa je sam — Giuseppe Musolino!...

Bartolo plane s svojega sedeža.

Izbuljil je svoje velike oči in strmel v grofa, kolena pa so se mu tresla od strahu.

Strašni glas, ki je sedaj odmeval po dvorani, ga je spominjal na tistega človeka, ki je nekoč prisegel ravno v tej dvorani tisto strašno maščevanje.

Spoznal je Musolina!

In zares, elegantni in odlični grof Barkasso ni bil nihče drugi, kakor Giuseppe Musolino, strašni osvetnik, ki je prišel s ponarejeno brado in pod tujim imenom v »plemiški klub« v Reggiju, da bi poiskal svojega sovražnika Cezarja Bartola in zvršil strašno maščevanje, katerega mu je prisegel.

Bartola se je lotil smrtni strah.

— Da, Bartolo, pred teboj stoji Giuseppe Musolino! nadaljuje strašni sodnik.

— Ali se spominjaš na sodbo, ki so jo v tej dvorani izrekli proti meni in sicer na tvojo zahtevo? Ali se spominjaš, malopridnež, kako si zastavil vse svoje moči, da bi me uničil in mi priskrbel smrt ali pa vsaj dosmrtno ječo?

Bartolo je obupno zaječal.

— Prodal si svojo dušo, za pest zlata si obsodil Giuseppa Musolina. Ti si tedaj sodil po zapovedi Luigija Borgeza, jaz pa sodim sedaj po zapovedih Boga, vsemogočnega!

— Bog me je poslal sem, ne da bi maščeval samo samega sebe, temveč tisoče onih, ki si jih ti nedolžne obsodil in onesrečil, strmoglavil si jih v ječe te nesrečne države, v kateri najprej izstradajo ljudi, potem pa jih hranijo po temnicah.

— Toda, Cezare Bartolo, zapečaten je knjiga tvojih lopovščin, tudi tebi je udarila zadnja ura! Napočil je enkrat tudi dan tvoje strašne sodbe! ...

Musolinov strogi glas je odmeval po prazni dvorani kakor da bi grmelo nekje v daljavi in ta grom je povzročal, da je predsednik senata, mogočni človek v Reggiju trepetal kakor bilka, ki jo stresa veter ...

Z obema rokama se je Cezare Bartolo naslonil na za-tožno klop, bil je bled kakor smrt, ko je pričakoval strašno sodbo.

Hotel je nekaj reči, toda v grlu ga je tiščalo, da ni mogel spregovoriti niti besedice.

Strašni, surovi in neusmiljeni človek, ki je brez trohice usmiljenja, brez vsakršnega čuvstva gledal svoje mnogoštevilne nedolžne žrtve, ki so pred njim trpele in se zaman upirale krivici, ki se jim je godila, je trepetal od strahu pred svojim strašnim tožiteljem in sodnikom.

— Cezare Bartolo! nadaljuje Giuseppe Musolino. Jaz sem tvoj tožitelj — jaz te tožim za vse tvoje zločine.

— Cezare Bartolo, jaz sem tvoj sodnik — in te obsojam na smrt za vse tvoje zločine!

— Cezare Bartolo, jaz bom tudi tvoj krvnik!

Bartolo krikne kakor ranjena zver ...

V tem trenutku je v dvorani nekaj zaropotalo.

V svoji upravičeni jezi je Musolino porinil mizo, ki se je z velikanskim truščem podrla in kakor bi trenil se je znašel v bližini Cezarja Bartola.

Njegove oči so se strašno svetile in Bartolu se je zdelo, da vidi pred seboj zbesnelega tigra.

Cezare Bartolo je v smrtnem strahu vztrepetal in omahnil na zatožno klop, Musolino pa ga je krepko zgrabil za prsa in ga dvignil.

— Ha, strahopetnež! je zagrmel Musolino. Bojiš se smrti, ti, strašilo nesrečnežev! Mar se nisi nadejal tega trenutka? Mar si pozabil na mojo prisego, mar si pozabil na strašno maščevanje, ki sem ti ga prisegel takrat, ko si me obsodil na dvajset eno leto ječe!?

— Ah, ti si mene poslal v ječo — jaz bom pa tebe poslal v grob!

— Milost! je zastokal Bartolo.

— Molči, pes! je zaškripal Musolino z zobmi in močno strešel napol mrtvega predsednika senata.

— Mar se drzneš prosjati milosti ti, ki nisi nikdar poznal usmiljenja napram tvojim nedolžnim žrtvam! Mar smeš pričakovati milosti od Giuseppa Musolina ti, ki si me na tako neusmiljen način uničil za pest zlata?

— Ne, Bartolo! Prisegel sem, da se bom maščeval tebi in vsem, ki so se pregrešili zoper mene. Vidiš, Bartolo, Giuseppe Musolino je prišel, da bo izvršil svojo prisego!

— Grbastega in podlega Zokalija sem že poslal na oni svet. Sedaj si na vrsti ti. Za teboj bo zaplesal smrtni ples Luigi Borgeze, za njim pa bodo prišli na vrsto vsi ostali, drug za drugim...

Bartolo je blodil z očmi.

— Milost, Musolino! ... je zaječal Bartolo s pojemajočim glasom. Usmili se me ... jaz imam ženo ... imam otroka ...

— Ha, tvoja žena ... tvoj otrok ... zavpije Musolino in se porogljivo zasmije. Bartolo, za ženo in za otroka ne skrbi. Še nocojšnjo noč bo tvoja hiša zgorela in vsi tvoji bodo izdihnilili v plamenih! ...

— Vse mesto bo razsvetlil krvavordeč plamen, kakor da bi bilo oškropljeno s krvjo.

— Tebe pa, Cezare Bartolo, bodo našli jutri ravno na tem mestu, tukaj te dobo našli prav takšnega, samo brez srca, brez tvojega ostudnega srca ...

— Srce! ... zastoka Bartolo. Musolino, kaj nameravaš storiti z mojim srcem? ...

— Ničesar drugega, kakor samo to, kar sem ti v svoji prisegi obljubil! reče Musolino. Mar si pozabil, da sem takrat prisegel, da ti bom iztrgal srce iz prsi?

Bartolo zapre oči.

Musolino je močno zgrabil onemoglega Bartola, ga dvignil in položil na dolgo mizo, ki je bila pokrita s črnim suknom.

Bartolo je trepetal po vsem telesu.

Musolino je raztrgal obleko na prsih svoje žrtve in z roko obtipal mesto, kjer je srce bilo zelo hitro, potem pa je udaril s pestjo ob srce in zavpil:

— Vidiš, kako bije sedaj to nečisto srce, ki je bilo do sedaj vedno ledeno mrzlo in trdo kakor kamen...

— Cezare Bartolo, jaz hočem videti to srce, držal ga bom v svoji roki, ko pa se ga bom nagledal, ga bom vrget na tla in ga poteptal s svojimi nogami...

Bartolo ni več prosil.

Musolino potegne svoj nož.

— Cezare Bartolo, pojdi k Bogu iskat pravice! je zagrmel Musolino in napravil na mestu, kjer je bilo srce, križ. Umri brez molitve!

Bartolo obupno krikne, ostro bodalo pa se mu je zarilo v prsi in rdeča kri je brizgnila.

V tem trenutku je dvorano pretresel strašen krik, ki je bil bolj podoben rjoventju ranjene in premagane zveri, kakor pa človeškemu vpitju.

Bodalo je bilo v krepkih rokah.

— Ah! zavrisne naenkrat Giuseppe Musolino kakor omamljen od veselja.

V roki je držal krvavo srce svojega sovražnika, ki ga je hotel uničiti in kateremu je Giuseppe Musolino po obsodbi prisegel krvavo maščevanje.

Sedaj je bilo maščevanje izvršeno. Strašno, krvavo maščevanje...

Danes je sodil Musolino.

Danes je bil obsojen podlež, nepravičen in podkupljiv državni pravdnik in sodnik, sedanji predsednik senata in zločinec Cezara Bartolo.

Musolino je trepetal od razburjenja, drhtel od radosti, drhtel je omamljen od čuvstva sovraštva in maščevanja.

Svoj strmeč in žareč pogled je uprl v krvavo srce, ki ga je stiskal v roki.

— Ti, krvavo srce, boš pogasilo del mojega hrepenenja po strašnem maščevanju! je govoril Giuseppe Musolino zamolklo, njegov glas pa je drhtel.

Med temi besedami se je počasi spustil na kolena, svoj pogled pa je uprl proti nebu.

— Bog, ti, ki poznaš moje trpljenje, ti, ki veš za veliko krivico, ki so mi jo povzročili moji sovražniki, ti, vsemogočni, ki poznaš mojo dušo, mi oprosti to delo, ti veš, da je tako moralo biti, kajti to je moje maščevanje!

— Ti veš, da ne želim nikomur ničesar hudega — toda maščevati se moram, ker to sem prisegel...

Musolino povesi glavo in nadaljuje:

— Bartolu sem dejal, da bom uničil njegovo ženo in njegovega otroka, toda tega ne bom storil! To sem mu rekel samo zato, da bi povečal njegovo trpljenje, toda Giuseppe Musolino ni zločinec, on se nedolžnih ne dotakne — ta dva pa sta nedolžna, nista kriva za zločine tega lopova!

To rekši se je Musolino počasi dvignil.

S svojim nožem je odrezal košček sukna z mize in zavil vanj Bartolovo srce, obrisal si je krvave roke in hitro odšel iz sodne dvorane, kjer je izrekel in izvršil strašno sodbo.

Odhitel je po stopnicah navzdol, hitro je obstal na prazni ulici, ki jo je pokrivala poltema.

Na vratih se je malo ustavil in globoko vdihnil sveži jutranji zrak, potem pa je hitrih korakov odšel po praznih ulicah.

Med potjo ni srečal nikogar.

Na voglu neke ulice pa je naenkrat obstal.

Pred njega je skočil velik pes.

Musolino je malo preišljeval, potem pa je hitro razvil omot in prikazalo se je Bartolovo srce.

Musolino se je prezirljivo nasmehnil.

— Pridi sem! je zaklical psu in vrgel predenj iztrgano srce.

Velika žival je hlastno plahila na kos mesa, ki je še dišal po sveži krvi.

— Ha, Cezare Bartolo, morda pa ni slučaj, da je prišla ta žival in končala moje maščevanje!

Medtem ko je pes hlastno grizel in požiral posamezne koščke, je Musolino potegnul iz žepa majhen zvešček, iztrgal list in napisal nanj nekaj besedi, potem pa je pritrdil listek živali na ovratnico tako, da ga je lahko vsakdo opazil in tudi prečital.

Nekaj časa je ostal Musolino še na tem mestu, potem pa se je napotil proti krčmi rdečega Jakopa.

Že se je danilo. Čez nekaj ur je nastal nov dan in Reggio se je jel buditi. Ko so odprli sodno dvorano, so takoj odkrili

umor predsednika sodnega senata Cezarja Bartola in vest o umoru se je z bliskovito naglico razširila po vsem mestu.

Zavladalo je splošno razburjenje in nihče ni vedel, kdo je morilec. Ta negotovost pa ni trajala dolgo. V prvih jutranjih urah je pripeljal na sodišče neki moški velikega psa, ki je imel na ovratnici pritrjen majhen listek.

Takoj so vzeli listek z ovratnice, ko pa so prečitali njegovo vsebino, tedaj sta zavladala šele pravi strah in osuplost. Na listku je bilo napisano:

— Ta žival je nocojšnjo noč požrla srce največjega zločinca v Kalabriji, Cezarja Bartola, ki sem ga jaz iztrgal iz prsi zločinca. To je strašna sodba, to je osveta

Giuseppa Musolina.

Dobri angel

Knez Alberto Borgeze je sedel v biblioteki svoje palače v Rimu in se bavil s knjigami.

Okoli desetih je stopil v biblioteko stari upravitelj dvorca, Kristofo, in prinesel zakusko, katero je knez Alberto po navadi použil v biblioteki.

— Ali je vstala moja hči? vpraša knez Alberto, ko je pogledal starega Kristofa.

— Zdi se mi, da še ni vstala, odgovori Kristofo, kajti kneginja še ni zvonila po svojo sobarico.

— Saj tudi ni čudno, da tako dolgo spi, reče knez. Gotovo je trudna, kajti nocoj se je pozno vrnila z lova, ki je bil v bližini Reggija. Kar pustite jo, naj revica spi. Mladost potrebuje spanja in mnogo počitka...

Stari Kristofo se priklone, toda ne odide. Obstal je na mestu, kakor da bi hotel še nekaj reči.

— No, kaj je? ga vpraša knez.

— Milostljivi gospod! reče Kristofo. Pred vrati stoji neka deklica, ki želi govoriti z vami. Ne vem, ali jo smem pustiti v biblioteko?

— Zakaj ne?! se začudi knez. Ti veš, da jaz nikogar ne zavrnem, posebno pa ne, če gre za kakšnega siromaka. Pri-

pelji k meni to deklico, rad jo bom poslušal, če pa potrebuje pomoči, ji bom tudi od srca rad pomagal ...

— Mislim, da ne gre za miloščino, pristavi ponižno stari Kristofu. Deklica ni siromašna. Ona je hčerka nekega bogatega trgovca Abrahama Holepa ...

— Prav, pripelji jo! je zapovedal knez.

Stari Kristofu se priklone in odide, takoj za njim pa je vstopila lepa Noama, hčerka Abrahama Holepa.

Knez Alberto jo je stoje sprejel in jo takoj vprašal z nežnim glasom:

— Vi bi radi z menoj govorili?

— Da, vaša svetlost, odgovori Noama in poklekne.

— Dete moje, povejte mi, kaj želite in bodite prepričani, da bom storil vse, kar je v moji moči. Kako se imenujete?

— Jaz sem Noma Holep ...

— Ah, vi ste hčerka trgovca Abrahama Holepa ...

— Da, vaša svetlost, je odgovorila Noama in pordečela. O mojem očetu pripovedujejo, da je oderuh, morda ste tudi že vi to slišali, jaz vam pa prisegam, da je takšna sodba o mojem očetu nepravilna, on mi storil še nikdar ničesar, kar bi bilo nepravilno ...

— Res je, da se je vedno trudil in si prizadeval, da bi nama osigural bodočnost s svojimi kupčijami, pri tem pa je napravil na tisoče dobrih del in rešil marsikoga, ki je že obupoval ...

— Dete, jaz vam verjamem, reče knez Alberto nežno in ponudi deklici stol. Sedaj pa mi povejte, kaj vas je napotilo k meni?

— O, knez, gre za neko prošnjo, reče Noama in povese svojo lepo glavo.

— Tako! Povejte mi torej, kaj bi lahko storil za vas? vpraša knez Alberto.

— Ne prosim zase, svetlost ...

— Temveč za koga drugega! se začudi knez.

— Da, vaša svetlost, prišla sem, da bi prosila za nekega nesrečnega človeka ...

Pri teh besedah je Noama zopet povese glavo in lahna rdečica je zalila njen obraz.

— Ta človek, nadaljuje Noama, ni moj brat, ni moj sorodnik, niti moj zaročenec ... Jaz sem njegova prijateljica ... Ganila me je njegova velika nesreča ...

— Kdo pa je ta človek, za katerega se zavzimate? vpraša knez Alberto.

— Gre za nesrečnega slikarja Lorenca Faltisa...

— Lorenzo Faltis!? ponovi knez. Ali ni to tisti mladi umetnik, ki je dobil pri zadnji umetniški razstavi prvo nagrado?

— Da, to je on! reče Noama, v njenih očeh pa so se prikazale solze.

— Kaj se je torej zgodilo z njim?

— Faltisa je svet priznal za mojstra, toda revež ne bo mogel uživati slave in se veseliti plodov svojega dela, talenta in pridnosti... Knez, mar niste slišali o nesreči, ki ga je zadela?

— Ne, nisem! odgovori knez z zanimanjem. Pripovedujte mi, otrok, kaj se mu je zgodilo?

Noama je zavzdihnila, ko pa si je obrisala solze, je nadaljevala s sočutjem:

— Po končanem delu komisije za ocenjevanje so prišli poslaniki v njegovo stanovanje, da bi mu čestitali, da bi ga obvestili, da je njegovo delo dobilo prvo nagrado.

— Za Faltisa je bila to velika sreča in umetnik je bil ponosen na svoj uspeh. Vzeli so ga s seboj v kočijo in ga odpejlali na banket, ki so ga priredili njemu na čast.

— Kočija se je komaj premikala med množicami navdušenega in razigranega občinstva, ki so pozdravljale novega mojstra...

— Ko pa so se peljali skozi neko stransko ulico, so zaslišali z okna neke hiše obupen krik in neka deklica je strmoglavila na pločnik, kjer je obležala mrtva in razmesarjena.

— Ta deklica je bila Faltisova zaročenka, katero so neki nepošteni ljudje odtrgali od njega in katero je umetnik že dolgo iskal. Nesrečni mladenič je spoznal svojo zaročenko.

— Knez, lahko si predstavljate, kako je ta slučaj deloval nanj. Hotel je planiti iz kočije, toda komaj so ga zadržali. Branil se je, vpil, njegovi lasje so bili razmršeni, oči krvave, na usta pa so mu udarjale pene...

— To nepričakovano srečanje in nesreča njegove zaročenke ga je popolnoma strlo. Z najvišje slave je strmoglavil v najglobljo nesrečo — znorel je...

— Strašno! se zgrozi knez Alberto. Zares, žalostna isoda!

Noama povesi glavo, da bi skrila solze.

— Morda pa je bil to samo navadni živčni napad, reče knez Alberto sočutno. Morda je še upanje, da bo ozdravil? ...

— O, knez, nobenega upanja ni več! zavzdihne Noama. Zdravniki so že izrekli svojo sodbo. Zdravniki so mnenja, da je bolezen neozdravljiva ...

Noama si obriše solze in nadaljuje:

— Kijub temu pa je potrebno, da bi nesrečnežu omogočili in nudili vso nego in mir, kajti samo tako bi mogli upati na ozdravljenje ali pa vsaj na zboljšanje.

— Zato pa je potrebno mnogo denarja. Res je, Lorenzo Faltis je dobil prvo nagrado, pa tudi slika sama mu bo nekaj vrgla, ko jo bodo prodali, toda vse to je zelo malo.

— Govorila sem že z ravnateljem nekega odličnega zavoda in ta človek mi je dejal, da bi sprejel Faltisa na zdravljenje, sedaj pa moram zagotoviti sredstva ...

— Izvrstna misel, dragi otrok! reče knez skoraj navdušeno. Ta sredstva je treba zbrati in jaz vam obljubljam, da bom na nabiralni poli prvi med prvimi ...

— Ah, vi ste tako dobri, reče Noama in hitro pristavi:

— Toda jaz mislim, da bi ne bilo treba zbirati darov ...

— Temveč? vpraša knez začudeno.

— Zbiranje darov pomeni isto kakor miloščina, nadaljuje Noama. Lorenzo Faltis pa je bil vedno ponosen in ni nikoli sprejemal miloščine in mislim, da bi tudi v tem slučaju morali miloščino zavračati.

— Jaz pa sem mislila in si izmislila pot, po kateri bi lahko na drug način prišli do teh sredstev.

— Pri mojem očetu se nahaja velika slika umetniške vrednosti. Dan pred otvoritvijo razstave je bil Lorenzo Faltis pri nas, videl je to sliko in spoznal v njej delo svojega očeta.

— Pri tem pa se je zgodilo nekaj zanimivega.

— Faltis je na sliki svojega očeta spoznal neko postavo, k jo je tudi sam izdelal na svoji sliki »V zatišju«, katero je razstavil in katera mu je prinesla toliko sreče in slave.

— Po Faltisovem mnenju je ta slika neprecenljive vrednosti. Moj oče je poklonil to sliko meni in ta slika je sedaj moja last, jaz pa bi z njo rada pomagala nesrečnemu mladeniču.

— Mislila sem si, da bi mogli to sliko najboljše unovčiti, če bi priredilo loterijo. Prepričana sem, da bi bil uspeh siguran, če bi našla kakšno znano, spoštovano in uvaževano osebnost, ki bi prevzela pokroviteljstvo loterije. To osebnost sem tudi že našla ...

— Tako! In kdo je to? vpraša knez.

— To je vaša prevzvišenost! pristavi pogumno Noama.

— Jaz?!

— Da, vi, knez. Če boste vi pokrovitelj loterije, sem pričana, da bo vse italijansko plemstvo kupovalo srečke in potem bi bil uspeh zagotovljen.

— Z veseljem bom storil, kar želite! reče knez brez pomišljanja. Vi ste zares plemenito srce, ki skrbi za nesrečneže in za bedne in jaz se vam bom pridružil...

— O, tisočkrat vam hvala za vašo dobroto! vzklikne deklica veselo in prihiti h knezu, da bi mu poljubila roko.

Knez pa jo je nežno odbil in nadaljeval z očetovskim glasom:

— Rad sprejemem pokroviteljstvo, predvsem pa moram sliko videti. Ne želel bi namreč spravljati svojega imena z zvezo s kakšno neznatno stvarjo.

— O, nikakor! Jaz vam zagotavljam, da je slika mojstersko delo. Sicer pa priznavam tudi sama, da imate popolnoma prav. Čeprav je slika zelo velika, jo bom prinesla k vam v vašo palačo, če ukažete.

— Ne, ne, to je nepotrebno, reče knez. Pri prenašanju bi sliko lahko poškodovali. Rajši vas bom jaz obiskal čez nekaj dni v hiši vašega očeta, da bom tam pogledal sliko in precenil njeno vrednost... Še enkrat, Noama, moje priznanje na vaši plemenitosti! Vi ste pravcati dobri angelj...

Knez je ponudil Noami roko in se poslovil od nje. Noama mu je s hvaležnostjo poljubila roko, ravno je hotela oditi, ko so se naenkrat odprla vrata, v sobo pa je stopil visok moški.

To je bil Luigi Borgeze.

— Dobro jutro, dragi brat! reče Luigi, ko je vstopil.

Noama je začudeno pogledala Luigija Borgeza in tiho šla mimo njega.

Ko je zaprla vrata za seboj, je za trenutek obstala in pomišljevala.

Zdelo se ji je, da je tega strašnega človeka, ki je imenoval kneza svojega brata, že nekje videla. Toda kje?

— Ah, da, on je! pomisli Noama sama pri sebi, ko se je spomnila, da je videla Luigija v družbi z neko plavolaso gospodično v ateljeju Lorenca Faltisa.

Noama ni vedela, naj bi se tega srečanja veselila, ali pa naj bi trepetala pred tem strašnim človekom?

Usodna zaroka

Ko je Luigi izročil Julijo pretkanemu Amerikancu in se sporazumel z Margareto, kako bo prevaral kneza Alberta Borgeza, se je vrnil z Margareto v Rim.

Prispela sta v Rim zelo pozno.

Luigi je spremil Margareto do palače Borgezev, kjer ju je knez v skrbeh pričakoval.

Njunim zvitim glavam pa ni delalo ravno prevelikih preglastic, da sta si izmislila laž o svoji odsotnosti iz Rima. Pripovedovala sta o lovu in dobrodušni knez jima je verjel, bil pa je srečen, ker se mu je hčerka vrnila srečno domov, zahvaljeval je usodo, da mu je tako naklonjena.

Luigi se je poslovil in odšel. Knez pa je spremil Margareto do njenih sob, potem pa je pomirjen odšel k počitku.

Zjutraj je, kakor po navadi, zgodaj vstal in odšel v biblioteko; pozneje je sprejel Noamo, Abrahamovo hčerko, in baš ko se je poslavljajal z njo, se je pojavil Luigi in brata veselo pozdravil.

— Dobro mi došel! odzdravi knez Alberto. Upam, da si se odpočil po naporni poti.

— Popolnoma! odgovori Luigi. In Margareta?

— Je še nisem videl, reče knez in ponudi svojemu bratu fotelj. Zdi se mi, da jo je kalabrijski zrak dodobra okrepcal in utrudil... Margareta še vedno spi...

— Še boljše, sede Luigi in se nasmehne.

— Zakaj? vpraša knez. Ali bi mi rad kaj povedal?

— Da, brat, rad bi govoril s teboj o neki važni zadevi in sicer med štirimi očmi...

— Za kaj gre? Morda bi rad govoril o svojih dolgovi?

— Bog ne daj, brat! odgovori odločno Luigi. S teboj bi rad govoril o svoji življenski sreči...

Knez ga začudeno pogleda.

— Luigi, reče knez Alberto, ti veš, da želim samo tvojo srečo. Kar je v moji moči, bom rad storil za tvojo srečo.

— Verjamem ti, brat, nadaljuje Luigi s potvorjeno bratovsko nežnostjo. Zato sem tudi sklenil, da bom govoril s teboj, kajti moja bodoča sreča ali pa nesreča sta odvisni samo od tebe...

— Od mene? se začudi knez.

— Da, od tebe in od tvojega sklepa...

— Luigi, jaz te ne razumem, izražaj se jasnejše.

— Prav imaš, brat, nadaljuje Luigi. Brata sva si in pred teboj mi ni treba ničesar skrivati. Leta tečejo in jaz do sedaj nisem nikdar pomislil na to, da že nisem prav za prav več mladenič, temveč da se že približujem jeseni človeškega življenja.

Knez se nasmehne.

— Pa ne da bi bil zaljubljen? vpraša knez Alberto.

— Morda...

— Ali pa se hočeš celo poročiti?

— Uganil si, brat...

— Ah, kar pa se tega tiče, ti ne treba prav nič skrbeti, reče knez skoraj veselo. Res je, mladeniška leta so že daleč za teboj, vendar pa si še čisto dobro ohranjen.

— Jaz ti samo čestitam in ti želim vso srečo, upam pa, da si si izbral deklico, ki ne bo delala sramote imenu Borgezev.

— Kar se tega tiče, brat, si lahko popolnoma pomirjen. Deklica, ki sem si jo izbral, je najmilejše bitje na svetu, njo nama je Bog poslal, da bi naju oba osrečila in nama prinesla zaželjeni nebeški mir, brat, to je deklica, ki si jo tudi ti iskreno vzljubil, ko si jo prvikrat zagledal...

Knez se je malo zdrznil in počasi vstal, potem pa je pogledal Luigiju naravnost v oči.

— Luigi, ti govoriš o Margareti? vpraša knez s strahom.

— Da, o Margareti, nadaljuje Luigi mirno. Margareta je deklica, ki sem jo vzljubil in katero bi imel rad za ženo... Brat, če me nočeš onesrečiti, če nočeš, da bi obupal in segel skrajnem sredstvu... daj nama svoj blagoslov in privoli v poroko...

Knez je skoraj onemel od čudenja.

Za trenutek je zavladala tišina, v kateri je bilo slišati samo tiktakanje velike stenske ure.

— Luigi, reče knez Alberto po kratkem molku. Tvoja izjava me je zelo presenetila. Razumem te, da ljubiš Margareto, to sem vedel tudi do sedaj, mislil pa sem, da izhaja ta ljubezen iz tega, ker si Margaretin stric.

— Sicer pa je to nekaj popolnoma novega... Luigi, ali si pomislil na starostno razliko med vama?

— Kjer je ljubezen, ni starosti, odgovori Luigi.

— Oprosti mi, ker sem odkrit, nadaljuje knez Alberto. Ti si preživel svojo mladost precej burno. Morda so to sedaj ista čuvstva, ki si jih gojil in občutil napram vsaki malo lepši ženi.

— Ne, brat, to kar čutim napram Margareti, je prava ljubezen... Ljubim je neizmerno...

Knez se malo zamisli, potem pa vpraša:

— Kaj pa Margareta? Morda ona niti ne sluti, kakšna čustva gojiš napram njej? Kaj bi Margareta rekla, če bi ji midva sve to povedala?

— Tega ne vem, toda mislim, da bi bilo najboljšo, če bi njo samo vprašali o tem.

— Prav, reče knez Alberto. Jaz bom o tem z Margareto na samem govoril...

— Nimam ničesar proti temu, brat, prosim te pa, da to storiš takoj. Margareta je doma. Prav gotovo je že vstala. Pošlji po njo, pogovorita se, jaz pa bom počakal v sosedni sobi.

— Prepustiva Margareti naj ona odloči, naj pove, kaj ji vелеva srce, ti pa, upam, se ne boš protivil njenemu sklepu?

— Naj bo! reče knez Alberto razburjeno in pozvoni po starega oskrbnika Kristofa.

Luigi je odšel iz sobe, obraz pa mu je žarel zmagoslavja, ko je zaprl vrata za seboj.

— Kar naj pride Margareta, si je mislil Luigi sam pri sebi, pa bo ta bedak slišal iz njenih ust, da sem jaz izvoljenec njenega srca. Ha, ha, ha... moj Alberto, ujeli smo te!

— Ti boš pristal na vse, in kmalu se bom naselil v tej palači, čisto blizu ti bom in ne bo dolgo, ko boš ti napisal testament in bom jaz tukaj neomejen gospodar!...

S temi mislimi je stopil v sosedni salon.

Ko je stari Kristofa stopil v biblioteko, je zalotil kneza, ki je stal sredi sobe s prekrižanimi rokami na prsih. V obraz je bil smrtnobled, s čela pa so mu kapale velike kaplje hladnega znoja. Gledal je zamišljeno, mrko in skoraj sovražno. Stari oskrbnik ni kneza videl še nikdar takšnega, čeprav je služil Borgezu vse svoje življenje.

Z razburjenim glasom je knez zapovedal Kristofu, naj pokliče Margareto.

Stari Kristofa je hitel po stopnicah v prvo nadstropje. Med potjo pa je zmajeval z glavo in si šepetal sam pri sebi:

— Kaj se je zopet zgodilo? Prepričan sem, da pripravlja Luigi zopet kakšno nepošteno dejanje! Bog! Zakaj ne snameš našemu dobremu gospodu mreže z oči, da bi spregledal in spoznal svoje sovražnike, ki z nežnostjo zakrivajo svoje zvižaje.

Ko je knez Alberto ostal sam, se je z obema rokama prijel za glavo in zavzdihnil:

— Ah, mar je res mogoče, da Margareta ljubi Luigija?...

Ne, ne, Bog, ne dopusti, da bi to slišal iz njenih ust... Luigi je moj brat, toda kljub temu ni vreden moje hčerke...

— Način njegovega življenja, njegovo vedenje, njegov značaj... ne, ne, Luigi je ni vreden... rajše tudi kakšen navaden človek brez imena, kakor pa...

Knez Alberto ni končal. Vrata so se odprla in v biblioteko je stopila Margareta.

Knez vzklikne od začudenja.

Hčerka se mu je zdela sedaj še lepša, kakor prej, mlajša, skromnejša, kakor jo je videl kadarkoli poprej.

Razširil je roki in ji hitel naproti.

— Margareta, oprosti mi, reče knez Alberto mesto pozdrava. Poklical sem te radi neke važne zadeve. Sedi in poslušaj svojega očeta.

— Ali gre zame? vpraša pustolovka, ki se je delala kakor bi bila zelo presenečena.

— Da, zate, hčerka moja...

— Ah, oče, vi me strašite! Bojim se, da bom slišala kakšno neprijetno vest? Ali pa sem morda kaj storila, sedaj bom pa dobila zaslužen plačilo?...

— Ne, hčerka. Kako bi vendar mogel oče karati svojega tako zatega otroka? reče knez zmeden.

Knez Alberto ni vedel kako naj bi začel. Prijel je Margareto za roko in jo peljal k fotelju, ko pa se je malo pomiril, je začel:

— Ti veš, ljuba Margareta, kako srečnega se počutim, odkar sem te našel. Od tistega trenutka sem najsrečnejši človek na svetu, domišljeval sem si, da ni na svetu sile, ki bi naju mogla ločiti, toda kljub temu...

— Kaj?! se je pretvarjala Margareta in vstala.

— Naju nameravajo ločiti! spregovori knez bolešno.

— Oče, ali je to mogoče?

— To je odvisno od tebe, Margareta...

— Kako?

— Hčerka moja, mar nisi nikdar pomislila, da bo prišel čas, ko se bo treba poročiti?

Margareta povesi glavo.

Knez jo je opazoval, videl je, kako je Margaretin obraz zalila lahna rdečica.

O, Margareta je bila pretkana pustolovka, znala se je večje pretvarjati in zvabiti na obraz tudi rdečico.

Knez je zavzdihnil in nadaljeval:

— Vidiš, Margareta, napočil je čas, katerega pričakuje vsaka deklica s sladkimi upi. Temu se tudi ti ne moreš izogniti. Če bi ne prišlo to danes, bi prišlo jutri ali pa pojutrišnjem, prišlo pa bi čisto gotovo. Tebe so zasnubili...

— Ah! zavzdihne Margareta in si zakrije obraz z rokami.

— Da, nadaljuje knez. Zaprošil me je za tvojo roko človek, ki sicer ni tvoj par, ima pa pravico do najine naklonjenosti, težko bi ga bilo zavrniti...

— Ali pa poznam jaz tega človeka? vpraša Margareta s ponarejeno sramežljivostjo.

— Poznaš ga, hčerka moja, in še prav dobro, samo ne vem, če ga ljubiš, ali pa če ga boš mogla ljubiti kot moža?...

— Ah, oče, jaz ljubim samo enega človeka...

Pri teh besedah je Margareta dvignila glavo in pogledala kneza Alberta.

— Ti misliš mene, kajneda? nadaljuje knez Alberto. — Toda v tvoji okolici je še mnogo ljudi, ki bi jih tudi lahko ljubila. Človek, na primer, ki je zaprosil tvojo roko, je zelo podoben meni...

— Ah, to je on! vzklikne Margareta.

Knez Alberto vztrepeta. Njegovo očetovsko srce ni razumelo tega, da bi njegova hčerka mogla razen njega ljubiti še koga drugega. Iz njenih prvih besed je sklepal, da Margareta misli nanj, sedaj pa se je prepričal, da je Margareta mislila na nekoga drugega.

Knez je zopet zavzdihnil.

— Tvoje srce pripada torej že nekomu? vpraša knez Alberto. O, povej mi njegovo ime; zagotavljam ti, Margareta, da ga bom sprejel kot svojega sina, pa naj bo kdorkoli, samo če je pošten človek, četudi mi je bil do sedaj popolnoma tuj...

— O, oče, ravno nasprotno, je zašepetala Margareta pretvarjajoč se. On ti ni tuj, ti ga poznaš...

Knez je komaj spregovoril:

— Ali je mogoče? ... Mar je resnica? ... Ti ljubiš ...

— Da, oče, jaz ljubim Luigija ...

— Ah, komaj sem te našel, pa naj bi te zopet izgubil! — zastoka knez s slabotnim glasom.

— Ne, oče, midva se ne bova ločila, jaz bom ostala pri tebi vse življenje! se je pretvarjala Margareta in omahnila knezu Albertu v naročje.

— Tako se bo tudi zgodilo! je s težavo spregovoril knez.

ki je komaj zadrževal solze. Če že mora tako biti, se jaz ne bom protivil tvoji želji, pa tudi tvoje sreče ne bom kvaril... ti boš ostala vedno poleg mene... stanovala bosta pa z menoj v tej palači...

— Sedaj pa, hčerka moja, povej tudi njemu vse, kar si priznala meni... on je tu, čisto blizu...

Knez se je počasi izvil iz njenega objema in hitrih korakov odšel iz biblioteke.

Ko pa je šel po hodniku do sosedne sobe, se mu je zdelo, kakor da bi ga neki notranji glas svaril in mu pravil:

— Ne nadaljuj poti, po kateri si se napotil... ne odobri te zveze... ta zveza pomeni propast hiše Borgezov.

Plemeniti človek pa ni imel toliko moči, da bi se uprl želji svojega otroka. Stopil je v salon, kjer je bil Luigi, prijel ga je za roko in ga peljal k Margareti. Ko pa je zopet stopil pred svojo hčerko, je dejal z malo vznemirjenim, toda svečanim glasom:

— Luigi, moja Margareta mi je rekla, da si je izbrala tebe. Priznala mi je, da te ljubi in meni ne preostaja ničesar drugega, kakor da vaju blagoslovim...

Luigi in Margareta sta se spogledala, toda knez Borgeze ni opazil tega pogleda.

Ah, kako sta se ta dva malopridneža dobro razumela! Samo en edini pogled jima je zadostoval in Margareta je omahnila Luigiju v objem kakor v nekem zanosu. Delala se je, kakor da bi jo prevelika sreča omamila.

Knez je stal pred njima visoko vzravnan, ponosen, podoben nedostopnemu svetniku, ki je iztegnil desnico in dejal s svečanim glasom:

— Otroka, jaz vaju blagoslavljam in prosim Boga, da bi dopustil, da bi iz te zveze vzknila sreča hiše Borgezov!

Pretkana zaveznika sta s ponarejeno ljubeznjivostjo prijela starčevo roko in spregovorila neke nerazumljive besede, ki bi morale biti izraz hvaležnosti.

— Otroka, jaz vama želim vso srečo, toda nekaj mi morata obljubiti, da bosta stanovala z menoj v palači.

— Če je to tvoja edina želja, ti jo bova s hvaležnostjo izpolnila! odgovori Luigi. Brat, kedaj pa misliš, da bi objavili najino zaroko?

— Objavili jo bomo prihodnji teden, odgovori knez Alberto. Doslej sem se izogibal slovesnosti v palači, toda za-

roko bomo proslavili na slovesen način in s sijajem, kakršnega more nuditi edino le dvorec Borgezev.

— Povabili bomo najodličnejšo družbo. Naj po preteku nekaj let zopet odjeknejo med temi stenami veseli zvoki godbe. Sedaj pa pojdita v vrt in me pustita samega, da bom sestavil vzpored proslave...

Margareta in Luigi sta kneza prisrčno pozdravila in odšla iz sobe.

Luigi je zmagoslavno odpeljal Margareto iz sobe, lepa lažnjivka pa se je delala nenavadno srečno, čeprav so se ji križale v glavi najrazličnejše črne misli.

Ko je knez Alberto ostal sam, je brez moči omahnil na stol. Tople solze so orosile njegove oči in obraz in dobri knez je zavzdihnil polglasno:

— In zopet bom sam!

Glava mu je omahnila med dlan in v takem obupnem položaju ga je zasačil stari oskrbnik dvora Kristof, ko je vstopil.

— Ah, gospodar, kaj se je zgodilo? vpraša starec. Pa se ni morda zgodila kaka nesreča?

— Ne, nesreča — temveč sreča! odgovori knez Alberto in dvigne glavo. Moja Margareta se je pred nekaj trenutki zaročila z mojim bratom Luigijem...

— O, tedaj vam naj bo nebo milostljivo! krikne stari Kristof od strahu in čudenja.

Knez je začudeno pogledal svojega starega slugo.

— Kaj si dejal? je vprašal knez skoraj jezno. Kristof, kakšne nepremišljene besede pa so to?

— O, milostljivi knez! odgovori starec, pri tem pa je gledal knezu naravnost v oči. Jaz nisem zastonj ostarel...

— Moje besede niso nepremišljene, nasprotno, o vsem tem sem že dolgo premišljeval in če želite, vam bom svoje mnenje povedal še enkrat.

— Priznavam vam, da napram grofu Luigiju nisem imel nikdar zaupanja. Kadarkoli ga zagledam, se me loti neka čudna slutnja, kakor da bi grof Luigi prinašal temu domu strašno nesrečo...

Knez je osupnil.

— Kristof! je zaklical knez s skoraj strogim glasom. Nikdar nisem postopal s teboj kakor s služabnikom, vedno sem te smatral za prijatelja naše hiše...

— To sem bil in to bom tudi ostal! ga odločno prekine stari Kristofo.

— In vendar ti prepovedujem, da bi govoril takšne besede! je končal knez Alberto.

— Če milostljivi gospodar tako ukazuje, odgovori Kristofo ponižno, bom ubogal...

Kristofo se priklone in odide, ko pa je prišel v svojo sobo, je omahnil na stol in zaihtel:

— Presveti Bog! Obrani ta dom, brani ga in ga varuj pred Luigijem Borgezom!

Na smrtni postelji

Ko je Giuseppe Musolino izvršil osveto nad Cezarjem Bartolom, se je napotil v stranske ulice in odšel v krčmo rdečega Jakopa. Krčmar je že vstal in je sprejel gosta.

Rdeči Jakopo je odpeljal Musolina v prvo nadstropje v »garderobo«. To je bila soba, polna najrazličnejših oblek in drugih predmetov, ki so pri preoblačenju potrebni.

Krčmar, ki se je razumel na svoj posel, je poskrbel za možnost, da so njegovi gostje lahko spremenili svojo postavo in svojo vnanost in so tako lahko neopaženo ušli svojim preganjalcem.

Sinoči je v tej »garderobi« pustil tudi Musolino svojo navadno obleko, oblekel pa je eleganten črn površnik, si pridil umetno brado in odšel v klub ter se predstavil za grofa Barkassa.

Sedaj pa je zopet premenjal obleko in postal Giuseppe Musolino, rdečemu Jakopu je vrnil dva tisoč lir za enega, katerega mu je krčmar sinoči odštél in posodil, potem pa je odšel v sobo, kjer je spal Gaetano Krispi.

Pol ure pozneje sta jezdila po cesti iz Reggija proti Lan Štefanu dva jezdeca.

To sta bila Musolino in Krispi.

Musolino je peljal Gaetana Krispija v gorovje Aspromontov, kjer bo živel skupno z ostalo družbo kot tovariš Giuseppe Musolina.

Ko sta prispela v bližino kapelice, so jima Francozi prišli naproti in ju prisrčno sprejeli. Presenečeni so bili, ko so zagledali Gaetana Krispija, toda Musolino jim je vse pojasnil.

Francozi so prisrčno pozdravljali svojega novega tovariša in mu stiskali roko.

Ko so stopili v kapelico, je Musolino pripovedoval svojim tovarišem o nocojšnjem dogodku, pripovedoval jim je o strašni osveti, ki jo je izvršil nad Cezarjem Bartolom. Vsi so ga pazljivo poslušali in opazili na njem neki posebni mir in zadovoljstvo.

In zares, Musolino je občutil neko posebno zadovoljstvo, kakor ga občuti človek, ki je izvršil neko dolžnost, katero mu je namenila usoda. Ko so njegovi tovariši videli, da je Musolino zadovoljen, so postali tudi sami veseli in v kapelici je zavladalo veselo življenje.

Nekaj dni ni Musolino nikamor odšel. Njegovi tovariši so si krajšali čas s pripovedovanjem, mnogokrat so hodili na lov, odkoder so se vselej vračali z bogatim plenom.

Karkoli so vlovili, je znal dobrodušni Plon-Plon tako izborno pripraviti in zgotoviti, da mala družba pri hrani ni bila nikdar prikrajšana, nabavili pa so si razen tega tudi dobrega vina.

Malo kapelico so preuredili v stanovanje kolikor najboljše so mogli in vedeli, baron Somer pa si je nabavil barve in drug potreben material in je na stene narisal različne poedine prizore iz Musolinovega življenja in njegove borbe.

Na prvi sliki je bil Musolino okovan v temnici, druga slika pa je predstavljala Musolina, kako plava v morju, ko beži iz ječe, na tretji sliki se je bil bojeval proti osem sto vojakom v Latoni, na četrti sliki je sedel Musolino kot eleganten gospod v odlični družbi v klubu v Reggiju in kvartal z Bartolom, na peti sliki pa je vrgel Musolinu velikemu psu človeško srce, da bi ga požrl.

Kdor je videl te slike, je moral priznati, da je bil baron izvrsten slikar, kajti delo se mu je popolnoma posrečilo.

Pa tudi Plon-Plon je bil zadovoljen s takšnim življenjem. Kako pa bi tudi ne bil zadovoljen? Nevarnosti ni čutil prav nobene, hrane in pijače je bilo več kakor preveč — to pa je bilo zanj najvažnejše.

Edini Musolino je bil zadnje dni nekam molčeč. Hodil je okrog kakor v sanjah, s svojimi tovariši pa je govoril zelo malo in še te redke besede so opisovale čisto navadne stvari, o svojih novih načrtih, ki jih je brez dvoma sam zase snoval, pa ni črhnil niti besedice.

Z vsakim dnem je ostajal Musolino dalje časa na svojem

ležišču, po gori ni več hodil, pa tudi govoril ni skoraj ničesar. Edino spal je mnogo, pa še to spanje je bilo podobno lahni omotici.

— Bolan je! je dejal nekoč markiz Gaston de Gondi svojim tovarišem.

In res, markiz se ni zmotil.

Izguba Julije, razburjenje, ki mu je ostalo po oni noči v Réggiju in negotovost so strašno delovali nanj in Musolino je čutil, kako z vsakim dnem ginejo moči in kako se ga loteva neka slabost, svojim tovarišem pa ni o tem omenil niti besedice. Prizadeval si je celo, da bi skrnil vse znake bolezni, ker je upal, da bo hitro ozdravel.

Musolino pa se je enkrat zmotil. Ko je hotel nekega jutra vstati, je začutil, kako ga je nekaj pritisnilo na ležišče in mu ne dovoli, da bi se ganil. Ostal je na ležišču in se ni ganil... Glava mu je žarela od vročine, roke in noge pa so bile ledeno-mrzle.

Naenkrat se je njegovo skoraj otrpelo telo zganilo in se jelo tako tresti, da Musolino ni mogel premagati tresenja in skriti svojega stanja pred tovariši, ki so stali okrog njegovega ležišča v skrbeh za zdravje svojega vodje.

Musolino je uprl svoj pogled v tovariše in komaj zašepetal:

— Ne morem vam dalje skrivati svojega stanja... Bolan sem... Lotila se me je tako zvana »gorska mrzlica«, to pa je malarija, tisočkrat hujša in nevarnejša kakor tista, ki se pojavlja po močvirnatih krajih... Ta bolezen konča v veliki večini slučajev s smrtjo bolnika...

— Bog naj nas varuje pred to nesrečo! vzklikne Gaston de Gondi.

— Ne, Musolino, ti ne smeš umreti! pristavi baron Sommer v skrbeh.

— Ti moraš živeti radi maščevanja! reče Kapetan Trevij

— Ozdravel boš, nadaljuje markiz Gaston de Gondi, in zopet se boš smehljaj...

— Nikdar več!... ga prekine s komaj slišnim glasom Musolino. Nikdar več se ne bom zasmel... mene je sreča zapustila... Njo, ki je zame pomenila srečo, sem izgubil... Ah, julija, kje si? ... Če bi bila poleg mene, bi ozdravel... Toda, poglejte ga...

In nesrečnež je poskušal, da bi se dvignil na svojem le-

žišču, svoje žareče oči pa je uprl v kot kapelice in gledal, gledal...

— Poglejte ga!... je vpil Musolino. Ah, kako se reži... Satan v človeški podobi!... Ha, le počakaj, Luigi Borgeze... Prišel si sem... da ti bom lažje iztrgal srce...

In Musolino je stisnil pesti, kakor da bi nekoga dušil in se pri tem strašno mučil.

Vročina strašne bolezní ga je popolnoma premagala in Musolinu se je začelo blesti.

— Ha, lopov ostudni! je zaječal Musolino in zaškripal z zobmi, potem pa se je malo pomiril.

Zaprí je svoje trudne oči, ko pa jih je zopet odprí, je pogledal svoje tovariše, ki so ga motrili s skrbi polnimi pogledi, potem pa je tiho zašepetal:

— Ah, kako je tukaj mrzlo!... Tu notri pa je tako vroče, tu notri gori... Dajte mi požirek vode... o, ta vročina...

Markiz mu prinese čašo vode, bolnik jo je hlastno izpraznil in nadaljeval z malo mirnejšim glasom:

— Že štirinajst dni nosim v sebi kal te bolezní... Upiral sem se, kolikor sem se mogel, naposled pa so me moči zapustile...

— Tovariši, bratje moji... moči so me zapustile... Giuseppe Musolina so zapustile moči... to pa pomeni zanj smrt...

— Bratje, umrl bom... smrt je že čisto blizu, čutim jo že... Sicer pa je itak prav, da je tukaj, da se bom lahko poslovil od vas...

Njegov glas je postajal vedno slabši, njegovi tovariši so morali dobro poslušati, da so ga slišali.

Tovariši so klečali poleg njegove bolniške postelje, srce jim je stiskala bolečina in zavest, da bodo svojega vodjo morda za redno izgubili, posebno Gaetano Krispi je bil žalosten, ker je prav dobro poznal to bolezen, radi katere je sleherni bolnik prav gotovo umrl.

— Musolino, ne govori tako, je tolažil markiz de Gondi samega sebe in bolnika.

— Mi smo te vzljubili kakor brata, reče kapetan Trevij. Storili bomo vse, kar je v naših močeh, da bi te rešili...

— Nočem, da bi me rešili! odgovori Musolino z malo razdraženim glasom. Res je, bratje, jaz še nisem izvršil maščevanja, ki sem ga prisegel... Luigi Borgeze še živi...

— No, vidiš, mu vpade baron Somer v besedo. Ti moraš

živeti radi maščevanja... Če se že nisi hotel izročiti ljubezni in mirnemu življenju, moraš živeti vsaj radi sovraštva in radi maščevanja... Ti nam moraš dovoliti, da te bomo rešili.

— Saj je itak že prepozno, je šepetaje odvrnil Musolino. Bolezen se je že tako razširila, da zame ni več rešitve... Ves trud, prijatelji, bi bil zaman...

— Mar ni zdravila za to bolezen?, je vzkliknil obupno Gaston de Gondi. Mar je to mogoče?

— Je zdravilo proti tej bolezni, toda samo eno, odgovori bolnik. To zdravilo bi mi morda še pomagalo, dobi se pa samo v lekarnah in sicer proti receptu...

— Našli bomo zdravnika! vzklikne baron Somer.

— Pripeljali ga bomo sem! pristavi kapetan Trevij.

— Toda odkod? vpraša Gaetano v skrbeh.

— V San Štefanu se je pred kratkim naselil mlad zdravnik, reče Giuseppe Musolino. Po poreklu je Nемеc, imenuje pa se Müller.

Pripovedujejo, da je to izvrsten zdravnik in da je v San Štefanu ozdravil že marsikaterega bolnika.

— Če bi mi pripeljali tega človeka, bi bil morda rešen. Toda ne pripovedujte mu ničesar o bolezni... Samo dvomim, da bo prišel sam po sebi...

— Če ne bo hotel zlepa, ga bomo pa prisilili! pristavi kapetan Trevij.

— V tem slučaju pa moramo počakati do večera, reče markiz Gaston de Gondi.

— Nič zato... do takrat bom že vzdržal brez zdravnika, odgovori Giuseppe Musolino.

Tovariši so se spogledali: Eden je ostal pri bolniku, drugi pa so odšli s skrbipolnimi pogledi iz kapelice.

Ves dan so preživeli v skrbeh in nerazpoloženju. Plon-Plon ni pripravljaj nobene jedi, kajti nihče ni niti pomislil na hrano. Celo Plon-Plon ni ničesar poskusil.

Pred večer pa se je stanje bolnika znatno poslabšalo. Tovariši so izmenoma prihajali k bolniku in zopet odhajali, večinoma pa so molčali in hodili okoli kapelice.

— Ozdravel bo! je govoril markiz de Gondi. Musolino je močan... prenesel bo bolezen...

Tovariši so ga poslušali in zmajevali z glavami in nihče ni odgovoril.

Okrog devetih zvečer pa sta se markiz Gaston de Gondi in kapetan Trevij napotila proti San Štefanu, da bi pripeljala zdravnika, ostali pa so ostali pri bolnikovem ležišču.

Čeprav sta imela s seboj svetiljko, sta se komaj špuščala po ozki strni poti navzdol. Ob poti je zijala globoka razpoka in pretila s strašno nevarnostjo neokretnemu potniku.

Gondi in Trevij pa se nista ozirala na nevarnost, temveč hitela proti San Štefanu ter mislila samo na svojega vodjo, ki se sedaj morda bori že s smrtjo...

Sedem skrivnostnih knjig

Pred nekaterimi meseci so v San Štefanu dobili novega zdravnika. Doktor Müller je bil človek z visoko postavo in z lepimi, pravilnimi potezami na obrazu, z lepimi brki in z gostimi plavimi lasmi in lepo brado.

Čeprav je živel v tem malem mestecu šele tri mesece, vendar si je v tem kratkem času pridobil simpatije vseh meščanov in spoštovali ter cenili so ga v vsej okolici.

Njegovo znanje, posebno pa nežno in prijateljsko postopanje napram bolnikom je dvignilo njegov ugled in vsi so ga radi klicali, doktor Müller pa se je vedno z veseljem in v najkrajšem času odzval.

Za slehernega bolnika je našel ljubeznjivo besedo, ki je premnogokrat na bolnika bolj vplivala, kakor vsa zdravila.

Poleg vse svoje prijaznosti in ljubeznjivosti pa v družbo ni zahajal, čeprav so se najboljše rodbine trgale zanj in ga neprestano vabile. Vse svoje proste ure je preživel v svojem stanovanju ob knjigah. Ko je končal kakšno delo v mestu ali pa kje v okolici, se je vrnil domov, sedel k mizi in studiral.

Tudi tega dne je sedel doktor Müller pri mizi, zatopljen v proučavanje neke knjige, ki je bila videti po svoji vnanjosti zelo stara, človek bi sodil, da je bila tiskana pred sto-letji. — Pazljivo je prečital vsako posamezno besedico.

Naenkrat pa je vstal in jel hoditi po sobi sem ter tja ter se pogovarjati s samim seboj.

— Ta knjiga je brez dvoma ponarejena! Pravijo, da izhaja iz šestnajstega stoletja, to pa ni res! To je nemogoče...

— Ta knjiga je napisana v najnovejšem času, ker nam pojašnjuje skrivnosti narave, o katerih niso imeli v šestnajstem stoletju niti pojma...

— To je ena izmed tistih sedmerih knjig, katere je na-

pisal neki skrivnostni »Elektro« in katere so pri vsem današnjem znanstvenem svetu vzbudile velikansko zanimanje.

— Če ta Elektro zares živi, potem je ta človek brez dvoma največji učenjak na zemlji, človek, ki je najglblje prodrl v tajnosti narave in ki je na polju elektrike in magnetizma dosegel več kakor marsikateri učenjak.

— Ta skrivnostni Elektro trdi, da ni stvari, ki bi je ne mogel storiti s pomočjo elektrike. Ta človek trdi celo, da so žice popolnoma nepotrebne pri prenosu toka z enega mesta na drugega.

— Če bi bilo to mogoče, bi morali cel svet postaviti na glavo in ga preurediti. Po njegovi trditvi bi bil jaz v San Štefanu in bi mogel ubiti z električnim toko človeka v Petrogradu, tako da bi ta človek ničesar ne slutil o tem!

— S pomočjo elektrike bi lahko premikal in premetaval hribovje v Carigradu!

Doktor Müller je za trenutek obstal in gledal nedoločeno predse, potem pa je nadaljeval:

— Kdo bi vendar mogel biti ta Elektro? Kje sestavlja svoje knjige in kako jih širi med svet?

— Prvo od teh sedmerih knjig so našli pri nekem knjigo-tržcu v Leipzigu med starimi knjigami, istočasno pa se je pojavila v Parizu druga knjiga, ki so jo našli pred vrati stanovanja nekega člana francoske akademije znanosti.

— Štiri tedne pozneje so našli v biblioteki v Vatikanu tretjo in četrto knjigo, toda nihče ni vedel, kako sta prispeli tja. Malo pozneje so javili iz Baltimora iz Amerike, da je neki pomorski kapetan izročil nekemu tamošnjemu trgovcu omot, v katerem sta se nahajali dve knjigi, nadaljevanje onih štirih knjig. V omotu je trgovec našel listek, v katerem je neznanec prosil, da bi izročili knjigi slavnemu iznajditelju Edisonu.

— O sedmi knjigi ni še nihče ničesar vedel, kmalu pa so našli tudi njo, pa tudi na zelo čuden način.

— Sedmo knjigo je našel neki pastir v bližini San Štefana, bila je vezana v svinjsko kožo. Pastir je izročil knjigo svojemu stricu, ki je ravno tiste dni nameraval oditi v Rim, da bi jo prodal tam kakšnemu trgovcu. In stric je prodal knjigo za deset lir trgovcu Abrahamu Holepu.

— Niti pastir, niti njegov stric nista vedela kakšne vrednosti je ta knjiga za znanost, toda sicer učeni Abraham Holep je to vedel in je ponudil knjigo njegovi svetlosti...

Müller ni končal.

V tem trenutku je zabrnel hišni zvonec.

— Kdo bi vendar mogel to biti, v tem nočnem času? — se je začudil doktor Müller in presenečeno obstal. Gotovo me kličejo h kakšnemu bolniku? Škoda!

— Žal mi je, da moram prekiniti svoja razmišljanja, toda svojo zdravniško dolžnost moram opravljati, čeprav nisem prišel radi tega iz Leipziga v San Štefano...

Doktor Müller ni hotel buditi svojih služabnikov, vzel je svetiljko in šel po stopnicah navzdol, ko pa je prispel do hišnih vrat, je vprašal:

— Kdo je?

— Odprite, doktor, jaz sem! je odgovoril od zunaj zelo prijeten glas.

— Kdo ste? ponovi doktor.

— Človek, ki ve, čemu ste prišli v San Štefano...

Doktor se malo zdrzne in reče:

— Recite geslo!

— Elektro! odgovori glas od zunaj.

Ko je zaslišal to besedo, je doktor Müller hitro odprl vrata, v hišo pa je stopil človek visoke rasti, ogrnjen v svilnat plašč.

Doktor se odličnemu tujcu globoko priklone.

— Zaprite hitro vrata, reče tujec. Ne bilo bi mi namreč ravno preveč prijetno, če bi me kdo videl in če bi zvedel, da sem v zvezi z vami...

Zdravnik je brez ugovaranja ubogal.

Potem pa je dvignil svetiljko in oba sta odšla preko razsvetljenih stopnic v doktorjevo sobo.

Ko sta stopila v sobo, je tujec odložil svoj plašč.

Svetloba je padla na njegov obraz in škrlatno obleko, na kateri se je bleščal zlat križ.

To je bil kardinal Toneli.

Doktor Müller se zopet priklone in reče:

— Srečen sem, da vas zopet vidim... Dobro došli!

— Bog naj vas blagoslovi! odgovori kardinal in ponudi roko, katero je zdravnik prisrčno stisnil.

— Ali smem vprašati, kaj vas je pripeljalo k meni v tem poznem nočnem času? vpraša zdravnik.

— Želja, da bi zvedel, če ste v svojih raziskovanjih že kaj dosegli? odgovori kardinal.

— Ali mislite na Elektra?

— Da, nadaljuje kardinal. Tajna družba, ki so jo ustanovili, da bi pojasnila zagonetko, ki se skriva pod imenom »Elektro«, me pošilja k vam, da bi me o vsem obvestili...

— Raziskoval sem brez prestanka in temu vprašanju posvečam ves svoj prosti čas...

— To sem tudi sklepal po tisti knjigi na mizi, reče kardinal Toneli in pokaže Elektrovo knjigo.

— Da, praykar sem listal po njej...

— In iskali ste pot, po kateri bi prodrli v Elektrovo tajnost?

— Res je, kar pravite, nadaljuje doktor Müller. Zares, to je prava skrivnost. Človek, ki je napisal to knjigo, je tako velik, nedosegljiv in skrivnosten, da se mi skoraj vsiljuje misel, da je to neko nadnaravno bitje, ne pa človek iz krvi in mesa... Kaj takega bi ne mogel napisati navaden zemljani...

— Ah, o tem ni niti govora, mu vpade kardinal odločno v besedo, njegov glas pa je bil kljub temu nežen. Elektro je brez dvoma človek iz mesa in krvi...

— Naj bo karkoli, nadaljuje doktor Müller, toda jaz občudujem njegov razum... Čimbolj se poglobljam v proučevanje njegovih del, prihajam do prepričanja, da je usoda določila tega skrivnostnega Elektra, da bi nas peljal po doslej neznanih stezah v novo stoletje, mi pa mu moramo slediti...

— Slediti?! skomigne kardinal Toneli z rameni. Kako radi bi mi to storili, če bi vedeli, kje naj bi ga iskali in našli.

— Ta človek je podoben begajoči svetlobi, pristavi doktor Müller, za trenutek se zasveti, potem pa zopet ugasne. Za trenutek se pokaže tukaj, čez hip se zopet zasveti kje drugje — človek pa je ne more najti.

— In vendar ga moramo najti, reče kardinal Toneli. Saj veste, prijatelj, da so osnovali za to družbo, kateri člani so najbolj znani učenjaki sveta...

— Središče je v Parizu, svoje člane pa imajo v Rimu, Berlinu, na Dunaju, v Madridu, Leipzigu, Londonu, New-Yorku in v Petrogradu, njih število pa je že narastlo na štiri sto...

— In vsi ti ljudje si prizadevajo, da bi zvedeli, kdo je ta Elektro! reče zdravnik.

— Tako je, nadaljuje kardinal Toneli. Ko mi je starinar Abraham Holep prinesel sedmo knjigo tega skrivnostnega človeka, sem jo površno prelistal in zdelo se mi je, da se mi je prikazal pred očmi neki novi svet in jaz sem ga občudoval.

— To pa je tudi razumljivo, kajti Elektrovo delo ne vsebuje samo raziskovanj na polju elektrike in magnetizma, temveč je tudi polno filozofskih misli, z eno besedo, to je univerzalno delo človeškega uma.

— In zares, skoraj se zdi človeku neverjetno, da je vse to napisal samo človek, navaden smrtnik.

— Od tistega dne nisem mislil na ničesar drugega, kakor na to, da bi našel tega genija, tega Elektra...

— Po vnanjosti vseh sedmih knjig bi človek sodil, da izhajajo iz preteklosti, temu pa najbrž ne bo tako!

— Ta človek je dal svojim knjigam takšno vnanjost najbrž samo radi tega, da bi omamil in pripeljal do zmote vse tiste, ki bi hoteli zvedeti, kdo je pisatelj...

— Tako mislim tudi jaz, reče doktor.

— Drugače tudi ne more biti, nadaljuje kardinal. Te knjige so pisane komaj pred nekaj leti, toda dokazujejo tudi mnogoštevilni izrazi v delu, ki so istodobni, moderni in po njih lahko sklepamo, da živi pisatelj med nami in z nami.

— To je več kakor gotovo! potrdi doktor.

Kardinal je nekaj časa molčal, potem pa je nadaljeval:

— Ko sem pregledal knjigo, sem takoj obiskal trgovca Holepa in ta mi je povedal od koga je kupil knjigo. Napotil sem se v San Stefano in našel tistega človeka. To je navaden prekupčevalec.

— Pripovedal mi je, da je knjigo našel njegov nečak na travniku, ko je pasel, tega pa mi ni vedel povedati, kako je knjiga prispela tja.

— Kakor vidite, je prispela tudi ta sedma knjiga v javnost na zelo čuden in skrivnosten način, kakor je prišlo na dan tudi onih šest knjig.

— Zadeva je postajala vedno zanimivejša in jaz sem se sporazumel z ostalimi učenjaki na skupnem zborovanju v Parizu, da bi raziskovanje pričeli tukaj v San Stefanu.

— Potrebovali smo zanesljivega človeka in ker je nekdo imenoval vaše ime, smo povabili vas iz Leipziga v San Stefano.

— Od takrat pa so že minili tri meseci. Sedaj sem prišel doktor, da bi vas vprašal, če ste že našli kaj, kar bi vas moglo privedi k cilju?

— Nisem, svetlost.

— Ali pa imate kakšno sled, ki bi nam mogla kaj pojasniti o tem skrivnostnem Elektru?

— V veliki zadregi sem, odgovori Müller, ker vam moram reči, da stojim še vedno, kakor prve dni raziskovanja, pred zagonetko in da se pojasnjenju tajne nisem niti malo približal...

— Ali pa vsaj slutite karkoli, kar bi nas moglo privedi v tajnost? vpraša kardinal.

— Ne!

— To ni dovolj, doktor!

— Priznavam, odgovori doktor, toda dvomim, da bomo tega Elektra sploh kedaj našli?

— In vendar je dolžnost znanosti, da ga išče!

— Toda, kje?

— Povsod!

— Hm! reče doktor Müller. V zmoti sem in ne vem, če je San Stefano pravo mesto, odkoder bi morali voditi in začeti raziskovanja?

— Morda pa je le pravo mesto! odgovori kardinal. Raziskovanja je treba nadaljevati...

— Zares, čudno!... plane doktor precej razburjen. Mar je mogoče, da se tako znamenit človek skriva pred svetom? Meni se zdi, da ta Elektro sploh ne želi, da bi ga našli...

— Iz česa sklepate to?

— Po tem, ker je vsako knjigo napisal v drugem jeziku. Prvo je napisal v francoščini, drugo v nemščini, tretjo v poljščini, četrta je pisana švedski, peta angleški, šesta španski, sedma pa italijanski. To je najboljšo znamenje, da je želel za-brisati za seboj sleherno sled...

— To je resnica, reče kardinal, in vsakdo mora priznati, da je Elektro doma v vsakem jeziku.

— Vendar pa sem opazil, ga prekine doktor Müller, da mu tečeta francoščina in italijanščina najbolj gladko... Eden izmed teh dveh jezikov je brez dvoma njegov materin jezik. Prijatelj sedmerih knjig je torej Francoz ali pa Italijan.

— Popolnoma pravilno sklepanje! pristavi kardinal.

— Da, gospod kardinal, toda kaj imamo od tega, če doženemo, da je Francoz ali pa Italijan? Ali Elektro ne živi lahko kljub temu v Ameriki ali pa kje drugje?

— To je resnica, odgovori kardinal, okolnost pa, da je zadnja knjiga pisana v italijanskem jeziku mi daje upanje, da je živel Elektro zadnji čas v Italiji.

— Prav, pojdemo preko tega. Toda, kako je ta skrivnostni človek izdeloval te knjige? je vprašal doktor Müller.

— V knjigah ni modernih črk, je nadaljeval zdravnik, tu

so neke stare črke, ki so jih uporabljali kmalu po iznajdbi tiska.

— Vsekakor je ta Elektro prav tako pretkan, kolikor je skrivnosten, se je zasmel kardinal Toneli. S tem nas tudi spravlja na napačno sled.

— Vendar bi lahko poizvedovali, katera tiskarna uporablja še takšne črke?

— To smo že storili, doktor, toda zaman. Takšnih črk ne uporablja več nobena tiskarna, odvrne kardinal. Preostaja še samo ena možnost, in sicer ta-le, da ima ta skrivnostni Elektro svojo lastno tiskarno.

— Kako pa je vendar mogoče, da te tiskarne še niso našli, da ostane toliko časa skrita?

— Eh, dragi doktor, tudi to je zagonetka, kakor vse ostalo, kar je z Elektrom v zvezi.

— Da, uganka in zopet uganka! zavzdihne zdravnik. Kardinal umolkne.

Nekaj časa je molčal, potem pa je dejal:

— Dragi doktor! Najin razgovor naju ni privedel do nobenega cilja. Raziskovanje moramo nadaljevati. V imenu društva se vam zahvaljujem za dosedanji trud in vas prosim, da v tej smeri nadaljujete ...

— O, zanesite se name, gospod kardinal, reče doktor Müller. Brez prestanka bom raziskoval, uspeha pa ne pričakujem prav nikakega ...

— Zakaj ne?

— Zato, ker dvomim, odvrne zdravnik, da bi se Elektro nahajal v tem kraju.

— Nasprotno, jaz pi mislim, da smo na pravi poti, reče kardinal. Povedal vam bom tudi, zakaj tako mislim: v svoji sedmi knjigi opisuje Elektro neki kraj, ki se popolnoma ujema z okolico San Stefana. Po tem sklepam, da je živel Elektro v tej okolici ali pa živi še sedaj.

To rekši je kardinal vstal.

— Pozno je že in skrajni čas je, da odidem. Če pa bi imeli kake važne vesti, ali pa kakšne posebne želje, vam je itak znano, kako pridete lahko do mene! Bog naj vas blagoslovi!

In kardinal Toneli položi roko na zdravnikovo glavo; zdravnik se mu je priklonil.

— Zbogom! Ostanite zdravi!

Kardinal Toneli je šel proti vratom, naenkrat pa je obstal in je začudeno pogledal zdravnika.

Hišni zvonec je zabrnal.

— Nekdo prihaja! reče kardinal vznemirjeno. Ne bi rad, da bi me kdo tukaj videl!

— Tedaj se izvolite za trenutek skriti...

— Toda kam?

Doktor pogleda po sobi.

— Če vas ni strah, reče doktor Müller, stopite za ta le okostnjak. Jaz pa vas bom pokrival s plaščem.

Bil pa je tudi že skrajni čas.

Zvonec je brnel vedno močnejše, doktor Müller pa je vrgel plašč preko njega in odhitel proti vratom.

— Kdo je? vpraša zdravnik.

— Odprite radi usmiljenja! je prosil nekdo od zunaj.

— Česa želite? ponovi zdravnik.

— Gre za nekega bolnika...

Doktor ni več razmišljal, temveč takoj odprl vrata in pred seboj je zagledal nekega moškega z žalostnim obrazom.

— Gospod doktor! reče tujec... Prosim vas, pojdite z menoj k nekemu bolniku. Slišal sem o vas in o vašem znanju in sem prepričan, da ga boste rešili...

— Če ne bo prepozno, odgovori doktor Müller, uporabil bom vse, kar znam. Izvolite vstopiti.

Ko sta vstopila, je zdravnik vprašal:

— Kdo je bolan?

— Moj brat, gospod doktor.

— Kdo pa ste vi?

— Jaz sem lovec v službi nekega odličnega gospoda...

— Odkod pa ste?

— Moja rodbina ni daleč odtod, toda jaz ne živim tukaj. Sedaj se nahajam slučajno na obisku in našel sem svojega brata zelo bolnega... na smrtni postelji... Umrli bo, če vi ne boste hiteli in mu nudili pomoči...

Ti nejasni odgovori so doktorja Müllerja malo zmedli. Poleg vseh svojih različnih vprašanj ni vedel kdo je bolnik in kako se imenuje. Vse to se mu je zdelo nekam sumljivo in mladi zdravnik je sklenil, da se ne bo ganil iz hiše, dokler ne bo vsega zvedel.

— Vi veste, prijatelj, da v tej okolici ni nihče varen. V zadnjem času krožijo zopet strašne vesti o razbojniku Musolinu. Vi ste mi popolnoma neznani in jaz ne morem oditi z va-

mi, dokler mi ne poveste svojega imena in točnega kraja, kjer se nahaja bolnik. To mi povejte, pa lahko odidete brez skrbi, jaz pa bom prišel za vami čez pol ure.

— Ah, to je zelo dolgo! reče tujec s strogim glasom. Bolnik ne bo dotlej vzdržal.

Doktor skomigne z rameni.

Tujec ga pa strogo pogleda in zavpije:

— Doktor, vi morate takoj z menoj!

Doktor Müller se je začudil. Ni bil navajen, da bi popolnoma neznan človek govoril z njim v takšnem tonu.

— Moram?! je ponovil zdravnik in se čudil. Ali name-ravate uporabiti silo?

— Da, s silo vas bova odvedla! je v tem trenutku zagrmel drug glas od izhoda in v sobo stopi še neki moški visoke postave, v rokah pa je imel samokres in nekaj vrvi, očitno je prišel svojem tovarišu na pomoč.

Doktor Müller je stopil korak nazaj. Skoraj pa je bil bolj presenečen kakor pa prestrašen.

— Niti besede več! je zagrmel tisti, ki je vstopil. Ubil vas bom na mestu, če ne izpolnite takoj najine želje...

— Če sta prišla v mojo hišo radi ropanja, reče doktor Müller z razburjenim glasom, poglejte, tam v predalu te mize se nahaja denar... odnesite vse, toda knjige in spise mi pustite...

— Motite se, doktor, midva nisva roparja, reče prvi neznanec. Če bi nama bilo kaj do vašega denarja in ropanja, bi prišla na drugačen način v vašo hišo.

— Midva pa zahtevamo od vas samo to, da takoj obiščete nekega bolnika in mu nudite pomoč. Če ugodite najini želji, vam prisegava, da se vam ne bo ničesar zgodilo — sicer pa...

Zdravnik je nekaj trenutkov premišljeval.

— Torej gre zares za nekoga, ki je težko bolan? vpraša doktor Müller.

— Drugače bi ne prišla k vam.

— Tedaj vaju ne razumem, čemu tako postopata? se je čudil zdravnik.

— Zato, ker se protivite in nočete z nama...

— Doslej nisem še nobenemu bolniku odpovedal pomoči, nadaljuje doktor Müller. Vidva tajita vse, nočeta mi povedati, kam me peljeta in jaz si popolnoma upravičeno lahko mislim, da me hočeta odpeljati v kakšno past...

— Zakaj, doktor! reče prvi tujec. Če bi vas hotela oro-

pati, bi storila to tukaj, če bi vas hotela ubiti, bi storila tudi to v tej sobi, kdo bi nama branil?

— Ponavljam vam in vam prisegam, je nadaljeval prvi tujec, da govoriva čisto resnico. Za to uslugo vas bova še bogato nagradila, samo hitite, doktor, prosim vas. Bolezen je napredovala do zadnje stopnje in katastrofa ni več daleč...

— Doktor, je pristal doktor Müller, šel bom z vama, če mi povesta ime bolnika...

— Ime boste zvedeli pozneje...

— Vidva ga tajita? Nočeta mi ga povedati?

— Za sedaj — ne!

— Eh, odgovori odločno doktor Müller, potem pa tudi jaz ne grem z vama.

Tujca sta se spogledala.

— Pomislite še enkrat, doktor.

— To je moja zadnja beseda! odgovori zdravnik.

— Prav, tedaj smo gotovi! reče prvi neznanec in plane z bliskovito naglico na doktorja, ga zgrabi za prsa, ga dvigne od tal in ga položi na fotelj.

Doktor se je obupno branil.

Drugi tujec pa je prihitel svojemu tovarišu z vrvjo na pomoč, da bi zvezala zdravnika.

— Nazaj! je zagrmel v tem trenutku nekdo s strogim glasom.

Neznanca sta se obrnila in zagledala visokega cerkvenega dostojanstvenika, ki se je prikazal izza človeškega okostnjaka in iztegnil desnico proti njima.

To je bil kardinal Toneli, ki ni mogel več ostati v svojem skrivališču za okostnjakom. Ko je visoki cerkveni dostojanstvenik videl, da so doktorja Müllerja napadli, je planil iz svojega skrivališča, da bi mu pomagal; pri tem pa ni pomislil, da bi tudi njemu samemu lahko pretela nevarnost.

— Nesrečneža! je zavpil kardinal z zapovedovalnim glasom. Oddaljita se, ker nočemo vedeti niti vajinega imena, niti imena tistega, ki vaju je poslal. Vajinega nasilja ne bova prijavila oblastem, toda samo pod pogojem, da takoj zapustita to hišo!...

— Tega ne bova storila! reče eden izmed napadalcev. Midva ne bova odšla iz te hiše brez doktorja. Doktor mora z nama, če hoče ali pa noče. Da pa ne bi poslali za nama brijčev in zasledovalcev, morate tudi vi z nama...

Kardinal je osupnil.

— Nesramneža! je zavpil kardinal Toneli jezno. Mar ne vidita kdo sem jaz?

— Vidiva! je mirno odgovoril prvi tujec. Vidiva, da ste posvečena oseba, ki zavzema v cerkvi visok položaj...

— Jaz sem kardinal Toneli...

— Klanjava se vam! se priklone neznanec. Vašemu dostojanstvu izkazujeva najgloblje spoštovanje, v tem trenutku pa vam na žalost ne moreva pomagati, čeprav bi bili sam sveti oče papež. Presvetli gospod, bodite tako ljubeznjivi in se pripravite za odhod, kajti nimamo mnogo časa... Nama se mudi...

— Če pa bi se protivil? vpraša prezirljivo kardinal Toneli in pogleda neznanecema v oči.

— Storili bi veliko napako, svetlost, kajti midva bi v tem slučaju ne bila kriva, če bi vaša rdeča obleka postala še bolj rdeča od vaše lastne krvi...

Kardinal je stal sredi sobe in premišljeval. Prvi tujec je izpustil zdravnika, da se je dvignil.

Kardinal in doktor Müller sta se spogledala in ta pogled je govoril, da sta uvidela, da jima je vsak odpor zaman, vse prošnje in grožnje bi nič ne pomagale.

— Gospoda, pojdita z nama, reče prvi tujec z zvonkim skoraj zapovedovalnim glasom. Res je, pot je težka, naporna, toda midva bova storila vse, da vam jo bova olajšala.

— Vi, doktor, boste nudili bolniku pomoč, če bo pa to že prepozno, bo dal vsaj gospod kardinal mrlični zadnji blagoslov! Zagotavljam vama, da bosta na vsak način že do zore nazaj v San Stefanu. To vama prisegam pri križu, ki ga ima gospod kardinal na svojih prsih.

— Pokoriva se! reče dostojanstveno kardinal Toneli doktorju Müllerju. Ta dva človeka nama zagotavljata, da naju bosta peljala k bolniku, kjer pa je bolnik in mrtvec, tam sta vedno potrebna zdravnik in duhovnik.

— Prav, potem pojdiva! odgovori zdravnik.

— Hvala vam, gospoda, reče eden izmed tujcev veselo. Pred odhodom pa vaju še nekaj prosiva...

— Ali kočete še kaj drugega, mar nameravata stavljati še pogoje? vpraša kardinal.

— Ne, gre samo za prisego. Priseči morata namreč, da bosta molčala o vsem, kar se je to noč zgodilo in kar bosta še videla!

— Ali ne verjameta na mojo besedo?

— Verjameva, potrebna pa je še prisega!

— Dobro! odgovori svečano kardinal. Prisegam, da bom o vsem molčal.

— Tudi jaz prisegam, da bom molčal o vsem, kar se je zgodilo in kar bom videl! reče doktor Müller.

— Še enkrat: hvala vam, gospoda! reče tujec. Sedaj pa pojdimo. Priporočam vama, da vzameta tople plašče, kajti tam, kamor vaju bova peljala, je veliko bolj mrzlo, kakor pa tukaj.

Doktor Müller je zaprl sedmo knjigo skrivnostnega Elektra in jo zaklenil v svojo mizo in ko so se zavili v plašče, so odšli iz hiše.

Ob zadnji uri

Noč je bila temna, ulice San Stefana pa so bile prazne. Le tu pa tam je bilo videti kakšno razsvetljeno okno, sicer pa je celo mesto trdno spalo.

Štiri zavite človeške postave so hitele po ulicah iz mesta. To so bili kardinal Toneli, doktor Müller in tista dva neznanca človeka, ki sta kardinala in zdravnika prisilila, da sta šla z njima v noč.

Cenjени čitalci so gotovo že uganili, da sta bila ta dva neznanca markiz Gaston de Gondi in kapetan Trevij, ki sta odšla v San Stefano, da bi pripeljala zdravnika svojemu vodji, ki je ležal težko bolan v kapelici »Kristusovih solz« na vrhu Aspromontov.

Oba sta izvršila svojo nalogo zelo dobro. Nihče bi ne bil v teh dveh napadalcih spoznal francoskih plemičev in pariških kavalirjev.

Ko so prišli izven mesta, je markiz Gaston de Gondi prižgal svojo svetiljko in krenil s svojimi spremljevalci po ozki poti navkreber proti vrhu Aspromontov. Ta pot pa je bila zelo naporna, posebno še za kardinala, ki je bil že precej star.

Ko so hodili že skoraj pol ure, se je kardinal jel pritoževati nad utrudljivo potjo.

Gastonu in Treviju se je mudilo in zato je stopil Gaston h kardinalu, ga prijel pod pazduho in mu rekel ljubeznjivo:

— Dovolite, da vam pomagam! Naslonite se čisto name, lažje vam bo šlo...

— Toda jaz vas bom samo oviral, odgovori kardinal Toneli.

— O, niti najmanj, odgovori galatno markiz Gaston de Gondi. Kaj še, celo ponosen sem, da morem nuditi podporo tako visokemu cerkvenemu dostojanstveniku...

Kardinal se ni več bal teh ljudi. Nasprotno, lepe besede in kretnje, uglajeno vedenje in način izražanja, ki ga je opazil pri Gastonu, so tako vplivale na starega kardinala, da se mu je zdelo, da ima pred seboj kakšnega plemiča.

— Kdo ste vi? vpraša kardinal Gastona, ko so nekaj časa počivali pod nekim drevesom.

Gaston se nasmehe in odgovori:

— Človek sem, katerega je usoda pripeljala v položaj, o kakršnem se mi ni nikdar sanjalo...

— Zdi se mi, da niste Talijan? nadaljuje kardinal Toneli. Čeprav govorite čisto dobro italijanski, vendar imate v izgovorjavi nekakšen tuj naglas...

— Morda! odgovori markiz skrivnostno.

Ko pa so zopet nadaljevali pot, je kardinal vprašal:

— Gospod, povejte mi odkritosrčno, ali naju zares peljete k bolnemu človeku?

— Častna beseda, gospod kardinal.

— Tedaj bi bili to lahko izvedli z malo manjšim nasiljem, se zasmee kardinal. Zares, niti sam Giuseppe Musolino, sloviti razbojnik, bi ne bil postopal bolj strogo...

Tudi markiz se je nasmehnil.

— Mar je Giuseppe Musolino zares takšen razbojnik? vpraša markiz Gaston de Gondi.

— Kakor se vzame! Ali ste že slišali kaj o njem?

— Slišal sem. Pripovedujejo, da je strašen človek... je odgovoril de Gondi.

— To je resnica, nadaljuje kardinal. To dokazujejo tudi njegova dejanja... In kljub temu, jaz poznam namreč Giuseppe Musolina osebno, srečal sem ga nekoč v življenju in pravim vam, da je Musolino velik grešnik, kljub temu pa človek, ki mi je dražji od marsikaterega drugega človeka, ki prihaja vsak dan v cerkev in tam spokorniško kleči. Ljudi ne smemo ceniti samo po njihovi vnanjosti in njihovih molitvah, temveč po njihovih dušah.

— Kako pa ste ocenili Musolinovo dušo? vpraša Gaston de Gondi.

— V njej sem našel marsikaj, kar bi Musolina opravičilo, odvrne kardinal. Musolina lovijo in ga preganjajo, toda tudi

preganjana zver se enkrat obrne in plane na svojega zasledovalca. Musolino ni razbojnik, Musolino tudi ni odpadnik radi koristolovstva, ne, toda Musolino je postal to, ker misli, da ima pravico, da se brani...

Markiz de Gondi je molčal. V svoji notranjosti je začutil neko posebno čuvstvo zadovoljstva, ko je poslušal kardinala, ki je govoril o njegovem vodji.

Med tem pogovorom so prispeli na vrh.

Markiz je peljal svoje spremljevalce po ozki poti proti stari kapelici »Kristusovih solz«.

Naenkrat je skočil na pot neki človek.

To je bil Plon-Plon.

Gaston dvigne svetiljko in pogleda Plon-Plonu v oči. Iz njegovih oči je hotel uganiti kakšno je stanje v kapelici.

Plon-Plon je bil blede, njegove ustnice so trepetale, oči pa je imel rdeče od jokanja.

— Kaj je?

— Kako je?

Sta vprašala Gaston in Trevij istočasno.

— Slabo je! odgovori Plon-Plon zamolklo. Nahaja se v strašni vročini... blede se mu neprenehoma... mislim, da je napočila zadnja ura...

Gaston in Trevij sta prebledela.

Črhnila nista niti besedice, temveč odhitela v staro kapelico, kardinala in zdravnika pa sta pustila za nekaj trenutkov zunaj s Plon-Plonom.

Baron Somer in Gaetano sta ju v skrbeh sprejela.

Musolino je ležal na svojem ležišču.

Pa kakšen je bil?

Njegov obraz je bil blede kakor obraz mrtveca, njegove oči so bile motne in udrte, dihal pa je težko in komaj slišno.

Gaston in Trevij sta pokleknila k postelji in žalostno gledala bolnika, ki je v vročici zopet govoril:

— Pokopljite me tukaj na vrhu Aspromontov... Tukaj sem jo prvič objel... na grob ne postavljajte nobenega znaka, razen dišečih plavih vijolic...

Po krajšem molku je Gaetano Krispi vprašal:

— Kaj pa zdravnik?

— Tu je! odgovori Gaston, vstane in odide iz kapelice.

Čez nekaj trenutkov pa je pripeljal kardinala Tonelija in zdravnika doktorja Müllerja.

Somer in Gaetano sta prišleca vljudno pozdravila, kar-

dinal Toneli in doktor Müller pa sta z zanimanjem ogledovala sobico.

Kardinal je pogledal na posteljo, na kateri je ležal bolnik in vztrepetal.

Spoznal je Giuseppa Musolina!

Ko je markiz Gaston de Gondi opazil kardinalovo prese-
nečenje je stopil predenj in mu dejal:

— Gospoda, sedaj ne potrebujemo več tajnosti. To, če-
sar vama nisem mogel povedati v doktorjevem stanovanju,
vama bom povedal sedaj, toliko bolj brez skrbi, ker sta pri-
segla, da bosta o vsem molčala.

— Prijeljala sva vaju semkaj, da bi pomagala in rešila
človeka, ki ga pozna ves svet, čeprav ne živi med svetom in
s svetom. Človek, ki leži pred vama je revež, nesrečnež, za-
vržen in preganjan, popolnoma sam bi bil, če se mu ne bi bili
mi po svoji lastni volji pridružili.

— Ta človek je morda tudi storil kaj, kar se ne ujema
z državnimi zakoni, mi pa, ki živimo z njim in ga dobro po-
znamo v dno duše, vemo, da ni zaslužil, da bi ga prezirali in
obsojali ...

— Gospoda, prišla sta h Giuseppu Musolinu ...

— Ah, se začudi doktor Müller in s strahom pogleda
kardinala Tonelija.

Medtem ko je Gaston govoril, si je kardinal malo opo-
mogel po prvem presenečenju, sedaj pa je mirno dejal:

— Da, to je Giuseppo Musolino, spoznal sem ga ...

V tem trenutku je bolnik odprl svoje trudne oči.

Vsi so umolknili in ga pogledali.

Za trenutek je zavladata tišina.

Musolino je pogledal okrog sebe. Ko je zagledal kardi-
nala, se je začudil in se zazrl vanj.

Kardinal pa je stopil k njemu in mu dejal z nežnim, oče-
tovskim glasom:

— Giuseppo Musolino, ne bojte se! Ne bova vas izdala,
niti jaz, niti moj prijatelj. Čeprav bi naju k molku ne vezala
prisega, bi kljub temu tega nikoli ne storila. Prišla sva, da bi
vam pomagala ...

Musolino je zbral vse svoje moči, da se je obrnil, potem
pa je zašepetal s slabim glasom:

— Gospod kardinal ... Giuseppo Musolino se boji samo
tistega zgoraj ... pravičnega sodnika ... vama pa, hvala ...
ker sta se potrudila do mene ... Če mi moreta pomagati, po-

magajta mi, če pa je že prepozno... povejte mi resnico... Jaz sem človek, ki zre smrti mirno v oči...

Po teh besedah, ki so ga zelo utrudile, je Musolino globoko zavzdihnil.

Doktor Müller stopi k bolniku.

V majhnem prostoru je zavladala svečana tišina.

Musolinovi tovariši so s strahom pričakovali zdravnikovo mnenje. Molčali so in so se komaj upali dihati. V strahu so se spogledovali in gledali nekaj časa zdravnika, nekaj časa pa svojega bolnega tovariša in vodjo.

Doktor Müller je polnih pet minut vestno pregledoval bolnika. Med tem časom je bil njegov obraz zelo resen.

Po končani preiskavi se je zdravnik zazrl bolniku v oči, potem pa je pomembno pogledal kardinala Tonelija in vse ostale.

Ta pogled je povedal dovolj...

Musolinovi tovariši so začutili, kako jim je nekaj stisnilo grla.

Vsi so bili tiho, nihče se ni ganil, otrpli pogledi pa so bili uprti v bolnikovo ležišče. Napočil je trenutek smrti, v katerem je bilo slišati samo slabotno dihanje bolnika.

Navzoči so čutili bližino smrti.

— No, doktor? prekine tišino slabotni Musolinov glas.

Doktor Müller se zopet obrne k bolniku, žalostno skomigne z rameni in reče:

— Musolino, ne morem vam tajiti, vaša bolezen je resna. Ta bolezen pomeni za vas smrt...

Musolino je ostal miren in ni niti trenil z očesom.

In njegovi tovariši?

O, njih je dušilo od žalosti, ki se jim je skoraj nehala pretakati po žilah, stresalo jih je, oči pa so se jim napolnile s solzami, s toplimi in iskrenimi solzami.

— To sem jaz vedel, je Giuseppe Musolino tiho šepetal. Čutil sem smrt, kako mi je stiskala prsi...

— Prišel je torej konec... Svet se bo rešil Giuseppa Musolina, Italija si bo oddahnila... Moji krvni sovražniki se bodo veselili...

— O, Bog, zakaj me ne pustiš na svetu vsaj tako dolgo, da bi izvršil svojo prisego! Toda, moji zvesti tovariši... oni me bodo maščevali... oni vedo za mojo tajnost... oni bodo končali delo mojega maščevanja...

Pri teh besedah je Musolino uprl svoj moten pogled v Gastona in ostale tovariše.

— Ah, moja mila mati! nadaljuje bolnik s pretrganim glasom. Ti, ki si me tako zgodaj zapustila... ti, ki si umrla brez mojega objema, sedaj me boš lepo sprejela... Sedaj se bova zopet sešla...

Po Musolinovem bledem in upadlem obrazu sta zdrknili dve veliki solzi...

— Ah, mati, ti me že kličeš? ... Slišim milo petje angelov in rajsko godbo, ki me vabi in kliče...

— Poglej... tudi moja Julija je med njimi? ... Bog, vi-dve sta že združeni... sedaj čakata name... Poglejta... tudi jaz... tudi jaz prihajam k vama...

Musolino iztegne svoje roke, zbere poslednje moči in se dvigne na svojem ležišču, toda takoj je zopet omahnil brez moči na vzglavje...

Iztegnjeni roki sta mu zdrknili ob telo.

Njegovi oči, nekdanj tako bleščeče, ki so pa med boleznijo otemnele, so se sedaj zaprle.

In Musolino se umiri.

— Musolino! zaječi Gaston bolešno in se nagne nad njegovo umirjeno telo.

— Brat, tovariš, vodja! so zavpili Somer, Trevij in Gaetano Krispi.

— Gospodar! je zaihtel Plon-Plon.

Vsi so pokleknili poleg ležišča.

— Končano je! reče kardinal z zamolklim glasom, tudi njegove oči so se orosile. Naj mu Bog oprostí njegove grehe in naj ga sprejme v svoje kraljestvo!

Kardinal se pokriža in poklekne poleg ostalih.

Edini doktor Müller ni klečal. Stal je miren in resen in je pazljivo motril Musolinovo otrplo telo.

— Ah, Giuseppe, brat, ali nas boš res tako hitro zapustil, je zavzdihnil markiz de Gondi, ki se je dušil v solzah.

— Odhajaš brez slovesa! je ihtel baron Somer.

— Tako je moralo biti! reče kardinal, ki je zmajeval z glavo in gledal otrplega Musolina. Tako je zapisano v knjigi usode... Vsak človek mora enkrat umreti, pa glej, tudi ti, nesrečni Musolino, ki si v življenju izpil marsikatero grenko čašo, tudi ti si prišel na vrsto...

— Ni še! reče doktor mirno.

Vsi so ga začudeno pogledali.

- Kaj! plane markiz in stopi k zdravniku.
- Rekel sem, da Musolino še ni končal! reče mirno doktor Müller.
- Ah! so vsi radostno vzkliknili.
- Ali bi ga še lahko rešili? vpraša Gaetano.
- Da in ne! odgovori doktor.
- O, gospod doktor, vzklikne markiz de Gondi s prosečim glasom. Recite nam karkoli, rešite nam Musolina! Saj ne veste, da bi sleherni izmed nas dal življenje za Musolinovo rešitev...
- Musolino še ni mrtev! reče doktor Müller. On živi lahko še celo uro...
- Ali pa bi ga ne mogli rešiti?
- Rešili bi ga, če bi imeli eno edino zdravilo. Za njegovo rešitev bi potrebovali močnega kinina, pomešanega z arzenom... je zamišljeno dejal zdravnik.
- Ah, vzklikne radostno markiz de Gondi. Mi bomo priskrbeli to zdravilo...
- To je nemogoče! odgovori zdravnik.
- Zakaj?
- Ker ga nimamo tukaj. Morali bi ga prinesli iz San Stefana, je odvrnil zdravnik.
- Mi bomo odhiteli in ga prinesli...
- To bi ne pomagalo! Vrnili bi se prepozno... odgovori doktor Müller. Do San Stefana je uro hoda, v apoteki bi se zamudili najmanj četrt ure, za povratek navkreber pa bi potrebovali najmanj uro in pol...
- To so skoraj tri ure, je nadaljeval zdravnik, bolnik pa bo živel največ še eno uro. Kakor vidite tudi sami, bi prišli prepozno...
- In vendar, mi ga bomo prinesli...
- Lahko ga prinesete, gospoda, mrliču pa tudi zdravila ne pomagajo! odgovori doktor Müller z resnim glasom, ki ni dopuščal nobenega dvoma.
- Presveti Bog! je zaječal kapetan Trevij. Mar zares ni pomoči?
- Ni je!
- To je strašno! zavpije Gaetano.
- Tega ste krivi vi! se obrne doktor Müller h Gastonu. Če bi mi bili v San Stefanu povedali, da gre za Giuseppa Musolina in za gorsko mrzlico, bi si bil priskrbel zdravilo in ga prinesel s seboj, tako pa...

— Ah, gorje mi! je zaječal markiz Gaston de Gondi in se prijel z obema rokama za glavo. Zakaj vam nisem povedal resnice? Jaz sem kriv Musolinove smrti... Tega ne bom nikdar prebolel...

— Sedaj je vse prepozno, pa tudi kesanje, je dejal zdravnik. Ne bo minila ura, ko bo bolnik mrtev...

Ta strašna resnica je ohladila vse.

Musolinovi tovariši so bili popolnoma obupani.

Hodili so po sobici sem ter tja in nihče ni spregovoril besedice, včasih pa so se ustavljali pri ležišču in nemo opazovali svojega umirajočega tovariša in prijatelja.

Musolino je ležal bled in se ni ganil, z upadlimi zaprtimi očmi in z napol odprtimi usti.

Bil je lep in čist, podoben svetniku.

V očeh njegovih tovarišev so se lesketale solze, njihova srca pa so močno udarjala.

Napočil je trenutek, ko se bodo morali posloviti od svojega vodje, s katerim jih je šele pred kratkim združil slučaj in katerega so v tem kratkem času tako vzljubili, da jih je ta ločitev pripravila skoraj do obupa.

Minilo je četrte ure in nihče ni črhnil niti besedice.

— Kje pa ga boste pokopali? vpraša doktor Müller po daljšem molku.

To vprašanje je zadelo Musolinove tovariše, kakor ostro bodalo sredi srca.

— Giuseppe Musolino je sam želel, da bi ga pokopali tukaj na vrh Aspromontov, odgovori markiz Gaston de Gondi s pridušenim glasom.

— Ali boste objavili njegovo smrt?

— Ne, to ni potrebno. Izginil bo tako ali tako, vsi bodo pozabili nanj, čeprav bo med narodom še dolgo, dolgo živel spomin na Giuseppa Musolina.

Zopet je nastal molk.

Tovariši so se stisnili v kot, da bi se dogovorili, kaj bodo delali v bodoče. Vsi so enoglasno izjavili, da bodo nadaljevali delo, ki ga je začel Musolino, sklenili pa so, da bodo določili smeri in ves načrt svojega delovanja potem, ko bodo Musolina, svojega vodjo, pokopali.

Ko je markiz Gaston de Gondi zopet pristopil k bolnikovemu ležišču, je zavzdihnil in dejal.

— Pa je zares žalostno, da umre človek, da umre junak,

ki je tolikokrat kljuboval nevarnosti in smrti, kot žrtev —
mrzlice . . .

Nihče mu ne odgovori. Vsi so s strahom pričakovali, da bo nastopil usodni trenutek.

Minute so minevale sicer počasi, zadnji trenutek Musolinovega življenja pa se je kljub temu hitro bližal.

Doktor Müller je stopil k umirajočemu in mu obtipal srce in čelo.

— Hladen že postaja. Smrt je blizu! reče doktor Müller zamolklo.

Tovariši so prebledeli.

Zavladala je tišina, smrt je nastopila svojo strašno pot.

— Pokleknimo in molimo! reče kardinal.

Napočil je svečan trenutek.

Visoki cerkveni dostojanstvenik, na čigar prsih se je bleščal velik zlat križ, je klečal poleg postelje umirajočega, katerega so ljudje imenovali razbojnika, obdajali pa so ga hajduki, tako so jih nevedni ljudje vsaj imenovali.

To je bil veličasten, hkratu pa ganljiv prizor.

Tiha, topla molitev je kipela iz src njegovih prijateljev in tovarišev, dvigala se je proti nebu in prosila Vsemogočnega za mir in odrešenje duše umirajočega . . .

Bilo je tiho kakor v grobu.

Naenkrat pa se kardinal zdrzne in se začne začudeno ozirati po kapelici.

Vsi so cerkvenega dostojanstvenika začudeno pogledali, osupnil jih je nepričakovan nemir sicer tako dostojanstvenomirnega človeka.

Kardinal pa je dvignil glavo in prisluškoval.

— Ali slišite? je vprašal kardinal Toneli in se skoraj ni upal dihati.

Nihče mu ni odgovoril, vsi so napeto prisluškovali.

Tišino so prodirali nežni, tajinstveni zvoki, kakor da bi prihajali iz groba, podobni mogočnemu spevu angelov, ki časte svojega nebeškega poglavarja.

Vsi so se spogledali.

— Orgle! je komaj slično zašepetal kardinal.

In res Vedno razločnejše so slišali nežne, pobožne in veličastne zvoke orgel, ki so zveneli nekje pod zemljo in prihajali v majhno sobico, katero so si napravili tovariši v razvalinah kapelice »Kristusovih solz« vrh Aspromontov. Človeku se je nehote zazdelo, da je to pesem angelov, ki prihajajo po pravično dušo umirajočega . . .

